

MANUALE SACERDOTUM

IN QUO IIS

QUIBUS CURA ANIMARUM COMMISSA EST

AD MANUM HABENT

TUM QUAE IN PRIVATA DEVOTIONE,

TUM QUAE IN MISSAE CELEBRATIONE,

SACRAMENTORUM ADMINISTRATIONE

ET QUORUNDAM ALIORUM SUI MUNERIS
OFFICIORUM EXSECUTIONE USUI
ESSE POSSUNT.

COLLEGIT, DISPOSUIT ET EDIDIT

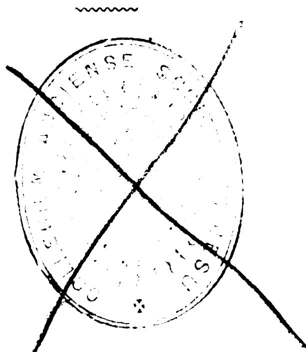
P. JOSEPHUS SCHNEIDER S. J.

SUPERIORIBUS APPROBANTIBUS.

COLONIAE 1862.

SUMPTIBUS ET TYPIS JOANNIS PETRI BACHEMII.

MANUALE SACERDOTUM.



MANUALE SACERDOTUM

IN QUO II

QUIBUS CURA ANIMARUM COMMISSA EST

AD MANUM HABENT

TUM QUAE IN PRIVATA DEVOTIONE,

TUM QUAE IN MISSAE CELEBRATIONE,

SACRAMENTORUM ADMINISTRATIONE

ET

QUORUNDAM ALIORUM SUI MUNERIS OFFICIORUM EXSECUTIONE USUI ESSE POSSUNT.

COLLEGIT, DISPOSUIT ET EDIDIT

P. JOSEPHUS SCHNEIDER, S. J.

SUPERIORIBUS APPROBANTIBUS.

COLONIAE 1862.

SUMPTIBUS ET TYPIS JOANNIS PETRI BACHEMII.

Imprimatur.

Coloniae, 15. Febr. 1862.

Vic. Arch. in Spir. Gen.
Dr. Baudri
Episc. Arethus. i. p.
Dec. Eccl. Metrop.
Prael. Dom. Pont. Sol. Assist.

L. B. S.

Cum tanta sit munerum sacerdotalium praestantia atque sanctitas, ut nihil augustius, nihil sanctius ac divinius sub sole inveniatur, illud imprimis nobis curandum est, ut Spiritu divino animati, tanta illa ministeria ea, qua par est animi pietate ac reverentia, nec minore gravitate atque decentia externa tractemus. Quodsi desit vel illc pietatis sensus, vel exterior haec decentia actionisque gravitas, nec Deo debitus honor praestatur, nec fidelium aedificationi consulitur. Spiritum autem illum devotionis, quo ad sancta sancte religioseque tractanda animamur, continuo foveri et augeri necesse est, ne paulatim ac fere sensim sine sensu intepescat, vel omnino intereat, neve nos, omnino circumdati infirmitate, ab excelsis cogitationibus sacerdotum Altissimi prorsus degeneremus laboresque nostri in Ipsius vinea collocati benedictione coelesti destituantur.

Qua in re ut externis etiam subsidiis nos adiuvaret Ecclesia, Spiritu sancto in omnibus ducta, minima maxima ad regulam exaequavit iis conditis legibus, quas negligere non minus coelesti ipsius sapientiae, quam maternae auctoritati iniu-

riosum foret. Ministri enim ab Ecclesia constituti sumus; ideoque muneris nostri officia non ad arbitrium nostrum, verum ad normam legum ab ipsa conditarum peragere debemus; praesertim quum actionum nostrarum valor saepe ab illarum observantia dependeat.

Librorum, unde sacerdotes quae tum ad pietatem spiritumque orationis fovendum et augendum conferant, tum in plerisque officii muneribus obeundis adiumento et directioni sint, abunde haurire possunt, infinitus quidem fere est numerus; sed alii multis constant voluminibus, quae non facile ubique nec ab omnibus comparari possunt, alii vero, qui vulgo Manualia dicuntur, quamvis praeclara multa contineant, tamen non omni ex parte R.R. Confratrum optatis respondent. Aut enim ea tantum continent, quae ad devotionem spectant privatam, nihilque, aut paene nihil ex iis, quae fere quotidie in praxi occurrunt, aut contra ea solummodo, quae ipsum rerum usum spectant, omissis iis, quae devotioni domesticae sunt propria. Plures etiam pios novi sacerdotes diversarum dioecesium, qui librum desiderant, in quo omnia ad manus habeant, quae tum in privatis pietatis exercitiis, tum in missae celebratione, Sacramentorum administratione et ceterorum muneris officiorum exsecutione usu venire solent.

Quare hunc in finem ex optimis scriptoribus ecclesiasticis optima quaeque colligere et in commodum usum digerere conatus sum.

Quo vero maior libello fides tribuatur, nonnullorum operum, quorum potissimum usus sum verbis et sententiis, in sequentibus paginis adiiciendum duxi catalogum. RR. DD. Sacerdotibus demum omni, qua par est, reverentia ac veneratione opusculum meum offerens, per B. M. V. piissimam matrem ac peculiarem Sacerdotum patronam hanc spero gratiam, ut conatus meus cedat

Ad maiorem Dei gloriam.

Coloniae Cal. Aug. MDCCCLXI.

P. Jos. Schneider, S. J.



Corrigenda.



Pag. 39. ult. lin. lege: *sedulo curabo, ut....*

„ 109. post lineam 13 omissa est invocatio: *Sancta Trinitas unus Deus.*

„ 228. lin. 7. lege: *Oramus.*

„ 240. lin. 32 et 33 delenda sunt verba: *Qui vivis et regnas per omnia saecula saeculorum; vel,* — nam S. R. C. 29. Martii 1851 ultimam conclusionem adhibendam esse decrevit.

„ 464. in nota ** lege: 23. *Martii* 1835.

„ 605. „ „ *** „ et Bened. XIII. in Conc...



Catalogus nonnullorum operum, quibus usus sum.

Concilium Tridentinum. ed. Rom.

Conciliorum collectio regia maxima. (Labbe, Cossart, Harduin). Parisiis 1715.

Magnum bullarium Romanum. Luxemb. 1742—1758.

Catechimus Romanus.

Missale Romanum.

Rituale Romanum.

Pontificale Romanum.

Caeremoniale Episcoporum.

Al. Gardellini, Decreta authentica Congregationis Sacrorum Rituum ex actis eiusdem collecta ed. 3a. Romae 1856.

J. F. de Comitibus Zamboni, Collectio declarationum Sacrae Congreg. Cardinalium S. Conc. Trid. Interpretum. Viennae 1812.

Agenda S. Coloniensis Ecclesiae. Coloniae 1720.

Rituale Ratisbonense, Augustanum, Constantiense, Trevirense.

Baruffaldi, Commentaria ad Rituale Romanum. Venetiis 1763.

De Herdt, Sacrae Liturgiae praxis. Lovanii 1852.

Romsee, Praxis celebrandi missam. Mechliniae 1838.

J. A. Assemani, Codex liturgicus. Romae 1749.

Bona, rerum liturgicarum libri duo, studio et labore Roberti Sala. Aug. Taurinorum 1747.

Gavanti, Thesaurus sacrorum rituum, ed. C. M. Merati, Romae 1736.

Cavalieri, opera omnia liturgica. Aug. Vindel. 1764.

Statuta seu decreta provincialium et dioecesanarum synodorum S. Ecclesiae Coloniensis. Coloniae 1554.

Decreta et statuta dioecesanae synodi sub Max. Henrico celebratae anno 1662.

Selvaggi, Antiquitatum christianarum institutiones — Moguntiae 1787.

Liturgiae sive missae sanctorum Patrum. Antverpiae 1562.

Sim. Salamo et Melch. Gelabert, Regula cleri, Coloniae 1772.

Wiedemann, Manuale precum. Landishuti 1839.

Quotidiana pii sacerdotis exercitia. Kaufburae 1749.

Tirocinium Seminaristicum. Moguntiae 1735.

Examen Ordinandorum. Coloniae 1730.

Abelli Sacerdos christianus. Bruxellis 1852.

Maurel, S. J. Le chrétien éclairé sur la nature et l'usage des indulgences. Paris 1858.

Lohner, S. J. Instructio practica de sacrificio Missae. Dilingae 1697.

Manuale Confessariorum dioecesis Cameriensis, Camberii 1847.

Manuale Ordinandorum, Claromonti.

W. A. Maier, Die liturgische Behandlung des Allerheiligsten außer dem Opfer der hl. Messe. Regensburg 1860.

Dirckinck, S. J. Manuale pastorum. Coloniae 1714.

Benedicti XIV. Institutiones ecclesiasticae. Romae 1747.

Benedicti XIV. Commentarii duo de D. N. Jesu Christi, matrisque eius festis, et de Sacrificio missae. Patavii 1745.

Benedicti XIV. De Synodo dioecesana libri tredecim. Mechliniae 1842.

Pyrrhi Corradi praxis dispensationum apostolicarum. Coloniae 1697.

Marci Pauli Leonis, S. J. Praxis ad litteras maioris Poenitentiarii etc. Romae 1644.

Navar, Manuductio ad praxim executionis litterarum sacrae Poenitentiariae. Leodii 1773.

Pignatelli, Consultationes canonicae. Coloniae Allobrog. 1700.

Pawels Tractatus de casibus reservatis. Lovanii 1750.

Kips Formulae quaedam litterarum etc. Leodii 1768.

Raymundi Antonii, Episcopi Instructio Pastoralis, emendata et aucta iussu et auctoritate Gregorii Episcopi Eystettensis. Eystadii 1854.

S. Alphonsi de Ligorio theologia moralis, Mechliniae 1822.

S. Alphonsi de Ligorio, Homo apostolicus, Mechliniae 1842.

Azpilcueta, Enchiridion confessariorum. Wirceburgi 1586.

Scavini, theologia moralis universa. Parisiis 1859.

Gury, S. J. Compendium theol. moralis. Parisiis 1857.

Voit, S. J. Theologia moralis. Parisiis 1843.

M. Bonacinae opera omnia. Mediolani 1627.

Lacroix theol. moralis ed. Zacharia. Ravennae 1756.

Filliucii, S. J. Moralium quaestionum tomi tres. Coloniae 1629.

Antoine, Theologia moralis universa. Aug. Vind. 1760.

Sanchez, de matrimonio. Lugduni 1669.

Basilii Pontii, de matrimonio. Bruxellis 1627.

(Moser, prof. Lovan.) De impedimentis matrimonii. Mechliniae 1847.

Bangen, Instructio practica de Sponsalibus et Matrimonio. Monasterii 1858.

Knopp, Vollständiges katholisches Eherecht. Regensburg 1854.

Ferraris, Prompta bibliotheca. Hagae-Comitum 1781.

Gibert, Corpus iuris canonici, Coloniae Allobrog. 1735.

Devoti, institutionum canonicarum libri IV. Gandae 1852.

Pichler, S. J. Candidatus iurisprudentiae sacrae. Aug. 1724.

Biner, S. J. Apparatus eruditionis ad iurisprudentiam, praesertim ecclesiasticam. Aug. Vind. 1751.

Schmier, Iurisprudentia canonico-civilis. Salisburgi 1716.

Bouix, De iure Regularium. Parisiis 1857.

Carrière, Praelectiones de matrimonio. Parisiis 1837.



PARS I.



ASCETICA.

PRECES MATUTINAE.

Dum evigilas vel excitaris: „Deus Deus meus, ad te de luce vigilo." Benedicta sit sancta et individua Trinitas, nunc et semper et per infinita saecula saeculorum Amen. Gloria Patri, qui creavit me; gloria Filio, qui redemit me; gloria Spiritui sancto, qui sanctificavit me.

Dum surgis, forma signum crucis, et dic: In nomine Domini nostri Jesu Christi surgo; ipse mihi benedicat, regat et custodiat me, et ad vitam perducat aeternam. Amen.

Dum vestes induis: Redde mihi, Pater aeterne, et conserva in me vestem innocentiae, quam in baptismate recepi, ne paradiso coelesti excludar. Amen.

Indue me, Jesu Christe, rex gloriae, fragrantibus virtutum tuarum vestimentis, humilitatis scilicet, patientiae, caritatis et castitatis, ut Patris coelestis obtineam benedictionem. Amen.

Orna me, Sancte Spiritus, toga polymita donorum tuorum, ut in oculis tuis gratiam inveniam. Amen.

Actus Fidei.

Firmiter credo et profiteor quidquid Christus docuit, Apostoli praedicarunt, et sancta Romana ecclesia credendum proponit; quia tu, Domine, revelasti, veritas aeterna et infallibilis, atque in hac fide et pro hac fide vivere et mori volo et statuo.

Actus Spei.

Spero in te et a te, mi Deus, gratiam, gloriam et omnia salutis media; potes enim dare, quia omnipotens es; vis etiam, quia infinite misericors es; dabis autem, quia sicut de promissis tuis, ita etiam de fidelitate tua aeterna persuasum mihi est.

Actus Caritatis.

O mi Deus! amo te, quia amasti me; sed vel ideo potissimum super omnia amo te, et proximum quemvis propter te, quia tu, summum, unicum et infinitum bonum, omni amore es dignissimus.

Actus Contritionis.

Amantissime Pater! de omnibus peccatis meis doleo ex toto corde meo, quia te, Deum meum, infinitum bonum meum iis tam turpiter offendi. „Ingemisco tanquam reus, culpa rubet vultus meus, supplicanti parce Deus."

Indutus aspergas te aqua lustrali, et omni qua potes devotione, genuflexus has recites preces:

1. O mi Deus! spes, desiderium, amor meus! ameris, glorificeris ab omnibus in omnibus, super omnia in aeternum. Adoro et veneror te, o sanctissima Trinitas! te glorifico, laudo, benedico, ac me ante thronum majestatis tuae humillime prosterno. Quam bonus hucusque erga me fuisti! Tibi gratias ago pro universis beneficiis tuis, ac praesertim quod me hac nocte custodieris et conservaveris. Quot eheu! hac nocte e cubili suo ad tuum tribunal, indeque ad inferos rapti sunt!

2. O pater aeterne! Tibi me totum, et animae vires et corporis sensus, et omnia, quae sum et quae habeo, offero. Suscipe, mi Pater, hos novae

diei primos amores, eosque incendio amoris Filii tui meritisque conjunge. „Quid enim mihi est in coelo, et a te quid volui super terram, Deus cordis mei, et pars mea Deus in aeternum.“ Ps. 72.

3. Ecce mi amantissime Jesu! te aspirante firmiter statuo, ardenti corde viam mandatorum tuorum currere, probi sacerdotis partes explere, consueta pietatis officia devote obire, virtutem et praesertim puritatem sectari, universa denique et singula in nomine tuo facere et pati. „Utinam dirigantur viae meae ad custodiendas justificationes tuas!“ Ps. 115.

4. O mi Deus, quem amo super omnia! da mihi, servo tuo, cor docile, ut tuam voluntatem hodie in omnibus fideliter impleam; protege me, amantissime Pater, et custodi me ab omni peccato. Malo mori, quam illud peccatum .... iterum committere. Tu, precor, in tot periculis vacillantem praesens robora, qui spopondisti: „Super aspidem et basiliscum ambulabis, et conculcabis leonem et draconem.“ Ps. 90.

5. Actiones nostras, quaesumus Domine, aspirando praeveni et adiuvando prosequere, ut cuncta nostra oratio et operatio a te semper incipiat, et per te coepta finiatur.

O Domina mea, sancta Maria, Mater Dei ac mea, me in tuam benedictam fidem ac singularem custodiam et in sinum misericordiae tuae, hodie et quotidie, et in hora exitus mei, animam meam et corpus meum commendo. Omnem spem et consolationem meam, omnes angustias et miserias meas, vitam et finem vitae meae tibi committo, ut per tuam sanctissimam intercessionem, et per merita tua omnia mea dirigantur et dis-

ponantur opera secundum tuam tuique filii voluntatem — Amen. (S. Aloysius.)

Angele Dei, qui custos es mei, me tibi commissum pietate superna, hodie illumina, custodi, rege et guberna. (S. Franc. Xaverius.)

Adeste mihi, o beatorum spirituum agmina; praesertim vos, patroni mei N. N. piis precibus vestris ac meritis servate me a malis et adiuvate in omnibus bonis. Amen.

In nomine Patris † et Filii et Spiritus sancti. Amen.

His precibus absolutis, antequam animus in alia negotia distrahatur, sacerdos virtutis et perfectionis studiosus, continuo ad meditationem se accingit. Quam ut uberrimo cum fructu instituat, et facilis meditandi methodus, et nonnullae meditationum materiae subiiciendae visae sunt.

Brevis meditandi methodus.

Ad meditationem recte instituendam S. Ignatius tria potissimum requirit: praeparationem, rem vel materiam meditationis et colloquium cum Deo, cum Christo, cum B. M. V. vel Sanctis, cui emendandae vitae propositum et divinae gratiae petitio coniungitur. De singulis pauca adiiciam.

Praeparationem S. Ignatius praescribit triplicem: remotam, propinquam et proximam.

Remota est praeparatio, qua meditaturus materiam meditationis antea perlegit et in certa puncta distribuit; finem, quem intendit, prospicit; vesperi, postquam cubitum ivit, breviter animo recolit materiam meditationis et mane expergefactus ad eandem animum advertit.

Propinqua est praeparatio, si a loco meditationis uno alterove passu distans tantillo tempore, quo oratio Dominica percurri potest, animo ad

Deum elevato ipsum praesentem et quidnam acturus sim spectantem considero, eique humili aliquo cum gestu reverentiam exhibeo.

Proxima praeparatio complectitur orationem praeparatoriam et praeludia.

Oratio praeparatoria, qua gratiam petimus, ut vires et operationes nostrae omnes sincere ad Dei cultum et gloriam dirigantur, eadem semper et ubique esse potest.

In praeludiis primo materia meditationis per idoneam loci vel etiam rei gestae imaginationem velut ante oculos ponitur, quo facilius animus in eius consideratione, a distractionibus liber, defigatur; secundo petitur gratia, ut finem, quem nobis in meditatione proposuimus, assequi possimus.

His praemissis ipsam aggredimur meditationem, modo provoluti in genua, modo sedentes aut stantes et eo nos componentes situ, quo facilius speramus fore, ut id, quod optamus, consequamur; quod si genuflexi vel alio situ assequamur, nihil ultra requirimus. Ubi quaesitam devotionem invenimus, absque transcurrendi anxietate, donec nobis satisfecerimus, inhaereamus.

In singulis punctis tres animae potentiae (memoria, intellectus et voluntas) ita exercentur, ut memoria recolatur quidquid ad praesentem materiae partem spectat (aliis omnibus sepositis) phantasia eidem subveniente. Ex his deinde intellectus per discursum a causis, exemplis, similibus aut dissimilibus, praeteritis etiam et futuris adhibitis, varia colligit ac concludit, quibus postremo voluntas in varios fugae aut pro-

secutionis affectus solvitur et quae facienda sunt statuit. Ergo:

Memoria materiam meditationis in mentem revocat.

Intellectus perpendit: 1. quae veritas consideranda? 2. quae conclusio practica inde deducenda? 3. quae motiva inducunt ad conclusionem practicam servandam? (quam decens, utile, iucundum, necessarium?) 4. quomodo id hactenus observavi? 5. quid in posterum faciendum? 6. quale impedimentum removendum? 7. quale medium eligendum?

Ad excitandum in frigidiori discursu animum faciet, si expendamus:

1. quid aliis in malo pertinacibus, aut etiam amico hac in re nos consulenti suasuri, quibusque rationibus ad virtutis studium eum inducturi essemus.
2. quid in morte atque ipso aeternitatis aditu velimus fecisse.
3. quam beati nunc viri sancti sint et in aeternum futuri sint, qui exiguo tempore, difficultatibus strenue superatis Deo servierunt, quam vero infelices illi, qui voluptatibus brevibus, momentaneis posthabuerunt coelestem, aeternam.
4. quid Deus ipse, huius vitae calamitatibus nostri causa ultro subiectus fecerit, ac perpessus sit.
5. quot et qualia beneficia a Deo in nos collata saltem gratitudinis nomine a nobis fidele servitium exigant.
6. quam gloriosum sit, Deo amicum esse, eaque facere, quae ipsi placent.

Postquam de una veritate ex materia meditationis deducta sic ratiocinati sumus, ad alteram transibimus, et hac similiter absoluta ad tertiam, et sic deinceps, ubique has quaestiones, vel omnes vel certe aliquas earum agitando.

Voluntatis in meditatione officium duplex est, affectus scilicet pios excitare, et proposita formare, quae duo adeo sunt essentialia, ut sine ipsis meditatio non oratio mentalis, sed merum studium vel speculatio foret dicenda.

Ignis gratiae et amoris divini, qui ardere in cordibus nostris vel certe adesse necessario semper debet in meditatione, per varias considerationes variam veluti materiam nactus, in flammas prorumpere pro ratione oblatae materiae debet — unde affectus admirationis, laudis, amoris, gratiarum actionis, timoris, doloris, humiliationis etc.

Cum finis meditationis sit, non tantum tempus aliquod impendere Deo per orationem, sed animum purgare a vitiis, exornare virtutibus, vitamque omnem emendare ac perficere, confirmare se in divino servitio, munire se contra difficultates ac tentationes, et actiones suas, quo melius obeantur, rite disponere, quae omnia nonnisi per proposita rite in meditatione concepta, fiunt, maximi momenti est, hac de re quaedam animadvertere:

1. proposita debent esse practica i. e. talia, quae vere ad perfectionem sint efficacia;
2. debent esse particularia et praesenti statui accommodata — statuatur quotidie aliquid eo ipso die exsequendum;

3. debent esse bene fundata i. e. motivis solidis firmata;
4. debent esse humillima i. e. plena diffidentiae de nobismetipsis.

Meditationem solent concludere colloquia cum Deo, cum Christo Domino, cum B. M. V. aut aliis sanctis, tum ut gratias agamus pro beneficiis nobis in meditatione collatis, tum ut gratiam impetremus implendi et exequendi ea, quae proposuimus. Quae, si ad Deum diriguntur, per Orationem Dominicam; si ad Christum, per »Anima Christi,« si ad Deiparam, per »Ave Maria« concluduntur; quo vero maiori devotione instituantur, conveniet, pro ratione materiae nunc personam rei induere, iudicem suum deprecantis; nunc servi dominum exorantis; nunc filii cum patre, sponsae cum sponso aut amici cum amico loquentis.

Oratio praeparatoria ante meditationem.

Immensa maiestas, mi Deus et Domine! ecce ante oculos tuos me indignum peccatorem constituo teque hic praesentem omni, qua possum, reverentia adoro et suppliciter rogo, ne me despicias ob multitudinem iniquitatum mearum, sed inveniam gratiam ac misericordiam in oculis tuis, ut divinas virtutes tuas ac leges digne meditari valeam et audiam quid loquaris in me, Deus, affectuque ardentissimo omnia, quae voluntatis ac beneplaciti tui sunt, cognoscam atque complectar; deinceps vero opere ipso compleam quaecumque ad meam salutem et perfectionem et nominis tui honorem et gloriam spectare cognovero. Deus in adjutorium meum intende, ut per totum huius

meditationis tempus omnes vires et operationes meae sincere ad tuam gloriam tuumque cultum tendant.

Oratio post meditationem.

Benedictus Deus, qui huic meditationi dedit initium, progressum et finem. Gratiae tuae illustranti et moventi profunda cum adoratione adscribo, quidquid boni in ea praestiti et ob id ipsum magnifico et exalto te, et benedico nomini sancto tuo; quidquid autem imperfectum factum est, id meum est, et quia tibi displicet, id fecisse me poenitet; dignare tamen, obsecro, omnem insufficientiam meam ex infinite dignis actionibus dilectissimi Filii tui et meritis B. M. V. et omnium sanctorum tuorum misericorditer supplere, hanc meam devotionem assumere in odorem suavitatis, et gratiam uberem largiri, ut deinceps quae imperfecta sunt, emendem, sancta desideria et pia proposita, quae te dante concepi, fideliter compleam, et totam reliquam vitam ad tui nominis gloriam constanter dirigam. Amen.



Materiae nonnullarum meditationum.

I. De fine vocationis ad statum sacerdotalem.

„*Ego elegi vos, ut eatis et fructum afferatis, et fructus vester maneat.*" Jois 15.

1. Meditatio: „*Ego elegi vos.*"

I. Elegit te, sacerdos! elegit te Deus, nullis tuis praevisis meritis; elegit te, forsan et tuis demeritis



sine numero, ab aeterno praevisis; elegit te, ex amore gratuito; elegit te ex tot millibus, in infinitum, si dici potest, te melioribus; elegit te futurum Saulem, rebellem, inobedientem, alio relicto Davide meliori te. 1. Reg. 15. *Quid retribues?*

II. Elegit te Deus, a te non rogatus, tum, cum rogare non posses; imo, si potuisses, forte prae malitia noluisses, aut prae ignavia rogare te taeduisset! *Quid retribues?* quid pro illa misericordia, qua te indignum sic respexit? non quia tu dignus, sed quia ipse mitis erat.

III. Elegit te Deus de mille periculis mundi hujus, ut esses unus de electis ejus. O amorem! et tu illum non eligis? o ingratitudinem! o caecitatem! Non illum eligis ut unicum, summum, infinitum bonum tuum? non eligis, non amplecteris ut ultimum finem tuum? non eligis, non diligis sic te diligentem Deum tuum?

Sincerum fac propositum Deo in omnibus et per omnia serviendi ex puro amore.

2. Meditatio: „*Ut eatis.*"

I. Ut eatis de virtute in virtutem, quia peregrini sumus: peregrinus si stet, nec progrediatur, regreditur, teste S. Bernardo.

II. Ut eatis, memores in quibus periculis, quae nos undique circumdant, memores coram quo? coram iudice, coram Deo, qui videt omnia, qui detonabit in reprobos horrisonum illud „*discedite maledicti in ignem aeternum.*" Matth. 25.

III. Ut eatis de hora in horam, de die in diem, de anno in annum, de tempore brevi in longam aeternitatem. De vita ad mortem, vel potius de morte ad vitam sempiternam.

In posterum utere memoria praesentis Dei, mortis, aeternitatis ut stimulo ad ambulandum caute, et ad progrediendum in virtute.

3. Meditatio: „*Et fructum afferatis.*"

I. Nemo non fructum quaerit laboris et sudoris sui. Quaerit illum miles, quaerit mercator, quaerit advocatus, et quis non quaerat? quaerunt omnes; quid vero tu sacerdos, tu miles Christi, mercator coeli, advocatus animarum?

II. Fructum alii faciunt trigesimum, alii sexagesimum, Matth. 13. Manent aliqui milites gregarii, alii mercatores tenues, alii advocati sine re, nomen solum habentes; quid tu sacerdos in advocatura animae; in mercatura coeli; in militia Christi? „*aemulare charismata meliora.*" I. Corinth. 12.

III. Fructum afferunt in patientia. Luc. 8. Miles in proelio, mercator in officina, nauta in pelago, venator in nemore, piscator in flumine. Quid tu sacerdos, an fructum quaeris in patientia? an semper ut piscator hamum, ut venator retia tendis? an vigiles flectis oculos in omnem plagam tibi subjectam, sicubi deprehendas animam pauperem, sed in conspectu Dei pretiosam, Christi sanguine redemptam, ad gratiam et gloriam destinatam?

Labora strenue, licet fructus labori non respondeat.

4. Meditatio: „*Et fructus vester maneat.*"

I. Non manet voluptas; temporalis est, et momentanea, in ictu oculi dissipatur; non manet hominum existimatio, fumus est, uno spiritu difflatur; non manent divitiae, sunt terrae pugillus,

qui, quam difficile paritur, tam facile perditur; ergo terra caduca vale.

II. *„Quid vero mihi est in coelo?"* Psal. 72. quam stabilis, certus, perpetuus ille fructus, qui te diligentes manet, et manebit aeternum, Deus cordis mei? *et a te, quid volui,* aut velle potui *super terram?* quid: nisi fumum? nisi bullam? nisi terrae pugillum?

III. Non aliam ergo mercedem laboris, non alium industriae fructum quaere, sacerdos, nisi Dominum, *qui est pars haereditatis tuae, et calicis tui.* Ps. 15.

Fuge vanam gloriam, solam quaere divinam, cujus gratia creatus es.



II. De beneficio vocationis ad statum sacerdotalem.

„Conserva me Domine, quoniam, speravi in te; dixi Domino: Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges." **Psal. 15.**

5. Meditatio: *„De dignitate vocantis."*

I. Deus est, o sacerdos; vide, quem Dominum nactus, cui Domino servias? Deus est, non est homo, non Angelus, non ulla creatura. Deus est, cui homo, cui Angelus, cui omnis servit creatura; Deus est, *„dives in omnes;"* quanta fas est alacritate, huic Domino servias.

II. Nec bonorum nec laborum meorum eges, quia tu solus Deus, solus unicum et omne bonum, solus et unicus, omnis causa, radix origo boni; solus, extra quem nullum bonum, in quo omne bonum, honestum, utile, delectabile; solus aeter-

num, immensum, infinitum bonum; solus tibi ab aeterno sufficientissimus nullius indigus, etc.

III. Non eges ministerio meo, *quia omnia serviunt tibi;* non eges ministerio ullius hominis; quia *Angeli serviunt tibi,* non eges ministerio ullius creaturae, quia *Creator omnium. Quid ergo respicis ad me,* dicat humilis sacerdos, *ad me, pauperculum et trementem sermones tuos?* Isa. 6.

Immola quotidie Deo sacrificium laudis pro beneficio vocationis.

6. Meditatio: „*De indignitate vocati.*“

I. Ille Deus, dominus, creator, nullius egens: tu servus et quidem servus inutilis, mendicus, pauper, pulvis, cinis, purum nihil, et ad te respicit magnus ille Deus!

II. Ad te? qui omnibus indiges, et cui omne non sufficit, nisi Deus; ad te, qui terra indiges, in qua ambules; aëre, per quem respires; igne, qui te foveat; sole, qui te illuminet; cibo, qui te reficiat; veste, quae te tegat; Deo, qui te satiet. Et tamen....!

III. Te respicit ille, cui serviunt Angeli, et cum Angelis omnia. Et tu, quid cum his omnibus, pugillus terrae, vermiculus? Tu quid cum Angelis, purissimis illis spiritibus, qui terrenae nil faecis habent, qui nutum Dei accipiunt pro imperio? ah? non es Angelus, mi sacerdos, saepe nec homo es, *ut jumentum factus insipiens.* Et tamen ad te respicit Deus, ut vocet ministrum suum; o dignationem!

Ad Deum suspira cum Davide: Conserva me Domine;

et cum Thoma Kempensi: adjuva me. Domine, in sancto proposito meo, et divino servitio tuo!

7. Meditatio: *„De altitudine ministerii."*

I. Haec colligitur ex potestate ordinis; dicitur enim sacerdoti ordinando: *accipe potestatem conficiendi* non coelum, non terram, non quidquid pretiosum et artificiosum est, sed *Corpus et Sanguinem D. N. J. Ch.* — amplius dici non potest. Potestas haec regiam et angelicam longe superat; ad maternam Beatissimae Virginis quam proxime accedit; sicut enim illa *„lumen aeternum mundo effudit, Jesum Christum, Dominum nostrum,"* ita sacerdos eundem in altari denuo quodammodo gignit, ut fidelium cordibus inserat; quid sublimius?

II. Colligitur eadem sublimitas, ex potestate jurisdictionis, per quam sacerdos coeli claviger est, et mundi totius iudex, solvens et ligans super terram, quod solvendum aut ligandum judicaverit. Joan. 20.

III. Adde quod sacerdos vocetur Angelus, sal terrae, lux mundi, lucerna supra candelabrum, Matth. 2. pastor, doctor, dispensator mysteriorum Dei, Joan. 10. et 21. Eph. 4. 1. Cor. 4. episcopus, pontifex, praepositus, 1. Tim. 3. Tit 1. Hebr. 5. vicarius ipsius Christi. O mi Deus, *quid est homo, quia* sic *magnificas eum! Nimis honorificati sunt amici tui Deus!* Ps. 138.

Utraque hac potestate utere, non perfunctorie, sed cum omni sollicitudine, humilitate, modestia corporis et animi.

8. Meditatio: *„De ingratitudine sacerdotis."*

I. Non intellexit altitudinem status sui: hinc ad sordes, ad volutabra, ad vomitum cum quibusdam

animalibus, hoc est impuris hominibus se abiicit. *„Cum in honore esset, non intellexit.“*

II. Non intellexit pretium potestatis sibi creditae, pretium Corporis et Sanguinis Jesu Christi: et hinc vel administrare negligit, aut nonnisi lucri temporalis gratia, aut ex acediosa consuetudine, aut cum taedio administrat!

III. Non intellexit pretium jurisdictionis, qua peccatoribus coelum reserare potest, vel claudere; et inde tepor et torpor in excipiendis poenitentium confessionibus; o mi sacerdos, *si cognovisses et tu!*

Noli negligere gratiam, quae in te est; quae data est tibi per impositionem manuum. 1. Tim. 4.



III. De gravitate peccati sacerdotis, de morte, de iudicio, de inferno.

„Si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem utique“ Ps. 45.

9. Meditatio: *„De peccato.“*

I. *Tu vero homo unanimis,* Ps. 54. id est, amice, dilecte mi, mi commensalis, *qui mecum dulces capiebas cibos;* tu velut alter Judas, post buccellam pretiosi Corporis, intinctam in immaculato Sanguine meo, tu reserasti cor tuum satanae, clausisti Deo! o perfidiam!

II. An non merito queritur per Jeremiam Dominus? *quid est, quod dilectus meus in domo mea fecit scelera?* Jerem. 11. In domo mea, in ecclesia, in altari, in loco sancto, in loco virtutum, in gymnasio amoris etc. ....

III. Fecit scelera multa. Tu nosti, quae et quanta ad altare, ad tribunal poenitentium, ad horas canonicas afferas, imo etiam inde referas. Tu nosti, et necdum erubescis? Jubetur Moyses, Propheta sanctus, exuere calceamenta de pedibus, priusquam montem ascendat, visurus, vel auditurus Dominum; tu ascensurus montem, ut tangas Dominum, non exues prius peccata per doloriferam, si potes, confessionem?

Puram conscientiam affer ad administrationem Sacramentorum.

10. Meditatio: „*De morte.*“

I. In hoc tributo, naturae debito erit sicut populus, sic et sacerdos. Isa. 24. *statutum est.* Hebr. 9. *statutum omnibus* excepto nemine; sicut populus, sic et rex et pontifex et sacerdos; imo et haec munera omnia mortem aggravant. Time.!

II. *Statutum est, semel mori:* ah! semel tantum; ergo si semel misere, semper misere. Sic semper vive, ut semel moriaris bene!

III. *Bene* moritur pius, sanctus, zelosus sacerdos, memor praestiti Christo a se obsequii, qui dicere possit cum Jobo: „*credo, quod Redemptor meus vivit,*“ quem toties fide viva, mente pura, corde perfecto contrectavi. *Male* moritur sacerdos malus, memor impuris manibus, impudica lingua, impio corde eum se suscepisse pastorem suum, quem paulo post visurus est iudicem, et quo vultu? *o mors! quam amara* talibus est *memoria tua!* Eccl. 41.

Sicut optabis mori, sic nunc vivere statue.

11. Meditatio: „*De iudicio.*“

I. Exiguo facile conceditur misericordia, *durissimum vero iudicium his, qui praesunt,* fiet. Sap. 6. Audi hoc, sacerdos, qui constitutus es a Christo iudex. Audis? times?

II. Ibi iudicabuntur omnes justitiae tuae, id est, orationes, sacrificia, sacramentorum administratio, aegrorum cura et visitatio, exhortatio etc. quo zelo, qua sollicitudine, qua opportunitate sint exercitae, an culpa tua intermissae?

III. Et scito, quod pro omnibus his *adducet te Deus in judicium.* Eccl. 11. 9. Pro omnibus, quae accepisti, talentis: quae possedisti, bonis: quibus fruitus es, privilegiis; *cui enim multum datum est, multum quaeretur ab eo.* Luc. 12. Noverat id Joannes Avila, optimus magister morum, qui de juvene sacerdote mortuo post primitias, *sat habet* inquit, *in quo judicetur?* sat ille, mi sacerdos? quantum ergo tu, qui toties sacrificas? utinam sancte, religiose, et modeste! etc.

Judica te ipsum, et discerne causam tuam per examen conscientiae, antequam divina obeas ministeria.

12. Meditatio: „*De luctuosissimo statu sacerdotum damnatorum.*“

I. *Cecidit corona capitis nostri: vae nobis, quia peccavimus,* Thren. 5. Sic eiulabunt; sed sero, miseri apud inferos, sacerdotes; quia *cum in honore essent, non intellexerunt.* Exaggerari, hoc potest consideratione sacerdotis degradati, et execrati, quod omnino tragicum est, sed umbratile ad sacerdotem damnatum.

II. *Potentes potenter tormenta patientur.*

Sap. 9. Applica hoc sacerdoti, potestate sua, quam habet, maxima abutenti, et time.

III. *Quantum .... in deliciis fuit, tantum date illi tormentorum:* Apoc. 18. Delicias regum habent quotidie sacerdotes in mensa Domini; vae! Si prae his siliquas porcorum, id est, carnis voluptates ament, et quaerant! vae! si nauseet eorum anima sicut olim Israelitarum, super cibo isto, ut ipsi iudicabant, levissimo! Num. 21. Erunt enim tunc hae deliciae, a sacerdotibus spretae, instrumenta tormentorum in omnem aeternitatem.

Timidae, cautae, circumspectae conversationi stude pro viribus.



IV. De fervore et zelo sacerdotali.

„*Qui facis Angelos tuos spiritus, et ministros tuos ignem urentem.*" Psalm. 103.

13. Meditatio: „*De praemio ferventibus proposito.*"

I. *Ubi ego sum, illic et minister meus erit.* Joan. 12. At ubi est sacerdos ille magnus, ille fervens animarum pastor, ille indefessus venator? ubi est? non jam amplius in cruce, non sub cruce, non in horto, non in itineribus, montibus, vallibus, fatigatus, sitiens, famelicus, sed in gloria Patris; ibi, ubi omnia haec mala exulant, omnia affluunt bona.

II. Ibi, ubi iucundissima, pacifica, fraterna societas sine invidia, sine rixa, sine taedio.

III. Ibi, ubi *videbitur Deus Deorum in Sion. Tunc videbis*, o pie sacerdos, *et afflues, et mirabitur, et dilatabitur cor tuum.* Isa. 60.

Cooperare aliis sine invidia, cum fervore in exercitiis sacerdoti propriis.

14. Meditatio: „*De labore, cui respondet praemium.*“

„*Tu vero vigila, in omnibus labora . . ministerium imple.*“ 2. Tim. 4.

I. *Vigila,* id est, in omnibus exercitiis vigil, alacer, excitatus esto. Vigila, quia advigilat et observat Deus remunerator tuus, Christus summus sacerdos tuus. Vigila in omnibus viis tuis, quia advigilat et circuit diabolus ut leo, quaerens, quem devoret. 1 Pet. 5.

II. *Labora,* nunquam otiari debet sacerdos, nisi eligat labi. Labora, id est, in omnibus conatum adhibe, nihil age remisse, memor, cui labores. Labora, quomodo laborabat extensis brachiis Moyses, quomodo luctans cum Angelo Jacob, quomodo sudans in horto Christus, quomodo sacrificans Ignatius Loyola, totus igneus.

III. *Ministerium imple,* id est, fac perfecte cum omnibus circumstantiis, et conditionibus; nihil minue, nihil detrahe. *Dei enim perfecta sunt opera.* Deut. 32.

Pro Dei gloria et animarum salute non recusa ullum laborem; in particulari vero nunquam istum . . . .

15. Meditatio: „*De fervore in orando.*“

„*Orationi instate vigilantes.*“ Coloss. 4. 2.

I. Spectat haec cohortatio praecipue sacerdotem, quia legatus est, advocatus, orator, syndicus totius generis humani; et quod Christus est pro hominibus in coelo apud Patrem, hoc est sacerdos apud Christum pro iisdem in terris. *Ex*

hominibus enim assumptus, pro hominibus constituitur in iis, quae sunt ad Deum. Hebr. 5. Sicut ergo Christus gemitibus inenarrabilibus pro nobis interpellat, sic debet et sacerdos.

II. Sacerdos Angelorum officium gerit in terris. Malach. 2. Angelus Domini exercituum est; nemo autem nescit, quid faciant in coelis Angeli; assidue circa Deum, intelligendum, amandum et laudandum occupantur. Faciat hoc idem, quantum potest, sacerdos in terris.

III. Est enim oratio fervens, indicium bonae vitae, quod monet S. August. (Hom. 4. ex 50.) *ille novit recte vivere, qui novit recte orare.*

Horas canonicas, ut jubet Concil. Lateran. sub Innoc. III. recita studiose, quoad officium oris, et devote, quoad officium cordis.

16. Meditatio: *„De fervore in sacrificio Missae."*

„Benedicite sacerdotes Domini Domino." Dan. 3.

I. Summus sacerdos veteris legis semel quovis anno ingrediebatur in sancta sanctorum, et quanto cum apparatu? Figura fuit ille, quid facit veritas? ille semel, sacerdos novae legis, si vult, quotidie.

II. Semel filius Dei factus est homo, et quanta praeparatio ab aeterno? *in capite libri scriptum est de me, ut facerem Deus, voluntatem tuam.* Ps. 39. Quot praevia Prophetarum oracula, Angelorum vota, Patriarcharum desideria, quae praecesserunt praeludia? mittitur Angelus, obumbrat Spiritus sanctus Virginem, quae eundem novem mensibus gestat in utero, — et tu, quid facis sacerdos?

III. S. Chrysost. vult omnes universim Chri-

stianos a sacra synaxi reverti, quasi leones ignem spirantes; vult interesse missae sicut in medio Angelorum choro; quid non exigit a sacerdote?

Orationes ecclesiae praeparatorias ad missam, et post eam gratiarum actionis omni devotione recita.



V. De perfectione sacerdoti propria.

„*Sacerdotes tui induantur iustitiam.*" Psalm. 131.

17. Meditatio: „*De motivis perfectionis.*"

I. Debet sacerdos tendere ad perfectionem vitae, quia vult Deus. Si enim de omnibus christianis verum est illud Pauli I. Thess. 4. *Haec est enim voluntas Dei, sanctificatio vestra;* et illud Christi, Matth. 5. *Estote perfecti, sicut pater vester,* et si iterum Apostolus omnes christianos vocat sanctos, 2. Cor. I. Eph. et Phil. 4, quanto magis hoc competit sacerdoti, e reliquis selecto, et in sortem Domini vocato?

II. Multum datum est sacerdoti; multum ergo quaeretur ab eo Luc. 12. *Cum enim augentur dona,* inquit Greg. Hom. 19. in Evang. *rationes etiam crescunt donorum.*

III. Exigit plus a sacerdote, tum illius status, ad alios sanctificandos destinatus, tum officium, quod gerit, *Angelicis humeris, ut aiunt sancti Patres, formidandum.*

Sic vivere stude inter homines, ut exemplo non destruas, quod aedificas verbo.

18. Meditatio: „*De idea perfectionis.*"

„*Qui mihi ministrat, me sequatur.*" Joan. 12.

I. Imaginem Dei per peccatum turpiter foedatam, et quasi erasam, ut Dei Filius ablueret, fac-

tus est homo; abluit suo sanguine, instauravit exemplo, et doctrina. Hoc ille, — quid tu sacerdos?

II. Primus discendi ardor, nobilitas est magistri, inquit Ambr. (Lib. 2. de Virg.) Hinc tyrones optimum in qualibet arte magistrum quaerunt, quem imitentur, ut imitando proficiant et perficiantur. Non est nobilior magister Christo dilecto Filio, *in quo bene complacuit aeterno Patri,* Matth. 16. Ipse ergo audiendus et imitandus est, imprimis a sacerdote.

III. Si enim omnis christianus cum S. Gregorio dicat: *omnis Christi actio nostra est instructio,* quanto magis sacerdos, cui in Apostolis, ejus praedecessoribus, ipse Christus dicit (Matth. 13.) *Magister vester unus est, Christus.*

Summo studio, quod monet Thomas a Kempis l. I. de imit. c. I. in vita Jesu Christi meditare.

19. Meditatio: „*Vita Christi est regula sacerdotis.*“

„*Induimini Dominum nostrum Jesum Christum.*“ Rom. 13.

I. Sicut sacerdos induit vestes Christi in sacrificio, ita decet eum in hoc et extra illud induere vitam, id est, mores et virtutes Jesu Christi, ut juxta Apostolum. 2. Cor. 4. in ejus carne mortali vita Christi manifestetur vereque dicere possit: *Vivo autem jam non ego, vivit vero in me Christus.* Gal. 2.

II. Causa vero, cur sacerdotes passim non exprimant vitam Christi, haec est: quod secuti regulam alienam, carnis, mundi, peccati, sensus, sermones et actus non dirigant secundum mensuram illius regulae, qua mensus est illis Deus 2. Cor. 10. deflectentes, ut mali tyrones, a proposito sibi prototypo.

III. Regula Christi, prima fronte amara, usu dulcescit, est enim jugum suave et onus leve. *„Et quicunque hanc regulam secuti fuerint, pax super illos, et misericordia.* Gal. 6.

Exemplo S. Caroli Borromaei, quotidie lege caput S. Evangelii, quod ille faciebat flexo genu et detecto capite.

20. Meditatio: *„De perfecta administratione Sacramentorum.“*

„Sic nos existimet homo ut ministros Christi, et dispensatores mysteriorum Dei. Hic jam quaeritur inter dispensatores, ut fidelis quis inveniatur.“ 1. Cor. 4.

I. Dispensator fidelis in genere est, qui non mittit margaritas ante porcos, nec dat sanctum canibus. Matth. 7. Qui videt ministerium, quod accepit a Domino, ut illud impleat. Coloss. 4. Qui non est similis aquae baptismali, peccata baptizatorum diluenti, eosque mittenti ad coelum, cum ipsa post in cloacam descendat. *Greg. magn. de cura past.*

II. Dispensator fidelis Eucharistiae is est, qui lintea, vasa, tabernacula, Dominici Corporis receptacula religiose custodit; qui ad sumptionem Eucharistiae parvulos capaces erudit, et praeparat; adultos rudes instruit, obliviosos commonefacit, tardos compellit, indignos repellit, neminem negligit.

III. Dispensator fidelis poenitentiae est is, qui prompte sedet pro tribunali, dum reus adest; qui examinat, ponderat, judicat ex aequo; qui non absolvit, nisi dispositum; qui non dimittit, nisi consilio, cohortatione sua meliorem.

Reflecte practice ad haec tria.



VI. De virtutibus internis sacerdotis.

„*Decet nos* (Sacerdotes) *implere omnem justitiam.*“ Matth. 3.

21. Meditatio: „*De humilitate.*“

„*Discite a me, quia mitis sum, et humilis corde.*“ Matth. 11.

I. Disce sacerdos, disce a Christo sacerdote magno, imo maximo, sed in Eucharistia minimo, quam te docet, non tam verbo quam opere, ex cathedra vilium specierum, virtutem profundissimae humilitatis, et erubesce ad tuam intolerabilem arrogantiam.

II. Vilis hic illi, cui coelum sedes, habitatio est in sordidis saepe tabernaculis, inter digitos impuri sacerdotis, in corde subdito peccatis.

III. Pauper illi amictus, nullus comitatus; et hinc sannis et probris haereticorum exponitur.

O! Jesu, quis sensus debet esse mihi haec cogitanti, et inter pollutos digitos meos, in otiosa, detractoria, maledica lingua, in impuro corde, in cloaca sordium, in sentina scelerum te contemplanti?

O! mi magne Deus! da sensum aliquem similis humilitatis: da, ut cujus majestatem non possum assequi, saltem imitari studeam humilitatem!

Da mihi teneros hujus virtutis affectus, quoties dico celebraturus: *Confiteor Deo ... mea culpa!* — Quoties ingemino: *Nobis quoque peccatoribus; Domine non sum dignus ....* Da, ut non minus corde, quam corpore me profunde abiiciam coram te, sicut magna, sed humilis Mater tua, sicut magnus, sed in oculis suis parvus Joannes, praecursor tuus.

Fiat! fiat! o Jesu, fiat! Amen.

22. Meditatio: „*De mansuetudine.*“

„*Fratres, et si praeoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis, considerans te ipsum, etc.*“ Galat. 6.

I. Christus totus mitis in vultu, verbo, opere; ex oculis elucent suaves benignitatis radii; ex ore dulcis spirat lenitas; in toto corpore agnus est, praesertim in Eucharistia; quid tu sacerdos?

II. Et tamen hunc agnum toties attrectas, toties illo vesceris, cum hoc agno habitas, prandes, coenas, ambulas, dormis; quidni agnum tandem induis? manes usque modo, *sicut leo in domo tua?* Eccl. 4.

III. Pretiosior debet haec virtus esse sacerdoti, quam ut verbo vel signo venalem habeat, nil lucraturus, postquam eam perdiderit, nisi animi inquietudinem et Dei vindictam.

Pete a Christo augmentum hujus virtutis, dum dicis: Ecce Agnus Dei.

23. Meditatio: „*De obedientia.*“

„*Ministri ejus, qui facitis voluntatem ejus.*“ Ps. 102.

I. Deus singulariter amat obedientiam, quam coronavit in Abrahamo, punivit vero tot jam saeculis in Adamo et posteris ejus, unius hominis inobedientiam: placere vis Deo? *Melior est obedientia, quam victimae.* 1. Reg. 15.

II. Volens placere Deo Dei Filius ab aeterno, voluit in tempore obedire, *in capite libri scriptum est de me, ut facerem voluntatem tuam, Deus meus, volui:* Psal. 39. Ita Pater. Matth. II. *Meus cibus est, ut faciam voluntatem eius.* Joan. 4. *Erat subditus illis,* Luc. 2. Deus, Do-

minus, Creator — hominibus, servis, creaturis. Admirare? imitare.

III. Obedientiam hanc maxime patefacit in S. S. Eucharistia, quando vocatus a sacerdote adest toties, *obediente Deo voci hominis*. Jos. 10. o prodigium! Deus obedit homini, et tu homo non obedis Deo? Deo cujus minister es?

Obedire stude simpliciter, sine contradictione, prompte, sine dilatione, alacriter, sine querela, perseveranter, sine taedio.

24. Meditatio: „*De castitate.*“

„*Lavamini, mundi estote.* Is. 1. *Mundamini, qui fertis vasa Domini.*“ Isa. 52.

I. Exigit hanc munditiem cordis et corporis a sacerdote Christus, quia ipse virgo, natus de Virgine, inter lilia, id est, virgineas mentes pascitur, et in niveo specierum Eucharisticarum, throno requiescit; quantus amator puritatis, tantus osor omnis immunditiei, praesertim in ministris suis.

II. Hi cnim officio Angeli sunt, et Angelorum Dominum manibus suis contrectant; o quam purae sint, oportet, hae manus, haec lingua, hoc cor etc.! Continebant se olim sacerdotes legis antiquae tempore vicis; quid non te deceat, sacerdos, dum Deo tuo non solum assistis, sed fers ipsum manibus?

III. Munditiem clamant plerique ritus, quos adhibes in sacrificio. 1. Lotio manuum. 2. Alba, qua indueris eaque ex lino, non lana, cuius radix caro est animalium. 3. Cingulum, quo cingeris cum apta oratione. 4. Priusquam legas Evangelium, oratio: Munda cor meum etc.; si hoc re-

quiritur ad dignam Evangelii lectionem, quid non ad Dominici Corporis consecrationem et contrectationem?

Cohibe sensus externos, ut in animo sis continens.



VII. De virtutibus externis sacerdotis.

„*Luceat lux vestra coram hominibus.*" Matth. 5.

25. Meditatio: „*De prudentia sacerdotis in exterioribus.*"

„*Estote prudentes sicut serpentes.*" Matth. 10.

I. Mittitur in medio luporum sacerdos, quem innocentia vitae oportet esse oviculam; sed quomodo evadet? prudentia opus est, non hujus mundi, haec enim stultitia est coram Deo, quia finem non respicit; adeoque, qui hanc sequuntur, turpiter cadunt.

II. Prudentia Christi eadem est cum providentia; oportet ergo sacerdotem esse providum, cautum, circumspectum et, ut inquit Michaeas Propheta, sollicitum ambulare cum Deo suo; vadit enim in medio luporum, et latronum, thesaurum portans in vase fictili 2. Cor. 4.

III. Serpentes caput custodiunt, aures sepiunt, supra petram repunt; ita sacerdos caput, hoc est, principium agendorum custodiat, et ad Deum referat; sit surdus, dum blanditur caro; petrae, hoc est, Christo innitatur, ne vacillet in proposito.

Quidquid agis, prudenter agas et respice finem.

26. Meditatio: *„De modestia sacerdotis."*

„Modestia vestra nota sit omnibus hominibus." Phil. 4.

I. Christus, modestissimus Virginis filius, nihil egit tumultuose, praepropere, perturbate, clamose; sed omnia ad leges modestiae, etiam in conviviis, in injuriis, etc; sed ante omnia in convivio amoris, in ultima coena, quando accepit panem in sanctas ac venerabiles manus suas, et elevatis oculis in coelum, gratias agens benedixit. Vide hic modestissime composita omnia, manus, linguam, oculos, totum corpus! vide, vide vivum exemplar modestiae sacerdotalis.

II. Oportet, ut hanc sacerdos in se ad vivum exprimat: quia Angelus est, quia spectaculum est Angelis, quia lux est mundi, et lucerna supra candelabrum posita, Matth. 5. et praesertim in illo plus quam Angelico ministerio, quo et ipse panem accipit, et gratias agens benedicit.

III. Nugae, inquit Bern. L. 2. de cons. 15. inter saeculares nugae sunt; in ore autem sacerdotis blasphemiae.

Vita cachinnos, rixas, clamores etc. quae non decent sanctos.

27. Meditatio: *„De caritate proximi activa."*

„Hoc est praeceptum meum, ut diligatis invicem." Joan. 15.

I. En hic notam characteristicam, qua te ipse discernas, sacerdos, utrum discipulus Christi sis, an non? si enim diligis, eris; secus, si non diligis; veritas dicit, aliter esse non potest: at quomodo tu diligis, quem non fers, quem aegre aspicis, cui vis et dicis male? — non ita Christus.

II. *Probatio dilectionis,* inquit Gregorius M.

exhibitio est operis; caritas oportet, ut sit activa, non otiosa; vivit in opere, non pascitur verbis. Ais diligo; credo, si quod dicis, facis; si non facis, mendax es; diligis, si adjuvas indigentem, si errantem dirigis, si peccantem corrigis, sed spiritu lenitatis; ita Christus.

III. Proximus tuus vel est sacerdos, ut tu — et est frater, et condiscipulus tuus; vel laicus est — et est filius spiritualis, 1. Cor. 4. *in Christo ego vos genui;* sed et fratrem et filium lex naturae dictat diligendum. — Fac ergo.

Dilige proximum ut te ipsum efficaciter, suaviter, fortiter, promiscue bonos, malos, amicos, gratos, ingratos etc.

28. Meditatio: „*De zelo animarum.*"

„*Ecce ego mittam multos venatores et venabuntur eos, et piscatores multos, et piscabuntur eos.*" Jerem. 16.

I. Incredibilis Christi zelus patet in Evangelio, maxime in convertendo Juda, si voluisset; ad quem imitandum obligatur sacerdos curatus; quia piscator, quia venator. — Ergo piscator es? semper tibi pendeat hamus — venator es? semper tua retia pande, ut feram aliquam, id est efferatam animam capias ad poenitentiam; pastor es? pasce commissum tibi gregem, pasce verbo, exemplo, oratione, ut Christus.

II. Occasio: errat una ex tuis oviculis, et haeret in bivio; — a te vult erigi; caligat — a te lucem petit; peccat, — a te vult corrigi; haesitat, — a te vult instrui; si negligis hoc, pastor non es, sed idolum; venator non es, sed persecutor animarum; vigilas, sed in lucrum tuum, non in illarum salutem: aliter Christus; hunc imitare.

III. Motivum; Jac. 5. *qui converti fecerit peccatorem ab errore viae suae, salvabit animam ejus a morte, et operiet multitudinem peccatorum.* Fac ergo.

Insta opportune, importune, argue, obsecra, increpa, in omni patientia et doctrina. 2. Tim. 4. 2.



VIII. De virtutibus sacerdotis unitivis.

„*Ego dilecto meo, et ad me conversio eius.* Cant. 7."

29. Meditatio: „*De amore Dei.*"

„*Simon, diligis me plus his?* Joannis 21."

I. Christus incredibiliter et ineffabiliter amavit et amat in aeternum Patrem, plus his, id est, plus omnibus universum sanctis. Scintillam immensi hujus amoris prodidit in ultima coena, quando elevatis oculis, o quanto affectu! ad Deum Patrem suum, gratias agens, etc. Imitare sacerdos, quod admiraris.

II. Quilibet sacerdos obligatur ad Deum super omnia et prae omnibus diligendum, tum quia prior et prae omnibus ab illo dilectus est; tum quia quotidie versatur in ista ardentissima fornace amoris, ad ignem Eucharisticum, quo si non incalescat, glacies sit oportet et saxum.

III. Vox amoris est, quam usurpabat S. Franc. Salesius: *Omnia licent, dummodo non offendatur Deus.*

Haec erit deinceps agendi et vivendi regula: Licent omnia; sed cave ne offendas Deum, super omnia dilectum.

30. Meditatio: „*De zelo divinae gloriae.*"

„*Glorificate et portate Deum in corpore vestro.* 1. Cor. 6."

I. Hoc admirabili zelo Christus incensus ubique Patris gloriam propagabat: modo enim ostendit illius magnificentiam: *simile est regnum coelorum regi;* modo amorem: *homo quidam fecit coenam magnam:* modo justitiam; *redde rationem:* modo misericordiam; *homo quidam descendit;* modo excellentiam: *Pater major me est;* modo subjectionem suam: *ita Pater!* sed hoc maxime in ultima coena, in horto, in cruce, in tota passione, cujus memoriale est sacrificium Missae.

II. Tu vero, o homo Dei, sic te compellat, Apostolus 1. Tim. 2, quisquis sacerdos es, quomodo insistis vestigiis sacerdotis magni? quomodo zelas pro gloria ejus? tu, qui deputatus es gloriae illius propagandae, qui toties ingeminas: *Gloria in excelsis!* etc. *omnis honor et gloria!*

III. Elias fugam, persecutionem, exilium, famem, sitim sustinuit, *zelo zelatus pro Domino, Deo.* 3. Reg. 19. — Quid tu?

Imitare hunc zelum, etiam cum damno propriae commoditatis.

31. Meditatio: „*De actibus religionis.*"

„*Adorate eum omnes Angeli ejus.* Psalm. 96."

I. Religiosissimo cultu Christus jam conceptus, velut sacrificium matutinum in utero matris; jam natus et adultus in stabulo, in templo, in montibus, in desertis tanquam diurnum; moriens in cruce, ceu vespertinum sacrificium seipsum obtulit aeterno Patri; qua reverentia, nemo novit, nisi qui noverat, quo cultu dignus esset supremus omnium Conditor.

II. Confundamur oportet, proposito nobis cultu, quem exhibebant sacerdotes antiquae legis arcae et sanctuario propter asservatas in eis tabulas Moysis, virgam Aaronis, panes propositionis etc.; et haec quidem umbrae erant et figurae; quid nos damus luci et veritati? quid venerabili Eucharistiae? quid templis? quid aris? quid tabernaculis?

III. Post virtutes tres theologicas, palmam fert religio, qua solvimus Deo debitum cultum propter illius infinitam excellentiam. Sic ergo....

Itera actus religionis quoties in sacrificio genuflectis, oscularis altare, caput inflectis et cum his externis ritibus junge actus internos.

32. Meditatio: „*De unione sacerdotis cum Deo, per conformitatem voluntatis.*"

„*Ut omnes unum sint, sicut tu, Pater in me, et ego in te, ut et ipsi in nobis unum sint.*" Joan. 17.

I. Haec est affectuosissima piissimi Jesu ad Patrem oratio, ut omnes discipuli et inter se, et cum Patre concordes sint et unanimes; haec est ultima Christi morituri, et testantis voluntas, ut secum, cum Patre, et inter nos unum simus, quicunque sacerdotes sumus.

II. Et est haec quidem illius aequissima voluntas, et petitio; quod enim petit, hoc suum est, et Patris — nostra scilicet voluntas et cor nostrum. Ergo injustus es, si neges; dat tibi cor suum, et quidquid habet, et toties — ergo ingratus es, si te neges; ideo dat se tibi, ut tu des te illi; ergo stultus es, si neges; cui enim reservas te? — tibi? sed jam perdis; mundo? sed quo pretio? inani, vano, ludicro, momentaneo. Ergo da te Jesu tuo;

ipse petit, immitis es, si roganti neges id, quod imperio extorquere potest.

III. *Si credentium erat inter se cor unum et anima una.* Actor. 4. 32. quomodo potest non esse unum cor tuum cum corde Jesu; una voluntas cum voluntate illius, qui toties tibi per S. Communionem unitur? sed exspectat a te liberum consensum; hunc quomodo negabis? sponsus est et tu sponsa, indigna hoc nomine, si neges: non est communio, si non est unio voluntatum reciproca. Fac ergo et dic:

O bone Jesu! per tuam gratiam dico medullitus ad patrem tuum, ad te, ad Spiritum Sanctum: Deus meus et omnia! dilectus meus mihi, et ego illi; ego dilecto meo et ad me conversio ejus. Ex nunc averto voluntatem meam a me, et ad te unum converto per plenam ad omnia resignationem: Fiat! o fiat voluntas tua!



IX. De S. S. Eucharistiae Sacramento.

33. Meditatio: „*De institutione S. S. Sacramenti Eucharistiae.*“

„*Coenantibus autem eis, accepit Jesus panem etc.*“ Matth. 26. 26.

I. *Accipite et comedite, hoc est Corpus meum* Matth. 26. Crede primum viva fide Christi Carnem, Sanguinem, Animam, Deitatem, et quidquid est Deus, esse in SS. Eucharistia, sive vi verborum, sive per concomitantiam. Admirare Dei sapientiam, quae invenit novum modum se nobis communicandi. Obstupesce, et lauda omnipotentiam, quae uno momento, paucis verbis, illa om-

nia sub speciebus panis et vini ponit. Agnosce infinitum amorem, quo hoc facit. Sicut Pater *sic dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret;* ita et Filius, ut se ipsum daret, ut sit nobiscum *usque ad consummationem saeculi.* O admirabilem et amabilem Deum! Quod de te cogitaverit, ut incarnaretur, quantum est? sed quanto majus quod modo in te velut denuo nascatur, et eadem omnia secum afferat, quae tunc attulit? *Quid retribues Domino?*

II. *Dominus Jesus, in qua nocte tradebatur, accipiens panem,* etc. Considera tempus huius institutionis. Erat illud ipsum, quo ejus vitae struebantur insidiae, quo fervebant odia Judaeorum in illum. Sic *aquae* persecutionum *non potuerunt extinguere caritatem* ejus. Adeo amat nos etiam, cum inimici sumus. Tormenta igitur vicina, crux, infamia, non provocarunt separationem Christi a te, sed majorem conjunctionem per hoc amoris et unionis Sacramentum. *Quis ergo te separabit a caritate Christi? Tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum?* Rom. 8. Conclude magno ardentique amore: *In his omnibus superabo propter eum, qui dilexit me.*

III. *Et manducantibus illis, accepit Jesus panem.* Marc. 14. Considera, quos Christus adhibuerit convivas; Apostolos nempe, et inter eos, etiam Judam. Sed quanta sumentium diversitas! illi, corpore simul et spiritu ardentissimae devotionis; iste solum corpore, spiritu autem in proditionem Christi intento. Vide belluam illam, hoc amoris cibo non mitigatam, et adverte quomodo scelera in catenam eant, cum passio, ex qua ortum trahunt, non tempestive opprimitur.

Tantae caritatis opus grata mente semper recolam atque in hoc sacro mysterio commemorabo.

34. Meditatio: „*SS. Eucharistia est memoriale Passionis Christi.*

Quotiescunque enim .... mortem Domini annuntiabitis donec veniat. I. Cor. 11. 26.

I. *Hoc Sacramentum instituit tanquam Passionis suae memoriale perenne.* S. Thom. Aqu. Cruenti sacrificii ut perennis extaret memoria, incruentum instituit, quotidie peragendum. Semel pro nobis immolatus, invenit modum, quo saepius immolaretur. Ergone putandum est Christum toties pro me mori? Agnosce amorem. Sed nihil reddis, nisi tu quoque quotidie immoleris. *Qui enim sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentis suis.* Gal. 4.

II. *Hoc facite in meam commemorationem.* Luc. 22. Quanti ipse suam passionem fecerit, inde aestima, quod voluit ipse ejus esse memoriale. Obligat hoc te ad continuam tanti beneficii memoriam, non quae in sola cogitatione sistat, sed quae in affectum et opus transeat. *Qui enim Passionis Dominicae mysteria celebramus, debemus imitari, quod agimus.* S. Greg. Dial. L. 4. C. 59.

III. *Quotiescumque manducabitis panem hunc et calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis.* 1. Cor. 11. Quoties Eucharistiam sumis, cogita te mortui Christi sepulchrum esse. Non erit dignum, nisi sit novum; voluit enim poni in monumento novo. Non eris novus, nisi veterem hominem occidas. *Necesse est, ut, dum haec agimus, nosmetipsos Deo in cordis contritione*

mactemus. S. Greg. Quid ad hoc ais? expedi arma, et te hostiam ei exhibe, qui se dedit hostiam pro te.

Quotiescunque sumo haec divina mysteria, redemptionis nostrae opus grata mente recogitabo.

35. Meditatio: „*De dignitate sumentis S. S. Eucharistiam.*“

„*Qui manducat me, et ipse vivet propter me.*“ Jois. VI. 58.

I. *Ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus*. Joan. 14. Qui sumit Eucharistiam, fit Dei habitaculum. Ut intelligas, quanta sit haec dignitas, cogita viscera beatissimae Virginis, in quibus primum homo factus habitavit. Quantis illam gratiis cumulavit! At is ipse est, qui in Eucharistia ad te divertit. Quanta est hujus dignatio? At noli permittere, ut in te divertant foeda animalia infraenium passionum.

II. *Qui manducat meam Carnem, et bibit meum Sanguinem, in me manet et ego in eo*. Joan. 6. Non solum fit habitaculum Dei, qui Eucharistiam sumit, sed admirabili quadam unione fit unum cum eo. Assequere, si potes, quanta sit haec dignitas, uniri humanitati Christi, et idcirco, ea mediante, ipsi personae Verbi, et toti Trinitati, quae concomitanter in Eucharistia sumitur. Considera, ad quid te impellat tanta gloria; ut, qui uniris Deo, avellaris a luto creatarum rerum, ut dicta, facta, cogitata tua sint talia, quae non dedeceant membrum Christi.

III. *Ego vivo propter Patrem, et qui manducat me, et ipse vivet propter me*. Joan. ibid. Excellentiam unionis cum Christo adverte: sicut Fi-

lius accipit a Patre essentiam, vitam, et omnes perfectiones, ita, ut sit unus Deus cum Deo Patre, et in eo vivat, easdemque cum illo perfectiones habeat, idem intelligere, idem velle, et operari; ita per Eucharistiae sumptionem fis particeps vitae et perfectionum Christi.

Debes ergo idem cum illo sentire, velle, agere, pati. Efficiet id unitus tibi Christus, nisi tu obsistas.

36. Meditatio: *„De dispositione ad SS. Eucharistiam sumendam."* (I.)

„Probet autem seipsum homo . . ." I. Cor. 11. 26.

I. *In sole posuit tabernaculum suum,* Ps. 18. Curanda summa puritas animae, in quam venturus est Christus. Exigit hoc summa sanctitas et majestas hospitis. Expende enim, quis, et ad quem ingrediatur? Si matrem, quae conceptura erat Filium Dei, decebat tanta puritate nitere, qua major infra Deum excogitari non potest; te idem decet, qui eundem excipis. At puritas non est sola ab omni peccato immunitas, sed etiam affectuum purgatio et virtutum ornatus. Potesne sic te mundum dicere? Quanto labore opus est, ut huc pervenias? Pervenies, si serio voles. Dic cum leproso, Math. 8: *Domine, si vis, potes me mundare.* Confide; extendet manum suam, et dicet: *volo, mundare.*

II. *Vincenti dabo edere de ligno vitae, quod est in paradiso,* Apoc. 2. id est, ut ait scriptor quidam, de ligno, quod etiam est in ecclesia militante per praesentiam Christi corporalem in Sacramento altaris. Ut hoc fruaris mysterio, necesse est, ut te vincas, et appetitum rationi, rationem Deo subjicias. Non

satis ergo digne accedis, si te non vincis. Quantus tibi in te ipso victoriarum campus? superbia, ambitio, tui aestimatio, vanae gloriae cupiditas, ira, impatientia, languor in spiritu, tepiditas et alia, quae tu nosti; haec devince, et dabitur tibi de ligno vitae. Quam alius esses, si quoties ad hanc escam accessisti, vel unum ex his hostibus subjugasses!

III. *Ecce ego pluam vobis panem de coelo; egrediatur populus, et colligat.* Exod. 16. Promittitur hic manna, figura Eucharistiae, illudque ad instar pluviae super justos et injustos cadentis. Quae bonitas Dei se tam prodige largientis! sed, ut eo potiaris, necesse est, te egredi. Unde? aut quo? Respondet Rupertus, (L. 3 C. 11. in Exod.) de pristina conversatione, de vetustate vitae. Nondum enim deposito vetere homine, non est nobis hoc manna colligere.

Expende, quam vivat in te vetus homo; quanta in eo occidere debeas, ut induas novitatem vitae.

37. Meditatio: *„De dispositione ad S. S. Eucharistiam sumendam.“* (II.)

„Probet autem seipsum homo ...“ I. Cor. 111. 28.

I. *Pauperes ejus saturabo panibus.* Ps. 131. Felix paupertas, quae sola, ut ait Rupertus (in C. 6. Joan,) *edit magnam eleemosynam Regis regum, quam dat ipse, non alium, quam seipsum.* Datur ergo ille panis ut eleemosyna magni Dei. Exinanire, exinanire, ut pauper fias illa dignus. Ejice amorem saeculi et vanitatum ejus. Indigne eleemosynam accipit, qui dives est; indigne Eucharistiam, qui saeculo affectus est. Scito, qui *esu-*

rientes seu pauperes *implevit bonis,* ille *divites dimisit inanes.* Et haec est forte causa tam parvi fructus a te relati ex tam frequenti hujus mysterii sumptione.

II. *Si quis sitit, veniat ad me, et bibat.* Joan. 7. Sitis quaedam et fames ac vehemens desiderium afferendum est ad hunc cibum. Fons ille Sacramentalium gratiarum non patet, nisi sitienti: *sitienti dabo de fonte vitae.* Apoc. 6. *Oportet namque,* ait S. Bern. Serm. 31. in Cant. *ut sancti desiderii ardor praecedat faciem ejus ad omnem animam, ad quam est ipse venturus.* O tepidam animam! Nonne sacrilegium crederes nauseare cibum istum pretiosissimum? Certe proxima nauseae es, si non desideras. Excita ergo, quoties accessura es, fervens desiderium; quod nascitur ex actuali fide dignitatis hujus cibi, amoris Dei erga te, fructuum ex Eucharistia dimanantium, etc.

III. *Cum invitatus fueris ad nuptias, recumbe in novissimo loco.* Luc. 14. Ad nuptiale convivium Dei se tibi desponsantis accessurus es; quis tu? quis ille? Agnoscisne in ejus Majestate tuam indignitatem? Sed dignus fieri potes, si corde sincero sis humilis. *Respexit humilitatem ancillae suae,* Luc. 2. ut ejus sacratissimum uterum subiret; neque despiciet tuam humilitatem. Et quanta te deprimendi materia, si bene expendas, quis tu? quis ille? Exclamare magno jure debes: *quis ego sum servus tuus, quoniam respexisti super canem mortuum similem mei?* 2. Reg. 9.

Sedulo curabo, et purgato cordis palato gustem et vi-

deam, quam suavis sit Dominus, nec unquam nauseet anima mea super cibo isto tanquam levissimo.

38. Meditatio: *„De effectibus S. S. Eucharistiae."*

„Qui manducat hunc panem, vivet in aeternum." Jois VI. 60.

I. *Accedite ad eum, et illuminamini.* Ps. 33. Accedentium ad Christum fructus est, ut intellectu illuminentur ad cognoscenda altissima mysteria. Ipse lux est, *quae illuminat omnem hominem.* Joan. 1. Expende tenebras tuas. Heu quantum ad divina caecutis? Scisne, quod in *fractione panis aperti sunt oculi discipulorum?* Luc. 24. Ecce idem caecitatis tuae medicus est. Idem qui, quod ex caeco olim Jerichuntino, ex te quaerit: *Quid tibi vis, faciam?* Luc. 18. O benignitatem praevenientis? Dic fidenter cum illo eodem caeco: *Domine, ut videam* te, videam me!

II. *Qui replet in bonis desiderium tuum, renovabitur ut aquilae juventus tua.* Ps. 102. Senescit anima, cum ad virtutem languet; juvenescit, cum viget. Senio hoc frequenter et tu occuparis; sed in novitate vitae ambulandum est. Ut renovetur autem juventus tua, aptissimum remedium est sancta Eucharistia, ut Deus repleat in bonis desiderium tuum. Si ergo hoc solum habemus in praesenti saeculo bonum, si vescamur carne Domini, ex hoc digne sumpto juvenesces. Aestima, lauda, ama, anhela; et quoties accedis, aliquid veteris hominis depone.

III. *Exurgens Maria abiit in montana cum festinatione.* Luc. 1. Effectus hic fuit concepti Dei. Quo enim jam Deo plena, ait S. Ambr. nisi

ad superiora cum festinatione contenderet? Eumdem accipis in Eucharistia, quem Virgo concepit. Idem in te, nisi tu obsistas, operabitur, ut ardente voluntate ad ardua virtutum contendas, atque adeo magna festinatione ad apicem perfectionis pervenias.

Cooperare id desideranti Deo, ne te semper, per tuum languorem, in imo reperiat. Elevabit te Deus, sed non sine te.

39. Meditatio: *„De aliis effectibus S. S. Eucharistiae."*

„Qui manducat hunc panem, vivet in aeternum." Jois VI. 6?.

I. *Panem Angelorum manducavit homo.* Ps. 77. Dicitur S. S. Eucharistia *panis Angelorum,* non quod Angeli eodem Christo beati fruantur, quodque adeo ea (Eucharistia) vescantur, sed quod homines sumentes velut Angelos efficiat. Ita Hugo Card. in Cap. 31. Prov. *Datus est hominibus, ut fiant Angeli.* Quae tua est felicitas, si fias velut corporis expers, totus spiritualis, tentationum immunis, a passionibus liber? Certe si nondum factus es talis, tu impedivisti. Et quae haec tua insania, cum possis, nolle ad Angelicam perfectionem evadere?

II. *Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri.* Joan. I. Effectus S. S. Eucharistiae est, ut te faciat filium Dei, non utique naturalem, sed adoptivum. Per quod simul intras in jus haereditatis: *si enim filii Dei sumus, et haeredes.* Rom. 8. O miram dignationem! Expende, quem patrem habeas! quem fratrem! quo affectu, qua reverentia et fiducia in eum

ferri debeas! sed quam degener tu fueris hactenus filius et frater! Nonne te pudet?

Sed quid eris in posterum, ut digne patrem voces Deum, fratrem Jesum? *Agnosce dignitatem tuam, et divinae consors factus naturae, noli ad pristinam vetustatem degeneri conversatione redire.* S. Leo.

III. *Qui manducat meam Carnem, et bibit meum Sanguinem, in me manet, et ego in eo.* Joan. 6. Altius adhuc ascendit dignitas, quam per sanctam Eucharistiam obtines: non tantum fis filius Dei, sed velut unum cum Deo, ut is in te maneat, et tu in illo. Sed necesse est ad hoc, ut moriatur in te, quidquid tu es; vivat solum, quod Deus est.

O quando erit illud tempus, quo cum veritate dicere possim: vivo autem, jam non ego; vivet vero in me Christus! Gal. 2.

40. Meditatio: „*Jesus Deus noster.*“

I. *Quis venit?* Christus Jesus, *in quo inhabitat omnis plenitudo Divinitatis corporaliter,* Col. 2. *et quem adorat multitudo Angelorum* Eccl. in off. O miram dignationem! *Ergone credibile est, ut habitet Deus cum hominibus super terram?* 2. Par. 6. Ama, lauda, benedic, gratias age, et cum B. Thoma exclama: *Dominus meus, et Deus meus.*

II. *Ad quem venit?* Ad te, pauperculam et vilissimam creaturam, quae Deum et Creatorem *contemnens, mutavit gloriam suam in idolum.* Jerem. 3. Dereliquisti enim Dominum Deum tuum, et ad deos alienos, mundum, carnem, satanam declinasti. Erubesce miser, et corde con-

trito ac humiliato, dic cum publicano: *Deus propitius esto mihi peccatori;* vel cum Davide: *Miserere mei Deus, etc.*

III. *Ad quid venit?* Ut se tibi totum communicet, *ut anima tua de Deo saginetur,* (Tert.) *ut divinae efficiaris consors naturae,* 2. Pet. 1. *ut vivas in aeternum,* Joan. 6. Ad tantam Dei erga te munificentiam stupefactus, totus in laudibus effundaris, usurpando aliquem e Psal. qui incipiunt, *Laudate,* aut *Benedic, Benedicite,* et statue jam non tibi vivere, sed illi.

41. Meditatio: „*Jesus Rex noster.*"

I. Quis *venit?* Jesus Christus, *Rex gloriae, Rex coeli et terrae, Rex regum, et Dominus dominantium, Rex tuus, Rex bonus et clemens, Rex, cujus est consilium,* aequitas, prudentia, fortitudo, et cui omnia serviunt, Pensa quanta sit ista dignitas, habere in cordis hospitio adventum tanti Regis? Optimum et pulcherrimum ei praepara locum; et ad illum suspira, dicens: O Rex et Legifer noster; veni ad salvandum nos.

II. *Ad quem venit?* Ad servum infidelem, ingratum, rebellem, et centies relapsum. Confitere adversum te injustitiam tuam: amaro eam luge animo; et summum Christi in te professus dominium, dicito ei ex corde: tu es ipse Rex meus; tibi, non alii, subjecta erit anima mea.

III. *Ad quid venit?* Non ut secundum peccata tua faciat tibi, tradendo te tortoribus; sed ut misericordiam, qua te in suam recepit gratiam, novis cumulet muneribus, assumendo te in convivam ac familiarem suum, et pane suavissimo de coelo praestito, replendo bonis animam tuam.

O inenarrabilem bonitatem! Laudationem tam benigni Regis indesinenter loquatur os tuum, et dica ei omnia opera tua.

42. Meditatio: „*Jesus Magister noster.*“

1. *Quis venit?* Christus Jesus, datus nobis dux et praeceptor, in quo sunt omnes thesauri sapientiae et scientiae absconditi, qui verba vitae aeternae habet, qui est via, veritas et vita. Gratulare tibi de tanto Magistro; nam multi Prophetae et reges voluerunt illum audire, et non potuerunt. Regina Austri venit a finibus terrae, ut audiret sapientiam Salomonis, et ecce plus quam Salomon hic. Vide ergo ne recuses loquentem; sed attentissimam ei praebe aurem, et cor docile.

II. *Ad quem venit?* Ad te rudem et indocilem discipulum, qui parum sapis ea, quae Dei sunt, et qui toties projecisti sermones ejus retrorsum. Tantae offensae poeniteat te: et ne in hujus vindictam sileat a te Magister justus aeque ac bonus, cum leprosis (Luc. 17.) eum humiliter ac desideranter obsecra dicens: Jesu praeceptor, miserere mei; vel cum Davide: Domine, nequando taceas a me, ne assimiler descendentibus in lacum.

III. *Ad quid venit?* Ut bonitatem et disciplinam et scientiam doceat te (Ps. 118,) et implearis agnitione voluntatis ejus, in omni sapientia et intellectu spirituali, ut ambules digne Deo, per omnia placens et in omni opere bono fructificans. Col. 1. O quam gratus tibi debet esse ejus adventus? Exi obviam ei, exclamans cum turbis in Evang.: benedictus qui venit, etc. Hosanna Filio David. Et sedens secus pedes ejus, audi ver-

bum illius, quod deinde exemplo Beatissimae Matris ejus conserves et conferas in corde tuo.

43. Meditatio: „*Jesus Medicus noster.*“

I. *Quis venit?* Christus Jesus, magnus animarum et corporum medicus, tam bonus, quam potens, *dans sanitatem et vitam;* ad quem, in diebus carnis suae, *afferebantur omnes male habentes, et curabat eos.* Marc. 6. Quantam tibi debet hoc verbum inferre laetitiam, afferre devotionem, conferre fiduciam? Collige et adhortare omnes animae tuae facultates, ut superexaltent nomen sanctum ejus, istud Psalmistae iterando: *Benedic, anima mea, Domino, qui sanat omnes infirmitates tuas*, etc.

II. *Ad quem venit?* Ad aegrotum gravem et molestum, *innumeris circumdatum malis,* medico suo non multum propensum, *quin multis curationibus ejus ingratum;* et, quod pejus est, qui *tanquam multa febre phreneticus, insaniens in medicum, qui venerat curare eum, saepius excogitavit consilium perdendi illum.* (S. Aug. in Ps. 73.) O medicum vere pium, vere misericordem! Dulcissime Jesu, confiteor me omnino indignum, *ut intres sub tectum meum,* et visites servum tuum: *sed secundum misericordiam tuam, memento mei, tu; propter bonitatem tuam,* Domine, *sana animam meam,* etc.

III. *Ad quid venit?* Ut ipse curet te, et integram tibi det sanitatem. *Ego veniam,* inquit, Matth. 8. *et curabo eum.* Agendum in verbo hoc: Da locum coelesti Medico, et non discedat a te, quia opera ejus sunt necessaria. Expone illi confidenter omnes animae tuae morbos, omnia

vulnera, dicens: *„Domine, ecce quem amas, infirmatur,“ „Miserere mei, quoniam in te confidit anima mea.“* Verumtamen vide, ut facias, quae mandaverit, *nam ipse se interimit, qui praecepta medici observare non vult.* S. Aug.

44. Meditatio: *„Jesus Pastor noster.“*

I. *Quis venit?* Christus Jesus, *Pastor et Episcopus animarum nostrarum,* 1. Pet. 2. qui in tantum *dilexit gregem suum, ut pro illo mori non dubitaverit, atque* (inquit S. Greg. hom. 14 in Evang.) *ut in Sacramento nostro Corpus suum et Sanguinem verteret, et oves, quas redemerat, Carnis suae alimento satiaret.* O pastorum optimum et principem! *Quis enim pastor oves proprio pascit cruore? Et quid dico* pastor? Matres *multae sunt, quae post partus dolores filios tradunt aliis nutricibus. Hoc vero tu non es passus, piissime Jesu, sed ipse nos proprio Sanguine pascis et per omnia tibi coagmentas. Laudamus ergo te, benedicimus te, adoramus te, gratias agimus tibi propter magnam gloriam tuam.* S. Chrysost. hom. 60 ad pop. Antioch.

II. *Ad quem venit?* Ad ovem morbidam, fugitivam, errabundam. Mirare tam boni pastoris benignitatem. *Exulta et laetare in misericordia ejus.* Ps. 30. Dole plurimum de tuis nimium frequentibus aberrationibus. Amabile illius ovile in futurum ne deseras, neque quae praecipit ultra obliviscaris, ut possis cum propheta dicere: Erravi sicut ovis quae periit: quaere servum tuum, quia mandata tua non sum oblitus; vel, Et misericordia tua subsequetur me omnibus diebus

vitae meae, *ut inhabitem in domo Domini, in longitudinem dierum.*

III. *Ad quid venit?* Ipse declarat dicens: Luc. 19. *venit Filius hominis quaerere et salvum facere quod perierat* et Joan. 10. *Ego veni, ut vitam habeant oves, et abundantius habeant.* O dulce et amicabile verbum in aure peccatoris! Obtestare coelestem illum pastorem, ut id impleat et exequatur, ad quod venit, faciatque ut, sicut ipse vivit propter Patrem, ita, manducando ejus Carnem, et tu vivas propter eum. In Evangelio autem testantur ejus oves fideles vocem ejus audire, et illum sequi; fac et tu similiter, ut sis aliquando ex illorum numero, de quibus dicit: *Et vitam aeternam do eis.* Joan. 10.

45. Meditatio: „*Jesus Redemptor noster.*“

I. *Quis venit?* Christus Jesus, Agnus Dei, Agnus immaculatus, cujus pretioso Sanguine redempti sumus; qui est vere salvator mundi: Joan. 4. qui dilexit nos, et tradidit semetipsum pro nobis, justus pro injustis, ut nos offeret Deo. Mirabilis misericordia! Dicant nunc, qui redempti sunt a Domino, quoniam bonus. Collaudabo te Deum Salvatorem meum. Et placebo tibi in regione vivorum, quia eripuisti animam meam de morte, oculos meos a lacrymis, pedes meos a lapsu.

II. *Ad quem venit?* Ad miserum quondam peccati servum, qui saepe saepius pretium, in redemptionem suam impensum, dissipavit; *Filium Dei conculcavit, et Sanguinem testamenti, in quo sanctificatus est, pollutum duxit.* Hebr. 10. Vere apud te, Domine Jesu, misericordia, qui

non secundum iniquitates nostras retribuis nobis! Doleo et dolebo, quamdiu fuero, quod per gratiam tuam a peccato liberatus, non steterim in ea libertate, qua me misericorditer donaveras, sed me iterum jugo servitutis contineri multoties passus sim. Parce mihi, bone Jesu, et Redemptoris mei partes non desinas sustinere. Ecce in manibus tuis descripsisti me; lege scripturam, et salva me. S. Aug.

III. *Ad quid venit? Ut de manu inimicorum tuorum liberatus, servias illi in sanctitate et justitia omnibus diebus tuis.* Luc. 1. Aestima te beatum, quod dignus habitus sis, qui tanto et tam bono servires Domino; servire enim illi regnare est. Sacrifica ei hostiam laudis, ob tuorum diruptionem vinculorum; Ps. 115. et cave ne aliquando peccato consentias; Tob. 4. quia omnis, qui facit peccatum, servus est peccati: servus autem non manet in domo in aeternum. Joan. 8. In corde et in ore istud semper habe: Malo mori, quam foedari. Quod ut nunquam tibi contingat dic frequenter Redemptori: *Tuus sum ego, salvum me fac;* Ps. 118. vel cum S. Ansel. O Jesu, esto mihi Jesus, et salva me.

46. Meditatio: *„Jesus Sacerdos et Victima."*

I. *Quis venit?* Christus Jesus, idem simul et sacerdos et hostia. *Sacerdos autem magnus, aeternus, perfectus, et excelsior coelis factus:* Hostia vero sancta, vivens, impolluta, et Deo maximopere placens. Honora et dilige tantum illum sacerdotem in tota virtute et anima tua; Eccl. 7. et divini ejus sacerdotii factus particeps, obsecra, ut fiat in te duplex spiritus illius. 4. Reg. 2.

Quod ut consequaris, interpone meritum sacrosanctae Victimae per te in altari immolandae, dicens: Protector noster, aspice, Deus; et respice in faciem Christi tui. Ps. 83.

II. *Ad quem venit?* Forsitan ad servum nequam, aut inutilem, ministrum infidelem nescientem Dominum, neque officium sacerdotum, 1. Reg. 2. et nihil habentem sacerdotio dignum. 2. Mach. 4. Ad te ergo pertinet illa Evangelii sententia: Veniet Dominus servi illius, die qua non sperat, et hora qua ignorat, partemque ejus ponet cum hypocritis. Matth. 24. Sed impendens malum amoliri satage, mutans mores in melius, et fiducialiter confugiens ad apostolum et pontificem confessionis nostrae Jesum; qui salvare in perpetuum potest accedentes per semetipsum ad Deum, semper vivens ad interpellandum pro nobis. Hebr. 7.

III. *Ad quid venit?* Ut fiat omnibus obtemperantibus sibi causa salutis aeternae. Si enim, in diebus carnis suae, preces supplicationesque Deo Patri offerens, exauditus est pro sua reverentia; quanto magis nunc consummatus in gloria, et in sempiternum sedens in dextera Dei? Ut autem tantum consequaris bonum, necesse est, ut, sicut Christus didicit *ex iis, quae passus est obedientiam,* discas pariter et tu ipse Deo obtemperare. Dic ergo cum dilecto illo Magistro, perfecto utique corde atque verissimo: *Ecce venio, ut faciam, Deus, voluntatem tuam; Deus meus, volui et legem tuam in medio cordis mei.* Ps. 39. Heb. 10.



X. De solemnioribus festis.

47. Meditatio: *De immaculata Conceptione B. M. V.* (8 Dec.)

I. *Nondum erant abyssi, et ego jam concepta eram.* Prov. 8. Peccatum originale abyssus est, qua omnes sordebamus. Maria feliciter eximitur, quia, ut ait S. Anselmus, decens erat, ut ea puritate, qua major sub Deo nequit intelligi, Virgo illa niteret. Adverte, quantum Deus ad id attendat, quod se decet. O si et tu attenderes, quid te, quid statum et vocationem tuam deceat!

II. *Tota pulchra es, amica mea, et macula non est in te.* Cant. 4. Non tantum peccatum non fuit in B. Virgine, sed neque fomes, neque concupiscentia, neque prava inclinatio; sed cum summa tranquillitate caro et sensus suberant rationi et spiritui. Sed sentis aliam legem in membris tuis! Pacem habebis, si concupiscentias et inclinationes mortifices, si ratio et spiritus regnant, non caro et sensus. *Si secundum carnem vixeritis, etc.*

III. *In me gratia omnis viae et veritatis.* Eccl. 44. In primo instanti contulit Deus B. Virgini gratiam habitualem supra omnes homines et Angelos: intellectus plenum usum, et cognitionem Dei, voluntatem ipsum amantem supra omnes Seraphim; gratias efficaces, cum quibus statim secundum omnem intensionem operata est. Hinc vides quantas congregare debuerit spirituales divitias! Sed quando tu intellectum atque voluntatem Deo applicuisti et quomodo? An cooperatus es gratiis? An cooperaberis? — ut dicas cum Apost. *Gratia ejus in me vacua non fuit.*

48. Meditatio: „*De nativitate D. N. J. Ch.*" (25 Dec.)

I. *Factum est autem, cum essent ibi, impletum est tempus, ut pareret.* Luc. 2. Ubi? Considera vilitatem loci, tempestatem perfrigidam, tempus noctis, circum undique miseriam et paupertatem. Vis ut in te nascatur Christus? Esto tibi vilis; frigescant tuae passiones, ama latere, esto pauper et humilis. Amat et in te Filius Dei, ea, quae pro se elegit.

II. *Et peperit Filium suum primogenitum.* Ibid. Considera quibus actibus reverentiae, humilitatis, adorationis, amoris, B. Virgo Filium suum exceperit, et statim pro mundi salute Deo Patri obtulerit? Audi vagitum, vide lacrymas, quaere cur fleat; audi respondentem, quod non habeat imitatorem; et statue eum sequi, ac plures inducere ad eum imitandum.

III. *Et pannis eum involvit.* Ecce paupertas Matris et Filii. Et reclinavit eum in praesepio: Ecce quomodo a teneris Dei Filius amet quaeque duriora! Et cur tu fugis? *Quia non erat eis locus in diversorio.* Qui creavit te in habitaculum sibi, non invenit locum apud te; et invenit forte qui te it perditum!

49. Meditatio: „*De Circumcisione Domini.*" (1 Jan.)

I. Hodie facit Jesus, quod ad mortem usque facturus est. Obedit Patri, Mariae, Josepho. Deus obtemperat hominibus; et homines eo usque vani erunt, ut Deo, praepositorum ore praecipienti, repugnent! Vel Deo parere debes, vel

cupiditatibus, vel daemoni: elige. Ah cum Deus obediat legi, *disce, homo obedire; disce, terra, subdi; disce, pulvis, obtemperare.* S. Bern.

II. Elucet vel maxime humilitas obedientis Jesu. In praesepi pauper, in circumcisione habetur peccator. Si Deus, qui alienissimus est a peccato, exinanivit semetipsum, ut formam acceperit peccatoris; et ego, qui in peccatis conceptus, iisque enutritus sum, nolo peccator vocari, nolo minoris aestimari!

III. Amor Jesu patet in hoc mysterio, quod tam cito velit Salvator appellari, et suum largiri Sanguinem in amoris pignus. Hic Sanguis, hae lacrymulae sunt verba cordis ejus, quibus promittit se passurum et moriturum esse omnium hominum causa. Hunc annum inchoa ab imitatione obedientiae et humilitatis Jesu. Tuus sum, mi Salvator, in hunc annum, et in omnem vitam.

50. Meditatio: „*De Epiphania Domini.*“ (6 Jan.)

I. *Invenerunt Magi Puerum cum Maria Matre ejus, et procidentes adoraverunt eum; et apertis thesauris suis, obtulerunt ei munera, aurum, thus et myrrham.* Matth. 2. Obtulerunt Jesu myrrham, in honorem sacrae ejus Humanitatis. Jesus propter suum in nos amorem, corpus nostro simillimum assumpsit. Ut quid non redamamus Dominum, ipsique corpora nostra non consecramus. Tuum est, amantissime Jesu, corpus meum; ex te pendet ejus sanitas et morbus: ex te vita et mors. Me felicem, si possem tecum pati! tecum quippe regnarem. *Totum me liberasti, ut totum me possideres.* S. Aug.

II. Humanitati Jesu accedit regalis dignitas; ideoque aurum illi offertur. Quae habemus bona, ea nobis a Deo dedita; iis itaque utamur ad ejus gloriam, ad altarium ornatum, et pauperum solatium. In pauperibus Deum videamus. Magi vident in praesepio infantem, pauperem illum quidem, et ab omnibus derelictum, eum tamen ut Regem et Deum venerantur. Si pauper es, offer Jesu tuam paupertatem. Donum hoc praestabit omnibus mundi thesauris.

III. Oblato demum thure, clarius demonstrarunt agnoscere se divinitatem Jesu. Thus tuum sit oratio tua. Ad Jesu pedes provolutus, offer suavissimo illi puero animae tuae facultates; adora, time. Sed hoc praesertim memineris, alia via reges rediisse. Pariter et tu aliam ineas vivendi rationem; et ubi viam Christi ingressus fueris, ab ea ne declines. *Viae enim immutatio vitae intelligitur mutatio* Euseb. Emis.

51. Meditatio: „*De Purificatione B. M. V.*" (2 Febr.)

I. Ut divinae gloriae serviret Maria, et obediret legi, coram hominibus honoris sui ultro jacturam fecit. In hac Purificatione non Virgo, non Deipara, sed una de immundis mulieribus existimatur. Hinc intellige, veram gloriam esse in divino obsequio positam. Tametsi pessimum omnium te haberi necesse foret, modo Deus laudetur, non est detrectandum. Jesus, qui in Circumcisione formam peccatoris induit, itemque Maria in Purificatione, non obscura illius veritatis praebent argumenta. Vera gloria a judicio divino plane pendet.

II. Maria devovet aeterno Patri suavissimum ac dilectissimum Filium. Optimum parentibus documentum; oportet ut ipsi filios suos Domino consecrent, non autem, ut saepe fit, in eorum animis restringant voluntatem se Deo vovendi. Hodie, piissime Jesu, offero tibi, quidquid mihi carissimum est, cor, voluntatem, affectus, omnia: *Ne projicias me a facie tua.*

III. Maria suae in Patrem liberalitatis fructum refert amplissimum; jam enim recuperat Filium et honorem suum. Nam Simeon eam colit ut Dei Matrem, miratur ut Virginem, et in porrectis ejus brachiis Jesum reponit. Si honorem, si cor tuum Deo dederis, etiamnum in hac vita, largiorem mercedem accipies. Quam suave est tam liberali Domino servire, qui danti terrena coelestia rependit! *Cur non coelo mutamus terram? Quare non caducis emimus aeterna? Quare non perituris manentia comparamus?* S. Chrysolog.

52. Meditatio: *„De S. Josepho, B. V. Sponso."*
(19 Martii.)

I. Sanctus Joseph Mariae Sponsus fuit, haud dubie singularem propter puritatem. Quam gloriosum tibi, vir sanctissime, sponsam habere in coelis et in terris omnipotentem, ac tuae voluntati apprime consentientem. Esto castus, humilis et modestus, ut S. Joseph, et adamabit te Maria. Ad sanctitatis apicem brevi perveniet, qui Sanctum hunc imitatus, Deum praesentem ac singula videntem cogitaverit.

II. S. Joseph fuit Jesu nutritius parens; et ipse Jesus erat subditus illi. Vide humilitatem

Salvatoris, qui, cum in Augusti, aut Herodis regia nasci potuisset, pauperem et incognitum sibi voluit patrem, qui quotidiano sudore victum et vestitum ipsi procuraret! Exemplo S. Joseph numquam separeris a Christo! eum testem habeas omnium actionum tuarum, et cum eo saepius colloquaris. Quo maxime potueris modo, esto misericors; quae enim feceris pauperi, Christo fecisti.

III. S. Joseph inter beatos Jesu et Mariae amplexus expiravit. Quam felix obitus! Piam ac sanctam mortem cupis? Huc cogitationes, huc actiones tuae referantur. Cole et invoca Sanctum Joseph; affirmat quippe S. Theresia, se nihil non impetrasse illius meritis. Semper in ore habeas, sed praesertim instante morte, pulcherrima et suavissima nomina Jesu, Mariae, Josephi.

53. Meditatio: *„De Annuntiatione B. M. V.“* (25 Mart.)

I. Hodie Maria fit Mater Dei. Humilitas et puritas ejus tantum honorem ipsi pepererunt. Proh! quanto mihi gaudio est divina, Maria, et excelsissima haec dignitas tua? Verum si es Mater Christi, Mater es utique Christianorum. O me felicem! ut Dei Genitrix omnia potes; ut Mater mea omnia cupis mea causa! Possum etiam ipse, si volo, per fidem, gratiam, caritatem, Christum in corde meo concipere. *Nam etsi, secundum carnem, una Mater est Christi; secundum fidem tamen, omnium fructus est Christus.* S. Ambr.

II. Hodie Jesus fit frater noster. Ejus in nos amor eum nobis similem reddit, ut ipsi nos similes efficiamur. In terras descendit, ut ad coelos ascen-

damus. Adoro te, Verbum caro factum, in castissimo Virginis utero. Utinam dono aliquo pretiossimum donum tuum rependere possem! Tuum est, Frater amantissime, quidquid sum et possum. *Fac me tuis semper inhaerere mandatis, et a te nunquam separari permittas.*

III. Maria est Mater nostra; Jesus, frater: an digni sumus filii Mariae? an digni fratres Jesu? Purissima, humillima et obedientissima fuit Maria: an iisdem virtutibus praediti sumus? Jesus studuit semper gloriae Patris sui et animarum saluti; an idem nobis est cum Fratre nostro studium? Num potius Jesus ingemiscens jure diceret Mariae: *Filii Matris meae pugnaverunt contra me?* Cant. 2.

54. Meditatio: *„De Resurrectione D. N. J. C."*

I. *Resurrexit Christus tertia die, secundum Scripturas.* 1. Cor. 15. Succedunt laeta tristibus. Deus ita constituisse videtur, ut per aspera eatur ad amoena. Christus gloriae resurrectionis praemisit 33 annos laboriosae vitae, et 20 circiter horas acerbissimae Passionis: sic ergo et tibi eundum est ad gloriam; *quia servus non est major Domino suo. Si commortuus fueris, et convives,* inquit S. Paulus.

II. *Ego dormivi et soporatus sum, et exsurrexi.* Ps. 3. Anima rursum unitur corpori, ut, quod socium fuit passionum, esset et gloriae. In momento recedunt livor et vulnera, accedunt decor et gratia; quo animae ejus gaudio? quibus cum Patrum e lymbo eductorum affectibus gratulationis, caritatis, etc. Accede ad Christum pari modo; et ut gaudium tuum sit plenum, ei con-

stanter adhaere tanquam membrum capiti, et te ejus spiritu duci semper sinas.

III. *Quomodo Christus surrexit a mortuis, per gloriam Patris; ita et nos in novitate vitae ambulemus.* Rom. 6. Percipis fructum resurrectionis Christi, *si ambulas in novitate vitae.* Sed non ambulas in novitate vitae, *nisi veterem occidas hominem.* Sicut non est ingressus ad vitam aeternam, nisi per mortem naturalem; ita nec ad novam perfectamque vitam *ingredieris, nisi spiritu facta carnis mortificaveris. Fiat mihi, Domine, possibile per gratiam, quod mihi impossibile est per naturam.* Thom. a Kemp.

55. Meditatio: „*De Ascensione Domini.*"

I. Animo et cogitatione finge te videre Christum tollentem se a terra, animabus sanctis stipatum, quas e lymbo eduxerat, procedentem *in majestate sua, penetrantem coelos.* O novum et mirabile spectaculum! Corde et affectu comitare caput tuum. Ejus plaude triumpho et cum Psalte exclama: *Attolite portas, Principes, vestras; et introibit Rex gloriae.* Aequum quippe est, *ut ascendat super omnes coelos, qui desendit in inferiores partes terrae;* et qui summe se humiliavit, summe exaltetur.

II. Contemplare, quomodo a Patre et ab Angelis exceptus sit Christus, una cum justis, quos secum ducebat; quanto cum apparatu et gaudio! *Dixit Dominus Domino meo: sede a dextris meis.* Ps. 109. *Et adorent eum omnes Angeli Dei.* Heb. 1. Et ad Sanctos quidem: *Venite, benedicti et fideles servi: accipite regnum decoris et diadema speciei de manu Domini* Dei

vestri, *et intrate in gaudium ejus, quod nemo tollet a vobis.* O invitationem super mel et favum dulciorem! Vis similem aliquando audire? *Serva semitas justitiae, et vias Sanctorum custodi.* Prov. 2.

III. Considera, qualis sit coelestis habitatio? Expende magnitudinem gloriae, in quam introivit Christus, et cujus te vult aliquando fieri participem! Respondet ejus laboribus, passionibus et meritis, nec non divinae magnificentiae et liberalitati. Nihil *oculus vidit, nec auris audivit, aut in cor hominis ascendit,* quod aequiparari ei posset, Omnes hujus temporis passiones, quae tantae et tanto numero sunt, non sunt condignae ad illam; et cum apparuerit, perfecte satiabimur, et nihil nobis deerit. Ut quid ergo ad eum jugiter non suspiras? Quare diligis vanitatem, et quaeris mendacium? Magnopere dole de tua caecitate; et quae sursum sunt, tandem sapias et quaeras, non quae super terram.

56. Meditatio: *Pro festo Pentecostes: „De Missione et Adventu Spiritus Sancti.“*

I. Contemplare Christum in coelo, memorem nostri et factae promissionis de mittendo alio Paraclito; Spiritum Sanctum descendentem super homines; illum qui Patris et Filii aeternus est amor et omnium fons bonorum, donatum nobis miseris; et per illum factos nos Filios adoptivos Dei! Excipe illum venientem, lauda summam ejus caritatem, redama, adora et serva.

II. Considera, quomodo se praeparaverint B. V. et Apostoli ad Spiritum Sanctum recipiendum? Ad hoc Christi mandatum: *Sedete in civitate*

donec induamini virtute ex alto, secesserunt in coenaculum, ubi a conversatione et forensi tumultu abstracti, *erant perseverantes unanimiter in oratione.* Haec tibi ad imitandum propone, ut idem possis bonum consequi, et de te dicatur, quod de illis dictum est: *et repleti sunt omnes spiritu sancto.*

III. Expende quid operatus sit Spiritus Sanctus in iis, ad quos descendit? Amorem, fervorem, sapientiam, fortitudinem, scientiam, pietatem, etc. Hinc videre potes, quis sit in te spiritus? An sanctus? An vero mundanus, aut diabolicus? A fructibus cognosces. Scriptura dicit: *non permanebit Spiritus meus in homine, quia caro est.* Et: *Spiritus Sanctus disciplinae effugiet fictum.* Et, iterum: *Spiritus veritatis; quem mundus non potest accipere.* Disce hinc quae obstent, cur non detur tibi Spiritus Domini, et ne tardes removere.

57. Meditatio: *Pro festo S. S. Trinitatis: „De Mysterio S. S. Trinitatis."*

I. *Dominus Deus noster, Dominus unus est.* Deus est una quaedam simplicissima entitas, in omni genere perfectionis infinita; primum rerum omnium principium, et finis ultimus; unicum summum bonum: ideo unicus Deus, extra quem non est alius. Non capio te, Domine Deus, sed credo te, adoro, laudo, glorifico, timeo, amo, et tibi soli servio: tu centrum omnium meorum affectuum. Ah! *Sero te cognovi, sero te amavi, pulchritudo aeterna,* qui multiplicavi mihi Deos, quoties me, vel creaturam aliquam, plus quam te, colui et amavi, aut impensius illi servivi! Ex hoc tu unus

eris mihi Deus, *cui omnia ossa mea dicent* gloriam.

II. *In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti.* Ita Deus est in essentia unus, ut tamen sit trinus in personis. Pater sui intellectione generat Verbum. Pater et Verbum mutua dilectione producunt Spiritum Sanctum. Neque hic capio cum perfecta unitate perfectissimam distinctionem: sed credo, adoro, laudo etc. Applicabo animum ad vivam Dei cognitionem, ut quoad potest in hac umbra, aliqua ejus imago in mente mea generetur, quam summe aestimem, ex aestimatione amem; ut ita etiam Spiritus Sanctus aliqua ratione in me producatur.

III. *Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus.* In hac personarum Trinitate summa est perfectionum aequalitas, eadem bonitas, gloria, immensitas, aeternitas, omnipotentia, justitia, etc. quas omnes perfectiones una Sanctitas comprehendit, et ideo praecipue memoratur. Cum omnis creatura sit quaedam imitatio Dei, ut omnes Dei perfectiones nos imitemur, sanctitas sola imitanda proponitur: *Sancti eritis, quia ego Sanctus sum:* non potentia, altitudo, scientia, quam ambierunt Angeli et primus homo, et ideo male perierunt. Hoc ergo age, ut Dei Sanctitatem imiteris. Sed quantum abes!

58. Meditatio: *Pro solemnitate Corporis Christi: „De Amore Christi erga nos in S. S. Sacramento.“*

I. *Hoc est corpus meum: Hic est Sanguis meus.* Matth. 26. Idem in Eucharistia est Cor-

pus, quod in Incarnatione assumptum est; idem Sanguis, qui in Cruce effusus. Quanti amoris opus est Incarnatio et Mors Christi, tanti est sui ipsius exhibitio in Eucharistia. Tantum ergo debes Christo per hanc ad te venienti, quantum totus mundus incarnato et mortuo. O Domine, quis tu es, et quis sum ego? Et tamen, quam parum tibi obsequii reddo! Quam multum mihi ipsi, et vanitati!

II. *Qui manducat meam Carnem, et bibit meum Sanguinem, in me manet, et ego in eo.* Joan. 6. Sub speciebus panis et vini se abdidit Christus, ut nobis incorporaretur, et ut nostrum alimentum transiret in substantiam. Vides amorem erga te, quo Jesus vult tecum unum fieri? Quam ergo debet purum esse et immaculatum cor tuum! Quam ab omni creata re avulsum, et uni Deo adhaerens! Qui enim amat alia praeter Deum, quae non amat propter Deum, non amat, ut debet, Deum.

III. *Caro mea vere est cibus, et Sanguis meus vere est potus.* Ibid. Ut vitam viveremus divinam, divinum exhibuit alimentum. Noluit in Sacramento hoc permanere aliam substantiam, ut ipse substantia sui Corporis et Sanguinis nos satiaret. Nonne est hoc amoris vere divini argumentum? Numquid non deberet hic cibus omnem meum appetitum explere? Toties hoc pascor, et tamen ad cepas Aegypti, ad oblectamenta sensuum, ad res creatas suspiro. O pudorem! *Anima Christi sanctifica me; Corpus Christi, salva me, etc.*

59. Meditatio: „*De S. Joanne Baptista.*"
(24 Junii.)

I. Ecce poenitens nullius peccati conscius, cujus cum matrem Maria invisit, in ipso materno utero ab originali labe fuit liberatus. Quodnam admiserat crimen, cum paucos annos natus jam tum in deserto poenitentiam ageret? Exemplo docet, vel innocentissimis necessariam esse poenitentiam. Tu quid ita fugis poenitentiam, cum puerulus alacer eam amplectatur? Macte; brevi senties eum, qui Dei causa voluptates valere jusserit, deliciis inexplicabilibus redundare. *Quam suave subito factum est mihi carere suavitatibus nugarum; et quae dimittere metus erat, amisisse gaudium fuit.* S. Aug.

II. Hoc durius vivendi genus, mature susceptum, ad mortem usque tenuit. Unus debet esse poenitentiae et vitae terminus. Tecum semper corpus; contra te vero, et daemon, et mundus. Inducias si concesseris, periisti. Cogita infernum, unde recedis; paradisum, quo accedis; et nunquam taedebit te poenitentiae.

III. Vana est poenitentia sine humilitate. Joannes Prophetae ac Messiae nomen, aliosque honores rejecit; coram Christo sese abjecit. Deprimas te pariter coram Deo et coram hominibus. Quod facis, quod pateris, nihil est prae laboribus Sanctorum. *Quid prodest tenuari corpus abstinentia, si animus superbia intumescat?* S. Hier.

60. Meditatio: *„De S. S. Apostolis Petro et Paulo."* (29 Junii.)

I. Viderat Petrus pleraque Jesu Christi miracula, Jesum tamen ter negavit, ac ipso quidem passionis tempore. Proh! quanta est humana fragilitas! Cum timore et tremore operemur salutem nostram: ne desperemus tamen; nos quippe si respexerit Jesus, salvi sumus. Peccata lugeamus, exemplo S. Petri, cujus ex oculis lacrymaram rivi jugiter erumpebant, cum recordaretur perfidiae suae. *Sacrifica lacrymas tanquam vulnerati sanguinem cordis.* S. Aug.

II. Paulus ex persecutore fit Apostolus. Quid sumus? Quid fuimus? Ut vera sit conversio nostra, imitari debemus S. Pauli in via virtutis constantiam, adeo ut citius vita, quam gratia careamus. *Quis nos separabit a caritate Christi? Certus sum, quia neque mors, etc.* Studeamus pariter ejus habere patientiam, animarum studium, humilitatem, et in Christum amorem. Audi, quid dicat S. Paulus: *imitatores mei estote, sicut et ego Christi.*

III. Vide quibus honoribus hi Apostoli in terris nunc afficiantur? Reges, imperatores, summi Pontifices, supplices se abjiciunt ad cineres piscatoris et artificis! Norunt quippe maximam eorum in coelis potentiam et dignitatem. Honorum cupidi! quid prae his honoribus sunt honores saeculi? Si tantus honor sanctitati in terra adhibetur, quid in coelo? Sanctorum virtutes imitemur; et quam consecuti sunt gloriam, nos pariter consequemur.

61 Meditatio: „*De Visitatione B. V.*"
(2 Julii.)

I. Considera Virginem, quietis et contemplationis amantissimam, nec aetatis teneritudine, nec itineris longitudine, nec asperitate montium, nec ulla re alia retardari, quominus ad caritatis et humilitatis officia Elisabeth praestanda domo sua abeat. Jam gratia plena erat; jam Dei Mater effecta; jam super mulieres benedicta. Quo itaque se altiorem videt, eo se demittere magis ardet. Pudeat te, tam superbum esse, qui nunquam te demittas; tam frigidum in operibus misericordiae, et in proximo iuvando.

II. Cogita, quo caritatis affectu, postposito suo commodo et solatio, ad montes conscendat; qua festinatione properet, nusquam haerens, nusquam vagabunda. Ingreditur tandem domum Zachariae: prior salutat, obsequium defert, illi de Joanne in senectute et sterilitate concepto gratulatur. Sed et quam admirabilis et fructuosa ea et visitatio et salutatio fuerit, expende: Elisabeth repletur Spiritu sancto; exclamat prae admiratione, agnoscit in virgineo utero conceptum Deum, ipsamque Virginem Dei Matrem effectam. Joannes accelerato in se divinitus rationis judicio, in materno utero exilit, Christum Matremque ejus salutat, sanctificatur, Deo repletur. Varios hinc concipe affectus; et pete visitari a B. V. et ejus visitationis fructibus gratiisque gaudere.

III. Considera Mariam, et tam admirandis rebus in sua praesentia effectis et tantis laudibus ac gratiis a sua cognata illi pronuntiatis, nihil insolescere, nihil sibi tribuere, se ipsam magis

abjicere, in Deum referre omnia, apertoque coelesti cordis sui thesauro, ardentibus in pectore amoris flammis, sublatis oculis et manibus in coelum, profundissima humilitate et devotione ferventissima erumpere in gratiarum actionis voces, et admirabile illud canticum depromere: *Magnificat,* etc. Disce hinc, omnia in Deum bona, si qua in te agnoscis, referre. Pete a Deo per Matris suae merita et suffragia profundam humilitatem, qua libenter aliis servias, fervidam caritatem, qua salutem aliorum promoveas, et exultationem spiritus tui, qua alacriter omnia officia tua obeas, Deumque rebus in omnibus magnifices et exaltes.

62. Meditatio: „*De Assumptione B. V.*"
(15 Aug.)

I. Considera, quam *pretiosa* fuerit *in conspectu Domini* Mariae mors! Quoties illam ipsa exoptaverit, quasi januam ad sublimiorem vitam! Quomodo illi mors somnus fuerit jucundissimus! Quomodo non tam aegritudine vel ulla corporis, quam amoris sui vehementia, astantibus Apostolis, nec sine dilecti Filii sui praesentia, anima sanctissima, castissimo corpore soluta, in ejusdem Filii manus prodierit! Expende, quam jucunda, quam optabilis sit ejus mors, qui sancte vixit; contra vero quam dura, ejus qui male. Vide qualis tua futura sit? et si optas similem Mariae, vitam ejus imitare.

II. Considera, quanta Angelorum omnium exultatione, quanto plausu et jubilatione praestantissima Virginis anima in coelum, ad SS. Trinitatis

thronum usque adierit! Quam certatim Sancti omnes gratulati illi sint, gratiasque egerint, quod, Filium Dei, Salvatorem suum in utero concepisset, mundo dedisset, omniaque ei obsequia detulisset! Eam et tu cum Angelis in coelum prosequere, et pares cum Sanctis omnibus ei gratias age.

III. Considera, purissimum Mariae corpus non vidisse corruptionem, nec in pulverem resolutum fuisse; sed paucis ab obitu diebus animam sanctissimam divino imperio ad illud rediisse, illi sese denuo conjunxisse, illudque in coelum secum transtulisse. Considera ergo, quo coelestis curiae triumpho, quibus canticis assumpta sit beatissima Virgo in coelum, deducente Filio, cui innixa erat, innumeris Angelorum agminibus Deo suo conclamantibus: *Surge, Domine, in requiem tuam, tu et arca sanctificationis tuae.* Aliis ascendentis triumphatricis pulchritudinem demirantibus: *quae est ista, quae ascendit de deserto, deliciis affluens?* Tandem excipitur a S. S. Trinitate, affectu et gaudio incredibili; ab eadem coronatur totius coelestis curiae Domina, Reginaque declaratur et in altissimo sibi parato solio prope Filium collocatur, coram ea Sanctis omnibus coronas suas deponentibus, et in Principem ac Dominatricem eam accipientibus. Vide quod praemium virtuti reddatur! Ita vivas, ut ejus particeps fias. Admirare Mariae excellentiam. Eam totis cole praecordiis, et in Dominam ac singularem Patronam tuam elige. *Dominare,* o Maria, *nostri, tu et Filius tuus.* Judic. 8.

63. Meditatio: „*De Nativitate ejusdem B. M. V.*" (8 Sept.)

I. Considera nascentem Virginem habere progenitores Reges, Duces, Principes, quibus tamen, sanctitate morum, quae vera est nobilitas, magis eluxit. Unde quo nobilior secundum carnem, eo demissior fuit spiritu; quae vera altitudo est, quam altissimus Deus solam respexit et amavit in ea. Pudeat te tanti dignitatem sanguinis facere, parvi virtutem.

II. Considera dulcissimum ipsius nomen stellam maris, dominam et illuminatricem significare. In tempestatibus stella; contra adversarias potestates domina; in divinis rebus magistra est. Ut stella viam coeli nobis aperit; ut domina nos regit ac defendit; ut illuminatrix vel magistra nos docet et instruit. Hinc statuas diligere et colere illam; atque cavere ab omni peccato, ut illi placeas. Tum mysticum et saluberimum nomen ama, et animo inscribe tuo. *Non recedat ab ore, non recedat a corde.* S. Bern.

III. Considera, quanta sit nascentis Virginis perfectio, quanta excellentia! Hanc cum filiabus Jerusalem admirare; clamant enim prae admiratione: *Quae est ista, quae progreditur quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata.* Cant. 4. Aurora est, quia inter noctem et diem media, hoc est, inter Deum et homines mediatrix. Candore suo, ut luna, et sui similitudine ad solem omnes antevertit. Inter omnes in Solis justitiae matrem electa. Daemonibus omnibus, quorum conterit capita, omnino est terribilis.

Hinc statuas, quae in puncto praecedenti, et age S. S. Trinitati gratias de hac Virginis Nativitate; utque nasci spiritualiter ac crescere quotidie in virtute valeas, per ejusdem patrocinium roga.

64. Meditatio: *„In Festo SS. Rosarii B. M. V.“* (Dom. 1. Octb.)

I. Maria, *Mater Christianorum,* mater tua est. Idcirco plurimum ei confide. Pete ab ea omnia, tum corpori, tum animae tuae necessaria. Eos amat, qui cum ipsa familiariter de suis miseriis ac necessitatibus colloquuntur. Enimvero sicut pia mater libenter et cum gaudio accipit filium ad se confugientem, ita te accipiet Maria. Nam in amandis filiis suis nulli cedit màtri. Ad haec, potentior est, quam quaelibet alia mater. Et sane cognosceres quantum amet et quantum possit, si quotidie diligentius expleres debita ipsi officia. Quaenam sunt preces tuae, quaenam facta, ex quibus argui potest tuus in Mariam amor?

II. In afflictionibus invoca Mariam; in dubiis consule Mariam; in moerore aperi Mariae causam tui moeroris; et cito citius evanescent afflictiones, dubia, etc. Nullos habes aut propinquos, aut amicos, qui te plus ament, quam Maria, quique consilium dare tibi velint, aut possint rebus tuis salutarius. O amantissima omnium Christianorum Parens! Si tua in nos caritate uteremur, breviores essent afflictiones nostrae.

III. Dum adeo tentaris, ut adsit peccandi periculum, voca Mariam; cum peccaveris, obsecra Mariam, ut ejus ope a peccato tuo emergere possis. *Maria est refugium peccatorum:* si

eam invocaveris, nullam non vinces tentationem. *Per te, Maria Virgo, haereditamus misericordiam miseri, ingrati gratiam, veniam peccatores.* S. Aug.

65. Meditatio: „*De S. S. Angelis custodibus.*“ (2 Oct.)

I Considera, qui et quales sint Custodes Angeli. 1) Quoad naturam, sunt creaturae nobilissimae, Spiritus ab omni materiae contagione separati, immortales, *pleni sapientia et decore, etc.* Congratulare illis de ipsorum dignitate et excellentia, et cum ipsis confitere Domino. 2) Quoad locum, ab ipso mundi exordio, *in deliciis paradisi stant ante thronum Dei,* testes mirabilium ejus, quorum perpetua occupantur contemplatione ac laudatione, clamantes ad invicem: *Sanctus, Sanctus, Sanctus.* Haeccine occupatio tua in templo sancto? 3) Quoad munus, sunt *administratorii Spiritus,* ut voluntatem Dei hominibus denuntient. Quam fideliter autem, quam celeriter! De iis loquitur Job, c. 95. *Mittet fulgura,* et ibunt; *et revertentia, dicent: adsumus.* Haeccine celeritas tua ad obtemperandum Deo? Sed qualis fides? Attende, dole, et emenda. *Servus, qui cognovit voluntatem Domini sui, ... et non fecit, vapulabit multis.* Luc. 12.

II. Considera, quibus, et quam ob rem Deus Angelos Custodes hominibus addixerit? 1) Suum unicuique loco assignavit: *Tu ergo ne audeas illo praesente, quod praesente me, non auderes. In quovis diversorio, in quovis angulo Angelo tuo reverentiam habe.* S. Bern. Assignavit omnibus et singulis hominibus: *vide ne vel unum ex pu-*

sillis contemnas. Assignavit non iis solum, *qui haereditatem capient salutis,* sed ipsis etiam tartaro addicendis: *neminem enim vult perire, sed omnes salvos fieri.* O amorem! O misericordiam! *Perditio igitur tua ex te, Israel.* 2) Causae assignandi prima, fuit imbecillitas humana; quae quanta sit, ex frequentibus tuis erroribus et casibus, agnosce. Gratias age Deo, *quoniam Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis.* Altera causa, fuere instantia undique pericula; *adversarius enim vester diabolus tanquam leo rugiens circuit, quaerens, quem devoret.* Vis ut non accedat ad te malum? Angeli custodis opem invoca. Hoc duce eris securus; *Angele sancte Dei, sit tibi cura mei.*

III. Considera, quam libenter, prompte ac sedulo in hominis obsequium sese impendant Angeli! Exceptum ab utero matris statim in manibus portant, defendunt a periculis, curant *ne offendat ad lapidem pedem* suum, id est, ne in peccata impingat. Si impegerit, amice monent, *arguunt, increpant in omni patientia;* docent quae necessaria sunt ad salutem; praesto sunt morienti, etc. Ex tantis beneficiis, quam multa accepisti! Ubi grati animi recordatio? Nonne fecisti saepius rebelli mentis pervicacia, cordis duritie, erroribusque, *ut Angeli pacis amare fleverint?* Ingemisce, quia reus es. Observa deinceps custodem Angelum, audi vocem ejus. Ora ut calculo ignito tangat labia tua, maxime cum ad sacram synaxim accedes; *et auferetur iniquitas tua.* Sed, age, *quid retribues pro omnibus, quae retribuit tibi?* Reverentiam, pro prae-

sentia, (inquit S. Bern.) devotionem, pro benevolentia; fiduciam, pro custodia. Angele sancte mi, si me ipsum tradam tibi in servum, non ero condignus providentiae tuae.

66. Meditatio: *„Pro festo omnium Sanctorum* et *pro singulis festis Sanctorum."*

I. Considera aeternam electionem, et illius exequendae rationem, de qua Apost. Rom. 8. *Quos praedestinavit, hos et vocavit, et quos vocavit, hos et justificavit; quos autem justificavit, illos et glorificavit.* Prima igitur est *electio* gratuita *ante mundi constitutionem,* ut essent *sancti et immaculati in conspectu Dei,* ut in eis ostenderet divitias gloriae suae. Nam cum id omnibus, qui salvantur, conveniat, praecipue illis, quos Deus mirificare voluit etiam in terris. Secunda est vocatio, quae varia extitit in diversis Sanctis, et habuit semper quidpiam singulare ac proprium; quod in unoquoque erit observandum. Tert a est justificatio, ubi consideranda sunt specialia cujusque dona et insignia sanctitatis. Agendae porro erunt Deo grates pro donis in eos collatis, gratulandumque ipsismet, nobis autem ex imitatione fructus colligendus. Quarta est glorificatio, ubi recoli poterit pretiosa eorum mors et transitus ad beatam aeternitatem: *Similem me fac, Domine in gloria Sanctorum.*

II. Quomodo responderint gratiis sibi datis, exequentes illud: *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, tollat crucem suam, et sequatur me.* Ubi tria continentur, *abnegatio sui, gestatio Crucis Dominicae, sequela Christi,* in quibus Sancti excelluerunt. *Abnegatio est* mor-

tificatio carnis et concupiscentiarum; in hac mirus fuit fervor Sanctorum; nam si aliquando in peccato vixerunt, post conversionem acri poenitentia vindicarunt: et si ab initio se custodierunt, nihilominus carni non pepercerunt, sed eam continuo crucifixerunt, nec solum circa illicita fraenarunt, verum etiam circa concessa et licita, ut nempe coelum violenter raperent. *Bajulatio autem Crucis,* in laboribus pro Dei gloria fortiter subeundis, difficultatibus superandis, atque adversis tolerandis praecipue spectatur. Denique *sequela Christi* in studio illum imitandi et voluntatem illius accurate implendi consistit. Ex quibus colliges confusionem tui ipsius et proficiendi desiderium.

III. Quibus favoribus Deus illos affecerit? Huc pertinent *visiones, revelationes, gratiae sanitatum, operationes virtutum,* aliaque dona extra ordinem communem. Deinde in ipsa morte, peculiaris visitatio divina, aut Angelorum, et praegustatio coelestis suavitatis. Post mortem autem, honores publice decreti et veneratio eis exhibita a potentatibus, qui eos olim forte despexerunt. Praeterea in die judicii honorifica sessio et exaltatio; praeter id, quod intrinsecus latet. Quae omnia non leviter ac strictim, sed serio et mature consideranda, ut debitus ex iis percipiatur fructus.

67. Meditatio: „*De Praesentatione B. M. V.*" (21 Novb.)

I. Considera, quanta sollicitudine Maria infans a parentibus Hierosolyma deducatur? Quanta promptitudine et pietate ipsa tenerrima Virgo sese Deo dedicet et offerat? Quanta voluptate

sacerdotes Domini nobile istud monile in templum accipiant, et ad conclave illi praeparatum deducant! Ardent omnium animi, Parentum, Mariae, Sacerdotum. Disce hinc serviendum Deo a prima aetate, et ne tardes unquam voluntatem ejus exequi.

II. Considera S. S. Trinitatis eximiam in tam illustris doni susceptione benignitatem. Pater recipit eam in filiam, Filius in sponsam, Spiritus Sanctus in mysticam sedem suam. Angeli eam accipiunt in amicam singularem, quacum familiariter agant et colloquantur. Serva te in gratia Dei, ut similibus frui possis bonis.

III. Considera S. S. puellulam, parentes suos in teneriori aetate relinquentem, ad ignotos euntem; templum pro domo eligentem; primos aetatis flores Deo consecrantem; vitam angelicam degentem partim lectione, partim oratione, partim externa actione dies sanctissime transigentem praeclarae virtutis exempla omnibus praebentem imprimis simplicitatis, humilitatis, obedientiae, temperantiae, abstinentiae, silentii, modestiae, alacritatis ad omnia, etc. ita ut caeteris coaetaneis suis admirationi sit, grata omnibus, nulli gravis. Expende quam longe absis ab his omnibus, et in provecta forsan aetate! Poeniteat te, et Mariam tibi ad imitandum continuo propone.

PRECES
ANTE ET POST
SACRAMENTALEM CONFESSIONEM
PERSOLVENDAE.

A. Ante confessionem.

Orationes praeparatoriae
(ex quibus una alterave seligi potest).

1. Ad te Domine Jesu, denuo supplex revertor, qui peccando a te toties discessi: quo enim ibo, nisi ad te? si tu me repellis, quis me suscipiet? si tu condemnas, a quo veniam sperabo? firmissime quidem antehac statui, servare justificationes tuas, omniaque peccata, potissimum ista..... vitare; sed eheu! instabilis factus sum, et concupiscentiae illecebris seductus, te iterum dereliqui. Peccavi, quid faciam? quo me convertam miser, nisi ad te, in quo est salus, vita, et resurrectio nostra? Respice me, Domine Jesu, quemadmodum in Petrum respexisti, et miserere mei. Utinam dolorem cordis mei tot lacrymis, quot ille, contestari possem! In tua misericordia, mi Jesu, quae major est, quam mea iniquitas, spem omnem pono. Plus tu potes dimittere, quam ego committere. Ne projicias me a facie tua. Dic animae meae: *Salus tua ego sum.* Ps. 34. 4.

2. Quis dabit capiti meo aquam et oculis meis fontem lacrymarum, ut plorem die ac nocte peccata mea, quibus te, amantissime Jesu, toties ad iram provocavi! ad pedes tuos cum Magdalena provolvor, eosque ex animo amplector et exosculor, tuam supplex misericordiam implorans.

Parce Domine, parce peccatis meis; quae utinam tuam largo lacrymarum imbre, quam peccatrix illa, possem eluere! harum defectum, mi Jesu, roseo tuo, quem pro me copiosissime fudisti, sanguine compensa. A pedibus tuis non discedam; hos firmiter tenebo tanquam salutis meae anchoram, nec dimittam, donec benedixeris mihi, et audiam illa summae consolationis verba: *Remittuntur tibi peccata tua.* Matth. 9. 2.

3. „Pater peccavi in coelum, et coram te; jam non sum dignus vocari filius tuus." Desideriis et concupiscentiis meis obtemperavi, te fidelissimo Patre contempto. Fodi mihi cisternas consolationum terrenarum, cisternas dissipatas, quae continere non valent aquas, te fonte aquae vivae derelicto. Gaudium in creaturis quaesivi, quod in te solo inveniri potest. Vere *„non est pax impiis."* Quare ad te redeo, o benignissime Pater, cujus misericordiae non est numerus et bonitatis infinitus est thesaurus. Iterum exclamo: „Pater peccavi in coelum, et coram te," redde mihi, obsecro, licet filii nomine indigno, gratiae tuae vestem, quam peccatis meis perdidi, restitue amoris tui annulum, quem amore creaturarum pessumdedi, ut hoc ornatu insignitus in coena tua Eucharistica comparere merear, tibique aeternum conjungi. *Mihi enim adhaerere Deo bonum est.* Ps. 72, 28.

4. Confiteor adversum me injustitiam meam tibi, Domine! inique egi non modo contra divinae Majestatis tuae honorem, verum etiam contra proximi mei caritatem, quem ut diligerem sicut me ipsum, praecepisti. Saepe, fateor, graviterque contra hoc tuum praeceptum peccavi; cupidus, heu ni-

mium fui rerum temporalium, aliorum damno; nimis laudis propriae appetens, aliorum contemptu; quid tandem proderit mihi, si universum mundum lucratus fuero, animae vero meae detrimentum faciam? quid ex mundi gloria mihi erit, si ad infernum descendam? quid a coelo, quid a terra sperare possum, te Deo meo offenso? Agnosco, mi Deus, inique me hactenus egisse; ignosce culpam agnoscenti. Aufer a me, quod hactenus fovi, cor lapideum, durum et invidum, et redde cor carneum, cor humanum, cor mite, tuaeque benignitati conforme, ut et ego inter filios Abrahae, a te electos, recenseri merear. *Tu enim venisti salvum facere, quod perierat.* Matth. 18.11.

5. Sero ad te venio, o Jesu crucifixe! tempus est, ut me tibi conciliem; quot enim juvenes aeque ac senes mors interea abstulit, dum ego peccatis indulsi? an non et ego una cum illis e medio tolli, aeternumque damnari potuissem? quid te, mi Jesu, movit, ut mihi prae aliis parceres, nisi bonitas tua infinita? ne ergo me, quaeso, nunc a te repellas, nemo unquam serio poenitens ad te sero venit. Latroni in cruce ultimo vitae articulo condonasti quicquid omnibus vitae suae annis peccavit, eodemque die in paradisum recepisti. Per insigne hoc tuae misericordiae et clementiae opus, te supplex cum eodem latrone (utinam pari amoris et doloris affectu) oro, o Jesu Nazarene, miserere mei, et me licet indignum, in tuam gratiam recipe. Fateor amarissimae tuae passionis et crucis causam esse delicta mea, quae proinde ex animo nunc detestor cum firmissimo proposito, ea me

deinceps cum tua gratia nunquam repetiturum. Miserere mei, o Jesu, miserere mei, qui *misereris omnium propter poenitentiam.* Sap. 11. 24.

6. Erravi sicut ovis, quae periit, pastor bone, pie Jesu, quaere servum tuum, et reduc me in viam mandatorum tuorum. Tu enim dixisti: Visitabo oves meas; quod perierat, requiram, et quod abjectum erat, reducam, quod contractum est alligabo, et quod infirmum, consolidabo. Aspice vulnera peccatorum meorum, quorum non est numerus, et sana ea. Tuis me humeris licet indignum excipe, et adduc ad gregem electorum tuorum: *Ibi misericordias Domini in aeternum cantabo.* Ps. 88. 2.

7. Me miserum, qui Hierosolymis Jerichuntem descendi; qui loco verae pacis deserto, fallaces mundi et carnis delectationes sectatus sum, et in manus infernalium latronum incidi, a quibus innocentiae veste spoliatus, et ad mortem animae miserando spectaculo vulneratus sum! Propitios in me oculos converte, o pie Samaritane, et miserere mei in sanguine peccatorum meorum me volutantis. Non est, qui possit aut velit misero mihi in hoc statu salutarem praebere manum praeter te, Domine Jesu; in te solo meae vitae spes est posita; tu unicus es animae meae medicus; huic, obsecro, amoris tui vinum et misericordiae oleum infunde. et induc eam in vulnus sacratissimi lateris tui. *Haec requies mea in saeculum saeculi: hic habitabo, quoniam elegi eam.* Ps. 131. 14.

8. Domine omnipotens, importabilis est magnificentia gloriae tuae, et insustentabilis ira comminationis tuae super peccatores; immensa vero,

et investigabilis misericordia promissionis tuae: quoniam tu es Dominus altissimus, benignus, longanimis, et multum misericors, et *„praestabilis super malitia."* Joel. II. 13. Tu Domine secundum multitudinem bonitatis tuae, promisisti poenitentiam et remissionem iis, qui peccaverunt tibi, et multitudine miserationum tuarum statuisti poenitentiam peccatoribus in salutem. Tu igitur Domine, Deus justorum, non posuisti poenitentiam justis Abraham, et Isaac, et Jacob, iis qui tibi non peccaverunt, sed posuisti poenitentiam propter me peccatorem, quoniam peccavi super numerum arenae maris; multiplicatae sunt iniquitates meae, et non sum dignus intueri et aspicere altitudinem coeli prae multitudine iniquitatum mearum. Et nunc flecto genu cordis mei, precans a te bonitatem. Peccavi, Domine! peccavi, et iniquitates meas agnosco. Quare ergo obsecro te, remitte mihi, Domine! remitte mihi, et ne simul perdas me cum iniquitatibus meis, neque in aeternum iratus, damnes me; quia tu es Deus, Deus, inquam, poenitentium; et in me ostendes omnem bonitatem tuam, et quia indignum salvabis me secundum magnam misericordiam tuam, laudabo te semper, omnibus diebus vitae meae laudetque te omnis virtus coelorum in saecula saeculorum. Amen.

Clementissime Pater! dignare ceteris, quae mihi iam contulisti, innumeris beneficiis etiam hoc adhuc addere, ut mentis meae tenebras gratia tuae visitationis illumines, affectum voluntatis inflammes et corrobores, ut cognoscam, quidquid cogitatione et affectu, verbis, operibus et omissionibus contra te, contra proximum et me ipsum peccaverim!

Examen conscientiae
pro confessionibus ordinariis.*)

I. *Circa curam rerum spiritualium:* Preces quotidianae, quot? quomodo? meditatio cum additionibus, praeparatio ad missam remota et proxima? in ipsa missae celebratione qualis intentio? attentio? devotio? an fideliter servatae rubricae? quaenam gratiarum actio post missam? Breviarium quando? an integre an digne, situ locoque decenti? an attente? an devote? num Breviarii recitationem consideras ut magnam strictissimamque obligationem tuam? annon nimis festinanter et decurtanter utcunque permurmurando? nonne distractionibus ausam praebes, pensumve in somni tempora differs. Lectio spiritualis? Examen conscientiae particulare? generale?

II. *Circa usum Sacramentorum:* Num confiteris vera cum sinceritate, contritione et emendationis proposito? etiam circa venialia, quae confiteris? Quomodo te praeparas? Num forte quaeris confessarium, qui neque interroget, neque dirigat, vel forte eodem ac tu vitio laboret?

III. *Circa curam animarum.* A. An confessiones audisti libenter? serio? absque personarum acceptatione? num rogatus ad sacramenti administrationem ire tardas? num obmurmuras? B. An conciones sedulo praeparatae et graviter habitae absque tui exquisitione et vanitate? C. An curam paternam impendis pueris (in schola et extra scholam?) pauperibus? aegris?

---

*) Pro confessione generali valde commendandus est Libellus „*Examen ad usum cleri*“ auctore P. Deharbe S. J. Ratisbonae 1849.

Num forte absque legitima causa nimis frequenter abes a parochia cum animarum damno aut saltem periculo?

IV. *Circa vitam privatam.* 1. *Fides:* cogitationes? colloquia? lectiones (quasnam ephemerides lectitare soles?) studium? 2. *Obedientia:* repugnantia? obmurmuratio? violatio ieiunii vel abstinentiae? 3. *Castitas:* cogitando? interrogando? non repellendo tentationes? desiderando? loquendo, videndo, tangendo? 4. *Temperantia:* in cibo? potu? somno? lusu? relaxatione animi? — an admissa ira? scurrilitas? levitas? 5. *Caritas:* invidia? detractio? calumniae? verba dura? eleemosynae? 6. *Modestia clericalis:* in custodia sensuum? in conversatione? vestitu? tonsura? supellectili?

Oratio S. Augustini.

Peccavi Domine peccatum grande, et multorum mihi conscius sum delictorum; sed nec sic despero, quoniam ubi abundaverunt delicta, superabundavit et gratia. Qui de venia peccatorum suorum desperat, negat te Deum esse misericordem. Magnam iniuriam tibi facit, qui de tua misericordia diffidit. Non possum terreri multitudine peccatorum, si mors tua, Domine Jesu, in mentem mihi venerit. Clavi et lancea clamant mihi, quod tibi reconciliatus sum. Longinus aperuit mihi latus tuum, et ego intravi et ibi requiesco securus; nullum tam potens amoris erga te incitamentum est, quam mors tua, mi Jesu, qua me redemisti. Inclinas caput tuum in morte, ut osculum mihi, quamvis peccatori, des; extendis brachia tua in cruce et expandis manus tuas,

paratus in amplexus meos. Inter brachia tua et vivere volo, et mori cupio. Amen.

Actus contritionis.

Utinam te Domine, mi Deus, ex toto corde meo, tota anima mea et ex omnibus viribus meis super omnia diligam! Utinam ipsum Seraphinorum amorem exaequem, et in eodem semper persistam! „Tu scis, Domine, quia amo te“ magisque amare cupio; quod millies malo mori, quam in illud peccatum .... in illa peccata .... relabi. O, quam doleo quod te, summum et amantissimum bonum meum unquam offenderim! Utinam (quod gratia tua fretus firmissime propono) te nunquam vel minimo delicto offendam! Tu enim omni amore, honore et cultu dignus es, cuius sanctissimam voluntatem in omnibus exequi cupio. Amen.

Alius modus eliciendi actum contritionis et propositi.

O Pater misericordiarum! quid retribui tibi pro dilectione tua? nihil nisi peccata, negligentias, ingratitudinem! utinam nunquam te offendissem nec offenderem posthac in aeternum! Tibi soli peccavi et malum coram te feci. Doleo ex toto corde de omnibus peccatis meis tam occultis, quam mihi notis, quia iis te offendi, qui es summe bonus, infinite perfectus, maxime amabilis. Doleo quia peccavi contra te creatorem, redemptorem, Deum meum. Poenitet me unquam peccasse! Displicet, quod ausus sim te Deum meum offendere. Supplex peto veniam et misericordiam. Detestor, execror, abominor omnia delicta, quae inde a pueritia in hanc usque horam commisi;

detestor illa super omnia detestabilia propter foedam eorum turpitudinem, propter iram et poenam justitiae tuae, propter detrimentum animae meae, propter ingratitudinem contra bonitatem tuam. Imprimis autem, detestor omnia *(illud autem ... illa ... imprimis)* quia te summum bonum offendi, quia cor tuum contristavi, quia displicui et malum feci tibi, qui, licet coelum non esset nec infernus, nec praemium nec poena, attamen propter infinitam tuam bonitatem et perfectionem eras et es dignissimus, qui nunquam offendatur, sed semper ametur colatur et honoretur. Ignosce, mi Deus, qui non vis mortem peccatoris, ignosce. Propono firmissime, ex hoc momento nunquam iterum te offendere. Propono vitare constanter et singulari studio deliberata peccata ad unum omnia et occasiones peccandi mortaliter, et magna sollicitudine illud declinare *(nominetur quod supra)*. Confitebor illud. Agam poenitentiam. Serviam tibi Deo meo fidelius. Ignosco tui amore omnibus; quotquot unquam gravavi, scandalizavi, laesi, contristavi, contempsi aut judicavi, ab his veniam humiliter peto, iisque pro viribus statisfacere cupio. Et quia haec forte non sufficiunt delendis eis, quae contraxi, debitis, etiam in satisfactionem offero merita Jesu Christi B. Virginis, omniumque Sanctorum, opera mea, vitamque totam. Ignosce, Pater clementissime, et filium prodigum in gratiam recipe, a qua nunquam me sinas excidere. O Deus optime, potius mihi mortem immitte, quam in peccatum grave relabi permittas. Malo mori quam peccare. Adjuva imbecillitatem meam!

B. Post confessionem.

Sit tibi, obsecro, meritis Beatae semper Virginis genitricis tuae Mariae et omnium Sanctorum grata et accepta ista confessio mea, et quidquid mihi defuit, nunc et alias de sufficientia contritionis, de puritate et integritate confessionis, suppleat pietas et misericordia tua et secundum illam digneris me habere plenius et perfectius absolutum in coelo; qui vivis et regnas Deus in saecula saeculorum. Amen.

Gratias immensas tibi ago Domine, quia dirupisti vincula mea, quibus tenebar in daemonis servitute, et quia eripuisti animam meam a perditione, eamque pretioso Sanguine tuo mundatam restituisti divinae tuae gratiae.

Ad te, o benignissime Jesu, revertor, et gratias ago, quod a foedissima peccatorum meorum lepra mundare me dignatus fueris. Sit nomen tuum, o Jesu, benedictum in saecula. Vere tu es Jesus, hoc est Salvator, qui neminem a te quamlibet flagitiosum repellis, qui omnes serio poenitentes in gratiam recipis, et in numerum filiorum tuorum adscribis. Misericordiae tuae viscera, o Jesu, agnosco et amplector, meque totum servitio tuo deinceps addico. Adjuva, obsecro, imbecillitatem meam, ut nunquam hujus, quod mihi praestitisti, beneficii oblitus, amore ullius delectationis, aut praeposteri affectus impulsus, in priora peccata relabar meque a te separem. Cor et animam meam dilectionis tuae brachiis ita tecum constringe, ut dicere cum Apostolo, possim: *Quis me separabit a caritate Christi!* Rom. 8, 35.

O dulcissime Redemptor! amo te ex toto corde meo et ex tota anima mea, quia infinite bonus es. Doleo quod unquam te offenderim, firmiterque propono in posterum iam non peccare.

Da Domine, ut deinceps diligam te, ut serviam tibi constanti voluntate, ut gratiam tuam conservem et potius moriar, quam ex illa per peccatum iterum excidam.

Largire mihi Domine gratiam proposita exequendi, vitam serio emendandi et in gratia tua ad mortem usque perseverandi.

Deus, qui diligentibus te facis cuncta prodesse, da cordi meo inviolabilem tuae caritatis affectum, ut haec desideria de tua inspiratione concepta nulla valeant tentatione mutari. Per Christum Dominum nostrum. Amen.



PRECES IN VISITATIONE SS. SACRAMENTI PERSOLVENDAE.

Primus modus visitandi SS. Sacramentum.

Moyses aliquando gloriam gentis suae praedicans, „*non est.*“ inquit, „*alia natio tam grandis, quae habeat Deos appropinquantes sibi sicut Deus noster adest cunctis obsecrationibus nostris.*“ Deut. 4.

Quid quaeso, dicturus fuisset Moyses, si pro umbra, quam adeo venerabatur, rem et veritatem ipsam in ecclesia nostra vidisset inter nos assidue commorantem? Sed quid dicere, quid cogitare debent sacerdotes, qui adeo familiari ipsius consuetudine utuntur? Certe, non est alia natio, nec alia hominum conditio tam grandis, tam honorata, tam

beata, quae habeat talem ac tantum Deum sibi ita propinquum? Sed quid inde? Nonne aequum est, ut ipsi jugiter assistant? Quod quia fieri non potest in hac vita, certe convenit, ut frequenter compareamus tanquam aulici coram Domino nostro obsequiaque ipsi praestemus et tanquam filii piissimi ad patrem amantissimum, imo amicum fidelissimum quam saepissime recurramus; quare:

I. Veni in Sanctuarium Dei, quando est magis desertum et ab adoratoribus vacuum; et pro certo habens, ecclesiam esse domum Dei et domum orationis, reverenter ingredere, dicens cum Psalmista:

Domine Jesu, introibo in domum tuam, adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo, et cum fiducia confitebor nomini tuo. Munda cor meum ab omnibus vanis, perversis, et alienis cogitationibus, intellectum illumina, affectum inflamma, ut in spiritu et veritate te adorare valeam, et ut jucundum sit tibi rationabile obsequium meum.

II. Accede ad Dominum Jesum eadem fide et devotione, qua Pastores et Magi ad eum recens natum festinantes venerunt; et procidens ante eum, in cujus nomine omne genu flectitur, in hos actus erumpe:

O Jesu! quamvis in hoc Sacramento nullum majestatis tuae splendorem oculis videam, attamen credo firmiter, quia tu es vere Deus absconditus, Deus Salvator, Christus Filius Dei vivi, judex vivorum et mortuorum; hoc credo, quia tu ipsa veritas dixisti: hoc est corpus meum. Adjuva incredulitatem meam.

Tu es Dominus meus et Deus meus; Rex regum et Dominus dominantium; tu solus Altissimus, et substantia mea tanquam nihilum ante te; adoro te, ut principium et ultimum finem, ut

Dominatorem coeli et terrae et ut Dominum vitae et mortis.

O Jesu, mi Jesu, quam magnus et laudabilis es! Nonne tibi subjecta jugiter erit anima mea? Dignum sane et justum est.

O sancti Angeli, qui hunc Regem in praesepi jacentem cum stupore adorastis et jam regnanti in coelo ad ministerium semper assistitis, quin etiam ipsum altare frequentes et venerabundi cingitis; o Angeli Dei adorate pro me Jesum meum, quoniam tanto muneri impar nimis sum ego et ille major omni laude; quamvis imbecillis sim puer, dicam semper: tantum ergo Sacramentum veneremur cernui etc.

III. Accede sicut publicanus in animo contrito et confusione sauciato, prae dolore singultiens et pectus prae amaritudine percutiendo dicens:

Peccavi Domine, peccavi, scio hoc et agnosco. O detestabile monstrum! Ideo non sum dignus vel oculos in coelum levare. Verum o Jesu mi, o Jesu misericordia mea, o Jesu dives in misericordia, o Jesu praestabilis super malitia mea, propitius esto mihi peccatori; et quoniam nefandissimus peccator sum ego et peccatorum primus, supplex oro, ut miserearis mei secundum magnam misericordiam tuam; doleo propter te summe dilectum, doleo, quod tibi soli peccaverim; tota vita deficiat in gemitibus anima mea etc.

Hoc sacrificio spiritus tui contribulati ac cordis tui contriti et humiliati mirifice delectatur Dominus Jesus et te justificatum in pace dimittet.

IV. Centurionis humilitatem indue, sic ex abundantia cordis proclamans:

Domine Jesu, quamvis ego te frequenter recipiam, confiteor tamen, quod non sim dignus, ut intres sub tectum meum, sed saltem permittas, quaeso, ut saepius hic effundam cor meum coram te, qui facis Angelos tuos spiritus et Ministros tuos flammam ignis; accipe mea adorationum obsequia in supplementum defectuum in frequenti missae celebratione commissorum. O me nimis felicem, si tibi altissimo Deo vota mea reddendi studiosus, dignus tuis altaribus minister gratia tua efficiar!

V. Hunc divinum sponsum et animarum zelotem velut Magdalena contempleris, dicens:

O Deus cordis mei, Rex meus et Deus meus! Beati, qui habitant in domo tua! Melior est dies una in atriis tuis super millia. Vae vagis illis, qui elongant se a te! an non peribunt? Ego vero hoc periculum effugere cupiens, venio ad te, o sponse sanguinum et refugium meum; hic securius habitabo; hic requies mea multa nimis. Convolent alii ad mundanas conversationes; ego autem coram te, quoad vixero, assiduus et laetus assistam. Ecquid mihi est in coelo, et a te, o Jesu dilecte mi, quid volui super terram? Unus ergo sit dolor meus, a te separari, o centrum animae meae! a te, inquam, quem ex toto corde meo diligo! Quis mihi dabit, ut te ardentius diligam, o Deus caritatis! o totus amabilis! Ex corde tuo erumpat in cor meum perennis amor; siquidem venisti ignem mittere in terram, et quid vis nisi ut accendatur?

VI. Adeas cum fiducia ut caecus, ut leprosi, et alii aegrotantes; et quamvis velut importunus increperis, multo magis clama:

Domine, Fili David, miserere mei; ecce, quem amas, infirmatur; ille, propter quem homo factus es, ille quem pretioso Sanguine redemisti, ille pro cujus amore jugiter in hoc altare resides, ille, quem tuo sacro Corpore in hoc Sacramento quotidie satias. Ecce me peccatorum lepra foedatum; ipse vides, quomodo occupet et angat me febris superbiae, iracundiae etc.

Sed, si vis, potes me mundare. Ergo o pie Medi e, qui languores nostros tuo livore sanasti, tu qui es salus mea, sana animam meam, quia peccavi tibi; da Domine, ut videam, quatenus detegam, quid tibi in me displiceat, vel desit mihi.

Hic aperi illi tuas infirmitates spirituales, hanc superbiam, hunc teporem etc.

VII. Expedit etiam, ut instar Mariae, quae monita salutis a Domino Jesu petiit, sedeas secus pedes eius, ut pariter audias loquentis intus veritatem et documenta:

O Jesu, qui venisti a Deo Magister, et qui viam Dei in veritate doces, doce me facere voluntatem tuam etc.

Beatus homo, quem tu erudieris etc. Da mihi servo tuo cor docile, ut non tantum auditor sim verbi tui, sed magis factor etc.

Hic attente audi et docibili corde custodire contende, quid loquatur in te Praeceptor bonus.

VIII. Multum proderit, ut instante tentationum procella, ad eum cum Apostolis trepidus confugias:

Domine salva me, ecce pereo; impera ventis et mari et fiet tranquillitas magna; teneat, et deducat me dextera tua, ut de tot tantisque periculis erutus, ad portum felicitatis securius perveniam. O salutaris hostia, quae coeli pandis ostium.

IX. Sed praesertim accede et festina, oraturus fidenter cum Chananaea :

Tu scis, Domine quia nescio saepissime, quid petam; eja ergo, Jesu mi, doce me orare; recordare Jesu pie, istius dulcissimi verbi tui: petite et accipietis. Da mihi saltem micas mensae tuae, scilicet cor paupertatis et humilitatis amans.

Hic avide pete, quod Dominus Jesus tibi magis expedire scit ad suam gloriam et tuam salutem.

X. Recogitans in amaritudine animae tuae, quam juste iram Patris aeterni, ejusque flagella propter nimia peccata tua merueris, offer illi dilectum Filium in propitiationem delictorum tuorum et in plenam cum illo reconciliationem.

O Pater aeterne, peccavi! iniquitates meae, quibus iram tuam merui, clamant de terra ad te vindictam. Sed sanguis Filii tui efficacius misericordiam proclamat. Peccavi! sed ecce Agnus Dei, qui tollit peccata mundi. Peccavi! sed ecce Filius tuus dilectus, in quo tibi bene complacuisti. Respice ergo in faciem Christi tui, qui factus pro me reconciliatio, se in ara crucis obtulit, quia ipse voluit et se quotidie in hoc altari offert in remissionem peccatorum totius mundi; per hunc Filium tuum supplex oro, indignationem tuam a me averte, et concede mihi gratias, quibus indigeo, ut placeam tibi omnibus diebus vitae meae. Quid mihi in nomine Filii tui petenti denegabis?

XI. Ecce tibi ingentis meriti satisfactio, cui feria V cuiuslibet hebdomadae incumbere operae pretium erit. In genua ergo ante altaris Sacramentum provolutus et reconciliationem pro te et pro populo facturus, sic animo contrito ingemiscens, ora veniam :

O Jesu, quando ex una parte corde recogito hanc tuorum mirabilium, quam fecisti, memoriam, et ex altera abominationem desolationis stantem in loco sancto tuo et hanc adeo stupendam et abundantem iniquitatem tot ingratorum hominum et praesertim tot clericorum et sacerdotum, fio mihimetipsi gravis, confundor, obstupesco, fremo in memetipso.

Verum, o Jesu mi, qui haec improperia in horto recogitans factus es prae dolore in agonia, reple cor meum amaritudine amarissima, ut vero et amaro contritus dolore possim tibi ineffabiliter offenso satisfacere.

O Jesu tabescere me fecit scelus meum, quia tot infideles et haeretici hoc divinum Sacramentum pertinaciter nolunt credere, illud servire faciunt iniquitatibus et abominationibus suis pessimis. Proh dolor! tabesco quia, o Rex excelse prae omnibus regibus terrae, es in hoc Sacramento ab ipsis fidelibus tuis derelictus, oblivioni datus tanquam mortuus a corde; doleo, quia in templis pauperibus habitas, interea dum privatae domus splendide ornantur; amare plango, quia, filio tuo ibi praesenti Sacrosancto Missae sacrificio non nisi irreverenter assistunt, faciendo domum tuam domum negotiationis et speluncam latronum: tristis est anima mea, quia iidem ingrati filii sacrum hoc convivium tanquam levissimum cibum fastidientes ad Aegypti convertuntur cepas, et siliquis porcorum delectantur; exitus aquarum deducant oculi mei, quod plerique, velut proditor Judas, manducent et bibant indigne, fiant rei Corporis tui et sic judicium sibi manducent et bibant.

Sed heu! quanto vehementius doleo et dolore cogor, quia ipsi Ministri et noti tui adeo exaltati et quotidie enutriti magnificent super te supplantationem ac spernant te, Rex Deus! celebrando missae sacrificium cursim, oscitanter et turpis lucri gratia; utendo vestibus pannosis et sordidis, non dijudicando Corpus tuum, faciendo in domo tua sacrilegia multa. Verum o Domine Jesu, quod acerbius urit et excruciat cor meum, illud est, quia ego sum unus, imo inter primos ex his ingratis hominibus minstris tuis; ego, ego sum, qui peccavi, et nefandius prae ceteris peccavi in te et coram te et coram hic congregata plebe tua. Vertatur, obsecro, manus tua contra me, qui prae omnibus fui nequam, quia tu bonus fuisti.

Attamen, quod me his in angustiis consolatur, illud est, quod nunquam despicias cor contritum et humiliatum et quod misericordia tua praestabilis sit super malitia mea. De tua igitur pietate confisus, lacrymis perfusus, faciei meae coopertus confusione et contritus corde oro supplex veniam. Parce Domine, parce populo tuo; ubi superabundavit delictum, ibi superabundet et gratia; ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum in tuum Sacramentum commissarum; anticipent nos misericordiae tuae, misericors et miserator Jesu. Sed imprimis propitius esto mihi peccatori et indignissimo ministro tuo non habenti fiduciam, nisi in tua magna misericordia; poenitet me peccasse; maxime doleo, et quidem in unione illius doloris, quo dulcissimum cor tuum in recogitatione abominationum mearum anxiatum, et usque ad mortem triste fuit. Pro-

pono non amplius peccare tibi, quin etiam, plena et immobili fide, spe viva et caritate fervida hoc magnum mysterium venerari, ejusque devotionem ceteris ferventer jugiterque insinuare. Da, ut hujus sacramenti fides, devotio, et reverentia indies crescat, ac proficiat in anima nostra, donec te facie ad faciem videamus, et torrente voluptatis tuae potemur in patria.

XII. Dominus Jesus orationes suas dicta, facta et seipsum Deo patri jugiter offerebat, fac tu idem in unione ejusdem intentionis.

O Deus, qui es principium et finis, offero tibi cogitationes meas, eloquia, opera mea et totum meipsum in hostiam viventem, in rationabile et sempiternum obsequium, et quidem in unione illius divinae intentionis, qua Filius tuus in terris operatus est.

XIII. Tandem ab altari nonnisi aegre discessurus, posce ab illo benedictionem, sicut Jacob ab Angelo poposcit:

Domine Jesu, necessitas mihi incumbit, ut tuam facturus voluntatem recedam, donec cum Angelis tuis ante sedem tuam in aeternum consistam. Utinam benedictionem accipiam a te Domine, qui fecisti coelum et terram; venient mihi omnia bona pariter cum illa. Amen.



Secundus modus visitandi SS. Sacramentum.

Laudetur sanctissimum Sacramentum, tot laudibus, quot in coelo stellae, in igne scintillae, in aëre atomi, in mari guttae, in terra pulveres; quot corporeae in universo sunt creaturae, quia

omni laude dignissimus es, Domine universorum, qui sub corporeis vini panisque speciebus lates. *Vere tu es Deus absconditus.* Isa. 45.

Laudetur sanctissimum Sacramentum tot laudibus, quod ullo opere exhiberi, quot ore proferri, quot mentibus omnium hominum excogitari unquam potuere vel possunt; quia omni laude dignissimus es Domine, cujus redempti sumus pretioso sanguine, *quasi Agni immaculati.* I. Pet. 1.

Laudetur sanctissimum Sacramentum tot laudibus, quot omnes Angeli, ipsaque sanctissima Trinitas sua potentia depromere, sua sapientia concipere, sua bonitate optare potest; quia dignus es Domine Deus, qui mihi donas non tantum humanitatem, verum etiam divinitatem tuam, vere *„laudabilis et gloriosus et superexaltatus in saecula.“* Dan. 3.

Adoro te devote, latens Deitas,
Quae sub his figuris vere latitas:
Tibi se cor meum totum subjicit,
Quia te contemplans totum deficit.
Visus, tactus, gustus in te fallitur,
Sed auditu solo tuto creditur;
Credo quidquid dixit Dei Filius,
Nil hoc verbo veritatis verius.
In cruce latebat sola Deitas,
At hic latet simul et humanitas:
Ambo tamen credens atque confitens,
Peto quod petivit latro poenitens.
Plagas, sicut Thomas, non intueor,
Deum tamen meum te confiteor;
Fac me tibi semper magis credere,
In te spem habere, te diligere.

O memoriale mortis Domini,
Panis vivus, vitam praestans homini,
Praesta meae menti de te vivere,
Et te illi semper dulce sapere.
Pie pelicane Jesu Domine,
Me immundum munda tuo Sanguine,
Cujus una stilla salvum facere
Totum mundum quit ab omni scelere.
Jesu, quem velatum nunc aspicio,
Oro fiat illud, quod tam sitio,
Ut te revelata cernens facie,
Visu sim beatus tuae gloriae. Amen.

(*S. Thomas Aquin.*)

Suavissime Jesu, qui excessu singularis tui erga nos amoris in Sacramento altaris nobiscum manere voluisti! agnosco te supremum Dominum ac Deum meum; profundissima cum humilitate te hic praesentem adoro, gratiasque tibi ago ex toto corde de infinito tenerrimoque amore, quem nobis in hoc Sacramento exhibes, etsi saepe indignissimis modis te tractemus. Plenus dolore de hac summa injuria et ingratitudine, o Deus majestatis! ad te supplex venio, deprecaturus pro omnibus profanationibus, sacrilegiis et impietatibus contra adorandum hoc Sacramentum unquam admissis, aut deinceps admittendis. Utinam, mi Deus! magnitudine doloris contestari possem, quantopere me affligat, quod ipsemet, heu dolor! tanta cum irreverentia saepius coram te comparuerim et tam exiguo cum amore ac fervore te suscipere praesumpserim!

Obliviscere Domine iniquitatum mearum, ut recorderis solummodo misericordiae tuae. Ratum habe sincerum, quo flagro, desiderium, ut una

mecum omnes te honorent in hoc Sacramento amoris. Ita Domine! toto affectu cupio te in eo amare, benedicere, laudare, adorare, quantum omnes Sancti et Angeli te amant, benedicunt, adorant, rogans per hoc adorandum Corpus et Sanguinem pretiosum, quibus suplex advolvor, ut deinceps tanta cum reverentia te adorem, tamque digne suscipiam, ut post mortem tuas laudes cum omnibus Sanctis merear in aeternum praedicare. Amen.

Auge, mi Deus, fidem meam per virtutem hujus Divini Sacramenti, conforta spem meam, accende caritatem meam, reple et incende cor meum amore tui, ut nihil praeter te aspiret, nec vivat amplius, nisi propter te.

O Jesu amabilissime, propter infinitam bonitatem et amabilitatem tuam, amo te super omnia, et omnium Sanctorum cordibus ardentissime te amare desidero; et cum S. Francisco Xaverio, ad pedes tuos prostratus, ex animo dico:

O Deus, ego amo te!
Nec amo te, ut salves me;
Aut quia non amantes te,
Aeterno punis igne.
Tu, tu, mi Jesu, totum me
Amplexus es in cruce;
Tulisti clavos, lanceam,
Multamque ignominiam,
Innumeros dolores,
Sudores et angores,
Ac mortem, et haec propter me,
Ac pro me peccatore.
Cur igitur non amem te,

O Jesu amantissime!
Non ut in coelo salves me,
Aut ne aeternum damnes me.
Nec praemii ullius spe;
Sed sicut tu amasti me,
Sic amo et amabo te,
Solum quia Rex meus es,
Et solum quia Deus es.

Litaniae de Sanctissimo Sacramento.

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.
Christe audi nos. Christe exaudi nos.
Pater de coelis Deus, miserere nobis.
Fili Redemptor mundi Deus, miserere nobis.
Spiritus sancte Deus, miserere nobis.
Sancta Trinitas unus Deus, — Miserere nobis.

(The following invocations are each answered: Miserere nobis.)

Panis vive, qui de coelo descendisti,
Deus absconditus et Salvator,
Frumentum electorum, vinum germinans virgines,
Panis pinguis et deliciae regum,
Juge sacrificium,
Oblatio munda,
Agne absque macula,
Mensa purissima,
Angelorum esca,
Manna absconditum,
Memoria mirabilium Dei,
Panis supersubstantialis,
Verbum caro factum, habitans in nobis,
Hostia sancta,
Calix benedictionis,
Mysterium fidei,
Praecelsum et venerabile Sacramentum,

Miserere nobis.

Sacrificium omnium sanctissimum,
Sacrificium vere propitiatorium pro vivis et defunctis,
Coeleste antidotum, quo a peccatis praeservamur,
Stupendum supra omnia miraculum,
Sacratissima dominicae passionis commemoratio,
Donum transscendens omnem plenitudinem,
Memoriale praecipuum divini amoris,
Divinae affluentia largitatis,
Sacrosanctum et augustissimum mysterium,
Pharmacum immortalitatis,
Tremendum ac vivificum Sacramentum,
Incruentum Sacrificium,
Cibus et conviva,
Dulcissimum convivium, cui assistunt Angeli ministrantes,
Vinculum caritatis,
Offerens et oblatio,
Spiritualis dulcedo in proprio fonte degustata,
Refectio animarum sanctarum,
Viaticum in Domino morientium,
Pignus futurae gloriae,

Miserere nobis!

Propitius esto, parce nobis Domine.

Propitius esto, exaudi nos Domine.

Ab indigna Corporis et Sanguinis tui susceptione,
A concupiscentia carnis,
A concupiscentia oculorum,
A superbia vitae,
Ab omni peccandi occasione,

Libera nos Domine!

Per desiderium illud, quo hoc Pascha cum discipulis manducare desiderasti,
Per summam humilitatem, qua discipulorum pedes lavisti,
Per ardentissimam caritatem, qua hoc divinum Sacramentum instituisti,
Per Sanguinem tuum pretiosum, quem nobis in altari reliquisti,
Per quinque vulnera hujus tui Corporis sacratissimi, quae pro nobis suscepisti,

Libera nos Domine!

Peccatores, — Te rogamus, audi nos!
Ut in nobis fidem, reverentiam et devotionem erga hoc admirabile Sacramentum augere et conservare digneris,
Ut ad frequentem usum Eucharistiae per veram peccatorum confessionem nos perducere digneris,
Ut nos ab omni haeresi, perfidia ac cordis caecitate liberare digneris,
Ut sanctissimi hujus Sacramenti pretiosos et coelestes fructus nobis impertiri digneris,
Ut in hora mortis nostrae hoc coelesti viatico nos confortare et munire digneris,
Fili Dei,

Te rogamus, audi nos!

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, parce nobis Domine.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, exaudi nos Domine.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miserere nobis.
Christe, audi nos.
Christe exaudi nos.
Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.
Pater noster. — Ave Maria.

V. Panem de coelo praestitisti eis,
R. Omne delectamentum in se habentem.

Oremus.

Deus qui nobis sub Sacramento mirabili passionis tuae memoriam reliquisti; tribue quaesumus, ita nos Corporis et Sanguinis tui sacra mysteria venerari, ut redemptionis tuae fructum in nobis jugiter sentiamus. Qui vivis et regnas in saecula saeculorum. Amen.

O benignissime Jesu, a quo manant in nos omnia bona, per quem omnia mala a nobis arcentur, averte a me omnem vanitatem, mentis elationem, carnis libidinem, oris licentiam, contemptum inopum, avaritiae ardorem, et quidquid demum divinae majestati tuae displicet, ut tibi Deo meo in veritate serviam, et te corde perfecto laudem et glorificem in saecula. Amen.

O bone Jesu, quem hic vere agnosco praesentem, fac, obsecro, ut sentiat anima mea virtutem praesentiae tuae et infunde in eam gratiae tuae lumen. Da mihi sensum capacem, intellectum facilem, memoriam tenacem, efficaciam in opere, gratiam in conversatione, profectum in studiis, processum in conceptis, solamen in adversis, tutelam in prosperis, ut, quocunque me verterim, ubique gratia et misericordia tua praecedat me. Si errem, reduc me; si ignorem, doce me; si peccem corripe me; si trister consolare me; si cadam, erige me; da mihi gratiam, verius te cognoscendi, ardentius te diligendi, sincerius in te credendi et tutius te sequendi.

O dulcissime Jesu, qui vere hic es Deus absconditus! concede mihi, quaeso, quae tibi placent, diligenter et ardenter concupiscere, prudenter investigare, veraciter agnoscere et perfecte adimplere ad laudem et gloriam nominis tui. Vias tuas demonstra mihi et semitas tuas edoce me; quod a me requiris tribue, ut sciam, et da exequi, sicut oportet et expedit animae meae. Da mihi gratiam non deficiendi inter prospera et adversa, ne extollar in illis, neve deprimar in istis. De nulla re gaudeam vel doleam, nisi quae ducat ad te vel abducat a te; nulli placere appetam, vel displicere timeam, nisi tibi soli! Vilescant mihi omnia transitoria propter te, et cara sint mihi omnia tua et tu, mi Deus, plus quam omnia! Taedeat me gaudii, quod est sine te, nec cupiam aliquid, quod est extra te; delectet me labor, qui est pro te, et taediosa sit mihi omnis quies, quae non est in te. Da mihi, o bone Jesu, gratiam, cor meum frequenter ad te dirigendi, omnia in caritate faciendi, quasi mortuum reputandi quidquid ad cultum tuum non pertinet, actiones meas non ex consuetudine peragendi, sed devote ad te dirigendi. Fac me humilem sine fictione, hilarem sine dissolutione, tristem sine dejectione, maturum sine asperitate, veracem sine duplicitate, te timentem sine desperatione, in te sperantem sine praesumptione, obedientem sine contradictione, patientem sine murmuratione. Da mihi etiam, dulcissime Jesu, cor pervigil, quod nulla a te abducat curiosa agitatio; da cor immobile, quod nulla deorsum trahat indigna affectio; da invictum, quod nulla frangat vel fatiget tribulatio; da liberum, quod nulla sibi vindicet

violenta delectatio; da rectum, quod nulla seorsum obliquet sinistra intentio. Largire mihi intellectum te cognoscentem, diligentiam te quaerentem, sapientiam te invenientem, conversationem tibi placentem, perseverantiam te fideliter expectantem, fiduciam te feliciter amplectentem, tuis beneficiis in via uti per gratiam, et tandem gaudiis tuis in pace frui per gloriam. Amen. (*Ex oratione St. Thomae familiari.*)

Piae petitiones S. Augustini.

Domine Jesu, noverim me, noverim te,
Nec aliquid cupiam nisi te.
Oderim me, et amem te.
Omnia agam propter te.
Humiliem me, exaltem te.
Nihil cogitem nisi te.
Mortificem me et vivam in te.
Quaecunque eveniant, accipiam a te.
Persequar me, sequar te,
Semperque optem sequi te.
Fugiam me, confugiam ad te,
Ut merear defendi a te.
Timeam mihi, timeam te;
Ut sim inter electos a te.
Diffidam mihi, fidam in te.
Obedire velim propter te.
Ad nihil afficiar, nisi ad te,
Et pauper sim propter te.
Aspice me, ut diligam te;
Voca me, ut videam te,
Et in aeternum fruar te. Amen.

Commendo me tibi, o bone Jesu! intra mellifluum cor tuum absconde me, nec permitte me

separari a te. Sis mihi in vita solatium, in morte viaticum, in aeternitate praemium. Id rogo te pro me et pro omnibus fratribus et amicis meis, per lacrymas, sudorem et sanguinem tunm. Amen.

Benedic mihi Domine Jesu cum Patre et Sancto Spiritu, uberemque largire gratiam amplectendi semper et in omnibus, nunc et in hora mortis tuam sanctissimam voluntatem. Amen.

Actus Consecrationis ad sacratissimum Cor Jesu.

Dulcissime Jesu, fons amoris, pater misericordiarum et Deus totius consolationis, qui ineffabiles Cordis tui divitias nobis miseris et indignis aperire dignatus es; ego N. in gratiarum actionem pro innumeris in me ceterosque homines collatis beneficiis ac praesertim pro S.S. Eucharistiae institutione, et ad reparandas injurias omnes a me et ab aliis quibuscunque in hoc infiniti amoris mysterio Cordi tuo amantissimo illatas, eidem sacratissimo Cordi tuo me totum et omnia mea dovoveo cum omnibus bonis ac meritis ex gratia tua acquisitis vel acquirendis, promittens me divini Cordis tui cultum quantum pro mea tenuitate licuerit, propagaturum.

Insuper beatissimam Virginem Mariam peculiarem matrem mihi eligo, hujusque purissimo cordi me et omnia mea pariter trado ac devoveo, promittens me hujus piissimae matris cultum iuxta ecclesiae mentem, quantum in me erit, propagaturum.

A tua ergo immensa bonitate et clementia peto suppliciter, ut hoc holocaustum in odorem suavitatis admittere digneris et ut largitus es ad hoc desiderandum et offerendum, sic etiam ad explendum gratiam uberem, largiaris. Amen.

Piae aspirationes ad Cor Jesu.

Oh! quam bonum et quam iucundum habitare in Corde hoc! Quis illud Cor tam vulneratum non diligat? Quis tam amans non redamet! (S. Bern. serm. 3. de Pass.)

Cor Jesu, cor novum crea in me, et spiritum rectum innova in visceribus meis.

Cor Jesu amabilissimum! quis separabit cor meum ab amore tui? tu scis quia amo te.

Cor Jesu mitissimum, humillimum, patientissimum, dirige cor nostrum secundum te.

Cor Jesu, flagrans amore mei, inflamma cor meum amore tui.

Rhythmus ad SS. Cor Jesu.

Cor Jesu, cor purissimum,
Cor ara sanctitatis!
Cor meum purga sordidum,
Infectum tot peccatis.
Qui movet tibi vomitum,
Auferto hinc teporem,
Infunde novum spiritum
Et spiritus fervorem:
Cor mite, cor humillimum,
Cor plenum bonitatis,
Cor tuo da simillimum,
Da ignem caritatis.
Sed quid? Si vel Seraphico
Amore cor flagraret,
Non tamen hoc incendio
Non satis te amaret.
Ut ergo te diligere,
Cor Jesu, possim satis,

Immensum da, quo amas te
  Ardorem caritatis.
Hoc, hoc amoris jaculo
  Cor meum accendatur,
Et hujus ab incendio
  In cineres solvatur.
O mors exoptatissima,
  Sic mori vi amoris!
Amoris sit cor victima
  Pro corde Redemptoris.
Amore tui moriar,
  Cor Jesu, amor meus!
Ut novo corde ordiar
  Amare te, o Deus! Amen.

Litaniae de sacratissimo Corde Jesu.

Kyrie, eleison.
Christe, eleison.
Kyrie, eleison.
Christe, audi nos. — Christe, exaudi nos.
Pater de coelis, Deus, — Miserere nobis.
Fili, Redemptor mundi, Deus,
Spiritus Sancte, Deus,
Sancta Trinitas, unus Deus,
Cor Jesu, verbo Dei substantialiter unitum,
Cor Jesu, divinitatis sanctuarium,
Cor Jesu, sanctae Trinitatis templum,
Cor Jesu, sapientiae abyssus,
Cor Jesu, bonitatis oceanus,
Cor Jesu, misericordiae thronus,
Cor Jesu, thesaurus nunquam deficiens,
Cor Jesu, de cujus plenitudine omnes nos accepimus,
Cor Jesu, pax et reconciliatio nostra,

Miserere nobis.

Cor Jesu, virtutum omnium exemplar,
Cor Jesu, infinite amans et infinite amandum,
Cor Jesu, fons aquae salientis in vitam aeternam,
Cor Jesu, in quo sibi Pater bene complacuit,
Cor Jesu, propitiatio pro peccatis nostris,
Cor Jesu, propter nos amaritudine repletum,
Cor Jesu, usque ad mortem in horto tristissimum,
Cor Jesu, opprobriis saturatum,
Cor Jesu, amore vulneratum,
Cor Jesu, lancea perforatum,
Cor Jesu, in cruce sanguine exhaustum,
Cor Jesu, attritum propter scelera nostra,
Cor Jesu, etiamnum ab ingratis hominibus in sanctissimo amoris Sacramento dilaceratum,
Cor Jesu, refugium peccatorum,
Cor Jesu, fortitudo debilium,
Cor Jesu, consolatio afflictorum,
Cor Jesu, perseverantia justorum,
Cor Jesu, salus in te sperantium,
Cor Jesu, spes in te morientium,
Cor Jesu, cultorum tuorum dulce praesidium,
Cor Jesu, deliciae Sanctorum omnium,
Cor Jesu, adjutor noster in tribulationibus, quae invenerunt nos nimis,

Miserere nobis.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, parce nobis, Domine.
Agnus Dei, etc., exaudi nos Domine.
Agnus Dei, etc., miserere nobis.
Christe, audi nos.
Christe, exaudi nos.
Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.

Pater noster . . . Ave Maria . . .
V. Jesu mitis et humilis corde,
R. Fac cor nostrum secundum cor tuum.

Oremus.

Concede quaesumus omnipotens Deus, ut qui in sanctissimo dilecti Filii tui Corde gloriantes, praecipua in nos caritatis eius beneficia recolimus, eorum pariter et actu delectemur et fructu. Per eumdem Christum Dominum nostrum. Amen.

Domine Jesu, qui ineffabiles Cordis tui divitias ecclesiae tuae novo beneficio aperire dignatus es; concede, ut hujus sacratissimi Cordis amori respondere, et injurias eidem afflictissimo Cordi ab ingratis hominibus illatas, dignis obsequiis compensare valeamus. Per eumdem Christum Dominum nostrum. Amen.

Salutatio sanctissimi Cordis Jesu.

Salve, Cor Jesu dulcissimum, suavisonum sanctissimae Trinitatis instrumentum! Salve Cor Jesu amantissimum, omnium divitiarum Dei nobilissimum aerarium! Millies et millies benedico et saluto tuam divinam bonitatem, quia es fons et origo, ex qua omnis bonitas et misericordia scaturit. O nobile et pretiosum Cor Jesu Christi! per mutuam gratitudinem colendae Trinitatis saluto et adoro te ob abundantiam omnium gratiarum, quae effluxerunt et sine fine effluent in omnes sanctas et devotas animas, quas toties irrigasti et inebriasti torrente divinae voluptatis tuae!

O Cor Jesu, Cor dulce! O Cor Jesu, Cor suave! O Cor Jesu, Cor amabile! O Cor Jesu manans

dulcedine, redundans pietate, effluens caritate! In tua intima penetralia immergo spiritum meum et in profundo tuae misericordiae sepelio totum pondus iniquitatis et negligentiae meae. Tibi offero omnes meos labores et sudores; tibi dedico omnes meas angustias et miserias; tibi commendo vitam et finem vitae meae. O Cor aroma dulcissimum, incensum suavissimum, sacrificium dignissimum; offer temetipsum super reconciliationis humanae altare aureum in supplementum omnium, quos vixi dierum, in quibus Deo non detuli fructum.

Benedico tibi, Cor Jesu nobilissimum, ob illum amorem, quo a Spiritu sancto ex castissimo Mariae Virginis sanguine es creatum! Glorifico te, Cor Jesu dulcissimum, ob illum amorem, quo a sanctissima Trinitate omnibus coelestibus bonis es decoratum. Magnifico te, Cor Jesu mitissimum, ob illum amorem, quo semper erga genus humanum arsisti. Veneror te, Cor Jesu benignissimum, ob illum amorem, quo in cruce moriens disruptum fuisti. Collaudo te, Cor Jesu fidissimum, ob illum amorem, quo lancea transfigi, sanguinemque et aquam destillare voluisti.

Te igitur, o sanctissima omnique laude dignissima Trinitas per illud Cor summe benedictum laudo, glorifico et benedico, quod potueris, scieveris atque volueris huic nobilissimo Cordi tam multiplicia dona gratiarumque abundantiam conferre, et summo, quo possum, affectu et reverentia offero tuae supremae majestati idipsum Cor dulcissimum atque unice dignissimum omni honore, quia plenum est divina gratitudine ac beatitudinis perfectione excellens in perpetuum, atque

oro, ut per illud ipsum supplere ac perfecte restaurare digneris quidquid mali commisi et in omni bono neglexi. Amen.

Oratio ad Cor Jesu pro agonizantibus.

O clementissime Jesu, amator animarum, obsecro te per agoniam Cordis tui sanctissimi et per dolorem matris tuae immaculatae, lava in sanguine tuo peccatores totius mundi nunc positos in agonia et hodie morituros. Amen.

Cor Jesu in agonia factum, miserere morientium.

Commemoratio cordis beatae Mariae Virginis.

Ant. Maria autem conservabat omnia verba haec, conferens in corde suo. *Luc. II. 19.*

V. Cor Mariae immaculatum,

R. Amore Jesu, quo ardes, accende cor nostrum.

Oremus.

Clementissime Deus, qui ad peccatorum salutem miserorumque perfugium cor sanctissimum et immaculatum Mariae divino Cordi Filii sui Jesu Christi caritate et misericordia simillimum esse voluisti; concede, ut qui hujus dulcissimi et amantissimi Cordis memoriam agimus, secundum Cor Jesu inveniri mereamur. Per eumdem Dominum nostrum etc. Amen.

Oratio ad Cor B. M. V. pro conversione peccatorum.

O clementissima Maria, refugium peccatorum, obsecro te per dolores Cordis tui compassione pleni, et per mortem dilecti Filii tui Jesu, impetra omnibus peccatoribus mundi, iis praesertim, qui scandalis et pravis doctrinis alios in

peccatum adducunt, gratiam, ut sincere convertantur. Amen.

Cor Mariae compatiens, succurre peccatoribus.



Tertius modus visitandi S. S. Sacramentum.

Litaniae de ss. Nomine Jesu.

Kyrie, eleison.
Christe, eleison.
Kyrie, eleison.
Christe audi nos.
Christe exaudi nos.
Pater de coelis, Deus, — Miserere nobis.
Fili, Redemptor mundi, Deus,
Spiritus Sancte, Deus,
Jesu Fili Dei vivi,
Jesu potentissime,
Jesu fortissime,
Jesu perfectissime,
Jesu gloriosissime,
Jesu mirifice,
Jesu jucundissime,
Jesu carissime,
Jesu clarior sole,
Jesu pulchrior luna,
Jesu splendidior stellis,
Jesu admirabilis,
Jesu delectabilis,
Jesu honorabilis,
Jesu humillime,
Jesu pauperrime,
Jesu mitissime,
Jesu patientissime,

Miserere nobis.

Jesu obedientissime,
Jesu castissime,
Jesu amator castitatis,
Jesu amator pacis,
Jesu amor noster,
Jesu speculum vitae,
Jesu exemplar virtutum,
Jesu decus morum,
Jesu zelator animarum,
Jesu refugium nostrum,
Jesu pater pauperum,
Jesu consolatio afflictorum,
Jesu thesaurus fidelium,
Jesu gemma pretiosa,
Jesu armarium perfectionis,
Jesu bone pastor ovium,
Jesu stella maris,
Jesu lux vera,
Jesu sapientia aeterna,
Jesu bonitas infinita,
Jesu gaudium Angelorum,
Jesu rex Patriarcharum,
Jesu inspirator Prophetarum,
Jesu magister Apostolorum,
Jesu doctor Evangelistarum,
Jesu fortitudo Martyrum,
Jesu lumen Confessorum,
Jesu sponse Virginum,
Jesu corona Sanctorum omnium,

Miserere nobis.

Propitius esto, parce nobis Jesu.
Propitius esto, exaudi nos Jesu.
Ab omni malo, libera nos Jesu.
Ab omni peccato, libera nos Jesu.
Ab ira tua, libera nos Jesu.

Ab insidiis diaboli,
A peste, fame et bello,
A transgressione mandatorum tuorum,
Ab incursu omnium malorum,
Per incarnationem tuam,
Per adventum tuum,
Per nativitatem tuam,
Per circumcisionem tuam,
Per dolores tuos,
Per flagella tua,
Per mortem tuam,
Per resurrectionem tuam,
Per ascensionem tuam,
Per gaudia tua,
Per gloriam tuam,
Per dulcissimam Virginem Matrem tuam,
Per intercessionem omnium Sanctorum tuorum,

Libera nos Jesu!

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, parce nobis Jesu.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, exaudi nos Jesu.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miserere nobis Jesu.
Jesu Christe, audi nos.
Jesu Christe, exaudi nos.
Kyrie eleison.
Christe eleison.
Kyrie eleison.

Pater noster etc.

V. Et ne nos inducas in tentationem,

R. Sed libera nos a malo.

Oremus.

Deus, qui gloriosissimum nomen Domini nostri Jesu Christi unigeniti Filii tui fecisti fidelibus tuis summo suavitatis affectu amabile, et malignis

spiritibus tremendum atque terribile; concede propitius, ut omnes qui hoc nomen Jesu devote venerantur in terris, sanctae consolationis dulcedinem in praesenti percipiant, et in futuro gaudium exultationis et interminabilis jubilationis obtineant in coelis. Per eumdem Christum Dominum nostrum. Amen.

O bone Jesu, o piissime Jesu, o dulcissime Jesu, o Jesu, Fili Dei et Mariae Virginis, plene misericordia et pietate; o dulcis Jesu, secundum magnam misericordiam tuam miserere mei. O clementissime Jesu, per pretiosum illum Sanguinem, quem pro peccatoribus effudisti, deprecor te, ut abluas omnes iniquitates meas, et in me miserum et indignum humiliter veniam petentem sanctumque nomen tuum invocantem respicias. O nomen Jesu, nomen delectabile! o nomen Jesu, nomen amabile! Quid est enim Jesus, nisi Salvator? Itaque propter nomen sanctum tuum, o mi Jesu, esto mihi Jesus et salva me. Ne permittas me damnari, quem pretioso Sanguine tuo redemisti. O bone Jesu, ne perdat me inquitas mea, quem fecit bonitas tua omnipotens. O benignissime Jesu, miserere mei, dum tempus est miserendi; ne damnes me, dum tempus est iudicandi. O piissime Jesu, si me damnare velit tua severa iustitia, appello et confugio ad tuam piissimam misericordiam. O amantissime Jesu, o desideratissime Jesu, o mitissime Jesu, suscipe me in numerum electorum tuorum. O Jesu salus in te credentium! o Jesu fiducia ad te confugientium! o Jesu dulcedo te amantium! Fac, ut diligam te, tibique fideliter adhaeream et post hanc miseriam feliciter ad te perveniam. Amen.

PRECES
AD LUCRANDAS INDULGENTIAS

vel sibi, vel animabus in purgatorio detentis applicandas.

Oratio praeparatoria.

Omnipotens sempiterne Deus, cujus misericordia a peccatis omnibus aeternaeque damnationis reatu me absolutum confido, quamvis temporalibus poenis obnoxius permaneam; cum vero his diluendis opera mea non sufficiant, ad inexhaustum meritorum unigeniti Filii tui, Domini nostri Jesu Christi, sanctorumque thesaurum confugio, ut hujus abundantia tenuitati et indigentiae meae subveniatur. Promptum me ad omnia, quae hunc in finem praestanda sunt, offero. Suscipe ea, o Pater misericordiarum, in unione passionis et mortis ejusdem Filii tui, plenariaeque hujus indulgentiae me licet indignum fac participem. Amen.

1. Oratio ad Deum Patrem,

pro exaltatione s. matris ecclesiae.

Memento, o Pater aeterne, congregationis tuae, quam possedisti ab initio. Agnosce ecclesiam velut sponsam unigeniti Filii tui, pro qua ipse sanguinem suum profundere non dubitavit; hanc, obsecro, sanctitatis decore, gratiarum opibus, hereditatis amplitudine ita exalta, ut digna compareat tali sponso, tantoque redemptionis pretio. Respice benigne ejusdem sanctae matris filios, eorumque numero universas gentes associa, ut omnes te Deum Patrem et quem misisti Jesum Christum,

una cum S. Spiritu fide viva agnoscant, spe firma invocent, et caritate perfecta complectantur. Amen.

Pater noster etc. Ave Maria etc.

V. Vide Domine, et visita vineam istam,

R. Et perfice eam, quam plantavit dextera tua.

Oremus.

Respice, quaesumus Domine, super hanc familiam tuam, pro qua Dominus noster Jesus Christus non dubitavit manibus tradi nocentium et crucis subire tormentum. Qui tecum vivit etc.

2. Oratio ad Deum Filium

pro exstirpatione haeresium.

O Jesu, lux vera, quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Fac, oro, per inaestimabilem passionis et mortis tuae virtutem, ut pulsis haeresium et errorum tenebris, veritatis tuae lumen omnes amplectantur, et in optatum ecclesiae tuae gremium confluant. O pastor bone, qui animam tuam pro ovibus tuis posuisti, gregem tuum protege et contra vim insidiasque eorum defende, qui veniunt in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Fac, ut unum omnes pastorem admittant, et unum omnium sit ovile. Mane nobiscum, Domine, quoniam dixisti: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi. Ostende ecclesiam tuam aedificatam esse super petram, et portas inferi non praevalere adversus eam. Amen.

Pater noster etc. Ave Maria etc.

V. Ne tradas bestiis animas confitentes tibi,
R. Et animas pauperum tuorum ne obliviscaris in finem.

Oremus.

Ecclesiae tuae, quaesumus Domine, preces placatus admitte, ut destructis adversitatibus et erroribus universis, secura tibi serviat libertate. Per Christum Dominum etc.

3. Oratio ad Spiritum Sanctum,
pro concordia christianorum principum.

O S. Spiritus, Spiritus amoris et pacis, qui tot tamque diversas gentes in unitate fidei congregasti, largire christianis principibus, eorumque consiliariis abundantiam tuae gratiae, novoque illo caritatis mandato, quod Christus abiens ex hoc mundo discipulis suis dedit, eorum corda imbue, ut ex hoc omnes agnoscant, eos in numero electorum tuorum censendos, et christiano nomine dignos esse. Fac, ne ulla unquam cupiditate abducti, quidquam moliantur, quod divinae tuae gloriae concordiaeque ecclesiae adversetur, sed conjunctis potius viribus ad pacis aeternae visionem, ad coelestem Jerusalem populum sibi subjectum secum perducere nitantur. Amen.
Pater noster etc. Ave Maria etc.
V. Fiat pax in virtute tua,
R. Et abundantia in turribus tuis.

Oremus.

Deus, a quo sancta desideria, recta consilia, et justa sunt opera, da servis tuis illam, quam mundus dare non potest, pacem; ut et corda nostra mandatis tuis dedita et hostium sublata formidine,

tempora sint tua protectione tranquilla. Per Christum Dominum etc.

Oratio ad SS. Trinitatem,
qua peractorum operum, quae ad indulgentias lucrandas praescripta erant, fit oblatio.

Praestitisse nunc mihi videor, o SS. Trinitas, quaecunque ad plenariam debitarum poenarum indulgentiam impetrandam praescripta erant. Haec et multo plura divinae majestati tuae, utpote innumeris eidem nominibus obstrictum, praestare me oportuisset. Infinitae bonitati tuae profusaeque in nos licet indignissimos liberalitati tribuendum est, quod tam cumulate vilissima debitae servitutis nostrae opera remuneceris. Suscipe ergo, o SS. Trinitas, opera a me quomodocunque praestita, et fac, ut horum defectus passione et morte Domini nostri Jesu Christi, ejusdemque sanguine pretiosissimo pro nobis effuso suppleantur; atque ita me (vel animam istam) plenariae hujus indulgentiae fac participem. Pro quo beneficio tibi coelum et terra mecum laudes et gratiarum actiones cantent, nunc et in perpetuum. Amen.

Pater noster etc. Ave Maria etc.



SALUTATIO ANGELICA

(ad trinum campanae pulsum).

V. Angelus Domini nuntiavit Mariae,

R. Et concepit de Spiritu sancto. Ave Maria etc.

V. Ecce ancilla Domini,

R. Fiat mihi secundum verbum tuum. Ave Maria etc.

V. Et Verbum caro factum est,

R. Et habitavit in nobis. Ave Maria etc.

V. Ora pro nobis, sancta Dei Genetrix,

R. Ut digni efficiamur promissionibus Christi.

Oremus. Gratiam tuam, quaesumus, Domine, mentibus nostris infunde; ut qui Angelo nuntiante, Christi Filii tui incarnationem cognovimus, per passionem eius et crucem ad resurrectionis gloriam perducamur. Per eundem Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Tempore paschali non dicitur Angelus, sed sequens Antiphona, stando:

Regina coeli, laetare, Alleluia.
Quia quem meruisti portare, Alleluia.
Resurrexit sicut dixit, Alleluia.
Ora pro nobis Deum. Alleluia.

V. Gaude et laetare, Virgo Maria, Alleluia.

R. Quia surrexit Dominus vere. Alleluia.

Oremus.

Deus, qui per resurrectionem Filii tui Domini nostri Jesu Christi mundum laetificare dignatus es: praesta quaesumus; ut per eius Genitricem Virginem Mariam perpetuae capiamus gaudia vitae. Per eundem Christum Dominum nostrum.

R. Amen.



PRECES VESPERTINAE.

Veni sancte Spiritus, reple tuorum corda fidelium et tui amoris in eis ignem accende.

V. Emitte Spiritum tuum, et creabuntur,

R. Et renovabis faciem terrae.

Oremus. Deus, qui corda fidelium Sancti Spiritus illustratione docuisti; da nobis in eodem Spiritu recta sapere, et de eius semper consolatione gaudere. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Litaniae B. M. V. Lauretanae.

Kyrie, eleison.
Christe, eleison.
Kyrie, eleison.
Christe, audi nos.
Christe, exaudi nos.
Pater de coelis Deus, miserere nobis.
Fili Redemptor mundi Deus, miserere nobis.
Spiritus sancte Deus, miserere nobis.
Sancta Trinitas unus Deus, miserere nobis.
Sancta Maria, ora pro nobis.
Sancta Maria, sine labe concepta,
Sancta Dei Genitrix,
Sancta Virgo virginum,
Mater Christi,
Mater divinae gratiae,
Mater purissima,
Mater castissima,
Mater inviolata,
Mater intemerata,
Mater amabilis,

Ora pro nobis.

Mater admirabilis,
Mater Creatoris,
Mater Salvatoris,
Virgo prudentissima,
Virgo veneranda,
Virgo praedicanda,
Virgo potens,
Virgo clemens,
Virgo fidelis,
Speculum justitiae,
Sedes sapientiae,
Causa nostrae laetitiae,
Vas spirituale,
Vas honorabile,
Vas insigne devotionis,
Rosa mystica,
Turris Davidica,
Turris eburnea,
Domus aurea,
Foederis arca,
Janua coeli,
Stella matutina,
Salus infirmorum,
Refugium peccatorum,
Consolatrix afflictorum,
Auxilium christianorum,
Regina Angelorum,
Regina Patriarcharum,
Regina Prophetarum,
Regina Apostolorum,
Regina Martyrum,
Regina Confessorum,
Regina Virginum,
Regina Sanctorum omnium,

Ora pro nobis.

Regina pacis, ora pro nobis.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, parce nobis, Domine.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, exaudi nos, Domine.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miserere nobis.
Christe audi nos. Christe exaudi nos. etc.

Ave Maria etc.

1. O sacrosancta Trinitas, quanta fuit tua erga me hucusque bonitas et liberalitas! O Pater aeterne, gratias tibi immensas ago, quia me ad imaginem tuam, et ad salutem aeternam creasti, et in hanc usque horam tam paterne conservasti. Gratias tibi summas habeo, Fili Dei, quia pretioso sanguine tuo me redemisti, et toties abluisti. Gratias tibi, S. Spiritus, maximas refero, quia me in baptismo sanctificasti, et ad sanctam ecclesiam perduxisti.

Infinita laus et gratiarum actio sit tibi, sanctissima Trinitas; quia hodie, omnibusque momentis vitae meae ab innumeris malis me protexisti, et tot beneficiis cumulasti. Quid habeo, mi Deus, quod rependam tibi? Suscipe, obsecro, omnia Jesu et Mariae merita, et cum his meipsum, et omnia mea in perpetuum laudis et gratitudinis holocaustum.

2. O Pater luminum, per caritatem tuam aeternam erga me obtestor te, ut memoriam mihi renoves, intellectum illumines, voluntatem accendas, gratiamque largiaris agnoscendi, detestandi, emendandi et compensandi omnia peccata mea, negligentias et ingratitudines meas, quibus hodie oculos divinae majestatis tuae offendi, ut dein-

ceps tibi tanquam obedientissimus filius semper in omnibus actionibus meis placeam.

3. Examen particulare. — Exige ab anima tua rationem, per singulas horas vestigando de peccato seu defectu particulari, a quo emendari, vel de virtute, quam acquirere cupis.

Examen generale. — Exige ab anima tua rationem, percursis singulis diei horis, de peccatis, cogitatione, verbo, opere et omissione admissis. Vide, quando et quomodo surrexeris; an et qua ratione preces matutinas persolveris; quomodo te gesseris in missa, in Breviarii recitatione in studiis, in conversatione, in prandio, in coena etc. Vide an et quomodo deliqueris contra Deum — contra proximum — contra te ipsum.

4. O Jesu, o Salvator mi! quam ingratum me tot ac tantis tuis beneficiis exhibui! quot nobilissimas horas male impendi! quot meriti aeterni occasiones neglexi! quot peccata denuo admisi, quorum ne vel unicum quidem pro totius mundi lucro fuisset admittendum! Damno ac detestor negligentiam malitiamque meam et doleo, quod animam meam tot naevis macularim, oculisque tuis divinis ingratam foedamque reddiderim. Doleo deinde, mi Jesu, quod iisdem graves poenas incurrerim, et promeruerim supplicia justitiae et irae tuae. Maxime vero doleo de his et omnibus peccatis meis, quia displicent infinitae Sanctitati tuae, quia offendunt summam bonitatem tuam, cui millies teneor et volo perfecte servire ac placere. Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miserere mei, quia iniquitatem meam cognosco, et ex intimo corde doleo, quod te Deum summum et unicum bonum unquam offenderim.

5. Iterumne peccabo? corpus et animam meam,

vulnera et sanguinem Christi, coelum et omnia peccando prodigam? non faciam, o Sancte Spiritus, non faciam. Abrenuntio et detestor coram te omnia peccata mea, et si, quae feci, adhuc facienda forent, non facerem in aeternum. Hoc praesertim peccatum N. quod gravius te offendit, o Deus! omni, quo possum modo cavebo. Sed unde mihi vires, proposita haec exequendi? Novi fragilitatem meam, et naturae corruptae instabilitatem. „Velle quidem adjacet mihi, sed perficere non invenio.“ Ad te igitur confugio, o Spiritus divine! unica spes, et robur animae meae. Omnia possum, si tu me confortes. Statuo et propono, omnia peccata mea, adiuvante gratia tua, corrigere et peccandi occasiones sicut pestem fugere; corrobora me, o Spiritus fortitudinis, et qui dedisti velle, da perficere. Per Christum Dominum nostrum.

Salva nos Domine vigilantes, custodi nos dormientes, ut vigilemus cum Christo, et requiescamus in pace.

Custodi nos Domine ut pupillam oculi,
Sub umbra alarum tuarum protege nos.

Visita quaesumus Domine, habitationem istam, et omnes insidias inimici ab ea longe repelle; Angeli tui sancti habitent in ea, qui nos in pace custodiant, et benedictio tua sit super nos semper. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

O Domina mea, sancta Maria, Mater Dei ac mea, me in tuam benedictam fidem ac singularem custodiam et in sinum misericordiae tuae, hodie et quotidie, et in hora exitus mei, animam meam et corpus meum commendo. Omnem spem et consolationem meam, omnes angustias et mi-

serias meas, vitam et finem vitae meae tibi committo, ut per tuam sanctissimam intercessionem, et per merita tua omnia mea dirigantur et disponantur opera secundum tuam tuique filii voluntatem — Amen. (S. Aloysius.)

O fidelissime comes, a Deo tutelae meae assignate, protector et defensor, nunquam recedens a latere meo. Quas tibi gratias referam pro fide, amore, innumerisque in me collatis beneficiis? Tu dormienti advigilas, moestum solaris, dejectum erigis, imminentia pericula avertis, futura doces cavere, a peccatis abstrahis, ad bonum impellis, lapsum ad poenitentiam hortaris Deoque concilias; iamdudum fortassis in infernum detrusus fuissem, nisi tuis precibus divinam iram a me avertisses; ne, precor, me unquam deseras. Ne in peccata incidam, advigila, et ad virtutes impelle, in adversis solare, in prosperis contine, in periculis tuere, in tentationibus adjuva, ne iis unquam succumbam. Preces et gemitus meos, omniaque pia opera divino conspectui offer, atque effice, ut in gratia ex hac perveniam ad vitam aeternam. Amen.

Quietem capiam, mi Jesu, ut vires corporis restaurem, et divino tuo obsequio aptior fiam. Mi Jesu, quoties respiro per noctem, toties tu a me sis benedictus, uti in coelis te Seraphim benedicunt et Cherubim. Mi Jesu, in te credo, mi Jesu, in te spero, mi Jesu, te amo super omnia. Tibi vigilo, tibi dormio, tibi vivo, tibi morior amantissime Jesu!

Nos cum prole pia benedicat Virgo Maria †.

Dum vestes exuis, recita pro animabus fidelium

defunctorum „Pater noster“ et „Ave Maria“ cum Psalmo „De profundis.“

Dum lectum subis: In nomine Domini nostri Jesu Christi crucifixi cubitum eo; ille mihi benedicat, custodiat me, et ad vitam perducat aeternam.

In lecto: In manus tuas Domine commendo spiritum meum. In pace cum Deo et hominibus dormiam et requiescam.

Evigilans mox mentem ad Deum eleva, ut cum Davide possis dicere: „memor fui nocte nominis tui Domine;“ et hujusmodi affectus elice:

1. Laudate Deum sol et luna: laudate eum omnes stellae et lumen.
2. Benedicite noctes et dies Domino: benedicite lux et tenebrae Domino.
3. O quot religiosorum millia media nocte surgunt ad confitendum Domino, et ego in plumis jaceo! Gaudeo ex animo, mi Deus, quod tu lauderis; particeps ego sim omnium timentium te!
4. O quot homines hac nocte mortem oppetunt! utinam felicem! omnipotens faustam donet morientibus horam!
5. Si tam molestum est, modicum sine somno jacere in plumis, quam grave erit, per totam aeternitatem jacere in prunis!

(Incipe denique recitare Litanias, vel alias preces familiares; ita facile tibi somnum conciliabis.)



ORDO VITAE SACERDOTALIS,*)

Pro quolibet vitae tempore.

I. *Deum diligite.* Deum summe bonum, summe perfectum, summe beneficum supra omnia et

*) Ex libello „Vademecum ad exercitia spiritualia.“ Bruxellis 1842.

ex toto corde dilgite: ita ut unusquisque vestrum interroganti Christo, *amas me?* possit ter cum Apostolo Petro respondere, *Domine tu scis, quia amo te.* O cor durum et adamantinum, cor e sua sede avellendum, quod tanto divini amoris incendio circumdatum et involutum nullas divini amoris flammas aut scintillas perciperet! *Nos ergo diligamus Deum, quoniam Deus prior dilexit nos.* 1. Joan. 4.

II. *Christum imitamini.* Christum omnium virtutum exemplar, vita, moribus, tota agendi ratione continuo exhibete; seu specimem Christi cogitantis, loquentis, agentis, patientis undequaque circumferte: ita ut qui vos viderint, vos Christiferos aut Christiformes jure possint appellare.

III. *Bonum exemplum praebete.* Sit omnibus exemplum vestrum evangelium vivens, speculum lucens, liber docens. Vita vestra cum nomine et cum charactere concordet. Cum nomine; Clericus secundum vim nominis pars et sors Domini: Presbyter, praebens iter, aut senior, non tam aetate, quam prudentia et morum gravitate. Sacerdos, sacer dux, sacra dans; sacra docens, sacra dicens. Cum charactere; quo tam alte exteris vitae conditionibus praecellitis: *Ego elegi vos de mundo.* Joan. 15. *Fecit nos regnum et Sacerdotes Deo et Patri suo.* Apoc. 1.; quo tam proxime acceditis ad Angelos, ad Mariam, ad Christum, ad Deum; ad Angelos ministerio et functione: vos omnes, pariter ac Angeli, *estis administratorii spiritus, in ministerium missi propter eos, qui haereditatem capient salutis:* ad Mariam relatione: *de qua natus est* Jesus, qui quotidie de novo in vestris manibus, velut

in utero Virginis incarnatur; ad Christum potestate: *sicut misit me Pater, et ego mitto vos;* ad Deum ipsum dignitate: *Ego dixi, Dii estis vos.* Quale ergo monstrum, quale portentum, cum ii, qui gradu supremo ac dignitate summa ad apicem coeli et thronum Dei evehuntur, moribus infimis et vita ima ad profundum abyssi, et characterem bestiae deprimuntur! *Homo, cum in honore esset, non intellexit; comparatus est jumentis insipientibus, et similis factus est illis.* Ps. 48.

IV. *Mariam, Angelum Custodem et Sanctos colite.* Mariam, Filiam Dei Patris, Matrem Dei Filii, Sponsam Spiritus Sancti, Templum totius Trinitatis, coeli et terrae ac potissimum cleri Reginam summo studio colite. Pariter sanctos Patronos tum nominis, tum loci; sanctos Sacerdotes et Levitas, totamque aulam coelestem pia devotione semper colite, eamdemque devotionem aliis inspirate.

V. *Pietatem fovete.* Pietatem ut sacrarum functionum vestrarum comitem fidissimam tenerrime fovete. *Exerce teipsum ad pietatem.* 1. Tim. 4. Nam plurimum valet ad attentionem mentis pariendam, ad fervorem cordis accendendum, ad devotionem animi inflammandam, ad bona opera perficienda, ad merita cumulanda, etc. *Pietas ad omnia utilis est.* Ibid.

VI. *Orationi vacate.* Orationi, quae intima est Dei cum homine, hominis cum Deo collocutio, qua hominum vota ad Deum deferuntur, quaque Dei dona ad homines referuntur, quotidie saltem semihora, humillima mentis attentione, devotissimo animi sensu vacate. Juxta S. Aug.

recte novit vivere, qui recte novit orare, et ex Doctorum sententia, qui orationem abjicit, viam salutis deserit; diem igitur sine oratione amissum diem existimate. Inter cetera vitae christiane et sacerdotaliter instituendae media, istud excellentissimum et forte viris sacris absolute necessarium. Ad faciliorem meditationis praxim, poteritis uti pio aliquo auctore, qui materiam et methodum orationis suppeditabit. Inter ceteros commendantur Beuvelet, Nepveu, de Ponte, Lancicius, Avancinus, Croiset, Abelly etc. qui forte ad conciones componendas, ad populos edocendos vobis majori poterunt esse adjumento, quam ipsi concionatorum libri.

Divinum officium digne, attente, pie ac devote semper recitate. Locum, tempus ad id munus idoneum seligite. Saltem in tres vices officium diurnum partimini. Satius est, quoad fieri potest, Matutinum et Laudes vigilia praecedenti, hora competenti recitare, ob majorem facultatem die sequenti spiritualibus exercitiis, studio, compositioni vacandi, missam bene mane in gratiam agrestium, operariorum, domesticorum celebrandi, et ob plurima, quae ex inopinato adveniunt, quaeque curam praesentem exigunt. Ex modo, quo horae canonicae quotidie persolvuntur, thesaurus aut remunerationis, aut vindictae singulis diebus vobis paratur. Qualis ergo et quantus pro tota vita asservabitur?

VII. *Spiritum ecclesiasticum renovate et confirmate.* Spiritum ecclesiasticum in vobis renovate et confirmate. Spiritus ecclesiasticus est spiritus Christi, summi Sacerdotis, Ecclesiae Ministris ad sui Ordinis munia diligenter, alacriter

et constanter obeunda abunde communicatus; seu ingenium sacerdotale et participatio copiosa Spiritus Christi ad functiones status ecclesiastici prompte, apte, digne exercendas. *Quicumque Spiritu Dei aguntur, ii sunt filii Dei... Si quis Spiritum Christi non habet, hic non est ejus.* Rom. 8. Quod lumen coloribus, succus arboribus, penna volucribus, aqua piscibus, anima corporibus, hoc ferme viris sacris ingenium sacerdotale. In quibus vivit et viget, eos ad quaelibet audenda, sustinenda, perficienda pro gloria Dei et animarum salute expeditos, alacres, indefessos videas; contra vero in quibus desideratur, eos non nisi elanguidos, desides, torpentes conspicias, eosque cum idolis et canibus mutis rite conferas. Genius ille clericalis ordinatione, oratione, cum Christo conjunctione, status ecclesiastici aestimatione, bonorum sacerdotum conversatione, a mundano spiritu aversione maxime comparatur, excitatur, fovetur. Ordinatione: *Oremus Dominum, ut donet eis Spiritum Sanctum.* Pontif. Rom. Oratione: *Si quis indiget sapientia, postulet a Deo, qui dat omnibus affluenter.* Jac. 2. Cum Christo conjunctione: *Sicut palmes non potest ferre fructum a semetipso, nisi manserit in vite; sic nec vos, nisi in me manseritis.* Joan. 16. Status ecclesiastici aestimatione: *Melior est dies una in atriis tuis, super millia.* Ps. 83. Bonorum sacerdotum conversatione: *Qui cum sapiente graditur, sapiens erit.* Proverb. 13. A mundano spiritu aversione; *Nos autem non spiritum hujus mundi accepimus, sed Spiritum, qui ex Deo est.* 1. ad Cor. 2.

VIII. *Peccatum timete.* Peccatum, supremum

malum, imo Dei et hominis unicum malum, praecipue vero superbiam, intemperantiam, incontinentiam, desidiam, avaritiam, vestro characteri magis probrosas, et malignius, utinam non verius, a laicis exprobratas, maxime timete. Peccata omnia, praesertim recidiva, eo magis clericis timenda, et sollicitius fugienda, quia sunt laicorum peccatis multo graviora, quia clerici in statu sublimiori collocantur, quia majoribus gratiae donis ditantur, quia ad majorem sanctitatem vocantur, quia peccata clericorum majori malitia, majori Dei injuria, majori laicorum detrimento patrantur, quia difficilius condonantur, quia acerbius vindicantur. *Quis videt clericum cito poenitentem?* S. Chrysostomus. Non tantum peccatum mortale fugite, sed etiam peccatum veniale, maxime quod majori cum advertentia et deliberatione committitur; quia offendit Deum infinite perfectum, infinite bonum, infinite amandum; quia majorem Deo irrogat injuriam, quam omnia creaturarum bona opera possunt ei gloriam conferre; quia ad mortale trahit, etc. Sed maxime, quia *quod veniale plebi, plerumque criminale sacerdoti.* S. Gregorius. *Levia etiam delicta, quae in ipsis maxima essent, effugiant.* Conc. Trid. Ab acedia et tepiditate summopore cavete, quippe quae ex judicio Christi saluti, praesertim in viris sacris, sunt plurimum nocivae. *Utinam frigidus esses, aut calidus; sed quia tepidus es, et nec frigidus, nec calidus, incipiam te evomere ex ore meo.* Apoc. 3. Et vero experientia compertum est, saepius insignes peccatores ad sanam frugem reduci, quam tepidos et desides ad fervorem excitari.

IX. *A mundo cavete.* A mundo et amatoribus mundi, ac inprimis a sexu muliebri, et quidem devoto, plurimum cavete. Quam contagiosum sit mundi consortium, ex variis testimoniis et exemplis percipite. Audite ipsum Christum: *Vae mundo a scandalis ..... Non pro mundo rogo ... Pater juste, mundus te non cognovit.* Audite Joannem Apostolum: *Mundus totus in maligno positus est.* Audite quemdam alium: *quoties inter homines fui, minor homo redii.* Quam periculosa sit feminarum societas, audite Salomonem sua infausta experientia nimis edoctum: *Vinum et mulieris apostatare faciunt sapientes.* Eccli. 19. Mulierum societas eo periculosior, quod a rebus et functionibus divinis sapientum corda saepe sensim avertunt, et saepe quod coepit spiritu, carne desinit. Saepe intenditur salus unius animae, et duae pereunt personae. Ecclesiae ministris feminarum consortium pestis, lues, pernicies, venenum supra cuncta mortiferum. Ne unquam quis vestrum in praeterita castitate confidat, nec se Davide sanctiorem, Samsone fortiorem, Salomone sapientiorem existimet. Testatur S. Augustinus se vidisse Dei ministros, sicut cedros Libani, virtute eximia sublimes, specie tamen et familiaritate mulieris corruisse, de quorum casu non magis praesumebat, quam Gregorii Nazianzeni aut Ambrosii.

X. *Ad solitudinem aspirate.* Cum in solitudine coelum sit aspectabilius, sol clarior, aer purior, terra laetior, hora brevior, vita amoenior, conversatio Dei familiarior, salus securior, ad solitudinem, quantum licet homini ad sanctificationem aliorum addicto, intime aspirate. Secundum

S. Bernardum, sacerdos extra solitudinem (nisi sanitatis, caritatis, aut sui muneris ratione in publicum producatur) est quasi piscis extra aquam. Sacerdos vix alio quam ad altare, ad pulpitum, ad tribunal, aut aliam sacram functionem, se videndum debet exhibere. Quovis alio saepe intuentium oculos male afficit, et aspectum offendit. Saepe saeculares praesenti arrident et applaudunt, absentem vero irrident et explodunt, a pede ad verticem facetis et ridiculis coloribus totum depingunt. O nimis ab ordinis sui dignitate degeneres, o caecos et insensatos omnes, qui sic se laicis illudendos et contemnendos tradunt! Internam solitudinem vobis in corde effingite, eamque quocumque circumferte; quantumlibet occupati, ex consilio S. Bernardi mementote vos interdum vobismetipsis reddere.

XI. *Peccata deflete et tentationibus resistite.* Si, quod avertat Deus, in culpam gravem contigerit labi, statim a lapsu confidenter resurgite; ad remedium conscientiae, scilicet ad contritionem illico, ad confessionem quamprimum recurrite, nec unquam vel uno temporis puncto, vestram periclitari aeternitatem sinite; sed exinde ad periculum vitandum cautiores et alacriores vos praebete; et sic, Deo adjuvante, ex malo exurget bonum. In tentationibus, frequentius et vehementius vobis undequaque quam laicis ingruentibus, ad Deum, ad Mariam, ad piam orationem quam citissime confugite: cujus orationis quaedam formulae, ut sit usus promptior et facilior, sunt scriptis et quidem altius memoriae demandandae v. g. *Deus in adjutorium meum intende..... Domine, salva nos, perimus.... Quomodo possum hoc ma-*

lum facere, et peccare in Deum meum?..... Si modo moriturus essem, an hoc facerem? Et aliae bene multae, quas saepe unicuique magis affectuosas Spiritus Dei intime suggerit. De Passione Christi, de morte, de iudicio, de inferno, de paradiso cogitate: *Memorare novissima tua, et in aeternum non peccabis.* Eccli. 7. Quam excellens, quam efficax remedium ad tentationes superandas, quod ab ipsomet Spiritu Sancto praescribitur et commendatur! Exemplo etiam Christi, fallacibus daemonum verbis sacra Scripturae verba opponite.

XII. *Animarum saluti, praesertim vestrae incumbite.* Cum nec soli salvari, nec soli perire possitis, animarum saluti, sed praesertim vestrae, toto zelo incumbite: *Quid enim,* ut monet Christus, *prodest homini, si mundum universum lucretur, animae vero suae detrimentum patiatur?* Matth. 16. *In negotio salutis nemo tibi germanior unico filio matris tuae,* ait S. Bernardus. Post primas curas, ex caritate bene ordinata vobis ipsis in negotio salutis concessas, vos etiam pro aliis sacerdotes esse recogitate. *Ego elegi vos, et posui vos, ut eatis et fructum afferatis.* Joan. 16. *Sacramentum Ordinis non propter se solum, sed propter alios datur.* Decret. Grat. *Non sibi uni tantum, sed multis populis vivit clericus.* S. Chrysostomus. Ut aliorum saluti majori successu laboretis, in eorum mentes et animos vos religiose, opportune, leniter insinuate. Eorum naturam, indolem, characterem prudenter i dagate, ut cognoscatis, qui mansuetudine alliciantur, qui spe ducantur, qui terrore moveantur, etc. Erga pauperes singula-

rem caritatem habete, quibuscum patrimonium Christi dividite. *Quamdiu fecistis uni ex his minimis, mihi fecistis.* Matth. 25. *Non pavisti, occidisti.* S. Ambrosius. Inimicis, si qui vobis sint, ex animo condonate, eosque fraterne diligite: *Dimittite, et dimittemini.* Luc. 6. *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.* Qui sincere condonat inimicis, ipsum Christum habet suae salutis sponsorem; qui vero non condonat, se ipsum suae damnationis judicem constituit. Voluntati Patris coelestis addicti, a nimia parentum carnalium affectione et sollicitudine, unde multorum malorum in Ecclesia seminarium extat, mentem et animum procul avocate: *Quicunque fecerit voluntatem Patris mei, qui in coelis est, ille frater, et soror, et mater est.... Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus.* Matth. 10. Ne unquam vos remissior obsequentia in causa Christi debilitet aut infringat, sed jura Dei, religionis, conscientiae invicta virtute, et etiam cum periculo vitae, defendite. Pudeat nos non imitari, imo non superare tot millia ducum et militum, ita servitio regis et bono patriae addictorum, ut quolibet vitae momento ad regis nutum, aut pro patriae commodo, aut pro nominis commendatione in pericula ruere, sanguinem fundere et vitam dare sint parati. *Obedire oportet Deo magis, quam hominibus.* Act. 5. *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere.* Matth. 20. Attamen in omnibus prudentia zelum dirigat, ne quis in imprudentiae scopulum incurrat.

XIII. *Verbum Dei praedicate.* Verbum Dei

magno animi affectu annuntiate. Ex sua ordinatione, ex caritate, saepe ex justitia sacerdos ad verbi divini praedicationem, sive in catechesibus, sive in familiaribus Evangelii et veritatum moralium explicationibus, sive in majoribus concionibus destinatur et obligatur. *Oportet sacerdotem praedicare.* Pontif. Rom. *Parvuli petierunt panem.... Non in solo pane vivit homo,* etc. Tria sunt verbi divini praeconis munera; *docere, delectare, movere.* Doceat fideliter ignorantes, ipsis fidei et morum veritates magis scitu necessarias clare explicando. Delectet suaviter audientes, ut veritas et virtus magis placeant, captui auditorum se accommodando, sermonem et stylum materiae tractandae apte conformando. Moveat acriter peccantes; eos, ut resipiscant, toto eloquentiae conatu, totis zeli viribus, totis rationum momentis inducendo, impellendo, urgendo. Ita odibiles vitiorum labes et foeditates vivis adumbret coloribus; ita amabiles virtutum dotes et illecebras graphice depingat, ut unicuique studium boni, odium mali efficaciter suadeat. Grandia diserte, mediocria temperate, communia simpliciter prosequatur. Inprimis satagat ut dictis facta consonent, ut vita sermoni concordet; plus enim exempla movent quam verba. *Vox oris sonat, vox operis tonat.... Longum iter per praecepta, breve et efficax per exempla.... Coepit Jesus facere, et docere.* Nunquam seipsum aut in sui gratiam, sed semper Jesum Christum et ejus gloriam praedicet. O bona et excellens praedicatio, cum auditores de laudibus oratoris parum curant, sed de vita emendanda, et de moribus reformandis serio recogitant! Sic afficieban-

tur, qui audierant Apostolos ut interrogarent: *Quid faciemus, viri fratres?*

Si praedicatio ad personas aetate graves tanti videtur momenti, instructio parvulorum majoris adhuc censeri debet ponderis, propter varias rationes: ex parte infantium, ob majorem necessitatem; ex parte ministerii, ob majorem fructum; ex parte ministri, ob majorem facilitatem (quae tamen maturam praeparationem non excludit) obque minorem vanae gloriae titilationem, etc. Quisquis igitur Christi minister hanc functionem neglexerit, nullo ante tribunal Christi excusationis praetextu a gravissimae culpae reatu poterit vindicari. *Erit anima tua pro anima ejus.* 5. Reg. 20. Omnem excessum catechista devitet, scilicet nimis facunde, aut nimis demisse loqui; nimis jocose, aut nimis rigide se gerere; sed semper decentem gravitatem affabili lenitate temperatam prae se ferat. E suis etiam documentis et instructionibus aliquem pietatis fructum auditores colligere edoceat, et ad id pias aliquas historias interdum adhibeat.

XIV. *In Sacramentorum administratione vos bonos dispensatores praebete.* In Sacramentorum administratione vos bonos et fideles dispensatores semper praebete, nec cujusquam gratia, aut metu, aut qua spe temporalis commodi, ab officio vestro tantillum declinetis. Ad quinque praecipue capita serio attendite: ad Deum, ut glorificetur; ad Sacramentum, ut rite perficiatur; ad subjectum, ut sanctificetur; ad adstantes, ut pie moveantur; ad ministrum, ut gratia augeatur, utque dum alios a peccati vinculo solvere intendit, se ipsum peccati ligamine et catena non constringat. Apprime

memineritis vos in Sacramento Poenitentiae tenere locum Christi, vosque ejus nomine et auctoritate gerere vices iudicis, medici, patris, ac pastoris; ideoque ad scientiam, prudentiam, caritatem, vigilantiam, probitatem ope divina comparandas, utpote huic ministerio admodum necessarias, sedulam operam impedite. Personis scrupulosis, eo periculosiori morbo laborantibus, quod eum non cognoscunt, nec volunt cognoscere, quod se a confessario non bene nosci falso judicant, quod sensum a consensu non distinguunt, et quod suae sententiae, posthabito confessarii consilio, pertinacius adhaerescunt, quod ad plures confessarios levius et saepius circumvolitant, unicum sed maxime efficax remedium praescribite, scilicet *cor docile;* quo si bene utantur, sufficit; si non utantur, cetera, cum non levi temporis jactura, vana et inutilia evadunt.

Divinum Poenitentiae Sacramenti administrandi modum, seu divinam animarum morbis medendi artem ex Scriptura, maxime e novo Testamento, ex Conciliis, maxime ex Tridentino, et ejusdem Concilii Catechismo, ex Sanctis Patribus, ex Monitis sancti Caroli ad confessarios, ex definitionibus Ecclesiae, ex Ritualis Romani regulis, ex probatorum auctorum doctrina, depromere studiose satagite. Imprimis studete, ut confitentes veram peccatorum contritionem, cum proposito non peccandi de cetero, concipiant: sola quandoque contritio ad justificationem sufficit; at sine ipsa saltem imperfecta, ceterae conditiones pessum abeunt.

XV. *Missam bene celebrate.* Quot et quanta bona ex Missa bene celebrata Deo, ecclesiae,

ministro eveniunt, tot ac tanta mala ex Missa male celebrata contingunt. Quapropter quilibet minister, antequam ad altare ascendat, probet se ipsum, et serio perpendat, num ex consuetudine, an spe lucri, aut in mala conscientia sacrificare intendat, ne sacrificium in sacrilegium convertat, ne se reum Corporis et Sanguinis Christi constituat, judicium sibi manducet et bibat; ne denique Sacramentum gratiae et salutis, in causam ruinae et damnationis miserabiliter traducat. Ideoque vobis constanter persuadeatis, omnem operam et diligentiam adhibendam esse, ut quam maxima interiori cordis munditia et puritate, quam maxima exteriori devotionis ac pietatis specie adorandum et tremendum istud mysterium peregatur. Conc. Trid.

XVI. *Tempus bene impendite.* Quis sit temporis valor, quod pretium, quae sit rerum terrenarum levitas et vanitas, quae coelestium pondus et momentum non forte bene noverimus, nisi cum dicetur: *et juravit per viventem in saecula, quia tempus non erit amplius;* cumque aut *aeternum bene,* aut *aeternum male* erit subeundum. Quam diversae tunc erunt cogitationes nostrae, a cogitationibus, quae nunc nos occupant? Quam nos bene usos tempore, quam terrena flocci fecisse exoptabimus! Sed quam incassum illa tunc mente reputabimus, tanto nunc cum fructu animo revolvamus. Itaque tempus aut inaniter fluere, aut male conteri nunquam permittite; sed omnes tanti doni particulas, de quo tam accurata ratio reddenda est, seu pro gloria Dei, seu pro vestra et aliorum utilitate, lucro apponite. Omnia vitae momenta, sed inprimis extremum vestrum spiri-

tum identidem Deo commendate: eximium perseverantiae donum, quo cetera cumulantur dona, frequenter et enixe efflagitate.

XVII. *In pietate et scientia simul proficite.* Pietas et scientia, ut duae sorores, aut duae virtutes conjunctissimae in vobis foedus indissolubile ineant. Devotio et studium sic inter se concordent, ut nunquam sibi invicem obsint, sed contra sibi mutuo plurimum prosint. Devotio studium foveat et accendat; Studium devotionem illuminet et illustret. Quotidie duas vel tres horas studio, nisi legitime impediti, strenuam operam navate. Quotidie in via virtutis proficite; in ea, qui non progreditur, regreditur.

XVIII. *In minimis fideles estote.* In minimis fideles estote, ut sitis fideles in majoribus: qui spernit modica, paullatim decidet. In physicis et moralibus maxima mala saepe parva habent initia; ex scintilla saepe magnum excitatur incendium: ex rima saepe alta navis immergitur: ex casu lapidis saepe ampla domus evertitur. Judas non de repente illa horrenda avaritiae labe, qua Christum tradidit, inquinatus fuit.

XIX. *Ecclesiam honorate.* Ecclesiam, optimam matrem, tamquam optimi filii animo obsequentissimo semper honorate; quae semper Una, Sancta, Catholica, Apostolica; semper firma veritatis columna; semper recta morum regula; quae vos natos per Baptisma in filios recepit; quae vos parvulos sanae doctrinae lacte nutrivit; quae vos grandiores esca fortiori roboravit; quae vos viros in ministros adscivit, et ad summi honoris apicem evexit; quae per totam vitam vos in sinu peramanter fovet et alit; quae denique mortuos

per sepulturam in terra benedicta ad diem iudicii servabit. *Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam; et portae inferi non praevalebunt adversus eam.* Matth. 16. *Ecclesia Dei vivi columna et firmamentum veritatis.* Tim. 3. *Ecce ego vobiscum sum, usque ad consummationem saeculi.* Matth. 28. *Qui ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus.* Matth. 18.

XX. *Praepositis obedite.* Praepositis vestris, praesertim summo Pontifici, Christi Vicario, totius Ecclesiae Capiti et Patri, necnon Dioecesano Episcopo, cui et successoribus in ordinatione obedientiam promisistis, fideliter obedite et intime subjacete. *Ipsi enim pervigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri.* Heb. 13. *Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo.* Act. 20. Pariter potestatibus sublimioribus ex animo subditi estote. *Non enim sine causa gladium portant.... Non est potestas nisi a Deo. Qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit: Qui autem resistunt, sibi damnationem acquirunt.* Rom. 13. Pro horum omnium tranquillitate et salute frequentes et ardentes preces, maxime in sacrificio Missae, effundite: *obsecro,* ait S. Paulus, *fieri obsecrationes, orationes, postulationes pro omnibus hominibus, pro regibus, et omnibus, qui in sublimitate sunt.* 1. Tim. 2.

XXI. *In adversis aequam mentem servate.* Plurima, quamvis bona mente, bono animo, bono fine suscepta, non semper prosperum habent exitum; at vos semper et in omnibus aequam mentem, in prosperis ab elatione, in adversis ab ab-

jectione penitus alienam, et Deo prorsus subditam servate. *Ita, Pater; quoniam sic fuit placitum ante te.* Matth. 11. *Non sicut ego volo, sed sicut tu.* Matth. 16. *Si bona suscepimus de manu Dei, mala quare non suscipiamus?* Job 2. *Dulcia non meruit, qui non gustavit amara.*

XXII. *Unitatem pacis observate.* Individuam pacis unitatem, et mutuam animorum consensionem inter vos indesinenter observate. Fructus eo amoeniores et salubriores ex vestris laboribus referetis, quo arctiori pacis et unitatis vinculo constringemini. Si quandoque succrescant aliqua dissensionis semina, protinus a radice evellite. Nihil sit vobis potius et antiquius, quam ut haereditatem pacis a Christo vobis relictam, intactam et illaesam constanter et perpetuo custodiatis. *Pacem meam relinquo vobis; pacem meam do vobis... Pater, omnes sint unum, sicut et nos unum sumus.* Joan. 17. Eamdem pacem et unitatem spiritus cum omnibus religiosis habete, nec unquam inter sacros Christi ministros sint scissurae aut schismata. Disputatur interdum uter utri praestet, an status religiosus sacerdotali, an status sacerdotalis religioso? Sed omissis ejusmodi discussionibus, quae saepe magis scandalum quam aedificationem pariunt, huic Salomonis et Christi judicio ultro assentite: *Quanto magnus es, humilia te in omnibus.* Eccl. 3. *Qui major est in vobis, fiat sicut minor: et qui praecessor est, sicut ministrator.* Luc. 12. Hinc S. Gregorius Magnus Servi Servorum Dei nomen sibi assumpsit, quod Successores in posterum usurparunt.

XXIII. *Humiles estote.* Cum Deus superbis

resistat, et humilibus det gratiam, cum superbia Angelos in daemones, humilitas vero peccatores in sanctos convertat; cum humilitas sit virtus universalis, ceterarumque virtutum comes et custos individua, nunquam alta sapite, sed semper demisse et humiliter de vobis sentite, humilitatem invicem insinuate, et insurgentibus vanae gloriae flatibus, satanam sicut fulgur de coelo cadentem videte. *Quomodo cecidisti de coelo, lucifer, qui mane oriebaris?* Isa. 14. Qui vanis superbiae elationibus in sublime attolluntur, saepe gravioribus in turpius coenum lapsibus, Deo permittente, deprimuntur et sordidius volutantur. Daemon superbiae et daemon incontinentiae arcte conjunguntur, et sibi invicem mutuam ad perdendas animas operam praestant.

XXIV. *A beneficiis refugite.* Cum regimen animarum sit ars artium et onus angelicis humeris formidandum; cum tractare bona ecclesiastica, quae juxta sanctos Patres et Concilia sunt vota fidelium, pretia peccatorum et patrimonia pauperum, sit periculosae plenum opus aleae, a beneficiis, praesertim curam animarum et amplos redditus habentibus, nisi vera vocatione vocati, prudenter refugite. *Vere humilis, cum sibi regiminis culmen imperatur, ex corde debet fugere, et invitus obedire.* S. Gregorius.

XXV *Sancti estote.* Ad similitudinem Dei ter sancti, quantum fieri potest, a cedentes, in omnibus sancti estote. *Sancti estote, quia ego Sanctus sum.* Levit. II. *Elegit nos ante mundi constitutionem, ut essemus san ti et immaculati.* Eph. 1. *Mundamini qui fertis vasa Domini.* Isa. 52. *Imitamini quod tractatis,* Pontif. Rom.

ita ut de unoquoque vestrum possit haec triplex sanctitas praedicari: *Sanctus Sancta Sancte tractat.* Post mortem non datur medium: aut sacerdos sanctus, aut sacerdos reprobus. Quis intellectus potest cogitatione assequi, quae facundia sermonis eloqui haec duo immensurabilia, *Sacerdotium, Reprobatio?* quae sors, quod fatum, *sacerdos reprobatus?* Nunquam et nullibi tam horrenda Dei offensi vindicta eluxit, et per immensa aeternitatis saecula elucescet, quam in coelo erga Angelos malos e sua sublimi sede in profunda tartara deturbatos; quam in terra erga dilectum Dei Filium tam dire, tam crudeliter crucifixum; quam in infernis erga sacerdotes reprobos, tam asperis, tam horrendis cruciatibus addictos, ut de unoquoque possit dici, sicut de Juda proditore, *Bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille.* Attamen dicamus cum Apostolis: *Nunquid ego sum, Domine,* in quem tot ac tanta mala impendent? Eoque majori cum metu et tremore dicamus, quod in statu clericali, tot ac tantis periculis circumdato, tot muneribus et officiis mancipato, tot oneribus obstricto, salus sit longe difficilior, quam in quolibet alio vitae christianae statu. *Non temere dico, sed ut affectus sum et sentio; non arbitror inter sacerdotes multos esse, qui salvi fiant; sed multo plures, qui pereunt, quoniam res excelsum requirit animum.* S. Chrysostomus.

XXVI. *Ad haec Christi verba frequenter attendite:* Videte, vigilate, orate. Ad haec Christi verba, compendiosam totius vitae vestrae normam, frequenter attendite: *videte, vigilate, orate.* Marc. 13. *Videte* quae mala fugiatis, quae bona facia-

tis. *Vigilate* ut insidias undequaque vobis paratas declinetis. *Orate,* ut non intretis in tentationem, aut ne tentationi succumbatis. *Orate,* vel oratione mentis et cordis, vel oratione vocis, vel oratione operis.

XXVII. *Ab omnibus, quae ex ecclesiae vel dioecesis Statutis interdicuntur, abstinete.* A vanitate, fastu, luxu, lusibus, aleis, tesseris, chartis, commessationibus, choreis, ludicris, venatione, negotiis saecularibus, ceterisque omnibus, quae ex ecclesiae decretis et vestrae dioecesis Statutis vobis interdicuntur, penitus abstinete: imo praesentes et spectatores ne estote. Quae variis temporibus de clericorum vita, honestate, a summis Pontificibus et a sacris Conciliis salubriter sancita sunt, eadem in sacro Concilio Tridentino sess. 22. c. 1. innovantur et confirmantur; ac proinde in desuetudinem abiisse falso praedicantur.

XXVIII. *Vestes et coronam vestro congruentes Ordini, deferte.* Vestes et coronam vestro congruentes Ordini semper deferte, ut per decentiam habitus extrinseci, morum honestas ostendatur, utque vita et vestes in vobis apte sibi consonent; et ne vos peregrina veste indutos in die vindictae Deus visitet, partemque cum hypocritis ponat. Mirum sane quod, qui in statu laicali vestibus sacerdotalibus insigniri tam enixe postulant, eas concessas tam cito abjiciant, ut ad saeculares saecularibus vestibus, et forte etiam moribus redeant, quodque in tam sublimi honoris culmine positi, ad infimum plebis statum sese turpiter deprimant. Sed si videtur eos poenitere, quod Deum in partem et sortem sibi elegerint, forte Deum brevi poenitebit, quod eos

sibi in ministros adjunxerit. Et quis poterit corrigere, quem Deus despexerit?

XXIX. *Decorem domus Dei diligite.* Decorem Domus Dei et loci habitationis gloriae ejus diligite, et ea, quae ad ejus ornamentum et splendorem possunt conferre, diligenter providete. Ad statuas et imagines Sanctorum, ad parietes et pavimentum, ad altaria et ornamenta, maxime ad linteamina studiose animadvertite. Omnibus astantibus modestiam, reverentiam, devotionem verbo et exemplo insinuate. Scientiam cantus ecclesiastici diligenter addiscite, ut officia publica cum decentia, religione et astantium aedificatione peragantur. Plerumque ex inscitia cantus irrisiones et scandala non levia suboriuntur. Ad cantilenas amatorias et bacchicas linguam et vocem, laudibus supremi Numinis consecratas, nunquam foede deprimite: Quae societas luci ad tenebras? *Quae conventio Christi ad Belial?* 2. Cor. 6. Non tantum a pravis et obscoenis sermonibus summe abhorrete; sed a quibuslibet verbis male sonantibus, levioremque mali speciem habentibus, a ludicris Scripturarum ad profana allegoriis, ab omni stultiloquio, scurrilitate, facetiis, argutiis dictorum penitus refugite. *Nugae in ore laici, nugae sunt; in ore sacerdotis, blasphemiae.* S. Bernardus.

XXX. *Domum vestram bene regite.* Ad vestram domum recte regendam vigilanter intendite; qui enim domui suae praeesse nescit, quomodo ecclesiae Dei diligentiam habebit? Providete, ut omnia secundum tempus et ordinem fiant: ita, ut vestra domus communitatis cujusdam bene ordinatae speciem referat. Vestrum cubiculum

sic ordinate, ut fastum et squalorem nesciat, sed munditiam decentem quaquaversum ostentet; ad quam haec duo debent concurrere: supellex, et libri.

Quoad supellectilem, appendatur in loco patenti imago Christi in cruce affixi, cum imagine Beatae Mariae a dextris, et imagine Sancti alicujus ad devotionem a sinistris. His adjungantur Rosarium, quod integrum, aut saltem cujus pars tertia quotidie recitanda; Scapulare, quod cum parva Christi cruce interius et supra pectus semper debetis deferre, ut qui corpus vestrum exanime sepelient, crucem Christi in ipsorum aedificationem et faustum vestrae salutis omen, in vestro pectore reperiant. Adsit vas aquae benedictae, non quidem vacuum, sed plenum; quaedam mortificationis instrumenta, non manifesta, sed occulta, etc.

Quoad libros, hic ordo servetur. In capite apponantur sacra Biblia, secundo ordine Concilium Tridentinum cum Catechismo ejusdem Concilii, Statuta et Catechismus vestrae dioecesis, Liber regulae vitae, non apud bibliopolas emptus, sed unoquoque vestrum auctore compositus, Imitatio Christi, Pugna spiritualis, etc. His adjungantur bene multi bonae notae libri, praesertim ad munia vestri Ordinis accurate obeunda spectantes.

XXXI. *Opera misericordiae exercete.* Opera misericordiae exercete; inprimis ignorantes doctrina, peccantes monitione, dissidentes pace, litigantes conciliatione, pauperes largitione moerentes consolatione, aegrotantes visitatione, offendentes lenitate, peregrinos hospitalitate, de-

functos commiseratione, omnes fraterna dilectione, pia oratione, officiorum commendatione sublevate et recreate.

XXXII. *Scandala praecavete.* Scandala sollicite praecavete: vix ac ne vix quidem dici potest, quantas animarum strages clericorum et sacerdotum inordinati mores ediderint, quam deflendam rei christianae vastitatem intulerint, quot religioni, pietati, virtuti plagas inflixerint. Multo majora detrimenta prava sacerdotum scandala, quam saeva tyrannorum supplicia ecclesiae importarunt. Tyrannorum supplicia multa Martyrum millia ad coelum evexerunt; at sacerdotum scandala innumeras victimas ad orcum detruserunt. Omni igitur studio et diligentia vel minimas scandali occasiones devitate; ne ad vos hoc Christi spectet: *Qui scandalizaverit unum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, et demergatur in profundum maris.* Matth. 18.

XXXIII. *Indulgentiis lucrandis intendite.* Ex indulgentiis, in gratiam filiorum ecclesiae a summis Pontificibus concessis, fructus saluberrimos percipite, et ab aliis percipi curate.

XXXIV. *Sacra Biblia sedulo legite.* Sacra Biblia, bonorum omnium thesaurum semper exundantem et nunquam exhauriendum, sedula manu volvite, et volvendo omnis generis et pretii inaestimabilis bona copiose colligite: *Omnis Scriptura divinitus inspirata, utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in justitia; ut perfectus sit homo Dei et ad omne opus bonum instructus.* 2. Tim. 3.

Ex ea tanquam ex fonte plenissimo quidquid ad fidem, spem, caritatem, religionem, scientiam, disciplinam, virtutes omnes irrigandas et fovendas salubrius est, perpetuo profunditur. Ex ea catechistae ad rudimenta doctrinae christianae tradenda, scholastici ad fidei dogmata stabilienda, praedicatores ad conciones habendas, casuistae ad casus conscientiae resolvendos, historici ad facta ab initio mundi mira maxime enarranda, omnes ministri ad viam salutis edocendam et demonstrandam, quidquid magis idoneum et excellens est, possunt depromere Singulis diebus saltem unum novi Testamenti caput, et veteris Testamenti tria capita vulgo legite, ut quotannis Biblia integra pervolvantur: sed legite *humiliter, simpliciter, fideliter.* De imit. Christi. Pariter quotannis Missalis, Breviarii, Ritualis rubricas et caeremonias, dioecesis Statuta, attente legite. Tanti vos animi propensione et mentis delectatione ad Scripturas legendas mane, meridie, sero decet inclinari et allici, ut vix ad cibum et somnum capiendum sacra lectio de manibus deponatur. *Divinas Scripturas saepius lege, imo nunquam de manibus sacra lectio deponatur .... Tenenti codicem somnus obrepat, et cadentem faciem pagina sancta suscipiat.* S. Hieronymus.

XXXV. *Ad mortem vos praeparate.* Cum a momento mortis pendeat aeternitas, aut infinite bona, aut infinite mala, cum quolibet vitae momento immineat mors proxima, et potissimum ecclesiae ministris, ut probat experientia, ad mortem vos diligenti studio praeparate; imo, ut monet Christus, *semper estote parati,* nec cuiquam contingat unquam in eo statu conscientiae

vivere, in quo nollet mori aut ad tremendum Christi tribunal sisti.

Pro quolibet Die.

I. *Diversa diei munia distribuite.* Diversa diei munia, tum quoad pietatem, tum quoad cetera officia, secundum ordinem distribuite et omnia ad Dei gloriam dirigite. *Si oculus tuus fuerit simplex,* id est, si intentio sit pura, *totum corpus tuum lucidum erit,* (Matth. 6.) id est, tota actio erit bona.

II. *Horam surgendi et decumbendi determinate.* Horam tum e lecto surgendi, tum in lecto decumbendi determinatam habete. Ex ea praxi non minimus pendet totius diei profectus. Pro diversitate temporis possunt diversae assignari horae; v. g. tempore aestivo hora surgendi aptior, quarta vel quinta: tempore hiemali, quinta vel sexta. Quolibet tempore hora lectum petendi convenientior, nona vel decima. Sex aut septem, ad summum octo horae sufficiunt ad quietem: quod excedit plus officit, quam proficit sanitati.

III. *A somno excitati statim ad Deum vos convertite.* A somno excitati mentem et animum ad Deum convertite, cor Deo praebete, sanctissimum Jesu et Mariae nomen proferte, signo crucis vos munite, et sic primitias diei prima mentis cogitatione, prima cordis affectione, prima oris locutione, prima manuum operatione Deo consecrabitis. Feliciter ibit dies, quam Deo auspice coeperitis. *Da Domino primitias diei tuae: erit enim tota illius, qui prior occupaverit.* S. Clemens. Vestes induentes aut exuentes, pia cogitatione, aut pia precatione animum recreate.

IV. *Preces matutinas devote recitate, et meditationi vacate.* Decenter vestibus induti, ante sanctissimam Trinitatem vos mente, animo, genibus provolvite. Deum Patrem humiliter adorate; Christo crucifixo, ejus vulnera peramanter deosculando, gratias agite, vosque totos et in aeternum ipsi devovete: Spiritus Sancti gratiam suppliciter exposcite. Orationi vocali et mentali vacate: cui breve examen praevisionis aut praecautionis adjungite: quo examine malum impendens ut vitetur, bonum praesens ut peragatur, parvo temporis spatio perpenduntur. Ex institutione Christi, ex desiderio ecclesiae et piorum auctorum judicio quotidie, quantum fieri potest, sacrosanctum Missae sacrificium, cum praeparatione, devotione, et gratiarum actione, est celebrandum.

V. *Per diem Dei praesentiae mementote.* Per diem praesentiam Dei aliquoties, praesertim hora pulsante, in memoriam revocate, qui medius vestrum semper astat et invigilat; qui omnia, et quidem cordis abscondita pensat et ponderat. *Scrutans corda et renes Deus.* Ps. 7. Ad eum interne piam aspirationem dirigite, quae dicitur vulgo oratio jaculatoria, eo quod ad Deum per modum jaculi pervolet; quae cum a corde exeat, citius et certius ad cor Dei perducitur. Sint in exemplum hae, aut similes aspirationes ex Scriptura, aut piis auctoribus depromptae: 1. Actus fidei, spei, et caritatis, quibus indulgentiae adjunguntur. Fidei: *Credo, Domine, quia verba vitae aeternae habes; quia verba tua spiritus et vita sunt....* Spei: *Spero, Domine, quia semper dives es in misericordia; quia, semper fidelis es in promissis....* Caritatis: *Diligo te, Domine,*

quia tu summe perfectus, summe bonus; quia diligentes te diligis. 2. Aliae aliarum virtutum affectiones: v. g. *Gloria Patri, etc.... Quam bonus Israel Deus, his qui recto sunt corde.... Dominus meus et Deus meus.... Deus meus et omnia....*

VI. *Examen particulare ante prandium instituite, et prandio lectionem piam adhibete.* Ante prandium magno cum fructu examini particulari, in quo potissimum aut virtus comparanda, aut vitium eradicandum proponitur, aliquanto tempore expedit vacare. Ex eo semper viri suae salutis studiosi, tum ad morum emendationem, tum ad devotionis augmentationem magnum emolumentum perceperunt. Ad mensam parcam, frugalem et brevem, utinam pia aliqua lectione, saltem aliquot Novi Testamenti versiculis conditam, nunquam sine benedictione accedite; nec sine gratiarum actione ab ea recedite. Ne unquam vos alicubi pudeat hoc religionis debitum Christo persolvere. *Qui me erubuerit coram hominibus, hunc filius hominis erubescet in majestate sua.* Luc. 9. Quam laudanda in clero sobrietas, quantaque secum affert omnis generis bona, tam damnanda ebrietas, tantaque diversi generis importat mala. *Vae; qui potentes estis ad bibendum.* Isa. 5. *Nunquam ego ebrium castum putabo.* S. Hieronymus. Si in laico ebrietas sit res adeo portentosa, in clerico res est admodum monstrosa et plane horrenda!

VII. *In recreationibus et colloquiis decorum servate.* Si ordinis ecclesiastici viri tot ac tantis officiorum curis distenti sunt, ut vix aliquid temporis supersit, quo possint requiescere, tamen

post cibi sumptionem aliquo sermocinationis aut oblectationis genere convenit mentem animumque modice relaxari, sed nonnisi colloquiis et oblectamentis licitis, quae loco, tempori, personae congruant, et in quibus honestum et decorum semper serventur. *Omnia honeste fiant.* 1. Cor. 4. *In omni conversatione sancti sitis.* 1. Pet. Non apud quemlibet indifferenter societas et ratio vitae ineunda; sed ex multis seligendi quidam bonae famae presbyteri, quibuscum utiliter et jucunde sermonem de rebus ad bonum vestri status pertinentibus identidem poteritis habere. *Qui invenit amicum fidelem, invenit thesaurum.* Eccl. 6. Majores et seniores, praecipue eos, quorum morum integritas et aetatis gravitas bene concordant, reveremini et observate; eisque recte monentibus obtemperate. *Loquimini ad majores natu.* 2. Reg. 19. *Consilium a sapiente perquire.* Eccl. 32. In rebus dubiis, anxiis, saluti periculosis, haec tria intra vos serio perpendite: *in eo, quo versor rerum cardine, quid cogitaret, quid diceret, quid ageret Christus?* Tribus his sese determinandi momentis quisque potest non minus feliciter, quam prudenter uti.

VIII. *Christum in Eucharistia visitate.* Sub vesperam, si liceat, ad visitandum et orandum in Sacro-sanctae Eucharistiae Sacramento Dominum Jesum accedite. Ut bona spiritualia et temporalia, tum publica, tum privata, promoveat, ut mala tum culpae, tum poenae arceat, instanter postulate. Erubescendum sane nobis, quod hoc pietatis genere laici nos longe superent, et vix clerici, nisi qua necessitas adigat, in locis sacris se videndos praebeant.

IX. *Orationi vespertinae lectionem piam adjicite.* Orationem serotinam, et quidem in communi, si fieri potest, cum examine generali, cum actu contritionis, cum pia lectione habete; quae quidem in ecclesia, si liceret, et ut fit quibusdam in locis, foret multo convenientior et utilior. Illa communi oratione, et pia lectione mirum in modum mens illuminatur, animus inflammatur, memoria reficitur, tentatio per noctem expellitur. Materiam meditationis diei subsequentis praevidete et praeparate. *Ante orationem praepara animam tuam; et noli esse quasi homo, qui tentat Deum.* Eccli. 18.

X. *Pie decumbite.* Lectus et somnus cuilibet memoriam mortis et sepulchri revocent. In lecto decumbentes brevi oratione, Jesu et Mariae nominis invocatione, animae commendatione, quasi ipsa nocte immineret mors proxima, signo crucis diem feliciter claudite, et in pace Domini cum pia mentis cogitatione, cum pia animi affectione requiescite. Quae cogitatio, aut quae affectio vos ante somnum occupaverit, haud dubie post somnum occupabit.

Si per noctem contigerit evigilare, ad Deum mentem et animum elevate, ut vos ab insidiis, malignius tempore nocturno paratis, tutos ac securos, ope divina, praestetis.

Pro qualibet hebdomada.

I. *Aliquam mortificationem exercete.* Aliquod mortificationis genus, vel internum, vel externum, vobis proponite, v. g. die Veneris jejunium, saltem abstinentiam majorem, in memoriam Passionis Christi: vel die Sabbati, in honorem Sanctissimae Genitricis Dei Mariae, etc.

II. *Ad Sacramentum Poenitentiae accedite.* Cum Sacramenta sint, tam pro ecclesiasticis, quam pro laicis, fontes gratiarum semper scaturientes et pleni, ad Sacramentum Poenitentiae semel intra octo, quatuordecimve dies, regulariter accedite; ut vestro et aliorum commodo de fontibus Salvatoris aquas in vitam aeternam salientes cum gaudio hauriatis. Confessarium pium, doctum, dotibus ecclesiasticis ornatum, sui officii et ministerii studiosum seligite, et selectum ut Christum audite. In eum finem preces et bona opera ordinate. Ex ea praxi plurimum pendet in virtutis semita progressus. Si pietas et doctrina non sint in eodem gradu, magis praestat confessarium pollere doctrina, quam pietate: vir pius bonum consulit, vir doctus ad bonum tutius ducit.

Pro quolibet mense.

I. *Diem recollectionis seligite.* Diem aliquam recollectionis, aut ad mortem praeparationis quolibet mense seligite: ita tamen, ut illud devotionis genus magis Deo, quam hominibus innotescat.

II. *Quatuor anni temporibus speciatim orate.* Quatuor anni temporibus recurrentibus, preces et pia opera pro remissione peccatorum proxime commissorum, pro fructuum conservatione, pro Christi ministrorum vocatione et missione ferventius instaurate.

III. *Conferentiis ecclesiasticis sedulo adeste.* Coetibus ecclesiasticis, tam sapienter et utiliter in variis Dioecesibus institutis, in quibus de pietate, doctrina, moribus, conscientiae casibus collationes habentur, frequentes et assidui adeste.

Ex his commoda et emolumenta, eo pluris pendenda, quo faciliora, et aptiora sunt ad materias fidei et morum elucidandas, ad unitatem doctrinae comparandam, ad conformitatem regiminis servandam, ad animorum consensionem fovendam, diligenter et attente percipite. Ut fructus major ex iis collationibus colligatur, procul absint aemulationes, contentiones, vocum elationes et confusiones, quae ad fastuosam ingenii, doctrinae, elocutionis ostentationem unice serviunt; sed singuli singulos alternatim et patienter audiant. Omnes tranquille, pacifice, concorditer ad communem utilitatem, praemeditata sensa sua conferant, seque magis ac magis aptos et idoneos novi testamenti ministros reddant.

Pro quolibet anno.

I. *Exercitiis spiritualibus vacate.* Per aliquot dies, sive domi, sive alibi, ad resuscitandam et renovandam sacerdotii gratiam, spiritualibus exercitiis in pio secessu vacate. O dies piae solitudinis nunquam satis aestimandi, quibus promisit Spiritus Sanctus se ad cor fidelis animae locuturum! O dies totius vitae diebus praestantiores et commendabiliores, ad salutem operandam efficaciores, quosque totius vitae vestrae fuisse dies forte aliquando exoptabitis. In illa pia solitudine confessioni extraordinariae operam date, ordinatum vitae genus aut suscipite, aut susceptum renovate; testamentum aut conficite, aut confirmate.

II. *Promissa Baptismatis et vota clericalia renovate.* Promissa Baptismatis, sponsiones Tonsurae clericalis, Sacerdotii munera recognoscite, et accuratius adimplenda vobis proponite. *Ab-*

renuntio tibi, satana..... *Adhaereo tibi, Christe*..... *Dominus pars hereditatis meae et calicis mei*, etc. *Sacerdotes tui induantur justitiam*, Psal. 131.

III. *Morbos christiane sufferte.* Si in morbum incideritis, cavete ne simul cum corpore anima aegrotet. Non plus quam par est, arti medicorum confidite; sed magis divinae voluntati obtemperate. *Cum infirmor*, ait Paulus, *tunc potens sum*.... *Virtus in infirmitate perficitur*. Quidam coenobita, qui quotannis aegrotare solebat, cum quodam anno nullo morbo laborasset, aliqua die apud Deum sortem suam amare deflebat: *O bone Deus, in quo tantum hoc anno tibi displicui? Non me pro solito visitasti.* Valetudine nova sese confirmante, ad vestra officia adimplenda novos animos concipite. Quae retro facta sunt obliviscentes, et quasi incipientes, ad bravium assequendum, exemplo Apostoli, quotidie contendite.

Pro fine vitae.

Sacramenta exeuntium opportune recipite, et vos totos Deo in aeternum vovete. Si, Deo dante, non praecipiti morte, ut, eheu! saepe evenit, abripiamini; sed si contigerit vos mentis et rationis compotes mortem (quamvis saepissime citius quam putatur adveniat) venientem videre, Sacramenta ecclesiae tempore opportuno postulate, et summa cum devotione, ac astantium aedificatione recipite. Adinstar sacrificii Christi pro vobis in cruce oblati, vos totos, totaque vestra in sacrificium boni odoris Sanctissimae Trinitati in aeternum vovete, offerte, consecrate, immolate.

Variarum virtutum actus, praecipue fidei, spei, caritatis, contritionis, patientiae, divinae voluntati subjectionis, tentationum rejectionis frequenter elicite. Mala daemonum arte in duos salutis scopulos saepe impellimur: per vitam nimis confisi, de salute praesumimus; in morte nimis abjecti, de salute pene desperamus. Contra hos daemonum astus per vitam cum metu et tremore salutem operemur; et in extremis positi per infinita Christi merita in bona salutis spe roboremur et confirmemur.



PRECES
PRO CLERICIS ET SACERDOTIBUS.

Oratio Subdiaconi.

Domine Jesu Christe, qui sanctificari vis in iis, qui appropinquant tibi et mundari eos praecipis, qui ferunt vasa Domini: continentiam jubes. Da quod jubes, et jube quod vis. Quis enim potest facere mundum de immundo conceptum semine? Nonne tu, qui solus es? Munda me ergo ab omni inquinamento carnis et spiritus, ut perficiam sanctificationem meam in timore Dei. Non praesumam circumdare altare tuum, aut tangere vasa, quae ad usum sanctuarii pertinent, nisi lavero inter innocentes manus meas et fulserint velut mundissimae manus meae; nequando irascaris indignatione contra me et percutias me

super temeritate. Qui vivis et regnas in saecula saeculorum. Amen.

Oratio Diaconi.

Domine Jesu Christe, sanctorum minister et tabernaculi veri, quod fixit Deus et non homo; qui, quos constituerent Apostoli tui super leviticum opus, viros plenos Spiritu sancto et sapientia eligi voluisti; et qui me, non meis meritis, intra eorundem levitarum numerum dignatus es aggregare: da mihi et omnibus, qui tanto ministerio gloriantur, et quibus commisisti consummandorum consortium sacramentorum Spiritum sanctum ad robur; da habere mysterium fidei in conscientia pura et calceatos pedes in praeparatione evangelii pacis: ut dignos nos facias in partem sortis sanctorum in lumine. Qui vivis et regnas in saecula saeculorum. Amen.

Oratio Presbyteri.

Gratias tibi ago, misericors Deus, quod me indignum peccatorem ad officium sacerdotale, elegisti, meque medium inter te et populum fieri voluisti, ut tuam pro me peccatore et pro eodem populo tuo misericordiam exorarem. Certe angelicam puritatem et conversationem deberem habere ego peccator et impurus, cujus in manibus ad eloquiorum coelestium prolationem corpus tuum, o Christe, de panis consecratur materia. Adjuva me, Deus omnipotens, ut huic officio et statui meo ad tui nominis laudem meamque et populi salutem praeesse et satisfacere valeam, quod tibi placitum semper cogitem et intendam, aliis vita et exemplo praeluceam, honorem tuum animarumque profectum quantum

in me est promoveam, orationi vigilanter vacem, tibi Deo meo ardenter et libenter deserviam, spirituique potius intendam quam carni. Da, bone Jesu, ut corde et corpore mundus sim et pudicus in omni tempore, sim corde humilis, conversatione sanctus, temporalium contemptor facultatum et a terrenorum sollicitudine liber, quatenus tibi Deo meo expeditius vacem, atque sacramentalis panis sumptione dignior efficiar; ut in omnibus denique actionibus meis glorificeris, o Christe: qui vivis et regnas in saecula saeculorum. Amen.

Omnipotens et misericors Deus, ad humilitatis meae preces benignus intende: et me famulum tuum, quem nullis suffragantibus meritis, sed immensa clementiae tuae largitate coelestibus mysteriis servire tribuisti, dignum sacris altaribus fac ministrum: ut, quod mea voce depromitur, tua sanctificatione firmetur. Per Dominum etc.

Ad renovandam gratiam ordinationis.

Omnipotens Deus, qui non meis meritis sed unica gratia tua posuisti in me verbum reconciliationis, et pro Christo legatione et sacerdotio ejus fungi tribuisti; resuscita in me (et in omnibus ministris tuis) gratiam, quam dedisti nobis cum impositione manuum presbyterii. Fac me dignum tuis altaribus ministrum, fidelem et prudentem dispensatorem mysteriorum tuorum, tamque sanctum, irreprehensibilem et placentem tibi mediatorem inter te et populum, ut semper placem te et exaudias me. Combure me zelo gloriae tuae, meae et omnium hominum salutis (eorum imprimis, quos commisisti mihi). Attendam lec-

tioni, exhortationi et doctrinae; mundum odiam et fugiam, diligam vero solitudinem; duc animam meam in eam, ibi loquere ad cor meum et doce me quid primus faciam et alios doceam. Utque mihi et illis necessarium gratiae tuae auxilium obtineam, fac me virum desideriorum et orationis continuae. Sacrificia mea consumantur et placeant tibi, Domine, quotidie; jugi mortificatione carnis et spiritus immoler ipse supra sacrificium, gestemque in pectore meo judicium omnium in conspectu tuo semper, ut mihi et illis, quidquid scis opus esse, concedas. Per summum pontificem nostrum Jesum Christum, Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in saecula saeculorum. Amen.

Oratio Pastoris.

Clementissime Domine Jesu Christe, pontifex aeterne, qui me indignum famulum tuum ad functionem muneris apostolici vocare dignatus es, ut oves hujus ovilis salutaris pabulo doctrinae pascerem et ecclesiae huic, quam tuo pretioso sanguine redemisti, in his quae ad te sunt praeessem; horreo et toto corpore contremisco, quoties considero, quis ego sim et quid requirat onus, quod infirmis humeris meis incumbit. Qui enim pro una et sola anima mea non possum rationem reddere, pro toto hoc grege quomodo reddam? Quid ego infelix? Quo me vertam, si tantum thesaurum, si pretiosum illud depositum, quod tibi sanguine proprio comparasti, contingat me negligentius custodire? Impares sunt sane humeri mei tanto oneri, si meas vires respiciam. Impeditioris et tardioris linguae sum, nescio loqui;

puer sum et regi quam regere magis idoneus. Obsecro igitur te principem pastorum, qui nullum vocare soles ad aliquod munus obeundum, cui non etiam eas largiaris dotes, quibus ornatus et instructus digne opus, ad quod vocatus est, perficere possit: me etiam inutile sarmentum insere in te, qui es vitis vera, ut fructus feram uberrimos. Da servo tuo cor docile, ut voluntatem tuam annuntiem populo tuo. Da mihi amplecti eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, ut potens sim exhortari in doctrina sana et eos qui contradicunt arguere. Verbum veritatis ne auferas ab ore meo et da mihi gratiam, ut fervente spiritu eloquar illud, ne aures tantum feriat, sed cor penetret et fructum optatissimum afferat. Renova vitam meam, et mores meos in melius commuta, ne dum aliis praedicaverim, ipse reprobus efficiar. Tolle a me superbiam, iracundiam, sensualitatem et turpis lucri cupiditatem. Largire hospitalitatem, benignitatem, sobrietatem, justitiam, sanctitatem et continentiam, ne ulli hominum scandalum praebeam aut blasphemandi verbum tuum occasionem offeram. Concede mihi spiritum, quo oves meas in visceribus tuis diligam, nec aliter tractem, quam mater unicum, quem habet filium, tractare soleat. Nulla infirmetur, quacum ego non infirmer. Nulla scandalizetur et ego non urar. Libentissime mea omnia impendam et superimpendar ipse pro animabus earum. Juva me, Domine, ut quod infirmum est consolidem, quod aegrotum sanem, quod confractum alligem, quod abjectum reducam, quod perierat requiram, quos credidisti mihi custodiam et unus ex eis non

pereat. Sanctifica eos in veritate, o sanctificator hominum benignissime, atque ab omnibus inimicis et adversitatibus corporis et animae custodi. Sic mihi obtemperent, sic me diligant, ut sit rationabile obsequium eorum et vias christianis dignas ambulent; ut ego et verbo et exemplo eis praecedendo et illi me sequendo, pariter curramus ad te verum animarum nostrarum pastorem, qui nos in loco pascuae collocabis, ubi vivis et regnas cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti Deus per omnia saecula saeculorum. Amen.

Oratio Concionatoris.

Pater luminum, a quo omne datum optimum et omne donum perfectum tanquam a paterno fonte dimanat; respice de solio majestatis tuae super me indignum famulum tuum, quem ad concionandi munus vocare dignatus es, et largire mihi spiritum sapientiae et intellectus, qui mentem meam illustret ac linguam moderetur, ut, quae ad nominis tui gloriam et eorum, qui me audituri sunt salutem dicturus sum, ferventi spiritu eloquar, quo non aures tantum feriant, sed cor penetrent et fructum optatissimum adferant. Pelle a me arrogantiam et concede, ut praedicationis officium pura mentis intentione ad tuam duntaxat gloriam respiciens, teque unum quaerens in omnibus, sedulo et constanter exerceam. Et ne, cum al!iis praedicavero ipse reprobus efficiar, fac ut primum miserear animae meae et talem eam formem, qualem in tuo servitio esse oportet. Quid enim proderit mihi, si universum mundum lucratus fuero et animae meae fecero

detrimentum? Atque hic tuam deprecor misericordiam, ut, quidquid hac ex parfe a me peccatum est, clementer indulgeas, gratiamque tuam largiaris, ut quod dicturus sum, opere exerceam, et de eorum efficiar numero, qui, cum verbo et opere bene praesunt, duplici honore digni habeantur, apud tc videlicet, qui laborem es remuneraturus et apud homines, qui ex verbo et bonis operibus nos considerantes et uti ministros tuos aestimantes, glorificent te Patrem, qui in coelis es. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Oratio Catechistae.

Domine Jesu Christe, qui dixisti Apostolis tuis: „Sinite parvulos venire ad me, talium est enim regnum coelorum:“ da, quaeso, ut igne tui amoris accensus opere et verbo parvulos ad te ducam, nec ullum illorum, quos mihi dedisti, perdam. Da mihi spiritum sapientiae, ut illis pabulum doctrinae tuae coelestis fideliter praebeam, cujus lacte nutriti, mundi fugiant illecebras et ad te, qui via, veritas et vita es, perveniant. Da mihi spiritum amoris, ut, te largiente, parvulos tibi lucrifaciam, et ad perfectum tui amorem traham, quo inflammati te toto corde diligant, totis viribus mandata tua servent et Sanguine tuo pretioso redempti, ad honorem et laudem nominis tui vivant. Da mihi, Domine, spiritum timoris et discretionis, ne ullum unquam parvulorum verbo aut opere offendam et scandalizem, sed Angelorum ministeria imitans, te custode, ad vitam aeternam illos custodire valeam. Da mihi spiritum lenitatis et patientiae, ut vere mitis et

humilis corde, omni cum mansuetudine parvulos semper recipiam, ut simul cum illis in coelestes habitationes recipi merear. Fac, quaeso, Domine, ut efficiar et ego sicut parvulus, ut gregi tuo pusillo aggregatus nil quaeram nisi te, nil amem nisi te, dulcissime Jesu! Effunde super nos, Domine, benedictionem tuam coelestem, ut una cum parvulis, quos mihi credidisti, omnibus ante conspectum divinae majestatis tuae in aeterna beatitudine comparere, te agnum vivum, quocumque ieris, hymnos canens sequi et cum Angelis merear semper videre faciem Patris: quocum vivis et regnas in unitate Spiritus sancti Deus per omnia saecula saeculorum. Amen.

Oratio ante cujusvis Sacramenti administrationem.

Pater misericordiarum et Deus totius consolationis, qui liquorem sacratissimi Sanguinis Jesu Christi Unigeniti tui, ejusdemque pretiosissimam mortem ac merita universa in sanctissimis Sacramentis velut in vasis aureis recondere et mihi velut dispensatori tantorum mysteriorum concredere dignatus es: obsecro te per eadem divina mysteria, ut non respicias indignitatem et peccata mea, sed fidem ecclesiae tuae, cujus indignus sum minister, ejusque amore gratia tua me indignum faciat dignum, de peccatore justum et sanctum, ita ut munda munde et sancta sancte tractare, indeque fructum illum specialem, quem tu in admirabilibus illis mysteriis digne utentibus conferre dignaris, mihi et aliis copiose valeam obtinere; per ipsummet, qui sese ac gratiam suam nobis in hisce vasis tam liberaliter communicat, Jesum Christum Filium tuum, qui tecum

vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus per omnia saecula saeculorum. Amen.

Oratio post Sacramenti cujusvis administrationem.

Domine Jesu Christe, dulcis amator et sanctificator animarum! gratias tibi ago pro omnibus donis et bonis mihi paterne concessis, praesertim, quod mihi indigno ministro tuo in hujus Sacramenti administratione tuis auxiliis assistere volueris. Obsecro te, si quid in munere meo sive per negligentiam sive per ignorantiam peccaverim, pro tua pietate et infinita misericordia supplere digneris. Commendo in tua amabilissima vulnera animas omnium fidelium, quos tuo pretioso Sanguine sanctificasti, hujus praecipue famuli tui (famulae tuae) animam, quam modo per gratiae tuae sacramentalem infusionem sanctificasti: custodi eam a peccatis, et in tuo amore conserva, ut in virtutibus in dies magis proficiat, atque ad vitam perducatur aeternam. Amen.

Oratio ante administrationem S. baptismatis.

Domine Jesu Christe, qui dixisti Apostolis tuis: „Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti:“ haec nobis praecepta servantibus tu, Deus omnipotens, clemens adesto; tu benignus aspira et puerum istum natura filium irae, quem ad inenarrabilem baptismi gratiam vocare dignatus es, in filium adoptionis regenera ex aqua, quae fiat in eo fons saliens in vitam aeternam.

Benedictus Deus, qui secundum misericordiam tuam magnam de tenebris transtulisti me in admirabile lumen tuum et Sacramenti renovationis ministrum constituisti: fac me tot tantarumque

gratiarum vere memorem et praesta, ut cum puero isto rursum ipse abrenuntians satanae, et qua par est pietate et intentione eum baptizans conjungam me Christo irrevocabiliter, et per ipsum, qui summus est pontifex noster et manibus nostris baptizat, offeram me semper tibi hostiam vivam, sanctam et beneplacentem. Per eundem Christum etc.

Oratio post administrationem S. baptismatis.

Domine Jesu Christe, qui ingrediens mundum Patri tuo dixisti: Ecce venio, ut faciam voluntatem tuam! quique a parentibus tuis ipse in templo offerri voluisti: divinam legem inscribe pectori pueri istius, ut semper custodiat eam; et de parentum et patronorum manibus suscipe eum, quem salvum fecisti per lavacrum regenerationis et renovationis Spiritus sancti, quemque offerunt tibi et tecum et per te sanctissimae Trinitati, non iam ut suum, sed ut fratrem et membrum tuum, templumque Spiritus sancti: fac ut ipsum rursus a te recipientes, quasi pretiosum depositum, cujus rationem strictam reddent tibi, enutriant et erudiant in omni bona disciplina; ac porro per protectionem Angeli et patroni ejus sic crescat gratia et sapientia, ut baptismi sui fidem et innocentiam conservet, et cum veste candida sanctitatis et lampade, igne caritatis ardente, cum veneris, a te inveniatur.

Suscipe et sanctifica me ipsum, Domine Pater omnipotens, per Unigeniti tui virtutem, et cooperante Spiritu sancto perfice me tibi munus et holocaustum sempiternum, et per intercessionem beatae Mariae, sancti Angeli mei custodis, s. pa-

troni et omnium sanctorum da mihi vires intus et foris, ut non modo dicam, sed et facere velim voluntatem tuam in omnibus, et non tantum dicar christianus et sacerdos, sed et semper inveniar. Per eundem Christum Dominum nostrum. Amen.

Oratio audituri confessiones.

Da mihi, Domine, sedium tuarum assistricem sapientiam, ut sciam iudicare populum tuum in iustitia, et pauperes tuos in iudicio. Fac me ita tractare claves regni coelorum, ut nulli aperiam, cui claudendum sit; nulli claudam, cui aperiendum sit. Sit intentio mea pura, zelus meus sincerus, caritas mea patiens, labor meus fructuosus. Sit in me lenitas non remissa, asperitas non severa; pauperem ne despiciam, diviti ne aduler. Fac me ad alliciendos peccatores suavem, ad interrogandos prudentem, ad instruendos peritum. Tribue, quaeso, ad retrahendos a malo sollertiam, ad confirmandos in bono sedulitatem, in consiliis rectitudinem, in obscuris lumen, in implexis sagacitatem, in arduis victoriam; inutilibus colloquiis ne detinear, pravis ne contaminer; alios salvem, me ipsum non perdam. Amen. (Indulg.)

Oratio post confessiones auditas.

Domine Deus, qui non vis mortem peccatorum, sed magis ut convertantur et vivant: ne despicias sacrificium spiritus contribulati, cordis contriti et humiliati, quod offerunt tibi poenitentes isti, jurantes et statuentes custodire omnia judicia justitiae tuae; sed confirma hoc, quod operatus es in nobis, solvens tu ipse in coelis, quod in nomine tuo solvi in terris, et perficiens magis ac magis in timore et amore tuo sanctificationem

eorum, quos dudum errantes pastor sollicite quaesiisti et in humeris tuis reduxisti, ne fiant novissima eorum, revertente diabolo illuc unde exivit, pejora prioribus. Vide, Pater, desolationem cordis eorum; misericordia moveare super eos; cito profer et indue illos stola prima, ut mereantur epulari et manducare tecum. O qui gaudetis, Angeli Dei in coelis, super his peccatoribus poenitentiam agentibus, orate continuo pro ipsis, ut in novitate vitae ambulent. Orate etiam pro me, ut defectus a me commissi mihi remittantur, et ut auditis non maculer, sed considerans memetipsum semper vigilem in orationibus, quoniam ipse circumdatus sum infirmitate. Amen.

Oratio ante administrationem extremae unctionis.

Domine Jesu Christe, qui habes claves vitae et mortis, respice propitius super fratrem nostrum, propter quem mortuus es, quique inducit me licet indignum presbyterum ecclesiae tuae, ut, sicut jussisti, orem super eum ungens oleo in nomine tuo. Fac ergo, Domine, ut oratio fidei salvet eum. Tu ipse, Domine, allevia eum, et si in peccatis sit, omnia remitte illi, ut sive infirmus sive sanus, sive etiam mortuus, laudet et amet te semper.

Da et mihi ipsi, Domine, intimum verae pietatis affectum, ut infirmo isti compatiar et oratio mea ex viva fide procedat: intime doleam pro peccatis, quae diversis sensibus, quos ungo commisit, et pro meis etiam dolore intrinseco tactus sim. Excitem illum, te ipso per me loquente, ad sacrificium cordis contriti et humiliati et ad ipsummet vitae suae sacrificium. Audiat me, et ipsi adstantes pro illo orantes misereantur animae

suae, placentes Deo et ab omni continentes peccato pretiosam sibi mortem praeparent, in fide et unione mortis Domini nostri Jesu Christi. Amen.

Oratio post administrationem extremae unctionis.

Unctio tua, Domine, unctio Spiritus sancti per diffusam caritatem tuam in corde istius infirmi, maneat semper in eo, et doceat eum dolores suos, vitam et mortem suam tibi consecrare et offerre in unione passionis et mortis Domini nostri Jesu Christi et si ad vitam revoces eum, fac ut te solum cogitet, desideret et moriens audiat a te: „Hodie mecum eris in paradiso," ubi te possideat in aeternum.

Eadem etiam unctio gratiae tuae, Domine, semper sit et maneat in me, doceatque meipsum sic vivere, quasi mox moriturus essem, ideoque semper vigilem, ut oculi mei nihil profani videant, aures nibil mali audiant, nares nulli sensualitati indulgeant, os ab omni maledicto et gula abhorreat, manus nihil pravi agant, pedes nullam erroris ingrediantur viam; pangam denique foedus cum universis meis sensibus, imo cum corde meo et anima mea, ut ab omni specie mala abstineam, et in omnibus faciam voluntatem tuam beneplacentem et perfectam. Veniens enim venies, qua hora non puto et forte citius quam hunc infirmum ad tremendum tribunal tuum vocabis me. Domine Jesu, miserere mei; propitius esto mihi peccatori, et per tuam passionem fac me semper paratum esse, mori in te et aeternum possidere teipsum in coelis, qui cum Patre et Spiritu sancto vivis et regnas in saecula saeculorum. Amen.

Oratio ante visitationem infirmorum.

Dominus et Salvator noster, qui consolans et benefaciens mundum transiisti, et qui voluisti, ut cum laetantibus gaudeamus et cum afflictis contristemur; ecce ego famulum tuum aegrotantem et doloribus afflictum, praecepto tuo obediens, visitandum et consolandum aggredior. Ne respicias, misericors Deus, peccata mea, sed munus, quod subeo, et gratia tua largissima exornes me, ut aegrotus, verbis meis erectus, in fide, spe et caritate firmetur, vel, si aberraverit per vitam suam, ad te reducatur tibique serviat, ut illi morbus ad salutem proveniat. Tu autem, consolatrix afflictorum et salus infirmorum, una cum sponso tuo, sancto Josepho, intercede pro me et misero famulo tuo; o clemens, o pia, o dulcis Virgo Maria.

Oratio post visitationem infirmorum.

Domine misericordiarum et omnium bonorum largitor, dignare propitius, ut famulus tuus, quem ego nunc reliqui, a te non relictus, sed interna consolatione, quae omnem humanam consolationem excedit, refectus sit. Remitte, quod ex tepiditate vel imbecillitate deliqui, et auge, quod bonum erat. Ne sinas, ut aegrotus in peccatis moriatur, sed da, ut convertatur et vivat. Da, ut in omnibus cum gaudio voluntatem tuam excipiat, sive vita, sive mors ei destinata sit. Tu autem, Domine, ne eum destituas auxilio tuo, dum eum videas inter beatos. Benedicta sint dulcissima nomina: Jesus, Maria, Joseph!

PARS II.



LITURGICA ET PASTORALIS.

I. DE CELEBRATIONE SS. MISSAE SACRIFICII.

1. DE FRUCTIBUS SACRIFICII MISSAE EORUMQUE APPLICATIONE.

Fructus Missae distinguitur ex duplici capite, nempe ex parte offerentis, et ex parte victimae.

1. *Ex parte offerentis:* Duo sunt offerentes, Christus scilicet et sacerdos, unde duplicis generis est fructus Missae ex parte offerentis. Prior provenit ex Christo offerente, et dicitur *ex opere operato,* quia recipitur intuitu meritorum Christi et eius promissionis. Alter provenit ex sacerdote offerente, quatenus recipitur intuitu meriti et devotionis sacerdotis celebrantis, et nuncupatur fructus *ex opere operantis.* — Ex hoc fit, ut sacrificium oblatum a sancto sacerdote, quatenus consideratur *ex opere operato,* non prosit magis, quam oblatum ab indigno ministro; quia sic spectatum sacrificium est opus Christi, et solummodo a meritis Christi fructus dimanat. Quare hoc sensu recte dici potest, Missam mali sacerdotis tanti valere, quanti valet Missa boni sacerdotis. Secus vero dicendum, si attendatur ad meritum *ex opere operantis;* quo enim dignior est sacerdos et quo majori ardet devotione, dum ritus et orationes ecclesiae peragit, eo major ipsius Missae fructus evadit.

2. *Ex parte victimae.* Ex hoc capite triplex distinguitur fructus sacrificii, scilicet, *generalis, specialis, specialissimus.*

1⁰. *Fructus generalis* ille est, qui correspondet sacrificio, quatenus est opus positum a sacerdote ut operante nomine totius ecclesiae. Omnes fideles, qui ab ecclesia non sunt seiuncti, neque ponunt obicem, eo ipso quod sunt membra ecclesiae, quamvis sacerdos de eis non cogitet, hunc fructum percipiunt. Sed ipsis tribuitur per modum impetrationis tantum, non vero per modum satisfactionis ut videtur; quia ex millenis sacrificiis, quae quotidie offeruntur, quivis justus immensae poenae remissionem consequeretur etiam inscius, quod incredibile apparet. — De illo fructu generali modo abundantiori seu specialiori participant adstantes sacrificio, et a fortiori cooperantes ad illud v. g. sacerdoti inservientes, etc. Fructus ille utpote *ex opere operantis,* eo uberior est, quo major est devotio et sanctitas assistentium et cooperantium. Hinc licet plures Missam audiant, vel ei ministrent, quisque totum fructum suae devotioni proportionatum percipiet haud secus, ac si solus esset audiens vel ministrans.

2⁰. *Fructus specialis* est ille, qui advenit ei vel illis, quibus sacerdos specialiter sacrificium applicat. Hi *ex opere operato* participant de sacrificio, ut est impetratorium, et propitiatorium; imo etiam, modo nihil obstet, ut est satisfactorium.

3⁰. *Fructus specialissimus ille* est, qui obvenit sacerdoti offerenti, quatenus est persona privata offerens. Si enim cooperatores quilibet de sacrificio suum percipiunt fructum omnino specialem,

multo magis percipere debet sacerdos, qui ipse sacrificat. An vero hunc fructum applicare aliis possit sacerdos, incertum est. Dum sacerdos offert pro se illis verbis „*pro peccatis et offensionibus meis*“ eo ipso sibi applicat; ipsi vero applicatum non videtur alteri applicabile. (Bona tract. asc. de Missa I. 4.) Sacerdos fructum Missae specialem illi applicare debet pro quo specialiter celebrare tenetur ratione stipendii, beneficii vel alio quocunque titulo honesto et iusto sub conditione iam impleta aut praesenti, non vero in posterum contingente, idque ante Missam vel saltem in missa ante consecrationem — quare operae pretium erit, ex communi et magis recepta theologorum sententia praxim aliquam sive methodum huius applicationis hic inserere, quae ipsis sacerdotibus usui sit, ne eos labi in re tanti momenti et muneri suo deesse contingat.

Praxes applicandi fructum missae pro petentium diversitate.

Formatam intentionem offerendi sacrificium praeprimis qua latreuticum et eucharisticum sequitur intentio, ante missam formanda, applicandi fructum eiusdem pro petentium diversitate.

1. Si missa petatur in colore alio quam nigro.

Fructum sacrificii, quod iam celebrare intendo, Corpus et Sanguinem D. N. J. Chr. consecrando, applico primario et principaliter ad intentionem dantis eleemosynam et illi vel illis, cui vel quibus, dans eleemosynam eundem fructum applicari voluerit.

2. Si missa petatur pro defuncto vel pro defunctis.

Fructum sacrificii, quod iam celebrare intendo primario et principaliter applico ad intentionem dantis eleemosynam et illi vel illis defuncto vel defunctis, cui vel quibus fructum huius sacrificii applicari voluit dans eleemosynam. Quod si ille defunctus non indigeat, vel illi defuncti non indigeant, ad ulteriorem intentionem dantis eleemosynam applico; et tali ulteriore intentione non formata, vel illa locum non habente, conformiter praesumptae intentioni applico illi vel illis, cui vel quibus dans eleemosynam specialiter et quocunque modo obligatus est. His non existentibus eiusdem proximioribus consanguineis indigentibus; si nec tales existant, ipsimet danti applico.

3. Si missa fundata sit.

Fructum sacrificii, quod iam celebrare intendo primario et principaliter applico ad intentionem fundatoris, et si *(uti ordinarie praesumitur)* sibi applicari voluerit, ipsi applico; quodsi ipse non indigeat, nec ille nec illi, cui vel quibus applicari voluerit, et si nec ille nec illi indigeat vel indigeant, cui vel quibus fundator est quocunque modo obligatus, tunc his deficientibus, applico eius proximioribus consanguineis defunctis, et his non existentibus, eiusdem proximioribus consanguineis vivis.

4. Si missa applicanda est propriae celebrantis parochiae.

Fructum huius sacrificii, quod iam celebrare intendo, applico primario et principaliter ovibus

a divina providentia curae meae concreditis; dignare ergo, o Jesu, pastor supreme, peccatores ad te convertere, iustos iustificare adhuc et in accepta iustitia eisdem largiri perseverantiam; infirmos reddere incolumes ecclesiae tuae sanctae, vel si salus animarum incolumitatem corporis recuset, ad mortem sanctam eosdem praeparare; tentatis cum tentatione dare proventum, ut possint sustinere; afflictis consolationem; in quacunque necessitate constitutis auxilium et liberationem; in uteris maternis existentibus baptismum; omnesque omni benedictione et gratia replere; ovesque cum pastore ad felicem tandem aeternitatis portum perducere.

Formatae intentioni principali addatur conditionate secundaria.

1⁰. Secundario, si possim, et in quantum possum absque dispendio illius vel illorum, cui, vel quibus fructum sacrificii huius principaliter applico, pariter applico eundem curae meae concreditis, parentibus meis, benefactoribus, quibus quocunque modo obligor, morientibus et morituris illis et istis .... defunctis etiam istis vel illis ....

2⁰. Eodem modo offero hoc sacrificium ad laudem et gloriam totius curiae triumphantis utque sanctorum virtutes et merita magis magisque innotescant viatoribus hique aemulentur charismata meliora. Offero pro ecclesia militante, ut Jesus Christus dignetur eandem pacificare, custodire, adunare, regere et ampliare, iracundiae suae flagella ab eadem removere; sacerdotes sanctificare et ipsosmet hostiam sanctam offerentes in sacrificium et

victimam acceptare; Domnum Apostolicum, episcopos, omnesque animarum rectores iustitia induere, ut exemplo simul doceant et verbo; domos illas, in quibus vitae clericalis fundamenta ponuntur, clementissime protegere, regere et conservare, alumnosque earundem sapientia et gratia replere, ut omnigena virtute et doctrina instructi, magis magisque ad maiorem nominis tui gloriam et ecclesiae tuae sanctae aedificationem proficiant; principibus christianis pacem et concordiam donare, eorumque regimen dirigere, infideles, haereticos, schismaticos et excommunicatos gremio ecclesiae aggregare, peccatores convertere, iustos adhuc iustificare et in accepta iustitia confirmare, aegrotos aut ecclesiae salvos et incolumes reddere, aut ad sanctam mortem disponere et praeparare, morientibus donum finalis perseverantiae indulgere, in uteris maternis existentibus baptismum largiri, in tribulatione et quacunque necessitate constitutis solatium et auxilium impertiri, et omnes demum omni benedictione et gratia replere. Commendo tibi tandem, o pater misericordiarum, animas in purgatorio detentas, ut infinitis Jesu Christi, Filii tui, meritis, quae tibi pro earum refrigerio et liberatione offero, indulgentiam, quam semper optant, quantocius consequantur.

2. DE REQUISITIS AD DIGNAM MISSAE CELEBRATIONEM.

„Quanta cura adhibenda sit, (ait Conc. Trid. Sessione XXII) ut sacrosanctum Missae sacrificium „omni religionis cultu ac veneratione celebretur,

„quivis facile existimare poterit, qui cogitarit, „maledictum in sacris litteris eum vocari, *qui „facit opus Dei negligenter.* Quod si necessario „fatemur, nullum aliud opus adeo sanctum ac „divinum a Christi fidelibus tractari posse, quam „hoc ipsum tremendum mysterium, quo vivifica „illa hostia, qua Deo Patri reconciliati sumus, in „altari per sacerdotes quotidie immolatur, satis „etiam apparet omnem operam et diligentiam in „eo ponendam esse, ut quanta maxima fieri po„test interiori cordis munditia et puritate, atque „exteriore devotionis ac pietatis specie, peragatur."

Quod quidem ut assequatur Christi sacerdos, varia praestare debet tum ante celebrationem sacrificii, tum ipso celebrationis tempore, tum demum peracto iam sacrificio.

A. Quid praestare debeat sacerdos ante celebrationem missae.

De praeparatione debita.

„Ante orationem praepara animam tuam, et noli esse quasi homo, qui tentat Deum." Quod si Deum tentare atque ad iracundiam provocare dicitur, qui ipsum audet in oratione interpellare, non praemissa diligenti et accurata praeparatione; quanto magis eundem sua temeritate et audacia irritabit, qui ipsi unigenitum Filium offerre, ipsumque Angelorum et hominum Regem ac Dominum suscipere absque praeparatione praesumit? *„Praeparare igitur in occursum Dei tui."* Haec autem praeparatio in tribus potissimum consistit: in vitae puritate, in intentionis rectitudine, et in actuali devotione.

Christus Dominus, quamvis Apostolis, quos sacerdotes consecraturus, et sacra Eucharistia refecturus erat, dixisset, *„Vos mundi estis,“* illud tamen adjecit, *„qui lotus est, non indiget nisi, ut pedes lavet;“* his verbis indicans homini etiam a gravioribus peccatis libero, affectus inordinatos, qui sunt animae pedes, abluendos esse. Etenim si in veteri testamento, ubi hujus divinissimi sacrificii umbra tantum erat, sub mortis comminatione sacerdotibus mandabatur, ut ab omni macula et immunditia essent expertes: *„Omnis homo, qui accesserit de stirpe vestra ad ea, quae consecrata sunt, in quo est immunditia, peribit coram Domino“*, quo non oportet, (verba sunt S. Chrysostomi), esse puriorem sacerdotem novae legis, tali fruentem sacrificio; quo solari radio non splendidiorem manum, *Agni immaculati* carnem dividentem; os, quod igne spirituali repletur; linguam, quae tremendo nimis Sanguine rubescit!

Atque hujus puritatis defectus saepe causa est, cur sacerdotes non pauci tam parvum ex frequenti huius divini sacrificii participatione fructum reportent, adeo ut non immerito hanc Prophetae obiurgationem eis adaptaveris: *„Comedistis, et non estis satiati; bibistis, et non estis inebriati; operuistis vos et non estis calefacti: et qui mercedes congregavit, misit eas in sacculum pertusum,“* nempe in cor distractum et vanitatibus discissum. Ne tamen omnino diffidas, si perfectam istam munditiem tibi deesse deprehenderis; sed frequenti quotidianorum defectuum confessione et cordis contritione animae tuae labes resarcire satagas.

Puritatem internam mentis sequitur rectitudo

intentionis, quae efficit, ut hoc sacrificium, ad Dei gloriam ordinatum, nonnisi ad eandem gloriam, vel quae ad illam spectant, referatur. Qui aliter celebrat, dignus est, qui ab omnibus deploretur, prout etiam S. Bonaventura deplorat his verbis: *Vae, vae, vae, Domine Deus, iis sacerdotibus, qui dum divina mysteria accipiunt, non coelestem panem, sed terrenum quaerunt; non Spiritum, sed lucrum; non Dei honorem, sed suam ambitionem; non salutem animarum, sed quaestum pecuniarum; et ita corpus Domini non tam accipiunt, quam rapiunt, quia accedunt non vocati a Deo, sed impulsi a sua cupiditate et avaritia.*

Quin et illud peculiariter cavendum est, ne ex sola quadam arida et insipida consuetudine ad sacrificium offerendum accedas, sed excelsum aliquem et coelestem finem tibi proponas, quales sunt, qui sequuntur. 1. Dei suprema laus et adoratio. 2. Sanctorum in coelis coronatorum religiosa memoria. 3. Peccatorum venia atque remissio. 4. Propriae infirmitatis subsidium. 5. Tentationis amotio. 6. Alicujus boni spiritalis impetratio. 7. Pro acceptis Dei donis gratiarum actio. 8. Auxilium vivorum atque mortuorum. 9. Gratiae interioris augmentum. 10. Perseverantiae in bene coeptis impetratio. 11. Sanctificatio ab omni inquinamento carnis et spiritus. 12. Continuus in virtute et mentis puritate profectus, ut Deo ardentissima caritate adhaereas. St. Bonaventura Tract. de praepar. ad Miss. 1. 5.

Alii ex septem orationis Dominicae petitionibus, vel ex septem verbis a Christo in cruce pro-

latis, totidem fines eliciunt, quos in singulos hebdomadae dies distribuunt.

Quoniam vero personam Christi geris, qui seipsum in salutem totius generis humani Deo Patri obtulit; item et nomine ecclesiae agis, communis omnium fidelium matris, cui satisfactionum suarum dispensationem Salvator noster commisit, ideo in applicatione valoris sacrosancti sacrificii maxime largum et profusum te esse oportet; non est enim quod repulsam aut audaciae sugillationem pertimescas, utpote cum offeras Deo Filium suum unigenitum illi summe dilectum, ac per omnia aequalem: quae quidem victima meriti est infiniti, cujus pretium nullis limitibus terminisve concluditur.

Sed ne te a recto tramite in hujusmodi applicatione deviare, et in re tanti momenti officio tuo deesse contingat, operae pretium est, ut advertas et sequaris quae dicta sunt pag. 173 — 178 de fructibus missae eorumque applicatione.

Tertium quod ad rite celebrandum pertinet, est excitatio actualis devotionis. Haec excitatio in eo consistit, ut sacerdos sit flagrantissimus devotione, quia panem coelestem amore calidum et prunam igne coelesti accensam oblaturus est.

Ignem, inquit Christus Dominus, *veni mittere in terram, et quid volo, nisi ut accendatur.* In hoc igitur sedulo tibi incumbendum est, ut ardentissimum Christi amorem, cujus *deliciae* sunt, *esse cum filiis hominum*, flagrantissima caritate et devotione compenses. Vix autem fieri poterit, ut fervida illa devotione non exardescas, si fide viva et intimo sensu sequentia capita mente conceperis.

Primum desumitur ex victima, quae offertur; ipsa est Christus Dominus, verus Deus et verus homo, Salvator et iudex omnium, non jam mortalis et passibilis, sed immortalis et impassibilis; unde ratione ipsius, actio ipsa sacrificandi omnes humanas actiones transcendit, etiam actus coelitum tanta caritate Deo adhaerentium. Cavendum ergo est, ne tua irreverentia tantae rei oblationem dehonestes.

Secundum desumitur ex persona, cui offertur; quae est solus Deus; nulli enim Sanctorum, nec ipsi Beatae Virgini offerri potest, sed ex ipsa intrinseca rei natura soli Deo debetur, quia per victimae illius mactationem incruentam agnòscimus Deum esse rerum omnium, auctorem et Dominum, profitemurque nos divinae majestati totos devoveri cum victima, cujus sanguinem in huiusce nostri affectus testimonium offerimus.

Tertium desumitur ex modo, quo offertur, nempe ex ipsa consecratione, qua panis et vinum in Corpus et Sanguinum Christi transsubstantiantur, manentibus accidentibus sine subjecto. Est autem illa actio omnino miraculosa, et excedit omnem creaturae virtutem et potentiam, nec a quoquam nisi a solo Deo proficisci potest.

Quartum desumitur ex valore ipsius sacrificii, qui ratione victimae infinitus est, sicut merita et passio Christi, ac proinde aeque placet Deo ac mors ipsius, licet actualem efficientiam, Deo ita volente, nonnisi finitam habeat.

Quintum desumitur ex fine, propter quem institutum fuit; ut nimirum Deo Creatori nostro supremum latriae cultum exhiberemus, nostramque servitutem et subiectionem humillime testifi-

caremur, ut dignas ei gratias pro universis beneficiis ab eo acceptis perpetuo persolveremus; ad auxilia divinae gratiae impetranda, et Dei protectionem in omnibus vitae hujus angustiis comparandam; ad obtinendam peccatorum veniam, ad iram Dei placandam, et imminentia flagella avertenda; ad succurrendum omnium vivorum et defunctorum necessitatibus. Uno verbo *spectaculum factus es Deo et Angelis et hominibus;* cave ergo ne quid indecens et ineptum in te appareat, quod Dei ac coelestium civium purissimos oculos offendat; item ne quid agas, quo ecclesiae militantis in terra, et patientis in purgatorio expectatio defraudetur.

Sextum desumitur inde, quod in hoc incruento sacrificio cruentum illud, quod semel in cruce peractum est, ex quo omnia bona, omnesque thesauri divinae gratiae profluxerunt, non verbis tantum, sed reipsa repraesentatur et exprimitur; una siquidem et eadem est hostia, idem principalis Offerens, idem Christus, qui immolatur: idcirco cum ad sacrum faciendum te praeparas, fasciculum tibi colligere debes ex omnibus anxietatibus et amaritudinibus Domini, cordisque medullis inserere, mente et affectu sedulo revolvendo omnia tormenta, quae pro salute nostra perpessus est; haec frequenter in ore, haec semper in corde habeas; et haec tibi sit sublimior philosophia, scire Jesum, et hunc crucifixum. (S. Bern. serm. 41 in Cantic.)

Denique necessaria est ad excitandam devotionem humilitas, quae prae ceteris virtutibus in institutione hujus sacrificii maxime enituit; item et ingens fames, fervens desiderium atque arden-

tissimus amor hujus angelici panis, ad quem sumendum nos amantissime invitat Dominus dicens: *Venite ad me omnes.... et ego reficiam vos.*

Multum etiam iuvabunt celebraturum sequentes praeparationes.

Praeparationes variae.

Prima praeparatio (ex Missali Romano.)

Antiphona. Ne reminiscaris Domine delicta nostra, vel parentum nostrum: neque vindictam sumas de peccatis nostris. (tempore paschali additur Alleluia.)

Quae Antiphona festis duplicibus tantum duplicatur; deinde dicuntur psalmi sequentes:

Psalmus 83.

Quam dilecta tabernacula tua, Domine virtutum: concupiscit et deficit anima mea in atria Domini.

Cor meum et caro mea: exultaverunt in Deum vivum.

Etenim passer invenit sibi domum: et turtur nidum sibi, ubi ponat pullos suos.

Altaria tua, Domine virtutum: rex meus et Deus meus!

Beati, qui habitant in domo tua, Domine: in saecula saeculorum laudabunt te.

Beatus vir, cujus est auxilium abs te: ascensiones in corde suo disposuit, in valle lacrymarum, in loco, quem posuit.

Etenim benedictionem dabit legislator, ibunt de virtute in virtutem: videbitur Deus deorum in Sion.

Domine, Deus virtutum, exaudi orationem meam: auribus percipe Deus Jacob.

Protector noster aspice Deus: et respice in faciem Christi tui.

Quia melior est dies una in atriis tuis: super millia.

Elegi abjectus esse in domo Dei mei: magis, quam habitare in tabernaculis peccatorum.

Quia misericordiam et veritatem diligit Deus: gratiam et gloriam dabit Dominus.

Non privabit bonis eos, qui ambulant in innocentia: Domine virtutum, beatus homo, qui sperat in te.

Gloria Patri etc. Sicut erat etc.

Psalmus 84.

Benedixisti Domine terram tuam: avertisti captivitatem Jacob.

Remisisti iniquitatem plebis tuae: operuisti omnia peccata eorum.

Mitigasti omnem iram tuam: avertisti ab ira indignationis tuae.

Converte nos Deus salutaris noster: et averte iram tuam a nobis.

Numquid in aeternum irasceris nobis: aut extendes iram tuam a generatione in generationem?

Deus tu conversus vivificabis nos: et plebs tua laetabitur in te.

Ostende nobis Domine misericordiam tuam: et salutare tuum da nobis.

Audiam, quid loquatur in me Dominus Deus: quoniam loquetur pacem in plebem suam.

Et super sanctos suos: et in eos, qui convertuntur ad cor.

Verumtamen prope timentes eum salutare ipsius: ut inhabitet gloria in terra nostra.

Misericordia et veritas obviaverunt sibi: justitia et pax osculatae sunt.

Veritas de terra orta est: et justitia de coelo prospexit.

Etenim Dominus dabit benignitatem: et terra nostra dabit fructum suum.

Justitia ante eum ambulabit: et ponet in via gressus suos.

Gloria Patri etc. Sicut erat etc.

Psalmus 85.

Inclina Domine aurem tuam, et exaudi me: quoniam inops et pauper sum ego.

Custodi animam meam quoniam sanctus sum: salvum fac servum tuum, Deus meus, sperantem in te.

Miserere mei Domine, quoniam ad te clamavi tota die: laetifica animam servi tui, quoniam ad te, Domine, animam meam levavi.

Quoniam tu, Domine, suavis et mitis: et multae misericordiae omnibus invocantibus te.

Auribus percipe Domine orationem meam: et intende voci deprecationis meae.

In die tribulationis meae clamavi ad te: quia exaudisti me.

Non est similis tui in diis, Domine: et non est secundum opera tua.

Omnes gentes, quascunque fecisti, venient et adorabunt coram te, Domine: et glorificabunt nomen tuum.

Quoniam magnus es tu, et faciens mirabilia: tu es Deus solus.

Deduc me Domine in via tua, et ingrediar in veritate tua: laetetur cor meum, ut timeat nomen tuum.

Confitebor tibi Domine Deus meus, in toto corde meo: et glorificabo nomen tuum in aeternum.

Quia misericordia tua magna est super me: et erusti animam meam ex inferno inferiori.

Deus, iniqui insurrexerunt super me: et synagoga potentium quaesierunt animam meam et non proposuerunt te in conspectu tuo.

Et tu, Domine Deus, miserator et misericors: patiens et multae misericordiae et verax.

Respice in me, et miserere mei: da imperium tuum puero tuo, et salvum fac filium ancillae tuae.

Fac mecum signum in bonum, ut videant, qui oderunt me, et confundantur: quoniam tu, Domine, adjuvisti me, et consolatus es me.

Gloria Patri etc. Sicut erat etc.

Psalmus 115.

Credidi, propter quod locutus sum: ego autem humiliatus sum nimis.

Ego dixi in excessu meo: omnis homo mendax.

Quid retribuam Domino: pro omnibus, quae retribuit mihi?

Calicem salutaris accipiam: et nomen Domini invocabo.

Vota mea Domino reddam coram omni populo ejus: pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus.

O Domine, quia ego servus tuus: ego servus, tuus, et filius ancillae tuae.

Dirupisti vincula mea: tibi sacrificabo hostiam laudis, et nomen Domini invocabo.

Vota mea Domino reddam in conspectu omnis populi ejus: in atriis domus Domini, in medio tui Jerusalem.

Gloria Patri etc. Sicut erat etc.

Psalmus 129.

De profundis clamavi ad te, Domine: Domine exaudi vocem meam.

Fiant aures tuae intendentes: in vocem deprecationis meae.

Si iniquitates observaveris Domine: Domine, quis sustinebit?

Quia apud te propitiatio est: et propter legem tuam sustinui te, Domine.

Sustinuit anima mea in verbo ejus: speravit anima mea in Domino.

A custodia matutina usque ad noctem: speret Israel in Domino.

Quia apud Dominum misericordia: et copiosa apud eum redemptio.

Et ipse redimet Israel: ex omnibus iniquitatibus ejus.

Gloria Patri etc. Sicut erat etc.

Antiph. repet. Ne reminiscaris Domine delicta nostra, vel parentum nostrorum: neque vindictam sumas de peccatis nostris. (Alleluia.)

Kyrie, eleison! Christe, eleison! Kyrie, eleison; Pater noster etc.

V. Et ne nos inducas in tentationem,

R. Sed libera nos a malo.

V. Ego dixi: Domine miserere mei,

R. Sana animam meam, quia peccavi tibi.

V. Convertere, Domine, aliquantulum,

R. Et deprecare super servos tuos.

V. Fiat misericordia tua, Domine, super nos,
R. Quemadmodum speravimus in te.
V. Sacerdotes tui induantur justitiam,
R. Et sancti tui exultent.
V. Ab occultis meis munda me Domine,
R. Et ab alienis parce servo tuo.
V. Domine exaudi orationem meam,
R. Et clamor meus ad te veniat.
V. Dominus vobiscum,
R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Aures tuae pietatis, mitissime Deus, inclina precibus nostris, et gratia sancti Spiritus illumina cor nostrum: ut tuis mysteriis digne ministrare, teque aeterna caritate diligere mereamur.

Deus, cui omne cor patet et omnis voluntas loquitur, et quem nullum latet secretum: purifica per infusionem sancti Spiritus cogitationes cordis nostri, ut te perfecte diligere, et digne laudare mereamur.

Ure igne sancti Spiritus renes nostros et cor nostrum, Domine: ut tibi casto corpore serviamus, et mundo corde placeamus.

Mentes nostras, quaesumus Domine, Paraclitus, qui a te procedit, illuminet, et inducat in omnem, sicut tuus promisit Filius, veritatem.

Adsit nobis, quaesumus Domine, virtus Spiritus sancti, quae et corda nostra clementer expurget, et ab omnibus tueatur adversis.

Deus, qui corda fidelium sancti Spiritus illustratione docuisti: da nobis in eodem Spiritu recta sapere, et de ejus semper consolatione gaudere.

Conscientias nostras, quaesumus Domine, visi-

tando purifica: ut veniens Dominus noster Jesus Christus, Filius tuus, paratam sibi in nobis inveniat mansionem. Qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus per omnia saecula saeculorum. Amen.

Ego volo *) celebrare missam et conficere Corpus et Sanguinem Domini nostri Jesu Christi juxta ritum sanctae romanae ecclesiae, ad laudem omnipotentis Dei totiusque curiae triumphantis, ad utilitatem meam totiusque curiae militantis, pro omnibus, qui se commendaverunt orationibus meis in genere et in specie, et pro felici statu sanctae romanae ecclesiae. Amen.

Gaudium cum pace, emendationem vitae, spatium verae poenitentiae, gratiam et consolationem sancti Spiritus, perseverantiam in bonis operibus tribuat nobis omnipotens et misericors Dominus. Amen.

Oratio sancti Ambrosii episcopi.

(Divisa et in singulos hebdomadae dies distributa.)

Die Dominica. Summe sacerdos et vere pontifex Jesu Christe, qui te obtulisti Deo Patri hostiam puram et immaculatam in ara crucis pro nobis miseris et peccatoribus, et qui dedisti nobis carnem tuam ad manducandum et sanguinem tuum ad bibendum, et posuisti mysterium istud in virtute Spiritus sancti, dicens: „Haec quotiescunque feceritis, in mei memoriam facietis;“ rogo per eundem sanguinem tuum, magnum salutis

---

*) Gregorius XIII. pontifex maximus concessit cuilibet dicenti ante missam, hanc et sequentem orationem, quinquaginta annorum indulgentiam.

nostrae pretium, rogo per hanc miram et ineffabilem caritatem, qua nos miseros et indignos sic amare dignatus es, ut lavares nos a peccatis nostris in sanguine tuo: doce me servum tuum indignum, quem inter cetera dona tua etiam ad officium sacerdotale vocare dignatus es, nullis meis meritis, sed sola dignatione misericordiae tuae, — doce me, quaeso, per Spiritum sanctum tuum, tantum tractare mysterium ea reverentia et honore, ea devotione et timore, quibus oportet et decet. Fac me per gratiam tuam semper illud de tanto mysterio credere et intelligere, sentire et firmiter tenere, dicere et cogitare, quod tibi placet et expedit animae meae. Intret Spiritus tuus bonus in cor meum, qui sonet ibi sine sono, et sine strepitu verborum loquatur omnem veritatem; profunda quippe sunt nimis et sacro tecta velamine. Propter magnam clementiam tuam concede mihi missarum solemnia mundo corde et pura mente celebrare. Libera cor meum ab immundis et nefandis, vanis et noxiis cogitationibus. Muni me beatorum Angelorum pia et fida custodia ac tutela fortissima, ut hostes omnium bonorum confusi discedant. Per virtutem tanti mysterii et per manum sancti Angeli tui repelle a me et a cunctis servis tuis durissimum spiritum superbiae et caenodoxiae, invidiae et blasphemiae, fornicationis et immunditiae, dubietatis et diffidentiae. Confundantur, qui nos persequuntur: pereant illi, qui nos perdere festinant.

Feria secunda. Rex virginum et amator castitatis et integritatis, coelesti rore benedictionis tuae extingue in corpore meo fomitem ardentis libidinis, ut maneat in me tenor castitatis corpo-

ris et animae. Mortifica in membris meis carnis stimulos omnesque libidinosas commotiones, et da mihi veram et perpetuam castitatem cum ceteris donis tuis, quae tibi placent in veritate: ut sacrificium laudis casto corpore et mundo corde valeam tibi offerre. Quanta enim cordis contritione et lacrymarum fonte, quanta reverentia et tremore, quanta corporis castitate et animae puritate istud divinum et coeleste sacrificium est celebrandum, ubi Caro tua in veritate sumitur, ubi Sanguis tuus in veritate bibitur, ubi ima summis, terrena divinis junguntur, ubi adest sanctorum Angelorum praesentia, ubi tu es sacrificium et sacerdos mirabiliter et ineffabiliter constitutus!

Feria tertia. Quis digne hoc sacrificium celebrare poterit, nisi tu Deus omnipotens, offerentem feceris dignum? Scio, Domine, et vere scio, et idipsum pietati tuae confiteor, quia non sum dignus accedere ad tantum mysterium propter nimia peccata mea et infinitas negligentias meas. Sed scio, et veraciter ex toto corde meo credo et ore confiteor, quia tu potes me facere dignum, qui solus potes facere mundum de immundo conceptum semine, et de peccatoribus justos et sanctos. Per hanc omnipotentiam tuam te rogo, Deus meus, ut concedas mihi peccatori hoc sacrificium celebrare cum timore et tremore, cum cordis puritate et lacrymarum fonte, cum laetitia spiritali et coelesti gaudio. Sentiat mens mea dulcedinem beatissimae praesentiae tuae et excubias sanctorum Angelorum tuorum in circuitu meo.

Feria quarta. Ego enim, Domine, memor venerandae passionis tuae, accedo ad altare tuum, licet peccator, ut offeram tibi sacrificium, quod

tu instituisti et offerri praecepisti in commemorationem tui, pro salute nostra. Suscipe illud, quaeso, summe Deus, pro ecclesia sancta tua et pro populo, quem acquisivisti Sanguine tuo. Et quoniam me peccatorem inter te et eundem populum tuum medium esse voluisti, licet in me aliquod boni operis testimonium non agnoscas, officium saltem dispensationis creditae non recuses nec per me indignum eorum salutis pereat pretium, pro quibus victima salutaris dignatus es esse et redemptio. Profero etiam, Domine (si digneris propitius intueri), tribulationes plebium, pericula populorum, captivorum gemitus, miserias orphanorum, necessitates peregrinorum, inopiam debilium, desperationes languentium, defectus senum, suspiria juvenum, vota virginum, lamenta viduarum.

Feria quinta. Tu enim misereris omnium Domine, et nihil odisti eorum, quae fecisti. Memorare, quae sit nostra substantia: quia tu Pater noster es, quia tu Deus noster es; ne irascaris satis, neque multitudinem viscerum tuorum super nos contineas. Non enim in justificationibus nostris prosternimus preces ante faciem tuam, sed in miserationibus tuis multis. Aufer a nobis iniquitates nostras, et ignem sancti Spiritus in nobis clementer accende. Aufer cor lapideum de carne nostra, et da nobis cor carneum, quod te amet, te diligat, te delectetur, te sequatur, te perfruatur. Oramus, Domine, clementiam tuam, ut sereno vultu familiam tuam, sacri tui nominis officia praestolantem, aspicere digneris: et ut nullius sit irritum votum, nullius vacua postulatio, tu nobis preces suggere, quas ipse propitius audire et exaudire delecteris.

Feria sexta. Rogamus etiam te, Domine, sancte Pater, pro spiritibus fidelium defunctorum, ut sit illis salus, sanitas, gaudium et refrigerium hoc magnum pietatis sacramentum. Domine Deus meus, sit illis hodie magnum et plenum convivium de te pane vivo, qui de coelo descendisti et das vitam mundo; de tua carne sancta et benedicta, agni videlicet immaculati, qui tollis peccata mundi, quae de sancto et glorioso beatae virginis Mariae utero est assumpta et de Spiritu sancto concepta; ac de illo pietatatis fonte, qui per lanceam militis ex tuo sacratissimo latere emanavit: ut exinde refecti et satiati, refrigerati et consolati, exultent in laude et gloria tua. Peto clementiam tuam, Domine, ut descendat super panem tibi sacrificandum plenitudo tuae benedictionis et sanctificatio tuae divinitatis. Descendat etiam, Domine, illa sancti Spiritus tui invisibilis incomprehensibilisque majestas, sicut quondam in Patrum hostias descendebat, qui et oblationes nostras Corpus et Sanguinem tuum efficiat, et me indignum sacerdotem doceat tantum tractare mysterium cum cordis puritate et lacrymarum devotione, cum reverentia et tremore, ita, ut placide ac benigne suscipias sacrificium de manibus meis ad salutem omnium tam vivorum quam defunctorum.

Sabbato. Rogo etiam te, Domine, per ipsum sacrosanctum mysterium Corporis et Sanguinis tui, quo quotidie in ecclesia tua pascimur et potamur, abluimur et sanctificamur, atque unius summae divinitatis participes efficimur: da mihi virtutes tuas sanctas, quibus repletus, bona conscientia ad altare tuum accedam, ita, ut haec coe-

lestia sacramenta efficiantur mihi salus et vita. Tu enim dixisti ore tuo sancto et benedicto: „Panis, quem ego dabo, caro mea est, pro mundi vita. Ego sum panis vivus, qui de coelo descendi. Si quis munducaverit ex hoc pane, vivet in aeternum.“ Panis dulcissime, sana palatum cordis mei, ut sentiam suavitatem amoris tui; sana illud ab omni languore, ut nullam praeter te sentiam dulcedinem. Panis candidissime, habens omne delectamentum et omnem saporem, qui nos semper reficis, et nunquam in te deficis: comedat te cor meum, et dulcedine saporis tui repleantur viscera animae meae; manducat te Angelus ore pleno: manducet te peregrinus homo pro modulo suo, ne deficere possit in via, tali recreatus viatico. Panis sancte, panis vive, panis munde, qui descendisti de coelo et das vitam mundo, veni in cor meum et munda me ab omni inquinamento carnis et spiritus. Intra in animam meam, sana et munda me interius et exterius. Esto tutamen et continua salus animae et corporis mei. Repelle a me insidiantes mihi hostes: recedant procul a praesentia potentiae tuae, ut foris et intus per te munitus, recto tramite ad tuum regnum perveniam, ubi non in mysteriis, sicut in hoc tempore agitur, sed facie ad faciem te videbimus, cum tradideris regnum Deo et Patri, et eris Deus omnia in omnibus. Tunc enim me de te satiabis satietate mirifica, ita, ut nec esuriam nec sitiam in aeternum. Qui cum eodem Deo Patre et Spiritu sancto vivis et regnas per omnia saecula saeculorum. Amen.

Oratio ad Deum Patrem.

Respice, clementissime Pater, de sanctuario tuo

et de excelso coelorum habitaculo, et intuere hanc immaculatam hostiam, quam tibi offert magnus pontifex noster Jesus Christus, Filius tuus, Salvator mundi, pro peccatis fratrum suorum, et esto placabilis super multitudinem malitiae nostrae, quia vox sanguinis Domini nostri clamat ad te de cruce. Hic est justitia mea et sanctificatio ac propitiatio mea. Averte faciem tuam a peccatis meis et respice in faciem Christi tui: ejus enim meritum offero tibi, omnemque fiduciam in eo defixam habeo. Impellit ministrandi necessitas, terret conscientia indebiti sacerdotii. Sed rogo te, ne despicias creditae mihi dispensationis officium, licet in me boni operis testimonium non agnoscas. Et quia me indignum mediatorem esse voluisti inter te et populum tuum, ne me repellas a tua pietate cum divinissimis donis tuis venientem ad te, ut inculpate accedens ad gloriam tuam, dignus sim, qui operiar protectione unigeniti Filii tui et illuminatione Spiritus sancti tui, atque pro omnibus deprecans pro omnibus exaudiar, te praestante, Pater misericordiarum, qui cum eodem Filio tuo in unitate ejusdem Spiritus sancti vivis et regnas in saecula saeculorum. Amen.

Oratio ad Dominum Jesum Christum.

Gratias ago tibi, Domine Jesu Christe, pro ineffabili tua caritate, qua transiturus de hoc mundo ad Patrem, mensam mihi parasti in dulcedine tua, mensam prorsus regalem, omne delectamentum in se habentem, mensam pretiosissimi Corporis et Sanguinis tui, ut adipe et pinguedine repleatur anima mea et secreto illapsu

nutritionis tuae roboretur infirmitas mea. Et unde hoc mihi, gloriosissime Fili Dei, ut me permittas venire ad te, et cum ceteris commensalibus tuis epulari? Atque utinam ab omni culpa liber, purus ab omni labe, ab omni vitio purgatus et ab omni inordinata affectione perfecte emendatus essem, ut ad hanc mensam supercoelestem accedere possem fervens caritate, niveus innocentia, et omnium virtutum decore exornatus. Sed quia miserrimus ego sum et omni ornamento destitutus, obsecro te inprimis, benignissime Salvator, cujus caritas immensa est, ut Sanguine tuo animam meam lavare et super nivem dealbare, meritis tuis induere, illoque igne ardentissimo succendere digneris, qui te a nobis discessurum compulit ad hoc vivificum convivium instituendum. Obsecro deinde beatissimam virginem matrem tuam et omnes electos tuos, ut tibi pro me offerant caritatem, fidem et devotionem, qua hoc sacramentum susceperunt ab initio institutionis ejus. Et quia particeps ego sum omnium timentium te, offero tibi omnium sacerdotum omniumque fidelium hac die celebrantium et communicantium pietatem et puritatem. Offero omnium justorum ab origine mundi usque ad ejus consummationem virtutes et merita ac pios affectus erga te, dulcissime Jesu, in venerabili sacramento existentem: firmissimae nimirum fidei, et vivae apprehensionis earum rerum, quae de hoc maximo mysterio credendae sunt; perfectissimae caritatis et intimae tecum familiaritatis; famis et flagrantissimi desiderii te omne bonum suscipiendi; filialis fiduciae et spei de tua misericordia tam mirabili modo declarata; zeli divinae gloriae et dilectionis

proximi; admirationis tantae dignationis et profundissimae humilitatis; gaudii et jubili in te et de te; laudis, gratitudinis, adorationis ac devotionis. Hos, inquam, aliosque affectus offero tibi in supplementum insufficientiae meae, et eos, si possem, elicerem cum maxima intentione ad laudem et gloriam tuam, quia dignus es. Suscipe Domine hoc desiderium meum, meritisque placatus electorum tuorum, ne a mensa tua repellas me, ut hoc cibo satiatus ac recreatus vitam habeam et abundantius habeam, hic et in aeternum. Amen.

Oratio ad Spiritum sanctum.

Veni, sancte Spiritus, amor Patris et Filii, mundator scelerum, curator vulnerum, fortitudo fragilium, moerentium consolator, fulgor intellectus, et vindex libertatis. Veni e patria felicitatis, et cordis mei penetralibus tam potenter illabere, ut vitia omnia et defectus tuo igne consumas, et omnia peccata mea remittas. Emitte in animam meam lucis tuae radium, quo illuminante intellectum, quae tibi sunt placita, videam, quo affectum inflammante ad ea prosequenda tota virtute incumbam. Fac me dignum sacrae coenae convivam, meque torrente tuae voluptatis inebria, ut coelesti suavitate in hac divinissima mensa degustata, nihil venenatae mundi dulcedinis libeat amplius degustare. Roboretur infirmitas mea fortitudine tua, vincat bonitas tua malitiam meam, et deformitas mea tua pulchritudine decoretur. Sursum erige me per aeternorum affectionem, copula tecum per amoris unitatem, conserva per finalem perseverantiam, ut tuo ductu

revolet anima mea ad te principium et finem suum, à quo nunquam separetur. Amen.

Oratio ad beatissimam Virginem Mariam.

O mater pietatis et misericordiae, beatissima virgo Maria! ego miser et indignus peccator ad te confugio toto corde et affectu, et precor pietatem tuam, ut sicut dulcissimo Filio tuo in cruce pendenti astitisti, ita et mihi et sacerdotibus omnibus, hic et in tota sancta ecclesia hodie offerentibus, clementer assistere digneris, ut tua gratia adjuti, dignam et acceptabilem hostiam in conspectu summae et individuae Trinitatis offerre valeamus. Amen.

Oratio ad S. Josephum.

Virginum custos, et pater, sancte Joseph, cuius fideli custodiae ipsa innocentia, Christus Jesus, et virgo virginum Maria commissa fuit; te per hoc utrumque carissimum pignus, Jesum et Mariam, obsecro et obtestor, ut me ab omni immunditia praeservatum, mente incontaminata, puro corde et casto corpore Jesu et Mariae semper facias castissime famulari. Amen.

Antiph. O felicem virum beatum Joseph, cui datum est, Deum, quem multi reges voluerunt videre, et non viderunt, audire, et non audierunt, non solum videre et audire, sed portare, deosculari, vestire et custodire!

V. Ora pro nobis beatissime Joseph!

R. Ut digni efficiamur promissionibus Christi!

Oremus. Deus, qui dedisti nobis regale sacerdotium, praesta, quaesumus, ut, sicut beatus Joseph unigenitum Filium tuum, natum ex Maria

Virgine, suis manibus reverenter tractare meruit et portare, ita nos facias cum cordis munditia et operis innocentia tuis sanctis altaribus deservire, ut sacrosanctum Filii tui Corpus et Sanguinem hodie digne sumamus, et in futuro saeculo praemium habere mereamur aeternum, Per eundem Christum Dominum nostrum. Amen.

Quia sacerdos aut tacita mentis cogitatione aut submissa vocis expressione debet recitare singillatim nomina eorum, pro quibus in illo sacro vult singulariter orare (ut insinuatur illis litteris N. N. quae habentur in Canone) et ne huiusmodi determinatarum personarum nominatio ob multitudinem aut incertum ordinem ingerat celebraturo aut celebranti confusionem, non inutile erit, sequentem servare ordinem ex gravissimorum doctorum scriptis excerptum et in nonnullas editiones Breviarii et Missalis Romani transsumptum.

Memento, Domine, si tibi placet,
Vivorum:

1. Mei, parentum, fratrum, sororum, consanguineorum et omnium amicorum meorum;
2. Omnium, quibus fui gravamen, scandalum, et occassio peccandi;
3. Omnium benefactorum meorum in spiritualibus et temporalibus;
4. Omnium sacerdotum et ministrorum ecclesiae Dei catholicae;
5. Omnium inimicorum meorum ad dimissionem;
6. Omnium haereticorum et infidelium ad conversionem;
7. Omnium agonizantium et improvise morientium;
8. Omnium mihi commissorum in genere et

specie, et omnium pro quibus vis et scis me orare debere.

Mortuorum:

1. Animarum parentum, fratrum, sororum, consanguineorum et omnium amicorum meorum;

2. Animarum, quae occasione mei purgantur in purgatorio;

3. Animarum omnium benefactorum meorum in spiritualibus et temporalibus;

4. Animarum omnium sacerdotum et ministrorum ecclesiae Dei catholicae;

5. Animarum, quarum non est specialis memoria in terra;

6. Animarum omnium mihi commissarum in genere et in specie;

7. Animarum omnium improvisa morte corporibus exutarum;

8. Animarum omnium in purgatorio existentium, et omnium, pro quibus vis et scis me debere orare.

Orationes sacerdotis ad lotionem manuum et paramentorum assumptionem.

Cum lavat manus excitet sinceram contritionem de peccatis, dicens orationem: Da, Domine, virtutem manibus meis ad abstergendam omnem maculam: ut sine pollutione mentis et corporis valeam tibi servire.

Ad amictum, memor probrosi velaminis, quo Christo Domino oculi fuerunt velati, petat fidem vivam et spem firmam dicens: Impone, Domine, capiti meo galeam salutis ad expugnandos diabolicos incursus.

Ad album, memor albi vestimenti, quo stulti instar illusus fuit Christus, petat vitae innocentiam et intentionis puritatem dicens: Dealba me, Domine, et munda cor meum, ut in sanguine agni dealbatus gaudiis perfruar sempiternis.

Ad cingulum, memor funium, quibus in horto Christus fuit ligatus, postulabit angelicam castitatem dicens: Praecinge me, Domine, cingulo puritatis, et extingue in lumbis meis humorem libidinis, ut maneat in me virtus continentiae et castitatis.

Ad manipulum, memor funium et flagellorum, quibus Christus fuit ligatus et caesus, petat zelum apostolicum et commiserationis affectum, dicens: Merear, Domine, portare manipulum fletus et doloris, ut cum exultatione recipiam mercedem laboris.

Ad stolam, memor Christi ad columnam et crucem affixi, postulabit heroicam obedientiam et resignationem, dicens: Redde mihi, Domine, stolam immortalitatis, quam perdidi in praevaricatione primi parentis; et quamvis indignus accedo ad tuum sacrum mysterium, merear tamen gaudium sempiternum.

Ad casulam, memor purpureae vestis, qua ut fictus rex illusus fuit Christus, petat perfectam caritatem, dicens: Domine, qui dixisti: „Jugum meum suave est et onus meum leve“; fac, ut istud portare sic valeam, quod consequar tuam gratiam. Amen.

Altera praeparatio ad Missam.

Affectus ex divinis litteris et Sanctorum Patrum scriptis collecti, quibus sacerdos ad pie ferventerque celebrandum facile disponitur.

Cogita Angelum custodem te sic alloqui, et monere:

Ecce Magister adest, et vocat te; festinans descende, quia hodie in domo tua oportet manere illum. Haec es dies, quam fecit tibi, exultes, et laeteris in ea. Ecce sponsus venit, exi obviam ei: veni, et propera, mirabitur, et dilatabitur cor tuum. Ecce rex tuus venit tibi mansuetus; holocausta medullata offeras illi, ut domum suam scopis mundatam inveniens, benedictionibus dulcedinis te repleat. O si scires donum Dei, et quis sit ille, qui venit ad te! quanto celerius properares? quanto ferventius praeparares cor tuum in adventu illius! Verum accede, et illuminare.

Excita fidem: O Jesu! tu ipsa veritas dixisti: hoc est Corpus meum. Credo Domine, vere tu es Deus absconditus; tu es Christus, Filius Dei vivi, qui in hunc mundum venisti, et quem pastores et reges procidentes adoraverunt. Adauge fidem meam, ut te cognoscens Jesum Christum, praeparem cor meum, ac ea, qua par est, te recipiam reverentia, et humilitate: praestet fides supplementum sensuum defectui.

Deum adora. Rex regum, et Dominus dominantium! Mi Domine et Deus! Tu solus altissimus, et substantia mea tanquam nihilum ante te. Tibi Regi saeculorum immortali, soli Deo, honor, et gloria. Adoro te ut principium et finem; omnis terra adoret te et psallat tibi. Adorate eum, omnes Angeli eius etc.

Admirare. Magnus Dominus et laudabilis nimis! quae parasti in dulcedine tua pauperi Deus! quam suavis est spiritus tuus! Caro tua vere est cibus, et Sanguis tuus vere est potus. O res mirabilis! Re vera, non est alia natio tam grandis, quae habeat deos appropinquantes sibi, sicut tu, Deus noster, ades nobis.

O dulcissime Jesu! unde hoc mihi, ut tu, mi Domine,[1] venias ad me? Quis ego sum, Domine Deus, et quae domus mea? Si enim coelum et coeli coelorum te capere non possunt, quanto minus domus haec? quid est homo, quia magnificas eum, aut filius hominis, quoniam visitas eum? aut quid apponis erga eum cor tuum? Quam bonus Israel Deus!

In spiritu humilitatis accede ad Deum, qui humilibus dat gratiam: Tu rex coeli et terrae, Sanctus, Sanctus, Sanctus, in cuius nomine omne genu flectitur, tu ad me venis, qui pulvis sum et cinis? tu me invitas pauperem servum et humilem? quis audivit unquam tale quid? Tu candor lucis aeternae, tu ad me venis? ad me, qui apponens iniquitatem super iniquitatem, millies te mihimetipsi crucifixi? confusio faciei meae cooperit me. Exi a me, Domine, quia peccator sum; vere non sum dignus, ut intres sub tectum meum; quinimo non sum dignus, qui vocer filius tuus,! quia peccavi in coelum et coram te, gratiam tuam tuumque Sacramentum in vacuum recipiens, et servire te faciens iniquitatibus meis!

Exi ergo a me, Domine! Attamen si propter nimiam caritatem tuam desiderio desideres intrare in cor meum, tu Domine, qui ornasti coelos, fac

cor meum immaculatum, ut non confundar; aspice in me, et miserere mei, o Deus misericordia mea! O mi Jesu, miserere mei! Dulcissime Jesu, ne sis mihi iudex sed salvator.

Accede ad Dominum cum timore: Hortaris nos, o Jesu, ut frequenter comedamus panem, et bibamus vinum, quod miscuisti nobis; sed vicissim tuae severitatis exempla me absterrent. Nonne metuere debeo, ne cum Oza et Bethsamitibus peream ad contactum, et conspectum arcae sanctissimi tui Corporis? Timeo, ne non habeam vestem nuptialem, neve ea exutus mittar in tenebras exteriores. Ecquid ergo faciam miser? si me elongaverim a te, peribo; si indigne manducaverim et biberim, iudicium mihi manducabo et bibam; quid faciam? undique mihi sunt angustiae, et quid eligam ignoro.

Carissime in Christo frater, spera in Deo, gaude in Jesu tuo, qui non venit vocare iustos, sed peccatores; vocavit ad coenam magnam pauperes ac debiles, caecos et claudos, hos compulit intrare; ille est Jesus; modicae fidei, quare dubitas? nonne bonitas eius praestabilis est super malitia tua? Surge igitur, et veni tu, qui laboras et oneratus es; ille reficiet te. Ecce tibi panis coeli adversus omnes, qui tribulant te; vere trepidas timore, ubi non est timor; accede cum fiducia; culpae quotidianae, quas ille permittit, ut sis fervens et humilis corde, non debent te absterrere; praesertim si absit affectus, et adsit vincendi conatus. Surge velociter; grandis enim tibi restat via; comede, ut in fortitudine cibi illius ambules usque ad montem Dei; hoc cibo confortatus ab inimicis salvus eris, et vives in

aeternum. O verba bona et dulcia! O verba consolatoria!

Laetatus sum in his, quae dicta sunt mihi: quare tristis es anima mea, et quare conturbas me? Nonne audisti vocem dilecti tui pulsantis? annon te ad se suaviter trahit? quid times? O Jesu! quis intelligit misericordias tuas? quis similis tibi?

Nunc scio, quia areret cor meum et praevaleret inimicus meus adversus me, si oblivíscerer comedere panem meum: igitur introibo ad altare tuum quoties, te propitio, nihil mihi conscius ero.

O Jesu, refugium meum! ad quem irem? tu solus verba vitae aeternae habes; tu solus consolaris nos in omni tribulatione nostra. Unus ergo sit dolor meus, hac esca privari. (S. Chrysost.)

Fiducialiter agam in te, et non timebo, o Salvator mi! tu es spes mea, tu es vita animae meae; beatus homo, qui sperat in te.

Accede ad Dominum in animo contrito. Infelix ego homo! tibi soli peccavi. Quid vilius? Quinimo iniquitates meae multiplicatae sunt super capillos capitis mei. Vae mihi! cum essem notus tuus, dulces tecum capiens cibos, magnificavi super te supplantationem, nec cognovi tempus visitationis meae; ego nequam fui, quia tu bonus, quid detestabilius? quis ergo dabit capiti meo aquam, et oculis meis fontem lacrymarum, et plorabo die ac nocte.

Doleo, Domine, quia peccavi nimis in vita mea; doleo de peccatis, quia bonus es tu, et quia non Deus volens iniquitatem tu es; doleo, propter te, o dilecte mi; sed maxime doleo quod parum doleo; doleam vehementius. Miserere mei,

Deus, quoniam in te confidit anima mea; ab occultis meis munda me, Domine, et ab alienis parce servo tuo; et quamvis, ut confido, iam mundatus sim, amplius lava me ab iniquitate mea, ut introire identidem possim ad altare tuum, ubi, ut confido, renovabis iuventutem meam; ne confundas me ab expectatione mea.

Nolo amplius peccare, etiamsi oportuerit me millies mori. Deducat me, ac teneat dextera tua, Domine Jesu; diffidam mihi, et fidam in te, qui cognoscens figmentum nostrum, das fortitudinem plebi tuae.

Dilige Dominum Jesum, qui, cum dilexisset te, in finem dilexit te. O dulcissime Jesu! deliciae tuae sunt, esse cum filiis hominum! Sacramentum hoc instituisti, ut cum illis esses usque ad consummationem saeculi! O Jesu! tu me amanter invitas ad tuum Sacramentum, ut manducans hunc panem, qui confirmat cor hominis, et bibens illud vinum germinans virgines, maneam in te, et tu in me, ac vivam in aeternum! Dulcis amor! quis non diligat te, o totus desiderabilis? Anathema illi, qui non amat te, o totus amor, o totus amabilis.

O ignis, qui semper ardes, et nunquam extingueris, accende cor meum. O amor! da ut anima mea liquefiat tui amoris igne. O Jesu, amor mi, pone me ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum, quia fortis est, ut mors dilectio. Diligo te, o dilecte mi, ex toto corde meo, ex tota anima mea, et ex totis viribus meis; diligo te, o fortitudo mea; o Jesu, quia es totus amabilis, et quia prior dilexisti me. Moriatur cor meum, si non

vivat amore tui. Ecce voluntarie sacrifico tibi, et praebeo cor meum; omnia mea tua sunt; sis tu dilectus meus mihi, et ego tibi. Quid mihi hac mutua dilectione carius? quid mihi suavius?

O Deus caritas! o vita animae meae! diligam te, non verbo tantum, et lingua, sed opere et veritate. Idcirco paratus sum et non sum turbatus, ut custodiam iudicia iustitiae tuae et animam meam ponam pro te.

O amantissime Jesu? utinam nec vita, nec mors separent me a caritate tua! Diligo etiam proximum meum, sicut me ipsum; diligo et inimicos meos propter te; ne statuas illis ullum peccatum.

Ardenter desidera, quem diligit anima tua. Quam dilecta tabernacula tua, Domine virtutum! concupiscit et deficit anima mea in atria tua: in te, mi Rex et Deus, in te exultat cor meum, et caro mea. O panis Angelorum! quo saepius edo te, eo ardentius esurio. Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te, Deus; ita sitit in te anima mea, o desiderate cunctis gentibus.

Quid mihi est in coelo et a te quid volui super terram? o Deus cordis mei! o centrum animae meae! quam bonum est adhaerere tibi Deo meo! cetera vanitas, et afflictio spiritus. Veni ergo, et noli tardare, o requies mea, et dulcis hospes animae meae; anima mea sicut terra sine aqua tibi; sed apud te est fons vitae: veni o Jesu, ut hauriens ego in gaudio de fontibus tuis aquam salientem in vitam aeternam, non sitiam in aeternum. O Jesu, fructus benedictus ventris Virginis Mariae! in toto corde meo exquisivi te;

veni, veni, dilecte mi, veni, et iam me nemo despiciat.

O Jesu, pater orphanorum, iudex viduarum et defensor vitae meae, vide afflictionem meam, quoniam circumdederunt me mala, quorum non est numerus.

Veni, Domine Jesu, salva de ore leonis et de necessitatibus animam meam; si tu Deus pro me, quis contra me.

Ecquando consolaberis me, o Deus totius consolationis, et convertes planctum meum in gaudium mihi? Si moram feceris, expectans expectabo te quidem Dominum meum; sed tandem urgebo me ipsum, ut te inveniam, et teneam, quem diligit anima mea; tunc plenius gaudebo, et exultabo in te Jesu meo. Exurge ergo Christe, adiuva me: anima mea exultabit in te, et delectabitur super te salutari meo; plenum erit gaudium meum. Veni, refugium meum, veni; paratum cor meum Deus; aut saltem, o Jesu, qui sanctificasti tabernaculum tuum, praepara ipse cor meum; praeparationem cordis mei audiet auris tua, et mirificabis misericordias tuas, quae a saeculo sunt.

Considerationes piae pro singulis hebdomadae diebus.

Die Dominica: Considera Christum ut Regem. O rex gentium, et desiderate earum, tu solus es dignus accipere divinitatem et honorem.

O mi Rex et Deus! Bonorum meorum non indiges et tamen desiderio desideras, ut Pascha novum manducem. Eia ergo, o rex pacifice, procede et regna; dominare in medio imicorum tuorum; adveniat regnum tuum o princeps pacis!

Nonne tibi subiecta erit anima mea? imo o Rex regum, obediens ero tibi usque ad mortem; da, quod iubes, et iube, quod vis.

Feria II. Considera Christum ut Patrem. O Abba pater: tu vides quomodo misereatur pater filiorum suorum. Nemo tam pater, quam tu: manus tuae fecerunt et plasmaverunt me; redemisti me in Sanguine tuo et cibas me ex adipe frumenti, nempe Corpore et Sanguine tuo: grandis misericordia!

O pater misericordiarum; qui non vis mortem peccatoris, sed ut magis convertatur et vivat: veni; sed veniat tecum super me misericordia tua, ut repletus adipe et pinguedine Corporis tui, frumenti electorum, te patrem meum honorificare et tamquam filius sapiens te laetificare possim. Quid amplius a filio pater exoptet?

Feria III. Considera Christum ut Magistrum. O Jesu, via, veritas et vita, o Jesu, veni in cor meum; bonitatem et disciplinam et scientiam doce me; loquere ad cor meum, cum intraveris sub tectum meum; audiam, quid loquaris in me, Domine mi; eloquia tua, eloquia casta; ignitum eloquium tuum vehementer; quidni servus tuus diligat illud? nonne illud est super mel ori meo? Interim, o praeceptor, ecce sto secus pedes tuos, audiens verbum tuum; da servo tuo cor docile, ut custodiam sermones tuos.

Feria IV. Considera Christum ut Medicum. O Jesu, vere languores nostros tuo livore sanasti; ego sum infirmus ille, ad quem sanandum de coelo descendisti; ecce languet tepida anima mea; ecce jacet in domo mea paraliticus, anima mea; sana animam meam, quia peccavi tibi.

Ecce, quem amas, infirmatur; descende priusquam moriar; non est opus valentibus medico, sed male habentibus; veni ergo et dic animae meae: salus tua ego sum. O pie Samaritane, infunde vulneribus meis vinum contritionis, et oleum misericordiae.

O lux vera, quae illuminas omnem hominem, miserere mei; fac Domine, ut videam. O Jesu, salus mea! ecce ego leprosus; sed, si vis, potes me mundare; dic ergo: mundare; vivet anima mea et laudabit te. O Jesu! si solummodo pertransiens curabas omnes; si umbra Petri curabat infirmos; nonne ergo confidere debeo, intrante te sub tectum meum, et in me inhabitante cum plenitudine divinitatis, me sanatum iri ab infirmitate mea, quamvis sit infirmitas ad mortem. Adauge fidem meam, ut fides mea me salvum faciat.

Veni ergo, Deus salutis meae; jam imperante te morbis meis, derelinquet me febris superbiae, iracundiae, teporis; exultabit cor meum in te salutari meo.

Verum, ne quid deterius contingat mihi, da, ut postquam sanus factus fuero, non amplius peccem. Vae mihi! quam vilis fierem iterans vias meas? Heu! heu! hoc periclitor; operi manuum tuarum porrige dexteram.

Feria V. Considera Christum ut Pastorem. O Jesu, pastor bone, qui cognoscis oves tuas et pro illis animam tuam posuisti, easque in gremio cordis tui pinguedine tua reples, quaere servum tuum; erravi sicut ovis, quae periit; video lupum venientem, et jamjam me rapientem. Eja ergo, veni defensor vitae meae, propera; rege me, et nihil mihi deerit in loco pascuae, in cir-

cultu mensae tuae, ubi me collocasti. Salva a cornibus unicornium humilitatem meam; custodi me Domine, ut pupillam oculi; o Jesu dulcissime protector mi! tu es refugium meum in hac terra deserta, invia et inaquosa. Jacto super te omnem curam meam; contendam ego semper sequi viam arctam et bonam, per quam ambulem et tu dux meus, propter nomen tuum deduces me et enutries me; sub tegmine alarum tuarum sperabo, donec adduces me ad pascua vitae aeternae.

Feria VI. Considera Christum ut Redemptorem. O Jesu, Redemptor piissime! dilexisti me, tradidisti te ipsum pro me et lavisti me in Sanguine tuo, ut me redimeres ab omni iniquitate! mirabilem misericordiam!

O Agne immaculate, non solum redemisti me pretioso Sanguine tuo; sed etiam hunc Sanguinem tradidisti mihi bibendum, ut amplius lavarer ab iniquitatibus meis et ut, super nivem dealbatus, jam in hoc deserto potarer torrente voluptatis et mundus corde te viderem in coelo. O magnum pietatis Sacramentum! O Redemptor clementissime, redime me, et miserere mei; vides, quia non est, qui redimat neque qui salvum faciat; sed apud te, Domine Jesu, misericordia, apud te est copiosa redemptio; proba me, et scito cor meum, et si via iniquitatis in me est, lava me in Sanguine tuo, antequam accedam ad altare tuum, ne bibens indigne Sanguinem tuum bibam judicium meum. Nefandum scelus! bonum mihi esset, si natus non fuissem. O Jesu dilecte, candide, rubicunde, admitte me propitius intrantem in sancta sanctorum per Sanguinem

tuum; calicem salutaris accipiam; nomen tuum invocabo et salvus ero.

Sabbato: Considera Christum ut Sponsum. O sponse sanguinum! sponsa me tibi hodie in misericordia et miserationibus.

O Jesu amator, speciose prae filiis hominum! trahe me post te funiculo caritatis tuae. O Jesu, zelator animarum; ignis consumens, qui facis Angelos tuos spiritus, ministros tuos ignem urentem, veni, ure renes meos et cor meum: ignem venisti mittere in terram, et quid vis, nisi ut accendatur?

Veni, o Sponse mi; veni, quia amore langueo; ecce aret cor meum, refrigescit caritas mea, idcirco ecce venio obviam tibi, ut veniente te, o dilecte mi, ardens fiat cor meum et liquefiat igne tui amoris.

Veni, Domine Jesu; et sicut igne examinatur et probatur argentum, ita amoris tui igne examina cor meum, ut non inveniatur in me iniquitas. Amo te, mi Jesu, et si adjuveris me Deus salutaris meus, aquae multae non poterunt extinguere caritatem.

Tertia praeparatio ad Missam.

O summa et adoranda Trinitas, una, vera et aeterna Deitas, Deus, Creator, Salvator et Gubernator meus, summe potens, sapiens, bonus, justus et misericors! ego, creatura tua, quamvis indigna, te laudare et tibi servire desidero, quia ad laudandum te creatum et singulari gratia tua vocatum me recognosco. Sed quis tu? Deus ac Dominus omnium; Rex coeli et terrae; magnus et laudabilis nimis; ego vero vilis terrae

vermiculus, pulvis et cinis, et, quod indignius, toties erga te inobediens et ingratus peccator: et quomodo ausim venire ad sacrificandum tibi et confitendum nomini tuo, Domine?

Verum sacrificium tibi gratum est, spiritus contribulatus, cor contritum et humiliatum Deus non despicies; doleo itaque ex toto corde, quod unquam offendi te, o Deus meus et summum bonum meum. Averte, quaeso, faciem tuam a peccatis meis: et respice in faciem Christi Filii tui unigeniti: hic est enim dilectus, in quo tibi bene complacuit, quem tantis gratiae donis tam large cumulasti, ut de plenitudine ejus nos omnes acciperemus.

Ego itaque licet indignus peccator, attamen, per gratiam tuam sacerdos et servus tuus, offero tibi, o summe Deus, sacrificium Corporis et Sanguinis Domini mei Jesu Christi: idque facere summopere desidero, ex omni affectu, fervore et desiderio, quo illud unquam obtulerunt sancti tecum nunc gaudentes in coelo, aut offerunt pii etiamnum viventes in terra; in unione quoque immensae illius caritatis, qua sic dilexisti mundum, ut Filium tuum unigenitum nobis dares: in unione amoris, quo ipse de sinu tuo venit in uterum Virginis et homo factus est; in unione sacrificii admirabilis, quod idem Unigenitus tuus, in ultima coena, coram discipulis suis instituit, et tandem in cruce moriens consummavit. Et simul offero tibi pretium Sanguinis ejus, cunctosque labores, dolores et omnem thesaurum caritatis ejus: merita quoque beatissimae matris ejus: omnem fidem, spem et caritatem justorum, omnem humilitatem et mortificationem vere poe-

nitentium, omnes gratiarum actiones et laudes, quas tibi universa ecclesia, tum militans in terris, tum triumphans in gloria persolvit. Et primo quidem illud offero ad summam divinae et aeternae majestatis tuae gloriam, cultum et adorationem, tibi velut supremo Deo, Domino ac rerum omnium auctori debitam; in honorem quoque et commemorationem sacratissimae humanitatis, incarnationis, nativitatis, passionis, mortis, resurrectionis et ascensionis Domini nostri Jesu Christi. Deinde offero tibi hoc sacrificium in gratiarum actionem, pro tam admirandis donis et carismatibus sanctissimae humanitati Filii tui Jesu Christi collatis: et pro pietate illa magna nimis, qua illum nobis in Patrem ac Magistrum, Advocatum ac Mediatorem dedisti: pro innumeris gratiae donis et virtutibus, quibus ornasti beatissimam Virginem, Filii tui matrem, sanctos Angelos et omnes electos tuos; et inter ceteros sanctum N. vel ss. quorum hodie festum seu memoriam celebrat ecclesia: item, pro omnibus beneficiis tuis et auxiliis gratiae, toti congregationi fidelium tuorum, in genere vel in specie collatis, et iis maxime, quibus praedestinatos praevenis et prosequeris, eosque efficaciter in finem suum dirigis. Peculiares quoque gratias per hanc gratissimam oblationem Filii tui ago tibi pro omnibus beneficiis tuis, mihi a principio vitae meae in hanc usque horam tam liberaliter praestitis; praecipue vero, quod me indignum peccatorem, nullo meo merito, solo beneplacito bonitatis tuae, ad hoc officium sacerdotale, ipsis etiam Angelis venerabile, ad haec, inquam sacrosancta mysteria Corporis et Sanguinis Filii tui tractanda ac dis-

pensanda, inter ministros tuos assumere dignatus fueris, ad laudem et gloriam nominis tui et ad fidelis populi salutem.

Praeterea, quia Filius tuus est propitiatio pro peccatis nostris et totius mundi: offero etiam tibi, o summe Deus, hoc sacrificium, in expiationem peccatorum et satisfactionem pro injuriis, contumeliis, blasphemiis et peccatis omnibus, quae passim in toto mundo fiunt, contra gloriam nominis tui, heu, quam multa et gravia! sed major est apud te misericordia, et copiosa apud Filium tuum redemptio; imo copiosior omnibus mundi criminibus satisfactio ejus. En Sanguis Filii tui clamat ad te de terra, utique non vindictam, sed veniam. Parce, Domine, parce populo tuo, quem redemit Filius tuus Sanguine suo.

Denique quia in hoc mysterio, ipsum omnis gratiae fontem et totius nostrae salutis auctorem tractamus, offero tibi hoc sacrificium Filii tui, ut per ejus Sanguinem et nomen petentes impetremus, quod nostris meritis non valemus.

Propter hunc itaque respice ecclesiam, sponsam ejus, eamque tibi sine macula et ruga speciosam exhibe; fidem, spem, caritatem ei adauge. Persecutorum et hostium ejus contere superbiam, haereses et sectas extermina; populis a fide alienis veritatis tuae lucem infunde, eosque adduc in ovile tuum, ne pereant tot animae, ad imaginem tuam creatae et Sanguine Filii tui redemptae.

Provide ecclesiae tuae praesules et pastores fideles, seu operarios strenuos et irreprehensibiles, qui sollicite vigilent in custodia gregis sibi commissi et exemplo Filii tui, summi pastoris, etiam non dubitent animas suas ponere pro ovibus suis.

Da universis, quos in clerum et religiosae vitae statum vocare dignatus es, morum ac vitae sanctimoniam; zelum pro honore tuo et proximorum salute in eis accende, ut fideles inveniantur ministri tui et dispensatores mysteriorum tuorum.

Supplico tibi etiam, o Rex regum, pro regibus, principibus et magistratibus christianis; ut des eis pacem et concordiam, zelum et amorem justitiae, fidelem subditorum curam, in fide et ecclesia tuenda constantiam; respice propitius super omnes congregationes illis commissas; et omnia membra ecclesiae et politiae clemens protege! ut qua quisque vocatione vocatus est, in ea tibi digne et laudabiliter serviat. Da justis perseverantiam; proficientibus fervorem, sed praecipue peccatoribus poenitentiam. Tu enim non delectaris in perditione morientium, sed, ut mortui viverent, Filium tuum mori voluisti. Trahe ergo ad te peccatores funiculis caritatis tuae; nec enim venire poterunt, nisi caritas tua traxerit illos.

Exaudi, o clemens! eorum praecipue vota et desideria, quorum mihi cura singulariter incumbit: velut parentum, cognatorum, amicorum, benefactorum et inprimis eorum, quorum animae mihi commendatae sunt, et de quibus aliquando rationem exiges a me. Dirige omnes, quaeso, in viam salutis aeternae, ut te donante tibi placita cupiant et tota virtute perficiant.

Intuere omnes tentatos, aegros, in angustiis et periculis positos, esto benignus consolator afflictorum et pater pupillorum, clemens quoque

judex viduarum et protector omnium fidelium christianorum, quia ad te sunt oculi omnium, donec miserearis eorum. Inimicis quoque nostris parce, Domine; fac ut ament te super omnia, proximos propter te.

Respice quoque ad animas in purgatorio detentas (N. et N.), quibus tu scis me magis obligatum); sit illis plenum refrigerium per hoc magnum salutis nostrae pretium, id est, Sanguinem Filii tui, cujus una guttula cuncta totius mundi sufficiens est expiare delicta.

Ecce, Domine, quia voluisti me fungi sacerdotio, pro his omnibus legatione fungor apud te: omnes a me exspectant elevationem manuum mearum, sacrificium hoc incruentum; utinam dirigatur sicut incensum in conspectu tuo.

Verum, o Domine, quia sum ipse circumdatus infirmitate; quomodo laudabo te, cum non sit speciosa laus in ore peccatoris? aut quomodo pro alienis peccatis intercessor impetrabo veniam, qui de propriis non sum securus? Ecce itaque unicus advocatus et mediator noster, qui et condigne laudet te et interpellet pro nobis, Filius tuus. Ille enim nobis sacerdos et hostia, offerens et oblatio; ille agnus innocens, in quo macula non est, nec dolus inventus est in ore ejus; ille clamans ad te, meretur exaudiri pro reverentia sua; ille infinitum tibi thesaurum et pretium exhibet, pro votis, necessitatibus, angustiis et periculis omnium, pro quibus ipse tibi factus est obediens usque ad mortem et velut pastor bonus posuit animam suam.

Per eum itaque da et mihi, ut hunc statum, ad quem me vocare dignatus es, virtutibus illi

debitis ac necessariis, velut caritate, zelo, castitate, mansuetudine, humilitate etc. diligenter excolam. Tu me fac qualem me tibi vis habere ministrum; juva Domine et quod vis, jube. Quis enim mundum ex immundo faciet? nonne tu, qui ex nihilo facis omnia?

Ideoque rogo te, Domine, ex intimo corde meo, ut per virtutem Corporis et Sanguinis Domini nostri Jesu Christi jungas et incorpores me illi intime, ut unus cum ipso efficiar spiritus, ut ille in me et ego in ipso maneam, nec quicquam sit, quod me nunc, aut in aeternum separare queat a caritate, quae est in Christo Jesu Domino nostro. Amen.

Quarta praeparatio ad Missam.

Invocatio S. Spiritus. Ant. Veni sancte Spiritus, etc. *V.* Emitte Spiritum tuum, etc. *Oremus.* Deus, qui corda fidelium, etc.

Actus contritionis. Domine mi Deus, propitius esto mihi peccatori. Poenitet me peccasse: cupio emendare quod feci. Aufer a me, quaeso, omnes iniquitates meas, ut purificatus mente et corpore valeam ad Sancta Sanctorum introire.

Actus fidei. Domine Jesu Christe, qui es Sacerdos in aeternum, quique dixisti: Caro mea vere est cibus, et Sanguis meus vere est potus; ego credidi quia tu es Christus Filius Dei vivi, qui in hunc mundum venisti, et in hoc Sacramento praesens redderis. Adauge mihi fidem.

Actus spei. In te solo spem meam colloco, dulcissime Jesu, quia tu salus et virtus mea, tu refugium et firmamentum meum, tu fons omnium

bonorum. Miserere mei, et salva me, qui nunquam deseris sperantes in te.

Actus caritatis. O quanta vis amoris cor tuum succendit amantissime Jesu, cum transiturus de hoc mundo ad Patrem, mensam parasti nobis, habentem omne delectamentum, et omnem saporem suavitatis! Pro hac tua ineffabili benignitate, amo te; et ut nunquam cessem amare te, amorem meum te ipso inflamma, qui esca et pabulum amoris es.

Actus desiderii. Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Salvator mi, Domine Jesu. Trade te mihi, et sufficit. Nam praeter te nulla consolatio valet. Sine te esse nequeo et sine visitatione tua vivere non valeo.

Actus humilitatis. Immense, tremende, potentissime, et incomprehensibilis Deus, quis es tu, et quis sum ego, ut digneris venire ad me, mecum epulari, et mansionem apud me facere? Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum; sed tantum dic verbo, et sanabitur anima mea!

Intentionum directio. Intentio generalis. Domine Jesu Christe, in unione illius divinae intentionis, qua ipse in ultima coena, et in ara crucis sacrificium Corporis et Sanguinis tui Deo Patri obtulisti, hoc idem sacrificium ei offerre intendo. Complaceat sibi, o Jesu, in te, et per te propitius nobis sit in vitam aeternam. Amen.

Ego volo celebrare Missam etc. ut sup. pag. 191.

Intentio particularis. Ego volo venerari et colere specialiter per hoc sacrosanctum Missae sacrificium mysterium, v. g. Incarnationis etc.

vel sanctum N. etc. gratias agere praesertim pro beneficio, v. g. Baptismi, Ordinis sacri, etc. veniam exorare imprimis de peccato, v. g. superbiae, luxuriae, etc. tandem impetrare virtutem, v. g. humilitatis, castitatis, patientiae, etc. Accepta sit tibi, Domine, haec intentio mea, et a te rata habeatur.

Intentio personalis. Ego volo Sacrum facere principaliter pro N., pro quo teneor celebrare; ut, quae juste postulat, consequi mereatur. Domine, suscipe, serva et miserere.

Oratio ad postulandam mentis puritatem. (Ex Sacramentario S. Greg.) Fac me, quaeso omnipotens Deus, ita justitia indui, ut in Sanctorum tuorum merear exaltatione laetari; ut emundatus ab omnibus sordibus peccatorum, consortium adipiscar sacerdotum tibi placentium, meque tua misericordia a vitiis omnibus exuat, quem reatus propriae conscientiae gravat. Per Christum.

Oratio ad impetrandam devotionis gratiam. Domine, Deus, bonitas infinita! quis ego sum, ut audeam ad te loqui? Ego sum pauperrimus servulus tuus et abjectus vermiculus, multo pauperior et contemptibilior, quam scio et dicere audeo; memento tamen, Domine, quia nihil sum, nihil habeo, nihilque valeo. Tu solus bonus, justus et sanctus. Tu omnia potes, omnia praestas, omnia imples, solum peccatorem relinquens inanem; Reminiscere miserationum tuarum, Domine, et imple cor meum gratia tua, qui non vis vacua esse opera tua. Noli avertere faciem tuam a me: noli visitationem tuam prolongare: noli consolationem tuam abstrahere, ne fiat anima mea,

sicut terra sine aqua tibi. Ministra devotionis aquas ad irrigandam faciem terrae (i. e. animam meam), ad producendum fructum bonum et optimum. Eleva mentem pressam mole peccatorum, et ad coelestia totum desiderium meum suspende, ut gustata suavitate supernae felicitatis, pigeat de terrenis cogitare. Amen.

Oratio ad B. V. M. Per te accessum habeamus ad Filium, o benedicta Virgo Maria, inventrix gratiae, genitrix vitae, mater salutis; et per te nos suscipiat, qui per te datus et nobis. Excuset apud ipsum integritas tua culpam nostrae corruptionis; et humilitas tua, Deo tam grata, nostrae veniam impetret vanitati et superbiae. Copiosa caritas tua nostrorum cooperiat multitudinem peccatorum, et foecunditas tua gloriosa foecunditatem nobis conferat meritorum. O Domina nostra, Mediatrix nostra, Advocata nostra, tuo Filio nos reconcilia, tuo Filio nos commenda, tuo Filio nos repraesenta. Fac, o benedicta, per gratiam, quam invenisti, per praerogativam, quam meruisti, per misericordiam, quam peperisti, ut qui, te mediante, fieri dignatus est particeps infirmitatis et miseriae nostrae, te quoque intercedente, participes faciat nos gloriae et beatitudinis suae, Jesus Christus, Filius tuus, Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in saecula. Amen. S. Bern.

Oratio ad omnes Sanctos. Angeli, Archangeli, Throni, Dominationes, Principatus, Potestates, Virtutes coelorum, Cherubim ac Seraphim, omnes Sancti et Sanctae Dei, maxime vos, quorum hodie memoriam agimus, succurrite mihi, quaeso, vestris precibus, ut SS. hoc Sacrificium viva fide, fer-

venti caritate et plena devotione perficiam; perque ejus continuum et salutiferum usum, vestro dignus consortio tandem inveniar. Amen.

Conclusio. Domine Deus modica heu! nimis et imperfecta valde est ista praeparatio mea ad opus tam excellens; idcirco offero tibi sanctitatem et virtutes dilectissimi Filii tui, simulque beatae semper Virginis Mariae et omnium Sanctorum fervorem et devotionem, ut illorum merita suppleant, quidquid mea non valet infirmitas. Suscipe propitius et miserere. Amen.

B. Quid praestare debeat sacerdos in ipsa missae celebratione.

Quam triste est et deplorandum, ait Bellarminus Cardinalis, videre sacerdotem divina mysteria peragentem, Angelorum choris undique septum, qui ad ea, quae operatur et loquitur, stupent ac tremunt et prae admiratione ingentes clamores excitant, dum ipse sacerdos in medio positus, totus frigidus et quasi stupidus non attendit quid agat, non intelligit, quid loquatur, et ita properat ad finem, ita signa involvit, ita verba praecipitat, quasi latronibus a tergo insequentibus urgeretur!

Clamamus in Sacramento altaris Christum ipsum esse praesentem et interim nonnulli ita se gerunt, ita sacra tractant mysteria, quasi nihil minus verum esse putarent. Nonne sacerdoti eiusmodi illud aptissime convenit, quod olim Tertullianus, cum diversam rem pertractaret, postulavit: „*Sacrificat an insultat?*“

Quam gravem obiurgationem ut a te avertas

bene observes, quae in sequentibus capitibus proponentur.

I. Conspectus caeremoniarum*) Missae privatae.

I. Signa crucis facit celebrans:

A. super se ipsum ad verba:

1) „*In nomine Patris*“ etc. initio Missae.
2) „*Adjutorium nostrum*“ etc.
3) „*Indulgentiam*“ etc.
4) „*Ad Introitum*“.
5) „*In gloria Dei Patris*“, in fine „Gloria“.
6) „*Sequentia Sancti Evangelii*“ etc. prius super librum, dein super se.
7) „*Et vitam venturi*“ etc. in fine „Credo“.
8) „*Benedictus, qui*“ etc. in fine Praefat.
9) „*Omni benedictione*“ etc., in Canone.

---

*) Benedictus XIV. (de Sac. Miss. sect. 2. §. 102. ed. Lov.) „Ipsa communis omnium,“ ait, „sententia docet, Rubricas esse leges praeceptivas, quae obligant sub mortali ex genere suo.“ Id quod facile probatur tum ex Conc. Trid. (sess. 7. de Sac. in gen. can. 13), tum ex Bulla Pii V., quae missali praeponitur. Nec aliud sentiunt St. Liguorius (theol. mor. L. 6. n. 399) et plerique auctores, vix non omnes.

Hoc tamen juxta eundem St. Liguor. et alios limitatur ad Rubricas *intra* Missam servandas, adeo, ut omnia et singula verba et actiones a principio Missae usque ad finem cadant sub praeceptum sintque proinde materia peccati sive gravis sive levis, prout materia gravis fuerit vel levis. (Vide de Herdt t. 1. p. I. n. 2)

10) „*Da propitius*“ etc., cum patena.
11) „*Corpus D. N. J. C.*“ etc., cum hostia.
12) „*Sanguis D. N. J. C.*“ etc., cum calice.
13) „*Initium Sancti Evangelii*“ etc. in fine.

B. super hostiam et calicem ad verba:

1) „*Benedic*“, in oratione „Veni Sanctificator“ (semel).
2) „*Haec dona*“ etc. (ter).
3) „*Benedictam*“ etc. (ter).
4) „*Ut nobis corpus*“ etc. (bis).
5) „*Benedixit*“ ante utramque consecrat. (bis).
6) „*Hostiam puram*“ etc. (quinquies).
7) „*Corpus*“ etc. (bis).
8) „*Sanctificas*“ etc. (ter).

C. cum S. hostia ad verba:

1) „*Per ipsum*“ etc. super calicem (ter).
2) „*Patri omnipotenti*“ etc. inter calicem et pectus (bis).
3) „*Pax Domini*“ etc. super calicem (ter).

II. Inclinationes fiunt:

A. Inclinatio simplex seu capitis erga crucem:

1) Ad *crucificum* in sacristia.
2) *Ascendens ad altare,* deposito calice a latere Evangelii, antequam corporale explicatur.
3) *Post explicationem corporalis* et calice posito in medio, antequam accedit ad librum.
4) *Aperto Missali,* in medium reversus antequam descendat.
5) Quoties *transit ante medium* altare, vel ad illud accedit, aut ab eo recedit, nisi:
a) praevie sit inclinatus, vel

b) mox inclinandus, vel

c) major reverentia aut osculum fieri debeat.

6) Ad „*Gloria Patri*“ quoties occurrit.

7) Inter „*Gloria*“ ad verba: „*Deo — Adoramus — Gratias agimus — Jesu Christe — Suscipe deprecationem — Jesu Christe.*“

8) Ad „*Oremus*“, quoties dicitur.

9) Ad Nomen „*Jesu*“ et „*SS. Trinitatis*“ extra*) Evangelium.

10) Inter „*Credo*“ etc. ad verba: „*Deum — Jesum Christum — simul adoratur.*“

11) Ad verba „*Deo nostro*“ initio Praefationis.

12) Ad utramque „*Memento,*“ dum facit commemorationem.

13) Ad verba „*Tibi gratias agens*“ etc. ante utramque consecrationem.

14) Ad verba „*Per eundem Christum D. N.,*“ sed non ad verba „*Nobis quoque peccatoribus.*“

15) Inter „*Agnus Dei*“ (Rubr, Miss. tit. 10. n. 2 in fine).

16) Seipsum signans cum hostia et calice consecratis ante sumptionem SS. Sacramenti ad verba *Jesu Christi.* (S. R. C. 24 Sept. 1842.) (versus SS)

17) Inter „*Placeat*“ etc. (Rubr. Miss. tit. 10 n. 1.)

18) Ad „*Deus*“ post „*Benedicat vos*“ etc.

19) In fine, antequam de altari descendit.

20) Ante discessum ab altari, ante infimum gradum eiusdem.**) (Rubr. Miss. tit. 12. n. 6.)

---

*) Intra Evangelium inclinatio fit erga librum; item ad nomen Mariae et Sanctorum, de quibus dicitur Missa aut fit commemoratio, necnon et ad nomen Papae fit inclinatio erga librum.

**) Altare supponitur, in quo SS. Sacram. in tabernaculo praesens non est.

21) Ad crucifixum in sacristia, dein minima erga Celebrantem sequentem paratum (ex analogia ad Rubr. Miss. tit. 2. n. 1.).

B. Inclinatio corporis media fit:

1) Ad verba „*Deus tu*“ usque ad „*Oremus*“ inclusive, sed non ad „*Aufer a nobis*“ etc.
2) Ad verba „*Oremus*“ usque ad „*quorum reliquiae.*“
3) Ad verba „*In spiritu humilitatis*“ etc.
4) Ad verba „*Suscipe S. Trinitas*“ etc.
5) Ad verba „*Sanctus*“ usque ad „*Benedictus*“ exclusive.
6) Ad utramque consecrationem.
7) Ad verba „*Domine, non sum dignus.*“
8) Ad communionem S. hostiae.

C. Inclinatio corporis profunda fit:

1) In accessu ad altare, post datum biretum ministro, nisi adsit SSmum. in altaris tabernaculo.
2) Antequam Missa incipitur ante infimum gradum.
3) Infra „*Confiteor*“ usque ad „*Amen*“ post „*Misereatur.*“
4) Inter „*Munda cor meum — Jube Domine benedicere — Dominus sit in* etc.
5) Inter „*Te igitur*“ initio canonis usque ad „*petimus*“ inclusive.
6) Inter „*Supplices te rogamus*“ etc. usque ad „*quotquot*“ inclusive.

III. Genuflexio fit:

1) In plano:
a) in *accessu ad altare,*
b) in *recessu ab eodem.*

Praeterea super *primum* gradum, postquam Celebrans descendit de altari ad Missam incipiendam; hoc quidem, si in tabernaculo contineatur SS. Sacramentum. *(S. R. C. 12 Nov. 1831.)*

2) Quotiescunque in „*Epistola, Tractu, Evangelio*“ imperatur genuflexio.

3) In „*Credo*“ ad verba „*Incarnatus est*“ usque ad „*homo factus est*“ inclusive.

4) Ante et post *Elevationem* hostiae et calicis.

5) Quoties *post Elevationem movet hostiam* et *calicem,* scil. ante et post motum.

6) Ad verba ultimi Evangelii „*Verbum caro factum est.*“

7) Ad „*flectamus genua.*“

IV. Manuum positiones:

A. Manus prius junctae extenduntur, elevantur usque ad humeros et non ultra (Rubric. Miss. tit. 4. n. 3.) et junctae ante pectus demittuntur: Haec manuum elevatio fit:

1) Ad „*Gloria in excelsis Deo.*“

2) Ad „*Credo in unum Deum.*“

3) Ad verba „*Veni Sanctificator*“ (Cfr. Rubr. Miss. tit. 12 n. 1.)

4) Ad „*Memento*“ mortuorum, usque ad faciem. (Vide Rubr. Missalis tit. 9. n. 2.)

5) Ad „*Benedicat vos*“ etc. in fine Missae.

B. Manus (prius junctae) extensae elevantur et junguntur ante pectus:

1) Ad verba „*Sursum corda*“ usque ad pectus elevando et jungendo tantum usque ad „*Deo nostro.*“

2) Ad verba „*Te igitur.*“

3) Ad verba „*Fiat dilectissimi filii tui D. N. J. C.*

4) Ad „*Memento*“ vivorum usque ad faciem (vide Rubr. Miss. tit. 8. num. 3.)

C. **Manus prius junctae** (non elevando) ante pectus extenduntur ab initio et junguntur — ad finem verborum (Rubric. Miss. tit. 5. n. 1.)

1) Ad „*Oremus,*“ tamen ante „*Pater noster*“ prius non junguntur.

2) Ad „*Dominus vobiscum*“ ad populum versus.

3) Ad „*Orate fratres.*“

D. **Manus prius extensae** (non elevando) ante pectus junguntur (Rubric. Miss. tit. 5. n. 1.)

1) Post Orationes ad verba: „*Per D. N. J. C.*“ vel in alia conclusione „*in unitate.*“

2) Post Praef. ad „*Sanctus*“ usque ad „*Benedictus.*“

3) Post „*Communicantes*“ ad verba „*Per eundem.*“

4) Post „*Hanc igitur*“ ad verba „*Per Christum D. N.*“

5) Post Orationes: „*Supplices — Memento — Nobis quoque peccatoribus.*“ (Cfr. Ordo M. et Rubr. Miss. tit. 9. n. 1. in fine).

E. **Manus extensae tenentur ante pectus,** scil. ita, ut palma unius manus respiciat alteram, et digitis simul junctis quorum summitas humerorum altitudinem distantiamque non excedat. (Rubr. Miss. tit. 5. n. 1.)

1) *Infra Orationes omnes*, scil. Collectas, Secretas, Postcom. usque ad „*Per D. N.*“, si no-

men *Jesu* occurrit, vel usque ad „*in unitate*“, si nomen *Jesu* non occurrit in clausula.

2) *Per totam Praefationem.*

3) Inter canonem fere semper, nisi exceptio exprimatur.

F. Manus extensae super altare ita ponuntur, ut palma digitis junctis quiescat super altare extra corporale; intra corporale vero manus super parvum digitum erecta quiescat a consecratione usque ad communionem inclusive (Rubr. Miss. tit. 4. n. 1. et lit. 9. n. 1.)

1) Quoties *celebrans osculatur altare.*

2) Quoties *flectit genu ad altare* excepta genuflexione immediate ante hostiae elevationem.

3) Ad verba Praefationis: „*Per omnia*“ — „*Dominus vobiscum.*“

4) Ante „*Pater noster*“ ad „*Per omnia*“ etc.

5) Inter *Epistolam, Graduale* et *Sequentiam* manus poni possunt super altari vel libro.

G. Manus alterutra super altare ponitur sive intra, sive extra corporale, sive erecta sive plana.

1) Inter *signum crucis* ad Introitum in Missa de Requiem *(S. R. C. 7 Sept. 1816.)*

2) Ad verba „*Nobis quoque peccatoribus.*“

3) Inter „*Libera nos*“ etc. usque ad: „*Da propitius*“ etc.

4) Ad „*Miserere nobis*“ post primum „*Agnus Dei*“ usque ad finem, exceptis Missis de Requiem, ubi tenentur junctae ante pectus.

5) *Patenam tenens inter signum crucis* cum calice ante communionem.

6) *Patenam tenens* dum *porrigit calicem ad infundendum* vinum.

7) Dum *facit signum crucis super* altare ad ultimum Evang. St. Joannis.

8) Quotiescunque alterutra est occupata.

H. Manus sinistra super pectus*) ponitur et quidem post consecrationem, ut parvus tantum digitus vestem tangat.

1) Quotiescunque *celebrans seipsum* signat.

2) Dum *percutit pectus* ad „*Confiteor.*"

3) In fine Missae *benedicens populum.*

4) Quotiescunque dextra sola occupata est, et sinistra poni nequit super altare.

I. Manus ambae junctae super aram altaris ponuntur, ita ut digiti parvi dumtaxat frontem seu medium anterioris partis tobaleae seu mensae altaris tangant, residuo manuum inter se et altare retento, pollice dextro super sinistrum in modum crucis posito. (Rubr. Miss. tit. 4. n. 1.)

1) Ad verba: „*Oramus te*" usque ad verbum „*reliquiae*" exclusive.

2) Ad verba: „*In spiritu humilitatis.*"

3) Ad verba: „*Suscipe Sancta Trinitas.*"

4) Ad verba: „*Te igitur*" usque ad „*uti accepta habeas.*"

5) Ad verba: „*Supplices te rogamus*" usque ad „*ex hac altaris participatione.*"

---

*) Sinistra ponitur 1) super librum, quando signatur Evangelium (etiam ultimum) in libro. (*S. R. C. 7 Sept.* 1816.)

2) Super calicis pedem, dum calix tegitur vel detegitur.

6) Inter *tres Orationes ante Communionem.*
7) Ad verba: *„Placeat tibi S. Trinitas."*

K. Manus junctae ante pectus ita componuntur, ut extensis et junctis pariter digitis, pollex dexter super sinistrum ponatur in modum crucis." (Rubr. Miss. tit. 3. 1.)

1) Omnibus in casibus, ubi alia positio supra praescripta non est; hinc ad *„Introibo"* — *„Kyrie"* — *„Gloria"*
2) Ante et post *„Dominus vobiscum."*
3) Ante et post *„Oremus"* antequam manus extenduntur pro oratione dicenda.
4) Ad verba: *„Munda cor meum"* etc., quum altare tangatur, item ad *Evang.* — *Credo* — *Offert.*
5) Sub Psl. *„Lavabo,"* postquam Celebrans manus lavit,
6) Sub utroque *„Memento"* et post communionem S hostiae, ubi manus elevatae tenentur usque ad faciem.
7) Ante *„Pater noster."*
8) Ad primum *„Agnus Dei"* et in Missa de Requiem inter tria *„Agnus Dei."*
9) Inter Versiculum, qui dicitur *Communio.*
10) Inter *ultimum Evangelium.*
11) Demum *ante omnem benedictionem.*

V. Oculorum elevationes ad crucem et, si SS. Sacramentum sit expositum, versus illud.

A. Oculi elevantur et statim demittuntur.

1) Ante verba: *„Munda cor meum."*
2) Ad verba· *„Suscipe sancte Pater."*
3) Ad verba: *„Veni Sanctificator."*

4) Ante verba: „*Suscipe S. Trinitas.*"
5) Ad verba: „*Deo nostro*" sub initio Praef.
6) Ad verba: „*Te igitur.*"
7) Ad verba: „*Elevatis oculis*" ante consecrationem.
8) Ad verba: „*Benedicat vos*" in fine Missae.

B. Oculi elevantur continuate:

1) Inter *oblationem calicis,* ad crucem.
2) Inter *elevationem hostiae et calicis,* in Sanctissimum Sacramentum.

C. Oculi intenduntur in SS. Sacramentum:

1) Toto „*Memento defunctorum,*" dum Sacerdos privatim orat.
2) Per totam *Orationem Dominicam,* incipiendo a „*Pater noster.*"
3) Inter *tres orationes ante Communionem.*

NB. Praeter hos tres casus haec oculorum intentio non est praescripta; licet fieri conveniat, praesertim ad „*Supplices, Agnus Dei, Domine non sum dignus*" etc.

VI. Oscula fiunt in medio altari, manibus extensis aequaliter hinc inde super compositis.

(Rubr. Miss. tit. 4. n. 1.)

1) Ad verba: „*Quorum reliquiae.*"
2) Ante „*Dominus vobiscum.*"
3) Ante „*Orate fratres.*"
4) Inter „*Uti accepta habeas*" etc.
5) Inter „*ex hac altaris participatione,*"
6) Post „*Placeat*" etiamsi non detur beneditio.

NB. 1) Osculandum praeterea: *Amictus, Manipulum, Stola,* tum induenda, tum exuenda.

2) Item prima verba Evangelii et quidem verba *textus sacri* dicendo: „*Evangelica dicta.*"

3) Patena in extremitate seu *ora* patenae ad verba „*Da propitius pacem in diebus nostris.*" (*S. R. C* 24 *Julii* 1683.)

VII. Prolatio verborum:

A. Voce alta, i. e. clara et intelligibili, ita tamen moderata, ut celebrantes in aliis altaribus non turbentur. (Rubr. Miss. gen. tit. 16. n. 2).

1) „*Introibo — Introitus — Kyrie — Gloria.*"

2) „*Dominus vobiscum — Oremus — Collectae — Epistola — Graduale — Sequentia.*"

3) „*Evangelium — Symbol. — Offert. — Praefat.*

4) „*Per Omnia* etc. — *Praeceptis — Pater Noster.*"

5) „*Per Omnia — Per Dominum* etc. — *Agnus Dei.*"

6) Versiculus *Communio — Postcommunio.*

7) „*Ita Missa est,*" versus populum — „*Benedicamus,*" item, „*Requiescant* (versus altare.)

8) „*Benedicat vos*" — *Evangelium.*

B. Voce media, i. e. „aliquantulum, parum etc. elata," ut aiunt Rubricae mox citandae.

1) „*Orate fratres*" (Rubr. ex. Ord. Miss.)

2) „*Sanctus — Benedictus*" — (Rubr. Miss. tit. 7. num. 8.)

3) „*Nobis quoque peccatoribus*" (Ordo Miss.)

4) „*Domine, non sum dignus*" (Ordo Miss.)

C. Voce submissa seu secreta, i. e. ut Sacerdos ipsemet se audiat et a circumstantibus non audiatur. (Rubr. gen. Miss. tit. 16. n. 2.)

Hac voce pronuntiantur verba omnia, quae nec clara, nec mediocri voce dicenda sunt, maxime vero verba consecrationis.

D. Memoriter dicenda sunt:

Omnia, quae legi e libro vel e tabella decenter non possunt, e. g. quae dicenda sunt cum profunda vel etiam media corporis inclinatione, e. g. „*Munda cor* — *Sanctus* — *Supplices*" —; item, quae dicenda sunt elevatis vel in Sacramentum intentis oculis, ut e. g. „*Offerimus*", „*Pater Noster*" etc.

II. Summa rubricarum.

I. *De partibus mobilibus Missae officio conformis.*

1. Psalmus *Judica me Deus* in omni missa dicitur, exceptis missis de dominica et de feria infra tempus Passionis, necnon missis *de requiem.*

2. *Introitus* semper dicitur, praeterquam in missa sabbati sancti et in cantata vigiliae Pentecostes. Tempore Paschali antiphonae ad introitum adduntur duo *alleluja; offertorio* autem et *communioni* unum additur *alleluja.*

3. *Gloria in excelsis*)* dicitur in omni missa conformi officio, quando in matutino dictus est hymnus *Te Deum;* excipiendae tamen sunt mis-

---

*) An stante consuetudine, quod hymnum *Gloria in excelsis Deo* etc. integre sub organo moduletur, et humanis vocibus, nec alternatim concinatur, possit Episcopus cogere ad implementum eorum, quae continentur in cap. 28. lib. I. Caeremonialis Episcoporum?

Resp. Abusum huiusmodi ab ecclesiae praedictae praxi omnino tollendum. (*S. R. C.* 19 *Sept.* 1654 *in Seguntina.*)

sae feriae quintae in coena Domini et sabbati sancti, quae admittunt *Gloria in excelsis,* licet in officio non dicatur *Te Deum.* Dicitur igitur et *Te Deum* et *Gloria in excelsis* in omnibus festis praeter Innocentium et Compassionis B. M. V.; item in dominicis extra Adventum et Septuagesimam: i. e. a dominica Septuagesima usque ad dominicam Palmarum inclusive.

4. In festis duplicibus una tantum dicitur oratio, nisi cum duplici occurrat dominica, feria major, vigilia, dies infra octavam aut simplex; tunc enim horum fit commemoratio post orationem diei.

5. Diebus dominicis, diebus infra octavas, festis semiduplicibus et simplicibus, feriis et vigiliis regulariter tres dicendae sunt orationes, diversae pro diversitate temporis, prout indicatae sunt in missali.*) Sed hae orationes, quae secundo et tertio loco ponuntur, omittendae sunt, si commemorationes sunt faciendae; quodsi una tantum fit commemoratio, omittitur solummodo oratio tertio loco posita. In numero orationum non referuntur orationes praescriptae ab Ordinario, neque oratio de venerabili in missis coram exposito SS. Sacramento. *Oratio ad libitum,* quae tertio loco

*) Patronus in oratione „A cunctis" nominandus non principalis loci est intelligendus, sed titularis ecclesiae. (*S. R. C.* 12 *Nov.* 1831) Si Patronus vel Titularis in illa oratione iam sit nominatus, aut de eo celebrata sit missa, omittenda est nova nominatio ad litteram N. Si oratorium publicum aut privatum non habet sanctum Patronum vel Titularem, in oratione *A cunctis* nominandus est Patronus civitatis vel loci (*S. R. C.* 12 *Sept.* 1840.)

in Missa dicenda praescribitur ab octava Pentecostes usque ad Adventum et a Purificatione usque ad Quadragesimam *per modum praecepti et obligationis* semper dici et nunquam omitti debet, nisi commemoratio specialis occurrat; nec potest pro illa substitui oratio imperata, nec de Venerabili, quando celebratur coram exposito Sacramento. *(S. R. C 17 Aug. 1709.)*

6. Regula praedicta valet cum his exceptionibus: a) tempore Passionis in missis ferialibus, item infra octavas Paschae et Pentecostes duae dicuntur orationes, quarum secunda est *Ecclesiae* vel *pro Papa;* b) dominica Palmarum et dominica in Albis, necnon in vigiliis Nativitatis Domini et Pentecostes una tantum dicitur oratio; c) dominicis infra octavas fit tantum commemoratio octavae et festi simplicis forte occurrentis, sed orationes de tempore omittuntur.

7. In omnibus *Missis solemnibus seu, quae cantantur* coram SS. Sacramento in altari exposito, debet fieri commemoratio de eodem SS. Sacramento post omnes alias orationes de praecepto, et in missis solemnibus celebrandis in festis I. et II. classis eadem commemoratio facienda est sub unica conclusione. *(S. R. C. 23 Julii 1736);* quando vero Missa cantatur coram SS. Sacramento in festis I. classis occurrentibus in Dominica, commemoratio SS. Sacramenti coniungenda est commemorationi Dominicae. *(S.R. C. 3 Mart. 1761.)* Idem valet, si post orationem diei alia commemoratio fieri debeat. Eodem modo commemoratio SS. Sacramenti facienda est in missa solemni, in qua consecratur hostia mox publice in ostensorio adorationi exponenda. *(S. R. C. 25 Maii*

1819.) Eadem commemoratio omittenda est in festo SS. Cordis Jesu. *(S. R. C. 6 Sept. 1834.)* In *Missis privatis* autem sive ad altare expositionis, sive ad alia altaria durante expositione celebratis, in precibus quadraginta horarum commemoratio SS. Sacramenti semper addenda est post omnes orationes de praecepto rubricarum dicendas, sed ante quascunque imperatas, exceptis duplicibus I. et II. classis, vigiliis Nativitatis Domini et Pentecostes atque Dominica Palmarum, in quibus omitti debet. In ceteris expositionibus, quae fiunt ex causa publica, addi potest ad libitum sacerdotis, praeterquam in iisdem diebus prohibitis.

8. *Collecta,* quae ab Episcopo imperatur, non tantum in saecularium, sed etiam in regularium ecclesiis etiam exemptis per modum praecepti et obligationis est dicenda; nec licet pro libitu cessare ab eadem recitanda, antequam Ordinarius id iusserit. *(S. R. C. 31 Mart. 1821.)* Si oratio imperetur *pro re gravi et missa determinata,* dicitur etiam in duplici I. et II. cl.; in duplici I. cl. sub unica conclusione, nisi aliae commemorationes occurrant, et in duplici II. cl. ac diebus inferioris ritus sub sua conclusione, vel cum reliquis commemorationibus, si sint faciendae.

Si autem oratio pro re gravi imperetur dicenda *per aliquod tempus,* omittenda est in *omnibus Missis in duplicibus I. cl., Dominica Palmarum, Vigiliis Nativitatis D. N.* et *Pentecostes, feria quinta in coena Domini* et *Sabbato sancto,* atque in *votivis solemnibus* (quia celebrantur sub ritu I. cl.); in duplicibus vero II. cl. ad libitum celebrantis *legi* vel *omitti potest in missis pri-*

vatis; (S. R. C. 7 Sept. 1816) in *conventuali* autem et in *solemni debet omitti (S. R. C. 23 Maii 1835)*; aliis omnibus diebus, etiam Dominicis Adventus et Qadragesimae dici debet. *(S. R. C. 20 Aprilis 1822.)*

9. Diebus anniversariis electionis et consecrationis Summi Pontificis collecta in Missa adiungenda pro eodem est de praecepto. *(S. R. C. 12 Martii 1836.)* Collecta pro Summo Pontifice diebus creationis et coronationis dici *debet* et sub unica conclusione in duplicibus secundae classis *(S. R. C. 22 Maii 1841.)*, nisi alia commemoratio sub distincta conclusione sit facienda, cui in casu adiungitur. Diebus autem inferioris ritus semper dicitur sub distincta conclusione et post orationes de praecepto, sed ante orationes votivas. Idem dicendum de oratione pro Episcopo quoad ipsius Dioecesim.

10. In conclusione orationum*) hic modus servatur: 1. si oratio dirigatur ad Patrem et in ea nulla fit mentio Filii, sic concluditur: *Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus per omnia saecula saeculorum;*

*) Extra missam et horas canonicas orationes concludendae sunt brevi conclusione; quae, si oratio dirigatur ad Patrem, est: *Per Christum Dominum nostrum;* si fiat mentio Filii: *Per eundem Christum Dominum nostrum;* si dirigatur ad Filium: *Qui vivis et regnas per omnia saecula saeculorum.*

Oratio de SS. Sacramento in laudibus vespertinis terminanda est brevi conclusione: *Qui vivis et regnas per omnia saecula saeculorum;* vel *Qui vivis et regnas in saecula saeculorum.*

2. si in principio aut medio orationis mentio fiat Filii, sic concluditur: *Per eundem Dominum nostrum* etc. *(S. R. C. 11 Martii 1820.)*; 3. si in fine: *Qui tecum vivit et regnat* etc.; 4. si oratio dirigatur ad Filium et in ea non fiat mentio Patris: *Qui vivis et regnas cum Deo Patre in unitate* etc.; 5. si autem fiat mentio Patris, concluditur: *Qui vivis et regnas cum eodem Deo Patre,* etc.; 6. si facta fuerit mentio Spiritus sancti, in conclusione dicitur: — *in unitatem ejusdem Spiritus sancti* etc.

11. *Graduale* dicitur in omni missa, exceptis sabbato sancto et toto tempore Paschali incipiendo a sabbato in Albis inclusive usque ad festum SS. Trinitatis exclusive; tunc enim illius loco dicuntur duo *versus* et quatuor *alleluia.* Graduali jungitur *Tractus* omnibus dominicis a Septuagesima usque ad Pascha; item omnibus feriis II. IV. et VI. Quadragesimae, sicut et in omnibus missis festivis et votivis a Septuagesima usque ad Pascha.

12. *Sequentia* seu *Prosa* dicitur infra octavas Paschae, Pentecostes et Corporis Christi, quando missa celebratur de octava, et in missa septem dolorum B. M. V. festiva, (non in votiva, *S. R. C. 16 Sept. 1673.)* Semper autem in missa solemni tam festo, quam de Requiem, dum Sequentia cantatur in choro, eadem submissa voce recitari debet a solo celebrante, non alternatim a celebrante et sacris ministris. *(S. R. C. 11 Sept. 1847.)*

13. *Credo* *) dicitur a) in omnibus festis Domini,

*) An sit toleranda consuetudo, ut Symbolum sub organo moduletur? *Resp.* Abusum huiusmodi minime toleran-

inter quae etiam computatur anniversarium dedicationis Ecclesiae; b) in festis B. Mariae V. et Angelorum; c) in festis Evangelistarum et Apostolorum; d) in festis Doctorum Ecclesiae ac Patroni loci vel tituli ecclesiae, non vero in missis patronorum minus principalium *(S. R. C. 22 Aug. 1744)*; e) in festo omnium Sanctorum et S. Mariae Magdalenae; f) in festis, quae cadunt in Dominicas aut infra octavas festorum *Credo* habentium; g) in festis Sanctorum, de quibus habetur insignis reliquia; h) tandem Symbolum potest decantari in missa solemni in illa ecclesia, ubi altare est erectum sub invocatione alicujus sancti, ratione concursus populi. — Festa Martyrum, Virginum, sanctarum Mulierum et Confessorum per se non habent Symbolum, unde adagium illud: M. V. C. non credunt.

14. *Praefatio* propria semper legenda est, si missa habet propriam; si autem missae praefatio propria non assignata sit, et celebretur infra octavam, quae propriam habet praefationem, haec assumenda est; quod si extra ejusmodi octavam celebretur tempore Quadragesimali, Passionis, aut Paschali, legi debet etiam diebus Dominicis horum temporum *(S. R. C. 18 Dec. 1779)* praefatio Quadragesimalis, de Cruce, aut Paschalis; alioquin dicitur communis. Diebus dominicis autem loco communis sumenda est praefatio de SS. Trinitate. (Clemens XIII. *3 Jan. 1759.)* Insuper observandum est, in festo S. Joannis Apostoli et

---

dum, sed omnino per Episcopum provideri, ut integre intelligibili voce Symbolum decantetur, ita, ut a populo distincte audiri valeat. (S. *R. C.* 10 *Martii* 1657.)

die octava S. Stephani legendam esse praefationem de Nativitate Domini; porro in occurrentia duarum octavarum praefationem de digniore assumendam esse. In missis, quae celebrantur coram SS. Sacramento dicitur praefatio missae currentis, si habeat propriam; alias dicitur communis, nunquam vero de Sacramento. *(S. R. C. 4 Sept. 1745.)*

15. Proprium *Communicantes* infra octavam ascensionis semper dicitur, quamvis alia missae conveniens legatur praefatio propria. *(S. R. C. 7 Aug. 1627.)*

16. *Ite, missa est* semper dicitur, quando in missa dicitur hymnus angelicus; quando vero hymnus omittitur, loco illius dicitur (versus altare) *Benedicamus Domino.*

17. In fine missae semper legitur *Evangelium S. Joannis*, exceptis dominicis, feriis majoribus et vigiliis, in quibus fit officium de sancto; tunc enim loco illius sumitur proprium de dominica vel de feria, vel de vigilia.

II. De missis votivis.

A. De solemnibus.

1. Missae votivae solemnes pro re gravi vel publica Ecclesiae causa ab Ordinario praescriptae (e. g. pro precibus XL horarum, pro salute et incolumitate Ecclesiae et ecclesiastici regiminis, pro communi beneficio obtinendo vel obtento, pro avertenda afflictione communi, pro bono statu reipublicae vel propter votum a communitate factum et *extraordinarium* populi concursum) celebrari nequeunt in festis duplicibus I. classis, dominicis privilegiatis I. classis, videlicet Dominica I

Adv. et Quadrag., Passionis et Palmarum, Paschae et Pentecostes cum duabus feriis subsequentibus, Dom. in albis et SS. Trinitatis, feriis cinerum et majoris hebdomadae, vigiliis Nativitatis Domini et Pentecostes. *(S. R. C. 27 Martii 1779 et 12 Sept. 1767.)*

2. Diebus missam votivam celebrari non permittentibus cantanda est missa diei cum commemoratione votivae sub una conclusione.

3. In ecclesiis minoribus, ubi unica celebratur missa, non potest omitti illa missa occurrentis festi de praecepto, ut cantetur votiva.

4. In missis votivis solemnibus pro causa publica semper dicitur *Gloria in excelsis*, nisi celebrentur in paramentis violaceis.. *(S. R. C. 13 Febr. 1666 et 25 Sept. 1852 in Eystett.)*

5. Una tantum dicitur oratio, ubi duae cantantur missae; et si expositum sit SS. Sacramentum, orationi missae votivae unitur oratio de venerabili, quae unio et locum habet in missa votiva de SS. Trinitate, de Beata et de Spiritu sancto, quando in gratiarum actionem celebrantur addendo orationem: *Deus, cujus misericordiae,* ita ut tres orationes sub una conclusione absolvantur.

6. Ubi vero diebus missam votivam permittentibus una tantum celebratur missa, debet in ea sub distincta conclusione fieri commemoratio duplicis occurrentis, diei infra octavam privilegiatam (Nativitatis Domini, Epiphaniae, Paschatis, Pentecostes et Corporis Christi) aut feriae majoris; non tamen fit commemoratio diei infra octavam communem nec simplicis, nec semiduplicis.

7. Iis autem diebus, in quibus missa votiva solemnis prohibita, applicatio tamen rectori eccle-

siae libera est (uti in duplicibus I. classis non festivis de praecepto, feria quarta cinerum, diebus prioribus hebdomadae sanctae et in vigiliis Nativitatis Domini et Pentecostes) cantatur missa de die, et orationi missae diei uniri debet collecta missae votivae sub una conclusione; deinde tantum fieri debent commemorationes, quae locum inveniunt in festis I. classis. Si praescripta fuerit missa de SS. Trinitate, vel de Beata vel de Spiritu sancto in gratiarum actionem orationi diei solummodo unitur oratio: *Deus cujus misericordiae.*

8. *Symbolum* dicitur in missis votivis solemnibus, quando celebrantur in paramentis non violaceis; si autem cum violaceis, extra diem dominicam omitti debet.

9. *Praefatio* propria dicitur, si talem missa habeat; si autem praefatione propria careat, infra octavam, sumitur praefatio octavae, propriam habentis; extra octavam tempore Quadragesimali, Passionis aut Paschali sumitur praefatio de tempore; alioquin dicitur praefatio communis, in dominicis vero praefatio de SS. Trinitate.

10. *Communicantes* proprium etiam in missis votivis infra octavam dicendum est.

11. In omnibus missis votivis ultimum evangelium S. Joannis est.

B. De privatis.

1. Missae votivae ob causam privatam celebrari nequeunt (qualiscunque demum solemnitas accedit *(S. R. C. 22 Dec. 1753)* in: duplicibus, dominicis, feria quarta cinerum, tota hebdomada sancta, in vigiliis Nativitatis Domini, Epiphaniae

ac Pentecostes, infra octavas privilegiatas Nativitatis Domini, Epiphaniae, Paschatis, Pentecostes et Corporis Christi; necnon in die commemorationis omnium fidelium defunctorum.

2. In missis votivis privatis *Gloria in excelsis* omittitur, praeterquam in missis votivis de Angelis, et iis de Beata Maria Virgine, quae celebrantur sabbatis.

3. *Orationes* tres dicuntur, quarum prima est ex missa votiva, secunda ex missa diei currentis, tertia illa, quae in missa diei secundum locum obtinet. Commemorationes, quae in missa diei obveniunt, omnes dicendae sunt. Quodsi vero secunda oratio diei ex communibus sit, in missis votivis de Beata Maria Virgine tertia erit de Spiritu sancto: *Deus, qui corda fidelium* etc.

4. *Symbolum* in missis votivis privatis nunquam dicitur.



Ordinarie legenda est missa directorio consona. Missae vero votivae nonnisi ex rationabili causa et diebus non impeditis celebrari debent.

Missae votivae non possunt acceptari nisi pro diebus, quibus secundum regulas Missalis celebrari possunt. *(S. R. C. 3 Sept. 1612.)*

Ne norma desit, ex qua intelligi possit, quaenam pro singulis votis sumenda sit missa, declaratum est, non debere dici Missas votivas seu collectas, quae propriae sunt solemnitatum, aut in Missali Romano designatur: eiusmodi sunt Missae Nativitatis, Circumcisionis, Epiphaniae, Resurrectionis, Ascensionis D. N. J. Ch. Nativitatis, Purificationis, Annuntiationis, Assumptionis B. M.

V., S. Jois B. et aliae huiusmodi, quae proprios habent Introitus et Collectas.

Quando igitur Missa in honorem *eiusmodi SS. Mysteriorum* petitur, aut ex praescripto fundatorum et institutione eorundem dicenda esset, non ideo violandae sunt rubricae, imperitorum laicorum causa, sed satisfit si missa de die occurrente celebretur cum intentione ad honorem dicti SS. Mysterii *(S. R. C. 19 Maii 1614 et 29 Januarii 1752.)* Et ubi agitur *de B. M. V.*, una ex votivis in fine missalis positis iuxta distributionem temporis in eo factam semper est celebranda, nunquam vero Missa de ipsis eiusdem B. M. V. festivitatibus *(S R. C. 22 Dec. 1753)* (excepta tamen Missa septem dolorum, quam omissa Sequentia pro votiva dicere licet.) Quantum igitur fieri potest, curandum est, ut omnes missae votivae ad eas, quae in Missali assignatae sunt, reducantur, ne ecclesiae ritus ad cuiuslibet arbitrium, propriae devotionis praetextu temere mutentur.

In aliis votivis *Sanctorum* (nam de Beatis non canonizatis absque speciali sedis Apostolicae indulto non licet missas votivas celebrare) dicitur missa propria, mutatis in Collecta verbis *„solemnitas“*, *„natalitia“* in verba *„memoriam“*, *„honorem“* et demptis vocabulis *„hanc diem“* *„hodierna die“* desumptisque vel Tractu vel Vers. cum Alleluia, vel etiam Graduali iuxta temporis rationem ex Communi Sanctorum. Quando Missa extra festum esset inconveniens, sive propter Introitum *„Gaudeamus“* sive propter omnes eius partes, tunc Introitus vel tota missa de Communi desumitur. Infra Octavam alicuius Sancti illis die-

bus, quibus officium est de die infra Octavam, missa officio congruens est dicenda. Quodsi vero fit officium de festo semiduplici, Missa votiva de hoc Sancto, cuius octava celebratur, sed absque *Gloria* et *Credo* dici potest.

Diebus, quibus dici possunt missae votivae privatae vel defunctorum, sacerdos ad illas obligatus ratione fundationis vel accepti manualis stipendii, propriae obligationi non satisfacit dicendo missam de die occurrente: expressa enim voluntas testatorum vel postulantium, dummodo sit rationabilis, debet adimpleri. *(S. R. C. 3 Martii 1761.)*

Sacerdos ex oblato manuali stipendio obligatus ad dicendam missam votivam in honorem alicujus Sancti vel Mysterii, non satisfacit susceptae obligationi, si die, quo per rubricas licet dicere missam votivam, celebret missam conformem officio, quod illo die recitavit. *(S. R. C. 12 Sept. 1840, vide Gardellini vol. IV pag. 45 ed. Romae 1858.)*

Possunt adimpleri quaelibet fundationes sive in honorem sanctorum, sive pro defunctorum deliberatione celebrando missam de die, dummodo missa Sanctorum pro adimplemento fundationis celebranda seu etiam defunctorum ab occurrente primae vel secundae classis solemnitate aut festivo die quoad forum non impediatur *(S. R. C. 2 Sept. 1741.)*

C. De missa pro sponso et sponsa.

1. Missa pro sponso et sponsa in Missali assignata dici potest omnibus diebus, exceptis omnibus dominicis et festis in foro observandis, nec-

non in duplicibus primae et secundae classis, item exceptis tota octava Epiphaniae et vigilia octavaque Pentecostes, die octava Corporis Christi aliisque diebus duplicia secundae classis excludentibus *(S. R. C. 20 April. 1822.)* Die vero commemorationis omnium fidelium defunctorum legi potest. *(S. R. C. 7 Sept. 1850.)*

2. Prohibetur missa pro sponso et sponsa tempore clauso, quo tum benedictio tum commemoratio nuptiarum in missa diei fieri nequit. *(S. R. C. 31 Aug. 1839 et 7 Sept. 1850.)*

Nec dici potest missa pro sponsis, nec fieri commemoratio in missa diei, si infra eandem non fit benedictio, sed ritus benedictionis ab eo abstrahitur *(S. R. C. in Limburg. 23 Junii 1853)*, privilegia enim huic missae concessa sunt propter benedictionem infra eam faciendam.

Si mulier sit vidua *et* benedictio nuptiarum *et* missa propria pro sponso et sponsa debet omitti *(S. R. C. 3 Mart. 1761)*; pariter si dicitur missa diei aut missa votiva pro devotione sponsorum, commemoratio nuptiarum omittenda est.

3. Missa pro sponsis sive celebretur *cum cantu et solemnitate*, sive *privata tantum* ritum semper retinet missae votivae privatae, in colore albo sine *Gloria* et *Credo;* et in fine dicitur *Benedicamus Domino* et ultimum *Evang. S. Jois.*

4. In *duplicibus* 2a oratio sumitur ex missa diei, 3a dicitur tunc tantum, quando facienda est commemoratio octavae, feriae, vigiliae vel simplicis occurrentis.

In *semiduplicibus* 2a oratio sumitur ex missa diei, dein aliae commemorationes, si forte faciendae sint; quodsi nulla occurrat, oratio 3a dicitur

ea, quae in missa diei secundum locum obtinet. Omnibus diebus supra assignatis, quibus missa pro sponso et sponsa dici nequit, dicitur missa diei currentis, cum *Gloria, Credo, Ite Missa est* et *ultimo Evangelio* prout diei conveniunt et fit commemoratio ex missa pro sponso et sponsa (cum omnibus orationibus, quae in eadem missa pro benedictione nuptiarum habentur) *post* omnes alias orationes in missa diei a rubricis praescriptas, sed *ante imperatas, semper* vero *sub distincta conclusione (S. R. C. 20 April. 1822.)*

III. De missis defunctorum.

1. Prima missa pro defunctis in missali assignata dicitur die commemorationis omnium fidelium defunctorum, nec non in exequiis, die tertio, septimo, trigesimo et anniversario summi Pontificis, Cardinalium, Episcoporum et Sacerdotum; secunda missa, quae inscripta est *in die obitus seu depositionis,* dicitur in exequiis aliorum clericorum et laicorum, et tertia in horum die *anniversaria.* Quarta, quae nominatur *quotidiana* dicitur, dum per annum exigitur missa pro defunctis.

2. Missa exequiarum solemnis *praesente corpore* cantari potest omni die, exceptis festis I. classis, quae observantur in populo, feria quinta in coena Domini, sexta Parasceves et sabbato sancto; permittitur tamen (unica solemnis) feriis II. et III. Paschatis et Pentecostes. Sed in festis de praecepto non omittenda est missa diei.

Absente corpore prohibetur missa exequialis in dominicis, in festis I. et II. classis, feria quarta cinerum, hebdomada sancta, vigiliis Nativitatis Domini et Pentecostes et infra octavas Nativitatis

Domini, Epiphaniae, Paschatis, Pentecostes et Corporis Christi.

Cum primum accipitur nuntius de obitu alicuius in loco dissito, missa de Requiem in primo die non impedito etsi occurrat festum duplicis maioris vel minoris ritus, non tamen de praecepto in foro feriandum, insuper quoque in vigilia Epiphaniae, minime vero infra octavas privilegiatas, *cantari* potest. *(S. R. C. 4 Maii 1686 et 27 Mart. 1779.)*

Cum in exequiis pauperum saepius contingat, ut expensas missae cantatae a Rubricis expostulatae *(missae privatae de Requiem etiam praesente cadavere nequeunt dici diebus, quibus iuxta rubricas huiusmodi celebratio impeditur (S. R. C. 23 Maii 1835)* solvere nequeant, pro hoc casu toleratur missa privata de Requiem in die depositionis, quando non est festum primae vel secundae classis, neque infra octavas privilegiatas, neque Dominica, neque dies festum duplex excludens. *(S. R. C. 22 Maii 1841.)*

Missa in die tertio, septimo et *trigesimo* a die obitus vel sepulturae numerando *cantari* potest, quando in iis occurrit duplex maius vel minus non feriatum *(S. R. C. 23 Aug. 1766 et 16 Dec. 1828.)* Prohibetur itaque *missa de die tertio* etc. in dominicis et festis in foro feriatis, in festis duplicibus I. et II. classis, infra octavas privilegiatas, necnon in feria IV cinerum, per totam hebdomadam sanctam et in Vigiliis Nativitatis et Pentecostcs.

Extra diem tertium, septimum et trigesimum sive a die obitus, sive a die sepulturae numeretur, absque speciali indulto non potest missa ut in die

obitus cantari, etiamsi alicuius defuncti conveniant consanguinei. *(S. R. C. 27 Febr. 1847.)* Quodsi autem eiusmodi dies tertius, vel septimus vel trigesimus cadat in dominicam, vel diem festivum, anticipatur vel transfertur in diem sequentem cum eadem solemnitate *(S. R. C. 23 Maii 1603 et 4 Sept. 1745.)*

3. Anniversaria ex dispositione testatorum cantari possunt in duplicibus etiam majoribus, *(S. R. C. 1 Dec. 1666)* non tamen I. et II. classis, nec in dominicis et festis de praecepto; pariter nec infra octavas*) Nativitatis, Epiphaniae, Paschatis, Pentecostes et Corporis Christi; item nec feria quarta cinerum, nec infra hebdomadam majorem, nec vigiliis Nativitatis Domini et Pentecostes. Si ejusmodi anniversarium ex dispositione testatoris impeditum fuerit, non potest cantari missa de festo occurrente vel feria privilegiata per applicationem *(S. R. C. 22 Dec. 1753)*, sed anniversarium, debet cantari die subsequente vel antecedente, etsi occurrant officia de duplici maiori vel minori non feriato *(S. R. C. 4 Maii 1686.)*, Si vero contingat, eas transferri ultra octavas privilegiatas, tunc in semiduplicibus tantum locum habere possunt *(S. R. C. 3 Dec. 1701.)*. Missae cantatae de Requiem a defunctis relictae sine praefixione dierum, debent celebrari diebus a Ru-

*) Missae de Requiem tum ex piis fundatorum dispositionibus, tum ex fidelium quotidianis oblationibus cum cantu celebrandae in ecclesiis parochialibus Archidioecesis Coloniensis vi indulti a S. P. Pio IX. die 15 Aprilis 1858 concessi celebrari possunt — speciali licentia super hoc ab Ordinariatu petita — in duplicibus, non vero I et II classis, festis de praecepto servandis, feriis vigiliis et octavis privilegiatis.

brica permissis. *(S. R. C. 23 Aug. 1766.)* Jure anniversariorum etiam gaudent missae a testatoribus vivis pro certis et determinatis diebus fundatae.

Anniversaria, quae ex privata tantum pietate erga mortuos a propinquis requiruntur, cantari non possunt diebus duplicibus et aliis impeditis, quibus diebus sacerdos ad applicationem pro defunctis obligatus, satisfacit dicendo missam diei currentis. *(S. C. Indulg. 11 April. 1840.)*

4. Missae privatae pro defunctis extra diem obitus, tertium, septimum, trigesimum et anniversarium legi tantum possunt iis diebus, quibus licet legere missas votivas privatas. Vide supra pag. 245 B. 1.

5. Missae defunctorum in die obitus, tertio, septimo, trigesimo et anniversario unam tantum habent orationem personis convenientem; in his missis semper dicitur Prosa: *Dies irae.**)

6. In missa quotidiana defunctorum, quae legitur per annum, tres dicuntur orationes in missali positae; possunt quidem dici plures orationes, quam tres, sed curandum est, ut sint numero impares, et aliquando pro illa *„Deus veniae largitor"* impune subrogabitur alia v. g. pro patre, pro matre etc. dummodo ultimo loco dicatur illa *„Fidelium Deus"*. *(S. R. C. 2 Sept. 1741; 27 Aug. 1836; 23 Sept. 1837.)*

---

*) In missis defunctorum, quae cum cantu celebrantur, vel canenda esse omnia, quae precationem suffragii respiciant, vel tales missas non celebrandas esse decrevit *S. R. C. 11 Sept. 1847* — Unde non licet praetermittere cantum Introitus, Sequentiae, Offertorii et Communionis.

Missa votiva.	Color.	Missa.	Gloria.
De SS. Trinit.	Alb.	Propr.	Omittitur.
De Spirit. Sanct.	Rub.	Propr.	Omittitur.
De SS. Sacram.	Alb.	Propr.	Omittitur.
De Pass. Domin.	Viol.	Propr.	Omittitur.
De S. Cruce.	Rub.	Propr.	Omittitur.
De B. Virgine Maria.	Alb.	Propr.	Glor. in Sabb. sineGlor. extr. Sabb.
De S. Angelis.	Alb.	Propr.	Glor.
De S. Apostol.	Rub.	Propr.	Omittitur.
De Sanct. Martyrib.	Rub.	Pr.v. de Comm.	Omittitur.
De Conf. P. et n. P. Virginib. et Viduis.	Alb.	Pr.v.de Com-mun.	Omittitur.
Pro eligend. Sum. Pontifice.	Rub.	Propr.	Omittitur.
Pr.Coronat. Pap. et in Annivers. Consecr. Episc.	Alb.	Propr.	Omittitur.
Ad toll. schisma et cet. usq. ad Miss. pro Pereg. incl.	Viol.	Propr.	Omittitur.
Pro Sponso et Sponsa.	Alb.	Propr.	Omittitur.

*) In Missa votiva de Patrono, in qua dicenda esset Ora- vel legitur oratio ad poscenda suffragia Sanctorum 1a. *tens Deus.*" S R.C. 15 Maii 1819. In Missa votiva de "*Concede nos*" si nulla alia commemoratio facienda est.

Credo.	Praefatio.	Ite v. Bened.	Orationes.
Sine.	Propr.	Bened. Dno.	O.2. et 3.diei.
Sine.	Propr.	Bened. Dno.	O.2. et 3.diei.
Sine.	De Nativ.	Bened. Dno.	O.2. et 3.diei.
Sine.	De Cruce.	Bened. Dno.	O.2. et 3.diei.
Sine.	De Cruce.	Bened. Dno.	O.2. et 3.diei.
Sine.	Propr.	Ite Miss. in Sabb. Bened. D. extr. Sabb.	Or. 2. diei. 3. de Spir. Sanct.
Sine.	Comm. v. d. t.	Ite Miss.	O.2.*) et 3. di.
Sine.	De Apost.	Bened. Dno.	O.2. et 3.diei.
Sine.	Comm. vel de tempor.	Bened. Dno.	Or. 2. et 3. diei.
Sine.	Commun. vel de tempor.	Bened. Dno.	Or. 2. et 3. diei.
Sine.	De Spir. Sanct.	Bened. Dno.	Or. 2. et 3. diei.
Cred.	Commun. vel de tempor.	Bened. Dno.	Or. 2. et 3. diei.
Sine.	Commun. vel de tempor.	Bened. Dno.	Or. 2. et 3. diei.
Sine.	Comm. vel. de tempor.	Bened. Dno.	Or. 2. et 3. diei.

tio „*A cunctis*“ vel omittitur nomen patroni in hac oratione inter diversas, quae incipit „*Concede quaesumus omnipo*-
B. Petro et Paulo 2a. oratio diei curentis. 3a. de B. M. V

III. Preces missae, prout a sacerdote recitantur.

Cum proprio ex missa votiva de SS. Trinitate, additis ritibus observandis.

Sacerdos paramentis indutus, accipit manu sinistra calicem, quem portat elevatum ante pectus, manum dextram super bursam tenens et facta reverentia versus crucem, capite cooperto accedit ad altare, ministro cum missali praecedente. Procedit oculis dimissis, incessu gravi, erecto corpore. Si vero contingeret eum transire ante altare majus, faciat ad illud reverentiam capitis inclinatione. Si autem ibi inclusum sit SS. Sacramentum, vel si alias perveniat ante locum Sacramenti, genuflectat. Si ante altare, ubi expositum est SS. Sacramentum, vel missa celebratur, in qua elevatur, vel tunc ministratur Sacramentum, flectat utroque genu et detecto capite illud adoret, nec ante surgat, quam celebrans deposuerit calicem super corporale. — Cum pervenerit ad altare, stans ante infimum gradum, caput detegit, biretum ministro porrigit, et profunde se inclinat adversus crucem altaris, si autem in eo sit tabernaculum SS. Sacramenti, genuflectit unico genu in plano presbyterii ante infimum gradum altaris (coram exposito SS. Sacramento utroque genu flexo pariter in plano presbyterii ante infimum gradum altaris, caput inclinat). (S. R. C. 12 Nov. 1831.) Tunc ascendit ad medium altaris, calicem in cornu evangelii sistit, et facta capitis inclinatione extrahit corporale de bursa, quam collocat ad cornu evangelii: corporale vero ex-

tendit in medio altaris (excepta anteriori plica, quae clausa manet usque ad offertorium) et super illud collocat calicem velo coopertum. — Deinde repetita inclinatione accedit ad cornu epistolae, missale aperit et signacula suis locis accommodat. Tum redit ad medium altaris et facta capitis inclinatione vertens se per suam dextram, descendit post infimum gradum altaris; statim se convertit ad altare et manibus junctis ante pectus, profunde inclinat, vel si in altari sit tabernaculum SS. Sacramenti, genuflectit in infimo gradu et erectus incipit missam.

Pro missa solomni haec observentur: Ministrante diacono celebrans in sacristia thus imponit et benedicit), tum medius inter diaconum a dextris et subdiaconum a sinistris se sistit, et omnes simul caput inclinant cruci et capite cooperto se invicem salutant. Deinde praeeuntibus thuriferariis et acolythis ordine procedunt ad altare; in adventu apud altare, stantes ut in sacristia caput detegunt et simul faciunt reverentiam altari competentem.*

Sacerdos (signans se dicit clara voce): In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. Amen. *(Deinde iunctis manibus ante pectus incipit:)*

Antiph. Introibo ad altare Dei.

Minister. Ad Deum, qui laetificat juventutem meam.

Sacerdos alternatim cum ministro dicit sequentem Psalmum 42.

---

*) Diaconus accepta navicula celebranti porrigit cochlear dicens: „Benedicite, pater reverende." Dein celebrans ter imponit incensum et benedicit dicens: „Ab illo bene† dicaris, in cujus honorem cremaberis. Amen."

Psalmus 42. *)

S. Judica me Deus, et discerne causam meam de gente non sancta: ab homine iniquo et doloso erue me.

M. Quia tu es Deus, fortitudo mea: quare me repulisti et quare tristis incedo, dum affligit me inimicus?

S. Emitte lucem tuam et veritatem tuam: Ipsa me deduxerunt, et adduxerunt in montem sanctum tuum, et in tabernacula tua.

M. Et introibo ad altare Dei: ad Deum, qui laetificat juventutem meam.

S. Confitebor tibi in cithara Deus, Deus meus: quare tristis es anima mea, et quare conturbas me?

M. Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei, et Deus meus.

S. Gloria Patri et Filio et Spiritui sancto. *(Caput inclinat sub nominatione trium personarum.)*

M. Sicut erat in principio et nunc et semper: et in saecula saeculorum. Amen.

S. *(repetit. Antiph.)* Introibo ad altare Dei.

M. Ad Deum, qui laetificat juventutem meam.

S. *(se signat signo crucis dicens:)* Adjutorium nostrum in nomine Domini.

M. Qui fecit coelum et terram.

S. *(iunctis manibus profunde se inclinat.)* Confiteor Deo omnipotenti, beatae Mariae sem-

---

*) In missis defunctorum et in missis de tempore a dominica passionis usque ad sabbatum sanctum exclusive omittitur psalmus „Judica" cum „Gloria Patri" et repetitione antiphonae.

per virgini, beato Michaeli Archangelo, beato Joanni Baptistae, sanctis Apostolis Petro et Paulo, omnibus sanctis, et vobis, fratres: quia peccavi nimis cogitatione, verbo et opere, *(percutit sibi pectus ter dicens:)* mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa. Ideo precor beatam Mariam semper virginem, beatum Michaelem, Archangelum, beatum Joannem Baptistam, sanctos Apostolos Petrum et Paulum, omnes sanctos, et vos, fratres, orare pro me ad Dominum Deum nostrum.

M. (versus celebrantem:) Misereatur tui omnipotens Deus, et dimissis peccatis tuis perducat te ad vitam aeternam.

S. Amen. *(Dicto* Amen *se erigit.)*

M. (profunde inclinatus.) Confiteor Deo omnipotenti, beatae Mariae semper virgini, beato Michaeli Archangelo, beato Joanni Baptistae, sanctis Apostolis Petro et Paulo, omnibus sanctis, et tibi, pater: quia peccavi nimis cogitatione, verbo et opere, mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa. Ideo precor beatam Mariam semper virginem, beatum Michaelem Archangelum, beatum Joannem Baptistam, sanctos Apostolos Petrum et Paulum, omnes sanctos, et te, pater, orare pro me ad Dominum Deum nostrum.

S. (iunctis manibus facit absolutionem dicens:) Misereatur vestri omnipotens Deus, et dimissis peccatis vestris perducat vos ad vitam aeternam.

M. Amen.

S. (formans signum crucis.) Indulgentiam, absolutionem et remissionem peccatorum nostrorum tribuat nobis omnipotens et misericors Dominus.

M. Amen.

S. Deus, tu conversus vivificabis nos. *(Mediocriter inclinatus persistit usque ad* „Oremus" *inclusive.)*

M. Et plebs tua laetabitur in te.

S. Ostende nobis Domine misericordiam tuam,

M. Et salutare tuum da nobis.

S. Domine exaudi orationem meam,

M. Et clamor meus ad te veniat.

S. Dominus vobiscum,

M. Et cum spiritu tuo.

S. (Extendit et iungit manus dicens clara voce:) Oremus,

(deinde manibus junctis ascendit ad altare, secreto dicens:) Aufer a nobis, quaesumus Domine, iniquitates nostras, ut ad sancta sanctorum puris mereamur mentibus introire. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

(Manibus junctis super altare mediocriter inclinatus dicit:) Oramus te, Domine, per merita sanctorum tuorum, quorum reliquiae hic sunt, *(osculatur altare in medio, manibus hinc inde extensis et statim erigit se)* et omnium sanctorum: ut indulgere digneris omnia peccata mea. Amen.

In missa solemni diaconus et subdiaconus alternatim cum celebrante recitant Psalmum „Judica"; *cum ipso simul faciunt signum crucis, et capitis inclinationem; ad verba* „misereatur tui" *caput inclinant versus celebrantem: confessionem dicunt profunde inclinati et ad verba* „tibi pater" *et* „te pater" *se vertunt ad celebrantem; absolutis verbis* „misereatur vestri" *(sub quibus celebrans annuit ministris) et dicto* „Amen" *se erigunt. Sub versibus* „Deus tu conversus" *etc.*

*cum sacerdote se mediocriter inclinant et tandem erecti cum celebrante ascendunt ad altare in adventu se inclinant, vel, si in altare inclusum sit SS. Sacramentum, genuflectunt manibus junctis ita, ut non tangant altare. Tum imponitur incensum et fit incensatio altaris.**) *Diaconus a thuriferario recipit naviculam et sacerdoti cum osculis porrigens cochlear dicit:* Benedicite, pater reverende. *Celebrans ter imponit incensum in thuribulum, et benedicit dicens:* Ab illo bene † dicaris, in cujus honorem cremaberis, Amen. *Diaconus vero reddita navicula, a thuriferario accipit thuribulum idque (catenas manumque celebrantis osculando) tradit celebranti, qui facta inclinatione (resp. genuflectione***) *primum crucem triplici ductu incensat, deinde iterata inclinatione altare incensat hoc modo: procedendo ad cornu epistolae (diacono et subdiacono posteriorem partem casulae elevantibus, altera manu pectori admota) triplici ductu linea recta thuribulum aequali distantia super mensam altaris ducens incensat partem posteriorem altaris; tum demissa manu incensat partem lateralem, thuribulum linea circulari bis ducens a parte inferiori usque ad superiorem, tum pergens super planitiem altaris, et facta inclinatione eodem modo thurificat altare ad latus evangelii; peracta incensatione altaris i. e. factis tribus semicirculis super pla-*

*) Quando missa canitur sine ministris, non potest thurificari altare. (*S. R. C.* 19 *Aug.* 1651.)

**) Diaconus et subdiaconus sub incensatione semper simul cum celebrante caput inclinant vel genuflectunt.

nitiem altaris in latere evangelii, celebrans absque reverentia in medio incensat partem anteriorem seu frontem altaris, ter ducens linea recta thuribulum a cornu evangelii usque ad medium, ad quod perveniens versus crucem inclinat et triplici ductu eodem modo alteram partem altaris anteriorem incensat; tum reddit thuribulum diacono et stans manibus junctis in fine suppedanei) a diacono, cui se adjungit subdiaconus a sinistris triplici ductu incensatur.*

Introitus.

(Conversus ad cornu epistolae apud librum cruce se signans legit clara voce Introitum absolutisque primis verbis manus tenet junctas.) Benedicta sit sancta Trinitas atque indivisa Unitas: confitebimur ei, quia fecit nobiscum misericordiam suam.

Psalm. Domine Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra. *(Caput inclinat sub nominatione trium personarum.)* Gloria Patri et Filio et Spiritui sancto. Sicut erat etc. *(in repetitione Antiphonae ad Introitum se non signat.)* Benedicta sit sancta Trinitas atque indivisa Unitas: confitebimur ei, quia fecit nobiscum misericordiam suam.

In missa solemni ad Introitum diaconus se sistit a dextris celebrantis in secundo gradu et subdiaconus a dextris diaconi in tertio gra-

---

*) Si expositum sit SS. Sacramentum, pro cuiusque Dioecesis consuetudine celebrans aut stat in supremo gradu altaris, aut in planum presbyterii ad cornu Epistolae descendit, dummodo caveat, ne terga vertat Sacramento. (*S. R. C.* 12 *Nov.* 1831.)

du, ita tamen ut forment lineam obliquam; cum celebrante se signant et caput inclinant, et absoluto Introitu cum ipso alternatim dicunt Kyrie eleison.

S. (Junctis manibus redux ad medium altaris et facta capitis inclinatione.) Kyrie eleison. *M.* Kyrie eleison. *S.* Kyrie eleison. *M.* Christe eleison. *S.* Christe eleison. *M.* Christe eleison. *S.* Kyrie eleison. *M.* Kyrie eleison. *S.* Kyrie eleison.

Hymnus Angelicus.

(S. extendit et elevat manus ad altitudinem humerorum, easque jungit ad verbum **Deo** *et caput aliquantulum inclinat iunctisque manibus prosequitur hymnum Angelicum.)*

Gloria in excelsis **Deo.***) Et in terra pax hominibus bonae voluntatis. Laudamus te. Benedicimus te. **Adoramus te.** Glorificamus te. **Gratias agimus** tibi propter magnam gloriam tuam. Domine Deus, Rex coelestis, Deus Pater omnipotens. Domine Fili unigenite, **Jesu Christe.** Domine Deus, Agnus Dei, Filius Patris. Qui tollis peccata mundi, miserere nobis. Qui tollis peccata mundi, **suscipe deprecationem nostram.** Qui sedes ad dexteram Patris, miserere nobis. Quoniam tu solus sanctus, tu solus Dominus, tu solus altissimus, **Jesu Christe,** cum sancto Spiritu *(se signat a fronte ad pectus:)* in gloria Dei Patris. Amen.

In missa solomni, dum chorus ultimum in-

*) Ad verba hymni literis majusculis impressa Sacerdos caput inclinat.

cipit Kyrie eleison *ministri vadunt ad medium altaris; se sistunt retro post celebrantem, et altari faciunt reverentiam; intonato a celebrante* „Gloria in excelsis Deo" *accedunt ad altare a dextris et sinistris celebrantis et cum eo submissa voce persolvunt hymnum angelicum; item cum eo ad verba designata caput inclinant et sub finem ad verba designata* „cum sancto Spiritu" *se signant. Dum chorus cantat hymnum, sacerdos cum ministris vel manet in altari, (quod semper fit, si expositum sit SS. Sacramentum) vel vadit cum iis ad sedes, ubi omnes caput cooperiunt, ad verba signata autem detegunt et se inclinant versus altare. In fine hymni surgunt et (via longiori) se conferunt ad altare, ante gradus se inclinant (vel genuflectunt) et dum sacerdos accedit ad altare, ministri in linea recta se sistunt retro post eum.*

S. osculatur altare in medio, tum erectus jungit manus, et dimissis oculis se vertit per dextram suam ad populum et manus extendens et jungens dicit:

Dominus vobiscum,

quo dicto immediate se vertit ad librum in cornu epistolae; interim respondet:

M. Et cum spiritu tuo.

Collecta.

S. (cruci inclinans et manus extendens et jungens dicit:) Oremus. *(Extensis manibus ante pectus.)* Omnipotens sempiterne Deus, qui dedisti famulis tuis in confessione verae fidei aeternae Trinitatis gloriam agnoscere, et in potentia majestatis adorare Unitatem: quaesumus, ut ejus-

dem fidei firmitate ab omnibus semper muniamur adversis. *(Jungit manus et ad nomen Jesu caput inclinat.)* Per Dominum nostrum Jesum Christum, Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus per omnia saecula saeculorum.

M. Amen.

In missa solemni, dum celebrans cantat collectam, diaconus stat a dextris ejus et indicat textum, subdiaconus vero retro post celebrantem stat in plano; dicto Oremus *subdiaconus accipit librum epistolarum ab acolytho sub reciproca inclinatione ante et post, librumque ambabus ita tenet manibus inferius, ut dorsum libri ad suam sit dextram et pars ejusdem superior supra pectus quiescat. Ad conclusionem ultimae orationis redit ad medium altaris, ante infimum gradum inclinat (vel genuflectit) et ad priorem stationem versus cornu epistolae regreditur, ubi facie conversa ad altare, librum utraque manu sustinet, si non adsit pulpitum, cui imponatur, et cantat Epistolam; cantata Epistola claudit librum eumque supra pectus tenens revertitur ad medium, ibidemque ante gradus se inclinat (vel genuflectit); dein ad cornu epistolae accedit, ubi in supremo altaris gradu genu utroque flexo librum erectum tenens paulisper versus celebrantem, ejusdem dextram supra librum positam osculatur et capite inclinato ab eodem recipit benedictionem; hac accepta surgit, et diacono, qui adveniente subdiacono retro post celebrantem secesserat, sub reciproca capitis inclinatione offert librum, ante traditionem ipsum vertens: tum redit ad cornu epistolae et*

lectis legendis a sacerdote accipit librum cum pulpito et descendens per gradus laterales retro post celebrantem et diaconum redit ad medium, et facta capitis inclinatione (vel genuflexione) via breviori ascendit ad cornu evangelii, ibique missale collocat oblique; facie conversa ad missale respondet sacerdoti et simul cum ipso pollice manus dextrae se signat in fronte, ore et pectore. Secedente autem celebrante e medio diaconus ascendit prope medium altaris, librumque ibidem deponit ita, ut pars anterior medium respiciat; cum celebrante item se signat.

Epistola.

S. (manus ponens super librum vel super altare usque ad finem Gradualis vel Tractus dicit:) Lectio Epistolae beati Pauli Apostoli ad Corinthios.

Fratres, gaudete, perfecti estote, exhortamini, idem sapite, pacem habete: et Deus pacis et dilectionis erit vobiscum. Gratia Domini nostri Jesu Christi, et caritas Dei, et communicatio sancti Spiritus sit cum omnibus vobis. Amen. *(Ministro annuens indicat finem.)*

M. Deo gratias.

Graduale. Benedictus es Domine, qui intueris abyssos, et sedes super Cherubim.

V. Benedictus es Domine in firmamento coeli, et laudabilis in saecula. Alleluja, alleluja.

R. Benedictus es Domine, Deus patrum nostrorum, et laudabilis in saecula. Alleluja.

Post Septuagesimam omisso Alleluja *et Versu sequenti dicitur Tractus:* Te Deum Patrem ingenitum, te Filium unigenitum, te Spiritum sanc-

tum Paraclitum, sanctam et individuam Trinitatem, toto corde confitemur, laudamus atque benedicimus.

V. Quoniam magnus es tu, et faciens mirabilia: tu es Deus solus.

V. Tibi laus, tibi gloria, tibi gratiarum actio in saecula sempiterna, o beata Trinitas.

Tempore paschali omittitur Graduale, et ejus loco dicitur: Alleluia, Alleluia.

V. Benedictus es Domine, Deus patrum nostrorum, et laudabilis in saecula. Alleluia.

V. Benedicamus Patrem et Filium cum sancto Spiritu. Alleluia.

(Sacerdos dicto Graduali accedens ad medium altaris, praemissa oculorum elevatione, profunde inclinatus, manibus junctis ante pectus dicit:) Munda cor meum ac labia mea, omnipotens Deus, qui labia Isaiae prophetae calculo mundasti ignito: ita me tua grata miseratione dignare mundare, ut sanctum Evangelium tuum digne valeam nuntiare. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Jube Domine benedicere. *(In missis defunctorum haec petitio benedictionis et ipsa benedictio omittitur.)*

Dominus sit in corde meo et in labiis meis: ut digne et competenter annuntiem Evangelium suum. Amen.

Evangelium.

S. (In cornu evangelii manibus junctis.) Dominus vobiscum.

M. Et cum spiritu tuo.

*S. **Manu** sinistra supra librum posita ad*

verbum Sequentia *pollice manus dextrae signat initium Evangelii et pergens se ipsum signat in fronte, ore et pectore, manu sinistra pectori admota.* Sequentia sancti Evangelii secundum Joannem.

M. Gloria tibi Domine.

S. (Legit evangelium manibus junctis et ad nomen Jesu *caput inclinat versus librum.)* In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: cum venerit Paraclitus, quem ego mittam vobis a Patre, Spiritum veritatis, qui a Patre procedit: ille testimonium perhibebit de me. Et vos testimonium perhibebitis, quia ab inito mecum estis. Haec locutus sum vobis, ut non scandalizemini. Absque synagogis facient vos: sed venit hora, ut omnis, qui interficit vos, arbitretur obsequium se praestare Deo. Et haec facient vobis, quia non noverunt Patrem, neque me. Sed haec locutus sum vobis, ut, cum venerit hora, eorum reminiscamini, quia ego dixi vobis.

M. Laus tibi Christe.

S. (osculans initium sacri textus dicit:) Per evangelica dicta deleantur nostra delicta. *(In Missis defunctorum haec verba omittuntur.)*

In missa solemni celebrans hic non osculatur textum, sed dicto evangelio redit ad medium et ministrante diacono imponit incensum et more consueto benedicit. Quo facto ministri recedunt retro post celebrantem; diaconus genuflexus in supremo gradu altaris et caput inclinans dicit voce submissa „munda cor meum“ *etc. ut supra; quo finito surgens ambabus manibus accipit librum de altari et ad priorem locum reversus utrumque genu flectit et petit*

benedictionem dicens: „Jube Domne benedicere.“ *Sacerdos conversus ad diaconum manibus junctis dicit:* „Dominus sit in corde tuo et in labiis tuis, ut digne et competenter annunties Evangelium suum: in nomine Patris et Filii † et Spiritus sancti. Amen.“ *Ad verba conclusionis sinistra pectori apposita format dextra signum crucis super diaconum; dein manum libro imponit a diacono deosculandam, et iterum se convertit ad altare. Diaconus accepta benedictione surgit et exspectat, donec chorus ultimum* Alleluia, *vel finem Gradualis cantare incipiat. Tum facta reverentia pergit ad locum evangelii, ubi librum vel subdiacono tradit sustinendum, vel supra pulpitum reponit. Quodsi liber imponatur pulpito subdiaconus vel se sistit retro post pulpitum facie ad diaconum conversa, vel simul cum celebrante egreditur e medio ad cornu epistolae et se sistit in plano; audito* „Dominus vobiscum“ *et celebrans et subdiaconus (si in cornu epistolae est) se convertunt ad diaconum et cum ipso se signant pollice in fronte, ore et pectore cum cantatur* „sancti evangelii,“ *porro ad nomen* Jesu *caput inclinant versus crucem altaris. Diaconus, postquam cantavit* sequentia *etc., accipit thuribulum et triplici ductu in medio, a dextris et a sinistris incensat librum; evangelium autem cantat manibus junctis ante pectus et ad nomen* Jesu *caput inclinat (item genuflectit, si necesse est) versus librum. Finito evangelio subdiaconus a dextris diaconi, indigitato sacri textus initio per diaconum, librum accipit de pulpito, ipsumque apertum super brachium sinistrum via recta absque inclinatione

aut genuflexione in medio, portat ad celebrantem, qui eum, monstrato textu, ambabus manibus tenens osculatur dicens: „Per evangelica dicta deleantur nostra delicta." *Quo facto subdiaconus claudit librum et exhibita celebranti capitis inclinatione in planum descendit ac librum deponit. Diaconus vero ad celebrantem conversus accepto thuribulo ipsum triplici ductu incensat, ante et post caput inclinans. Reddito thuribulo omnes redeunt ad medium et diaconus et subdiaconus facta inclinatione vel genuflexione stant junctis manibus retro post celebrantem.*

Symbolum.

S. (ad medium altaris manus extendens elevans et jungens dicit, si diendum sit:) Credo in unum **Deum***), Patrem omnipotentem, factorem coeli et terrae, visibilium omnium et invisibilium. Et in unum Dominum **Jesum Christum,** Filium Dei unigenitum. Et ex Patre natum ante omnia saecula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum, non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines et propter nostram salutem descendit de coelis *(hic genuflectitur.)* **Et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine, et homo factus est.** Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus et sepultus est. Et resurrexit tertia die, secundum scripturas. Et

*) Ad symboli verba literis majusculis impressa celebrans caput inclinat et sub verbis „*et incarnatus est*" usque „*et homo factus est*" genuflectit tandem sub verbis „*et vitam*" etc. se signat.

ascendit in coelum: sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria, judicare vivos et mortuos: cujus regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum, Dominum et vivificantem: qui ex Patre Filioque procedit. Qui cum Patre et Filio simul **adoratur** et conglorificatur: qui locutus est per prophetas. Et unam sanctam catholicam et apostolicam ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum. Et exspecto resurrectionem mortuorum, et vitam venturi saeculi. Amen.

In missa solemni diaconus et subdiaconus facta inclinatione ad verbum: Deum, *ascendunt hic ad sinistram, ille ad dextram celebrantis et simul cum ipso recitant symbolum, nec non in ritibus celebranti se conformant; choro intrante:* „Qui propter nos homines," *omnes facta inclinatione descendunt ad primum a suppedaneo gradum, in quo genuflectentes sub verbis:* et incarnatus est *etc., caput inclinant, (S. R. C. 23 Maii 1846) quibus absolutis surgunt et iterum ad altare ascendunt. Si fit sessio sub symbolo ad verba:* „et incarnatus est," *et* „adoratur," *caput detegunt et inclinant: choro tandem cantante* „et vitam venturi," *surgunt et revertuntur ad altare, et facta reverentia, ministri se constituunt in linea recta retro post celebrantem.*

S. (osculatur altare et conversus ad populum manus extendens et jungens dicit:) Dominus vobiscum.

M. Et cum spiritu tuo.

Offertorium.

S. (conversus ad altare manus extendens et

jungens et caput ad crucem inclinans dicit:) Oremus.

(Manibus junctis, clara voce.) Benedictus sit Deus Pater, unigenitusque Dei Filius, sanctus quoque Spiritus: quia fecit nobiscum misericordiam suam.

Dicto offertorio sacerdos in missa privata discooperit calicem et utraque manu accipiens extremitates veli posteriores, illud plicat et ad cornu epistolae extra corporale in parte altaris posteriore collocat; tum deposita sinistra manu extra corporale super altare, dextra accipit calicem ad nodum sistitque ad cornu epistolae; dein utraque manu extendit plicam corporalis anteriorem; manum sinistram iterum deponit super altare ac pollice et indice dextrae amovet pallam eamque collocat super velum plicatum prope corporale. Tum digito medio sub patena et pollice atque indice supra patenam positis accipit eandem cum hostia de calice et dextrae prope medium altaris cum sinistra sua occurrens ambabus patenam ita apprehendit, ut utriusque manus pollex et index, et medius digiti patenae circumferentiam teneant; sicque patenam cum hostia versus pectus tenens elevatam oculis elevatis dicit: „Suscipe, sancte Pater," *ad verba* „hanc immaculatam hostiam" *oculos dimittit et orationem prosequitur; qua finita cum patena ad altitudinem quatuor digitorum ab altari facit signum crucis, in cujus medio hostiam reponit ante se, patenam vero ad manum dextram subtus corporale ponit, ita ut medietas ejus tegatur.*

S. *(hostiam offerens dicit:)* Suscipe sancte

Pater, omnipotens aeterne Deus, hanc immaculatam hostiam, quam ego indignus famulus tuus offero tibi, Deo meo vivo et vero, pro innumerabilibus peccatis et offensionibus et negligentiis meis, et pro omnibus circumstantibus, sed et pro omnibus fidelibus christianis, vivis atque defunctis: ut mihi et illis proficiat ad salutem in vitam aeternam. Amen.

Deinde praemissa inclinatione celebrans de medio recedit ad cornu epistolae, ubi manu sinistra ad nodum tenens calicem, eundem purificatorio mundat; dein manu sinistra calicem tenens, pollice purificatorium ad nodum premendo, ita ut supra pollicem defluat, accipit a ministro ampullam vini et infundit vinum in ea quantitate, quae unico haustu sumi potest; reddita ampulla producit manu dextra extensa signum crucis super ampullam aquae (quod in missis pro defunctis omittitur) secreto dicens: Deus, † qui humanae substantiae .... *et infundens*) parum aquae in calicem, prosequitur:* da nobis per hujus aquae et vini mysterium ...

S. (aquam infundens dicit:) Deus, † qui humanae substantiae dignitatem mirabiliter condidisti et mirabilius reformasti: da nobis per hujus aquae et vini mysterium ejus divinitatis esse consortes, qui humanitatis nostrae fieri dignatus est particeps, Jesus Christus Filius tuus, Dominus noster: qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus per omnia saecula saeculorum. Amen.

---

*) Interrogata utrum parvi cochlearis pro aqua in calicem infundenda usus omnibus sit licitus: (*S. R. C.* 7 *Sept.* 1850 respondit „*Servandam esse rubricam.*“

Tum indicem dextrae purificatorio involvens, eodem abstergit) guttulas calici adhaerentes; quo facto deponit purificatorium supra alteram medietatem patenae, et calice prope corporale admoto junctis, manibus redit ad medium et facta reverentia calicem apprehendit dextra et sinistram pedi ejus supponit, eumque versus faciem elevatum tenens, intentis oculis ad crucifixum, secreto dicit:* Offerimus tibi Domine calicem salutaris, tuam deprecantes clementiam: ut in conspectu divinae majestatis tuae pro nostra et totius mundi salute cum odore suavitatis ascendat. Amen.

Oratione hac finita demittit oculos et cum calice parum ab altari utraque manu elevato facit signum crucis super corporale retro post hostiam, et calicem in medio crucis repositum palla tegit. Deinde manus junctas super altare ponit et corpore aliquantulum inclinatus secreto dicit: „In spiritu humilitatis..." *Postea erectus, elevans oculos manusque expandens et statim iungens, dicit:* „Veni sanctificator...", *manum sinistram deponit extra corporale, et dextra ad verbum* „benedic" *format crucem super calicem et hostiam.* Veni sanctificator omnipotens aeterne Deus, et bene † dic hoc sacrificium tuo sancto nomini praeparatum.

In missa solemni ante offertorium cantato a

*) An sacerdos debet extergere purificatorio guttas vini adhaerentes lateribus interioribus cuppae calicis, quae aliquando resiliunt, dum praeparatur ipsemet calix? *Resp.* Praxim extergendi calicem purificatorio magis congruere et summopere laudandam esse. (*S. R. C.* 7. *Sept.* 1816.)

sacerdote „Oremus,“ *diaconus ascendit ad altare in cornu epistolae ad dextram celebrantis; subdiaconus vero per planum se confert ad credentiam, calicem cum velo et bursa (nisi haec forsan sub Symbolo a diacono asportata fuerit) manu sinistra accipit, dextra manu super bursam posita, eumque defert per gradus laterales ad diaconum, ibique super altare reponit. Diaconus bursam accipit et extendit corporale; dein amota palla patenam utraque manu ad circumferentiam accipiens, eandem praevio ejus et dextrae celebrantis osculo praesentat celebranti. Subdiaconus interim extergit calicem purificatorio, eumque, purificatorium pollice manus dextrae ad extremitatem cuppae premens, sinistra supra inferiorem purificatorii partem in pede posita, diacono praesentat, qui accipiens ampullam vini de manu subdiaconi desuper purificatorium infundit vinum. Subdiaconus reaccepta et demissa ampulla vini, manu dextera tenens ampullam aquae, sinistra pectori admota, celebranti dicit:* „Benedicite, pater reverende,“ *et sub signo crucis a celebrante formato ad verba* „hujus aquae et vini mysterium“ *aquam in calicem infundit. Tum vadit subdiaconus ad sinistram celebrantis, vel si non est incensatio, retro post celebrantem. Diaconus vero abtersis guttulis in calice, et purificatorio patenae imposito, ambabus manibus, praeviis osculis celebranti tradit calicem, et sinistra ante pectus posita, dextram suam supponit brachio celebrantis et oculis elevatis cum eodem dicit:* „Offerimus tibi Domine“ *etc., qua oratione finita diaconus calici supra corporale deposito pallam*

imponit, et si non fit thurificatio, retro post celebrantem recedit. Aliter dicto a celebrante: „Veni sanctificator," *diaconus eidem thus, cochlear et tandem thuribulum praesentat uti ante introitum. Celebrans vero imponendo et benedicendo incensum dicit:*

Per intercessionem beati Michaëlis Archangeli, stantis a dextris altaris incensi, et omnium electorum suorum, incensum istud dignetur Dominus bene†dicere, et in odorem suavitatis accipere. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

(Celebrans accepto thuribulo a diacono, tria thurificando format crucis signa super calicem et hostiam simul, deinde ter format circulum circa oblata, bis a dextra sua ad sinistram et semel a sinistra (diacono interim pedem calicis tenente manu dextra) ad dextram inchoando dicens:) Incensum † istud a te † benedictum, ascendat † ad te Domine, et †† descendat super nos †† misericordia †† tua.

(Crucem triplici ductu incensat dicens:) Dirigatur Domine oratio mea, sicut incensum in conspectu tuo.

(Altare incensat uti ante introitum dicens:) Elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum. Pone Domine custodiam ori meo, et ostium circumstantiae labiis meis: ut non declinet cor meum in verba malitiae ad excusandas excusationes in peccatis.

(Perveniens ad finem suppedanei in cornu epistolae reddit thuribulum diacono, a quo dein triplici ductu incensatur; interim dicit:) Accendat in nobis Dominus ignem sui amoris, et flammam aeternae caritatis. Amen.

*Dum celebrans altare incensat, diaconus et subdiaconus post eum incedunt elevantes casulam et cum eo simul faciunt reverentiam altari competentem. Dum ipse celebrans incensatur, diacono subdiaconus assistit a sinistris; et ubi antea non fit incensatio chori (per diaconum), diaconus a subdiacono et subdiaconus a thuriferario duplici ductu incensatur. Peracta incensatione celebrans in cornu Epistolae, quando expositum est SS. Sacramentum, pro cuiusque dioecesis *) consuetudine aut stet in supremo gradu altaris, aut descendit in planum presbyterii ad corum Epistolae, dummodo caveat, ne terga vertat Sacramento (S. R. C. 12 Nov. 1852), lavat manus (in missa privata solummodo extremitates digitorum pollicis et indicis utriusque manus) diacono ct subdiacono retro post eum stantibus interim recitans Psalmum 25* Lavabo.

Ubi a subdiacono tenetur patena, haec observanda sunt: Apud credentiam ab acolytho humeris ipsius imponitur velum sericum oblongum et manu sinistra calicem, cujus velum in credentia relinquitur, ad nodum accipit una cum patena et hostia ac tectum palla; calicem dein extrema parte veli ad dextram dependentis cooperit, eumque dextra desuper posita ad cornu epistolae defert, ubi a dextris diaconi omnia perficit, quae supra indicata sunt. Facta ob-

---

*) In Archidioecesi Coloniensi Sacerdos descendit e gradibus altaris in planum, ubi per suam sinistram conversus ad populum (thurificatur a diacono et tunc) manus more solito lavat.

latione calicis diaconus patenam abstergit purificatorio et dextrae subdiaconi imittit ita, ut pars ejusdem concava ad pectus subdiaconi vertatur, et extremitate veli ad dextrum subdiaconi latus dependentis eandem contegat. Subdiaconus patenam tenens ante pectus mox descendit de altari et vadit retro post celebrantem, ubi caput inclinat, vel genuflectit et erectus sustinet patenam ad faciem usque elevatam, sinistra sua vel ante pectus posita, vel brachium dextrum sustentante.) Subdiaconus patenam tenens, non caput inclinat nec genuflectit infra incensationem cum diacono, (S. R. C. 11 Febr. 1764) neque transit cum celebrante de medio, nequidem ad lotionem manuum; inclinat tamen, cum ipse incensatur. Quotiescunque autem inclinat, uti porro ad verba* „Deo nostro“ *post* „gratias agamus“ *et ad* „oremus“ *ante orationem dominicam, semper patenam supra pectus dimittit. Sub finem praefationis ascendit ad sinistram celebrantis, patenam ante pectus tenens, et inclinatus cum celebrante dicit* „Sanctus,“ *erectus se non signat, neque ostendit* Canonem, *sed mox facta inclinatione vel genuflexione ad planum retro post celebrantem revertitur. Dicente celebrante orationem:* „Quam oblationem,“ *cum diaconus descendit ad suppedaneum, utrumque genu flectit in loco suo, tenens patenam ante pectus et caput inclinans, dum sacrae elevantur species. Peracta consecratione subdiaconus se erigit simul cum celebrante et diacono, atque*

---

*) In missis defunctorum et feria sexta Parasceves patena non tenetur.

elevata usque ad faciem patena stat usque ad finem orationis dominicae; tum enim sub verbis: „et dimitte nobis,“ *patenam ante pectus dimittens flectit unum genu cum diacono, et ascendit ad cornu epistolae, ubi a dextris diaconi, eidem offert patenam nondum discoopertam, quam tunc discooperit diaconus et purificatorio extra corporale abstergit. Dimissa patena acolythus aufert velum ab humeris subdiaconi, qui dein facta genuflexione retro post celebrantem in planum redit.*

Psalmus 25.

Lavabo inter innocentes manus meas: et circumdabo altare tuum, Domine.

Ut audiam vocem laudis: et enarrem universa mirabilia tua.

Domine, dilexi decorem domus tuae: et locum habitationis gloriae tuae.

Ne perdas cum impiis Deus animam meam: et cum viris sanguinum vitam meam.

In quorum manibus iniquitates sunt: dextera eorum repleta est muneribus.

Ego autem in innocentia mea ingressus sum: redime me, et miserere mei.

Pes meus stetit in directo: in ecclesiis benedicam te, Domine.

(Caput versus crucem inclinans:) Gloria Patri et Filio: et Spiritui sancto.

Sicut erat in principio, et nunc, et semper: et in saecula saeculorum. Amen.

In missis pro defunctis, et tempore passionis in missis de tempore omittitur Gloria Patri etc.

(Celebrans redit ad medium) et praemissa elevatione oculorum aliquantum inclinatus manibus junctis supra altare dicit:)* Suscipe sancta Trinitas hanc oblationem, quam tibi offerimus ob memoriam passionis, resurrectionis et ascensionis Jesu Christi Domini nostri: et in honore beatae Mariae semper virginis, et beati Joannis Baptistae, et sanctorum Apostolorum Petri et Pauli, et istorum, et omnium sanctorum: ut illis proficiat ad honorem, nobis autem ad salutem, et illi pro nobis intercedere dignentur in coelis, quorum memoriam agimus in terris. Per eundem Christum Dominum nostrum. Amen.

Celebrans osculatur altare et conversus ad populum extendens et mox iterum jungens manus voce paululum elevata dicit: „Oratre fratres,“ *et secreto prosequens* „ut meum etc.“ *perficiendo circulum revertitur ad altare et caput inclinat.*

Orate fratres, ut meum ac vestrum sacrificium acceptabile fiat apud Deum Patrem omnipotentem.

(Ministri absque inclinatione respondent:) Suscipiat Dominus sacrificium de manibus tuis ad laudem et gloriam nominis sui, ad utilitatem quoque nostram totiusque ecclesiae suae sanctae.

(Celebrans submissa voce.) Amen. **)

---

*) In missa solemni simul ministri post eum redeunt ad medium.

**) In missa solemni responso dato diaconus ascendit ad sinistram celebrantis et monstrat Secretas et tandem Praefationem; tum repetit stationem retro post celebrantem, ubi eodem cantante *gratias agamus* sub ly *nostro* caput inclinat; item subdiaconus.

Secreta.

S. *(Manibus extensis absolute sine Oremus submissa voce:)* Sanctifica, quaesumus, Domine Deus noster, per tui sancti nominis invocationem, hujus oblationis hostiam: et per eam nosmetipsos tibi perfice munus aeternum. *(Jungit manus, caput inclinat et dicit:)* Per Dominum nostrum Jesum Christum, Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus:

Praefatio.

(Manibus extensis et depositis hinc inde super altare, voce elata.) Per omnia saecula saeculorum.

M. Amen.

S. Dominus vobiscum,

M. Et cum spiritu tuo.

S. *(Elevans manus aliquantulum.)* Sursum corda.

M. Habemus ad Dominum.

S. *(Jungit manus ante pectus dicens:)* Gratias agamus Domino Deo nostro *(ad verba* „Deo nostro" *elevat oculos et caput cruci inclinat).*

M. Dignum et justum est.

S. *(Elevatis et extensis manibus,)* Vere dignum et justum est, aequum et salutare, nos tibi semper et ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, aeterne Deus. Qui cum unigenito Filio tuo et Spiritu sancto unus es Deus, unus es Dominus; non in unius singularitate personae, sed in unius Trinitate substantiae. Quod enim de tua gloria, revelante te credimus, hoc de Filio tuo, hoc de Spiritu sancto sine differentia discretionis sentimus: ut in confessione verae sempiternaeque Deitatis, et in personis proprietas, et in essentia

unitas, et in majestate adoretur aequalitas. Quam laudant Angeli atque Archangeli, Cherubim quoque ac Seraphim, qui non cessant clamare quotidie, una *) voce dicentes:

(Inclinatus manibus junctis ante pectus, voce media.) Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus Sabaoth. Pleni sunt coeli et terra gloria tua. Hosanna in excelsis. *(Erigit se et hymnum prosequendo format signum crucis.)* Benedictus, qui venit in nomine Domini. Hosanna in excelsis.

Canon missae.

(Sacerdos aliquantulum elevans, extendens et iungens manus, et oculos elevans ad coelum et statim demittens, profunde inclinatus ante altare, manibus junctis super eo, secreto dicit:) Te igitur clementissime Pater, per Jesum Christum Filium tuum, Dominum nostrum, supplices rogamus ac petimus *(hinc inde ponit manus supra altare illudque osculatur atque erectus jungit manus statimque sinistra deposita, manu dextra extensa tria format signa crucis super calicem et hostiam simul; tum orationem prosequitur extensis manibus ante pectus et ad nomen papae caput inclinat versus librum)* uti accepta habeas et benedicas haec † dona, haec † munera, haec † sancta sa-

---

*) In missa solemni finita praefatione diaconus ad dextram et subdiaconus ad sinistram celebrantis accedunt et cum eo inclinati media voce dicunt *Sanctus*, et ad *Benedictus* se erigentes, faciunt signum crucis. Dein subdiaconus (nisi teneat patenam) evoluto Canone et facta reverentia recedit retro post celebrantem, diaconus vero in utroque altaris cornu inclinans vel genuflectens ad sinistram celebrantis accedit et vertit folia et ostendit legenda.

crificia illibata: imprimis quae tibi offerimus pro ecclesia tua sancta catholica, quam pacificare, custodire, adunare et regere digneris toto orbe terrarum, una cum famulo tuo papa nostro N., et antistite nostro N., et omnibus orthodoxis atque catholicae et apostolicae fidei cultoribus.

Commemoratio pro vivis: (manus elevat et jungit tenetque eas elevatas usque ad mentum et dimisso aliquantulum capite facit commemorationem vivorum ad suam voluntatem; qua commemoratione facta orationem prosequitur extensis manibus:) Memento Domine famulorum famularumque tuarum N. N., — et omnium circumstantium, quorum tibi fides cognita est et nota devotio: pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt hoc sacrificium laudis pro se suisque omnibus, pro redemptione animarum suarum, pro spe salutis et incolumitatis suae, tibique reddunt vota sua aeterno Deo, vivo et vero.

Infra actionem. Communicantes et memoriam venerantes imprimis gloriosae semper virginis Mariae *) genitricis Dei et Domini nostri Jesu Christi: sed et beatorum Apostolorum ac Martyrum tuorum: Petri et Pauli, Andreae, Jacobi, Joannis, Thomae, Jacobi, Philippi, Bartholomaei, Matthaei, Simonis et Thaddaei, Lini, Cleti, Clementis, Xysti, Cornelii, Cypriani, Laurentii, Chrysogoni, Joannis et Pauli, Cosmae et Damiani, et omnium sanctorum tuorum: quorum meritis precibusque conce-

*) Ad nomen Mariae et Sanctorum, quorum eo die specialis fit commemoratio sacerdos (nisi celebret de Requiem) caput inclinat versus librum et ad nomen Jesu profundius versus crucem.

das, ut in omnibus protectionis tuae muniamur auxilio. *(Jungit manus.)* Per eundem Christum Dominum nostrum. Amen.

Manus tenens expansas super oblata ita ut palmae earum sint apertae versus et supra calicem et hostiam, et extremitates degitorum protendantur usque ad medietatem pallae, quin tamen palla tangatur, pollex interim dexter ponatur supra sinistrum in modum crucis, ita ut uterque sit supra, non infra manus, quas sic extensas tenet usque ad verba: per Christum Dominum nostrum. Amen.

Hanc igitur oblationem servitutis nostrae, sed et cunctae familiae tuae, quaesumus Domine, ut placatus accipias, diesque nostros in tua pace disponas, atque ab aeterna damnatione nos eripi, et in electorum tuorum jubeas grege numerari. *(Jungit manus.)* Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Tum jungit manus et orationem sequentem prosequitur usque ad verba „benedictam, adscriptam, ratam," *ubi sinistra deposita, tria facit signa crucis super calicem et hostiam simul; dein iterum jungit manus, et dum dicit* „corpus *et* sanguis," *separatim hostiam et calicem signat et junctis manibus ad nomen* Jesu *caput inclinat.*

Quam oblationem tu Deus in omnibus, quaesumus, bene†dictam, adscrip†tam, ra†tam, rationabilem, acceptabilemque facere digneris: ut nobis cor†pus et san†guis fiat dilectissimi Filii tui, Domini nostri Jesu Christi.

Dicens: „Qui pridie, quam pateretur," *extergit indices et pollices utriusque manus super corporale in parte ejus dextra et sinistra; dicens:*

accepit, *hostiam indice sinistro premit versus cornu evangelii eamque ex opposito elevatam accipit inter indicem et pollicem dextrum statimque etiam indice et pollice sinistro eam apprehendit tenetque in parte inferiori manibus interne conjunctis, ceteris digitis extensis et junctis. Ad verba:* „et elevatis oculis in coelum ad te Deum Patrem suum omnipotentem," *elevat oculos ad crucem, et dicens:* „tibi gratias agens," *oculos dimittit et caput cruci inclinat. Ad verbum:* „benedixit" *dextra producit signum crucis super hostiam et pergens hostiam tenet ambabus manibus ut antea. Pronuntiatis verbis:* „manducate ex hoc omnes" *pedes paulisper ab antependio removet illisque juxta se positis utrumque cubitum ponit supra altare, manibus junctis manentibus et a corporali paulisper remotis ac capite inclinato profert secrete distincte, reverenter et attente verba consecrationis.*

Qui pridie quam pateretur, accepit panem in sanctas ac venerabiles manus suas: et elevatis oculis in coelum, ad te Deum Patrem suum omnipotentem, tibi gratias agens, bene†dixit, fregit deditque discipulis suis, dicens: accipite, et manducate ex hoc omnes:

Hoc est enim corpus meum.

Quibus verbis prolatis erigit se, tenensque hostiam inter indices et pollices super corporale, genuflectit et se erigens hostiam linea recta elevat intra corporale aliquantulum ultra capitis sui altitudinem, oculis in hostiam semper intentis, populoque eandem reverenter adorandam ostendit et mox eam lente demittit, et prope

corporale sinistram ab ea removens et ad corporale deponens, dextra eandem reponit super corporale in eodem loco, unde eam receperat. Hostia reposita, manibus hinc inde super corporale depositis, ita, ut indices et pollices utriusque manus non disjungantur et non manuum palmae sed earum partes laterales super corporale ponantur, iterum genuflectit et surgit. Indices et pollices deinceps usque ad communionem non disjunget, nisi quando hostiam consecratam attingere debet; et si ipsi genuflectendum est, genuflectendo manus semper tenet uti modo dictum est. Celebrans primo manum sinistram i. e. tres ultimos digitos ejusdem super pedem calicis ponens, pallam de calice accipit inter indicem et medium digitos dextrae eamque deponit ad cornu epistolae. Dicens: „Simili modo postquam coenatum est," *perfricando extergit indices et pollices supra calicem; dicens* „accipiens" *ambabus manibus (dextra supra sinistram) accipit calicem juxta nodum eumque aliquantulum elevat; dictis verbis:* „manus suas," *eundem reponit, et dicens* „item tibi gratias agens" *caput inclinat versus hostiam. Cum dicit* „benedixit," *sinistra nodum tenens, dextra format signum crucis super calicem; tum dicens* „deditque" *dextra nodum apprehendit et sinistram supponit pedi et sic calicem tenet parum elevatum; sub verbis* „bibite ex eo omnes" *cubitos super altare ponit et inclinato capite continuo profert secrete verba consecrationis.*

Simili modo postquam coenatum est, accipiens et hunc praeclarum calicem in sanctas ac venerabiles manus suas: item tibi gratias agens,

bene✠dixit, deditque discipulis suis, dicens: accipite et bibite ex eo omnes:

Hic est enim calix sanguinis mei, novi et aeterni testamenti, mysterium fidei: qui pro vobis et pro multis effundetur in remissionem peccatorum.

Quibus prolatis calicem reponit super corporale et erectus, manibus supra corporale depositis, dicit:

Haec quotiescunque feceritis, in mei memoriam facietis.

Postea genuflectit, adorat et erectus accipit calicem ambabus manibus ut in consecratione eumque elevatum ostendit populo adorandum, intentis in eum oculis; mox ipsum super corporale reponit, manu dextra (sinistram supra pedem ponens) palla cooperit, et iterum adorat; dein iterum genuflectit et erectus, disiunctis manibus, prosequitur: Unde et memores etc.

In missa solemni celebrante dicente: „Quam oblationem,“ *diaconus recedit post celebrantem et a dextris ejus in primo a suppedaneo gradu utrumque genu flectit; cumque celebrans post panis consecrationem genuflectit applicata pectori dextra sua, partem inferiorem casulae sinistra elevat et capite inclinato Sacramentum adorat; dein cum celebrante surgente surgit et dextra acceptam de calice pallam supra humerum dextrum elevatam tenet et iterum utrumque genu flectit retro post celebrantem, uti infra consecrationem panis; post consecrationem calicis casulam elevat et caput inclinat ut antea; calice post elevationem reposito surgit et eundem*

palla cooperit; dein cum celebrante genuflectit et regreditur ad ipsius sinistram, ubi iterum genuflectit et erectus vertendis invigilat foliis; cum celebrans dicit „omni benedictione“ *se cum eodem signat et ad* „Nobis quoque peccatoribus“ *sinistra infra pectus posita, dextra percutit pectus; cum celebrans pervenerit ad verba* „per quem haec omnia“ *genuflectit et accedit ad ejusdem dextram, et accepta de calice palla, quam inter pollicem et indicem dextrae retinet, genuflectit et surgit cum celebrante, et minori elevatione facta, calicem repositum palla tegit et genuflexione cum celebrante iterata vadit ad medium retro post ipsum. — Subdiaconus cum celebrans dicit:* „Quam oblationem,“ *inclinat vel genuflectit in loco suo retro post celebrantem et accedit ad cornu epistolae et ibi in supremo altaris gradu, utroque genu flexus accipit thuribulum a thuriferario et sacram hostiam et calicem consecratum triplici ductu (celebrante geuuflectente et elevante) incensat, capitis inclinationem exhibens ante et post incensationem hostiae et calicis; reddito thuribulo regreditur ad medium retro post celebrantem, ubi praevia genuflexione erectus stat junctis manibus et genuflectente celebrante similiter genuflectit. Si celebratur missa sine incensatione, vel si incensatio fit a duobus thurificariis in utroque altaris cornu, tunc subdiaconus, cum celebrans dicit:* „Quam oblationem,“ *ascendit ad primum a suppedaneo gradum et cum diacono a dextris utrumque genu flectit, caput inclinat et dextra elevat casulam, sinistra pectori admota, et facta post calicis elevationem a celebrante et diacono genuflexio-*

ne surgit et ad priorem stationem in medio revertitur.

(Extensis manibus.) Unde et memores, Domine, nos servi tui, sed et plebs tua sancta, ejusdem Christi Filii tui, Domini nostri tam beatae passionis, nec non et ab inferis resurrectionis, sed et in coelos gloriosae ascensionis, offerimus praeclarae majestati tuae *(jungit manus, ita tamen, ut pollices et indices manuum ab invicem non separentur, et sinistra posita super corporale, ter signat super calicem et hostiam simul, dein semel super hostiam et semel super calicem et prosequitur extensis manibus)* de tuis donis ac datis hostiam † puram, hostiam † sanctam, hostiam † immaculatam, panem † sanctum vitae aeternae, et calicem † salutis perpetuae.

Supra quae propitio ac sereno vultu respicere digneris et accepta habere, sicuti accepta habere dignatus es munera pueri tui justi Abel et sacrificium patriarchae nostri Abrahae, et quod tibi obtulit summus sacerdos tuus Melchisedech, sanctum sacrificium, immaculatam hostiam.

(Manibus junctis super altare et profunde inclinatus.) Supplices te rogamus, omnipotens Deus: jube haec perferri per manus sancti Angeli tui in sublime altare tuum, in conspectu divinae majestatis tuae: ut quotquot *(manibus hinc inde ad corporale depositis osculatur altare ad verba:* „ex hac altaris participatione“ *et erigens se, jungit manus dicitque* „sacrosanctum Filii tui“ *et sinistra deposita ad verbum* „corpus“ *hostiam, et ad verbum* „sanguinem“ *calicem signat, ac pergens* „omne benedictione“ *sinistra infra pectus posita, se ipsum signat a fronte ad*

pectus et in conclusione orationis manus jungit) ex hac altaris participatione sacrosanctum Filii tui Cor † pus et San † guinem sumpserimus, omni benedictione coelesti et gratia repleamur. Per eundem Christum Dominum nostrum. Amen.

Commemoratio pro defunctis: Dicens „memento,“ *extendit manus easque a verbis* „qui nos“ *lente jungit elevando ita ut junctio compleatur ad verba* „in somno pacis;“ *tum manibus usque ad faciem elevatis, capite inclinato, oculis ad Sacramentum intentis mentaliter facit commemorationem fidelium defunctorum, quorum voluerit; qua commemoratione facta erectus et extensis manibus prosequitur orationem.*

Memento etiam, Domine, famulorum famularumque tuarum N. et N., qui nos praecesserunt cum signo fidei, et dormiunt in somno pacis. — Ipsis Domine, et omnibus in Christo quiescentibus, locum refrigerii, lucis et pacis ut indulgeas, deprecamur. *(Jungit manus et caput Sacramento inclinat.)* Per eundem Christum Dominum nostrum. Amen.

(Sinistra deposita, dextra percutit pectus et voce parum elata dicit.) Nobis quoque peccatoribus, *(pergit manibus extensis)* famulis tuis, de multitudine miserationum tuarum sperantibus, partem aliquam et societatem donare digneris cum tuis sanctis Apostolis et Martyribus: cum Joanne,*) Stephano, Matthia, Barnaba, Ignatio, Alexandro, Marcellino, Petro, Felicitate, Perpetua, Agatha, Lucia, Agnete, Caecilia, Anastasia, et omnibus sanctis tuis: intra quorum nos consortium, non aesti-

*) i. e. Joanne Baptista. (S. *R. C.* 27 *Mart.* 1824.)

mator meriti, sed veniae quaesumus largitor admitte. *(Jungit manus.)* Per Christum Dominum nostrum. — Per quem haec omnia, Domine, semper bona creas, *(signat ter calicem et hostiam simul)* sancti†ficas, vivi†ficas, bene†dicis et praestas nobis.

Hic discooperit calicem et genuflectit, erectus hostiam prope medium inter pollicem et indicem manus dextrae accipit et sinistra calicis nodum tenens, cum hostia ter signat supra calicem a labio ad labium dicens: „per ip†sum et cum ip†so et in ip†so;" *tum similiter eadem hostia bis signat inter calicem et pectus dicens:* „est tibi Deo Patri † omnipotenti, in unitate Spiritus † sancti;" *dein manu dextra hostiam tenens super calicem, eundem aliquantulum elevat simul cum hostia dicens:* „omnis honor et gloria," *et statim calicem et hostiam deponens, hostiam collocat super corporale, digitos supra calicem extergit, calicem cooperit, genuflectit, adorat Sacramentum et erectus, positis manibus hinc inde super altare intra corporale, intelligibili voce dicit:*

Per omnia saecula saeculorum. *M.* Amen.

(Extendens et jungens manus simulque caput inclinans.) Oremus. Praeceptis salutaribus moniti, et divina institutione formati audemus dicere:

(Manibus extensis et oculis ad Sacramentum intentis.) Pater noster, qui es in coelis: sanctificetur nomen tuum: adveniat regnum tuum: fiat voluntas tua sicut in coelo et in terra. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie: et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus de-

bitoribus nostris. Et ne nos inducas in tentationem.

In missa solemni, canente celebrante: „Et dimitte nobis," *Diaconus (in loco suo retro post celebrantem) genuflectit et ascendit ad dextram celebrantis, ubi accipit patenam, eamque tenens manu sinistra, accepto dextra purificatorio, abstergit et super purificatorium erectam sustinet et celebranti praesentat, osculo prius patenae et deinde manui celebrantis dato.*

M. Sed libera nos a malo.

S. (Submissa voce.) Amen.

Finita oratione dominica inter indicem dextrae pollici conjunctum et reliquos digitos accipit patenam et purificatorium simul, dein patenam e dextra in sinistram dimittit eamque super partem lateralem corporalis versus cornu epistolae abstergit; tum purificatorium complicatum ad priorem locum reponit et super illo patenam inter indicem et medium digitos erectam tenens, ita ut pars concava medium respiciat, secreto dicit:

Libera nos, quaesumus Domine, ab omnibus malis, praeteritis, praesentibus et futuris: et intercedente beata et gloriosa semper virgine Dei genitrice Maria cum beatis Apostolis tuis Petro et Paulo, atque Andrea, et omnibus sanctis *(manu sinistra infra pectus posita, cum patena se signat ad frontem, ad pectus et ad humeros, dein patenam osculatur in extremitate (S. R. C. 24 Julii 1683) et eandem hostiae submittit, quam indice sinistro a pollice sejuncto supra patenam accommodat et hanc cum hostia extra locum hostiae super corporale et pedem*

calicis collocat) da propitius pacem in diebus nostris: ut ope misericordiae tuae adjuti, et a peccatis simus semper liberi, et ab omni perturbatione securi.

Terminata oratione „Libera nos“ *discooperit calicem et genuflectit; erectus indice manus sinistrae adducit hostiam ad extremitatem patenae versus cornu epistolae eamque accipit inter pollicem et indicem dextrae et elevat supra calicem; tum eandem pariter apprehendit indice et pollice sinistrae dividitque super calicem in duas partes, incipiens fractionem a parte superiori, interim secreto dicens:* „per eundem Dominum nostrum Jesum Christum,“ *et ad nomen* „Jesu“ *caput inclinat; dein eam partem hostiae, quam inter indicem et pollicem dextrae manus tenet, ponit super patenam, ac de altera parte hostiae, quam adhuc supra calicem inter pollicem et indicem sinistrae retinet, frangit pollice et indice dextrae particulam ex inferiori parte prosequens secreto:* „qui tecum vivit et regnat;“ *dicens* „in unitate Spiritus sancti“ *partem majorem, quam sinistra tenet, adjungit parti super patenam positae; particulam vero praecisam manu dextra tenet super calicem et sinistra nodum apprehendens, intelligibili voce dicit:* „per omnia saecula saeculorum.“ *Dicto* „Amen“ *a ministro, celebrans cum particula ter signat a labio ad labium intra os calicis, voce clara dicens:* „Pax † Domini sit † semper vobis†cum.“ *Ad responsum ministri particulam immittit in calicem secreto dicens:* „Haec commixtio“ *etc., inclinatque ad nomen* „Jesu.“ *Immissa particula, abstergit digitos super calicem,*

et finita oratione calicem cooperit, et genuflectit. Erectus stans junctis ante pectus manibus et capite inclinatus versus Sacramentum intelligibili voce dicit: „Agnus Dei qui tollis peccata mundi,“ *dein disjungit manus et sinistra super corporali posita, extremitate trium ultimorum digitorum dextrae percutit pectus dicens:* „miserere nobis,“ *quod iterato et tertio facit, continuo movens manum cum iterum dicit:* „miserere nobis“ *et* „dona nobis pacem.“

In missa solemni, cum celebrans, dicens „ab omni perturbatione securi,“ *manum supra pedem calicis deponit, diaconus aufert pallam de calice et cum celebrante genuflectit et surgit; immissa particula in calicem, cum celebrans iterum manum ad pedem calicis deponit, hunc palla tegit et facta genuflectione surgit ac cum celebrante, capite inclinato, submissa voce dicit* „Agnus Dei“ *simulque cum ipso, sinistra infra pectus posita, dextra percutit pectus. Subdiaconus a consecratione stat retro post celebrantem, canente autem celebrante* „Pax Domini“ *genuflectit, ascendit ad cornu evangelii ibidemque cum celebrante pariter genuflectit et surgens cum eodem quemadmodum diaconus dicit* „Agnus Dei.“ *Dicto ter* „Agnus Dei“ *subdiaconus facta genuflexione ad priorem stationem retro post celebrantem revertitur; diaconus vero a dextris celebrantis flexus utroque genu exspectat pacem; finita oratione pro pace, dato a celebrante signo, surgit et manibus junctis ante pectus, non vero super altare positis, illud osculatur extra corporale simul cum celebrante, qui illud osculatur intra corporale; erectus se*

convertit ad celebrantem et praemissa eidem capitis inclinatione utramque manum supponit brachiis celebrantis, (S. R. C. 23 Maii 1840) gena sua sinistra genae sinistrae celebrantis appropinquante, absque tamen tactu physico, et celebranti, cum manum utramque super humeros ejus ponendo dicit: „Pax tecum," *respondet* „et cum spiritu tuo;" *iterata capitis inclinatione versus celebrantem et facie dein ad altare conversa, genuflectit et accedit ad subdiaconum et absque praevia capitis inclinatione volam utramque utrique humero subdiaconi imponit et inclinans genam suam sinistram versus genam subdiaconi dicit:* „Pax tecum," *subdiaconus vero, qui, cum advenit diaconus eidem caput inclinat utramque manum supponit brachiis diaconi et eidem dicenti:* „Pax tecum," *respondet:* „et cum spiritu tuo;" *tum sibi invicem inclinant et facta genuflexione diaconus ascendit ad sinistram celebrantis, subdiaconus vero (nisi per ipsum choro et acolytho danda sit pax), ascendit ad dextram celebrantis. Si forte in missa non detur pax, diaconus et subdiaconus statim post* „Agnus Dei" *permutant loca sua et in termino, a quo et in termino, ad quem genuflectunt.*

Per eundem Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus:

S. Per omnia saecula saeculorum.

M. Amen.

S. Pax † Domini sit † semper vobis†cum.

M. Et cum spiritu tuo.

(Particulam hostiae in calicem immittens:) Haec commixtio et consecratio Corporis et Sanguinis Domini nostri Jesu Christi fiat accipientibus nobis in vitam aeternam. Amen.

(Capite inclinato, percutiens pectus.) Agnus Dei,*) qui tollis peccata mundi, miserere nobis.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miserere nobis.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, dona nobis pacem.

(Mediocriter inclinatus, manibus junctis supra altare voce submissa:) Domine Jesu Christe,**) qui dixisti Apostolis tuis: pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis: ne respicias peccata mea, sed fidem ecclesiae tuae, eamque secundum voluntatem tuam pacificare et coadunare digneris: qui vivis et regnas Deus per omnia saecula saeculorum. Amen.

Domine Jesu Christe, Fili Dei vivi, qui ex voluntate Patris, cooperante Spiritu sancto, per mortem tuam mundum vivificasti: libera me per hoc sacrosanctum Corpus et Sanguinem tuum ab omnibus inquitatibus meis et universis malis: et fac me tuis semper inhaerere mandatis, et a te nunquam separari permittas: qui cum eodem Deo Patre et Spiritu sancto vivis et regnas in saecula saeculorum. Amen.

Perceptio Corporis tui, Domine Jesu Christe, quod ego indignus sumere praesumo, non mihi

* In missis defunctorum non dicitur: „miserere nobis," sed ejus loco: „dona eis requiem," et in tertio: „dona eis requiem sempiternam."

**) In missis defunctorum haec oratio omittitur.

proveniat in judicium et condemnationem, sed pro tua pietate prosit mihi ad tutamentum mentis et corporis, et ad medelam percipiendam: qui vivis et regnas cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti Deus per omnia saecula saeculorum. Amen.

Celebrans) genuflectit et erectus utramque partem hostiae in medio tangit indice manus sinistrae adducitque ad extremitatem patenae versus cornu epistolae, ubi hostiae partes manu dextra inter pollicem et indicem excipit easque dein inter pollicem et indicem sinistrae ita conjungit, ut hostia appareat integra, dicens:*

Panem coelestem accipiam, et nomen Domini invocabo.

Deinde manu dextra accipit patenam, eamque inter indicem et medium manus sinistrae hostiae supponit atque sinistra a corporali paululum elevata tenens patenam et super ea hostiae partes inter pollicem et indicem, corpore mediocriter inclinato versus medium altaris, dextra ter pectus percutit, voce aliquantulum elata dicens:

Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, et sanabitur anima mea.

Quibus verbis tertia vice prolatis erectus e sinistra ambas hostiae partes accipit inter pollicem et indicem dextrae manus et cum his partibus, una super alteram posita, efformat sig-

*) Quae hic et deinceps usque ad finem missae solemnis diacono et subdiacono facienda sint, vide infra pag. 304—307.

num crucis ante se super patenam, secreto dicens.

Corpus Domini nostri Jesu Christi custodiat animam meam in vitam aeternam. Amen.

Quibus dictis se inclinans et cubitis super altare positis easdem hostiae partes reverenter sumit; tum patenam deponit, partim supra pedem calicis et partim super corporale, et extersis super patenam digitis se erigit et manibus ante faciem junctis, aliquantulum quiescit in meditatione SS. Sacramenti. Finita meditatione sinistram deponens supra pedem calicis, dextra discooperit calicem dicens:

Quid retribuam Domino pro omnibus, quae retribuit mihi?

Dein genuflectit, surgit et accipit inter indicem et medium digitum primo dextrae et dein simul sinistrae manus patenam, et fragmenta, si quae in ea inveniantur indice dextrae in calicem immittit; tum remoto paulisper calice versus cornu epistolae, cum patena colligit fragmenta, quae forte in corporali sint, eaque, reposito calice in medio, elevata patena supra os ejus, indice dextrae in calicem immittit, ipsumque pollicem et indicem fricando super calicem extergit. Post extersionem patenae sinistra manu patenam supra corporale tenens dextra accipit nodum calicis dicens:

Calicem salutaris accipiam et nomen Domini invocabo. Laudans invocabo Dominum, et ab inimicis meis salvus ero. *Qua oratione finita elevat calicem versus faciem, et crucem formans cum calice dicit:*

Sanguis Domini nostri Jesu Christi custodiat animam meam in vitam aeternam. Amen.

Tum mento supponit patenam stansque erecto corpore triplici haustu totum cum particula reverenter sumit Sanguinem. Sumto Sanguine) deposita sinistra cum patena, ministro calicem super altare porrigit, ut vinum infundat; vinum autem infusum intra calicem circumagit dicens:*

Quod ore sumpsimus, Domine, pura mente ca-

---

*) Quando pyxis purificanda est, celebrans reliquias sacrarum specierum indice ex eadem mittit in calicem ante sumptionem S. Sanguinis et una cum eodem S. Sanguine sumit. Deinde primam purificationem accipit cum pyxide, circumagit vinum intra pyxidem, et si una tantum ablutione purificetur; indice tergente tota eiusdem pars interior abluitur, quo facto indicem abstergit, vinum ex pyxide in calicem infundit et sumit; si novae species consecratae mox in pyxidem ponendae non sint, alteram digitorum ablutionem ad maiorem cautelam etiam cum pyxide accipit, quo casu non ad primam purificationem, sed ad hanc alteram ablutionem, pyxidem cum indice tergit et circumcirca abluit, et tandem ablutionem in calicem infundit et sumit. Si vero in eadem pyxide hostiae consecratae mox poni debeant, sacerdos eandem semel tantum purificat et abluit; et postquam ablutionem pyxidis in calicem infudit, statim eandem exsiccat purificatorio, et novas species imponit.

Sacerdos renovans s. hostiam in ostensorio positam, ex duabus, quas simul consecravit, hostiis maioribus unam sumit et alteram in ostensorio ponit; hostiam quam ex ostensorio desumpsit, vel una cum ea, quam pro sacrificio consecravit, vel post sumptionem s. Sanguinis sumere debet, nec licet eam frangere et pro communione fidelium distribuere.

piamus, et de munere temporali fiat nobis remedium sempiternum.

*Dein iterum patenam mento supponit et purificationem sumit duplici haustu; sumta purificatione, deposita patena super corporale versus cornu evangelii, accipiens cuppam calicis, eandem tribus ultimis digitis utriusque manus complectitur, pollices vero et indices tenet super os calicis unitos; deinde facta inclinatione transit ad cornu epistolae,**) *ubi minister primo vinum et dein aquam fundit super indices et*

---

*) **Dub.** „An pro abluendis vino et aqua pollicibus et indicibus in secunda purificatione post Communionem debeat sacerdos e medio altaris versus cornu epistolae recedere? **Resp.** Serventur Rubricae pro diversitate Missae. *S. R. C. 22 Julii* 1848. Missae diversitatem, de qua decretum loquitur, ita intellexerunt ac suo tempore exposuerunt ipsius decreti auctores h. e. doctores Romani a. 1848, ut in Missis solemnibus nunquam sit e medio altaris recedendum ad abluendos digitos; in Missis non solemnibus e contra semper e medio ad cornu epistolae sit progrediendum. (Archiv für katholisches Kirchenrecht, Innsbruck 1860. 5. Bd. 1. Heft S. 65.)

Pro Missa in Coena Domini Memoriale Rituum Rom. transitum e medio altaris praescribit.

De Missa solemni coram exposito S. Sacramento Gardellini (Comment. in instr. Clement.) haec habet: Sumpta purificatione celebrans ponit calicem in cornu epistolae extra corporale, postea genuflectit Sacramento, tum accedit ad cornu epistolae, ubi accipit calicem, abluit et abstergit digitos, posito calice prope corporale; deinde accedit ad medium altaris, ubi iterum genuflectit et mox calicem dextra accipit et ablutionem sumit.

pollices; quo facto sacerdos calicem collocat super altare, et excussis guttulis a digitis, pollicem et indicem dextrae relinquens super ore calicis, inter indicem et medium sinistrae accipit purificatorium et abstergit indices et pollices utriusque manus, interim secreto dicens:

Corpus tuum Domine, quod sumpsi, et Sanguis, quem potavi, adhaereat visceribus meis; et praesta, ut in me non remaneat scelerum macula, quem pura et sancta refecerunt sacramenta, qui vivis et regnas in saecula saeculorum. Amen.

Digitis abstersis purificatorium deponit juxta corporale et revertitur ad medium altaris, ubi facta inclinatione accipit purificatorium et sinistra manu mento supponit, dextra vero accipit calicem et sumit ablutionem unico haustu: tum calicem deponit et purificatorio os abstergit; postea purificatorium superimponit ori calicis idque digitis manus dextrae ad fundum cuppae deprimens, calicem, quem tenet manu sinistra, gyrando interius et exterius extergit. Dein deponit calicem et super eum extendit purificatorium, desuper ponit patenam, quam palla tegit. Postea calicem collocat versus cornu evangelii et utraque manu plicat corporale idque clausum immittit in bursam. Deinde calicem velo cooperit, bursam desuper ponit et collocat in medio altaris, ut in principio Missae; (Rit. celebr. Miss; tit. X, num. 5) deinde jungit manus et facta inclinatione vadit ad cornu epistolae et ibidem junctis manibus clara voce legit „communionem."

Communio.

(Junctis manibus:) Benedicamus Deum coeli, et coram omnibus viventibus confitebimur ei: quia fecit nobiscum misericordiam suam.

Junctis manibus redit ad medium altaris ibidemque manibus hinc inde extensis super altare, illud osculatur et erectus junctis manibus vertit se ad populum, ad quem conversus extendens et jungens manus dicit clara voce:

S. Dominus vobiscum,

M. Et cum spiritu tuo.

Celebrans statim sine inclinatione versus crucem redit ad librum in cornu epistolae et dicit orationes post communionem eodem modo uti orationes ante epistolam.

Postcommunio.

Oremus.

(Extensis manibus:) Proficiat nobis ad salutem corporis et animae, Domine Deus noster, hujus sacramenti susceptio: et sempiterna sanctae Trinitatis ejusdemque individuae Unitatis confessio. Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus: per omnia saecula saeculorum.

M. Amen.

Dictis his orationibus claudit librum, eumque ita collocat, ut pars anterior medium altaris respiciat; si autem aliud in fine legendum sit evangelium ac evangelium s. Joannis, liber manet apertus. Missali relicto vadit ad medium, osculatur altare et conversus ad populum clara

voce dicit: „Dominus vobiscum;“ *responso accepto dicit:* „Ite, missa est,“ *) *et respondente ministro se iterum convertit ad altare. Si autem in missa non fuerit* „Gloria in excelsis,“ *statim post* „Dominus vobiscum“ *se convertit ad altare et facta inclinatione dicit:* „Benedicamus Domino.“ **) *Dicto:* „Ite, missa est“ *vel* „Benedicamus Domino“ *stans ante medium altaris junctis super eo manibus et capite inclinato dicit:*

Placeat tibi, sancta Trinitas, obsequium servitutis meae, et praesta: ut sacrificium, quod oculis tuae majestatis indignus obtuli, tibi sit acceptabile, mihique et omnibus, pro quibus illud obtuli, sit te miserante propitiabile. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Qua oratione dicta osculatur altare et erectus elevat oculos ad crucem simulque manus extendit usque ad humeros et statim jungit clara voce dicens: „Benedicat vos omnipotens Deus;“ *tum facta inclinatione se convertit ad populum et sinistra ante pectus posita, dextra extensa benedicat populo clara voce dicens, sub prima linea:* „Pater et Filius,“ *et sub transversa:* „et Spiritus sanctus,“ *et circulum perficiens, manibus junctis, accedit ad cornu evangelii.*

(Benedicens populum:) Benedicat vos omni-

---

*) In missa solemni a diacono tantum dicitur. „Ite missa est,“ non vero a sacerdote; „Benedicamus Domino“ et „Requiescant in pace“ etiam a sacerdote dicuntur. (*S. R. C. 7 Sept.* 1816.)

**) In missis defunctorum: „Requiescant in pace.“

potens Deus, Pater et Filius, † et Spiritus sanctus.

M. Amen.

(In cornu evangelii oblique stans:) Dominus vobiscum,

M. Et cum spiritu tuo.

(Altare, seu (si SS. Sacramentum sit expositum) tabellam, dein se ipsum ad frontem, os et pectus pollice signans:) Initium sancti evangelii secundum Joannem.

M. Gloria tibi Domine.

In principio erat verbum, et verbum erat apud Deum, et Deus erat verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt: et sine ipso factum est nihil, quod factum est. In ipso vita erat, et vita erat lux hominum: et lux in tenebris lucet, et tenebrae eam non comprehenderunt. Fuit homo missus a Deo, cui nomen erat Joannes. Hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine, ut omnes crederent per illum. Non erat ille lux, sed ut testimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera, quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat, et mundus per ipsum factus est, et mundus eum non cognovit. In propria venit, et sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his, qui credunt in nomine ejus, qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt *(hic genuflectitur)*. Et verbum caro factum est, et habitavit in nobis: et vidimus gloriam ejus gloriam quasi Unigeniti a Patre, plenum gratiae et veritatis.

M. Deo gratias.

Evangelio absoluto, quod in fine non osculatur, vadit ad medium et facta inclinatione manu sinistra accipit calicem ad nodum et, dextra supra bursam posita, descendit ante gradus altaris et facta ibidem inclinatione vel genuflexione, bireto imposito redit in sacristiam, ubi versus crucem inclinat, calicem deponit et se exuit vestibus sacris et manus lavat. Pro gratiarum actione dicit Canticum Trium puerorum.



Notanda pro diacono et subdiacono a Communione usque ad finem Missae.

In missa solemni celebrante ante communionem genuflectente diaconus a sinistris et subdiaconus a dextris cum eodem simul genuflectunt et surgunt; et sub verbis: „Domine, non sum dignus,“ *mediocriter inclinati, ter percutiunt pectus; cum sumitur hostia a celebrante, profunde se inclinant, et cum eodem se erigunt. Signo dato a celebrante, deponendo manum supra pedem calicis, subdiaconus discooperit calicem et pallam deponit prope corporale versus cornu epistolae. Dum celebrans sumpturus S. Sanguinem calice format crucem, iterum ministri profunde se inclinant, et sumpto S. Sanguine se erigunt. Tum subdiaconus ab acolytho accipit ampullam vini dextra et infundit; quo facto paulisper recedit ad cornu epistolae et accepta etiam ampulla aquae, conversus ad celebrantem primo vinum, dein aquam fundit supra pollices et indices utriusque manus celebrantis et acolythis reddit ampullas. Postea subdiaconus utraque*

manu inter pollices et indices velum calicis accipit sinistra et pallam dextra; eodem momento diaconus recipit librum cum pulpito, et ambo sic armati transeunt ad oppositum altaris cornu in medio inclinantes vel genuflectentes. Diaconus manet apud librum; subdiaconus vero mundat calicem eumque, uti sacerdos in missa privata vestit et defert ad credentiam vel sacristam; rediens ad altare, se sistit retro post celebrantem sine inclinatione vel genuflectione, si celebrans in cornu epistolae est.

Dum celebrans ad medium accedit et dicto „Dominus vobiscum“ *ad cornu epistolae revertitur, diaconus et subdiaconus retro post eum incedunt et in medio inclinant vel genuflectunt ante et post* „Dominus vobiscum.“ *Diaconus ad cornu epistolae reversus, assistit celebranti a dextris et monstrat orationes post communionem, quibus cantatis claudit librum, nisi ultimum evangelium ex eodem legendum sit, in quo casu eum apertum relinquit. Cum celebrans ad medium regreditur, diaconus et subdiaconus retro post eum incedunt et in medio inclinant vel genuflectunt.*

Cantato „Dominus vobiscum“ *a celebrante, diaconus inclinat vel genuflectit et erectus a dextra sua convertit se ad populum et cantat* „Ite, missa est.“ *Si vero ipsi cantandum sit* „Benedicamus Domino“ *manet ad altare conversus et cantat absque praevia inclinatione vel genuflexione. Cantato* „Ite, missa est“ *vel* „Benedicamus Domino,“ *diaconus et subdiaconus a sinistris diaconi in eodem altaris gradu utrumque genu flectunt et sub benedictione celebran-*

tis signo crucis se muniunt et respondent: „Amen."

Absoluta benedictione diaconus ascendit ad altare versus cornu epistolae; subdiaconus vero se confert ad cornu evangelii, ubi stans a sinistris celebrantis respondet cum diacono: „Et cum spiritu tuo," *et* „Gloria tibi Domine." *Ambo cum celebrante se signant ad frontem, ad os et ad pectus et cum eodem genuflectunt cum dicit* „et verbum caro factum est." *Finito evangelio dicunt* „Deo gratias." *Si peculiare et distinctum ab evangelio Joannis in fine legendum sit evangelium, subdiaconus cantato* „Ite, missa est" *in loco suo inclinat vel genuflectit et accedit ad librum, eoque recepto vadit ad medium, ubi a sinistris diaconi utroque genu flexus, librum tenens exspectat benedictionem, qua data, librum defert a cornu evangelii et collocat oblique. Finito evangelio librum claudit. Cum celebrans redit ad medium, diaconus a dextris ejus et subdiaconus a sinistris simul cum eo inclinant vel genuflectunt et in planum descendunt, ibique ante gradus altaris, iterum altari faciunt reverentiam, (i. e. profunde inclinant adversus crucem altaris; si autem in eo sit tabernaculum SS. Sacramenti, genuflectunt unico genu in plano presbyterii ante infimum gradum altaris S. R. C. 12 Nov. 1731), bireta accipiunt et capite tecto junctis manibus redeunt ad sacristiam, ubi capite detecto stantes, uti ante egressum caput cruci inclinant et diaconus a dextris et subdiaconus a sinistris celebranti faciunt reverentiam. Tum bireta deponunt et sacris vestibus se exuunt.*

IV. De conformitate missae cum officio ecclesiae in qua celebratur.

(Ex S. R. C. decretis 1701, 1752, 1779, 1817 etc.)

1. Sacerdos vel habens officium duplex, vel celebrans in ecclesia, ubi fit de duplici, non potest legere missam privatam de Requiem vel votivam.

2. Sacerdos, habens officium duplex et celebrans in ecclesia, ubi fit de alio duplici, sed tamen sine solemnitate et concursu:

a. eodem colore, — potest legere Missam officii sui vel se conformare ecclesiae;

b. diverso colore, — tenetur celebrare Missam ecclesiae sine commemoratione festi sui.

Quando festum ecclesiae celebratur cum solemnitate et concursu, semper tenetur sese conformare in omnibus.

3. Sacerdos habens officium duplex 1mae vel 2dae cl. et celebrans in ecclesia, ubi etc. duplex minus vel maius:

a. eodem colore, — tenetur legere Missam officii sui;

b. diverso colore, — tenetur se conformare Missae ecclesiae sine commemoratione festi sui.

4. Sacerdos habens officium duplex (etiam 1. cl.) et celebrans, ubi fit de Dominica:

a. eodem colore, — tenetur legere Missam officii sui;

b. diverso colore, — tenetur legere Missam de Dominica cum commemoratione officii sui, quare loco orat. 2.

A cunctis vel de B. M. V. dicat orationem festi.

5. In Missis cantatis et solemnibus sacerdos suum officium prorsus negligere et se conformare debet officio ecclesiae.

6. In oratorio privato Missa semper concordare debet cum officio, quod quisque recitavit, excepto die festivo Patroni loci, de quo in oratorio Missa festiva celebranda est.

7. Regulares festis principalibus Ordinum suorum, et maxime festo fundatoris seu patriarchae, possunt addere symbolum, quando celebrant in aliena ecclesia. Regularis, in cuius ecclesia ex concessione Apostolica fit officium duplex vel de octava privilegiata, addictus seu vocatus ad satisfaciendum oneribus alicuius ecclesiae, ubi fit officium semiduplex, vel celebratur aliquod funerale, potest celebrare Missam de Sancto sive de Requiem ad formam et ritum eiusdem ecclesiae iuxta rubricas Missalis Romani. *(S. R. C. 15 Dec. 1691.)*

8. Sacerdotes confluentes ad ecclesias confraternitatum in festis patronorum et titularium earundem, non debent in Missa addere Credo nec unicam dicere orationem. *(S. R. C. 23 Sept. 1837.)*

Quando vero sacerdotes exteri celebrant de Sanctis ordinis, servatis servandis possunt in Missis se conformare cum fratribus quoad Credo et quoad numerum orationum more duplicum.

9. Tam exteri in ecclesiis fratrum, quam fratres in alienis ecclesiis possunt apponere commemorationem octavae occurentis, servata rubrica

de duplici oratione habenda in dominica infra octavam.

C. Quid praestare debeat sacerdos post missae celebrationem.

De gratiarum actione.

Missa peracta permagni refert, nosse uti illo tempore, quo apud nos demoratur Christus, et tanti hospitis praesentia frui. Neque enim tempus, ad negotia salutis agenda, magis opportunum nobis obvenire potest, quam cum ipsum penes et intra nos habemus salutis auctorem.

„Oportet igitur (ait pius Imitationis Christi „auctor) ut non solum praepares te ad devotio„nem ante Communionem, sed ut etiam te solli„cite conserves in ea post Sacramenti perceptio„nem; nec minor custodia post exigitur, quam „devota praeparatio prius; nam bona postmo„dum custodia, optima iterum est praeparatio „ad maiorem gratiam: ex eo quippe redditur „quis valde indispositus, si statim fuerit ad exte„riora nimis effusus.“

Ex te ipso disce, quid facto sit opus: si quispiam te invitasset, sed domo iam exceptum mox, quasi taedio consortii tui affectus, te desereret, ad ludicra et inania quaeque sese convertens nulloque familiari colloquio aut benevolentiae et humanitatis obsequio tecum agere dignaretur; nonne illi inurbanitatem istam et contemptum crimini verteres, ac huiusmodi amicum, utpote parum officii sui memorem, dedignareris? Vide itaque, quid de iis dicendum, qui, Deo in domum suum recepto, mox illi dorsum obvertunt, et ab-

scedunt, nec curant cum eo puulisper conversari. Quidnam hoc est, nisi talem tantumque vilipendere hospitem, imo illum graviter offendere? maxime cum is sit hospes, qui in domum tuam venit, non ut reficiatur a te, sed ut ipse te reficiat? Quid ergo sic properas? Quid quaeris praeter Deum tuum? Plus ille te docebit, quam omnes libri, plus delectabit, quam omnes amici; plura praestabit commoda, quam omnes mundi artes, honores, opes et scientiae. Observes igitur quae sequuntur:

1. *Cantico trium puerorum* absoluto, quo ad gratias Deo pro tanto beneficio persolvendas omnes debuisti creaturas invitare ardentissimo affectu et flagrantissima devotione, cave ab inanibus hominum colloquiis; in locum ab omni strepitu et distractione remotum te recipe, mane in secreto, ac suavissimo fruere hospite tuo; deduc illum in interius cordis tui cubiculum, et clauso ostio, ceterisque cogitationibus exclusis, illi soli vacare stude, nec ab eo discedas, donec ipse benedixerit tibi: his etenim pretiosis horae momentis, larga vel tenuis fieri debet in animam tuam donorum coelestium effusio, pro modulo caritatis, affectuum et desideriorum tuorum, animique tui grati significationis. Sicuti namque ingratus animus fontem divinae largitatis exsiccat, ita et grata donorum ejus memoria torrentem aperit spiritualium benedictionum.

2. Dilata itaque cor tum, et implebit illud bonorum omnium largitor; aperi os tuum et attrahes in te Spiritum sanctum; prout coelestis illius aura afflaverit, vel audi, quid loquatur in te Dominus Deus tuus, vel cum eo tua commis-

cere colloquia ne formides; non enim habet amaritudinem conversatio illius, nec taedium convictus eius, sed laetitiam et gaudium.

3. Perfectissimos diversarum virtutum actus elicies. Christum adorabis, non tantum ut in throno gloriae suae residentem in coelis, sed ut intima cordis tui penetralia inhabitantem. Omnes animae tuae facultates, omnia corporis tui membra, sensus et organa, summo pietatis affectu, illi subiicies, adeo ut in eius honorem et obsequium cedant.

4. Firma fide credes et confiteberis tantum hospitem in vili pectoris tui tugurio receptum, et sub exiguis Sacramenti speciebus delitescentem, esse vere Deum et hominem; Deum ab aeterno per omnia Patri aequalem et consubstantialem; hominem in tempore, operante supremi Numinis virtute, cuius Divinitati et humanitati ea omnia competunt, quae credit et docet ecclesia.

5. Cum in ipso omnium pignus habeas, ipsius meritis omnia, quibus indiges, dona sperabis et gratiae et gloriae imo et naturae, in quantum ad salutem tibi sunt profutura, certe confisus, illum promissis suis non defuturum, modo partes tuas expleveris.

6. Quia vero amor amore compensatur, et ipse ineffabili et infinita te prosecutus est caritate, nihil non tentabis, ut eum toto corde, tota mente, totisque viribus diligas; gaudebisque quam maxime, quod ipsius dotes et attributa tantae sint excellentiae, ut nonnisi a seipso possint ex aequo percipi.

7. Infinitam Redemptoris mundi mirare benignitatem, et illam humilitatis abyssum, qua in hoc

sanctissimo se abscondit Sacramento, ut sui ipsius, omniumque, quibus affluit, bonorum te faceret comparticipem. Humiliare igitur in conspectu Dei tui, attentis peccatis, quibus deliquisti, praesentis temporis, in quo versaris, statu, excelsoque virtutum apice, ad quem tendere debueras, a quo tamen longo dissides intervallo.

8. In profundo nihili tui demissus, humiliter agnosce nihil quippiam penes te esse, quo pro tanto beneficio gratias Deo persolvas; adeoque tenuitatis et indigentiae tuae tibi ipsi conscius, beatissimam Virginem, sanctos Angelos, et omnes coelites in subsidium adhibe tuae paupertatis, invitando eos ad magnificandum Dominum tecum, et ad exaltandum uno consensu nomen illius.

9. Quoniam vero nec intensissimi omnium coelestium religiosi actus eius sunt dignitatis et valoris, ut tantam Dei erga te munificentiam valeant compensare, ipsum Dei et hominum mediatorem, Jesum Christum deprecare, ut sibi vice tua et intra te satisfacere dignetur, omnesque acceptet vitae suae labores et angustias, omnia mortis suae opprobria et tormenta, omnem denique gloriae suae celsitudinem et excellentiam, in dignam pro gratia tibi praestita gratulationem.

10. Ad pedes Domini, summo cum doloris et amoris sensu provolutus, ignosci tibi suppliciter exora omnes anteactae vitae tuae iniquitates, omnem torporem et negligentiam, omnemque segnitiem et ignaviam, quibus in exequendis muneribus tuis, et in prosecutione virtutum praepediris; quod quidem, ut assequaris, tuas cum ipsius meritis consociabis satisfactiones.

11. Peramanter etiam cum ipso conquerere de quotidianis tuis excessibus animaeque tuae languoribus et miseriis; ingemisce et dole, quod cum ipse sit, qui venerit ignem mittere in terram, nihilque tantopere velit, quam ut accendatur, concretum tamen gelu pectus habeas, et ad ardorem hujus splendidissimi solis non liquefias. Roga eum, ut perlustret cor tuum et omnia interiora tua, virtusque de eo exeat ad sanandum et vivificandum, quidquid morbidum et vitiosum in te repererit.

12. Aperi ei totum cor tuum ea, quae congruit amicum inter et amicum, filium et patrem, confidentia, cum ipse horum omnium partes tui causa sustineat. Omnes igitur anxietates tuas et aerumnas, omnes calamitates et angustias, quidquid denique ad salutem tum animae, tum corporis conferre valet, illi fidenter expones, certo persuasus, eum tibi non defuturum; neque enim amare potest et deserere.

13. Cum eo potissimum fine sanctissimum istud Sacramentum sit institutum, ut omnes, qui ipsius fuerint participes, in Jesum transformentur: *„qui manducat me,* inquit, *et ipse vivet, propter me,“* per nimiam illam caritatem, qua te dilexit, obsecra eum et obtestare, ut omnes virtutes, et omnia, quibus abundat spiritualia dona in te transfundat, et fiat perfecta studiorum, consiliorum, voluntatumque communio, adeo ut, quodvivas, *jam non tu vivas, vivat vero in te Christus.*

14. Omnia vitae tuae momenta, sed extremum imprimis spiritum tuum illi commenda, eximiumque istud efflagita perseverantiae donum, quo ce-

tera dona cumulantur, ut *moriatur anima* tua *morte justorum,* et fiant novissima tua illorum similia.

15. Nec vero propriis tuis ita intendendum est commodis, ut aliorum obliviscaris, pro quibus orandum tibi incumbit, Sacerdotis est plorare inter vestibulum et altare, et pro omnibus, quibus gravatur populus necessitatibus, Dominum deprecari. Supplex nimirum a Deo deposces, ut sanctam ecclesiam, omnium fidelium matrem, exaltare et amplificare dignetur; ut ad istius almae matris sinum omnes errantes haeretici, schismaticive revocentur; omnesque infideles, in regione umbrae mortis sedentes illuminentur. Dominum exorabis, ut pastores ecclesiae regat et tueatur; principibus christianis pacem donet et concordiam, peccatoribus veram cordis conversionem et peccatorum remissionem justisque profectum concedat et perseverantiam, ut omnes propinquos, benefactores, amicos tuos, imo et adversantes tibi, vel eos, qui te aliquando molestia affecerunt, vultu sereno et acceptabili respiciat; omnibusque fidelibus defunctis lucem aeternam et requiem indulgeat.

His vel similibus exercitiis, prout religio tibi suggesserit, peractis, cor tuum et sensus externos omni custodia conservare satages, crebrisque per diem piis affectibus, ne tanti memoria beneficii dilabatur, summam Dei erga te dignationem compensare conaberis.

'Cum autem ea sit humani ingenii conditio, ut illi pretiosiora quaeque ex usu vilescant et taedium afferant; ne repetitis semper iisdem actibus, fervor languescat caritatis, subjicientur tibi

infra variae precandi formulae, quibus huic malo obviare possis.

Variae gratiarum actiones.

Prima gratiarum actio (ex missali Romano.)

Antiph.: Trium puerorum cantemus hymnum, quem cantabant sancti in camino ignis. (Alleluia.)

(Quae antiphona festis duplicibus tantum duplicatur.)

Canticum trium puerorum.

Benedicite omnia opera Domini Domino: * laudate et superexaltate eum in saecula.

Benedicite Angeli Domini Domino: * benedicite coeli Domino.

Benedicite aquae omnes, quae super coelos sunt, Domino: * benedicite omnes virtutes Domini Domino.

Benedicite sol et luna Domino: * benedicite stellae coeli Domino.

Benedicite omnis imber et ros Domino: * benedicite omnes spiritus Dei Domino.

Benedicite ignis et aestus Domino: * benedicite frigus et aestus Domino.

Benedicite rores et pruina Domino: * benedicite gelu et frigus Domino.

Benedicite glacies et nives Domino: * benedicite noctes et dies Domino.

Benedicite lux et tenebrae Domino: * benedicite fulgura et nubes Domino.

Benedicat terra Dominum: * laudet et superexaltet eum in saecula.

Benedicite montes et colles Domino: * benedicite universa germinantia in terra Domino.

Benedicite fontes Domino: * benedicite maria et flumina Domino.

Benedicite cete et omnia, quae moventur in aquis, Domino: * benedicite omnes volucres coeli Domino.

Benedicite omnes bestiae et pecora Domino: * benedicite filii hominum Domino.

Benedicat Israël Dominum: * laudet et superexaltet eum in saecula.

Benedicite sacerdotes Domini Domino: * benedicite servi Domini Domino.

Benedicite spiritus et animae justorum Domino: * benedicite sancti et humiles corde Domino.

Benedicite Anania, Azaria, Misaël Domino: * laudate et superexaltate eum in saecula.

Benedicamus Patrem et Filium cum sancto Spiritu: * laudemus et superexaltemus eum in saecula.

Benedictus es Domine, in firmamento coeli: * et laudabilis et gloriosus et superexaltatus in saecula.

Psalmus 150.

Laudate Dominum in sanctis ejus: laudate eum in firmamento virtutis ejus.

Laudate eum in virtutibus ejus: laudate eum secundum multitudinem magnitudinis ejus.

Laudate eum in sono tubae: laudate eum in psalterio et cithara.

Laudate eum in tympano et choro: laudate eum in chordis et organo.

Laudate eum in cymbalis bene sonantibus, laudate eum in cymbalis jubilationis: omnis spiritus laudet Dominum.

Gloria Patri etc. Sicut erat etc.

Antiph.: Trium puerorum cantemus hymnum, quem cantabant sancti in camino ignis, benedicentes Dominum.

Kyrie eleison! Christe eleison! Kyrie eleison!

Pater noster etc.

V. Et ne nos inducas in tentationem,

R. Sed libera nos a malo.

V. Confiteantur tibi, Domine, omnia opera tua,

R. Et sancti tui benedicant tibi.

V. Exultabunt sancti in gloria,

R. Laetabuntur in cubilibus suis.

V. Non nobis, Domine, non nobis,

R. Sed nomini tuo da gloriam.

V. Domine, exaudi orationem meam,

R. Et clamor meus ad te veniat.

V. Dominus vobiscum,

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Deus, qui tribus pueris mitigasti flammas ignium: concede propitius, ut nos famulos tuos nos exurat flamma vitiorum.

Actiones nostras, quaesumus Domine, aspirando praeveni et adjuvando prosequere: ut cuncta nostra oratio et operatio a te semper incipiat, et per te coepta finiatur.

Da nobis, quaesumus Domine, vitiorum nostrorum flammas extinguere: qui beato Laurentio tribuisti tormentorum suorum incendia superare. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Aliae orationes post celebrationem dicendae.

Oratio S. Thomae de Aquino.

Gratias tibi ago, Domine sancte, Pater omnipotens, aeterne Deus, qui me peccatorem indignum famulum tuum nullis meis meritis sed sola

dignatione misericordiae tuae satiare dignatus es pretioso Corpore et Sanguine Filii tui, Domini nostri Jesu Christi. Et precor te, ut haec sancta communio non sit mihi reatus ad poenam, sed intercessio salutaris ad veniam. Sit mihi armatura fidei et scutum bonae voluntatis. Sit vitiorum meorum evacuatio, concupiscentiae et libidinis exterminatio, caritatis et patientiae, humilitatis et obedientiae, omniumque virtutum augmentatio; contra insidias inimicorum omnium, tam visibilium, quam invisibilium, firma defensio, motuum meorum, tam carnalium, quam spiritualium perfecta quietatio, in te uno ac vero Deo firma adhaesio, atque finis mei felix consummatio. Et precor te, ut ad illud ineffabile convivium me peccatorem perducere digneris, ubi tu, cum Filio tuo et Spiritu sancto sanctis tuis es lux vera, satietas plena, gaudium sempiternum jucunditas consummata et felicitas perfecta. Per eundem Christum Dominum nostrum. Amen.

Oratio S. Bonaventurae.

Transfige, dulcissime Domine Jesu, medullas et viscera animae meae suavissimo ac saluberrimo amoris tui vulnere, vera serenaque et apostolica sanctissima caritate, ut langueat et liquefiat anima mea solo semper amore et desiderio tui, te concupiscat et deficiat in atria tua, cupiat dissolvi et esse tecum. Da, ut anima mea te esuriat, panem Angelorum, refectionem animarum sanctarum, panem nostrum quotidianum supersubstantialem, habentem omnem dulcedinem et saporem et omne delectamentum suavitatis; te, in quem pesiderant Angeli prospicere, semper esuriat et

comedat cor meum, et dulcedine saporis tui repleantur viscera animae meae; te semper sitiat fontem sapientiae et scientiae, fontem aeterni luminis, torrentem voluptatis, ubertatem domus Dei; te semper ambiat, te quaerat, te inveniat, ad te tendat, ad te perveniat, te meditetur, te loquatur, et omnia operetur in laudem et gloriam nominis tui, cum humilitate et affectu, cum perseverantia usque in finem; et tu sis solus semper spes mea, tota fiducia mea, divitiae meae, delectatio mea, jucunditas mea, gaudium meum, quies et tranquillitas mea, pax mea, suavitas mea, odor meus, dulcedo mea, cibus meus, refectio mea, refugium meum, auxilium meum, sapientia mea, portio mea, possessio mea, thesaurus meus, in quo fixa et firma et immobiliter semper sit radicata mens mea et cor meum. Amen.

Oratio ad B. V. Mariam.

O sacratissima, o serenissima et inclyta gloriosa virgo Maria, quae creatorem omnium creaturarum in tuo sacratissimo utero fuisti digna portare, solaque virgineo ubere lactare, cujus veracissimum sacrumque Corpus et Sanguinem ego indignus peccator modo sumere praesumpsi; tuam humiliter deprecor misericordiam, ut apud ipsum pro me peccatore intercedere digneris, ut, quidquid in hoc tam ineffabili ac dignissimo sacrificio per me indignum ignoranter vel negligenter aut accidentaliter seu irreverenter, scilicet in tractando et sumendo ac ministrando, actum est, commissum vel omissum, tuis sacratissimis precibus indulgere dignetur idem Dominus noster Jesus Christus, Filius tuus, qui cum Patre et

Spiritu sancto vivit et regnat in saecula saeculorum. Amen.

Anima Christi sanctifica ma,
Corpus Christi salva me,
Sanguis Christi inebria me,
Aqua lateris Christi lava me,
Passio Christi conforta me,
O bone Jesu exaudi me,
Intra vulnera tua absconde me,
Et ne permittas me separari a te
Ab hoste maligno defende me,
In hora mortis meae voca me,
Et iube me venire ad te,
Ut cum sanctis tuis laudem te,
In saecula saeculorum. Amen.

Obsecro te, dulcissime Domine Jesu Christe, ut passio tua sit mihi virtus, qua muniar, protegar atque defendar; vulnera tua sint mihi cibus potusque, quibus pascar, inebrier atque delecter; aspersio Sanguinis tui sit mihi ablutio omnium delictorum meorum, mors tua sit mihi gloria sempiterna. In his sit mihi refectio, exultatio, sanitas et dulcedo cordis mei. Qui vivis et regnas in saecula saeculorum. Amen.

Recedo a te modicum, Domine Jesu, sed non sine te, o consolatio, felicitas et omne bonum animae meae! et me amplissimae dilectioni tuae cum omnibus fratribus, amicis et inimicis meis humillime commendo. Ama nos Domine, et transforma quam simillime in te. Totus occuper in te et propter te, nihilque sit obiectum cogitationum, desideriorum, verborum actionumque mea-

rum, nisi tu, amor meus, qui vivis et regnas per omnia saecula saeculorum. Amen.

Oratio dicenda ante imaginem Crucifixi. (Indulg.)



En ego, o bone et dulcissime Jesu, ante conspectum tuum genibus me provolvo ac maximo animi ardore te oro atque obtestor, ut meum in cor vividos fidei, spei et caritatis sensus atque veram peccatorum meorum poenitentiam, eaque emendandi firmissimam voluntatem velis imprimere, dum magno animi affectu et dolore tua quinque vulnera mecum ipse considero, ac mente contemplor, illud prae oculis habens, quod iam in ore suo ponebat David propheta de te, o bone Jesu: *„Foderunt manus meas et ped s meos; dinumeraverunt omnia esse mea.“* Ps. 21. 17, 18.

Altera gratiarum actio.

Affectus pii ex sacra scriptura et SS. Patrum scriptis collecti.

1. Inveni, quem diligit anima mea; tenui eum, nec dimittam, ut fiducialiter dicere queam: „*vivo ego, jam non ego: vivit vero in me Christus!*“

Nunc o Jesu, requies mea, *nunc dimittis servum tuum in pace; quia viderunt oculi mei salutare tuum;* in te nunc deficit anima mea; in te nunc exultat cor meum. Verum quis mihi det, o Deus cordis mei, ut in amplexu tuo, et in osculo pacis laetus moriar?

2. O Jesu! o sancte, innocens, impollute, a peccatoribus segregate, coelis excelsior! tu venisti ad me? in meam malevolam animam intrasti! Quis loquetur potentiam, et misericordiam tuam? Ecquid tibi Domine, rex gloriae cum hoc foetido sterquilinio?

O Jesu mi! *quam admirabile est nomen tuum in universa terra!*

Venite, audite omnes, qui timetis Deum, et narrabo quanta fecerit animae meae! suscepi misericordiam Dei mei in medio templi ejus; quinimo ipsum Angelorum Dominum, ipsumque gratiarum fontem in medio cordis mei suscepi. Stupendum beneficium! annuntiate hoc in universa terra, ut *omnis spiritus laudet Dominum meum!*

3. O Domine Deus! O Altissime super omnem terram, mortificans et vivificans, deducens ad inferos et reducens! Adoro te: tu enim solus es dignus accipere virtutem et divinitatem et fortitudinem et honorem, gloriam, et benedictionem;

unde omnia ossa mea dicent: *Domine, quis similis tibi? Magnus Dominus, et laudabilis nimis! Adorate eum omnes Angeli ejus!*

4. *Quid retribuam* tibi, Domine Jesu, *pro omnibus, quae retribuisti mihi*, et praesertim hodie? Sollicitus mei dedisti mihi Corpus tuum in cibum et Sanguinem tuum in potum, et utrumque in pignus futurae gloriae. *O sacrum convivium!*

Jam misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vitae meae, ut inhabitem in domo tua in longitudinem dierum. Ideo exultabunt labia mea, cum cantavero tibi, et anima mea, quam redemisti. Sed et lingua mea tota die meditabitur justitiam tuam, cum confusi et reveriti fuerint, qui quaerunt mala mihi. Repleatur os meum laude, ut cantem tota die gloriam tuam.

Magnificet anima mea Dominum et exultet spiritus meus in Deo salutari meo. Benedic anima mea Domino et omnia, quae intra me sunt nomini sancto ejus. Noli, anima mea, noli oblivisci omnes retributiones ejus, qui visitavit te et fecit tibi redemptionem, sanans infirmitates tuas. Laudate Deum meum omnes gentes, quoniam confirmata est super me misericordia ejus. Laudate eum omnes Angeli ejus.

5. O Pater aeterne, Pater misericordiarum, qui sic dilexisti me, ut Unigenitum tuum mihi dares in pretium et in cibum; cum eo omnia mihi donasti; respice in faciem Christi tui, in quo tibi bene complacuisti. Hunc ego dilectum Filium et cum eo cor meum retribuo tibi pro his, quae hodie retribuisti mihi: complaceas tibi, Pater, hodie in illo, ac per eum indignationem tuam

averte a me. Ecce mediator Dei et hominum, Christus Jesus, advocatus et Pontifex, qui interpellat pro me; hunc ego offero tibi; ipsum, inquam, qui peccatum non fecit, et tulit peccata mundi, et languores nostros suo livore sanavit. Suscipe igitur o sancte Pater, sanctam hanc et immaculatam hostiam Filii tui in laudem et gloriam nominis tui, in gratiarum actionem pro omnibus beneficiis tuis in me collocatis, in expiationem quoque peccatorum meorum et in supplementum omnium defectuum meorum.

6. Deus misericors, patiens et multae misericordiae et verax, qui das escam timentibus te; fortitudo mea, quem inveni et teneo.

Quis mihi hoc tribuat, ut jugiter diligam te, qui ultra, quam facere debueras, fecisti: Pereat cor meum, si desinat amare te, qui semper et ineffabiliter amasti me!

O Domine Jesu! o dilecte mi! quid me vis facere, ut placeam tibi omnibus diebus vitae meae? Doce me facere voluntatem tuam, abnegare me ipsum et adhaerere tibi. O quam bonum mihi illud erit!

O Jesu! o amor mi! da, ut diligam te ex toto corde meo; nihil aliud posco; scio enim quoniam diligentibus te omnia cooperantur in bonum; et licet pauper sim et tamquam nihil habens, omnia possidebo; tu es Deus meus, et omnia.

7. Suscipe, Domine, universam meam libertatem; accipe memoriam, intellectum atque voluntatem omnem; quidquid habeo vel possideo, tu mihi largitus es; id tibi totum restituo, ac tuae prorsus voluntati trado gubernandum; amorem tui solum cum gratia tua mihi dones et dives

sum satis, nec aliud quidquam ultra posco. (S. Ignatius Loyola.)

8. O clementissime Salvator! Quid mihi nunc denegabis, postquam temetipsum tradidisti in cibum et potum et in pignus futurae gloriae? O quanta erit fiducia mea, cui cognita est tanta pietas tua! Miserere igitur mei secundum magnam misericordiam tuam; si iniquitates observaveris, Domine, Domine quis sustinebit? quis accedere ad altare tuum audebit? ab occultis meis munda me, Domine; ab alienis parce servo tuo et ignorantias meas ne memineris; parce mihi, si ea, qua par erat, praeparatione et animi devotione non tractavi hoc mysterium ipsis Angelis tremendum.

O Jesu, lux vera, quae illuminas omnem hominem venientem hunc mundum; da Domine, ut videam, o lumen oculorum meorum, ut sciam, quid desit mihi. Noverim te, noverim me, ut exaltem te et humiliem me.

O Jesu, qui cum in forma Dei esses, temetipsum exinanivisti: formam servi accipiens? et qui in hoc Sacramento enutriens et exaltans filios, te sperni a multis et conculcari a canibus sinis, discam a te, esse humilis corde; da, ut abominer vel minima superbiae signa.

O Jesu, qui factus es obediens usque ad mortem, et qui in hoc Sacramento obedivisti voci hominis! da, ut cibus meus sit facere voluntatem tuam et obedire praepositis meis propter te. Deus volui et legem tuam in medio cordis mei: da, quod jubes, et jube, quod vis!

O Jesu, Rex regum, qui, cum dives esses,

propter me egenus factus es, non habens diversorium, nec ubi caput reclinares.

O Jesu! qui cum plenitudine divinitatis habitas in templis pauperibus, tamquam mortuus a corde. O Jesu, qui pauperum desiderium exaudire soles, inclina cor meum in testimonia tua et non in avaritiam, ut delecter in via testimoniorum tuorum sicut in omnibus divitiis.

O Jesu, tu thesaurus meus es, in te unico fixum sit cor meum; nec divitias, nec paupertatem dederis mihi, sed tantum victui meo tribue necessaria, ut habens alimenta et quibus tegar, his contentus sim. Quid amplius exoptet anima mea?

O Agne sine macula! O Jesu, fili Mariae Virginis, qui pasceris inter lilia, qui mihi dedisti hodie illud vinum germinans virgines! cor mundum crea in me; tu scis, quia non possum esse continens, nisi tu Deus dederis mihi.

Verum, quamvis Angelus satanae me colaphizet, sufficit mihi gratia tua. Da ergo, ut sim, sicut Angeli in coelo sollicitus tantum de iis, quae Domini mei sunt; ut anima mea, tota pulchra sine macula et ruga, audire tandem mereatur: veni, veni de Libano, soror mea, sponsa, veni, coronaberis.

O Jesu, qui sitiens felle et aceto potatus es, et qui omnis saporis suavitatem in hac mensa parasti mihi; aufer a me ventris concupiscentias; da, ut tibi soli serviam, non ventri aut voluptati; sim vere sobrius, ne unquam gravetur cor meum crapula et ebrietate.

O Jesu, qui in horto cum sudore sanguinis prolixius orasti et qui ipsa nocte, qua tradeba-

ris, parasti mihi hanc mensam; oro te, ut tibi Domino serviens, spriritu fervens sim; accende me hodie illo igne, quem venisti mittere in terram; renovabor, ut confido, spiritu mentis meae; jam curram viam mandatorum tuorum, cum dilataveris cor meum.

O Jesu, vide afflictionem meam; patientia mihi necessaria est, ut reportem repromissionem. Tu es patientia mea; discam a te, esse mitis corde; aequum est, ut, qui calicem salutaris toties accipio, bibam passionis calicem, quem tu bibisti.

O Jesu, qui pro inimicis tuis orasti, et qui instituisti hoc Sacramentum tanquam symbolum caritatis, ut diligam proximum sicut meipsum, benefaciam his, qui oderunt me; da mihi hanc caritatem, quae est vinculum perfectionis et sine qua nihil sum.

O Jesu, da mihi scientiam sanctorum, scientiam salutis, et scutum bonae voluntatis; custodi animam meam, ut pupillam oculi; da, ut sanctus sim ego, quia tu sanctus es, ac serviam tibi in sanctitate et justitia omnibus diebus meis. O unum necessarium! Unum volo, unum quaero, unum desidero, unum mihi est necessarium: salvum me fac, Salvator mi! da mihi amorem tui, contemptum mundi, odium mei et zelum animarum. Si ergo inveni gratiam in oculis tuis, o Rex, et si placet tibi, dona mihi animam meam, pro qua rogo, et populum meum, pro quo obsecro; cetera tolle tibi.

Considerationes piae pro singulis hebdomadae diebus.

Die Dominica: Considera Christum ut Regem. O mi Rex, et Deus! venisti ad me man-

suetus! O Rex saeculorum, dominare per residuum annorum, dominare in medio inimicorum tuorum et in medio cordis mei. Vivas ergo Rex in aeternum; tuum, Domine, est regnum; non mea voluntas, sed tua semper fiat, sicut in coelo et in terra. Verum, o mi Rex, unde veniet auxilium mihi, nisi a te, qui fecisti coelum et terram; Adjuva me, ne moreris.

Feria II.: Considera Christum ut Patrem. O Pater misericordiarum! ego sum infelix ille prodigus, qui inique egeram; sed tu longanimis et multum misericors suscepisti me, delectasti super me, et satiasti me hodie, non hircorum sanguine, non solum de rore coeli, de pinguedine terrae et de vitulo saginato, sed pretioso Corpore et Sanguine tuo, et coronasti me in misericordia. Sed quoniam misertus es mei, quo modo miseretur pater filiorum, ne reminiscaris delicta mea, sed reminiscere miserationum tuarum, quae a saeculo sunt. Rogo te ut obediens sim, usque ad mortem. Ita Pater, quod placitum erit tibi, faciam semper.

Feria III. Considera Christum ut Magistrum. O Magister sapientissime, qui docuisti me a juventute mea; loquere nunc ad cor meum; paratus custodire sermones tuos, in corde meo, abscondam eloquia tua, ut non peccem tibi; conservabo omnia verba tua, conferens in corde meo; ignitum eloquium tuum vehementer et servus tuus diliget illud. Beatus homo, quem tu erudieris, Domine! Da servo tuo cor docile.

O anima mea, velut Magdalena flens retro secus pedes Domini et audiens verbum illius, audias pariter in silentio et custodire coneris, quid

loquatur in te Dominus Jesus. Eloquia ejus in corde tuo abscondere satage.

Feria IV. Considera Christum ut Medicum. O Jesu, pie Medice, qui hodie descendisti, priusquam morerer, et qui non solum imposuisti mihi manum, sed etiam voluisti languores meos tuo livore sanare, sana animam meam, quia peccavi tibi. Ingressus aliquando Zachaei domum dixisti: „hodie huic domui salus facta est."

Ingressus jam es, o Christe, domum animae meae; dic ei, quaeso: salus tua ego sum; ab omni specie mala sana eam; da illi integram sanitatem in conspectu omnium, et exiliens laudabo te et dicam semper: magnificetur Dominus, qui bene omnia fecit et mutos loqui et surdos audire.

Hic revela Domino viam tuam et infirmitates tuas, quas îpse portavit; ora eum, ut te sanet ab illo languore, quo tepidus es, etc.

Feria V. Considera Christum ut Pastorem. Erraveram sicut ovis, quae periit, sed conversus sum ad te Pastorem animae meae; tu o Pastor bone, qui pascis me a juventute, imposuisti me in humeros tuos, et in loco pascuae, id est Corporis tui, me hodie collocasti. Quid mihi deinceps deerit? jam super aspidem et basiliscum ambulabo et conculcabo leonem et draconem.

Ne discesseris a me; custodi me, ut pupillam oculi, donec perducas me ad pascua vitae aeternae.

Feria VI. Considera Christum ut Redemptorem. Redemisti me, Redemptor mi, et misertus es mei; solvisti vincula colli mei; o Jesu Christe, servus tuus sum ego et filius ancillae tuae; custodi animam meam; tuus sum ego, in

manus tuas commendo spiritum meum, redemisti me Domine, Deus veritatis in Sanguine tuo, ac eodem hodie laetificasti cor meum!

Sabbato. Considera Christum ut Sponsum. O Jesu! tanquam sponsus, procedens de thalamo tuo sponsasti me tibi hodie in sempiternum: ego vicissim sponso me tibi; pone me ut signaculum super te, quem recepi hodie, et elegi, ut esses mihi Deus.

Deficiat in te anima mea; o Jesu vita mea, deficiat amore tui; tibi vivere, Christe, et mori sit mihi lucrum.

Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Peto ergo, ut Corpus tuum, Domine Jesu Christe, custodiat animam meam in vitam aeternam.

O Jesu! tu vere dixisti: qui manducat hunc panem vivet in aeternum. Hodie manducavi hunc panem; sit ille mihi pignus gloriae perpetuae; da, ut anima mea moriatur morte iustorum.

O Jesu, corona mea! quis me separabit a caritate tua? An tribulatio? An gladius? Haec omnia superabo propter te, qui dilexisti me. Pone te Deum adjutorem meum; te, inquam, sine quo nihil possum facere, et in quo confortatus, omnia possum.

Tertia gratiarum actio.

Actus amoris. Amo te, Domine Jesu, jucunditas mea et requies mea, amo te summum et unicum bonum meum ex toto corde, ex tota mente, ex tota anima, ex totis viribus meis: et si tu vides me in hoc deficere, saltem desidero amare te; et si satis id non desidero, saltem opto id multum desiderare. Succende Domine

igne tuo ardentissimo viscera mea, et quandoquidem nonnisi amorem petis a me, da quod jubes, et jube, quod vis. Nisi enim dederis mihi velle et perficere, peribo utique in infirmitate mea. Sonet vox tua in auribus meis, vox illa dulcissima et efficacissima, volo; nam si vis, potes me mundare et illuminare, potes me ad supremum amoris gradum elevare. Sicut voluisti pro me pati et mori, ita etiam velis, ut appareat in me fructus passionis et mortis tuae. Memento verbi tui servo tuo, in quo mihi spem dedisti; tu enim dixisti: „Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem, in me manet et ego in eo.“ O dulcissimum verbum: tu in me et ego in te! O quantus amor: tu in me vilissimo peccatore, et ego in te, mi Deus, cujus majestas incomprehensibilis est! Unum est mihi necessarium, et hoc solum quaero: in te vivere, in te quiescere, a te nunquam separari. Felix est, qui te quaerit; felicior, qui te possidet; felicissimus, qui in hac possessione perseverat et moritur. O dies infelices, quos turpiter transegi, diligens vanitatem et recedens a te! Et nunc, Domine, qui venisti in hunc mundum, ut peccatores salvos faceres, redime animam meam in sola fiducia miserationum tuarum respirantem, et aufer a me omnia amoris tui impedimenta. Procul sit a me omnis terrena delectatio: nihil sapiat mihi, nihil me alliciat, nisi tu. Vive et regna semper in me, fidelissime amator animae meae; in te enim sunt omnia bona: et jam deinceps paratus sum, omnia potius mala perpeti, quam ut unquam cessem amare te. O Corpus sacratissimum, quinque vulneribus sauciatum!

pone te ut signaculum super cor meum, et imprime illi caritatem tuam; obsigna pedes meos, ut sequar vestigia tua; obsigna manus, ut bona semper opera exerceam; obsigna latus, ut ferventissimos amoris tui actus proferam in aeternum. O Sanguis pretiosissime, qui omnem hominem abluis et purificas: lava animam meam et pone signum in faciem meam, ut nullum praeter te amatorem admittam. O dulcedo cordis mei et vita animae meae, sicut tu in Patre et Pater in te est, ita ego per gratiam tuam unus tecum sim amore et voluntate, mihique mundus crucifixus sit et ego mundo. Amen.

Gratiarum actio. Gratias tibi ago, benignissime Deus, quod me vilissimum peccatorem admittere dignatus sis ad vivificum tuae mensae convivium. Et quis sum ego pulvis et cinis, ut apponeres erga me cor tuum, inclinans coelos tuos et descendens, ut Sanguine tuo purissimo sordes meas lavares, et deficientem prae fame animam meam, non manna de coelo, sed carne tua immaculata reficeres et satiares. Si coeli coelorum te capere non possunt, et Angeli non sunt mundi in conspectu tuo: quis ego sum et quae domus mea, ut ad me venire, et in me commorari volueris? Quid in me invenisti, rex tremendae majestatis, quod a templo gloriae tuae traheret te et descendere faceret in abyssum miseriarum? Vos Angeli sancti, vos omnes electi Dei, venite, audite, et narrabo vobis, quanta fecit Deus animae meae: cum enim essem pauper et abominabilis, nec auderem oculos meos levare ad coelum prae multitudine iniquitatum mearum, ille me de pulvere suscitavit et erexit de ster-

core, ut sederem cum principibus, et de mensa ejus comederem. Gratias illi agite pro me, vos amici mei fidelissimi; ego enim puer sum non annis sed sensu, et nescio loqui, nec verba invenio, quibus possim, ut par est, tam copiosum munus gratiae extollere et praedicare. Quis enim amor infinitae caritati ejus a me reddi potest, qui frigus et gelu dici, non autem amor, mereatur? Quae laus, quae adoratio, quale obsequium meum erit, quod nullum non reddat infinita ejus perfectio et dignitas, et ima ac summa indignitas mea? Sed tu Domine, miserator et clemens immensae bonitatis, tu nosti figmentum meum: ne despicias humillimam gratiarum actionem, quam tibi offero de paupertate mea, et sacrificium laudis meae honorificabit te. Tua est magnificentia, tua est gloria, et tibi laus in perpetuas aeternitates pro tam excelso et incomparabili beneficio. Tibi laudes concinant, tibi mecum gratias agant universi populi, tribus et linguae, omnes Angeli et Sancti tui, quoniam misericordia tua magnificata est super me, et miserationes tuae super omnia opera tua. Jubilent tibi omnes creaturae, quaecumque coeli, terrae, et abyssi ambitu continentur; laudem tibi perpetuam dicant, quae a te exeuntes in te refluant omnium rerum principium et finem. Jubilent tibi et gratias agant cor meum et anima mea, vires, sensus, potentiae et omnia membra corporis mei: tibique soli sit honor et gloria, a quo, per quem, et in quo sunt omnia: qui es Deus benedictus et laudabilis in saecula saeculorum. Amen.

Oblatio. Servus tuus sum, Domine mi Deus et pro tributo servitutis meae aliquid tibi offerre

vellem, quod majestate tua dignum tibique acceptabile foret: sed excedit omnem facultatem meam debitum meum, quia tantum tibi debeo, quanti tu vales, qui infinitus es. Et ex me quidem nihil possum, nihil sum; habeo tamen ex gratia tua donum praeclarissimum Filium tuum, Dominum Jesum Christum, qui ita se mihi communicavit, ut ego in illo et ille in me sit. Quare verba prophetae tui aptissime usurpabo, et dicam: Benedic anima mea Domino, et omnia quae intra me sunt nomini sancto ejus. Ipse enim Filius tuus digne pro me nomini tuo benedicet, teque amabit et glorificabit. Ipsum igitur offero tibi velut thymiama suavissimi odoris ad maximam tui gloriam et honorem; in gratiarum actionem pro universis beneficiis tuis; in remissionem peccatorum meorum et totius mundi; ad impetrandum mihi et omnibus, pro quibus oravi et orare debeo, omnia subsidia vitae temporalis et aeternae; et pro animabus omnium fidelium defunctorum. Suscipe, Domine, cum hac sacratissima oblatione animam meam et corpus meum, omnes vires et affectus meos, ut sim perpetuum holocaustum jugiter ardens majestati tuae. Praesta, ut deinceps nec membra nec sensus nec potentias nec vitam habeam, nisi ut te amem et serviam tibi. Tu sapientia mea, tu lux mea es; tu fortitudo mea et robur meum. Doce me, illumina me, corrobora me, ut cognoscam et faciam voluntatem tuam. Offero me tibi in servum perpetuum, meque totum resigno in beneplacitum tuum, abjecta omni de me cura et sollicitudine. Quidquid mihi evenire permiseris, a divina manu tua libentissime suscipiam. In tempore et in

aeternitate id volo, quod tu ab aeterno de me decrevisti, sive prosperum illud sit sive adversum. Vivat semper et regnet super me beneplacitum tuum, quod in omni verbo, actione, cogitatione et levissimo quoque motu implere desidero. Domine, ante te omne desiderium meum, et gemitus meus a te non est absconditus. Desunt enim mihi verba, quibus explicem affectum meum; sed projicio me in ardentissimam fornacem amoris tui, quo succensus ad me venire et mansionem apud me facere dignatus es, Succende me, Domine, inflamma cor meum, viscera combure, ut jugiter tibi ardeam, in te vivam, et in te moriar. Amen.

Petitiones. Dulcissime amator, Domine Jesu Christe, qui me Corpore tuo immaculato et pretiosissimo Sanguine refecisti: ignosce, obsecro, indignitati meae, et quidquid deliqui in hujus missae celebratione, misericorditer indulge. Agnosco enim et confiteor praesumptionem meam, quia ad hoc tremendum mysterium accedere ausus sum sine debita praeparatione, reverentia, humilitate et caritate. Respice in me oculis misericordiae tuae, et supple excessu meritorum tuorum meam nimiam imperfectionem. Heu quoties venisti ad me, ut pauperrimam animam meam donis tuis locupletares? Ego autem contempsi te, et abii in regionem dissimilitudinis post prava desideria cordis mei. Cumque inutiliter dissipata omni substantia ad te nudus et fame consumptus reversus sum, tu suscepisti me, et omnium iniquitatum mearum oblitus es. Bonum mihi, quod amasti me amore aeterno et infinito: nisi enim infinita esset bonitas tua, nullo modo pos-

ses tolerare miseriam meam. Vincat igitur et absorbeat bonitas tua malitiam meam. Riga me lacrymis, quas fudisti pro me; unge me myrrha doloris tui; astringe vinculis, ablue Sanguine, cruce erige, morte vivifica. Penetret amor tuus viscera mea, et omnem alienum amorem expellat. Abscedat phantasmatum multitudo, meque totum in te transforma, ut in te pereat omnis substantia mea, meque amplius non inveniam nisi in te. Imprime cordi meo amorem crucis et humiliationis, qui, ut me redimeres, ne uno quidem momento sine cruce esse voluisti. Ne patiaris me sine fructu a te recedere, sed operare mecum mirabilia tua, sicut cum sanctis operatus es: et fac me ambulare in fortitudine cibi istius usque ad montem perfectionis. Succende me ignita vi amoris tui, ut sim tecum consummatus in unum, omnino abstractus a me ipso et ab omni creatura. Omnibus quoque famulis tuis, pro quibus obtuli hoc sacrificium et pro quibus orare debeo seu tu rogari vis, da pacem, salutem tuamque benedictionem. Converte miseros peccatores ad te, revoca haereticos atque schismaticos, illumina infideles te ignorantes. Adesto omnibus, qui in aliqua necessitate et tribulatione constituti sunt. Esto propitius propinquis et benefactoribus meis. Miserere omnium adversantium mihi, vel qui me aliqua molestia affecerunt. Succurre illis, qui se meis precibus commendaverunt. Da vivis veniam et gratiam, da fidelibus defunctis lucem et requiem sempiternam. Amen.

Aliae aspirationes. O Jesu, splendor aeternae gloriae, quid te ad me hominem peccatorem traxit, nisi amor? Quid a me petis et optas, nisi

amorem? Diligo igitur te propter te, quid dignius, aequius et iustius? Offero me totum tibi in rationabile et sempiternum obsequium.

Numquid saeculi vanitatibus rursum operientur oculi mei, postquam te salutare Dei, viderunt? Absit: ad te, o pulchritudo antiqua, ad te erunt semper deinceps oculi mei; alioquin obscurentur et pereant.

Numquid os meum, Corpore tuo consecratum, tuoque purpuratum Sanguine, vaniloquia, et scurrilia, falsa, detractoria, et turpia adhuc loquetur? Absit: si enim locuturum sit, sermones tuos tantum loquetur; si quid esuriet et sitiet, te solum, vitae fontem, sitiet, nec aliud in eo erit, nisi pax, nisi castitas, nisi pietas, nisi caritas.

Numquid cor meum, in quo, propter nimiam caritatem tuam, tibi sanctuarium parasti, ut iam te in hoc exilio possideam, aliud praeter te, aut nisi propter te, amabit? Absit iterum, o Jesu, absit: ex omnibus caris eris tu solus dilectus specialis, diligentur omnia propter te, et tu propter te ipsum; quia tu, Domine Deus, super omnia bonus es. Indica mihi, quid me velis facere, ut placeam tibi omnibus diebus vitae meae.

Hic audi quid loquatur in te Dominus, qui hunc tibi aperiet defectum, N. et suaviter exprobrabit, mediaque eundem exterminandi suggeret; postulabitque pariter a te tale sacrificium, vel talem mortificationem per diem exercendam. An quippiam ei denegare poteris, qui se tibi totum tradidit? Consultissimum erit renovare hic identidem castitatis votum, aliasque Deo factas promissiones. Deinde dices cum auctore *Imitationis Christi*:

Adjuva me, Domine Deus, in bono proposito, et sancto servitio tuo, et da mihi nunc hodie

perfecte incipere, quia nihil est, quod hactenus feci. Eleva mentem pressam mole peccatorum, et ad coelestia totum desiderium meum suspende, ut gustata suavitate supernae felicitatis, pigeat de terrenis cogitare. Junge me tibi inseparabili dilectionis vinculo, quoniam tu solus sufficis amanti, et absque te frivola sunt universa.

Oratio ad Christum, (ex Missal. Lugdun.) O clementissime et piissime Domine Jesu Christe, qui transiturus de hoc mundo ad Patrem, postquam coenatum est, Corpus et Sanguinem tuum Discipulis tuis, ob tui memoriam tribuisti et nobis sumendum dereliquisti: cuique placuit ut, tuo refecti Corpore, et potati Sanguine, essemus os de ossibus tuis, et caro de carne tua; peto et obsecro per virtutem ejusdem ineffabilis Sacramenti, ut tanti particeps factus mysterii, redemptione non frauder, sed ut per ipsius participationem merear veniam peccatorum, et gratiam proficiendi in fide, spe et caritate, et ad gaudia sempiterna pertingam. Qui vivis et regnas, etc.

Alia oratio ad eumdem. Domine, Jesu Christe, in mysterio sanctissimo adorande, qui in hac miseriarum valle dignaris nobiscum misericorditer conversari, divina praesentia tua moestos consolari, ac debiles magnifice confortare; quique sacratissimo Corpore tuo, tanquam excellentissimo manna, pauperes, servos et humiles enutriens, te nobis tradis in edulium, sicut moriendo te nobis tradidisti in pretium. Fac, dilectissime Salvator, ut cor meum sit in te, ubi est thesaurus meus; manducans te, vivam propter te; immolans te, immoler pro te; frigidus accendar a te, liquefiam in te; suspirem jugiter ad te, sen-

tiam in me quod sentio in te; ac feliciter carne tua refectus in terris, felicius te aliquando fruar in coelis. Amen. Fiat. Fiat.

Quarta gratiarum actio.

Ad quem diu suspiravi * Jesum tandem habeo, * Hunc amplector, quem optavi, * Quem optavi teneo! * Omnes meae exultate * Facultates animae, * Exultate, triumphate * Et ingresso plaudite!

Tristis eram et abjectus, * Eram sine gaudio, * Quia aberat dilectus, * Quem prae cunctis diligo. * Sed ut venit et intravit * Animae tugurium, * O quam dulce permeavit * Meum cor solatium!

Non sic terras umbris tectas * Gratus sol illuminat, * Non sic aestibus dejectas * Nimbus herbas recreat, * Sicut animam languentem * Refocillat Dominus, * Hanc tristantem et torpentem * Novis donat viribus.

Felix dies, felix hora, * Qua me, Jesu, visitas, * Pulchra nimis et decora * Lux, ad me qua properas. * Qui Te tenet habet satis, * Quia, qui Te possidet, * Uberem felicitatis * Verae fontem obtinet.

Quis non Tuam admiretur * Bonitatem Domine, * Si quod facis, meditemur, * Serio examine! * Ad Te ruo, ad me ruis * Et me sinis protinus * Immiscere meos Tuis * Amplexus amplexibus.

Nihil eram, me creasti * Ex obscuro nihilo * Divinaeque me donasti! * Rationis radio. * Pro me nasci voluisti * In deserto stabulo * Et finire morte tristi * Vitam in patibulo.

Praeter dona, quibus ditas * Me diebus singulis, * Dapes hodie mellitas * Datis addis gratiis. * O voluptas cordis mei * Jesu, dilectissime * In me regna, Fili Dei * Regna, regna libere!

In me proprium amorem * Tam potenter eneces, * Ut Te amem et adorem * Solum, sicut dignus es; * In me tolle, quod est puris * Grave Tuis occulis * Ut sic arctius venturis * Tibi jungar saeculis.

Oriente sole, mane, * Occidente vespera, * Bone Jesu, mecum mane * Mecum semper habita! * Nil a Te, nec mors nec vita, * Nil a Te me separet. * Unio sit infinita. * Quam vis nulla terminet!

Canam donec respirabo * Gratiarum cantica. * Millies haec iterabo * In coelesti patria. * Quando Te, remoto velo, * Sicut es, aspiciam. * Et cum Angelis in coelo * In aeternum diligam. Amen.

Deus, cuius misericordiae non est numerus et bonitatis infinitus est thesaurus; piissimae maiestati tuae pro collatis donis gratias agimus, tuam semper clementiam exorantes, ut, qui petentibus postulata concedis, eosdem non deserens, ad praemia futura disponas.

Da nobis, quaesumus, misericors Deus, ut sancta tua, quibus incessanter explemur, sinceris tractemus obsequiis, et fideli semper mente sumamus.

Divini participatio Sacramenti, quaesumus, Domine, adaperiat cor nostrum in lege tua, et det

nobis cor omnibus, ut colamus te, et tuam faciamus voluntatem corde magno et animo volenti.

Haec nos Domine communio purget a crimine, et, intercedente Beata Maria semper Virgine, coelestis remedii faciat esse consortes.

Refecti Corpore et Sanguine tuo, Domine Jesu Christe, te supplices exoramus, ut Genitricis tuae Sponsi meritis et precibus, te in corpore nostro portantes, in aeternum glorificare mereamur.

Deus qui nobis panem Angelorum in hoc Sacramento manducare tribuis; concede propitius, ut eorum et puritatis in terris, et beatitudinis in coelis participes esse mereamur.

Precibus sanctorum Patronorum nostrorum adjuti, quaesumus, Domine, ut, cum Christus, quem sumpsimus, apparuerit vita nostra, tunc et nos cum ipso appareamus in gloria. Per eumdem, etc.

Aspirationes ad Christum. O Jesu, dulcis hospes, utinam prospere processeris ad hunc pauperculum et humilem servum, et intraveris fauste sub hoc angustissimum et vile tectum. Benedictus et superexaltatus, qui venisti in cor meum, oriens ex alto.

O Rex pacifice, fugo ex animo et corde meo catervas vanarum cogitationum, ut te solum, pacis auctorem contemplari et diligere queat anima mea. Ecquid, praeter te, o pax, tranquillitas et dulcedo cordis mei, quaerat et gustet anima mea?

O fons amoris perpetui, quomodo potero tui oblivisci, qui mei dignatus es recordari, et teipsum mihi dare! Fecisti, ultra omnem spem misericordiam cum servo tuo, et ultra omne meritum, gratiam et amicitiam exhibuisti. Quid retribuam tibi pro gratia ista?

Utinam possem tibi servire cunctis diebus vitae meae! Utinam vel uno die dignum servitium exhibere possem! Vere tu es dignus omni servitio, omni honore et laude aeterna.

Vere Dominus meus es, et ego pauper servus tuus, qui totis viribus tibi servire teneor, nec unquam in laudibus tuis debeo fastidire. Sic volo, sic desidero; et quidquid mihi deest, tu digneris supplere.

Concede mihi, benignissime Jesu, gratiam tuam, ut mecum sit, et mecum laboret, mecumque usque in finem perseveret. Da mihi semper desiderare et velle quod tibi magis acceptum est et carius placet. Tua voluntas mea sit; et mea voluntas tuam semper sequatur, et optime ei concordet. Sit mihi unum velle et nolle tecum; nec aliud posse velle, aut nolle, nisi quod tu vis et non vis.

Da mihi omnibus mori, quae in mundo sunt, et propter te amare contemni et nesciri in hoc saeculo. Da mihi super omnia desiderata in te quiescere, et cor meum in te pacificare. Tu vera pax cordis, tu sola requies, extra te omnia sunt dura et inquieta. In hac pace in idipsum, hoc est, in te uno, summo et aeterno bono, dormiam et requiescam. Amen.

Oratio, *ex Liturgia S. Jacobi Apost.* Domine Deus, qui propter ineffabilem benignitatem tuam dignatus es humiles servos tuos mensae hujus coelestis participes facere: ne condemnes nos peccatores ob perceptionem immaculatorum mysteriorum tuorum, sed conserva benigne in sanctificatione spiritus tui, ut sancti effecti, consequamur partem et haereditatem cum omnibus

Sanctis, qui tibi ab initio accepti fuerunt in lumine vultus tui, per misericordiam unigeniti Filii tui, Domini et Dei, ac Servatoris nostri Jesu Christi, cum quo benedictus es cum Sancto et vivifico Spirito tuo, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

Oratio, ex Liturgia S. Basilii. Domine, impletum est gaudio os nostrum, et lingua nostra exultatione, ob perceptionem sanctorum tuorum mysteriorum. Quae oculus non vidit nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt, ea praeparasti, Deus, diligentibus nomen sanctum tuum, et revelasti ea parvulis Ecclesiae sanctae tuae. Ita Pater, quia sic fuit beneplacitum ante te. Benedictus es, o Deus, Pater Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi, et mittimus tibi sursum gloriam, honorem, et adorationem Patri, Filio, et Spiritui Sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum.

Dominator Domine, Deus, Pater omnipotens, qui facis misericordiam in millia, invocantibus te in veritate; respice de coelo facie benigna et oculo sereno super servos tuos. Tibi enim inclinaverunt colla cordium suorum expectantes a te misericordiam et benedictionem consequi. Benedic eis omni benedictione spirituali, sanctifica eos in spiritu tuo sancto. Angelum pacificum uniuscujusque nostrum vitae praefice custodientem, servantem, protegentem, illuminantem, dirigentem nos ad omne opus bonum. Miserans miserere, et clementer salva, et miserere; in aeternum est misericordia tua.

Sanctam etiam hanc diem, omnesque dies vitae nostrae da nobis, Domine Deus, sine peccato

transigere, cum omni gaudio, pace, salute, beneficiis, sanctimoniaque omni, per gratiam, miserationes, et benignitatem Christi Jesu, cum quo benedictus es et glorificatus cum Spiritu sancto.

Domine, qui benedicis benedicentes te, et sanctificas eos, qui in te confidunt, salva populum tuum, et benedic hereditati tuae, et custodi ecclesiae tuae plenitudinem. Sanctifica diligentes decorem domus tuae. Tu eis gloriam retribue, per divinam potentiam tuam, et ne derelinquas, Deus, sperantes in te. Aegrotis da auxilium, remedium et consolationem; peregrinantibus pacem tribue. Aerem tempera. Tractibus terrae benedic. Conserva in pace ecclesiam, sacerdotes, reges, mundum, et omnem populum tuum. Defunctis requiem praesta; eorumque, qui dona obtulerunt, et pro quibus obtulerunt, memor esto. Eos, qui in quacumque tribulatione et angustia sunt, salva, et nobis gratiam tribue. Per preces et orationes, quas faciet pro nobis Domine omnium nostrum, Mater Dei, diva et sancta Maria, et sancti Michael, Gabriel et Raphael, omnesque coelestes Ordines. Per orationes Patriarcharum, et Prophetarum, Dominorumque Patrum, Apostolorum, et omnium Martyrum, omnis chori cruce signatorum, iustorum, piorum, sapientum Virginum, et Angeli diei istius benedicti. Veniat benedictio eorum, caritas eorum, patientia eorum, auxilium eorum, et benedictio diei dominicae Salvatoris nostri boni sit cum omnibus nobis usque in aeternum. Amen.

II. DE SS. SACRAMENTORUM ADMINISTRATIONE.

DE IIS QUAE IN SACRAMENTORUM ADMINISTRATIONE GENERALITER SERVANDA SUNT.

(EX RITUALI ROMANO.)

Ut ea, quae ex antiquis catholicae ecclesiae institutis, et sacrorum canonum summorumque pontificum decretis, de Sacramentorum ritibus ac caeremoniis hoc libro praescribuntur, qua par est diligentia ac religione custodiantur, et ubique fideliter serventur; illud ante omnia scire et observare convenit, quod Sacrosancta Tridentina Synodus Sess. 7. Can. 13. de iis ritibus decrevit in haec verba:

Si quis dixerit, receptos et approbatos ecclesiae catholicae ritus in solemni Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato a ministris pro libitu omitti, aut in novos alios per quemcumque ecclesiarum pastorem mutari posse, anathema sit.

Cum igitur in ecclesia Dei nihil sanctius aut utilius, nihilque excellentius aut magis divinum habeatur, quam Sacramenta ad humani generis salutem a Christo Domino instituta, parochus, vel quivis alius sacerdos, ad quem eorum administratio pertinet, meminisse in primis debet, se sancta tractare; atque omni fere temporis mo-

mento ad tam sanctae administrationis officium paratum esse oportere.

Quamobrem illud perpetuo curabit, ut integre, caste, pieque vitam agat: nam etsi Sacramenta ab impuris coinquinari non possunt, neque a pravis ministris eorum effectus impediri; impure tamen et indigne ea ministrantes, in aeternae mortis reatum incurrunt. Sacerdos ergo si fuerit peccati mortalis sibi conscius (quod absit) ad Sacramentorum administrationem non audeat accedere, nisi prius corde poeniteat: sed si habeat copiam confessarii, et temporis locique ratio ferat, convenit confiteri.

Quacumque diei ac noctis hora ad Sacramenta ministranda vocabitur, nullam officio suo praestando (praesertim si necessitas urgeat) moram interponat. Ac propterea populum saepe, prout sese offeret occasio, praemonebit, ut cum sacro ministerio opus fuerit, se quamprimum advocet, nulla temporis aut cuiuscumque incommodi habita ratione.

Ipse vero antequam ad huiusmodi administrationem accedat, paululum, si opportunitas dabitur, orationi, et sacrae rei, quam acturus est meditationi vacabit, atque ordinem ministrandi et caeremonias pro temporis spatio praevidebit et perleget.

In omni Sacramentorum administratione superpelliceo sit indutus, et desuper stolae eius coloris quem Sacramenti ritus exposcit, nisi in Sacramento Poenitentiae ministrando occasio, vel consuetudo, vel locus interdum aliter suadeat.

Adhibebit quoque unum saltem, si habeat, vel plures clericos, prout loci et Sacramenti ratio

postulabit, decenti habitu et superpelliceo pariter indutos.

Curabit etiam, ut sacra supellex, vestes, ornamenta, linteamina, et vasa ministerii integra, nitidaque sint et munda.

In Sacramentorum administratione, eorum virtutem, usum, ac utilitatem, et caeremoniarum significationes, ut Concilium Tridentinum praecipit, ex sanctorum Patrum et Catechismi Romani doctrina, ubi commode fieri poterit, diligenter explicabit.

Dum Sacramentum aliquod ministrat, singula verba, quae ad illius formam et ministerium pertinent, attente, distincte, et pie, atque clara voce pronuntiabit. Similiter et alias orationes et preces devote ac religiose dicet; nec memoriae, quae plerumque labitur, facile confidet; sed omnia recitabit ex libro. Reliquas praeterea caeremonias ac ritus ita decenter gravique actione peraget, ut astantes ad coelestium rerum cogitationem erigat et attentos reddat.

Ad ministrandum procedens, rei quam tractaturus est, intentus sit, nec de iis, quae ad ipsam non pertinent, quidquam cum alio colloquatur, in ipsaque administratione actualem attentionem habere studeat, vel saltem virtualem, cum intentione faciendi quod in eo facit ecclesia.

Illud porro diligenter caveat, ne in Sacramentorum administratione aliquid quavis de causa vel occasione, directe vel indirecte, exigat aut petat; sed ea gratis ministret, et ab omni simoniae atque avaritiae suspicione, nedum crimine, longissime absit. Si quid vero nomine eleemosynae, aut devotionis studio, peracto iam Sacra-

mento, sponte a fidelibus offeratur, id licite pro consuetudine locorum accipere poterit, nisi aliter Episcopo videatur.

Fidelibus alienae parochiae Sacramenta non ministrabit, nisi necessitatis causa, vel de licentia parochi, seu Ordinarii.

Omnes autem, qui Sacramenta suscipiunt, loco et tempore opportuno monebit, ut remoto inani colloquio, et habitu actuque indecenti, pie ac devote Sacramentis intersint, et ea qua par est reverentia suscipiant. *)

---

*) *Quaer.* Quid faciendum, si indignus SS. Sacramenta publice petat?

Resp. a) Si ipsius indignitas publica *est* iure, facto *aut* fama *e. g. si sit excommunicatus, interdictus, manifeste infamis, concubinarius meretrix, civiliter tantum copulatus, usurarius, blasphemus etc., omnes communiter cum S. Thoma docent*, Sacramenta illi esse deneganda; *excipitur tamen 1⁰ Sacramentum Poenitentiae, quod nemini sincere poenitenti est denegandum, nisi sit specialiter prohibitum v. g. ob censuras reservatas, vel quia prius debet satisfacere aut cautionem praebere satisfaciendi. 2⁰ Matrimonium, iusta interveniente causa. 3⁰ Casus mortis, si quae argui possint poenitentiae signa, ne scilicet pereat, qui per Sacramentum salvari potest.*

b) Si ipsius indignitas est occulta, non possunt Sacramenta *denegari. Ita pariter omnes cum S. Thoma. Excipitur Sacram. Matrimonii, quando parochus extra confessionem scit adesse impedimentum dirimens, vel sponsos ignorare rudimenta fidei. (Nota editoris.)*

DE SACRAMENTO BAPTISMI RITE ADMINISTRANDO.

(EX RITUALI ROMANO.)

Sacrum Baptisma, christianae religionis et aeternae vitae ianuam, quod inter alia novae legis Sacramenta a Christo instituta primum tenet locum, cunctis ad salutem necessarium esse, ipsa veritas testatur illis verbis: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.* Joan. 3. Itaque summa ad illud opportune riteque administrandum ac suscipiendum diligentia adhibenda est.

Cum autem ad hoc Sacramentum conferendum alia sint de iure divino absolute necessaria, ut materia, forma, minister; alia ad illius solemnitatem pertineant, ut ritus ac caeremoniae, quas ex Apostolica et antiquissima traditione acceptas et approbatas, nisi necessitatis causa, omittere non licet, de iis aliqua praemonenda sunt, ut sacrum hoc ministerium rite ac sancte peragatur.

De materia Baptismi. Ac primum intelligat parochus, cum huius Sacramenti materia sit aqua vera ac naturalis, nullum alium liquorem ad id adhiberi posse.

Aqua vero solemnis Baptismi sit eo anno benedicta in Sabbato sancto Paschatis, vel Sabbato Pentecostes, quae in fonte mundo nitida et pura diligenter conservetur: et hae, quando nova benedicenda est, in ecclesiae, vel potius baptistery sacrarium effundatur.

Si aqua benedicta tam imminuta sit, ut minus sufficere videatur, alia non benedicta admisceri potest, in minori tamen quantitate.

Si vero corrupta fuerit, aut effluxerit, aut quovis modo defecerit, parochus in fontem bone mundatum ac nitidum recentem aquam infundat, eamque benedicat ex formula quae infra *) praescribitur.

Sed si aqua conglaciata sit, curetur ut liquefiat; sin autem ex parte congelata sit, aut nimium frigida, poterit parum aquae naturalis non benedictae calefacere, et admiscere aquae baptismali in vasculo ad id parato, et ea tepefacta ad baptizandum uti, ne nosceat infantulo.

De forma Baptismi. Quoniam Bapsismi forma his verbis expressa, *Ego te baptizo in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti,* omnino necessaria est; ideo eam nullo modo licet mutare, sed eadem verba uno et eodem tempore, quo sit ablutin, pronuntianda sunt.

Latinus Presbyter Latina forma semper utatur.

Cum baptismum interare nullo modo liceat, si quis sub conditione, de quo infra, sit baptizandus, ea conditio explicanda est hoc modo: *Si non es baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti.* Hac tamen conditionali forma non passim aut leviter uti licet; sed prudenter, et ubi re diligenter pervestigata, probabils subest dubitatio, infantem non fuisse baptizatum.

Not. edit. *Hinc a sacramenti huius absolute et sine conditione ministrati reiteratione non tantum sacerdos, sed etiam quilibet alius sedulo sibi caveat, cum non solum enorme sacrilegium committeretur, verum etiam tum a rebaptizante tum a*

---

*) Inter formulas Benedictionum.

scienter rebaptizato irregularitas incurreretur. Attamen, si baptismus ab obstetricibus vel aliis viris aut feminis in necessitate fuerit collatus, rigorosum examen instituat parochus et severam rationem exigat de quavis parte et quolibet baptismo ab his personis ministrato; licet enim eiusmodi feminae alias satis fideles et probe instructae sint, facile tamen repentini casus tumultu consternatae aut periculi sollicitudine perplexae redduntur, aut, ne pro imperitis habeantur et deinceps ab officio excludantur, errores commissos tegunt; hinc si in dictis vacillent, aut sibi non sint constantes, nec accedat testimonium personae) fide dignae quae baptismo collato astitit, aut aliud prudens dubium et probabilis ratio dictaverit, sub conditione repetendus erit baptismus. „Si de aliquibus* dubium *est, utrum sint baptizati, absque ullo scrupulo baptizentur, his tamen verbis praemissis: Non te rebaptizo, sed si nondum es baptizatus, baptizo te etc. Conc. Germ. 745. can. 28.“ Quod a fortiori intelligendum esse experientia suadet, tam de rudibus obstetricibus in pagis constitutis, quam de aliis minus peritis in necessitate baptizantibus. — Si vero ea, quae ad validam baptismi administrationem, quoad materiam, formam et intentionem pertinent, rite adhibita fuisse per testes aut aliunde moraliter certo constet, nequaquam et ne sub conditione quidem baptismus licite repeti potest, quidquid de hoc praxis habeat, quam sacrilegam vocare*

*) Ad probandum validum baptismum sufficit unus fide dignus. Bened. XIV. Bulla 1747.

S. Carolus Borromaeus non dubitavit. Ad quaesitum „an infantes, domi in casu necessitatis baptizati, sint sub conditione rebaptizandi?“ S. C. C. 27 Martii 1683, respondit „negative, nisi adsit dubium probabile invaliditatis baptismi;“ eademque S. C. C. dispensavit anno 1781 super irregularitate contracta ob reiteratum sub conditione baptismum.

*Certum quidem est (et de fide ex Trid.) validum esse baptismum collatum ab haereticis, quando omnia requisita ad sacramentum adhibentur. Sed merito putant communiter theologi pueros baptizatos a ministris protestantibus, omnes esse sub conditione baptizandos, quia praesertim hac nostra aetate de materia, forma et intentione talium ministrorum, qui hoc Sacramentum absolute necessarium non iudicant, ideoque parum de eo rite conferendo curant, facile dubitari debet. Hoc dubium Ordinario proponendum et ab eo, quid fieri debeat, rogandum est.**)

Baptismus licet fieri possit aut per infusionem aquae, aut per immersionem, aut per aspersionem; primus tamen vel secundus modus, qui magis sunt in usu, pro ecclesiarum consuetudine retineantur; ita ut trina ablutione caput baptizandi perfundatur, vel immergatur in modum crucis uno et eodem tempore quo verba proferuntur, et idem sit aquam adhibens, et verba pronuntians.

*) Cfr. Rit. Rom. de bapt. adult Catech. Rom. parte II cap II. quaest 41—44. S. Lig. n. 136. Lambertini institutio VIII pag. 32, institutio LXXXV. pag. 402—405 ed. Rom. 1747. S. Lig. lib. VI tract. 2. cap. 1. num. 136 et 127, Instructio Pastoralis Eystettensis Tit. II. cap. II. §. 4.

Ubi vero Baptismus fit per infusionem aquae, cavendum est, ne aqua ex infantis capite in fontem, sed vel in sacrarium baptisterii prope ipsum fontem extructum defluat, aut in aliquo vase, ad hunc usum parato, recepta, in ipsius baptisterii vel in ecclesiae sacrarium effundatur.

De ministro Baptismi. Legitimus quidem baptismi minister est parochus, vel alius sacerdos a parocho vel ab Ordinario loci delegatus; sed quoties infans aut adultus versatur in vitae periculo, potest sine solemnitate a quocumque baptizari in qualibet lingua, sive clerico, sive laico etiam excommunicato, sive fideli, sive infideli, sive catholico, sive haeretico, sive viro, sive femina, servata tamen forma et intentione ecclesiae.

Sed si adsit sacerdos, diacono praeferatur, diaconus subdiacono, clericus laico, et vir feminae; nisi pudoris gratia deceat feminam potius quam virum baptizare infantem non omnino editum, vel nisi melius femina sciret formam et modum baptizandi. Quapropter curare debet parochus, ut fideles, praesertim obstetrices, rectum baptizandi ritum probe teneant et servent. *)

Pater aut mater propriam prolem baptizare non debet, praeterquam in mortis articulo, quando alius non reperitur qui baptizet; neque tunc ullam contrahunt cognationem, quae matrimonii usum impediat.

De baptizandis parvulis. Opportune parochus hortetur eos, ad quos ea cura pertinet, ut natos infantes sive baptizandos, sive baptizatos, quam-

*) Sacerdotes etiam doceant tam matres, quam feminas, in necessitate parvulos baptizare, eadem forma in suo idiomate, Conc. Fritzlar 1246. can. 1.

primum fieri poterit, et qua decet Christiana modestia sine pompae vanitate deferant ad ecclesiam, ne illis Sacramentum tantopere necessarium nimium differatur cum periculo salutis, et ut iis, qui ex necessitate privatim baptizati sunt, consuetae caeremoniae ritusque suppleantur, omissa forma et ablutione.

Nemo in utero matris clausus baptizari debet. Sed si infans caput emiserit, et periculum mortis immineat, baptizetur in capite; *) nec postea si vivus evaserit, erit iterum baptizandus. At si aliud membrum emiserit, quod vitalem indicet motum, in illo, si periculum impendeat, baptizetur; et tunc si natus vixerit, erit sub conditione baptizandus, eo modo quo supra dictum est: *Si non es baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris,* etc. Si vero ita baptizatus deinde mortuus prodierit ex utero, debet in loco sacro sepeliri.

Si mater praegnans mortua fuerit, foetus quamprimum caute extrahatur, ac si vivus fuerit, baptizetur; si fuerit mortuus, et baptizari non potuerit, in loco sacro sepeliri non debet.

Infantes expositi, **) et inventi, si re diligenter investigata de eorum baptismo non constet, sub conditione baptizentur.

In monstris ***) vero baptizandis si casus eve-

---

*) Foetus in utero supra verticem baptizatus post ortum denuo baptizetur. S. C. C. 12 Julii 1794.

**) Pueri expositi, etiamsi habeant schedulam de baptismo testantem, baptizentur sub conditione, nisi schedula habeat certitudinem S. C. C. 5 Jan. 1734 cfr. Lambertini Institutio \ III pag. 33 ed. Rom. 1747)

***) Intelligendum de monstris a mulieribus editis, non a bestiis, licet aliquid habeant humani. (Baruffaldus Comment. ad Rit. Rom.)

niat, magna cautio adhibenda est: de quo, si opus fuerit, Ordinarius loci, vel alii periti consulantur, nisi mortis periculum immineat.

Monstrum, quod humanam speciem non prae se ferat, baptizari non debet: de quo si dubium fuerit, baptizetur sub hac conditione: *Si tu es homo, ego te baptizo,* etc.

Illud vero, de quo dubium est, unane aut plures sint personae, non baptizetur, donec id discernatur. Discerni autem potest, si habeat unum vel plura capita, unum vel plura pectora: tunc enim totidem erunt corda, et animae, hominesque distincti, et eo casu singuli seorsum sunt baptizandi, unicuique dicendo: *Ego te baptizo,* etc. Si vero periculum mortis immineat, tempusque non suppetat, ut singuli separatim baptizentur, poterit minister singulorum capitibus aquam infundens omnes simul baptizare, dicendo: *Ego vos baptizo in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti.* Quam tamen formam in iis solum, et in aliis similibus mortis periculis ad plures simul baptizandos, et ubi tempus non patitur, ut singuli separatim baptizentur; alias numquam licet adhibere.*)

Quando vero non est certum in monstro esse duas personas, vel quia duo capita et duo pectora non habet bene distincta, tunc debet primum unus absolute baptizari, et postea alter sub conditione, hoc modo: *Si non es baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti.*

---

*) Peccaret, qui hoc solummodo faceret, ut citius se expediret. (*Baruffaldus comment. in Rit. Rom.*)

De Patrinis. Parochus antequam ad baptizandum accedat, ab iis, ad quos spectat exquirat diligenter, quem, vel quos susceptores seu patrinos elegerint, qui infantem de sacro fonte suscipiant, ne plures quam liceat, aut indignos vel ineptos admittat.

Patrinus unus tantum, sive vir, sive mulier, vel ad summum unus et una adhibeantur ex decreto Concilii Tridentini: sed simul non admittantur duo viri, aut duae mulieres, neque ipsius baptizandi pater aut mater.

Hos autem patrinos saltem in aetate pubertatis, ac sacramento Confirmationis consignatos esse maxime convenit.

Sciant praeterea parochi, ad hoc munus non esse admittendos infideles, aut haereticos, non publice excommunicatos aut interdictos, non publice criminosos aut infames, nec praeterea qui sana mente non sunt, nec qui ignorant rudimenta fidei: haec enim patrini spirituales filios suos, quos de Baptismi fonte susceperint, ubi opus fuerit, opportune docere tenentur.

Praeterea ad hoc etiam admitti non debent monachi vel sanctimoniales, neque alii cuiusvis Ordinis Regulares a saeculo segregati.

De tempore et loco administrandi Baptismum. Quamvis baptismus quovis tempore, etiam interdicti et cessationis a divinis, praesertim si urgeat necessitas, conferri possit; tamen duo potissimum ex antiquissimo ecclesiae ritu sacri sunt dies, in quibus solemni caeremonia hoc Sacramentum administrari maxime convenit: nempe Sabbatum sanctum Paschae, et Sabbatum Pentecostes, quibus diebus baptismalis fontis aqua

rite consecratur. Quem ritum, quantum fieri commode potest, in adultis baptizandis, nisi vitae periculum immineat, retineri decet, aut certe non omnino praetermitti, praecipue in Metropolitanis aut Cathedralibus ecclesiis.

Ac licet urgente necessitate, ubique baptizare nihil impediat, tamen proprius Baptismi administrandi locus est ecclesia, in qua sit fons Baptismalis, vel certe baptisterium prope ecclesiam.

Itaque, necessitate excepta, in privatis locis nemo baptizari debet; nisi forte sint regum aut magnorum principum filii, id ipsis ita deposcentibus; dummodo id fiat in eorum capellis, seu oratoriis, et in aqua baptismali de more benedicta.*)

Baptisterium sit decenti loco et forma, materiaque solida, et quae aquam bene contineat, decenter ornatum, et cancellis circumseptum, sera et clave munitum, atque ita obseratum, ut pulvis vel aliae sordes intro non penetrent: in eoque, ubi commode fieri potest, depingatur imago sancti Ioannis Christum baptizantis.

De sacris oleis et aliis requisitis. Sacrum Chrisma, et sanctum Oleum, quod et Catechumenorum dicitur, quorum usus est in Baptismo, eodem anno sint ab Episcopo de more benedicta Feria quinta in Coena Domini.

---

*) Quando parochus in casu necessitatis periclitantem puerum domi baptizat, nec stola nec sacrum chrisma, nec oleum catechumenorum adhibere licet, sed iuxta Ritualis praescriptum omnia sunt omittenda, quae baptismum praecedunt, quaeque postmodum supplenda sunt in ecclesia. (*S. R. C.* 23. *Sept.* 1820.)

Curet Parochus, ut ea suo tempore quam primum habeat, et tunc vetera in ecclesia comburat.

Veteribus oleis, nisi necessitas cogat, ultra annum non utatur;*) ac si deficere videantur, et Chrisma, aut Oleum benedictum haberi non possit, aliud oleum de olivis non benedictum adiiciatur, sed in minori quantitate.

Chrisma et Oleum sacrum sint in suis vasculis argenteis, aut saltem stanneis bene obturatis: quae vascula sint inter se distincta, et propriam unumquodque inscriptionem habeat maiusculis litteris incisam, ne quis error committatur.

Ad usum vero quotidianum minora habeantur vascula ex argento, si fieri potest, aut stanno; sive separata, sive etiam coniuncta; apte tamen distincta et bene cooperta, et cum suis inscriptionibus ut supra, ne parochus aberret, et unum pro altero sumat, quod cavere debet diligenter.

In ea igitur ex maioribus vasculis Chrismatis et Olei, quod sufficiat, infundatur, atque ut effusionis periculum caveatur, commodum erit in his vasculis bombacium, seu quid simile habere, Oleo sacro et Chrismate separatim perfusum, in quae pollex, cum opus est, ad inungendum immittatur.

---

*) In baptismo solemni licet uti chrismate anni praecedentis, usque dum recens consecratum acceptum fuerit. Itaque omitti non debet chrismatis et olei unctio ex eo, quod olea recens consecrata nondum haberi potuerint; nec eorum defectus sufficiens ratio est differendi baptismum ad aliud tempus, quantumvis breve (*S. R. C.* 23 *Sept.* 1837.) Graviter vero peccaret, qui chrismate recenti posthabito, veteri uteretur.

Haec vascula ita parata, in loco proprio, honesto, ac mundo, sub clave ac tuta custodia decenter asserventur, ne ab aliquo, nisi a sacerdote temere tangantur, aut eis sacrilege quispiam abuti possit,

Parochus, quantum fieri potest; curet, ne per laicos, sed per se vel per alium sacerdotem, vel saltem per alium ecclesiae ministrum haec Olea deferantur: caveat item, ne de iis quidquam ulli unquam tribuat, cuiusvis rei praetextu.

Sal, quod in os baptizandi immittendum est, sit benedictum sua peculiari benedictione, quae infra praescribitur; *) neque utatur sale exorcizato ad benedicendum aquam; sitque prius bene confractum et attritum, siccum ac mundum. Sal ita benedictum nemini tradatur, neque etiam iis, qui benedicendum attulerint, reddatur; sed ad alios baptizandos servetur, aut in sacrarium abiiciatur.

Cum igitur baptismi Sacramentum iam administrandum est, haec in promptu esse debent.

Vascula sacri Olei Catechumenorum, et Chrismatis.

Vasculum cum sale benedicendo, vel iam, ut dictum est, benedicto.

Vasculum, seu cochlear ex argento, vel alio metallo nitidum, ad aquam Baptismi fundendam supra caput baptizandi, quod nulli praeterea alii usui deserviat.

Pelvis, seu bacile ad excipiendam aquam ex capite defluentem, nisi statim in sacrarium defluat.

Gossipium, alio nomine bombacium, seu quid simile, ad abstergenda loca sacris oleis inuncta.

---

*) Inter formulas benedictionum.

Stolae duae, ubi commode haberi possunt, una violacea, et altera alba, (ut infra notatur), mutanda; *) sin minus, una saltem adhibeatur.

Medulla panis, qua inuncti sacerdotis digiti, cum manus lavat, abstergantur, et vas pro manuum lotione post baptismum, quod huic tantum usui deservire decet.

Alba vestis in modum pallioli, seu linteolum candidum infantis capiti imponendum.

Cereus, seu candela cerea baptizato ardens tradenda.

Denique Ritualis liber sit paratus, et item liber baptismalis, in quo baptizati describuntur.

Omnibus igitur opportune praeparatis, sacerdos ad tanti Sacramenti administrationem, lotis manibus, superpelliceo et stola violacea indutus accedat, clericum unum, seu plures, si potest, secum adhibeat, superpelliceo pariter indutos, qui sibi ministrent.

Ita paratus accedat ad limen ecclesiae, ubi foris expectant qui infantem detulerunt.

Interroget (nisi de his bene sibi constet) an sit suae parochiae, masculus an femina, an sit domi baptizatus, et a quo, et quam rite, et qui sint compatres, qui infantem teneant, pro eoque respondeant; quos pie ac decenter assistere, ac, prout opus fuerit, pro baptizando ad interrogationes respondere admoneat.

Et quoniam iis, qui baptizantur, tamquam Dei filiis in Christo regenerandis, et in eius militiam abscribendis, nomen imponitur, curet, ne obscoena, fabulosa, aut ridicula, vel inanium deorum, vel impiorum ethnicorum hominum nomina imponan-

*) Pag. 367.

tur; sed potius, quatenus fieri potest, Sanctorum; quorum exemplis fideles ad pie vivendum excitentur, et patrociniis protegantur.

His igitur expeditis, et accepto nomine baptizandi, positi, si infans fuerit, super brachium dextrum illius, qui eum defert, parochus ad Baptismum procedat, in hunc modum nominatim interrogans:

Ordo Baptismi Parvulorum. *)

Sacerdos: Quid petis ab ecclesia Dei?	Priester: Was begehrst du von der Kirche Gottes?
Patrinus: Fidem.	Pathe: Den Glauben.
Sacerdos: Fides, quid tibi praestat.	Priester: Wozu nützt dir der Glaube.
Patrinus: Vitam aeternam.	Pathe: Zum ewigen Leben.

Sacerdos. Si igitur vis ad vitam ingredi, serva mandata: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex tota mente tua, et proximum tuum sicut teipsum.

Deinde ter exsufflet leniter in faciem infantis, et dicat semel:

Exi ab eo, (*vel* ab ea,) immunde spiritus, et da locum Spiritui sancto Paraclito.

Postea pollice faciat signum crucis in fronte et in pectore infantis, dicens:

Accipe signum crucis tam in fronte †, quam in corde †; sume fidem coelestium praeceptorum, et

*) Verbotenus ex Rituali Romano, (quo in administrandis Sacramentis uti posse *S. R. C die* 22 *Maii* 1841 declaravit) adiecta tantum est versio germanica ubi opus esse videbatur.

talis esto moribus, ut templum Dei iam esse possis.

Oremus. Preces nostras, quaesumus Domine, clementer exaudi: et hunc electum tuum N. Crucis Dominicae impressione signatum perpetua virtute custodi, ut magnitudinis gloriae tuae rudimenta servans, per custodiam mandatorum tuorum ad regenerationis gloriam pervenire mereatur. Per Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Deinde imponat manum super caput infantis, ac dicat:

Oremus. Omnipotens sempiterne Deus, Pater Domini nostri Jesu Christi, respicere dignare super hunc famulum tuum N. quem ad rudimenta fidei vocare dignatus es: omnem caecitatem cordis ab eo expelle: disrumpe omnes laqueos satanae, quibus fuerat colligatus: aperi ei Domine ianuam pietatis tuae, ut signo sapientiae tuae imbutus, omnium cupiditatum foetoribus careat et ad suavem odorem praeceptorum tuorum laetus tibi in ecclesia tua deserviat, et proficiat de die in diem. Per eundem Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Deinde Sacerdos benedicat salem, qui semel benedictus alias ad eundem usum deservire potest.

Benedictio salis. Exorcizo te creatura salis, in nomine Dei Patris omnipotentis †, et in caritate Domini nostri Jesu Christi †, et in virtute Spiritus sancti †. Exorcizo te per Deum vivum †, per Deum verum †, per Deum sanctum †, per Deum †, qui te ad tutelam humani generis

procreavit, et populo venienti ad credulitatem per servos suos consecrari praecepit, ut in nomine sanctae Trinitatis efficiaris salutare Sacramentum ad effugandum inimicum. Proinde rogamus te Domine Deus noster, ut hanc creaturam salis sanctificando sanctifices †, et benedicendo benedicas †, ut fiat omnibus accipientibus perfecta medicina, permanens in visceribus eorum, in nomine eiusdem Domini nostri Jesu Christi, qui venturus est iudicare vivos et mortuos, et saeculum per ignem.

R. Amen.

Deinde immittat modicum salis benedicti in os infantis, dicens:

N. Accipe salem sapientiae: propitiatio sit tibi in vitam aeternam.

R. Amen.

Sacerdos. Pax tecum.

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Deus patrum nostrorum, Deus universae conditor veritatis, te supplices exoramus, ut hunc famulum tuum N. respicere digneris propitius, et hoc primum pabulum salis gustantem, non diutius esurire permittas, quo minus cibo expleatur coelesti, quatenus sit semper spiritu fervens, spe gaudens, tuo semper nomini serviens. Perduc eum Domine, quaesumus, ad novae regenerationis lavacrum, ut cum fidelibus tuis promissionum tuarum aeterna praemia consequi mereatur. Per Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Exorcizo te immunde spiritus in nomine Patris †, et Filii †, et Spiritus sancti †, ut exeas, et recedas ab hoc famulo Dei N. Ipse enim tibi im-

perat, maledicte damnate, qui pedibus super mare ambulavit, et Petro mergenti dexteram porrexit.

Ergo maledicte diabole, recognosce sententiam tuam, et da honorem Deo vivo et vero, da honorem Jesu Christo Filio eius, et Spiritui sancto, et recede ab hoc famulo Dei N. quia istum sibi Deus et Dominus noster Jesus Christus ad suam sanctam gratiam, et benedictionem, fontemque baptismatis vocare dignatus est.

Hic pollice in fronte signat infantem, dicens:

Et hoc signum sanctae crucis †, quod nos fronti eius damus, tu meledicte diabole nunquam audeas violare. Per eundem Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Mox imponit manum super caput infantis et dicit:

Oremus. Aeternam ac iustissimam pietatem tuam deprecor, Domine sancte, Pater omnipotens, aeterne Deus, auctor luminis et veritatis, super hunc famulum tuum N., ut digneris illum illuminare lumine intelligentiae tuae: munda eum, et sanctifica: da ei scientiam veram, ut dignus gratia Baptismi tui effectus, teneat firmam spem, consilium rectum, doctrinam sanctam. Per Christum Dominum nostrum.

R. Amem.

Postea Sacerdos imponit extremam partem stolae super infantem, et introducit eum in ecclesiam, dicens:

N. Ingredere in templum Dei, ut habeas partem cum Christo in vitam aeternam.

R. Amen.

Cum fuerint ecclesiam ingressi, sacerdos procedens ad fontem cum susceptoribus coniunctim clara voce dicit:

Credo in Deum, Patrem omnipotentem, Creatorem coeli et terrae. Et in Jesum Christum, Filium eius unicum, Dominum nostrum: qui conceptus est de Spiritu sancto, natus ex Maria virgine, passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus, et sepultus: descendit ad inferos: tertia die resurrexit a mortuis: ascendit ad coelos, sedet ad dexteram Dei Patris omnipotentis: inde venturus est iudicare vivos et mortuos. Credo in Spiritum sanctum; sanctam ecclesiam catholicam, Sanctorum communionem, remissionem, peccatorum, carnis resurrectionem, vitam aeternam. Amen.

Pater noster, qui es in coelis: sanctificetur nomen tuum: adveniat regnum tuum: fiat voluntas tua, sicut in coelo, et in terra. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie: et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Et ne nos inducas in tentationem: sed libera nos a malo. Amen.

Ac deinde, antequam accedat ad Baptisterium, dicat:

Exorcismus. Exorcizo te omnis spiritus immunde, in nomine Dei Patris omnipotentis †, et in nomine Jesu Christi Filii eius, Domini et Iudicis nostri †, et in virtute Spiritus sancti †, ut discedas ab hoc plasmate Dei N. quod Dominus noster ad templum sanctum suum vocare dignatus est, ut fiat templum Dei vivi, et Spiritus sanctus habitet in eo. Per eundem Christum

Dominum nostrum, qui venturus est iudicare vivos et mortuos, et saeculum per ignem.

R. Amen.

Postea sacerdos digito accipiat de saliva oris sui, et tangat aures et nares infantis: tangendo vero aurem dexteram, et sinistram, dicat:

Ephphetha, quod est Adaperire: *deinde tangat nares dicens:* In odorem suavitatis. Tu autem effugare diabole, appropinquabit enim iudicium Dei.

Postea interrogat baptizandum nominatim dicens:

N. Abrenuntias satanae?	Priest.: Widersagst du dem Teufel?
Resp. Patr.: Abrenuntio.	Pathe: Ich widersage.
Et omnibus operibus eius?	Priest.: Und allen seinen Werken?
R. Abrenuntio.	Pathe: Ich widersage.
Et omnibus pompis eius?	Priest.: Und aller seiner Pracht?
R. Abrenuntio.	Pathe: Ich widersage.

Deinde sacerdos intingit pollicem in oleo Catechumenorum; et infantem ungit in pectore, et inter scapulas in modum crucis dicens:

Ego te linio † oleo salutis in Christo Jesu Domino nostro, ut habeas vitam aeternam.

R. Amen.

Subinde pollicem et inuncta loca abstergit bombacio vel re simili, et interrogat expresso nomine baptizandum, patrino respondente:

(Hic deponit stolam violaceam, et sumit aliam albi coloris.)

N. Credis in Deum Patrem omnipotentem, Creatorem coeli et terrae?	Priest.: Glaubst du an Gott den allmächtigen Vater, Schöpfer Himmels und der Erde?
R. Credo.	Pathe: Ich glaube.
Credis in Jesum Christum Filium eius unicum, Dominum nostrum, natum, et passum?	Priest.: Glaubst du an Jesum Christum, Seinen eingebornen Sohn, unsern Herrn, der geboren wurde und gelitten hat?
R. Credo.	Pathe: Ich glaube.
Credis in Spiritum sanctum, sanctam ecclesiam catholicam, Sanctorum communionem, remissionem peccatorum, carnis resurrectionem, vitam aeternam?	Priest.: Glaubst du an den h. Geist, eine h. katholische Kirche, Gemeinschaft der Heiligen, Nachlaß der Sünden, Auferstehung des Fleisches und ein ewiges Leben?
R. Credo.	Pathe: Ich glaube.

Subinde expresso nomine baptizandi, sacerdos dicit:

N. Vis baptizari?	Priest.: N. willst du getauft werden?
Resp. Patr.: Volo.	Pathe: Ich will.

Tunc patrino, vel matrina, vel utroque (si ambo admittantur) infantem tenente, sacerdos vasculo seu urceolo accipit aquam baptismalem, et de ea ter fundit super caput infantis in modum crucis, et simul verba proferens, semel tantum distincte et attente dicit:

N. Ego te baptizo in nomine Patris †, *fundat primo;* **et Filii** †, *fundat secundo;* **et Spiritus** † **sancti;** *fundat tertio.*

Ubi autem est consuetudo baptizandi per immersionem, Sacerdos accipit infantem, et advertens ne laedatur, caute immergit, et trina mersione baptizat, et semel tantum dicit:

N. Ego te baptizo in nomine Patris* †, *et Filii* †, *et Spiritus* † *sancti.

Mox patrinus, vel matrina, vel uterque simul infantem de sacro fonte levant, suscipientes illum de manu sacerdotis.

Si vero dubitatur, an infans fuerit baptizatus, utatur hac forma:

N. Si non es baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris* †, *et Filii* †, *et Spiritus* † *sancti.

Deinde intingit pollicem in sacro Chrismate, et ungit infantem in summitate capitis in modum crucis, dicens:

Deus omnipotens, Pater Domini nostri Jesu Christi, qui te regeneravit ex aqua et Spiritu sancto, quique dedit tibi remissionem omnium peccatorum *(hic inungit)* ipse te liniat Chrismate salutis † in eodem Christo Jesu Domino nostro in vitam aeternam.

R. Amen.

S. Pax tibi. *R.* Et cum spiritu tuo.

Tum bombacio, aut re simili abstergit pollicem suum, et locum inunctum, et imponit capiti eius linteolum candidum loco vestis albae, dicens:

Accipe vestem candidam, quam immaculatam perferas ante tribunal Domini nostri Jesu Christi, ut habeas vitam aeternam.

R. Amen.

Postea dat ei vel patrino candelam accensam, dicens:

Accipe lampadem ardentem, et irreprehensibilis custodi baptismum tuum: serva Dei mandata, ut cum Dominus venerit ad nuptias, possis occurrere ei una cum omnibus Sanctis in aula coelesti, habeasque vitam aeternam, et vivas in saecula saeculorum.

R. Amen.

Postremo dicit:

N. Vade in pace, et Dominus sit tecum.

R. Amen.

Si vero fuerint plures baptizandi, sive masculi sive feminae, in catechismo masculi statuantur ad dexteram, feminae vero ad sinistram; et omnia pariter dicantur, ut supra, in proprio genere, et numero plurali. Verum prima nominis interrogatio, exsufflatio, crucis impressio, seu signatio, tactus aurium et narium cum saliva, abrenuntiationis interrogatio, unctio olei catechumenorum, interrogatio de fide, seu symbolo, et ipse baptismus, inunctio Chrismatis, candidae vestis impositio, atque accensae candelae traditio, singulariter singulis, et primum masculis, deinde feminis fieri debent.

Si infans, vel adultus aegrotus adeo graviter laboret, ut periculum immineat ne pereat, antequam Baptismus perficiatur, sacerdos omissis quae Baptismum praecedunt, eum baptizet, ter, vel etiam semel infundens aquam super caput eius in modum crucis, dicens: Ego te baptizo in nomine Patris † *et Filii* † *et Spiritus* † *sancti.*

Si non habeatur aqua Baptismalis, et periculum impendeat, sacerdos utatur aqua simplici.

Deinde si habeat Chrisma liniat eum in vertice, dicens: Deus omnipotens, Pater Domini nostri Jesu Christi, *etc. ut supra 369.*

Postea dat ei linteolum candidum, dicens: Accipe vestem, *etc. supra 369.*

Ac demum dat ei ceream candelam accensam, dicens: Accipe lampadem, *ut supra 369.*

Si supervixerit, suppleantur alii ritus omissi.

Admonendi sunt susceptores de spirituali cognatione, quam contraxerunt cum baptizato baptizatique patre et matre; quae cognatio impedit matrimonium, ac dirimit.

Curet parochus parentes infantis admoneri, ne in lecto secum ipsi, vel nutrices parvulum habeant, propter oppressionis periculum, sed eum diligenter custodiant, et opportune ad christianam disciplinam instituant.

Commonendi sunt etiam parentes, et alii, si opus fuerit, ne filios Hebraeis, aliisve infidelibus, vel haereticis mulieribus ullo modo lactandos aut nutriendos tradant.

Antequam infans ex ecclesia asportetur, aut susceptores discedant, eorum nomina, et alia de administrato baptismo ad praescriptam formam in Baptismali libro parochus accurate describat.

Ordo supplendi omissa super baptizatum.*)

Cum urgente mortis periculo, vel alia cogente, necessitate, sive parvulus, sive adultus, sacris precibus ac caeremoniis praetermissis, fuerit baptizatus, ubi convaluerit, vel cessaverit periculum et ad ecclesiam delatus fuerit, omissa omnia suppleantur; idemque ordo ac ritus servetur, qui in Baptismo parvulorum (si fuerit parvulus) seu

*) **Ex Rit. Rom. ed. Bassan. 1753.**

adultorum (si fuerit adultus) praescriptus est; excepto quod interrogatio, an velit baptizari, formaque Baptismi, et ablutio praetermittuntur, et quaedam orationes, et exorcismi suo quique loco immutati, ut infra, dicuntur.*)

Sacerdos igitur antequam immittat salem in os baptizati, manum super caput eius imponens dicit:

Oremus. Omnipotens sempiterne Deus, Pater Domini nostri Jesu Christi, respicere dignare super hunc famulum tuum N. quem dudum ad rudimenta fidei vocare dignatus es, omnem caecitatem cordis ab eo expelle, disrumpe omnes laqueos satanae, quibus fuerat colligatus; aperi ei, Domine, ianuam pietatis tuae, ut signo sapientiae tuae imbutus, omnium cupiditatum foetoribus careat, et ad suavem odorem praeceptorum tuorum laetus tibi in ecclesia tua deserviat, et proficiat de die in diem, ut idoneus sit frui gratia bap-

---

*) 1) Quaenam servari debent preces et caeremoniae quae supplendae sunt adulto catholico valide post nativitatem baptizato, sed omissis caeremoniis, quae iuxta Rituale baptismum praecedere vel sequi debent; an illae, quae in Rituali assignantur pro baptismo adultorum, vel quae pro baptismo infantium? *S. R. C. respondit* 27 *Aug.* 1836: Caeremoniae et preces serventur quae in Rituali assignantur pro baptismo infantium.

2) Quaenam ex his caeremoniis servari debent, quum adultus ab haeresi ad fidem catholicam conversus, baptizandus est sub conditione, ob dubium fundatum de validitate baptismi ab haeretico ministro collati? *S. R. C. respondit* 27 *Aug.* 1836: Supplendae sunt, quae pro baptismo adultorum praescriptae sunt.

tismi tui, quem suscepit, salis percepta medicina. Per eundem Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Deinde posteaquam modicum salis immisit in os baptizati, dicens:

Accipe salem sapientiae, propitiatio sit tibi in vitam aeternam. *R.* Amen. *dicit:*

Oremus. Deus Patrum nostrorum, Deus universae conditor veritatis, te supplices exoramus, ut hunc famulum tuum N. respicere digneris propitius, ut hoc pabulum salis gustantem non diutius esurire permittas, quo minus cibo expleatur coelesti, quatenus sit semper spiritu fervens, spe gaudens, tuo semper nomini serviens, et quem ad novae regenerationis lavacrum perduxisti, quaesumus Domine, ut cum fidelibus tuis promissionum tuarum aeterna praemia consequi mereatur. Per Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Post haec facto signo crucis in fronte baptizati, dictisque illis verbis:

Et hoc signum crucis, quod nos fronti eius damus, tu maledicte diabole nunquam audeas violare. Per eundem Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Manu super caput eius imposita dicit:

Oremus. Aeternam ac iustissimam pietatem tuam deprecor, Domine sancte, Pater omnipotens, aeterne Deus, auctor luminis et veritatis, super hunc famulum tuum. N. ut digneris eum illuminare lumine intelligentiae tuae; munda eum, et sanctifica: da ei scientiam veram, ut dignus

sit frui gratia baptismi tui, quem suscepit: teneat firmam spem, consilium rectum, doctrinam sanctam, ut aptus sit ad retinendam gratiam baptismi tui. Per Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

In Baptismo autem adultorum, praeter illa quae supra notata sunt, quando supplentur omissa, haec mutari debent. Primum in exorcismo: Audi maledicte satana, *ubi dicitur* **habitaculum perficiat** *dicatur,* **habitaculum perfecit;** *deinde in exorcismo:* Nec te latet, *ubi dicitur* **ut fiat** *dicatur,* **ut fieret.**

DE SACRAMENTO POENITENTIAE.

I. Instructio Ritualis Romani.

Sanctum poenitentiae Sacramentum, ad eos, qui post baptismum lapsi sunt, in gratiam Dei restituendos, a Christo Domino institutum, eo diligentius administrandum est, quo frequentior est eius usus, et quo plura requiruntur ad illud recte digneque tractandum ac suscipiendum. Cum autem ad illud constituendum tria concurrant, materia, forma, et minister: illius quidem remota materia sunt peccata, proxima vero sunt actus poenitentis, nempe contritio, confessio, et satisfactio. Forma autem, illa absolutionis verba: *Ego te absolvo, etc.* Minister denique est sacerdos, habens potestatem absolvendi vel ordinariam vel delegatam. Sed si periculum mortis immineat, approbatusque desit confessarius, quilibet sacerdos potest a quibuscumque censuris et peccatis absolvere. In eius ministro requiritur etiam bonitas, scientia, atque prudentia,

cum sigillo secretae confessionis sub exacto perpetuoque silentio. Quibus et aliis ad id opportunis ut optime sint instructi, omni studio curare debent confessarii.

In primis meminerit confessarius, se iudicis pariter et medici personam sustinere, ac divinae iustitiae simul et misericordiae ministrum a Deo constitutum esse, ut tamquam arbiter inter Deum et homines, honori divino et animarum saluti consulat.

Ut ergo recte iudicare queat, discernens inter lepram et lepram, et tamquam peritus medicus animarum morbos prudenter curare, et apta cuique remedia applicare sciat, quantam potest maximam ad id scientiam atque prudentiam, tum assiduis ad Deum precibus, tum ex probatis auctoribus, praesertim e catechismo Romano, et prudenti consilio peritorum, studeat sibi comparare.

Sciat casus et censuras Sedi Apostolicae et Ordinario suo reservatas et suae cuiusque ecclesiae constitutiones, easque diligenter observet.

Denique huius Sacramenti doctrinam omnem recte nosse studebit, et alia ad eius rectam administrationem necessaria. Atque in hoc ministerio ita procedat, ut infra praescribitur.

Sacerdos ad audiendam confessionem vocatus, promptum facilemque se praebeat: ac priusquam ad audiendum accedat, si tempus suppetat, ad hoc ministerium recte sancteque obeundum, divinum auxilium piis precibus implorabit.*)

In ecclesia, non autem in privatis aedibus con-

---

*) Oratio audituri confessiones habetur supra pag. 166.

fessiones audiat, nisi ex causa rationabili; quae cum inciderit, studeat tamen id decenti ac patenti loco praestare.

Habeat in ecclesia sedem confessionalem, in qua sacras confessiones excipiat: quae sedes patenti, conspicuo, et apto ecclesiae loco posita, crate perforata inter poenitentem et sacerdotem sit instructa.

Superpelliceo et stola violacei coloris utatur, prout tempus vel locorum feret consuetudo.

Poenitens, si opus fuerit, admoneatur, ut qua decet humilitate mentis et habitus accedat et flexis genibus signo crucis se muniat.

Mox confessarius inquirat de illius statu (nisi aliter notus fuerit) et quampridem sit confessus, et an impositam poenitentiam adimpleverit, num rite atque integre alias confessus fuerit, num conscientiam suam, ut debet, prius diligenter discusserit.

Quod si poenitens aliqua censura vel casu reservato sit ligatus, a quo ipse non possit absolvere, non absolvat, nisi prius obtenta facultate a Superiore.

Si vero confessarius, pro personarum qualitate, cognoverit poenitentem ignorare christianae fidei rudimenta, si tempus suppetat, eum breviter instruat de articulis fidei, et aliis ad salutem cognitu necessariis, et ignorantiam eius corripiat, illumque admoneat, ut ea postmodum diligentius addiscat.

Tum poenitens confessionem generalem latina vel vulgari lingua dicat; scilicet, *Confiteor, etc.* vel saltem utatur his verbis: *Confiteor Deo omnipotenti, et tibi pater.* Peccata sua exinde

confiteatur, adiuvante, quotiescumque opus fuerit, sacerdote; qui confitentem non reprehendet, nisi finita, ut dicetur, confessione; neque interpellabit, nisi opus fuerit aliquid melius intelligere: proinde fiduciam ei praebeat, et humaniter suggerat, ut omnia peccata sua rite et integre confiteatur, remota stulta illa quorumdam verecundia, qua praepediti, suadente diabolo, peccata confiteri non audent.

Si poenitens numerum, et species, et circumstantias peccatorum explicatu necessarias non expresserit, eum sacerdos prudenter interroget.

Sed caveat, ne curiosis aut inutilibus interrogationibus quemquam detineat, praesertim iuniores utriusque sexus, vel alios, de eo quod ignorant, imprudenter interrogans, ne scandalum patiantur, indeque peccare discant.

Demum, audita confessione, perpendens peccatorum, quae ille admisit magnitudinem ac multitudinem, pro eorum gravitate, ac poenitentis conditione, opportunas correptiones ac monitiones, prout opus esse viderit, paterna caritate adhibebit, et ad dolorem et contritionem efficacibus verbis adducere conabitur, atque ad vitam emendandam ac melius instituendam inducet, remediaque peccatorum tradet.

Postremo salutarem et convenientem satisfactionem, quantum spiritus et prudentia suggesserit, iniungat, habita ratione status, conditionis, sexus, et aetatis, et item dispositionis poenitentium. Videatque, ne pro peccatis gravibus levissimas poenitentias imponat: ne, si forte peccatis conniveat, alienorum peccatorum particeps efficiatur. Id vero ante oculos habeat, ut satis-

factio non sit tantum ad novae vitae remedium, et infirmitatis medicamentum, sed etiam ad praeteritorum peccatorum castigationem.

Quare curet, quantum fieri potest, ut contrarias peccatis poenitentias iniungat: veluti avaris eleemosynas, libidinosis ieiunia vel alias carnis afflictiones, superbis humilitatis officia, desidiosis devotionis studia. Rarius autem vel serius confitentibus, vel in peccata facile recidentibus, utilissimum fuerit consulere, ut saepe, puta semel in mense, vel certis diebus solemnibus confiteantur, et si expediat, communicent.

Poenitentias pecuniarias sibi ipsis confessarii non applicent, neque a poenitentibus quidquam tamquam ministerii sui praemium petant vel accipiant.

Pro peccatis occultis, quantumvis gravibus, manifestam poenitentiam non imponant.

Videat autem diligenter sacerdos, quando, et quibus conferenda, vel neganda, vel differenda sit absolutio; ne absolvat eos, qui talis beneficii sunt incapaces: quales sunt qui nulla dant signa doloris, qui odia et inimicitias deponere, aut aliena, si possunt, restituere, aut proximam peccandi occasionem deserere, aut alio modo peccata derelinquere, et vitam in melius emendare nolunt; aut qui publicum scandalum dederunt, nisi publice satisfaciant, et scandalum tollant: neque etiam eos absolvat, quorum peccata sunt Superioribus reservata.

Si vero quis confiteatur in periculo mortis constitutus, absolvendus est ab omnibus peccatis et censuris, quantumvis reservatis; (cessat enim tunc omnis reservatio;) sed prius, si potest, cui

debet, satisfaciat: ac si periculum evaserit, et aliqua ratione Superiori, a quo alias esset absolvendus, se sistere teneatur; cum primum poterit, coram eo se sistat, quidquid debet praestiturus.

Quod si inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox et loquela aegrum deficiat, nutibus et signis conetur, quoad eius fieri poterit, peccata poenitentis cognoscere; quibus utcumque vel in genere vel in specie cognitis, vel etiam si confitendi desiderium sive per se, sive per alios ostenderit, absolvendus est.

Meminerit porro sacerdos, aegris non esse iniungendam gravem aut laboriosam poenitentiam; sed indicendam tantum illam, quam si convaluerint, opportuno tempore peragant. Interim iuxta gravitatem morbi, aliqua oratione, aut levi satisfactione imposita, et acceptata, absolvantur, prout opus fuerit.

2. Variae instructiones ex theologia morali.

De absolutione danda, differenda, neganda.

De absolutione impertienda praecipua regula est, ut confessarius eos absolvat, quos prudenter judicat recte dispositos; generatim credere debet poenitenti pro se et contra se testanti, nisi aliud obstet. Idcirco attente considerare debet omnia motiva, quibus inniti potest hoc suum judicium; v. g. an poenitens sponte et e coelo tactus eum adierit, aut consiliis iussuve parentum; an urgente praecepto confessionis annuae, aut necessitate itineris suscipiendi, matrimoniive contrahendi; animadvertere maxime debet, quae sint signa doloris sive ordinaria, sive

extraordinaria. Hisce rationibus inter se volutatis, aut certum erit moraliter, aut multo probabilius, aut simpliciter probabilius, aut aeque probabile, aut minus probabile, confitentem esse conversum.

Si *moraliter certum* sit, poenitentem esse recte dispositum, ex omnium consensu, absolvendus est.

Si id *sit tantum multo probabilius,* non vero moraliter certum, absolvi quoque debet; qui enim absolvere nolunt nisi cum vera conversionis certitudine, non minus peccant rigore, quam alii laxitate, quasi claves regni coelorum non ad aperiendum traditae fuissent, sed duntaxat ad claudendum.

Si id sit *simpliciter probabilius,* nihilque urgeat, multo prudentius est, non statim absolvere, et aliquam interponere moram, ut crescat, aut melius innotescat confitentis dispositio. Si autem aliqua urgeat necessitas, in *majori,* imo etiam aliqando in *aequali* conversionis *probabilitate* poenitens absolvi potest, imo pro gravitate et instantia necessitatis rite aestimata, debet. Sic dari potest absolutio ei, cui imminet aliquod periculum mortis subitaneae, e. g. mulieri ante partum periculosum; item ei, qui longum iter confecit ad confitendum, nec postea ad eumdem confessarium reverti potest, vel ei qui, dum habentur exercitia spiritua-tia vel missio, accedit ad confessarium brevi discessurum; item ei qui confitetur omnibus ad matrimonium paratis. Huic enim, si nuptias differre possit aut velit, suadenda est dilatio, donec melius se habeat; si autem nuptias differre non possit, aut nolit, aut si dilatio nihil videatur profutura, cum adsit utrinque periculum pec-

cati mortalis, absolvi posse videtur etiam in *aequali probabilitate*. Si autem *probabilius* sit, eum non esse contritum, absolvi nequit. In proximo autem mortis periculo nunquam deneganda est absolutio, nisi plane constet poenitentem non esse dispositum.

De modo agendi cum consuetudinariis et recidivis.

Consuetudinarius dicitur qui prima vice habitum peccandi confitetur.

Nonnulli tradunt regulam generalem, consuetudinarium prima vice absolvi posse, etsi nulla emendatio praecesserit, quod sane eo tantum sensu accipiendum est, quod ii, qui accedunt diuturno habitu sordidi, peccatis usque ad confessionem turpiter iteratis, prima vice tunc absolvi possunt, si ostendant manifesta quaedam, quamvis ordinaria tantum doloris signa, et emendationem serio proponant.

Ex peccatis lethalibus alia sunt gravia, ut fractio jejunii vel abstinentiae, detractio, furtum, delectationes morosae, verba obscoena; alia graviora, ut amplexus ex libidine, mollities: alia gravissima, ut fornicatio, incestus, adulterium, bestialitas, sodomia, incendium, homicidium. Confessarius igitur primo audiens consuetudinarium diligenter percontari debet, an gravia, graviora aut gravissima ex habitu facinora patraverit, a quo tempore, quoties in anno, in mense vel in hebdomada, an sua sponte seu causa externa inductus prolapsus sit; an continuo aut interrupte, an usque ad confessionem perseveraverit, an sit indole fortis et constans, aut debilis et vilis animo, an firmae aut dubiae fidei. Ex his intelliget,

quanta sit plaga confitentis et quid ab eo sperare possit.

Si consuetudinarius jam ab aliquo tempore ante confessionem peccare desierit, et aliunde firmum resipiendi videatur habere propositum, utique prima vice absolvi potest; cessantibus enim peccatis, cessat ipsa consuetudo.

Qui usque ad confessionem peccavit, si nec graviora nec frequentiora peccata commiserit, si prima vice confiteatur, si asserat se esse contritum et aliunde videatur fide et animo constans, aut illico etiam, aut brevi interposita dilatione, absolvi potest.

Qui gravissimis peccatis diu et effraena propensione patratis sordescit, non est absolvendus, si nolit serio laborare, ut consuetudinem vincat, nec media a confessario prudenter proposita velit adhibere; ratio est, quia eo ipso non vult sincere corrigi, quamvis asserat, se velle vitam mutare, et proinde est simpliciter indispositus.

Recidivus vocatur ille, qui idem peccatum mortale pergit committere post propositum emendationis postque plures peractas confessiones eodem vel maiore numero lapsuum, absque omni etiam inchoata emendatione.

Certum est, etiam praecise loquendo, absolutionem dari posse *toties quoties* illis recidivis, qui ex mera fragilitate in eadem peccata saepe relabuntur, dummodo cum vera de illis contritione et firmo non amplius peccandi proposito ad poenitentiam accedant. Confessarius autem tunc prudenter iudicat recidivos vere actu dolere ac proponere, atque idcirco spem facere emendationis, quando ipsi non ore dumtaxat, sed ex

animo dixerint, se dolere ac proponere, et si nulla fuerit praesumptio in contrarium, eorum dictum elidens, uti non est, quando iam aliquam vitae emendationem attulerunt, vel conatum aliquem emendationis adhibuerunt.

Consilium est, spectato munere confessarii serviendi maiori utilitati animae poenitentis, differre recidivis quantumvis dispositis, habito prius eorum consensu ad breve tempus absolutionem, quando discretus et prudens confessarius eam dilationem ad id iudicaverit opportunam — imo videtur *praeceptum* esse eandem differre iis, data prius opera, ut aeque ferant dilationem et libenter revertantur, quoties confessarius prudenter iudicat, absolutionem statim et faciliter impertitam eis futuram esse per accidens occasionem, ut iterum relabantur, vel quoties confessarius praevidet, dilationem esse hic et nunc unicum medium emendationis.

Recidivus signa tantum ordinaria doloris afferens absolvi potest, et generatim debet, *quoties absolutio non potest facile differri;* ratio est, quia stante aliqua praesumptione contra talem poenitentem, ex signis tamen ordinariis doloris satis dispositus videtur. Nunquam autem confessarius talem absolvere debet, nisi omnem curam et industriam adhibuerit, ut eum ad beneficium absolutionis praeparet.

Recidivus rediens cum *eodem pravo habitu, nullo adhibito conatu, nulloque adhibito* remedio ex iis, quae confessarius ei praescripserat, non potest absolvi, nisi signa doloris *extraordinaria* afferat, quia praesumptio prudens stat contra talem poenitentem.

S. Liguori plura enumerat extraordinaria signa contritionis:

1. Maior dolor manifestatus per lacrymas, modo sint verae compunctionis, aut per verba ex corde procedentia, quae aliquando certiora signa quam lacrymae esse possunt.

2. Minor numerus peccatorum, intellige cum poenitens fuerit in eisdem occasionibus et tentationibus peccandi, aut si poenitens post ultimam, confessionem perseveraverit in gratia per notabile tempus, puta per 20 aut 25 dies; ipse qui prius pluries in hebdomada prolabi solebat; aut vero si relapsus fuerit post magnam resistentiam; aut etiam si antequam ad confessionem accederet, diu se abstinuerit a culpis mortalibus.

3. Diligentia adhibita pro emendatione, ut esset si poenitens diligenter occasionem vitaverit media a confessario praescripta executioni mandaverit, aut si adhibuerit jejunia, preces, eleemosynas, etc. ad vitium extirpandum.

4. Si ipse petit a confessario remedia, aut nova media emendationis; item si promittit adhibere media, quae tunc ei suggerit confessarius; maxime, si nunquam monitus fuerit ad illa adhibenda; sed his promissionibus (ait S. Auctor) censeo, non omnino fidendum, si alia signa desint; cum poenitentes, ut absolutionem carpant, facile promittant, sed postea difficulter attendant.

5. Spontanea confessio, nempe si poenitens accedit non iam ad implendum praeceptum paschale, neque ex quodam usu confitendi aliquibus temporibus, prout in die nativitatis Domini, in festivitatibus Deiparae, et similibus; neque accedit impulsus a parentibus, a domino,

aut magistro, sed venit omnino sponte, et vere inspiratus a divino lumine, ad solum finem, ut divinam gratiam recipiat. Praesertim si ad confitendum longum iter aggressus fuerit, abstinuerit a lucro notabili, grave sustinuerit incommodum, aut magnum conflictum internum vel externum superaverit.

6. Si venerit motus ab aliquo extraordinario impulsu, puta ob concionem auditam, aut mortem amici, ob metum alicuius imminentis flagelli, prout terraemotus, pestis, etc.

7. Si poenitens confiteatur peccata anterius ex verecundia tacita.

8. Si poenitens, antequam accedat, restituerit rem, vel famam ablatam.

9. Si propter monitionem confessarii ostendit apprehendisse novam cognitionem et horrorem sui peccati, periculique suae damnationis.

Alii alia signa addunt, prout si poenitens magnam libenter acceptat poenitentiam; si asserit poenituisse peccati statim ac illud patravit; si protestatur velle mori potius quam peccare. Sed haec signa (verba sunt S. Lig.) nescio an sola satis esse possint: potius dicerem quod possent deservire ad alia adjuvanda signa, quae sola non sufficerent.

Recidivo *indisposito* vel *dubie disposito* differenda est absolutio per aliquod tempus, usque dum appareat prudens signum emendationis (ad 8 vel 10 dies). Studeat autem confessarius, ut poenitens aeque ferat dilationem et libenter revertatur; quem in finem notet sibi illud *V.* Petri Fabri „Erit quidem interdum agendum du-„riter; sed videndum est, ut exitus sit dulcis, ac

„ferme, nisi forte agas cum obstinato (qui ne„quaquam absolvendus est), nemo ita dimitten„dus, quin libenter sit rediturus.“ Multo facilius absolvendus est recidivus in habitum pravum *intrinsecum,* seu peccans ex fragilitate intrinseca, quam recidivus in occasionem *extrinsecam,* quia multo maius periculum habetur in posteriori casu, quam in priori.

De modo agendi cum iis qui versantur in proxima occasione peccati.

Occasio peccati est illud, quod ex natura sua vel ratione specialis fragilitatis ad peccandum inducit. Occasio, quae ad peccandum inducit proxime, et in qua homines communiter labuntur, dicitur *proxima;* quae vero inducit tantum remote, et in qua homines communiter non peccant, dicitur *remota.* Interdum tamen proxima dicenda est occasio, quamvis raro ad peccandum inducat v. g. si quis semel in anno tantum aliquam domum inviserit et fere toties ibidem peccaverit.

Si occasio proxima sit dimissu facilis, dicitur *voluntaria;* si sit dimissu valde difficilis, dicitur *quasi* aut *moraliter necessaria.*

Hinc in *occasione proxima* versari censetur ancilla, quae cum hero suo, aut filio eius, aut servo, semel aut iterum contra castitatem mortaliter et quidem nuper peccavit; quia in talibus, attenta humana fragilitate, lapsi communiter relabuntur. In occasione proxima censeri quoque debet famula, quae crebris et periculosis sollicitationibus obnoxia est, quamvis nondum peccaverit, nisi pietas ejus et animi constantia metum

removeat. Imo junior ancilla in diversorio conducta, nullo etiam lapsu praevio, plerumque in occasione proxima versari existimatur; tanta est enim aetate nostra morum corruptela, ut vix ulla virtus ibi consistere possit. Excipiet prudens confessarius quae excipienda videbuntur. In dubio autem quotiescumque, omnibus mature perpensis, lapsus in peccatum mortale est probabilior, occasio proxima dicenda est.

Qui versatur in *occasione proxima voluntaria*, non est absolvendus, nisi prius eam dimiserit; etiamsi extraordinaria praebeat signa doloris; occasio enim proxima ita mentem excaecat, et omnia proposita e mente delet, ut saepe, qui mane lacrymando perseverantiam pollicetur, ante solis occasum turpiter decidat.

Circa occasionem proximam voluntariam notatu quoque digna sunt haec S. Ligorii verba. (Lib. VI. n. 452.) „Dicit Roncaglia non esse „negandam absolutionem juveni et puellae, qui „aliquo tempore se invisant animo matrimonium „contrahendi: nemo enim, ait, tenetur ducere „personam ignotam. Haec assertio speculative „videtur rationabilis; sed ego, experientia doctus, „vix semel aut iterum permitterem sponso ad „domum sponsae accedere, vel sponsae aut pa„rentibus illum in domo excipere; raro enim re„peri, qui in tali accessu non peccaverit. In his „omnibus, praesertim ubi turpium lapsuum peri„culum imminet, advertat sedulus confessarius, „quod nunquam crudelius se geret cum poenitente „quam benegnius agendo, et quo majorem seve„ritatem adhibebit, eo melius illius saluti con„sulet.“

Unde colligant confessarii quomodo sese gerere debeant erga adolescentulos et puellas, qui diu noctuve sine testibus periculosissime conversari solent.

Si occasio proxima sit praesens et physice necessaria, v. g. si filius familias aut servus peccet cum ancilla, quam dimittere nequit, poenitens absolvi non debet, quin prius media a confessario praescripta adhibuerit, et sufficienti temporis probatione ostenderit se vere esse conversum.

Dimissio occasionis variis plerumque incommodis obnoxia est; v. g. si famula exeat anno auctorationis non elapso, stipendio promisso carebit, aliam familiam, cui serviat, non inveniet, egestate laborabit, aut ipsius fama periclitabitur. In his et similibus casibus si poenitens peccare desinat, si quam indolis firmitatem habere videatur, prudens confessarius experiri poterit aliquam dilationem, et inde conjiciet quid sit agendum. Si vero interea lapsus iterentur, tunc absolute exigendum est, ut occasio ante absolutionem dimittatur, juxta praeceptum Domini, Matth. 5, 29.

De modo agendi cum scrupulosis.

Praecipua scrupulosae conscientiae signa sunt: *a) pertinacia judicii*, qua scrupulosus, sapientum consiliis parere renuit; consulit multos, sed nemini acquiescit: imo: quo plures audit, eo magis anxius evadit; *b) frequens judicii mutatio* ex levibus motivis; unde oritur inconstantia in agendo, mentisque perturbatio; *c) formidare in omnibus de peccato,* nec uno confessarii dicto contentum esse, sed idem saepius exquirere etc.

1. Confessarius curam dirigendi scrupulosum

non suscipiat, nisi ille ostendat, se credere confessarium posse et velle ipsum bene dirigere, simulque spondeat constantiam apud eum, confidentiam in se aperiendo, obedientiam in sequendo etiam seposito proprio iudicio; hoc enim est facillimum et fere unicum medium tales homines iuvandi.

2. Confessarius videat, quae sit causa scrupulorum, et conetur eam amoliri. Recensentur autem causae sequentes: a) suggestio daemonis b) consortium cum scrupulosis c) imbecillitas capitis d) defectus iudicii naturalis e) complexio corporis ad timorem propensa, f) occulta superbia g) pusillanimitas et deiectio animi h) voluntas Dei.

3. Confessarius resolute respondeat scrupuloso, non haesitans, nec multum distinguens, sed absolute enuntians quid faciendum sit, semper sequendo partem benigniorem et dubitationes infirmi interpretans in meliorem partem; nunquam autem det rationem responsi, quia has scrupulosus postea examinat sibique reddit dubias ac se magis implicat.

4. Non patiatur sibi proponi quoscumque scrupulos et dubia, sed quando moraliter certus est, scrupulum afferri, dimittat etiam ad communionem non auditum, quia hae interrogationes et frequentes recursus ad confessarium sunt veluti frictio scabiei, quae quidem placet, sed nocet.

5. Quandoque suaviter irrideat, dum infirmus proponit aliqua dubia minus prudentia, iubeatque cogitare, quid responsurus esset, si ab alio interrogaretur mandetque idipsum facere.

6. Commendet ei maxime humilitatem, cum ex

vitio superbiae non raro originem ducant scrupuli: praescribat ei, ut abstineat a lectione librorum, qui scrupulos fovere possint, scrupulososque devitet; deinde ipsum prohibeat ne ante confessionem conscientiam examinet circa ea, quibus maxime vexatur, sed praesertim exigat ab ipso omnimodam obedientiam erga directorem suum; hoc enim praecipuum est, ne dicam unicum hujus infirmitatis spiritualis remedium, ut docent omnes magistri spirituales; et si non obediat, eum increpet, privet communione et rigorose coerceat. Licet enim scrupulosi regulariter cum dulcedine et mansuetudine sint tractandi, circa obedientiam tamen magnus rigor est adhibendus.

Et quoniam scrupulosi non uno eodemque modo vexantur, varia quoque erga illos adhibere oportet remedia. Alii pravis affliguntur cogitationibus, v. g. contra fidem, spem, castitatem, quibus assentiri se existimant, cum eas e mente frustra repellere conantur; hi monendi sunt, non in imaginatione, sed in sola voluntate positum esse peccatum. Non obliviscatur confessarius regulae a Doctoribus traditae, scilicet, eos, qui scrupulosae sunt conscientiae, immunes a peccato, praesertim gravi, judicandos esse, nisi ipsi summa certitudine morali noverint, se peccasse. Alii circa confessiones praeteritas perpetuo anxii sunt, nempe, quod in eis non satis explicaverunt omnia peccata aut circumstantias, vel quod non habuerint sufficientem contritionem vel propositum satis firmum ideoque eas iterare optant; hi, si confessionem generalem aliquando instituerint, praesertim apud confessarium sui muneris studiosum, aut in omnibus confessionibus

ordinariis fuerint accurati, omnino prohibendi sunt, ne de ullo peccato vitae praeteritae mentionem faciant, nisi jurare possint, se peccatum grave, certo commissum nunquam esse confessos. Denique scrupulosis, qui in omni actione peccatum reformidant, praecipiendum est, ut contra scrupulos audacter operentur, illos contemnant, nec cogitatione foveant; nam scrupulus non est judicium determinatum, sed vanus timor peccati; ergo stare potest cum judicio moraliter certo de honestate actionis, quod hoc ipso locum habet, quando quis inanem anxietatem contemnit ceu scrupulum, et contrarium agit. Imo non desunt Theologi, qui putant, scrupulosum sub peccato teneri contra scrupulos agere, cum ex nimia et perenni anxietate grave damnum corpori et animae immineat.

De modo agendi cum nupturientibus.

Quando parochi negligunt sponsos monere, ut mature instituant confessionem (generalem), vel sponsi hoc parochi monitum parvi pendunt maximae difficultates obveniunt confessariis cum iis poenitentibus, qui omnibus ad matrimonium eo ipso die, vel postridie ineundum paratis, absolvi nequeunt, a) quia sunt indispositi; b) quia casum reservatum habent; c) quia impedimento sunt obstricti. Quare ex opere cl. Bangen „*Instructio practica de Sponsalibus et matrimonio*" opportuna monita adiicienda duxi:

1. Quoad casum ad a) positum Scavinius haec habet: Vel poenitens putat in bona fide, se posse matrimonium licite contrahere, etsi non absolutus; vel scit, matrimonium requi-

rere statum gratiae, ut licite contrahatur. In primo casu, si praevideatur poenitens monitioni obtemperaturus, moneatur non posse sine gravi peccato matrimonium contrahere in statu peccati mortalis; si e contra praevideatur monitionem contempturus, in bona fide relinquatur, et confessarius taceat de obligatione status gratiae ad matrimonium licite contrahendum, ne peccet formaliter, ubi fortasse solum materialiter peccabit. Dicat tamen poenitenti: si matrimonium ineas, contende, ut vero dolore conteraris et contritionem perfectam habeas ante matrimonii celebrationem et paulo post ad me revertaris, ut confessionem tuam perficere possis. In secundo casu confessarius debet poenitentem a matrimonio contrahendo retrahere, usque dum absolvi possit, fortiter loquendo de sacrilegio quod committunt matrimonium ineuntes in statu peccati mortalis. Si nihilominus matrimonium differre renuat; monebit ipsum confessarius, ut curet sibi contritionem perfectam adsciscere. Confessarius ita se gerens, etsi non putet poenitentem adeo eximiam comparaturum esse dispositionem, non censetur sacrilegium approbare, cum contendat, ut vitetur per contritionem perfectam. Aliunde sic agendo sacrilegium minuet; quia poenitens, in illa dispositione acquirenda se provocans, minoris sacrilegii crimen incurret. Ad summum confessarius posset dici consulere minus malum, ut gravius vitetur.

2. *Ad casum sub b) positum* S. Alphonsus notat: „Quando adest impedimentum et urget gravis causa confitendi, quivis confessarius potest indirecte absolvere a casibus reservatis ab Episcopo,

et etiam a reservatis a Papa, si Episcopus non possit adiri. Ita communiter D. D. Et hoc, etiamsi peccatum reservatum sit cum excommunicatione. Dicimus a) si adsit gravis causa, nempe si nequit adiri superior sine scandalo aut nota infamiae, vel sine magna difficultate, puta si habens facultatem longe distet, et ex alia parte urgeat necessitas communicandi, vel implendi praeceptum annuae confessionis, aut ne poenitens diu maneat in peccato mortali. Diximus b) indirecte, unde iuxta sententiam probabiliorem tenetur poenitens confessario non habenti facultatem in re reservata, confiteri alia mortalia non reservata, ut directe ab his absolvatur et indirecte a reservatis; ac deinde tenetur, cessante impedimento, reservata confiteri habenti potestatem.“ Hanc s. Alphonsi sententiam licite confessarius sequi saue poterit, ubi agitur de matrimonio, quod absque scandalo differri nequeat.

3. Ad casum sub c) positum: Aut poenitens *in bona fide est,* et confessarius videt, si ipsum moneat de impedimento, nihilominus contracturum esse nuptias; vel etiam, si differre matrimonium sit paratus, maiora scandala ac peccata inde eventura. Hoc casu in bona fide eundem relinquat, donec occasio detur, iterum eundem monendi atque ad petendam dispensationem movendi. Si vero vel altera, vel utraque pars *non est in bona fide,* vel in ea relinqui non potest, res plena videtur difficultatibus, nec easdem sufficienter dirimere auctores valent hinc inde disputantes. Facilior tamen casus est, ubi utraque pars in mala fide versatur. Tunc enim convenire de nuptiis differendis facilius possunt. Quodsi noluerint, cum

tamen absque scandalo ac honoris iactura possint, v. gr. quia sunt gradibus prohibitis ex copula licita iuncti, sane confessarius eosdem absolvere nequit, nec ulla conditione cooperari ipsi licet ad copulationem absque praevia dispensatione ineundam. Quoties autem voluerint, nec tamen possint ob scandala et famae iacturam certo oritura, tunc si sint contriti ac sufficienter spondeant, se a copula abstinere velle, donec dispensationem impetraverint, confessarius absolutionem dare ipsis licite poterit. Attamen debent occasionem etiam saltem proximam evitare, indeque a thoro separari. Si vero unus contrahens in mala fide versatur, ipseque solus impedimentum novit, casus multo difficilior videtur. Tunc quando nuptiae omnino differri nequeunt ob scandala ac mala maiora, et poenitens alias de conatu dolens sit dispositus, auctores consulunt, ut confessarius ipsum moveat ad emittendum castitatis votum, donec dispensatio impetretur. Namque, ajunt, id sane aperire alteri coniugi poterit, nimirum se ad tempus obstrictum esse voto castitatis, indeque tamdiu ex monitione confessarii se a thoro separare debere. Quae si poenitens severe promittat, absolvi poterit atque ad copulationem accedere.

Quoties autem differri possunt nuptiae, id tamen poenitens non vult; vel si differri quidem nequeunt, at poenitens non est dispositus, confessarius ipsum absolvere minime potest, nec licentiam ipsi facere contrahendi matrimonium. *)

*) Quid agere debeat cum iis, qui matrimonia mixta inire volunt, vel iam inierunt, vide infra in capite de impedimentis matrimonii.

De dispensatione super irregularitatibus.

Irregularitas est impedimentum canonicum, prohibens ne quis clero adscribatur, vel ad ordinem superiorem ascendat vel functiones ordinis suscepti exerceat. Irregularitatem incurrunt excommunicatus, interdictus et suspensus, cum violant censuram, qua sunt innodati, ordinem sacrum scienter et solemniter exercendo. Idem dicendum de clerico, qui exercet ordinem sacrum in loco specialiter interdicto, vel in loco generaliter interdicto, ianuis apertis. Qui celebrat in ecclesia polluta, peccat quidem, irregularitati tamen non fit obnoxius.

Dixi 1° *ordinem exercendo:* hinc irregularitatem non contrahit, qui concionem habet, quia hoc est actus jurisdictionis, non vero ordinis.

Dixi 2° ordinem *sacrum:* quia functiones minorum ordinum, quae etiam a laicis exerceri possunt, irregularitatem non inducunt.

Dixi 3° *scienter:* qui enim ignorat censura se ligari, irregularis non efficitur, nisi ignorantia sit crassa aut affectata.

Dixi 4° *solemniter:* hinc qui exercet Diaconatum sine stola, vel Subdiaconatum sine manipulo, non fit irregularitati obnoxius. Irregularitatem incurrit qui solemniter exercet ordinem sacrum, quem non habet, v. g. si Subdiaconus cantet evangelium cum stola, vel clericus in minoribus constitutus epistolam cum manipulo.

Idem de eo dicendum, qui homicidium committit, aut qui ad illud mandato, consilio, aliave quacumque ratione efficaciter cooperatur, effectu secuto. Nec excusari potest ille, qui homicidii

casualis causa fuit per actionem mortaliter peccaminosam. Qui vero bona fide infirmo cibum aut potum praebet, vel eum movet, vel de lecto in lectum transfert, unde praeter ejus intentionem sequitur acceleratio mortis, non fit irregularis, nisi adsit culpa certo lethalis. Homicidio voluntario aequiparatur in jure procuratio abortus foetus animati. Ex defectu lenitatis irregularis efficitur, qui est causa mortis vel mutilationis alicujus in bello justo, vel in judicio; ut sunt judex ferens sententiam, notarius qui eam scribit, et testes ultronei. Irregularitatem vero non contrahunt „clerici accusantes aliquem in causa „criminali, modo expresse protestentur, se non „intendere, ut puniatur poena sanguinis, sed tan„tum, ut sibi vel suis satisfiat, vel impediantur „mala sibi aut aliis imminentia.“ Ita S. Ligor., lib. 7, n. 466. Superaddit ibidem protestationem huiusmodi jure canonico praeceptam solum suffragari in propria causa, vel in causa cognatorum usque ad quartum gradum, vel in causa domesticorum, vel in causa propriae ecclesiae: idque verum esse affirmat etiam ut avertantur damna futura, si aliter nequeant removeri; ibid. n. 468.)

Ab irregularitate pariter immunes sunt testes, qui a judice vocati testificantur, non vero illi, qui ultro se offerunt. Clericus vero cujus testimonium in causa civili vel criminali a judice saeculari requiritur, debet 1° licentiam testificandi ab Ordinario obtinere; 2° iuramentum de veritate dicenda emittere tacto pectore more sacerdotali, non vero contactu; 3° si causa sit criminalis, protestari, se non intendere vindictam seu poenam sanguinis, prout jure canonico prae-

scribitur, et insuper exigere, ut in relatione sui testimonii expressa hujusmodi licentiae et protestationis mentio inseratur.

Ex Concilio Tridentino, „licet Episcopis in ir„regularitatibus omnibus, et suspensionibus, ex„delicto occulto provenientibus, excepta ea, quae „oritur ex homicidio voluntario, et exceptis aliis „deductis ad forum contentiosum, dispensare, et „in quibuscumque casibus occultis, etiam Sedi „Apostolicae reservatis, delinquentes quoscumque „sibi subditos, in Dioecesi sua per seipsos, aut „Vicarium ad id specialiter deputandum in foro „conscientiae gratis absolvere.“ *Sess. 24, de Reform., cap. 6.*

Ad explanationem praedicti capitis de dispensatione super irregularitate nonnulla occurrunt observanda,

1º *Licet Episcopis*, etc.; juxta probabiliorem sententiam facultate ibidem Episcopis concessa uti quoque possunt Vicarii capituli sede vacante.

2º *Ex delicto occulto*, etc. Illud vero delictum reputatur occultum, quod non est juridice probatum, nec ita notorium, ut nulla tergiversatione celari possit. Incursus autem irregularitatis aliquando unicum, aliquando duplex supponit peccatum; v. g. qui fit reus homicidii, contrahit irregularitatem uno crimine; qui vero fit irregularis ex violatione censurae, duplex committit delictum; unum quo censura incurritur, alterum quo functiones ordinis, censura non sublata, exercentur. Ut autem hanc irregularitatem tollere valeat Episcopus, sufficit, ut alterutrum delictum sit occultum.

3º *Ex homicidio voluntario etc.* Episcopus

igitur dispensare potest 1° super irregularitate orta ex delicto mutilationis, aut ex alio quocumque delicto, modo sit occultum; 2° super irregularitate proveniente ex homicidio casuali, cui tamen lethalis culpa causam dedit; v. g. dispensare potest cum eo, qui mediocriter percutere intendens aliquem occidit; aut eum, qui interfecit causa justae defensionis, non servato moderamine inculpatae tutelae; aut clericum, qui chirurgiam seu artem medendi contra prohibitionem canonicam exercendo, alicui necem intulit; quia in his casibus homicidium accidit praeter intentionem agentis, et non est stricte loquendo voluntarium.

4° *Et aliis deductis,* etc.; delictum aliquod ad forum contentiosum deductum censetur eo ipso, quod querelam ad se delatam judex recepit, et decretum citationis ad calcem eiusdem apposuit.

5° *Delinquentes sibi subditos,* etc.; eos videlicet, qui sunt ex Dioecesi, seu extraneos, qui, domicilio in Dioecesi bona fide suscepto, et servatis aliis de jure servandis, facti sunt subditi Episcopi.

6° *In Dioecesi sua,* etc.; probabilius super irregularitate occulta suos subditos dispensare potest etiam extra Dioecesim; haec enim verba: *in Dioecesi,* referri videntur tantum ad absolutionem a casibus Sedi Apostolicae reservatis.

7° *Specialiter deputandum,* etc.; Vicarii igitur generales facultatibus in eo capite concessis sive pro irregularitatibus tollendis, sive pro peccatis reservatis uti nequeunt vi litterarum suarum, sed indigent ad hoc speciali delegatione; has vero facultates Episcopi ipsis committere possunt non solum in casibus particularibus, sed etiam gene-

raliter pro omnibus casibus occurentibus; ipsis enim competunt jure ordinario, et annexae sunt dignitati episcopali. Pro absolutione a casibus occultis Sedi Apostolicae reservatis utique omnes confessarii delegari possunt ad actus particulares, aut ad breve tempus. Possentne quoque deputari generaliter? Si id fieret, valeret delegatio ob rationem allatam, sed hoc esset contra mentem Concilii.

Irregularitates ex defectu solus Papa tollere potest, paucis exceptis, de quibus legendi sunt Theologi. In dubio autem Episcopi possunt dispensare, aut saltem pronuntiare, utrum adsit irregularitas.

Irregularitates tolli possunt singillatim; quando quis pluribus simul existit innodatus, solvi potest una aut altera, ceteris adhuc manentibus.

Non aufertur irregularitas per absolutionem, sed per dispensationem, nec impedit absolutionem a peccatis sicut censurae. Qui enim censura ligatur, prius ab ea quam a peccatis absolvi debet; qui vero irregularitate est illaqueatus, absolvi potest a peccatis et a censuris, ea non obstante.

De dispensatione et commutatione votorum.

Dispensatio voti est absoluta eius condonatio, nomine Dei a legitimo superiore ex iusta causa facta. Soli praelati, quibus iurisdictio spiritualis in foro externo data est, a votis dispensare possunt. — Ergo solus Papa pro tota ecclesia, episcopi pro suis dioecesibus, praelati regulares pro suis subditis.

Commutatio est substitutio alicuius operis loco

operis voto promissi, quae fit sub eadem voti obligatione et quidem in bonum melius, in aequale, vel in minus.

Praeter vota solemnia alia quinque numerantur vota Sedi Apostolicae reservata, nempe: 1. votum castitatis perpetuae, 2. votum ingrediendi religionem approbatam, 3. votum peregrinationis Hierosolymitanae, 4. votum peregrinationis ad limina Apostolorum, 5. votum peregrinationis ad sanctum Jacobum Compostellanum. In ceteris autem omnibus Episcopus cum suis subditis dispensare potest per se, vel per sacerdotes specialiter delegandos.

Ut quinque vota supra memorata Romano Pontifici censeantur reservata, requiritur ut sint:

1° *certa;* hinc ubi dubium est, utrum votum fuerit emissum, vel utrum fuerit impletum, vel utrum sufficiens intervenerit deliberatio, cessat reservatio.

2° *perfecta;* ratione materiae et libertatis; hinc si votum fuerit poenale, v. g. si adhuc peccavero, religionem ingrediar; vel disjunctivum, v. g. voveo religionem ingredi aut jejunare in hebdomada; aut cum aliquo metu, aliquave coactione emissum, cessat reservatio.

3° *absoluta;* hinc si votum fuerit conditionatum, v. g. si sanitatem recuperavero, castitatem servabo, tollitur quoque reservatio, etiam postquam impleta fuit conditio, secundum probabiliorem sententiam.

Praeterea in votis reservatis dispensare potest Episcopus, si adsit urgens necessitas, aut grave periculum in mora, vel si accessus ad Summum Pontificem sit valde difficilis. Hinc cessat reser-

vatio voti castitatis perpetuae, si ex dilatione dispensationis oriatur gravis metus diffamationis, aut scandali, aut novae transgressionis; item si matrimonium jam fuerit cum tali voto contractum.

In voto non nubendi dispensat Episcopus; at votum non nubendi a voto castitatis perpetuae interdum vix secerni potest; ponderanda sunt verba voventis, et motiva, quibus inductus est ad vovendum; habenda est ratio intentionis, et finis, quem sibi proposuit: v. g. si voverit propter incommoda, quibus obnoxium est matrimonium, probabile est, emissum fuisse votum non nubendi; e contra si quis voverit amore virginitatis, ob exemplum Beatissimae Virginis aliorumve Sanctorum, praesumendum est, factum fuisse votum servandae castitatis. Ceterum, si re mature perpensa, dubium perseveret, penes Episcopum erit dispensare.

Sine legitima causa nulla voti commutatio aut dispensatio concedi potest. Haec tria maxime sunt consideranda: *quid liceat secundum aequitatem, quid deceat secundum honestatem, quid expediat secundum utilitatem.* Sufficit pro causa difficultas magna in executione, maxime si post votum supervenerit, gravis metus transgressionis, periculum incontinentiae, sive proveniat ex humana fragilitate, sive etiam ex nequitia voventis. Attendere quoque debet confessarius, an votum factum sit immature atque sine sufficienti deliberatione, et potissimum an poenitens scrupulis vexari soleat: hujusmodi enim infirmitate laborantibus votorum relaxatio multo indulgentius est concedenda.

Quicunque facultatem habet ordinariam dispen-

sandi in votis, eo ipso habet facultatem ea commutandi, sive intra sive extra confessionem;*) qui enim potest plus, potest etiam minus in eodem genere; e contra vero qui habet facultatem commutandi vota, non potest ab iis dispensare; sed materiae voti substituere tenetur aliud opus aequale, aut saltem saluti voventis aequaliter profuturum, non vero opus notabiliter minus; attamen facultas commutandi vota non est adeo stricte interpretanda, sed semper aliquod spatium relinquitur prudentiae confessarii, ita ut commutationi aliquantulam dispensationem admiscere et rei promissae aliam, aut aequalem, aut etiam paulo leviorem subrogare possit, si conditio poenitentis illud postulare videatur; secus enim innumeris difficultatibus et scrupulis locus foret, cum difficillimum sit aequalitatem invenire in rebus omnino disparatis, et commutatio fieri debeat in allevationem eius, qui sese voto obstrinxit. Meminerit tamen confessarius, se in foro poenitentiae divinae voluntatis interpretem constitui, tenerique ante omnia ipsius placitum attendere; ne quod solvitur in terris, ligatum maneat in coelis.

In votis commutandis confessarii rationem habere debent sumptuum et laborum, quos sustinuissent poenitentes, si ea implevissent; ideoque ipsis injungant pro impensis, quas fecissent, eleemosynas in pauperes aliosve pios usus convertendas, et pro operibus promissis alia opera, quae ad eorum salutem aequaliter conducere videantur: v. g.

---

*) Confessarii autem ad commutandum delegati, nisi habeant speciale privilegium, non possunt vota commutare nisi in foro sacramentali.

Sacramentorum Poenitentiae et Eucharistiae frequentiorem usum, pias lectiones, orationis mentalis exercitium et alia id genus. Si votum redundet in favorem tertii; v. g. si quis voverit peregrinationem ad aliquam ecclesiam et oblationem in ea faciendam, peregrinatio in aliud opus mutari non debet, nisi ea lege, ut oblatio nuncupata fiat eidem ecclesiae per aliquem nuntium. Si tamen oblatio transmitti nequeat absque gravi difficultate, vel si ipse vovens ob nimiam paupertatem vix eam solvere possit, tunc alteri ecclesiae applicari poterit, aut in alia opera commutari, prout saluti poenitentis utilius visum fuerit; idque fieri posse videtur, etiamsi hujusmodi vota fuerint acceptata; non enim huic tertio, sed ipsi Deo facta est promissio, ac proinde sive tertius acceptaverit sive non, non augetur, inde nec minuitur obligatio voventis.

Qui obtenta a voto castitatis perpetuae dispensatione, matrimonium init, admoneri debet 1° hanc gratiam ipsi non prodesse nisi durante illo matrimonio; defuncto enim conjuge, votum reviviscit et pristinum robur obtinet: non poterit proinde ad alias nuptias transire absque nova dispensatione. 2° illam dispensationem non valere nisi ad legitimum usum matrimonii; omnes vero alias actiones, quae castimoniam laedunt, sive cum conjuge patratae sint, sive non, habendas esse tanquam totidem voti trangressiones in confessione necessario aperiendas.

Qui obtinuit facultatem commutandi votum ingrediendi religionem debet primo in locum obligationis voti imponere poenitenti onus sacramentalis confessionis, quolibet mense faciendae; prae-

terea debet ei imponere aliqua poenitentiae opera, quae perpetuo durent v. g. ieiunium feriae sextae aut abstinentiam a carnibus aliqua die per hebdomadam etc. Inter quae opera sint aliqua religionis, quam vovit, seu ingressurus fuisset, quae quotidie facere teneatur, ut ea adimplens memor sit obligationis, qua huiusmodi voto adstringebatur.

Commutato voto materia subrogata non amplius subjacet reservationi, sed quilibet confessarius potest deinceps secundo aut tertio, si opus fuerit, hujusmodi opera in alia commutare: illud tamen fieri utique non debet nisi cum multa prudentia et ex gravi causa.

Confessarius, ut in votis, quae Summo Pontifici non sunt reservata, possit dispensare, vel eadem commutare, facultatem petere debet ab Ordinario, quâ acceptâ vel intra vel extra confessionem pro tenore concessionis utatur; nulla formula praescripta est. *)

Vota vero sedi Apostolicae reservata dispensandi vel commutandi facultate a Sacra Poenitentiaria acceptâ, Confessarius nonnisi in actu sacramentalis confessionis, utendo formula praescripta relaxare potest.

---

*) Bene inspiciat confessarius litteras, quibus ipsi facultas dispensandi vel commutandi tribuitur; notet sibi, quaenam opera in ipsis sint praescripta, vel si litterae ipsi committunt determinationem operum praescribendorum praevideat, quaenam magis ad salutem et consolationem poenitentis conducant — item quaenam monita ipsi iuxta superius dicta sint danda.

De reservatione casuum.

„Magnopere ad christiani populi disciplinam „pertinere sanctissimis Patribus nostris visum est, „ut atrociora quaedam et graviora crimina non a „quibusvis, sed a summis duntaxat sacerdotibus „absolverentur; unde merito Pontifices maximi pro „suprema potestate sibi in ecclesia universa tra„dita causas aliquas criminum graviores suo po„tuerunt peculiari iudicio reservare. Neque du„bitandum esset, quando omnia, quae a Deo sunt, „ordinata sunt, quin hoc idem episcopis omnibus „in sua cuique dioecesi, in aedificationem tamen, „non in destructionem liceat pro illis in subditos „tradita supra reliquos inferiores sacerdotes auc„toritate, praesertim, quoad illa, quibus excommu„nicationis censura annexa est. Hanc autem de„lictorum reservationem consonum est divinae „auctoritati non tantum in externa politia, sed „etiam coram Deo vim habere.“ Conc. Trid. Sess. 14. de poenit. c. 7.

Cum reservatio sit jurisdictionis limitatio, confessarium directe afficit: censura e contra ipsum poenitentem devincit. Hinc sacerdos simpliciter approbatus absolvere potest ab his, quae in aliena dioecesi reservantur, si in sua dioecesi reservationi non subiaceant; modo poenitens eum non adeat in fraudem reservationis, et modo non agatur de censura ab homine.

Ut casus aliquis sit reservatus, praeter legem, qua sancitur ipsa reservatio, quinque requiruntur conditiones, nempe.

1º Ut peccatum sit mortale; animadvertendum tamen hic est, materiam secundum se levem, ex

circumstantiis, et ex fine, quem sibi proponit legislator, aliquando fieri gravem, quippe quae scandalum generare, et multis criminibus viam aperire potest.

2° Ut peccatum sit externum; hinc peccata sola cogitatione, vel solo cordis affectu perpetrata nunquam reservantur. Non requiritur tamen, ut sit publicum: hinc haeresis verbis aut signis exterius prolata, est reservationi obnoxia.

3° Ut peccatum opere consummatum sit in suo genere completum; si autem reservetur attentatio criminis, ipsa attentatio debet esse completa.

4° Ut sit a pubere commissum, scilicet a pueris post annum decimum quartum, a puellis vero post annum duodecimum completum. Possunt equidem impuberes aliquando incurrere censuras; quae jure communi Romano Pontifici reservantur, v. g. si clericum percusserint; sed ex eodem jure penes Episcopum est, eos ab hujusmodi censuris absolvere.

5° Ut peccatum sit certum ea certitudine, quae excludat dubium relative ad conditiones supra memoratas.

Proinde, quia reservatio est strictae interpretationis, quando prudens remanet dubium, an peccatum sit mortale, an sit externum, an sit consummatum, an a pubere commissum et sub censura prohibitum, sacerdos simpliciter approbatus absolvere potest. Circa dubium juris i. e. quando prudens dubium versatur circa existentiam legis reservantis eiusve extensionem, peccatum non censendum est reservatum, quia reservatio, utpote odiosa, strictae interpretationis,

proinde in dubio pro nulla habenda etc. S. Lig. n. 600.

Si post absolutionem in dubio facti impertitam, dubium tolli contingat, valet tamen absolutio; ac proinde licet poenitens debeat confiteri peccatum ut certum, non tenetur tamen illud declarare confessario pro reservatis approbato; quia ablato peccato, ablata quoque est reservatio.

Ut casus Summo Pontifici sit reservatus, praeter conditiones supra recensitas, requiritur insuper, ut peccatum *a) sit publicum* vel notorietate juris, hoc est in judicio probatum, vel notorietate facti, nempe ita notum, ut in tota vicinia nulla tergiversatione celari possit; *b) non mere praeteritum,* quia censura peccatis Papae reservatis annexa, est poena medicinalis, quaeque proinde ferri non potest in eos, qui jam ad meliorem frugem sese receperunt; *c) conjunctum cum pertinacia* contra legem ecclesiae, seu praeceptum, quia praecipuus censurae finis est, frangere pertinaciam.

Ignorantia, modo non sit crassa et affectata, excusat a reservatione censurae, non vero a reservatione peccati: *excusat a reservatione censurae,* aut potius ab incursu censurae: „nam ut quis „censuram incurrat, inquit S. Ligorius, lib. 7, n⁰ „43, non solum debet scire, crimen illud esse ve„titum jure divino, sed etiam ecclesiastico, quia „alioquin deest contumacia contra ecclesiam. „Imo scire debet illud sub censura prohibitum „esse; alias eam non incurrit; quia tum deest „adhuc contumacia et contemptus censurae;" *non excusat autem a reservatione peccati;* reservatio enim est restrictio jurisdictionis et ap-

probationis confessarii, quem immediate afficit; ergo sive poenitens habuerit notitiam reservationis, sive non habuerit, potestas sacerdotis manet restricta; ignorantia vero poenitentis quaecumque illa sit, non potest eidem restituere jurisdictionem ademptam.

Sequitur ex dictis ignorantiam, nisi sit crassa, semper excusare a reservatione Sedi Apostolicae facta; quia casus papales *ordinarie* et principaliter reservantur propter censuram iisdem annexam, eaque ob ignorantiam sublata, tollitur simul reservatio; e contra reservata censura etiam peccatum manet reservatum. S. Lig. n. 580. Ubi autem agitur de casibus Episcopo reservatis, semper aut saltem plerumque reservatio afficit simul peccatum et censuram, quia in his casibus principaliter et per se spectatur reservatio peccati, cui annectitur quandoque censura, velut circumstantia, eo fine, ut peccatores magis a peccato absterreantur. Hinc qui committit crimen Episcopo cum annexa censura reservatum, si ignoret legem, qua censura fertur, ab ea quidem eximitur, ipsius tamen peccatum reservationi manet obnoxium.

Nulla est reservatio in articulo vel etiam in periculo mortis, atque ideo omnes sacerdotes quoslibet poenitentes a quibusvis peccatis et censuris absolvere possunt.*) (Conc. Trid. Sess. 14 cap. 7.)

*) Requiritur tamen a) ut moribundus absolutionem postulet b) ut promittat se satisfacturum parti laesae (in cuius damnum commissum est crimen cum censura) et sese praesentaturum Superiori, si convaluerit, pro poenitentia congrua ab eo suscipienda, secus reincidit in eandem censuram c) ut, si sermo sit de crimine enormi, ante absolutionem iuramentum exhibeat de tali crimine non amplius patrando.

Omnes igitur sacerdotes approbati, et talibus deficientibus, sacerdotes simplices tunc ab omnibus peccatis et censuris possunt absolvere, sed indirecte tantum, seu cum onere se praesentandi Superiori vel delegato si convaluerint.

Quilibet confessarius absolvere potest a peccatis et censuris non specialiter reservatis Papae vel Episcopo.

Episcopi vel eorum delegati ex privilegio a s. sede concesso absolvere possunt a casibus papalibus *occultis,* exceptis casibus *„Bullae Coenae et reservatis post Concil. Trident.“ (Conc. Trid. Sess. 24 decret. de Ref.)*

Reservatio Sedi Apostolicae facta cessat erga mulieres, senes, valetudinarios, religiosos, moniales, filiosfamilias, servos, carceribus detentos, obstrictos cura alendi vel administrandi familiam, et alios omnes, quibus Romam ire non licet absque vitae, valetudinis, libertatis, fortunae, famae aut salutis periculo. Teste S. Ligorio, uti senes haberi possunt, qui sunt saltem sexagenarii. In his et similibus adjunctis casus papales licet sint notorii seu publici, fiunt episcopales et ab eis Episcopus absolvere potest sive per se, sive per suum Vicarium generalem, sive per alios etiam sacerdotes ad hoc specialiter deputandos. Non obstat, quod memoratae personae facile Romam scribere possint; qui enim ire prohibentur, scribere non tenentur; quia tunc cessat reservatio Summo Pontifici facta. E contra ubi agitur de dispensationibus, qui Romam ire nequit, scribere debet ut ipsa dispensatio aut facultas dispensandi obtineatur.

Si impedimentum, quo quis Sedem Apostolicam

adire prohibetur, sit ad tempus, censurae ad tempus suspenduntur et absolutio ei tribui nequit, nisi indirecte ad reincidentiam, id est, cum onere, obice sublato, se sistendi superiori praedito facultatibus a Sancta Sede concessis.

Qui in confessione facta apud sacerdotem pro reservatis approbatum a casu reservato fuit absolutus, si postea idem peccatum confiteri velit, absolvi poterit a sacerdote simpliciter approbato, etiamsi prior confessio dubia fuerit, modo non constet eam fuisse sacrilegam.

Si quis confitens sacerdoti pro reservatis approbato oblitus sit peccatum reservatum, *probabiliter* sufficit ut idem postea peccatum confiteatur sacerdoti simpliciter approbato, etiamsi confessio dubia fuerit; si vero in confessione tempore Jubilaei facta forte per oblivionem inculpabilem omisisset peccatum habens censuram annexam, certo sufficit.

Poenitens, qui reservata declaravit et absolutionem recepit, praesumere potest confessarium habere facultatem ab iis absolvendi; si enim ea careret, haud absolveret. Si vero reservata sit oblitus, praesumere debet confessarium huiusmodi facultate carere, nisi contrarium constet.

Qui habet facultatem absolvendi a censuris Episcopo reservatis, non potest vi illius absolvere a reservatis Papae. S. Lig. lib. 7 n. 109.

Qui obtinuit facultatem generalem absolvendi a casibus papalibus, non ideo absolvere potest a casibus *Bullae Coenae,* nisi id specialiter exprimatur; quia illae censurae sunt specialiter reservatae, specialia autem non continentur *per se* in concessione generali.

Qui habet facultatem absolvendi a censuris *Bullae Coenae*, habet etiam facultatem absolvendi a quibusvis Papalibus et Episcopalibus a iure communi latis; non autem absolvendi ab haeresi licet occulta. *Decr. Alex. VII. 23 Martii 1656 et Bened. XIV. in Bulla Convocatis.*

Qui obtinuit facultatem absolvendi a casu papali, absolvere potest simul a peccato et a censura; tum quia casus Pontificii ordinarie non sunt reservati nisi ratione censurae, tum quia absolutio a peccatis dari nequit, nisi praemissa absolutione a censura.

Habentes facultatem absolvendi ab omnibus casibus Sedi Apostolicae reservatis, non ideo a casibus ab Episcopo reservatis possunt absolvere, nisi ab ipso facultatem acceperint.

Quando alicui sacerdoti ab Episcopo conceditur facultas absolvendi a casibus reservatis in genere, is inde non inferat, se posse absolvere a censuris reservatis. Item quando alicui praeter potestatem absolvendi a casibus reservatis insuper tribuitur potestas absolvendi a censuris reservatis in genere, is pariter inde non inferat se posse absolvere ab haeresi, a casibus *Bullae Coenae* aut a censuris latis ab homine seu per sententiam inflictis, aut vota commutare, aut in irregularitatibus dispensare etc.; haec enim omnia, ut valide praestet, specialem habeat facultatem oportet.

Sacerdotes, qui non habent facultatem absolvendi a casibus reservatis, *non possunt absolvere a non reservatis* poenitentes, qui confitentur peccata reservata; similiter sacerdotes, qui facultatem habent absolvendi *a casibus reservatis,* sed

non a censuris reservatis, non possunt absolvere poenitentem neque a reservatis neque a non reservatis, quando in eius confessione occurrit peccatum, quod censuram excommunicationis reservatam habet annexam; ratio est, quia absolutio ab excommunicatione semper praecedere debet absolutionem a peccatis.

Qui obtinuit facultatem absolvendi e. g. Petrum a casu reservato, non potest uti hac facultate ad absolvendum alium v. g. Paulum a simili casu reservato (si Petrus non compareret), quia facultas illa non est data nisi ad absolvendam certam personam ficto nomine designatam.

Qui pluribus censuris obstrictus est, potest absolvi ab una, remanentibus aliis, tum quia non agitur de gratia sanctificante conferenda, prout in absolutione a peccatis mortalibus, tum quia inter varias censuras non est necessaria connexio.

Cum poenitens censura ligatus, contumacia deposita, melioris vitae propositum manifestat, quamvis nondum dignus videatur absolutione a peccatis, poterit tamen prius sapienter a censuris absolvi, in ordine ad absolutionem a peccatis postea suscipiendam, ne videlicet diutius spiritualibus ecclesiae bonis privetur; qui autem, contritione carens, invalidam recipit absolutionem, is ne a censuris quidem solvitur; quia illud non intendit confessarius.

Absolutio a censuris praemitti debet absolutioni a peccatis. Ad valide absolvendum a censuris nulla requiritur determinata verborum vel actuum externorum forma, cum in iure nihil determinetur usurpandum sub poena nullitatis; unde sufficit, ut Superioris voluntas signo aliquo sen-

sibili manifestetur, et alteri nota fiat; non vero sufficit sola voluntas iudicis. Sed ad licite absolvendum *in foro interno* ista adhibetur forma in Sacramento poenitentiae consueta: „*Absolvo te ab omni vinculo excommunicationis suspensionis et interdicti.*" In foro vero externo adhibetur forma in Rituali Romano descripta;*) sed notandum est, ad talem solemnem et publicam absolutionem non procedendum esse sine mandato Episcopi, qui hoc tantum praecipere solet, quando crimen toti communitati maximo scandalo fuit.



Ampla tempore jubilaei dari solet confessariis facultas tum absolvendi a censuris et peccatis, tum commutandi vota. Diligenter considerandum est, quid et quantum contineat Bulla Jubilaei. Quae ibi non expresse excipiuntur, concessa iudicantur. Ordinarie vi Jubilaei confessariis concedi solet quadruplex facultas:

1a *Absolvendi a quibuscunque censuris,* sive a iure, sive ab homine, quovis modo et ex quavis causa latis, etiam locorum Ordinariis, seu Papae et sedi Apostolicae reservatis, etiam in *Bulla Coenae* contentis et alias quomodocunque reservatis (hoc habetur expresse in Bulla pro Jubilaeo edi solita.)

2a *Absolvendi a quibuscunque peccatis* etiam Sedi Apost., in *Bulla Coenae* aut alias quomo-

*) Habetur infra in fine huius tractatus de Sacramento Poententiae.

docunque reservatis; etiam a peccatis Episcopo reservatis; etiamsi id non exprimatur.

3a *Commutandi vota omnia*, exceptis votis castitatis et religionis, modo adsint conditiones supra pag. 400. recensitae. Haec potestas commutandi vota se extendit etiam ad vota iurata et ad vota in favorem tertii facta et nondum acceptata (ut si quis vovit alicui ecclesiae calicem, vel alicui pauperi eleemosynam), item ad vota de non petenda commutatione aut dispensatione votorum.

4a *Commutandi opera praescripta ad lucrandum iubilaeum* in alia etiam aliunde debita, si adsit rationabilis causa. Olim vi iubilaei confessarii poterant commutare *omnia* opera praescripta; nunc vero Bullae solent exprimere solummodo commutationem ieiunii, eleemosynae, visitationem templi et orationis, nullaque fit mentio Confessionis et Communionis. Quare diligenter attendendae sunt Bullae, quae tantum valent, quantum sonant.

ELENCHUS CASUUM PAPAE RESERVATORUM.*)

I. Excommunicationes Papae reservatae.

A. in Bulla *Coenae.*

Excommunicationes reservatae in Bulla *Coenae* ideo tales dicuntur, quia feria V. Coenae Domini quovis anno in capella Papali legi et publicari

*) Quaenam ex his reservationibus pro ratione, quae hodie inter utramque potestatem intercedit, in sua regione vigeant, confessarius facile aliunde sciet.

consueverunt. Licet autem usus ille hanc Bullam quotannis publicandi in desuetudinem abierit, *(a tempore* **Clementis XIV.** *non amplius publicatur)* non ideo tanquam abrogata est habenda; quamvis enim Pontificibus prudentia suaserit, ab huismodi publicatione abstinere, legem tamen in toto suo robore permanere voluerunt; quod constat ex praxi Cancellariae Romanae, ubi inter facultates, quae quotidie confessariis conceduntur, expressa mentio habetur de reservatione casuum Bullae *Coenae.* Quare, ut facilius et clarius ab omnibus *) percipiantur, eos hic exhibeo ipsis verbis Bullae a Clemente XI. 24 Martii 1701 publicatae.

„I. Excommunicamus, et anathematizamus ex „parte Dei omnipotentis Patris, et Filii, et Spiri„tus sancti, auctoritate quoque beatorum Aposto„lorum Petri, et Pauli, ac Nostra quoscumque „Hussitas, Wiclefistas, Lutheranos, Zuinglianos, „Calvinistas, Hugonottos, Anabaptistas, Trinita„rios et a christiana fide Apostatas, ac omnes, „et singulos alios Haereticos quocunque nomine „censeantur, et cujuscunque sectae existant, ac „eis credentes, eorumque receptores, fautores et „generaliter quoslibet illorum defensores, ac eo„rumdem libros haeresim continentes, vel de re„ligione tractantes, sine auctoritate Nostra, et

---

*) In fine Bullae habentur verba: „.... *Ceterum .... curam animarum exercentes, ac presbyteri saeculares et quorumvis ordinum regulares ad audiendas peccatorum confessiones quavis auctoritate deputati transsumptum praesentium litterarum penes se habeant, easque diligenter legere et percipere studeant.*"

„Sedis Apostolicae, scienter legentes, aut retinen„tes, imprimentes, seu quomodolibet defendentes, „ex quavis causa, publice, et occulte, quovis in„genio, vel colore, nec non Schismaticos, et eos, „qui se e Nostra, et Romani Pontificis, pro tem„pore existentis obedientia pertinaciter subtrahunt, „vel recedunt.

„II. Item excommunicamus, et anathematizamus „omnes, et singulos cujuscumque status, gradus, „seu conditionis fuerint; Universitates vero, Col„legia, et Capitula, quocunque nomine nuncupen„tur, interdicimus, ab Ordinationibus, seu manda„tis Nostris, ac Romanorum Pontificum, pro tem„pore existentium, ad universale futurum Conci„lium appellantes, nec non eos, quorum auxilio, „consilio, vel favore appellatum fuerit.

„III. Item excommunicamus, et anathematiza„mus omnes Piratas, Cursarios, et Latrunculos „maritimos discurrentes mare Nostrum, praecipue „a monte Argentario usque ad Terracinam, ac „omnes eorum fautores, receptatores, et de„fensores.

„IV. Item excommunicamus, et anathematiza„mus omnes, et singulos, qui Christianorum quo„rumcunque navibus tempestate, seu in transver„sum *(ut dici solet)*, jactatis, vel quoquo modo „naufragium passis, sive in ipsis navibus, sive ex „eisdem ejecta in mari, vel in littore inventa cu„juscunque generis bona, tam in Nostris Tyrrheni, „et Adriatici, quam in ceteris cujuscunque maris „regionibus, et littoribus surripuerint, ita, ut nec „ob quodcunque privilegium, consuetudinem, aut „longissimi, et immemorabilis temporis possessio-

„nem, seu alium quemcumque praetextum, excu-„sari possint.

„V. Item excommunicamus, et anathematiza-„mus omnes, qui in terris suis nova pedagia, seu „gabellas, praeterquam in casibus sibi a jure, seu „ex speciali Sedis Apostolicae licentia permissis, „imponunt, vel augent, seu imponi, vel augeri „prohibita exigunt.

„VI. Item excommunicamus, et anathematiza-„mus omnes Falsarios litterarum Apostolicarum „etiam in forma Brevis, ac supplicationum, gra-„tiam, vel justitiam concernentium, per Romanum „Pontificem, vel S. R. E. Vice-Cancellarios, seu „Gerentes vices eorum, aut de mandato ejusdem „Romani Pontificis signatarum; nec non falso „publicantes litteras Apostolicas, etiam in forma „Brevis, et etiam falso signantes supplicationes „hujusmodi sub nomine Romani Pontificis, seu „Vice-Cancellarii, aut Gerentium vices prae-„dictorum.

„VII. Item excommunicamus, et anathematiza-„mus omnes illos, qui ad Saracenos, Turcas, et „alios christiani nominis hostes, et inimicos, vel „Haereticos per Nostras, sive hujus Sanctae Se-„dis sententias expresse, et nominatim declaratos „deferunt, seu transmittunt equos, arma, ferrum, „filum ferri, stamnum, chalybem, omniaque alia „metallorum genera, atque bellica instrumenta, „ligamina, canapem, funes, tam ex ipso canape, „quam alia quacunque materia, et ipsam mate-„riam, aliaque hujusmodi, quibus Christianos, et „Catholicos impugnant, nec non illos, qui per se, „vel per alios, de rebus statum christianae Rei-„publicae concernentibus,. in Christianorum per-

„niciem, et damnum, ipsos Turcas, et christianae „religionis inimicos, nec non Haereticos, in damnum Catholicae religionis, certiores faciunt, illis„que ad id auxilium, consilium, et favorem quo„modolibet praestant. Non obstantibus quibus„cunque privilegiis, quibusvis personis, Principi„bus, Rebuspublicis per Nos, et Sedem praedic„tam hactenus concessis, de hujusmodi prohibi„tione expressam mentionem non facientibus.

„VIII. Item excommunicamus, et anathematiza„mus omnes impedientes, seu invadentes eos, qui „victualia, seu alia ad usum Romanae Curiae ne„cessaria adducunt, ac etiam eos, qui, ne ad Ro„manam Curiam adducantur, vel afferantur, pro„hibent, impediunt, seu perturbant, seu haec fa„cientes defendunt per se, vel alios, cujuscunque „fuerint ordinis, praeeminentiae, conditionis, et „status, etiamsi Pontificali, seu Regali, aut alia „quavis ecclesiastica, vel mundana praefulgeant „dignitate.

„IX. Item excommunicamus, et anathematiza„mus omnes illos, qui ad Sedem Apostolicam „venientes, et recedentes ab eadem, sua vel alio„rum opera, interficiunt, mutilant, spoliant deti„nent, nec non illos omnes, qui jurisdictionem „ordinariam, vel delegatam a Nobis, vel Nostris „Judicibus, non habentes, illam sibi temere vin„dicantes, similia contra morantes in eadem Curia „audent perpetrare.

„X. Item excommunicamus, et anathematiza„mus omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, „detinentes, capientes, seu depraedantes Romipe„tas, seu Peregrinos ad Urbem, causa devotionis, „seu peregrinationis accedentes, et in ea moran-

„tes, vel ab ipsa recedentes, et in his dantes „auxilium, consilium, vel favorem.

„XI. Item excommunicamus, et anathematiza-„mus omnes interficientes, mutilantes, vulneran-„tes, percutientes, vel hostiliter insequentes S. „R. E. Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, „Episcopos, Sedisque Apostolicae Legatos, vel „Nuncios, aut eos a suis Dioecesibus, territoriis, „terris, seu dominiis ejicientes; nec non ea man-„dantes, vel rata habentes, seu praestantes in eis „auxilium, vel favorem.

„XII. Item excommunicamus, et anathematiza-„mus omnes illos, qui per se, vel per alios per-„sonas ecclesiasticas quascunque, vel saeculares „ad Romanam Curiam, super eorum causis, ne-„gotiisque recurrentes, ac illa in eadem Curia „prosequentes, aut procurantes, negotiorum Ge-„stores, Advocatos, Procurantes, et Agentes, seu „etiam Auditores, vel Judices, super dictis causis, „vel negotiis deputatos, occasione causarum, vel „negotiorum hujusmodi occidunt, seu quoquomodo „percutiunt, bonis spoliant; seu, qui per se, vel „per alios directe, vel indirecte delicta hujusmodi „committere, exequi, vel procurare, aut in eisdem „auxilium, consilium, vel favorem praestare non „verentur, cujuscunque praeeminentiae, et digni-„tatis fuerint.

„XIII. Item excommunicamus, et anathematiza-„mus omnes, tam Ecclesiasticos, quam Saecula-„res cujuscumque dignitatis, qui praetexentes „frivolam quandam appellationem a gravamine, „vel futura executione litterarum Apost. etiam in „forma Brevis, tam gratiam, quam justitiam con-„cernentium, nec non citationum, inhibitionum,

„sequestrorum, monitoriorum, processuum, exe-
„cutorialium, et aliorum decretorum a Nobis, et
„Praesidentibus Palatii Nostri, et Camerae Apo-
„stolicae Auditoribus, Commissariis, aliisque Ju-
„dicibus, et Delegatis Apostolicis emanatorum,
„et quae pro tempore emanaverint, aut alias ad
„Curias saeculares, et laïcam potestatem recur-
„runt, et ab ea, instante etiam Fisci Procuratore,
„vel Advocato, appellationes hujusmodi admitti,
„ac litteras, citationes, inhibitiones, et sequestra,
„monitoria, et alia praedicta capi et teneri faci-
„unt, quive illa simpliciter, vel sine eorum bene-
„placito, et consensu, vel examine exequutioni
„demandari, aut ne Tabelliones, et Notarii super
„hujusmodi litterarum, et processuum exequu-
„tione, instrumenta, vel Acta conficere, aut con-
„fecta, parti, cujus interest, tradere debeant, im-
„pediunt, vel prohibent, ac etiam partes, seu eo-
„rum Agentes, Consanguineos, Affines, Familiares,
„Notarios, Exequutores, et Subexequutores litte-
„rarum, citationum, monitoriorum, et aliorum
„praedictorum capiunt, percutiunt, vulnerant, car-
„cerant, detinent, ex Civitatibus, Locis, et Reg-
„nis ejiciunt, bonis spoliant, perterrefaciunt, con-
„cutiunt, et comminantur per se, vel per alium,
„seu alios publice, vel occulte, quive alias qui-
„buscunque personis in genere, vel in specie, ne
„pro quibusvis eorum negotiis prosequendis, seu
„gratiis, vel litteris impetrandis, ad Romanam
„Curiam accedant, aut recursum habeant, seu
„gratias ipsas, vel litteras a dicta Sede impe-
„trent, seu impetratis utantur, directe prohibere,
„statuere, seu Tabelliones, vel alias quomodolibet
„retinere praesumunt.

„XIV. Item excommunicamus, et anathematiza-„mus omnes, et quoscumque, qui per se, vel per „alios, auctoritate propria, ac de facto, quarum-„cunque exemptionum, vel aliarum gratiarum, et „litterarum Apostolicarum praetextu beneficiales, „et decimarum, ac alias causas spirituales, et „spiritualibus annexas, ab Auditoribus, et Com-„missariis Nostris, aliisque Judicibus ecclesiasti-„cis avocant, illorumve cursum, et audientiam; ac „personas, Capitula, Conventus, Collegia, causas „ipsas prosequi volentes impediunt, ac se de „illarum cognitione tamquam Judices interponunt: „quive partes actrices, quae illas committi fece-„runt, et faciunt, ad revocandum, et revocari fa-„ciendum citationes, vel inhibitiones, aut alias „litteras in eis decretas, et ad faciendum, vel „consentiendum, eos, contra quos tales inhibitio-„nes emanarunt, a censuris, et poenis in illis „contentis absolvi, per statutum, vel alias, com-„pellunt, vel executionem litterarum, seu execu-„torialium, processuum, ac decretorum, praedic-„torum, quomodolibet impediunt, vel suum, ad „id favorem, consilium, aut assensum praestant, „etiam praetextu violentiae prohibendae, vel ali-„arum praetensionum, seu etiam donec ipsi ad „Nos informandos, ut dicunt, supplicaverint, aut „supplicari fecerint, nisi supplicationes hujusmodi „coram Nobis, et Sede Apostolica legitime prose-„quantur, etiamsi talia committentes fuerint Prae-„sidentes Cancellariarum, Consiliorum, Parlamen-„torum, Cancellarii, Vice-Cancellarii, Consiliarii, „Ordinarii, vel Extraordinarii quorumcumque Prin-„cipum saecularium, etiamsi Imperiali, Regali, „Ducali, vel alia quacumque praefulgeant digni-

„tate, et Archiepiscopi, Abbates, Commendatarii, „seu Vicarii fuerint.

„XV. Quive ex eorum praetenso officio, vel ad „instantiam partis, aut aliorum quorumcumque, „personas ecclesiasticas, Capitula, Conventus, Col„legia Ecclesiarum quarumcumque coram se ad „suum Tribunal, Audientiam, Cancellariam, Con„silium, vel Parlamentum, praeter juris canonici „dispositionem trahunt, vel trahi faciunt, procu„curant directe, vel indirecte, quovis quaesito co„lore; nec non qui Statuta, Ordinationes, Con„stitutiones pragmaticas, seu quaevis alia Decre„ta in genere, vel in specie, ex quavis causa, „quovis quaesito colore, ac etiam praetextu cu„jusvis consuetudinis, aut privilegii, vel alias quo„modolibet fecerint, ordinaverint, et publicave„rint, vel factis, et ordinatis usi fuerint; unde li„bertas ecclesiastica tollitur, seu in aliquo laedi„tur, vel deprimitur, aut alias quovis modo re„stringitur, seu Nostris, et dictae Sedis, ac qua„rumcumque Ecclesiarum juribus quomodolibet „directe, vel indirecte, tacite, vel expresse prae„judicatur.

„XVI. Nec non Archiepiscopos, Episcopos, „aliosque Superiores, et Inferiores Praelatos, et „omnes alios quoscumque Judices ecclesiasticos „ordinarios quomodolibet hac de causa directe, „vel indirecte carcerando, vel molestando eorum „Agentes, Procuratores, Familiares, nec non Con„sanguineos, et Affines, aut alias impediunt quo„minus sua jurisdictione ecclesiastica contra quos„cumque utantur, secundum quod Canones, et „sacrae Constitutiones ecclesiasticae, et Decreta „Conciliorum generalium, et praesertim Triden-

„tini, statuunt; ac etiam eos, qui post ipsorum „Ordinariorum, vel etiam ab eis Delegatorum, „quorumcumque sententias, et decreta, aut alias „fori ecclesiastici Judicium eludentes, ad Cancel„larias, et alias Curias saeculares recurrunt, et „ab illis prohibitiones, et mandata, etiam poena„lia Ordinariis, et Delegatis praedictis decerni, „et contra illos exequi procurant; eos quoque, „qui haec decernunt, et exequuntur, seu dant „auxilium, consilium, patrocinium, et favorem in „eisdem.

„XVII. Quive jurisdictiones, seu fructus, redi„tus, et proventus ad Nos, Sedem Apostolicam, „et quascumque ecclesiasticas personas, ratione „Ecclesiarum, Monasteriorum, et aliorum Benefi„ciorum ecclesiasticorum pertinentes, usurpant, „vel etiam quavis occasione, vel causa, sine Ro„mani Pontificis, vel aliorum ad id legitimam fa„cultatem habentium expressa licentia seque„strant.

„XVIII. Quive collectas, decimas, talleas, prae„stantias, et alia onera Clericis, Praelatis, et aliis „personis ecclesiasticis, ac eorum Ecclesiarum, „Monasteriorum, et aliorum Beneficiorum eccle„siasticorum bonis, illorumque fructibus, reditibus, „et proventibus hujusmodi, absque simili Romani „Pontificis speciali, et expressa licentia imponunt, „et diversis etiam exquisitis modis exigunt, aut „sic imposita, etiam a sponte dantibus, et conce„dentibus recipiunt. Necnon qui per se, vel „alios, directe, vel indirecte praedicta facere, exe„qui, vel procurare, aut in eisdem auxilium, con„silium, vel favorem praestare non verentur, cu„juscunque sint praeeminentiae, dignitatis, ordi-

„nis, conditionis, aut status, etiam si Imperiali, „aut Regali praefulgeant dignitate, seu Principes, „Duces, Comites, Barones, et alii Potentatus qui„cumque, etiam Regnis, Provinciis, Civitatibus, „et Terris quoquomodo Praesidentes, Consiliarii, „et Senatores, aut quavis etiam Pontificali dig„nitate insigniti. Innovantes decreta super his „per sacros Canones, tam in Lateranensi novis„sime celebrato, quam aliis Conciliis generalibus „edita, cum censuris, et poenis in eis contentis.

„XIX. Item excommunicamus, et anathematiza„mus omnes, et quoscumque Magistratus, et Ju„dices, Notarios, Scribas, Exequutores, Subexe„quutores quomodolibet se interponentes in cau„sis capitalibus, seu criminalibus contra personas „ecclesiasticas, illas processando, banniendo, ca„piendo, seu sententias contra illas proferendo, „vel exequendo, sine speciali, specifica, et ex„pressa hujus S. Sedis Apostolicae licentia, qui„que hujusmodi licentiam ad personas, et casus „non expressos extendunt, vel alias illa perperam „abutuntur, etiamsi talia committentes fuerint „Consiliarii, Senatores, Praesidentes, Cancellarii, „Vice - Cancellarii, aut quovis alio nomine nun„cupati.

„XX. Item excommunicamus, et anathematiza„mus omnes illos, qui per se, seu alios directe, „vel indirecte sub quocunque titulo, vel colore, „invadere, destruere, occupare, et detinere prae„sumpserint in totum, vel in partem almam Ur„bem, Regnum Siciliae, Insulas Sardiniae, et Cor„sicae, Terras citra Pharum, Patrimonium B. „Petri in Thuscia, Ducatum Spoletan. Comitatum „Venaysinum, Sabinen. Marchiae Anconitanae,

„Massae Trebariae, Romandiolae, Campaniae, et „maritimas Provincias, illarumque terras, et loca, „ac terras specialis commissionis Arnulforum, Ci- „vitatesque nostras Bononiam, Caesenam, Ari- „minum, Beneventum, Perusium, Avenionem, Ci- „vitatem Castelli, Tudertum, Ferrariam, Coma- „clum, et alias Civitates, Terras, et Loca, vel „jura ad ipsam Romanam Ecclesiam pertinentia, „dictaeque Romanae Ecclesiae mediate, vel im- „mediate subjecta; nec non supremam jurisdictio- „nem in illis Nobis, et eidem Romanae Ecclesiae „competentem, de facto usurpare, perturbare, re- „tinere, et vexare variis modis praesumunt; nec „non adhaerentes, fautores, et defensores eorum, „seu illis auxilium, consilium, vel favorem quo- „modolibet praestantes.“

B. extra Bullam *Coenae*.*)

Contra Praelatos ecclesiae. 1. Praelatos vexantes censuris commorantes in servitio Papae; *Extravag. 3. de Privileg.*

2. Praelatos trahentes personas ecclesiasticas ad forum laïcale; Martin V. *Constit.* incipient. *Ad reprimenda.*

3. Cardinales, qui per simoniam ambiunt Papatum, aut cum aliquo tractant de eligendo Pontifice, dum actu vivit Pontifex; Paul. IV. *Const.* incip. *Cum secundum.*

4. Cardinales aliquid ordinantes, seu disponentes contra Bullam Julii II. in electione Summi Pontificis. Julius II. *Constitut.* incip. *Cum tam divino.*

*) Ex Ferraris, „Prompta bibliotheca“ tom. III. pag. 306.

5. Cardinales revelantes aliquid de actis secreto in Consistorio, extante Decreto Pontificis ne revelentur. Leo X. *in Concil. Lateranens. sess. 9. et* Pius V. *Constitut.* incipient. *Romani.*

6. Episcopos, aliosque Beneficiorum Collatores conferentes Beneficia ecclesiastica post suspensionem contractam, admittendo eorum resignationes extra casus designatos, et ultra formam praescriptam, Pius V. *Constit.* incip. *Quanta est ecclesiae Dei.*

7. Administratores Episcopatuum, et inferiores Episcopis publicantes indulgentias cum amplis privilegis, et cum suspicione simoniae, Pius V. *Constitution.* incipient. *Quam plenum.*

8. Inquisitores male procedentes contra Haereticos; *Clementina* Multorum, §. Verum *de Haeret.*

9. Praelatos, et Gubernatores Civitatum, et locorum Status Ecclesiastici recipientes munera praeter comestibilia, Paul. II. *Constit.* incipient. *Munera.*

10. Praelatos, et Officiales Poenitentiariae recipientes pro expeditione aliquid etiam sponte oblatum a partibus, Pius V. *Constit.* incip. *In omnibus rebus.*

11. Praelatos, et Ministros Camerae Apostolicae non reddentes integre computa ejusdem, Paul. III. *Constitut.* incip. *Cum sicut.*

Contra Clericos saeculares, et regulares. 1. Inducentes ad jurandum de eligenda, vel de electa non mutanda sepultura in eorum Ecclesiis, *Clement.* Cupientes, §. Sane, *de poenis.*

2. Participantes in Divinis cum Excommuni-

cato a Papa, *Cap.* Significavit, *de sentent. excommun.*

3. Retinentes Beneficia in confidentiam, Pius IV. *Constitut.* incipien. *Romanum Pontificem, et* Pius V. *Constitut.* incipient. *Intolerabilis.*

4. Procurantes alienationes bonorum Ecclesiae, Paul. II. *Constitut.* incipient. *Cum in omnibus.*

5. Praedicatores non servantes Decreta pro eis lata in Concilio Lateranensi, Leo X. *Constitut.* incip. *Supernae.*

6. Procurantes eligi in successorem Papae, Leo X. *in Concil. Lateranen. sess. 5.* Julius II. *Constit.* incip. *Cum tam divino.*

7. Absolventes sub praetextu privilegiorum a casibus Bullae Coenae, vel Ordinariis reservatis, *Decretum* Sacr. Congr. Episc. et Regul. a Clemente VIII. *approbatum 1602.*

8. Consentientes usurpationibus Ecclesiarum, Concil. Tridentin. *cap. 11. sess. 22. de reformat.*

9. Trahentes personas ecclesiasticas ad forum laïcale, Martin. V. *Constitut.* incipient. *Ad reprimendas.*

10. Parochos, et Beneficiatos non adimplentes juramenta de residendo, Pius IV. *Constitut.* incip. *Inter multiplices curas.*

Contra Regulares. 1. Euntes ultra mare sine licentia suorum Superiorum, *Extravagant.* Ad nostram, *de Regular.*

2. Mendicantes transeuntes ad non Mendicantes, *Extravagant.* Viam Ambitiosae, *de Regular.*

3. Administrantes Sacramenta extremae Unctio-

nis, et Eucharistiae Infirmis, vel matrimonia solemnizantes sine licentia Parochi, *Clement. I. de privileg.*

4. Superiores non denunciantes Religiosos, qui sunt suspecti de haeresi, Inquisitoribus, vel Ordinariis locorum, Paul. V. *Constit.* incipient. *Romanus Pontifex.*

5. Claustrales recipientes Minimos sine licentia Papae, Julius II. *Constit.* incip. *Virtute conspicuos,* extra Bullarium.

6. Tertiarios portantes habitum Minorum, Leo X. *Constitut.* incip. *Licet alias,* extra Bullarium.

7. Clericos Regulares Societatis Jesus discedentes sine licentia a Societate, etiamsi praetextu melioris frugis transeant ad alium Ordinem, eorumque receptores, Carthusianis exceptis, Gregor. XIII. *Constitut.* incip. *Ascendente.*

8. Minimos subtrahentes se ab observantia Correctorum, Paul. III. *Constitut.* incip. *Cum sicut.*

9. Subornantes, et procurantes vota in electionibus, et complices, ac simpliciter scientes, et non revelantes, Clemens VIII. *Constitut.* incip. *Nullus omnino.*

10. Moniales exeuntes de clausura absque licentia, Pius V. *Constitut.* incip. *Decori.*

11. Dantes et recipientes ob ingressum Religionis, *Extravagant. commun. I. de simonia.*

Contra Dominos temporales. 1. Dominos temporales, qui in terris eorum suppositis interdicto cogunt celebrare, et audire Divina, *Clement.* Gravis, *de sentent. excommun.*

2. Judices, et Officiales trahentes personas ec-

clesiasticas ad forum laïcale, Martin V. *Const.* incip. *Ad reprimendas.*

3. Officiales, ac Dominos temporales bannientes, seu mandantes banniri personas ecclesiasticas, Urban. IV. *Constitut.* incipient. *Quia sicut.*

4. Prohibentes subditis, ne vendant Ecclesiasticis; *L. fin. ff. de immunit. eccles.*

5. Officiales, et Dominos temporales percutientes, vel bannientes Episcopos, vel haec mandantes, aut facta ab aliis ratificantes, *Clement. I. de poenis.*

6. Tractantes de novo Papa eligendo, vivente alio, stipulationes, promissiones, conventiones, et pacta facientes, eorumque complices, et fautores, etiamsi Imperiali, et Regali fulgeant dignitate, Paul. IV. *Constit.* incip. *Cum secundum.*

7. Principes, et Dominos temporales concedentes locum, vel permitentes duellum in terris suis, Concil. Trident. *sess. 25. de reformat. cap. 19 et* Clemens VIII. *Constitut.* incipient. *Illius vices.*

Contra omnes. 1. Falsarios litterarum Apostolicarum; *Cap.* Falsariorum, *de crimine falsi.*

2. Habentes litteras Apostolicas falsas, et illas non destruentes; *Cap.* Dura, *de crimine falsi.*

3. Percutientes Clericum, vel Monachum; *Cap.* Si quis suadente 17. *qu. 4.*

4. Perseverantes per annum in Excommunicatione lata a Delegato Papae; *Cap.* Quaerenti, *de Officio Delegati.*

5. Incendiarios a Judice excommunicatos, et denunciatos; *Cap.* Tua nos, *de sent. excomm.*

6. Absolutos ab Excommunicatione sub con-

ditione, et non implentes; *Cap.* Eos, qui, *de sentent. excommun. in 6.*

7. Vexantes eos, qui censuram in aliquos tulerunt; *Cap.* Quicunque, *de sentent. excommun. in 6.*

8. Sacrilegos effractores Ecclesiarum; *Cap.* Conquesti, *de sent. excommun.*

9. Eligentes petentem insignem in Senatorem Romanum; *Cap.* Fundamenta, *de election. in 6.*

10. Communicantes in crimine cum Excommunicatis a Papa; *Cap.* Nuper, *de sentent. excommun.*

11. Violantes interdictum modis prohibitis, *in Clementina,* Gravis, *de sent. excomm.*

12. Offendentes Cardinales; *Cap.* Felicis, *de panis.*

13. Exigentes tributa a personis ecclesiasticis; *Cap.* Clericis, *de immunit. in 6.*

14. Conspirantes in personam Pontificis; *Extravag.* Etsi Dominici, *de poenit. et remiss.*

15. Exenterantes corpora Defunctorum; *Extravag.* Detestandae, d*e sepulturis.*

16. Falsificantes monetam Regis Franciae; *Extravag.* Joann. XXII. Prodiens, *de crimine falsi.*

17. Violantes interdictum Sedis Apostolicae; *Extravagant.* Etsi Dominici, *de poenit. et remiss.*

18. Offendentes Rectores, seu Praesides Provinciae Marchiae Anconitanae; *Extravag.* Joan. XXII. Dierum, *de poenis.*

19. Taxantes opinionem*) de immaculata conceptione B. Mariae Virginis. *Extravag.* Grave, *de Reliq.*

---

*) **Nunc non amplius habet locum, sed cadit sub haeresim.**

20. Simoniacos in Ordine, et Beneficio; *Extravag. commun. 2. de simon.*

21. Dantes, et recipientes ob ingressum Religionis; *Extravag. commun. I. de simon.*

22. Occupantes bona Cardinal. tempore Conclavis, Leo X. *Constitut. 16.* incipient. *Temerariorum.*

23. Impedientes executionem litterarum Sacrae Poenitentiariae, Julius II. *Constit.* incip. *Rationi congruit.*

24. Dantes, et recipientes pro gratia, aut justitia apud Sedem Apostolicam, Gregor XIII. *Constit.* incip. *Cum ab ipso Pontificatus.* Et *Extravag. I. de sent. excommun.* Alexand. VII. *Constit.* incip. *Inter gravissimas.*

25. Simulantes, et fingentes se alios esse pro obtinendis Beneficiis a Dataria, Paul. IV. *Constit.* incip. *Inter ceteras.*

26. Mittentes litteras, aut nuncium in Conclavi, vel inde recipientes, Pius IV. *Constitut.* incip. *In eligendis.*

27. Occupantes bona montium Pietatis, et locorum piorum, Conc. Trident. *sess. 22. c. 11. de reformat.*

28. Committentes duellum, vel illud consulentes, Conc. Trid. *sess. 25. c. 19. de reformat.* Pius IV. *Constit.* incip. *Ea, quae.* Gregor, XIII. *Constit.* incip. *Ad tollendum,* et Clemens VIII. *Const.* incip. *Illius vices.*

29. Ambientes Papatum, ejusque causa simoniam committentes, Paul. IV. *Constit.* incipient. *Cum secundum Apostolum.*

30. Mentientes personas in litteris Apostolicis, ut earum expeditionem gratis assequantur

Innoc. VIII. *Constit.* incip. *Cum sicut, et* Leo X. *Constit. 21.* incip. *Inhaerendo.*

31. Capientes, et retinentes Christianos habitantes inter Turcas, et eorum bona diripientes, aut remigare cogentes, Pius V. *Constit.* incip. *Licet omnibus.*

32. Suadentes Papae, ut alienet, vel infeudet loca Status Ecclesiastici, Pius V. *Constit.* incip. *Admonet nos.*

33. Non revelantes conspiratores, et insidiatores, contra Cardinales, Pius V. *Constit.* incip. *In felicis.*

34. Committentes simoniam confidentialem, Pius V. *Constit.* incip. *Intolerabilis.*

35. Publicantes indulgentias, et facultatem dantes eligendi Confessores iis, qui aliquid solvunt, Pius V. *Constit.* incip. *Quam plenum.*

36. Violantes ecclesiasticam immunitatem Gregor. XIII. *Constitut.* incipient. *Cum alias nonnulli.*

37. Extrahentes frumentum, blada, legumina, et oleum extra Statum Ecclesiasticum sine licentia, Paul V. *Constitut.* incip. *Inter gravissimas.*

38. Diripientes animalia, et alia bona, vel illa furata ementes ex Statu Ecclesiastico, Gregor. XIII. *Constitut.* incip. *Non sine gravi.*

39. Docentes posse fieri Confessionem sacramentalem in absentia per litteras, Clemens XIII. *Constit.* incip. *Sanctissimus.*

40. Impugnantes Institutum Societatis Jesu, Gregor XIII. *Constit.* incip. *Ascendente.*

41. Facientes jurare illicita, et contraria libertati ecclesiasticae, Gregor XIII. *Constit.* incip. *Inter Apostolicas.*

42. Accipientes, et retinentes fructus Beneficii vacantis, vel impedientes Beneficii possessionem non solventibus dulciaria, vel aliam solutionem; Pius V. *Constit.* incip. *Durum nimis.*

43. Docentes, aut defendentes etiam disputative*) opiniones damnatas, *Decreta* Sac. Congr. S. Officii *annis 1665. 1666. 1679. 1690. emanata.*

44. Feminas ingredientes clausuram Monasteriorum Regularium, Pius V. *Constit.* incipient. *Regularium.*

45. Feminas, sive masculos ingredientes septa Monasteriorum Monialium praetextu licentiarum in casibus non necessariis, Gregor XIII. *Constit.* incip. *Ubi gratiae.*

46. Examini se supponentes pro alio, ut Beneficium impetret, Paul IV. *Constit.* incipient, *Inter ceteras.*

47. Furto subtrahentes ex Bibliothecis Ordinis S. Francisci de Observantia, libros, quinterna, et fol.; Pius V. *Constit.* incip. *Cum sicut accepimus 4. Novemb. 1568. et* Sixtus V. *Constit.* incip. *Cum sicut 3. Octob. 1588;* et hanc incurrunt subtrahentes etiam ex Bibliothecis aliorum Regularium.

48. Extrahentes libros, et mobilia Monasterii SS. Fabiani, et Sebastiani extra muros Urbis, Clemens XI. *Constit.* incip. *Cum sicut.*

49. Extrahentes vasa, et ornamenta sacra ex Sacristia et Ecclesia ejusdem Monasterii, Clemens XI. *Constit.* incip. *Cum sicut.*

50. Extrahentes libros, et scripturas ex publi-

---

*) i. e. ut probabiles. — S. Liguori n. 491.

ca Bibliotheca a Clemente XI. instituta in Conventu Fratrum Ordinis Minorum Conventualium Civitatis Urbini, Clemens XI. *Constitut.* incip. *Cum nos.*

51.*) Fideles non revelantes intra mensem confessarios sollicitantes. — *Bulla Greg. XV.* Universi *et* Decretum Curiae supr. Inquis. *10. Mart. 1677.*

52.*) Dantes vel accipientes aliquid *cum pacto* ob ingressum in religionem, modo non sit pro alimentis. — *Extrav. Sane de Simonia.*

53.*) Docentes vel sustinentes licitam esse praxim interrogandi de nomine complicis. Interrogans vero incurrit tantum suspensionem *ferendae sententiae* a confessione. — *Bened. XIV. S. Lig. n. 491.*

54.*) Illi, qui sectae *massonicae (franco-murariorum)* aut *Carbonariae*, vel aliis huius generis nomen dederunt, vel favorem praestiterunt. — *Excommunicatio lata a Clemente XII. 1738, renovata a Bened. XIV. 1751, a Pio VII. in Bulla:* Ecclesiam Jesu Christi *(1821) et a Leone XII. in Bulla:* Quo graviora *1826.***)

---

*) Ex P. Gury theol. moral. tom. 2. pag. 664 ed. 1857.

**) Ex citatis Constitutionibus patet, murarios ceterarumque secretarum sectarum asseclas poena excommunicationis latae sententiae Papae reservatae esse affectos. Ex iis, quae supra pag. 407 et 408 dicta sunt, fluunt regulae, quae in tractandis murariis sunt observandae Namque murarius confiteri volens, leges illas ecclesiasticas, quae societatem murariorum prohibent, aut ignoraverat, aut noverat. — Si leges *ignoraverat* et a confessario de iis monitus, *resipiscit*, vereque contritus serio promittit, se omnem conversationem cum hac societate in posterum pro viribus evitaturum esse, excommunicationis reservatae poenae non subiacet, et proinde absolvi potest; si *ignoraverat* illas leges, et a confessario monitus, *non resipiscit*,

55. Falso accusantes de crimine sollicitationis. *Bened. XIV. 1. Junii 1741.*

56. Exercentes mercimonium missae stipendiorum. *Bened. XIV. in Bulla:* Quanta cura.

57. Attentantes absolutionem complicis. *Bened. XIV. 8. Febr. 1745.*

II. Suspensiones Papae reservatae.

Suspensiones contra Episcopos.

1. Ordinantes ad sacros Ordines Religiosos non Professos. — 2. Ordinantes Monachum sine licentia Abbatis. — 3. Ordinantes non subditum absque licentia proprii Ordinarii. — 4. Conferentes Ordines simoniace. — 5. Conferentes clericalem tonsuram infanti, aut illiterato, (per annum a clericalis tonsurae collatione suspenduntur.) —

sed leges ipsi patefactas spernit, ex transgressore legis materiali fit transgressor formalis et contumax, proindeque poenae excommunicationis reservatae subiacet et absolvi nequit. — Si leges *noverat*, tanquam legis transgressor contumax poenae excommunicationis Papae reservatae subiacet et absolvi nequit, nisi debitam dispositionem afferat. Quam si afferat, confessarius ab Ordinario facultatem absolvendi et necessaria consilia petat. — Si confessarius scit, poenitentem esse murarium, licet legum ecclesiasticarum ignarum, tunc, si spes est, fore ut (poenitens) monitus resipiscat, ipsum monere debet; si vero timendum est, ne poenitens ex transgressore legum materiali fiat transgressor formalis, indeque in profundiorem etiam perniciem sit ruiturus, tunc e duobus malis minus erit eligendum et a monitione illa abstinendum, sive potius tempora meliora erunt exspectanda; interim vero quibuscunque aliis mediis, quae ad exoptatum finem perducere queant, et quibus saluti eius prospici possit, religiose erit utendum.

Quodsi murarius, licet emissi iuramenti ipsum quidem poeniteat, externe tamen cum iisdem sociis communicat, ex Resp. Congr. S. Officii 5. Julii 1837 non potest absolvi, quia satis non est, si quis erroribus suis interne renuntiet, cum eosdem externe profiteri videatur.

28*

6. Conferentes Ordines Suspenso propter malam promotionem. — 7. Privantes Beneficiis eos, qui in Romana Curia commorantur. — 8. In proprium usum convertentes bona Beneficiorum vacantium pertinentium ad eorum provisionem. — 9. Submittentes Laicis bona et jura Ecclesiae absque consensu Capituli et Sedis Apostolicae licentia. — 10. Alienantes bona Ecclesiae ultra triennium. — 11. Admittentes resignationes Beneficiorum contra formam praescriptam. — 12. In causa alienationis bonorum Ecclesiae male utentes delegata potestate. — 13. Intromittentes se in causis spectantibus ad electionem Episcoporum, postquam appellatum est ad Papam. — 14. Negligentes procedere contra simoniacos. — 15. Foventes usuras, et usurariis locantes suas domus. — 16. Delinquentes contra Clericorum immunitatem. — 17. Accedentes ad Ecclesias, ad quas fuerunt promoti, nondum expeditis Litteris Apostolicis suae promotionis. — 18. Abutentes munere Inquisitorum in causis fidei. — 19. Non servantes *Extravagant. 2. de elect.* quoad perceptionem fructum 1. vel 2. anni. — 20. Relaxantes incendiariis poenam contentam in jure. — 21. Publicantes simoniace populo indicem casuum, gratiarum et indulgentiarum. — 22. Concubinarios a Synodo provinciali admonitos, et non se emendantes. — 23. Non visitantes limina Apostolorum statutis temporibus. — 24. Ingredientes Monasteria Monialium sine necessitate, et non cum paucis, iisque senioribus, ac religiosis personis. — 25. Publicantes indulgentias et facultatem eligendi Confessarios solventibus aliquid.

Suspensiones contra Capitula, seu Capitulares.

1. Recipientes Praelatos, eisque obedientes absque Litteris Pontificiis. — 2. Recipientes ex pacto in ingressu ad Religionem ab admisso prandia, pecunias, aut jocalia. — 3. Occupantes bona a Praelato dimissa, vel vacationis tempore obvenientia. — 4. Recipientes ad Professionem ante annum probationis. — 5. Non facientes conscientiam poenitentibus de solvendis decimis. — 6. Recipientes ad Ordines sacros non professos. — 7. Introducentes mulieres in Monasteria. — 8. Non observantes in resignatione Beneficiorum contenta *in Constitut.* — 9. Usurpantes decimas sibi non convenientes.

Suspensiones contra Clericos.

1. Recipientes Ordines sacros ante legitimam aetatem. — 2. Recipientes tales Ordines extra tempora absque dispensatione. — 3. Recipientes ipsos Ordines, non servatis interstitiis sine dispensatione. — 4. Recipientes Ordines ab alieno Episcopo sine licentia proprii. — 5. Recipientes Ordines ab eo, qui renuntiavit Episcopatui. — 6. Recipientes Ordines a proprio Episcopo in aliena Dioecesi sine licentia Episcopi. — 7. Recipientes Ordines ab Episcopo titulari absque licentia proprii Episcopi, etiam praetextu familiaritatis. — 8. Recipientes Ordines a Schismaticis. — 9. Recipientes scienter Ordines ab Excommunicato, vel Suspenso. — 10. Recipientes sacrum Ordinem post matrimonium ratum, etiam non consummatum. — 11. Recipientes Ordines, dum sunt excommunicati, suspensi, aut interdicti. — 12. Ordinatos sine, vel ficto titulo. — 13. Promotos per saltum. — 14. Objicientes in per-

sonam electi, et postea deficientes in probatione. — 15. Ordinatos in majoribus cum litteris dimissoriis Capituli, sive ejus Vicarii sede vacante infra annum. — 16. Celebrantes coram Excommunicato, vel Interdicto. — 17. Parochos non prohibentes matrimonia clandestina, vel contra interdictum Ecclesiae. — 18. Tradentes sepulturae publicos usurarios. — 19. Parochos jungentes sponsos alterius Parochiae sine licentia. — 20. Abutentes vestibus contra statuta a jure. — 21. Occupantes bona Ecclesiarum vacantium, vel a Praelatis ipsarum defunctis relicta. — 22. Gravantes alienis debitis Ecclesias sibi commissas. — 23. Electores Episcoporum non praesentantes electionem Electi infra 8. dies. — 24. Eligentes indignum ad Episcopatum, vel curam animarum. — 25. Postulantes in Praelatos Cathedralium minores 28. annis. — 26. Compromissarios scienter eligentes indignum. — 27. Celebrantes electionem per abusum saecularis potestatis. — 28. Inferiores Episcopis recipientes in visitationibus procurationem in pecunia, vel in victualibus visitationis officio non impenso. — 29. Facientes in Judicio per sortes aliquid contra justitiam et conscientiam in gravamen partis. — 30. Conferentes Beneficia eorum, qui serviunt in Curia, vel eadem recipientes. — 31. Conservatores Regularium se intromittentes in aliis, quam manifestis injuriis. — 32. Concubinarios notorios. — 33. Occupantes bona, census etc. Ecclesiae, Beneficii, vel alterius pii loci, et occupantibus consentientes. — 34. Sodomiam exercentes. — 35. Consequentes Ordines simoniace, et simoniam aliter committentes. — 36. Provocantes ad duel-

lum, vel illud acceptantes. — 37. Sponte jurantes de tenendo schismate. — 38. Raptores mulierum, et ad raptum auxilium praebentes. — 39. Disputantes de immaculata conceptione B. Mariae Virg., aut impugnantes illam. — 40. Recipientes et admittentes Praelatos promotos a Sede Apost. eisque obedientes sine Litteris Papae. — 41. Superiores Ecclesiarum non exigentes singulis annis rationes de adimplemento onerum Missarum. — 42. Celebrantes Missam, et in ea non communicantes. — 43. Non perficientes sine gravi causa Missam jam inchoatam.

Suspensiones contra Religiosos.

1. Recipientes alumnos ad professionem ante annum probationis. — 2. Non deferentes habitum a regula statutum. — 3. Apostatas in apostasia Ordines suscipientes. — 4. Non Professos recipientes Ordines sacros. — 5. Ejectos a Religione. — 7. Introducentes mulieres intra clausuram Conventuum. — 7. Appropriantes sibi, et usurpantes decimas ipsis non convenientes. — 8. Superiores concedentes reditus, aut possessiones Monasteriorum alicui ad vitam, seu aliud certum tempus, nisi necessitas exposcat. — 9. Superiores non exigentes singulis annis a Deputatis pro libris Missarum rationem de adimplemento totali onerum earumdem. — 10. Superiores, ad quos occasione excessuum suorum Religiosorum bona aliqua pervenerint, non satisfacientes personis damnificatis.

Elenchus casuum Episcopis reservatorum.

I. Peccata Episcopis reservata.

Plerumque de iure particulari Episcopis reser-

vantur *ordinarie sine censura* et *aliquando cum censura* nonnulli ex sequentibus casibus:

I. Adulterium publicum. II. Bestialitas. III. Blasphemia haereticalis. IV. Complicis peccatum in re venerea (Mogunt. Trev. Monast. Paderb.) V. Concubinatus. VI. Crimen incendiariorum. VII. Crimen laesae maiestatis. VIII. Divinatio. IX. Falsificatio instrumenti publici. X. Fornicatio etc. a clericis patrata. XI. Homicidium voluntarium. XII. Incantatio. XIII. Incestus praesertim in primo et secundo gradu. XIV. Infanticidium propriae prolis. XV. Iurium ecclesiasticorum defraudatio. XVI. Legatorum piorum impeditio aut suppressio. XVII. Machinatio in vitam coniugis. XVIII. Percussio parentum. XIX. Periurium in iudicio. XX. Procuratio abortus foetus etiam non animati. XXI. Raptus. XXII. Sacrilegium in materia furti. XXIII. Sodomia. XXIV. Sortilegium. XXV. Stuprum violentum. XXVI. Superstitio cum abusu rei sacrae. XXVII. Veneficium.

Quinam ex supra positis casibus in sua dioecesi sint reservati, et utrum forte aliae insuper reservationes existant, quisque videat in libello censurarum et peccatorum reservatorum singulis dioecesibus proprio.

II. Suspensiones Episcopis reservatae.

1. Susceptio ordinis per saltum, vel ante aetatem praescriptam, vel non servatis interstitiis. *Trid. Sess. 23. cap. 14. de Reform.*

2. Susceptio ordinis ab Episcopo alieno sine dimissoriis proprii Episcopi, vel a proprio Epis-

copo extra dioecesim sine licentia Ordinarii. — *Trid. Sess. 23. cap. 6. de Reform.*

3. Susceptio ordinis sine titulo clericali, vel cum titulo ficto sine dispensatione.

4. Benedictio nuptialis a quocunque sacerdote sine licentia parochi sponsorum. — *Trid. Sess. 24. cap. 1. de Reform.*

5. Interruptio totalis missae sine gravi causa.

Forma absolutionis. *)

Confessarius, cum poenitentem absolvere voluerit, iniuncta ei prius et ab eo acceptata salutari poenitentia, primo dicit:

Misereatur tui omnipotens Deus, et dimissis peccatis tuis perducat te ad vitam aeternam. Amen.

Deinde dextra versus poenitentem elevata, dicit:

Indulgentiam, absolutionem et remissionem peccatorum tuorum tribuat tibi omnipotens et misericors Dominus. Amen.

Dominus noster Jesus Christus te absolvat, et ego auctoritate ipsius te absolvo ab omni vinculo excommunicationis, suspensionis et interdicti, in quantum possum et tu indiges. Deinde ego te absolvo a peccatis tuis in nomine Patris †, et Filii, et Spiritus sancti. Amen.

Si poenitens sit laicus, omittitur verbum, suspensionis.

Passio Domini nostri Jesu Christi, merita beatae Mariae virginis, et omnium Sanctorum, quid-

*) Ex Rit. Rom.

quid boni feceris, et mali sustinueris, sint tibi in remissionem peccatorum, augmentum gratiae, et praemium vitae aeternae. Amen.

In confessionibus autem frequentioribus et brevioribus omitti potest, Misereatur, *etc. et satis erit dicere:* Dominus noster Jesus Christus, *etc. ut supra usque ad illud,* Passio Domini, *etc.*

Urgente vero aliqua gravi necessitate in periculo mortis, breviter dicere poterit:

Ego te absolvo ab omnibus censuris, et peccatis, in nomine Patris †, et Filii, et Spiritus sancti. Amen.

Forma absolutionis ab excommunicatione in foro exteriori.*)

Si potestas absolvendi ab excommunicationis sententia sacerdoti commissa fuerit a Superiore, et in mandato certa forma sit praescripta, illa omnino servanda est: si vero in mandato seu commissione dicitur: *In forma ecclesiae consueta absolvat,* haec servanda sunt:

Primo, ut excommunicatus ei, ob cuius offensam in excommunicationem incurrit, prius, si potest, satisfaciat. Quod si tunc non possit, sufficientem cautionem praebeat, aut saltem, si eam praestare non potest, iuret se, cum primum poterit, satisfacturum.

Secundo, si crimen, ob quod in excommunicationem incidit, sit grave, iuramentum ab eo exigatur de parendo mandatis ecclesiae, quae illi fient pro tali causa: ac praecipue, ne deinceps

* Ex Rit. Rom.

delinquat contra illum canonem vel decretum, contra quod faciendo, censuram incurrit.

Denique hunc absolvendi ritum observabit:

Poenitentem coram se utroque genu flexo, in humero (si vir fuerit) usque ad camisiam exclusive denudato, virga aut funiculis sedens leviter percutit, dicendo totum Psalmum. Miserere mei Deus, *etc. cum* Gloria Patri, *etc. Deinde surgit, et aperto capite dicit,* Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster.

Et ne nos inducas in tentationem,

R. Sed libera nos a malo.

V. Salvum fac servum tuum (*vel* ancillam tuam) Domine,

R. Deus meus sperantem in te.

V. Nihil proficiat inimicus in eo (*vel* in ea.),

R. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.

V. Esto ei Domine turris fortitudinis,

R. A facie inimici.

V. Domine exaudi orationem meam,

R. Et clamor meus ad te veniat.

V. Dominus vobiscum,

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Deus, cui proprium est misereri semper et parcere; suscipe deprecationem nostram; et hunc famulum tuum, quem excommunicationis sententia constringit, miseratio tuae pietatis clementer absolvat. Per Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Mox sedet, et cooperto capite dicit:

Dominus noster Jesus Christus te absolvat: et ego auctoritate ipsius et sanctissimi Domini nostri Papae (*vel Reverendissimi Episcopi N. vel talis Superioris*) mihi commissa, absolvo te

a vinculo excommunicationis, in quam incurristi *(vel incurrisse declaratus es)* propter tale factum, *(vel causam, etc.)* et restituo te communioni et unitati fidelium, et sanctis Sacramentis Ecclesiae, in nomine Patris †, et Filii, et Spiritus sancti.

Quod si sacerdoti nulla sit a superiore praescripta forma, nec sibi mandatum, ut in forma ecclesiae communi vel consueta absolvat, tunc nihilominus pro rei gravitate praedictam caeremoniam et preces adhibeat: at vero si res non fuerit adeo gravis absolvere poterit, dicens:

Dominus noster Jesus Christus te absolvat: et ego auctoritate ipsius, et sanctissimi Domini nostri Papae *(si a Papa fuerit delegatus) (vel* Reverendissimi Episcopi *N. vel talis* Superioris) mihi concessa, absolvo te, *etc. ut supra.*

Forma absolutionis ab excommunicatione in foro interiori. *)

In foro autem interiori confessarius habens facultatem absolvendi excommunicatum, absolvat iuxta formam communem supra (pag. 441.) praescriptam in absolutione Sacramentali.

De modo absolvendi a suspensione, vel ab interdicto extra vel intra sacramentalem confessionem. *)

Si sacerdoti sit commissa facultas absolvendi aliquem a suspensione vel interdicto, quamvis nulla verba sint praecipue determinata, uti poterit hac formula:

*) Ex Rit. Rom.

Poenitens dicat: Confiteor Deo, *etc. Sacerdos:* Misereatur tui, etc. Indulgentiam, etc.

Auctoritate mihi ab N. tradita, ego absolvo te a vinculo suspensionis, (vel interdicti) quam (vel quod) propter tale factum (vel causam) incurristi (seu incurrisse declaratus es) in nomine Patris †, et Filii, et Spiritus sancti. Amen.

Forma dispensationis super irregularitate.*)

Si confessario, sive in foro conscientiae, sive extra, data est potestas dispensandi super irregularitate, tunc, postquam absolverit a peccatis, addat consequenter:

Et eadem auctoritate dispenso tecum super irregularitate, (vel irregularitatibus, si sunt plures) in quam (vel in quas) ob talem causam (vel tales causas, eas exprimendo) incurristi, et habilem reddo, et restituo te executioni Ordinum et officiorum tuorum, in nomine Patris †, et Filii, et Spiritus sancti. Amen.

Si nullum habet ordinem, dicatur: Habilem reddo te ad omnes ordines suscipiendos, *vel etiam ad alia, iuxta tenorem mandati.*

Quod si necesse sit titulum beneficii restituere, et fructus male perceptos condonare, subiungat:

Et restituo tibi titulum (seu titulos) Benefici, (seu Beneficiorum) et condono tibi fructus male perceptos. In nomine Patris †, et Filii, et Spiritus sancti. Amen.

Advertat autem sacerdos, ne ullo modo in iis facultatis suae terminos excedat.

---

*) Ex Rit. Rom.

Forma commutationis et dispensationis votorum et impedimentorum matrimonii.

Praenotanda: 1. Licet probabile sit, commutationem votorum fieri posse, extra confessionem, quia nullibi praescribitur, ut fiat in confessione, attamen usu receptum est, eam fieri saltem a confessariis ad commutandum delegatis in confessionis Sacramento.

2. Non raro occurrunt circa vota et impedimenta matrimonii casus, qui confessariis quoad formam relaxationis pariunt difficultates. — Quare, licet determinatae formae non sint praescriptae, pro maiori tamen confessariorum securitate et poenitentium consolatione ex „*P. Navar Manuduct. ad Praxim executionis litterarum Sacrae Poenitentiariae*“ et aliis primae notae auctoribus adiicienda visa sunt, quae sequuntur:

Formula dilationis simplicis voti religionis.

Qui simpliciter voverunt ingredi Religionem, votum autem huiusmodi ob aliquod impedimentum adimplere nequeunt, dilationem petere solent a confessario, qui hoc modo potest procedere:

Post consuetam absolutionem Sacramentalem a censuris et peccatis subiungat:

Insuper tibi dilationem ad implendum votum religionis, quod emisisti, concedo, in nomine Patris † et Filii et Spiritus sancti. Amen.

Passio Domini nostri etc.

Formula absolutionis a transgressione simplicis voti religionis.

Quando quis confitetur, se emisso simplici voto ingrediendi Religionem, matrimonium in facie ecclesiae contraxisse et successive consummavisse, confessarius facultate ab Ordinario accepta hoc modo potest procedere:

Post consuetam absolutionem Sacramentalem a censuris et peccatis dicat:

Deinde te, non obstante voto religionis, quod alias emisisti, in matrimonio remanere et debitum coniugale exigere et reddere posse declaro, in nomine Patris † et Filii et Spiritus sancti. Amen.

Passio Domini nostri etc.

Formula absolutionis a transgressione voti castitatis.

Quando quis confitetur, se emisso simplici voto castitatis matrimonium contraxisse et consummavisse, confessarius facultate ab Ordinario accepta cum ipso dispensare potest ad petendum debitum coniugale hoc modo:

Peracta confessione et data absolutione a censuris et peccatis addat:

Item te non obstante voto castitatis, quod emisisti et transgressus fuisti, in dicto matrimonio remanere et debitum coniugale reddere posse et debere declaro, et ut idem debitum etiam exigere licite possis et valeas, tecum dispenso. In nomine Patris † etc.

Passio Domini nostri etc.

Formula commutationis voti simplicis religionis.

Absolutioni consuetae a censuris et peccatis confessarius subiunget:

Et auctoritate Apostolica *) mihi specialiter delegata, ego tibi votum religionis, quod emisisti, in opera pietatis, quae tibi praescripsi, dispensando ad effectum licite contrahendi matrimonium (sive ad effectum remanendi in saeculo in vita caelibe) commuto. In nomine Patris † etc.

Passio Domini nostri etc.

Formula commutationis voti castitatis.

Post solitam absolutionem a censuris et peccatis confessarius dicit:

Et auctoritate Apostolica (vel Archiepiscopali vel Episcopali) mihi specialiter delegata tibi votum castitatis, quod emisisti, ad effectum, ut matrimonium contrahere et debitum coniugale reddere et exigere licite possis et valeas in opera tibi praescripta dispensando commuto. In nomine Patris † etc.

Passio Domini nostri etc.

Formula commutationis voti simplicis castitatis et religionis.

Absolutioni consuetae subjungitur:

Item auctoritate Apostolica (vel Archiepiscopali vel Episcopali) mihi specialiter delegata tibi vota

*) Vel Archiepiscopali vel Episcopali, prout facultas dispensandi obtenta est a Sacra Poenitentiaria, vel ab Ordinario; quod valet etiam de sequentibus formulis.

religionis et castitatis, quae emisisti, ad effectum, ut matrimonium legitime contrahere et in eo debitum coniugale reddere et exigere licite possis et valeas, in opera pietatis, quae tibi praescripsi, dispensando commuto. In nomine Patris † etc.

Passio Domini nostri etc.

Formula commutationis votorum peregrinationis sedi Apostolicae reservatorum.

Post solitam absolutionem a censuris et peccatis dicit confessarius:

Item auctoritate Apostolica (vel Archiepiscopali vel Episcopali) mihi specialiter delegata tibi votum peregrinationis, quod emisisti, in peregrinationem, eleemosynam, seu alia pietatis opera, quae tibi praescripsi, dispensando commuto. In nomine Patris † etc.

Passio Domini nostri etc.

Formula dispensandi super impedimento occulto affinitatis proveniente ex copula illicita ad contrahendum.

Absolutioni a censuris et peccatis in forma solita datae additur:

Et insuper auctoritate Apostolica (vel Archiepiscopali vel Episcopali) mihi specialiter delegata dispenso tecum super impedimento primi seu secundi, seu primi et secundi, seu secundi, ex copula illicita a te habita cum matre (vel sorore etc.) mulieris, cum qua contrahere intendis, proveniente; ut praefato impedimento non obstante matrimonium cum dicta muliere publice, servata forma Concilii Tridentini

contrahere, consummare ac in eo remanere licite possis et valeas. In nomine Patris † etc.

Insuper eadem auctoritate prolem., quam ex matrimonio susceperis, legitimam fore nuntio et declaro. In nomine Patris † etc.

Passio Domini etc.

Formula dispensationis super impedimento primi affinitatis gradus ex copula illicita proveniente ad remanendum.

Post solitam absolutionem a censuris et peccatis dicat confessarius:

Et insuper auctoritate Apostolica (vel Archiepiscopali vel Episcopali) mihi specialiter delegata dispenso tecum super impedimento primi affinitatis gradus, ex copula illicita, quam cum matre (vel sorore) tuae putatae coniugis antea habuisti, ut illo non obstante, renovato consensu cum praefata coniuge, matrimonium cum illa contrahere, consummare et in eo remanere licite valeas et possis. In nomine Patris † etc.

Et pariter eadem auctoritate prolem, si quam suscepisti et susceperis, legitimam fore decerno et declaro. In nomine Patris † etc.

Passio Domini etc.

Formula dispensationis eorum, qui petentes dispensationem a Dataria super impedimento publico, tacuerunt impedimentum occultum — ad contrahendum.

Post absolutionem a censuris et peccatis in forma solita datam dicat confessarius:

Insuper auctoritate Apostolica ..... mihi specialiter delegata dispenso tecum super impedimento ex incestuosâ copulâ, quam cum tua consanguinea (seu affine) habuisti, proveniente, ut praefato impedimento non obstante, matrimonium cum illa ad formam litterarum dispensationis, quam a sede Apostolica obtinuisti, contrahere licite possis et valeas. In nomine Patris † etc.

Formula absolutionis et dispensationis eorum, qui vigore dispensationis a Dataria obreptitie vel subreptitie obtentae super publico impedimento matrimonium invalide contraxerunt.

Post absolutionem a censuris et peccatis dicat confessarius:

Insuper auctoritate Apostolica,.... mihi specialiter delegata dispenso tecum super impedimento ex incestuosa cognitione in litteris dispensationis, cuius vigore contraxisti, non expressa, proveniente, ut denuo matrimonium cum illa contrahere renovato consensu et consummare ac in eo remanere licite possis ac valeas. In nomine Patris † etc.

Pariter eadem auctoritate prolem, si quam susceperis et suscepturus sis, legitimam esse et fore decerno et declaro. In nomine Patris † etc.

Formula dispensationis pro consanguineis vel affinibus, qui ignorantes gradum prohibitum, matrimonium contraxerunt publicationibus in ecclesia factis.

Post datam in forma consueta absolutionem a censuris et peccatis dicat confessarius:

Insuper auctoritate Apostolica ..... mihi specialiter delegata dispenso tecum super impedimento tertii gradus affinitatis, ut illo non obstante cum putata coniuge, praeviâ renovatione prioris consensus, matrimonium secrete inter te et ipsam contrahere et consummare ac debitum coniugale exigere et reddere licite valeas. In nomine Patris † etc.

Et pariter eadem auctoritate prolem susceptam, si qua sit, et suscipiendam, legitimam esse et fore decerno et declaro. In nomine Patris † etc.

Formula dispensandi cum iis, qui praecedente adulterio et fide data matrimonium contrahere desiderant.

Absolutione a censuris et peccatis in forma solita data dicit confessarius:

Insuper auctoritate Apostolica ..... mihi specialiter delegata dispenso tecum super impedimento criminis ex adulterio et fide data proveniente, ut illo non obstante cum muliere correa matrimonium publice, servata forma Concilii Tridentini, contrahere et consummare, debitumque coniugale exigere et reddere licite possis et valeas. In nomine Patris † etc.

Pariter eadem auctoritate prolem susceptam (non tamen in adulterio conceptam) et suscipiendam legitimam fore nuntio et declaro. In nomine Patris † etc.

Formula dispensandi cum iis, qui cum occulto impedimento criminis matrimonium contraxerunt.

Post absolutionem a *censuris et peccatis in forma solita datam dicat confessarius:*

Et insuper auctoritate Apostolica mihi specialiter delegata dispenso tecum super impedimento criminis, ex adulterio et fide data proveniente, ut illo non obstante matrimonium cum tua putata coniuge contrahere, consummare ac debitum coniugale exigere et reddere valeas et possis. In nomine Patris † etc.

Pariter eadem auctoritate prolem, si quam susceperis, (non tamen ex adulterio conceptam) et quam suscepturus es, legitimam esse et fore decerno et declaro. In nomine Patris † etc.

Modus restituendi ius petendi debitum.

a) si amissum fuit per affinitatem illicitam.

Post absolutionem a censuris et peccatis in forma solita datam dicit confessarius:

Et insuper auctoritate Apostolica ..... mihi specialiter delegata, dispenso tecum, ut non obstante affinitate, quam contraxisti cum tua uxore ex illicita copula a te habita cum eius sorore (vel matre), debitum coniugale a tua uxore etiam exigere licite possis et valeas. In nomine Patris † etc.

Et pariter eadem auctoritate declaro, te non obstante praefata affinitate superveniente, in matrimonio cum tua uxore remanere illique debitum coniugale reddere posse et debere. In nomine Patris † etc.

b) Si amissum fuit per votum castitatis.

Peracta confessione et data absolutione a censuris et peccatis addat confessarius:

Item auctoritate Apostolica ..... mihi specialiter delegata tecum, ut non obstante voto castitatis,

quod emisisti, in matrimonio remanere et debitum coniugale licite exigere possis, dispenso. In nomine Patris † etc.

c) Si amissum fuit per cognationem spiritualem.

Peracta confessione et data absolutione a censuris et peccatis subiungat confessarius:

Item auctoritate Apostolica ..... mihi specialiter delegata restituo tibi ius petendi debitum coniugale, quod amiseras per cognationem spiritualem. In nomine Patris † etc.



Norma confessionis generalis per interrogationes instituendae.

Prius dicat poenitens, quae scit, nisi praeferat statim interrogari. Ante omnia interrogandum, an sit poenitens matrimonio iunctus vel non. — Deinde:

I. An nulla confessio sacrilega? an aliquando quid non audebas dicere? quoties? an in tali statu SS. Communionem suscepisti? an tempore paschali? quoties? an culpabiliter non implevisti poenitentiam?

II. Circa virtutes theologicas: An interdum elicuisti actum fidei, spei et caritatis? An scis mysteria principalia, sive puncta scitu necessaria (sc. Deum esse, et remuneratorem esse boni et mali, mysteria SS. Trinitatis, Incarnationis et Mortis Jesu Christi; qui haec ignorat, absolutionis non est capax.) An forte negasti fidem? An dubitasti de aliqua veritate religionis? vel eam negasti? an contra religio-

nem locutus es? an libros prohibitos legisti? vendidisti? commodasti?

An forte desperasti? Cur? [spem iniiciat confessarius: quoniam bonus Deus, si te voluisset damnare, non te hodie....] an praesumpsisti?

An ex respectu humano Dei et ecclesiae praecepta neglexisti?

An aversionem a Deo et a rebus divinis habuisti?

An odisti Deum odio malevolentiae? *(gravissimum omnium peccatorum.)*

An proximo tuo dedisti scandalum, prava consilia aut exempla?

An occasiones peccandi quaesivisti?

III. Circa praecepta Dei: 1. Superstitio? divinatio? vana observatio? magia? idololatria? pactum cum daemone? habitus nunquam vel vix unquam orandi?

2. Iuramentum? votum? blasphemia? (per Deum, animam, Sacramenta.)

3. Laborare die Dominica vel festo? Omissio sacri vel mala auditio?

4. In parentes — herum — pastorem — magistratum civilem *inobedientia?* murmurationes? contumeliae? ictus? mortis apprecatio?

In filios, servos, aliosve subditos — educatio? instructio? cura salutis? (occasiones peccati proximae?) vigilantia circa officia religionis? — scandalum? — ira?

5. Damna proximo illata in corpore aut anima? odium? desideria vindictae? imprecatio? rixae? verbera? homicidium? duellum? abortus? abusus matrimonii? (sed interrogandum hic et de sequenti praecepto *parce, caute, caste.)*

6 et 9. *Cogitationes?* desideria? delectatio morosa? quae? quibuscum personis? *Verba?* an verba inhonesta, iocos, cantilenas... protulisti, libenter audivisti? libros obscoenos legisti? coram quot personis? *Opera?* tecum? tactibus? pollutionibus? visu? cum aliis? cum solutis? cum coniugatis? cum cognatis? voto obstrictis? eiusdem sexus? (Sodomia.) *An hic et nunc adhuc in occassione proxima?* Uxores possunt interrogari, utrum maritis fuerint obedientes in omnibus licitis?

7 et 10. Damnum? furtum? fraus? stipendium operariis debitum retentum vel defraudatum vel minutum? *Restitutio? furta minuta? compensatio occulta?*

8. Mendacia — perniciosa? iudicia temeraria? detractio? calumnia? (reparatio famae et ulterioris damni forte illati.)

IV. Circa praecepta ecclesiae. Jeiunium? abstinentia a carne diebus vetitis — confessio? communio paschalis?

V. Circa peccata capitalia. Ebrietas? superbia? acedia? invidia? ira? avaritia?

VI. Circa officia status: Maritus — uxor — herus — magistratus civilis — advocatus — mercator (pondus et mensura.)

NB. In fine petat, numquid aliud adhuc eum anxium teneat.

DE SS. EUCHARISTIAE SACRAMENTO.

(Ex Rit. Rom.)

Omnibus quidem ecclesiae catholicae Sacramentis religiose sancteque tractandis, magna ac diligens cura adhibenda est; sed praecipue in administrando ac suscipiendo sanctissimae Eucharistiae Sacramento, quo nihil dignius, nihil sanctius et admirabilius habet ecclesia Dei; cum in eo contineatur praecipuum et maximum Dei donum, et ipsemet omnis gratiae et sanctitatis fons auctorque Christus Dominus.

Parochus igitur summum studium in eo ponat, ut cum ipse venerabile hoc Sacramentum, qua decet reverentia, debitoque cultu tractet, custodiat, et administret; tum etiam populus sibi commissus religiose colat, sancte frequenterque suscipiat, praesertim in majoribus anni solemnitatibus.

Ideo populum saepius admonebit, qua praeparatione, et quanta animi religione ac pietate, et humili etiam corporis habitu ad tam divinum Sacramentum debeat accedere: ut praemissa Sacramentali confessione, omnes saltem a media nocte ieiuni, et utroque genu flexo Sacramentum humiliter adorent, ac reverenter suscipiant, viri quantum fieri potest a mulieribus separati.

Moneantur praeterea communicantes, ut sumpto Sacramento non statim ab ecclesia discedant, aut colloquantur, ne statim vagis oculis circumspiciant, aut exspuant, neque de libro statim orationes recitent, ne Sacramenti species de ore decidant: sed, qua par est devotione, aliquan-

tisper in oratione permaneant, gratias agentes Deo de tam singulari beneficio, atque etiam de sanctissima passione Dominica, in cuius memoriam hoc mysterium celebratur et sumitur.

Curare porro debet, ut perpetuo aliquot particulae consecratae eo numero, qui usui infirmorum et aliorum fidelium communioni satis esse possit, conserventur in pyxide ex solida decentique materia, eaque munda, et suo operculo bene clausa, albo velo cooperta, et quantum res feret, ornato in tabernaculo clave obserato. *)

Hoc autem tabernaculum conopeo decenter opertum, atque ab omni alia re vacuum, **) in Al-

---

Not. edit. *) *Parocho privative competit ius retinendi clavem tabernaculi, in quo reconditur SS. Sacramentum. S. C. C. 14 Nov. 1693.*

**) *Vasa sacrorum oleorum, vel reliquiae, vel aliud in tabernaculo non debet asservari. Congr. Episc. 3 Maii 1693.*

An toleranda vel eliminanda sit consuetudo, quae in dies invalescit, superimponendi sacras reliquias pictasque imagines tabernaculo, in quo augustissimum Sacramentum asservatur, ita ut idem tabernaculum pro basi inserviat? S. R. C. 31 Martii 1821 respondit: assertam consuetudinem tanquam abusum eliminandam omnino esse.

An ante ostiolum tabernaculi SS. Sacramenti retineri possit vas florum, vel quid simile, quod praedictum occupet ostiolum imagine Domini Nostri in eodem insculpa? S. R. C. 22. Jan. 1701 resp. negative. *Posse tamen in humiliori et decentiori loco.*

tari majori, vel in alio, quod venerationi et cultui tanti Sacramenti commodius ac decentius videatur, sit collocatum, ita ut nullum aliis sacris functionibus, aut ecclesiasticis officiis impedimentum afferatur. Lampades coram eo plures, vel saltem una, die noctuque perpetuo colluceat; curabitque parochus, ut omnia ad ipsius Sacramenti cultum ordinata, integra mundaque sint, et conserventur.

Sanctissimae Eucharistiae particulas frequenter*) renovabit. Hostiae vero, seu particula con-

---

*) *Praecipit haec Rubrica nostra, ut* frequenter *renoventur particulae, ne in pyxide et in tabernaculo clausae corrumpantur et sic Sacramentum non amplius adsit, quia corruptis panis speciebus, cessat esse Corpus Christi. S. R. C. 3 Sept. 1672 decrevit:* „In renovatione, q u a e q u o l i b e t o c t a v o d i e f i e r i d e b e t d e a u g u s t i s s i m o E u c h a r i s t i a e S a c r a m e n t o, consumi debet tum Hostia, tum etiam perticulae, quae existunt in tabernaculo, post sumptionem S. Sanguinis ante purificationem." *Martenius in opere* „de antiquis ecclesiae ritibus" *Lib. 1. cap. 5. num. 3. infinita propemodum affert testimonia, quibus comprobat constantem esse disciplinam ecclesiarum renovandi particulas semel in hebdomada, vel saltem ad summum de quindecim ad quindecim dies. Cfr. Bened. XIV. de sacrif. missae, app. 3. §. 6. n. 4.*

Qui ultra mensem renovationem differunt (ex mente Romsee tom. I. p. 2. art. 13.) non videntur esse immunes a periculo gravis irreverentiae erga tantum Sacramentum, maxime

secrandae sint recentes,*) et ubi eas consecraverit, veteres primo distribuat, vel sumat.**)

---

quando tempus est humidum. Nemo etiam putet se hic consuetudine contraria excusari posse, nam S. R. C. 16. Dec. 1826 voluit, ut eorum, qui singulis tribus mensibus tempore hiemis vel singulis sex mensibus tempore aestatis renovant species, (quod Gardellini tom III. append. I. pag, 7 vocat detestabilem corruptelam) eliminata consuetudine *servaretur Rubrica.*

Concilium provinciale Viennense a. 1858 tit. III cap. IV de Euch. statuit: Particulae consecratae toties renoventur, quoties pro locorum conditione necessarium sit, ut omne corruptionis periculum sollicite avertatur. De regula renovatio alternis saltem fiat hebdomadibus; nullibi tamen ultra mensem differatur.

„Singulis quindenis, vel si loci humiditas, requirat, saepius etiam renoventur." Decr. Syn. Col. Max. Henr. P. 2. tit. 7. cap. 1. §. 3.

---

*) Optandum foret, ut non excederent quindecim dies, vel ad summum mensem a tempore, quo confectae sunt. Incuria parochorum et aliorum hac in re grave peccatum constituere potest (ait Gardellini l. c.). — Consuetudo conservandi hostias a tribus vel sex mensibus confectas est ingens abusus omnino destruendus. Quodsi huiusmodi abusum tolerare videatur parochus, eius vicarii aut alii sacerdotes, istis hostiis uti nequeunt. *S. R. C.* 16 *Dec.* 1826. *cfr. Gury tom. II. pag.* 217.

**) Novas consecratas hostias nunquam cum veteribus miscere licet; nec licet veteres conservatas species superimponere noviter consecratis, sed in alia pyxide vel vase sunt conservandae, nisi prius distribui, vel a sacerdote in missa sumi possunt. De Herdt II. n. 30.

Fideles omnes ad sacram communionem admittendi sunt, exceptis iis, qui iusta ratione prohibentur. Arcendi autem sunt publice indigni; quales sunt excommunicati, interdicti, manifesteque infames; ut meretrices, concubinarii, foeneratores, magi, sortilegi, blasphemi, et alii eius generis publici peccatores, nisi de eorum poenitentia et emendatione constet, et scandalo prius satisfecerint.

Occultos vero peccatores, si occulto petant, et non eos emendatos agnoverit, repellat; non autem si publice petant, et sine scandalo ipsos praeterire nequeat.

Amentibus praeterea seu phreneticis communicare non licet; licebit tamen, si quando habeant lucida intervalla, et devotionem ostendant, dum in eo statu manent; si nullum indignitatis periculum adsit.

Iis etiam, qui propter aetatis imbecillitatem nondum huius Sacramenti cognitionem et gustum habent, administrari non debet.

Ordo ministrandi sacram communionem.

a) Extra missam.*)

*Sacerdos sanctissimam Eucharistiam ministraturus, hostiis, seu particulis pro populi multitudine consecratis, lotis prius manibus, et superpelliceo indutus, ac desuper stola coloris Officio illius diei convenientis,**) praecedente clerico seu alio ministro, procedit ad altare ma-*

*) Ex Rit. Rom.

**) S. C. R. 12 Martii 1836.

nibus iunctis,) et accensis cereis; facta prius et postea genuflexione, extrahit pyxidem, et illam super corporale depositam discooperit. Minister genibus flexis, nomine populi ad cornu Epistolae facit Confessionem generalem, dicens:* Confiteor Deo, *etc. Tum Sacerdos iterum genuflectit, et manibus iunctis ante pectus vertit se ad populum (advertens, ne terga vertat Sacramento) et in cornu Evangelii dicit:*

Misereatur vestri omnipotens Deus, et dimissis peccatis vestris perducat vos ad vitam aeternam. *R.* Amen. *et addit:* Indulgentiam, absolutionem †, et remissionem peccatorum vestrorum tribuat vobis omnipotens et misericors Dominus. *R.* Amen. *Dicens.* Indulgentiam, *etc. manu dextera in formam crucis signat communicandos.*

Deinde ad altare se convertit, genuflectit, manu sinistra pyxidem prehendit; et duobus digitis, pollice et indice, Sacramentum accipit, et elevat, conversusque ad populum in medio altari dicit clara voce: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi,**) *mox subdit:* Domine non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, et sanabitur anima mea,**) *quod iterum ac tertio repetit, qua formula etiam utendum est, cum feminae communio ministratur.*

Postea ad communicandum accedit, incipiens ab iis, qui sunt ad partem Epistolae; sed pri-

*) Quotiescumque sacra communio extra missam finitam administratur, bursa cum corporali adhibenda est. S. R. C. 27 Febr. 1847. Decet, ut ipse sacerdos bursam deferat. S. R. C. 24. Sept. 1842.

**) Non licet haec dicere idiomate vulgari. S. R. C. 23 Maii 1835.

mo, si sacerdotibus, vel aliis ex clero danda sit communio, iis ad gradus altaris geuuflexis praebeatur; vel si commode fieri potest, intra sepimentum altaris sint a laicis distincti. Sacerdotes vero cum stola communicent.

*Sacerdos unicuique porrigens Sacramentum,**) *et faciens cum eo signum crucis super pyxidem simul dicit:* Corpus Domini nostri Jesu Christi custodiat animam tuam in vitam aeternam, Amen.**)

Ubi vero omnes communicaverint, sacerdos reversus ad altare dicere poterit: O sacrum convivium, in quo Christus sumitur, recolitur memoria passionis eius, mens impletur gratia, et futurae gloriae nobis pignus datur.

V. Panem de coelo praestitisti eis,

Minister respondet: Omne delectamentum in se habentem. *Tempore paschali additur,* Alleluia. *Mox sacerdos dicit V.* Domine exaudi orationem meam,

R. Et clamor meus ad te veniat.

V. Dominus vobiscum,

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Deus, qui nobis sub Sacramento mirabili, passionis tuae memoriam reliquisti: tribue quaesumus, ita nos Corporis et Sanguinis tui

---

*) Non licet dare plures particulas uni communicanti. *Decret. S. C. C. approb. ab Innoc. XI. 12 Febr.* 1779.

**) Haec verba debent dici infra spatium signi crucis et porrectionis particulae, adeo, ut immissa particula in os communicati finiatur quoque ipsa formula; nec sub pronuntiatione unius formulae communicent duae vel tres personae. (*Baruffaldus.*)

sacra mysteria venerari, ut redemptionis tuae fructum in nobis iugiter sentiamus. Qui vivis et regnas cum Deo Patre, etc.

Tempore paschali dicitur:

Oremus. Spiritum nobis, Domine, tuae caritatis infunde: ut quos Sacramentis paschalibus satiasti, tua facias pietate concordes. Per Christum Dominum nostrum. *R.* Amen.

*Antequam reponat Sacramentum, diligenter advertat, ut si aliquod fragmentum digitis adhaeserit, illud in pyxidem deponat, et eosdem digitos, quibus tetigit Sacramentum abluat; et abstergat purificatorio. Postea genuflectens reponit Sacramentum in tabernaculo, et clave obserat. Deinde *) extenta manu dextera, benedicit **) iis, qui communicarunt, dicens:* Benedictio Dei omnipotentis, Patris †, et Filii, et Spiritus sancti descendat super vos, et maneat semper. *R.* Amen.

b) Intra Missam.*)**

Statim post communionem sacerdotis celebrantis fieri debet (nisi quandoque ex rationabili causa post Missam sit facienda), cum Orationes, quae

---

*) Quin osculetur prius altare. (S. R C. 16 Martii 1833.)

**) Haec benedictio (manu, non vero pyxide S. R. C. 23 Maii 1855) semper dari debet, etiam exposito SS. Sacramento, quotiescumque S. Communio distribuitur extra missam, etiamsi fiat immediate ante vel post missam, nisi, si fiat ante missam, constaret omnes usque ad finem missae in ecclesia esse mansuros.

***) Ex Rit. Rom.

in Missa post communionem dicuntur, non solum ad sacerdotem, sed etiam ad alios communicantes spectant.

Itaque sacerdos, sumpto sacratissimo Sanguine, antequam se purificet, ponat particulas consecratas in pyxide, vel si pauci sint communicandi, super patenam, nisi in principio positae fuerint in pyxide; et genuflectit, ministro interim faciente confessionem, ut supra. Postea vertens se ad populum, in cornu Evangelii dicit: Misereatur vestri, *etc. et eo, quo supra dictum est modo, porrigit communicandis Eucharistiam, incipiens a ministris altaris, si velint communicare. Finita communione, revertitur ad altare, nihil dicens; et non dat eis benedictionem, quia illam dabit in fine Missae. Deinde dicit secreto,* Quod ore sumpsimus, *etc. ut in Missali, se purificat, et Missam absolvit.*

c) Immediate ante vel post missam.

Sacerdos casula et omnibus aliis vestibus sacris indutus, collocato calice ad cornu Evangelii et bursa in loco solito ac explicato corporali tabernaculum aperit, genuflectit et facit omnia, quae supra *ad a)* descripta sunt. Si fiat ante vel post Missam de Requiem, nunquam fieri potest in paramentis nigris, sed his omissis vel prius depositis, solam stolam coloris officio convenientis super albam assumere debet. S. Lig. n. 249.

An autem missae defunctorum celebrari possint in paramentis violaceis, ut communio dari queat fidelibus cum hostiis praeconsecratis? *Resp.* Affirmandum quidem est ex S. R. C. decreto a 1670. 21 Junii apud S. Lig. n. 249 dubitat. 2;

attamen licet rigorose loquendo paramenta violacea adhiberi possint in missis defunctorum, illorum usus non absolute permittitur, sed tantum propter aliquam necessitatem. Sic Ordo divini officii pro clero Urbis a. 1854. *Gury tom. II. pag. 207. ed. a. 1857.*

d) De communione infirmorum. *)

Viaticum sacratissimi Corporis Domini nostri Jesu Christi summo studio ac diligentia aegrotantibus opportuno tempore procurandum est, ne forte contingat illos tanto bono, parochi incuria, privatos decedere. Cavendum autem in primis est, ne ad indignos cum aliorum scandalo deferatur; quales sunt publici usurarii, concubinarii, notorie criminosi, nominatim excommunicati aut denuntiati, nisi sese prius sacra confessione purgaverint, et publicae offensioni, prout de jure, satisfecerint.

Hortetur parochus infirmum, ut sacram Communionem sumat, etiam si graviter non aegrotet, aut mortis periculum non immineat, maxime si festi alicujus celebritas id suadeat; neque ipse illam ministrare recusabit.

Pro Viatico autem ministrabit, cum probabile est, quod eam amplius sumere non poterit. Quod si aeger, sumpto viatico, dies aliquot vixerit, vel periculum mortis evaserit, et communicare voluerit, eius pio desiderio parochus non deerit. **)

*) Ex Rit. Rom.

**) Sed quaeritur, utrum liceat communionem iterum ministrare infirmo non ieiuno, qui iam in eodem morbo viaticum suscepit?

Potest quidem Viaticum brevi morituris dari non ieiunis; id tamen diligenter curandum est,

---

Respondendum: *Quidquid dicant aliqui, vera et communis est sententia affirmans, quam cum plurimis et gravissimis auctoribus tuetur Benedictus XIV in opere De synod. dioec. VII. 12. n. 4. dicens: „Absque formidine se aliqua involvendi „controversia et potest et interdum debet Episcopus constituere, ne parochi renuant sanctissimam Eucharistiam iterato deferre ad aegrotos, qui etiam perseverante eodem morbi „periculo, illam saepius per modum Viatici, „cum naturale ieunium servare nequeant, percipere cupiunt ..... nullum invenimus alicuius nominis theologum, qui neget, et licitum „et pium et laudabile esse, illud saepius repetere." Ratio est, quia hoc Sacramentum aegrotis datur non tantum ad satisfaciendum praecepto, sed etiam et praecipue ad superandas tentationes, quae tempore gravis morbi magis urgent. Et hoc quidem non solum si novum redeat periculum, sed etiam si idem perduret, ut docet praefatus Pontifex in citato opere hisce verbis. „Insinuet Episcopus parochis, posse et debere SS. viaticum in eadem „infirmitate iterum ac tertio administrari, praesertim si ipsimet aegrotantes iterum coelestem „illum panem esuriant, et si velit (Episcopus) „poenam etiam decernat in parochos, qui post „plurimum temporis Eucharistiam ad eundem infirmum eam devote efflagitantem denuo deferre „obstinate detrectant falsis quibusdam et emendicatis praetextibus."*

ne iis tribuatur, a quibus ob phrenesim, sive ob assiduam tussim, aliumve similem morbum, aliqua indecentia cum iniuria tanti Sacramenti timeri potest. Ceteris autem infirmis, qui ob devotionem in aegritudine*) communicant, danda est Eucharistia ante omnem cibum et potum, non aliter ac ceteris fidelibus, quibus nec etiam per modum medicinae ante aliquid sumere licet.

Sed alicui ad adorandum solum, seu devotionis seu cuiusvis rei praetextu ad ostendendum non deferatur.

Deferri autem debet hoc sanctum Sacramen-

Quot autem dies inter communiones intercedere debeant, non certo constat; attamen octo dies sufficere, communis est theologorum opinio; imo pauciores dies assignant cum S. Alphonso Liguorio aliqui graves auctores, praesertim si aegrotus sit persona devota, quae, dum bene valebat, Sacramenta saepius suscipere solebat, ac morti imminente semel adhuc aut iterum hanc gratiam ardenter desiderat; aut etiam, si gravioribus tentationibus vexata confidat, fore ut per susceptionem SS. Eucharistiae ab iis liberetur aut contra illas efficacius muniatur.

Facilius autem concedi potest communio infirmis religiosis vel aliis personis piis in monasterio degentibus, sive sint ieiunae sive non, quam ceteris, quia tunc minor habetur apparatus populique admiratio, cum sacra Eucharistia non sit publice per plateas deferenda. Cfr. Liguori VI. III. 2. num. 275 et Baruffaldus in h. l. p. 25.

*) Vide not. in pag. sequ. positam.

tum ab Ecclesia ad privatas aegrotantium domos decenti habitu, superposito mundo velamine, manifeste atque honorifice, ante pectus cum omni reverentia et timore, semper lumine praecedente.

Parochus igitur processurus ad communicandum infirmum, aliquot campanae ictibus iubeat

---

*) Quid si infirmi morbus sit diuturnus, nec tamen periculosus, darine potest ei SS. Communio etiam non ieiuno, si sine cibo aut potu stare omnino non potest?

Respondeo cum Scavinio III. p. 569: In hoc singulari casu conveniunt, non licere, si frequentius fieret per annum; *tum quia esset contra praxim et piorum sensum; tum quia illusorium tunc redderetur ecclesiae praeceptum de ieiunio servando. An autem* aliquando id liceat in anno, *v. g.* semel, bis *vel* ter, *diversi diversa opinantur;* alii absolute affirmant, si talis fidelis solebat frequenter communicare et nunc vehementer communicari optaret; alii permittunt tantum in Paschate ad praecepto satisfaciendum, non vero, si ex devotione fiat; alii absolute negant etiam pro Paschate *communionem dari posse, nam lex ieiunii strictissima est ad Sacramenti reverentiam inducta, et hoc ideo magis, quia communiter auctores quoad infirmos ab ea lege excludunt tantummodo casum morbi periculosi; neque obstat praeceptum Paschatis adimplendi, quando enim non potest consuli reverentiae Sacramenti, praeceptum cessat. — Casus proponendus est Ordinario, et eius iudicio standum.*

convocari parochianos, seu confraternitatem sanctissimi Sacramenti (ubi fuerit instituta) seu alios pios Christi fideles, qui sacram Eucharistiam cum cereis seu intortitiis comitentur, et umbellam seu baldachinum, ubi haberi potest, deferant. Praemoneat, ut aegri cubiculum mundetur, et in eo paretur mensa linteo mundo cooperta, in qua sanctissimum Sacramentum decenter deponatur.

Parentur luminaria, ac duo vascula, alterum cum vino, alterum cum aqua, praeterea linteum mundum ante pectus communicandi ponatur, atque alia ad ornatum loci, pro cuiusque facultate.

Ubi vero convenerint, qui Eucharistiam comitaturi sunt, sacerdos indutus superpelliceo et stola, et, si haberi potest, pluviali albi coloris, acolythis seu clericis, aut etiam presbyteris (si locus feret) supperpelliceo pariter indutis comitatus, decenter, et de more acceptas aliquot particulas consecratas, vel unam tantum (si longius aut difficilius iter sit faciendum) ponat in pyxide, seu parva custodia, quam proprio suo operculo cooperit; et velum sericum superimponit; ipse vero Sacerdos imposito sibi prius ab utroque humero oblongo velo decenti, utraque manu accipiat vas cum Sacramento, et deinde umbellam seu baldachinum subeat, nudo capite processurus.

Praecedat semper acolythus, vel alius minister deferens laternam (noctu autem hoc Sacramentum deferri non debet, nisi necessitas urgeat) sequantur duo clerici, vel qui illorum vices suppleant; quorum alter aquam benedictam cum aspersorio, et bursam cum corporali, quod supponendum erit vasculo sanctissimi Sacramenti super mensa

in cubiculo infirmi, et cum linteolo purificatorio ad digitos Sacerdotis abstergendos; alter librum Ritualem deferat, et campanulam iugiter pulset. Succedant deinde deferentes intortitia. Postremo sacerdos Sacramentum gestans elevatum ante pectus sub umbella; dicens Psalmum, Miserere, et alios Psalmos, et Cantica. Quod si longius aut difficilius iter obeundum sit, et fortasse etiam equitandum, necesse erit vas, in quo Sacramentum defertur, bursa decenter ornata, et ad collum appensa, apte includere, et ita ad pectus alligare atque obstringere, ut neque decidere, neque pyxide excuti Sacramentum queat.

Ingrediens vero locum ubi iacet infirmus, dicat: Pax huic domui, *R.* Et omnibus habitantibus in ea. *Tum depositum Sacramentum super mensa, supposito corporali, genuflexus adorat, omnibus in genua procumbentibus, et mox accepta aqua benedicta, aspergit infirmum, et cubiculum, dicens Antiphonam:* Asperges me Domine hyssopo, et mundabor: lavabis me, et super nivem dealbabor: *et primum versum Psalmi,* Miserere mei Deus, *cum* Gloria Patri. Sicut erat, *etc. Deinde repetitur Antiph.* Asperges me, *etc. Postea.*

V. Adiutorium nostrum in nomine Domini,

R. Qui fecit coelum et terram.

V. Domine exaudi orationem meam,

R. Et clamor meus ad te veniat.

V. Dominus vobiscum,

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Exaudi nos, Domine sancte, Pater omnipotens, aeterne Deus: et mittere digneris sanctum Angelum tuum de coelis, qui custodiat,

foveat, protegat, visitet atque defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per Christum Dominum nostrum. *R.* Amen.

His dictis accedat ad infirmum, ut cognoscat, num sit bene) dispositus ad suscipiendum sacrum Viaticum, et utrum velit aliqua peccata confiteri; et illum audiat, atque absolvat: quamvis prius deberet esse rite confessus, nisi necessitas aliter urgeat. Postea facta de more confes-*

**) Iuvat hic inserere aliquos virtutum actus, quibus infirmus facile disponitur ad devote et fructuose suscipiendum SS. Viaticum.*

O mein Jesus! ich glaube fest Alles, was Du geoffenbaret hast; besonders glaube ich, daß Du wahrhaft, wirklich und wesentlich, mit Leib und Seele, mit Fleisch und Blut, mit Gottheit und Menschheit im allerheiligsten Sacramente des Altares gegenwärtig bist, weil Du, die ewige und unfehlbare Wahrheit, Solches gesagt hast.

O mein Jesus! ich hoffe auf Dich; ich hoffe von Dir kraft dieses heiligsten Sacramentes zu erlangen die ewige Seligkeit, so wie auch Alles, was mir dazu nothwendig und nützlich ist, weil Du allmächtiger, barmherziger und getreuer Gott, Solches versprochen hast.

O mein Jesus! ich liebe Dich von ganzem Herzen über Alles, weil Du bist das allerhöchste und liebenswürdigste Gut.

O mein Jesus! ich bereue alle Sünden meines ganzen Lebens, weil ich dadurch Dich, meinen gütigsten Gott, den ich jetzt über Alles liebe, erzürnt und beleidigt habe.

O mein Jesus! ich bete Dich an in diesem aller-

sione generali, sive ab infirmo, sive eius nomine ab alio, sacerdos dicit: Misereatur *etc.* Indulgentiam, *etc.*

Deinde facta genuflexione, accipit Sacramentum de vasculo, atque illud elevans ostendit infirmo, dicens: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi, *et more solito ter dicat:* Domine non sum dignus, ut intres sub tectum meum; sed tantum dic verbo, et sanabitur anima mea, *et infirmus simul cum sacerdote dicat eadem verba, saltem semel, submissa voce; tum sacerdos dans infirmo Eucharistiam, dicat:* Accipe frater (*vel* soror) Viaticum Corporis Domini nostri Jesu Christi, qui te custodiat ab hoste maligno, et perducat in vitam aeternam. Amen.

Si vero Communio non datur per modum Viatici, dicat more ordinario: Corpus Domini nostri Jesu Christi custodiat animam tuam in vitam aeternam. Amen.

Quod si mors immineat, et periculum sit in mora, tunc dicto, Misereatur, *etc. praedictis precibus omnibus, vel ex parte omissis, ei statim Viaticum praebeatur. Postea sacerdos abluat*

---

heiligsten Sacramente als meinen Herrn und Gott, als meinen Erlöser und Seligmacher.

O mein Jesus! ich bin nicht würdig, daß Du eingehest unter mein Dach; aber sprich nur ein Wort, so wird meine arme Seele gesund.

O mein Jesus! mein Herz verlangt und seufzet nach Dir; so komm denn, suche mich heim, stärke und erhalte mich in Deiner Gnade.

Der Leib unseres Herrn Jesu Christi bewahre meine Seele zum ewigen Leben. — Amen.

digitos, nihil dicens; et infirmo detur ablutio. Deinde dicat V. Dominus vobiscum, *R.* Et cum spiritu tuo.

Oremus. Domine sancte, Pater omnipotens, aeterne Deus, te fideliter deprecamur, ut accipienti fratri nostro (*vel* sorori nostrae) sacrosanctum Corpus Domini nostri Jesu Christi Filii tui, tam corpori, quam animae prosit ad remedium sempiternum: qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia saecula saeculorum. *R.* Amen.*)

---

*) *Multum iuvat has vel similes preces in gratiarum actionem cum infirmo recitare:*

Ich habe denjenigen gefunden, den meine Seele liebt; ich will ihn festhalten und nicht von mir lassen.

O mein Jesus! ich glaube an Dich, als an die ewige Wahrheit.

O mein Jesus! ich hoffe auf Dich, als auf die unendliche Güte und Barmherzigkeit.

O mein Jesus! ich liebe Dich von ganzem Herzen als das höchste, schönste und liebenswürdigste Gut. Hätte ich auch wohl noch ein Herz, wenn ich Dich nicht über Alles liebte?

O mein Jesus! woher kommt mir die Gnade, daß Du, mein Gott und Herr, Dich gewürdigt hast, zu mir armen Sünder zu kommen?

O mein Jesus! ich opfere Dir auf meinen Leib und meine Seele — Alles was ich bin und habe soll Deinem Dienste, Deiner Ehre gewidmet sein — handle mit mir nach Deinem Wohlgefallen.

Jesus Dir lebe ich! Jesus Dir sterbe ich! Jesus Dein bin ich im Leben und im Tode. Amen.

His expletis, si altera particula Sacramenti superfuerit (superesse autem semper debet, praeterquam in casu iam dicto) genuflectit, surgit, et accipiens vas cum Sacramento, facit cum eo signum Crucis super infirmum, nihil dicens, et reverenter illud deferens, ordine quo venerat, revertitur ad ecclesiam dicendo Psalmum, Laudate Dominum de coelis *etc. alios Psalmos et Hymnos, prout tempus feret. Cum pervenerit ad ecclesiam, ponit Sacramentum super Altare, adorat, deinde dicit:*

V. Panem de coelo praestitisti eis,
R. Omne delectamentum in se habentem.
V. Dominus vobiscum,
R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Deus, qui nobis sub Sacramento mirabili, passionis tuae memoriam reliquisti: tribue quaesumus, ita nos Corporis et Sanguinis tui sa-

---

Die Seele Christi heilige mich!
Der Leib Christi rette mich!
Das Blut Christi tränke mich!
Das Wasser der Seite Christi wasche mich!
Das Leiden Christi stärke mich!
O gütigster Jesu, erhöre mich!
In Deine heiligen Wunden verberge mich!
Von Dir laß nimmer scheiden mich!
Vor dem bösen Feinde beschütze mich!
In der Stunde meines Todes rufe mich!
Zu Dir zu kommen lade mich!
Mit Deinen Heiligen zu loben Dich!
In Deinem Reiche ewiglich. — Amen.

Der Leib unseres Herrn Jesu Christi bewahre meine Seele zum ewigen Leben. — Amen.

cra mysteria venerari; ut redemptionis tuae fructum in nobis iugiter sentiamus. Qui vivis et regnas cum Deo Patre, etc. Amen.

Deinde annuntiat indulgentias a summis Pontificibus concessas sanctissimum Sacramentum comitantibus. Postea cum Sacramento in pyxide velo cooperta faciat signum crucis super populum, nihil dicens. Postremo illud in loco suo reponat.

Quod si ob difficultatem aut longitudinem itineris, vel quia ea, qua decet veneratione Sacramentum ad Ecclesiam commode reportari non potest, sumpta fuerit una tantum particula consecrata, Sacerdos praedictis precibus recitatis, cum manu benedicit, et una cum aliis privato habitu, extinctis luminibus, umbella demissa, latente pyxide, ad Ecclesiam, vel domum quisque suam revertatur.

DE SACRAMENTO EXTREMAE UNCTIONIS.

(Ex Rit. Rom.)

Extremae unctionis Sacramentum a Christo Domino institutum, tamquam coelestis medicina non animae solum, sed etiam corpori salutaris, omni studio ac diligentia periculose aegrotantibus adhibendum est; et eo quidem tempore, si fieri possit, cum illis adhuc integra mens et ratio viget: ut ad uberiorem Sacramenti gratiam percipiendam, ipsi etiam suam fidem, ac piam animi voluntatem conferre possint, dum sacro liniuntur Oleo. *)

*) „Declaratur etiam, esse hanc unctionem infirmis adhibendam, illis vero praesertim, qui tam periculose

In quo illud in primis ex generali ecclesiae consuetudine observandum est, ut si tempus, et infirmi conditio permittat, ante extremam unctionem, Poenitentiae et Eucharistiae Sacramenta infirmis praebeantur.

Habeat igitur Parochus loco nitido*) et decenter ornato, in vase argenteo seu stanneo, diligenter custoditum sacrum Oleum infirmorum, quod singulis annis Feria v. in Coena Domini ab Episcopo benedictum, veteri combusto, renovandum est. Id tamen, si forte infra annum aliquo modo

---

„decumbunt, ut in exitu vitae constituti *videantur*.“ Conc. Trid. Sessio XIV. cap. 3.

Unde ad praebendum hoc Sacramentum exspectandum non est ultimum vitae tempus, sed conferri, ut primum *prudenter timetur de morte aegroti*, (ait Cat. Rom. II. VI. 9.) et gravissime peccant qui illud tempus aegroti ungendi observare solent, cum iam, omni salutis spe amissa, vita et sensibus carere incipiat, quia sic moribundus frustratur uberiori fructu sacramenti; dein quia, si forte reus esset peccati mortalis, cuius non recordatur, et compos rationis Sacramentum suscepisset, auxilio attritionis gratiam sanctificantem fuisset adeptus, qua alioquin privatur; demum quia virtute huius Sacramenti forte consecutus fuisset sanitatem corporis, si tempore congruo ipsi collatum fuisset. Quare suadendum videtur (cum Castropalao) ut detur extrema unctio statim ministrato Viatico, quia iam censetur infirmitas grave vitae periculum inducere.

*) Sacerdotes curam animarum exercentes non possunt pro sua commoditate apud se in domibus suis retinere sacrum oleum infirmorum, excepto tamen casu magnae distantiae ab ecclesia. S. R. C. 16 Dec. 1826.

ita deficiat, ut sufficere non posse videatur, neque aliud benedictum haberi queat, modico oleo non benedicto in minori quantitate superinfuso, reparari potest.

Oleum porro ipsum vel per se solum, vel in bombacio, seu re simili servari potest: sed ad evitandum effusionis periculum multo commodius ad infirmos defertur in bombacio.

Debet autem hoc Sacramentum infirmis praeberi, qui cum ad usum rationis pervenerint, tam graviter laborant, ut mortis periculum imminere videatur, et iis qui prae senio deficiunt, et in diem videntur morituri, etiam sine alia infirmitate.

Infirmis autem, qui dum sana mente et integris sensibus essent, illud petierunt, seu verisimiliter petiissent, seu dederint signa contritionis, etiamsi deinde loquelam amiserint, vel amentes effecti sint, vel delirent, aut non sentiant, nihilominus praebeatur.

Sed si infirmus, dum phrenesi aut amentia laborat, verisimiliter posset quidquam facere contra reverentiam Sacramenti, non inungatur, nisi periculum tollatur omnino.

Impoenitentibus vero, et qui in manifesto peccato mortali moriuntur, et excommunicatis, et nondum baptizatis penitus denegetur.

Non ministretur etiam proelium inituris, aut navigationem, aut peregrinationem, aut alia pericula subituris, aut reis ultimo supplicio mox afficiendis, aut pueris rationis usum non habentibus.

Si quis autem laborat in extremis, et periculum immineat, ne decedat antequam finiantur unctiones, cito ungatur, incipiendo ab eo loco: Per

istam sanctam unctionem, etc. ut infra: deinde si adhuc supervivat, dicantur orationes praetermissae, suo loco positae.

Si vero dum inungitur, infirmus decedat, presbyter ultra non procedat, et praedictas orationes omittat.

Quod si dubitet an vivat adhuc, unctionem prosequatur, sub conditione pronuntiando formam, dicens: Si vivis, per istam sanctam unctionem, etc. ut infra.

Si autem acciderit, infirmum post peccatorum suorum confessionem ad exitum vitae properare, tunc cum sacro Viatico poterit et Oleum infirmorum ad eum deferri, per ipsum Sacerdotem qui defert sacram Eucharistiam. Si tamen alius Presbyter vel Diaconus, qui Oleum sanctum deferat, haberi possit, per ipsum deferatur: qui superpelliceo indutus, cum Oleo sacro occulte delato sequatur Sacerdotem Viaticum portantem; et postquam infirmus Viaticum sumpserit, inungatur a Sacerdote.

In eadem infirmitate hoc Sacramentum iterari non debet, nisi diuturna sit, ut cum infirmus convaluerit, iterum in periculum mortis incidit.

Quinque vero corporis partes praecipue ungi debent, quas veluti sensuum instrumenta homini natura tribuit; nempe oculi, aures, nares, os, et manus: attamen pedes etiam et renes ungendi sunt; sed renum unctio in mulieribus, honestatis gratia, semper omittitur; atque etiam in viris, quando infirmus commode moveri non potest. Sed sive in mulieribus, sive in viris, alia corporis pars pro renibus ungi non debet.

Manus vero, quae reliquis infirmis interius ungi debent, Presbyteris exterius ungantur.

Dum oculos, aures, et alia corporis membra, quae paria sunt, Sacerdos ungit, caveat, ne altero ipsorum inungendo, Sacramenti formam prius absolvat, quam ambo huiusmodi paria membra perunxerit.

Si quis autem sit aliquo membro mutilatus, pars loco illi proxima inungatur, eadem verborum forma.

Huius autem Sacramenti forma, qua Sancta Romana Ecclesia utitur, solemnis illa precatio est, quam Sacerdos ad singulas unctiones adhibet, cum ait:

Per istam sanctam unctionem, et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid per visum, sive per auditum, etc. deliquisti.

Ordo ministrandi Sacramentum extremae unctionis. *)

Sacerdos igitur Sacramentum ministraturus, quatenus fieri poterit, parari curet apud infirmum mensam mappa candida coopertam, itemque vas, in quo sit bombacium, seu quid simile in septem globulos distinctum, ad abstergendas partes inunctas; medullam panis ad detergendos digitos, et aquam ad abluendas sacerdotis manus; cercam item candelam, quae deinde accensa ipsi ungenti lumen praebeat. Denique operam dabit, ut quanta poterit munditia ac nitore hoc Sacramentum ministretur.

Deinde convocatis clericis seu ministris, vel saltem uno clerico, qui crucem sine hasta, aquam

*) Ex Rit. Rom.

benedictam cum aspersorio, et librum Ritualem deferat, ipse parochus decenter accipit vas sacri olei infirmorum sacculo serico violacei coloris inclusum, illudque caute defert, ne effundi possit. Quod si longius iter peragendum, aut etiam equitandum sit, vel alias adsit periculum effusionis, vas olei sacculo aut bursa inclusum, ut dictum est, ad collum appendat, ut commodius et securius perferat. Procedat autem sine sonitu campanulae.

Cum perventum fuerit ad locum ubi iacet infirmus, sacerdos intrans cubiculum dicit:

Pax huic domui, *R.* Et omnibus habitantibus in ea.

Deinde deposito Oleo super mensam, superpelliceo stolaque violacea indutus, aegroto crucem pie deosculandam porrigit: mox in modum crucis eum aqua benedicta, et cubiculum et circumstantes aspergit, dicens Antiphonam Asperges, *etc. Quod si aegrotus voluerit confiteri, audiat illum, et absolvat. Deinde piis verbis illum consoletur, et de huius Sacramenti vi atque efficacia, si tempus ferat, breviter admoneat; et quantum opus sit eius animam confirmet, et in spem erigat vitae aeternae.* *)

---

*) *Quod facile fit recitando cum infirmo hanc vel similem orationem:*

Göttlicher Heiland! laß mich nun (auch noch) gestärkt werden durch das h. Sacrament der Oelung, welches Deine grenzenlose Barmherzigkeit für Deine kranken Gläubigen so liebevoll eingesetzt hat. Ich glaube fest, daß dieses Sacrament mir die Gesundheit des Leibes wiedergibt, wenn sie zu meinem

Heile nützlich ist; auch glaube ich, daß es mir Erleichterung in meiner Krankheit verschafft, mich stärkt wider die Versuchungen, und mir die Sünden, deren ich ohne mein Wissen vor Dir noch schuldig sein möchte, nachläßt; denn so lehrt Dein h. Apostel: „Ist Jemand krank unter euch, so rufe er die Priester der Kirche, daß sie über ihn beten, ihn mit Oel salben im Namen des Herrn, und das Gebet des Glaubens wird dem Kranken helfen; der Herr wird ihn erleichtern, und wenn er in Sünden ist, werden sie ihm vergeben werden.“ (Jac. V. 14.) Ich danke Dir, mein Gott, daß Du dieses Gnadenmittel auch für mich armen Kranken eingesetzt hast, und verlange mit Sehnsucht, dasselbe zu empfangen, damit ich völlig gereinigt werde von allen Sünden, die ich durch meine inneren und äußeren Sinne jemals begangen habe. Erfülle mein Herz immer mehr mit Haß und Abscheu gegen jede Uebertretung Deines Gesetzes, mit inbrünstiger Liebe zu Dir, und mit vollkommener Ergebung in Deinen heiligen Willen, damit ich die h. Oelung recht würdig, und zum Heile des Leibes und der Seele empfangen möge. Amen.

Mein Gott, ich bitte Dich um die Gnade, mir die heilige Oelung und alle Gnadenwirkungen dieses heiligen Sacramentes mitzutheilen, damit die Wunden meiner Seele geheilt werden. Ach, wie oft, o Gott, habe ich mich meiner Sinne bedient, um Dich zu beleidigen! Anstatt alle Glieder meines Leibes Dir zu weihen, habe ich sie mißbraucht, und sie zu Werkzeugen der Ungerechtigkeit und der Sünde gemacht. Mein Leib war durch die h. Taufe Dein Tempel geworden, und ich habe ihn oftmal entheiligt. Ich bitte Dich, o Herr, um Erbarmen, Ver-

zeihung und Mitleid. Alle meine Sünden reuen und schmerzen mich, und zwar deswegen, weil ich dadurch Dich beleidigt habe, Dich, mein höchstes Gut, das verdient unendlich und über Alles geliebt zu werden. Ich will Dich gewiß nie mehr beleidigen; verzeihe mir, o Herr, durch die unendlichen Verdienste des kostbaren Blutes und des Kreuztodes Deines Sohnes, meines göttlichen Erlösers, und tröste und beselige mich.

Mein liebevoller, mein gekreuzigter Jesu! ich küsse mit gerührtem Herzen die h. Wunden, die Du aus Liebe zu mir und zu meiner Erlösung empfangen hast. Mein theurer Jesu, durch die unendliche Liebe, welche Dich bewogen hat, an dem Kreuze zu sterben, erweise mir Deine Barmherzigkeit, verzeihe mir meine Sünden, theile mir alle Gnaden dieses Sacramentes mit, und wenn Du mich abrufest, so laß mich eingehen in's Himmelreich, um Dich mit allen Engeln und Heiligen zu loben und zu preisen in alle Ewigkeit. Amen.

Postea dicat:

V. Adiutorum nostrum in nomine Domini,

R. Qui fecit coelum et terram.

V. Dominus vobiscum,

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Introeat, Domine Jesu Christe, domum hanc sub nostrae humilitatis ingressu, aeterna felicitas, divina prosperitas, serena laetitia, caritas fructuosa, sanitas sempiterna: effugiat ex hoc loco accessus daemonum; adsint Angeli pacis, domumque hanc deserat omnis maligna discordia. Magnifica, Domine, super nos nomen

sanctum tuum: et benedic † nostrae conversationi: sanctifica nostrae humilitatis ingressum, qui sanctus et pius es, et permanes cum Patre et Spiritu sancto, in saecula saeculorum. Amen.

Oremus, et deprecemur Dominum nostrum Jesum Christum, ut benedicendo benedicat † hoc tabernaculum, et omnes habitantes in eo, et det eis Angelum bonum custodem, et faciat eos sibi servire ad considerandum mirabilia de lege sua: avertat ab eis omnes contrarias potestates: eripiat eos ab omni formidine, et ab omni perturbatione, ac sanos in hoc tabernaculo custodire dignetur. Qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus in saecula saeculorum. Amen.

Oremus. Exaudi nos, Domine sancte, Pater omnipotens, aeterne Deus: et mittere digneris sanctum Angelum tuum de coelis, qui custodiat, foveat, protegat, visitet, atque defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Quae orationes, si tempus non patiatur, ex parte, vel in totum poterunt omitti. Tum de more facta confessione generali, latino vel vulgari sermone, sacerdos dicat: Misereatur,*) *etc.* Indulgentiam, *etc.*

Antequam parochus incipiat ungere infirmum, moneat adstantes, ut pro illo orent; et ubi commodum fuerit, pro loco et tempore, et adstantium numero vel qualitate, recitent septem

*) Quando aegrotus Viatico et extrema Unctione simul reficitur *Confiteor* bis debet recitari. *S. C. Indulg.* 5 *Febr.* 1841.

Psalmos poenitentiales cum litaniis, vel alias preces, dum ipse unctionis Sacramentum administrat. Mox dicat:

In nomine Patris †, et Filii †, et Spiritus † sancti, extinguatur in te omnis virtus diaboli per impositionem manuum nostrarum, et per invocationem omnium sanctorum Angelorum, Archangelorum, Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum, atque omnium simul Sanctorum. Amen.

Deinde intincto pollice in oleo sancto in modum crucis ungit infirmum in partibus hic subscriptis, aptando proprio loco verba formae in hunc modum:

Ad oculos. Per istam sanctam unctionem † et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid per visum deliquisti. Amen.

Minister vero, si est in sacris, vel ipsemet sacerdos post quamlibet unctionem tergat loca inuncta novo globulo bombacii, vel rei similis, eumque in vase mundo reponat, et ad ecclesiam postea deferat, comburat, cineresque proiiciat in sacrarium.

Ad aures. Per istam sanctam unctionem † et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid per auditum deliquisti. Amen.

Ad nares. Per istam sanctam unctionem † et suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus quidquid per odoratum deliquisti. Amen.

Ad os, compressis labiis. Per istam sanctam unctionem † et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid per gustum et locutionem deliquisti. Amen.

Ad manus. Per istam sanctam unctionem † et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid per tactum diliquisti. Amen.

Et adverte: quod sacerdotibus, ut dictum est, manus non inunguntur interius, sed exterius.

Ad pedes. Per istam sanctam unctionem † et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid per gressum deliquisti. Amen.

Ad lumbos, sive renes. Per istam sanctam unctionem † et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid per lumborum delectationem deliquisti. Amen.

Haec autem unctio ad lumbos, ut dictum est, omittitur semper in feminis, et etiam in viris, qui ob infirmitatem vix, aut sine periculo moveri non possunt.

Quibus omnibus peractis, sacerdos dicit:

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster, etc.

V. Et ne nos inducas in tentationem,
R. Sed libera nos a malo.
V. Salvum fac servum tuum,
R. Deus meus sperantem in te.
V. Mitte ei Domine auxilium de sancto,
R. Et de Sion tuere eum.
V. Esto ei Domine turris fortitudinis,
R. A facie inimici.
V. Nihil proficiat inimicus in eo,
R. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.
V. Domine exaudi orationem meam,
R. Et clamor meus ad te veniat.
V. Dominus vobiscum,
R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Domine Deus, qui per Apostolum

tuum Iacobum locutus es: Infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros ecclesiae, et orent super eum, ungentes eum Oleo in nomine Domini: et oratio fidei salvabit infirmum, et alleviabit eum Dominus: et si in peccatis sit, remittentur ei: cura, quaesumus, Redemptor noster, gratia sancti Spiritus languores istius infirmi, eiusque sana vulnera, et dimitte peccata, atque dolores cunctos mentis et corporis ab eo expelle, plenamque interius et exterius sanitatem misericorditer redde, ut ope misericordiae tuae restitutus, ad pristina reparetur officia. Qui cum Patre et Spiritu sancto vivis et regnas Deus in saecula saeculorum. Amen.

Oremus. Respice, quaesumus Domine, famulum tuum N. in infirmitate sui corporis fatiscentem, et animam refove, quam creasti: ut castigationibus emendatus, se tua sentiat medicina salvatum. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Oremus. Domine sancte, Pater omnipotens, aeterne Deus, qui benedictionis tuae gratiam aegris infundendo corporibus, facturam tuam multiplici pietate custodis: ad invocationem tui nominis benignus assiste, ut famulum tuum ab aegritudine liberatum, et sanitate donatum, dextera tua erigas, virtute confirmes potestate tuearis, atque ecclesiae tuae sanctae, cum omni desiderata prosperitate restituas. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Ad extremum, pro personae qualitate, salutaria monita breviter praebere poterit, quibus infirmus ad moriendum in Domino confirmetur

et ad fugandas daemonum tentationes roboretur. *)

Denique aquam benedictam, et crucem, nisi aliam habeat, coram eo relinquet, ut illam frequenter aspiciat et pro sua devotione osculetur et amplectatur.

Admoneat etiam domesticos et ministros infirmi, ut si morbus ingravescat, vel infirmus incipiat agonizare, statim ipsum parochum accersant, ut morientem adiuvet, ejusque animam Deo commendet: sed si mors immineat, priusquam discedat, sacerdos animam Deo rite commendabit.

Quae autem pertinent ad visitationem curamque infirmorum, et ad iuvandos morientes,

---

*) Quem in finem poterit sacerdos cum infirmo hanc vel similem orationem recitare:

Ich danke Dir von Herzen, mein göttlicher Erlöser, daß Du auch durch das Sacrament der heil. Oelung meine Seele gestärkt und geheiligt hast. Ich hoffe, daß jetzt alle meine Sünden getilgt sind, und daß dasjenige, was an meiner Buße und Beichte vielleicht mangelhaft war, durch die Gnade dieses h. Sacramentes ersetzt worden sei. Demnach will ich alle Sorgen fahren lassen, und mich Deiner Barmherzigkeit getrost überlassen; ich hoffe auch, daß Du mich wieder gesund machen wirst, wenn ein längeres Leben mir nützlich ist; und wo nicht, so freue ich mich, o süßer Heiland! mit reinem Herzen bald in die ewige Ruhe eingehen zu dürfen; denn Ein Tag bei Dir im Himmel ist besser, als tausend Jahre hier auf Erden. Laß mich die Gnade Deiner h. Sacramente nie wieder verlieren.

ad commendationem animae, infra suis locis praescribuntur.

Commoditatis gratia hic sequitur quae alio loco ponenda esset.

Formula ad impertiendam indulgentiam plenariam in articulo mortis.*)

(Juxta formulam praescriptam a Benedicto XIV in Bulla „*Pia mater*“ 5. April. 1747.

V. Adiutorium nostrum † in nomine Domini,
R. Qui fecit coelum et terram.

Ant. Ne reminiscaris, Domine, delicta famuli tui (*vel* ancillae tuae), neque vindictam sumas de peccatis ejus. Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster, etc.

V. Et ne nos inducas in tentationem,
R. Sed libera nos a malo.
V. Salvum fac servum tuum, (*vel* ancillam tuam,)
R. Deus meus sperantem in te.
V. Domine, exaudi orationem meam,
R. Et clamor meus ad te veniat.
V. Dominus vobiscum,
R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Clementissime Deus, Pater, misericordiarum, et Deus totius consolationis, qui neminem vis perire in te credentem, atque sperantem, secundum multitudinem miserationum tuarum respice propitius famulum tuum N. (*vel* famulam tuam, quem (*vel* quam) tibi vera fides, et spes christiana commendant. Visita eum, (*vel*

*) Etiam pueris, qui ob defectum aetatis primam communionem nondum instituerunt, impertienda est. S. Indulg. Congr. 16 Dec. 1826.

eam) in salutari tuo, et per Unigeniti tui passionem et mortem, omnium ei delictorum suorum remissionem, et veniam clementer indulge: ut ejus anima in hora exitus sui te judicem propitiatum inveniat, et in sanguine ejusdem Filii tui ab omni macula abluta transire ad vitam mereatur perpetuam. Per eundem Christum Dominum nostrum.

Tum dicto ab uno ex clericis astantibus: Confiteor, *etc. Sacerdos dicat:* Misereatur. *etc.*

Deinde:

Dominus noster Jesus Christus, Filius Dei vivi, qui beato Petro Apostolo suo dedit potestatem ligandi, atque solvendi, per suam piissimam misericordiam recipiat confessionem tuam, et restituat tibi stolam primam, quam in baptismate recepisti: et ego facultate mihi ab Apostolica Sede tributa, indulgentiam plenariam, et remissionem omnium peccatorum tibi concedo. In nomine Patris †, et Filii, et Spiritus sancti. Amen.

Per sacrosancta humanae reparationis mysteria remittat tibi omnipotens Deus omnes praesentis, et futurae vitae poenas, paradisi portas aperiat, et ad gaudia sempiterna perducat. Amen.

Benedicat te omnipotens Deus, Pater † et Filius, et Spiritus sanctus. Amen.

Si vero infirmus sit morti proximus, ut neque confessionis generalis, neque precum tempus suppetat, Sacerdos statim ei benedictionem impertiatur, dicens: Dominus noster, etc.

Et si mors proxime urgeat, dicat: Indulgentiam plenariam et remissionem omnium peccatorum tibi concedo in nomine Patris †, et Filii, et Spiritus sancti. Amen.

Quaesita de indulgentia in articulo mortis.*)

Quaer. 1° Utrum sufficiat recitatio confessionis, i. e. *Confiteor* in Sacramento Poenitentiae habita, pro recitatione illius praescriptae, quando impertienda est benedictio cum indulgentia in articulo mortis?

Resp. *Negative, iuxta praxim et rubricas, nisi necessitas urgeat.*

Quaer. 2° Utrum necesse sit, tribus vicibus recitare *Confiteor,* quando administratur sacrum Viaticum, extrema Unctio ac Indulgentia in articulo mortis impertitur?

Resp. *Affirmative, iuxta praxim et rubricas.*

Quaer. 3° Utrum infirmus pluries lucrari possit indulgentiam plenariam in articulo mortis, a pluribus sacerdotibus facultatem habentibus impertiendi?

Resp. *Negative in eodem mortis articulo.*

Quaer. 4° Utrum sacerdos valide conferat indulgentiam plenariam in articulo mortis, omissa formula a Summo Pontifice praescripta ob libri deficientiam?

Resp. *Negative, quia formula non est tantum directiva, sed praeceptiva.*

DE SACRAMENTO MATRIMONII.

I. Instructio Ritualis Romani.

Parochus admonitus de aliquo matrimonio in sua parochia contrahendo, primum cognoscat ex his, ad quos spectat, qui et quales sint qui ma-

*) S. C. Indulg. in Valentinen. die 5 Febr. 1841. (Correspondance Romaine 14 Maii 1851. n. 64.

trimonium contrahere volunt; an inter eos sit aliquod canonicum impedimentum; utrum sponte, libere, et secundum honestatem Sacramenti velint contrahere; utrum sint in aetate legitima; ut vir saltem quatuordecim, mulier vero duodecim annos expleverit, et uterque sciat rudimenta fidei, cum ea deinde filios suos docere debeant.

Noverit ex probatis auctoribus, quae sint canonica impedimenta matrimonii contrahendi, et quae contractum dirimant; et qui sint gradus consanguinitatis et affinitatis, et item cognationis spiritualis ex Baptismi vel Confirmationis Sacramento contractae.

Habeat in primis ipse bene cognita praecepta illa omnia, quae in matrimoniis rite conficiendis servari oportere, sacri canones, et praecipue sancta Synodus Tridentina iussit; dabitque operam, ut illa in parochia sua accurate exacteque serventur.

Praesertim vero meminerit, matrimonia inter raptorem et raptam, dum ipsa in raptoris potestate manserit, inita, necnon clandestina, et quaelibet matrimonia, quae aliter quam praesente parocho, vel alio sacerdote de ipsius parochi vel Ordinarii licentia, et duobus vel tribus testibus contrahuntur, ex ipsius Concilii decretis irrita omnino ac nulla esse.

Est autem proprius parochus, qui adesse debet, is, in cuius parochia matrimonium celebratur, sive viri sive mulieris.

Caveat praeterea parochus, ne facile ad contrahendum matrimonium admittat vagos et peregrinos, et qui incertas habent sedes; neque item eos, qui antea coniugati fuerunt; ut sunt uxores

militum, vel captivorum, vel aliorum, qui peregrinantur; nisi diligenter de iis omnibus facta inquisitione, et re ad Ordinarium delata, ab eoque habita de eiusmodi matrimonii celebrandi licentia, quae gratis concedatur.

Antequam matrimonium contrahatur, *ter a proprio contrahentium parocho continuis diebus festis in ecclesia intra Missarum solemnia ad ipsius Concilii praescriptum publice denuntietur, inter quos matrimonium sit contrahendum.*

Si vero vir et mulier parochiae sint diversae, in utraque parochia fiant denuntiationes: quibus denuntiationibus factis, si nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonii procedatur. Sed si quid obstat, ultra parochus non procedat.

Quod si aliquando probabilis fuerit suspicio, vel alia rationabilis causa subsit, arbitrio Episcopi, matrimonium malitiose impediri posse, si tot praecesserint denuntiationes, tunc de licentia Ordinarii, vel una tantum fiat denuntiatio, vel saltem parocho, et duabus vel tribus testibus praesentibus matrimonium celebretur. Deinde ante illius consummationem denuntiationes in ecclesia fiant; ut si aliqua obsunt impedimenta, facilius detegant, nisi aliter Ordinarius ipse expedire iudicaverit.

Has autem denuntiationes parochus facere non aggrediatur, nisi prius de utriusque contrahentis libero consensu sibi bene constet.

Si vero infra duos menses post factas denuntiationes matrimonium non contrahatur, denuntiationes repetantur, nisi aliter Episcopo videatur.

Denuntiationes autem fiant hoc modo. Inter Missarum solemnia parochus populum admoneat in hanc sententiam vulgari sermone:

Notum sit omnibus hic praesentibus, quod N. vir, et N. mulier, ex tali vel tali familia, et parochia, Deo adiuvante, intendunt inter se contrahere matrimonium. Proinde admonemus omnes et singulos, ut si quis noverit aliquod consanguinitatis, vel affinitatis, aut cognationis spiritualis, vel quodvis aliud impedimentum inter eos esse, quod matrimonium contrahendum invicem impediat, illud quam primum nobis denuntiare debeat; et hoc admonemus primo, si fuerit prima; vel *secundo,* si fuerit secunda; vel *tertio,* si fuerit tertia denuntiatio.

Moneat parochus coniuges, ut ante benedictionem sacerdotalem in templo suscipiendam in eadem domo non cohabitent, neque matrimonium consumment, nec etiam simul maneant, nisi aliquibus propinquis, vel aliis praesentibus; quae benedictio a nullo alio, quam ab ipso parocho, seu ab alio sacerdote de ipsius parochi vel Ordinarii licentia, fieri debet.

Caveat etiam parochus, ne quando coniuges in primis nuptiis benedictionem acceperint, eos in secundis benedicat, sive mulier, sive etiam vir ad secundas nuptias transeat. Sed ubi ea viget consuetudo, ut si mulier nemini umquam nupserit, etiamsi vir aliam uxorem habuerit, nuptiae benedicantur, ea servanda est. Sed viduae nuptias non benedicat, etiamsi eius vir numquam uxorem duxerit.

Matrimonium in ecclesia maxime celebrari decet; sed si domi celebratum fuerit praesente pa-

rocho et testibus, sponsi veniant ad ecclesiam benedictionem accepturi, et tunc caveat sacerdos, ne iterum a contrahentibus consensum exigat; sed tantum benedictionem illis conferat, celebrata Missa, ut infra dicetur.

Admoneantur praeterea coniuges, ut antequam contrahant, sua peccata diligenter confiteantur et ad sanctissimam Eucharistiam, atque ad matrimonii Sacramentum suscipiendum pie accedant,*) et quomodo in eo recte et christiane conversari debeant, diligenter instruantur ex divina scriptura, exemplo Tobiae et Sarae, verbisque Angeli Raphaelis eos edocentis, quam sancte coniuges debeant convivere.

Postremo meminerint parochi, a Dominica prima Adventus usque ad diem Epiphaniae et a feria quarta Cinerum usque ad Octavam Paschae inclusive solemnitates nuptiarum prohibitas esse, ut nuptias benedicere, sponsam traducere, nuptialia celebrare convivia. Matrimonium autem omni tempore contrahi potest. Nuptiae vero, qua decet modestia et honestate fiant; sancta enim res est matrimonium, sancteque tractandum.

Quae omnia fere ex sacri Concilii Tridentini decretis desumpta et item alia, quae ibi de matrimonio rite contrahendo praecipiuntur, sunt diligenter observanda.

---

*) Sancta Synodus coniuges hortatur, ut antequam contrahant, vel saltem triduo ante matrimonii consummationem sua peccata diligenter confiteantur et ad sanctissimum Eucharistiae Sacramentum pie accedant. Conc. Trid. Sess. 24. de reform. matrim. Cap. 1. — Parochus commendet ipsis confessionem generalem.

2. Variae instructiones ex theologia morali et ex iure canonico.

De sponsalibus.

Sponsalia sunt *promissio futuri matrimonii vera, voluntaria, deliberata et mutua, signo aliquo sensibili expressa inter personas determinatas et de iure ad contrahendum habiles.*

Omnia sponsalia, sive publice sive clandestine sint contracta, hisce conditionibus vestita, vera et rata subsistunt et *ex iure naturali* gravem inducunt obligationem tum contrahendi matrimonium, tempore praefixo, vel congruo, tum non transeundi ad alia vota; *ex iure canonico* autem pariunt impedimentum *publicae honestatis,* quod perdurat etiam sponsalibus solutis, dummodo vere omnes dictae conditiones*) aderant.

Obligatio sponsalium etiam iuramento firmatorum *ex utraque parte tollitur* aut exstinguitur:

1. per consensum mutuo (etiam sine causa) revocatum;

2. per dissensum unius partis pubertatem adeptae, si impuberis contraxit, tempore autem impubertatis solvere prohibetur;

3. per susceptionem ss. ordinum, vel professionem religiosam;.

---

*) Sponsalia, quae fiunt dum subest impedimentum dirimens, sunt nulla, nec pariunt impedimentum publicae honestatis. Sponsalia cum parte acatholica contracta ut sponsalitia omnino nulla sunt, tam in foro externo, quam interno, nec nascitur ex iis fides sponsalitia, quia, quod vetitum est, nemo potest spondere contrahi tamen potest obligatio moralis, qua vel petenda sit dispensatio, vel facienda restitutio.

4. per impedimentum matrimonii superveniens;
5. per conditionem appositam non impletam.

Una vero pars tantummodo potest resilire, si voluerit, quando ad id altera pars ipsi causam praebuerit:

1. per matrimonium cum alia persona *valide* etsi *illicite* initum, quia supervenit impedimentum ligaminis; ex parte tamen ita contrahente manet obligatio parti laesae satisfaciendi, ac damna resarciendi;
2. per fornicationem alterius partis, sponsalia aut subsequentem, aut antecedentem, ignoratam;
3. per discessum in alias terras inscia aut invita altera parte, ac diuturnam in iis absentiam vel nimiam nuptiarum dilationem;
4. per ingressum in novitiatum ordinis religiosi;
5. per sponsalia cum alia persona inita;*)
6. licet etiam uni resilire, si ex parte alterius notabilis mutatio in bonis sive animi, sive corporis, sive fortunae contingat, quae, si fuisset cognita, contractum impedisset.

De examine sponsorum.

Parochus tam ratione officii sui, quam etiam lege positiva tenetur ex ipsis sponsis **) exquirere an omnia adsint requisita, ut matrimonium iuxta leges ecclesiae valide et licite contrahere possint. Quod fit per examen sponsorum, in quo

*) Nova sponsalia, quae post sponsalia jam valide cum alia contracta ineuntur cum tertia, *ipso iure* sunt *nulla* pro foro tam interno quam externo.

**) Expedit, ut hoc faciat antequam proclamationes in ecclesia fiant; quia non raro hoc examine inveniuntur impedimenta.

parochus, qui proclamationes et copulationem facturus est*) tum sponsum, tum sponsam *seorsim*, interrogare debet:

a. an sponte et vero cum animi consensu utraque pars matrimonium contrahere intendat;

b. an voto castitatis, promissione matrimonii alteri facta, vel alio impedimento sint ligati. Debita prudentia verbisque modestis, ubi opus videtur, ad impedimentum affinitatis ex copula illicita cum consanguineis alterius partis habita advertendum est, nec minus ad crimen incestus inter sponsos forsan patratum casu, quo impedimento ligantur et dispensatione indigent.

c. si sponsi sint filii aut filiae familias, aut minores, parochus exploret, an de consensu parentum, vel eorum, qui parentum locum tenent, sponsalia contraxerint.

d. an separate vivant tam die, quam nocte; vel si prius sub eodem tecto habitaverint, an ex tempore sponsalium separati fuerint.

e. an sint catholici et in fide catholica sufficienter instructi.**)

f. quibus in locis ultimis annis degerint et quamdiu in singulis locis.**)

De proclamationibus.

Proclamationes (seu banna) sunt promulgationes publicae matrimonii a sponsis ineundi, factae coram populi frequentia eum in finem, ut si quis

*) Nisi consuetudo, praxis aut statuta particularia aliud exigant.

**) De hoc puncto examen simul cum utraque parte institui potest.

ex populo aliquod impedimentum inter contrahere volentes nosset, illud quam primum ad praecavenda varia mala ad parochum deferat; necnon ut populus ad supernam benedictionem futuris coniugibus suis precibus impetrandam excitetur. Maximi momenti est, probe intelligere illud Concilii Trid. Decret. de reform. matrimon. c. 3. „antequam matrimonium contrahatur, ter a proprio contrahentium parocho continuis diebus festis in ecclesia intra missarum*) solemnia publice denuntietur, inter quos matrimonium sit contrahendum."

1. Qua in parochia fieri debent proclamationes?

Resp. „in propria parochia" Propria parochia vero est illa, in qua nupturientes, quo tempore proclamationes fiunt, vel verum domicilium vel quasi domicilium habent.

Ad *domicilium verum* alicubi acquirendum requiritur habitatio cum voluntate ibi semper habitandi.

Ad *quasi domicilium* sufficit habitatio cum voluntate ibi manendi notabili tempore, vel maiori parte anni; quod saepe pro magna parte moraliter ex circumstantiis ac communi existimatione erit colligendum.

Benedictus XIV ex S. C. C. decisionibus hanc commorationem saltem per spatium unius mensis durare debere docet. Constit. *Paucis abhinc* 19. Mart. 1758.

*) Proclamationes quandoque, iusta tamen ex causa, fieri possunt inter solemnes Vesperas. (S. *C. C.* 25. *Oct.* 1856.)

Quasi domicilium habere censentur studiosi in academiis, milites in praesidiis, opifices ac famuli, qui maiori anni parte alicubi habitant, vel habitatum venerunt, unde et communionem paschalem ibidem recipere tenentur.

Si sponsi ex diversis parochiis sunt, in utriusque parochia fieri debent proclamationes; si quis plura habet vera domicilia, in singulis parochiis fieri debent proclamationes.

Si quis praeter verum domicilium acquisivit quasi domicilium, in utraque parochia fieri debent proclamationes, dummodo in loco quasi-domicilii per integrum mensem habitaverit; si secus, sufficit, ut proclamatio solum in vero domicilio peragatur.

Si quis veteri domicilio relicto, novum incoluerit, triplex evenire potest casus:

a. si nondum sex menses praeterlapsi sunt, ex quo vetus domicilium reliquit, et simul in novo domicilio nondum per mensem integrum habitavit, solummodo in veteris domicilii parochia fiunt proclamationes, licet copulatio pertineat ad novi domicilii parochum.

b. Si post domicilii mutationem unus saltem mensis, nondum tamen medius annus effluxit, in utriusque domicilii parochia fieri debent proclamationes.

c. Si post mutationem domicilii medius annus peractus est, solummodo in novi domicilii parochia fieri debent proclamationes.

Si nupturiens ultimis annis passim in loco originis, vel parentum versatus quidem est, sed iam per annum integrum, ex quo sui iuris est, in alio loco statuit proprium ac verum domicilium, sufficit proclamatio in hoc loco; si autem verum

quidem fundavit domicilium, sed nondum per sex menses ibi habitavit, proclamatio tam in hoc vero, quam in ultimo quasi domicilio erit facienda.

Si nupturiens, licet proprium domicilium fixerit, ultimis annis ita frequenter et per longiora temporis spatia in loco originis vel parentum est versatus, ut praeter domicilium ab ipso electum etiam illa loca tanquam domicilia retinuisse videatur, in iisdem etiam fieri debet proclamatio.

Minores proclamari debent tum in parochia, in qua habitant, tum in parochia parentum aut eorum, sub quorum potestate sunt in ordine ad matrimonium.

Famuli proclamari debent in parochia heri apud quem ab uno saltem anno famulantur. Qui perpetuo laborant, vel famulantur in una parochia, et in altera fixam habent domum vel cubiculum, in ista posteriori publicandi sunt.

Milites proclamandi sunt in praesidiis seu locis ubi degunt, et insuper in parochia parentum, si sint minores, et, si sint maiores, in loco, in quo residebant ante militiam.

Nupturientes *vagi* praeter proclamationem in parochia, ubi tempore nuptiarum commorantur, etiam in loco originis, vel saltem ubi diutius commorati sunt, proclamari debent.

Pro Archidioecesi Coloniensi hac de re extat decretum Josephi Clementis, Archiepiscopi et Electoris d. d. 26. Sept. 1718, huius tenoris:....

„.... *declaramus, imprimis ex responso S.* „*Congregationis Concilii Tridentini interpretum,* „*propriam parochiam, in qua proclamandi sunt*

„sponsi, esse illam, in qua contrahentes habi-„tant, quo tempore matrimonium contrahunt. „Quando autem noviter aliquis inhabitare pa-„rochiam coeperit, priori, in qua diu habitavit, „deserta, hoc imposterum observabitur: Si in-„fra sex menses veterem parochiam quis mu-„tavit cum nova, proclamationes fiant in utra-„que, et a veteri parochia afferantur solae te-„stimoniales de non reperto canonico impedi-„mento: si vero per sex saltem menses inco-„luerit novam, necesse non erit, eum in alia, „nequidem originis (exceptis casibus infra no-„tatis) proclamari; sed satis est, si id fiat in „parochia, quam modo inhabitat. Si tamen ta-„lis proclamandus minus esset in parochia no-„tus, testimonia a parocho loci, in quo diutius „habitavit, seu in qua magis possit esse notus, „necnon etiam originis, pastori suo moderno ante „afferat, quam copuletur. Quod idem in casu „transmigrationis etiam non novissimae, sed „antiquae, prudens parochus, si consideratis „sponsi aut sponsae aetate, aut aliis circumstan-„tiis de impedimento aliquo dubitet, observabit. „Circa famulos, ancillas, studiosos et milites, „qui quasi domicilium alicubi duntaxat habent, „et non fixum, modoque in uno loco per unum „aut alterum annum, modo in alio loco per si-„mile spatium habitant, et sic frequenter, et „pro lubitu mutant, atque discedunt, seu etiam „ad longum tempus negotiorum causa in aliquo „loco commorantur, statuimus, ut praeter pro-„clamationes in locis antiquae et recentioris ha-„bitationum, seu etiam diuturnioris morae, supra-„dicto modo factas, seu praeter eorundem loco-

„rum parochorum testimonia, etiam in locis origi-„nis proclamentur, aut saltem ab ejusdem loci „parocho testimonia libertatis sui status pro-„ducant. Ne autem sponsi ex hac multipli-„citate proclamationum seu afferendorum testi-„moniorum extraordinarie graventur, serio man-„damus, ut pro iisdem proclamationibus seu te-„stimoniis non nisi semel simplicia jura inter „pastores habitationum et originis pro rata „dividenda solvantur.“

2. Quibus ex causis super proclamationibus dispensatur?

1. Ut proclamationes totaliter remittantur praeter eam, quam Rituale Romanum proponit, usu veniunt sequentes causae:

a) verecundia vel infamia contrahentium, si nimirum ipsorum conditio ita est parata, ut per publicas proclamationes honorem suum laederent; e. g. si iam ab omnibus pro veris et legitimis coniugibus habentur, dum tamen in concubinatu vivunt.

b) si matrimonium legitima forma contractum, sed ex impedimento occulto invalidum, in foro externo coram parocho et testibus debet revalidari.

c) Si quis in mortis articulo constitutus, vel ob salvandam conscientiam, vel ad reparandum honorem, aut ad prolem legitimandam ducere debeat mulierem ab ipso corruptam, vel concubinam.

2. Ut una vel altera proclamatio ex concessione Ordinarii in diem ferialem transferatur, aut etiam penitus remittatur, iustae quidem requiruntur causae, sed sufficiunt minus graves v. g.

a. Magna disparitas inter contrahentes.

b. Si imminet tempus clausum et urget honestum motivum matrimonium statim celebrandi.

c. Si periculum est in mora v. g. ne sponsus mutet voluntatem; ne exoriantur scandala ac inimicitiae; ne concubinarii, licet ad tempus separati, recidant in carnale commercium.

d. Si ex nuptiarum dilatione rationabiliter timeatur notabile damnum temporale aut pro una, aut pro utraque parte.

e. Si sponsus sponsam alias honestam defloravit, et ex nuptiarum dilatione periculum immineat ne ante matrimonium edat prolem.

f. Si per nuptias statim celebrandas sponsa liberetur ex manibus iniqui tutoris.

De impedimentis matrimonii.

Impedimentum matrimonii est defectus alicuius conditionis a competenti lege aut pro validitate, aut pro liceitate eiusdem requisitae.

Quae obstant, ne valide contrahatur matrimonium, dicuntur impedimenta dirimentia; quae vero impediunt, ne licite ineatur, nuncupantur impedimenta prohibentia, seu impedientia.

I. De impedimentis impedientibus.

Impedimenta impedientia exprimi solent hoc versu:

Sacratum tempus, vetitum, sponsalia, votum, quibus plurimi adiungunt impedimentum mixtae religionis.

1. Sacratum sive clausum tempus ex *decr. Conc. Trid. sess. 24. cap. 10. de reform. matrim.*

est a Dom. I. Adventus usque in diem Epiphaniae, et a feria IV. Cinerum usque in octavam Paschae, utrimque inclusive. — Non quidem matrimonii contractio, sed solum nuptiarum solemnitates interdicuntur. Inter has autem solemnitates recensentur nuptiarum benedictio solemnis dari solita intra missam, et ipsa missa pro sponso et sponsa, sponsae in domum traductio, convivia atque tripudia.

2. **Vetitum ecclesiae** est prohibitio ecclesiasticae potestatis speciali de causa procedens, v. g. si adsit suspicio alicuius impedimenti, de quo veritas, inquirenda est; si quis contra matrimonium intercedit; si deficit scientia catechismi, vel consensus parentum, vel confessio peccatorum; si desunt testimonia, aut alia documenta necessaria etc.

3. **Sponsalia,** ubi valide cum una persona inita sunt, nec legitime dissoluta, ipso naturali iure impediunt matrimonium cum quacumque alia persona contrahendum.

4. **Votum,** per quod hic intelligitur votum simplex castitatis, vel non nubendi, vel ingrediendi religionem, vel suscipiendi ordines sacros.

5. **Mixta religio.** i. e. catholica et acatholica attamen christiana.

Haec conjugia nulla quidem lege ecclesiastica irritantur; ecclesia tamen ea semper prohibuit et detestata est; ac consequenter plane illicita sunt. Huius prohibitionis ratio praecipua haec est, quod cum haereticis communicare in sacris ex unanimo consensu theologorum non liceat, quod

tamen faciunt qui matrimonium cum iis ineunt. Nam vel simul sacramentum conficiunt, et sibi mutuo administrant, si nempe minister huius sacramenti sint ipsi contrahentes, quod modo certum est; vel saltem simul illud percipiunt, si, quod quidam immerito opinati sunt, sacerdos ejusdem minister existeret; et sic pars catholica ansam praebet parti haereticae violandi sanctitatem sacramenti. Utrumque autem et illicitum et sacrilegum esse, nemo dubitat, inquit Benedictus XIV *de Syn. dioeces. l. VI. cap. V. num. 3.* His adde *pericula perversionis,* vel saltem *indifferentismi,* vel *pravae liberorum educationis, dissidiorum* inter membra familiae, quod illis conjugiis ob diversitatem religionis frequenter imminet. Periculo tandem exponitur *fides matrimonii,* cum pars haeretica ex causis utique levissimis matrimonii vinculum solvere et ad alias nuptias transire possit. Imo, si tale periculum reapse locum habeat, illicitum est tale matrimonium ipso jure naturali; si vero illud minime timendum sit in casu quodam particulari, adhuc lege ecclesiastica a conciliis et summis Pontificibus lata, prohibitum manet hoc conjugium, sine cujus proin relaxatione licite iniri non potest; non enim lex generalis obligare desinit, licet in uno alterove casu cesset ejus motivum.

Cum hic agatur de universali totius ecclesiae disciplina ac lege, sequitur, summum legislatorem, i. e. solum Romanum Pontificem ab illo impedimento prohibente dispensare posse, exclusis omnino episcopis, nisi a Summo Pontifice dispensandi facultatem obtinuerint.

Ubi *graves ob causas* *) Apostolica Sedes huiusmodi matrimonia mixta ineundi facultatem impertitur, minime positive approbat, sed aegre tantum patitur, semper opportunas conditiones **) quocun-

*) Ut causae sat graves sint, ex mente S. Sedis tales esse debent, quae *ad publicum magis bonum conducant.* Eiusmodi forent a) si princeps acatholicus exhibitis cautionibus ducere velit catholicam, indeque magna catholicae religionis commoda forent speranda; b) si spes probabilis adsit, ut familia acatholica ad fidem veram inclinans, per matrimonium mixtum ad ecclesiam revertatur; c) si matrimonium mixtum unicum sit remedium, ut liberi iam ex alio matrimonio mixto procreati, in religione catholica educentur; d) si magna scandala ex diffamatione, gravidatione vel alio modo oritura evitari nequeant, nisi per matrimonium mixtum.

Causae vero, quae privata commoda magis respiciunt v. g. aetas superadulta, angustia loci, incompetentia dotis, bonum pacis, sponsalia bona fide contracta, ob quae timendum foret ne sponsa remaneret innupta ac diffamata, non quidem per se de sensu S. Sedis facile sufficiunt, attamen earundem causarum ratio habetur, dummodo aliae rerum circumstantiae concurrant, quibus illis pondus accrescat.

**) i. e. tales, quae pro cuiusque casus natura ac circumstantiis sufficiant, ad habendam certitudinem moralem ad licite agendum requisitam. Judicium, *an* et *quanam forma* cautiones sufficiant, relinquitur ei, qui dispensationem concedit; nulla absolute pro omnibus casibus praescripta est forma. Juxta hodiernam praxim in pluribus dioecesibus utraque pars *seorsim* ac separate, et quidem pars acatholica *vel loco iuramenti*, vel *sub formali etiam iuramento* ad protocollum coram duobus testibus promissiones emittit; et quidem *pars acatholica promittit*: 1) se partem catholicam in libero exercitio religionis catholicae

que in casu adiicit, et quidem *lege divina ac naturali id exigente, tum ne coniux catholicus ab haeretico perverti possit, quin potius ille teneri se sciat ad hunc pro viribus ab errore retrahendum; tum etiam, ut proles utriusque sexus ex tali matrimonio procreanda in religionis catholicae sanctitate omnino educetur.* Omnino igitur illicitum, imo et invalidum est jure naturali inter futuros conjuges pactum de educandis prolibus partim in religione patris, et partim in religione matris.

Si ob defectum causae sufficientis, aut opportunarum cautionum dispensatio super impedimento mixtae religionis locum non habeat, nec proclamationes fiant, nec litterae testimoniales scribantur; et *ab assistentia*, quam dicunt *passiva*, prorsus abstinendum est.

Si dispensatio concessa est, nec proclamationes nec testimoniales a ministro acatholico petuntur, et quamvis hoc casu regulariter licitum reputari debeat eiusmodi matrimonium, nihilominus s.

---

nunquam impedituram; 2) se curaturam esse, ut omnes utriusque sexus liberi in ecclesia catholica baptizentur, educentur atque in catholica schola instituantur; 3) copulationem unice in ecclesia catholica peragendam esse, seque penitus renuntiare copulationi vel ante vel post coram ministro protestante faciendae. Pars catholica promittit simpliciter absque iuramento: 1) se pro viribus et quidem per strenuum religionis exercitium ac bonum exemplum, per instructionem et monitionem curaturam, ut pars acatholica ad veram fidem convertatur; 2) se omnes utriusque sexus liberos in catholica religione educaturam; 3) copulationem unice in ecclesia catholica peragendam.

mater ecclesia ubique locorum normalem observari praxim peroptat, ex qua hoc etiam casu *omittuntur proclamationes* ac *sola praestatur assistentia passiva in loco non sacro,*)* ita ut parochus sola veste talari indutus, nihil agat vel dicat, sed *solummodo consensus declarationem tacens accipiat.* cfr. Bened. XIV. de synod. dioeces. VI. 5. n. 5.

Quaeritur. 1º *quidnam agere debeant parochus et confessarius circa matrimonia mixta ineunda?* Pro viribus debent talia matrimonia prohibere; quando in irritum cadunt monita, distinguendum est: *aut adest in tali conversatione cum haeretico proximum peccandi periculum,* quo casu debet catholicus ab ea abstinere; et si renuat, non potest absolvi, quia simpliciter est indispositus; *aut non adesse videtur tale periculum,* tunc si *catholica pars habet firmum propositum non contrahendi* matrimonium cum acatholico, *nisi praestitis cautionibus et dispensatione obtenta,* edocenda quidem est et monenda, ut nihilominus illam conversationem abrumpat, attamen si nolit, *non est deneganda absolutio,* quia id quod facere intendit, non est absolute illicitum; si vero pars catholica propositum habeat ineundi matrimonium quocunqne casu, licet non exhibeantur cautiones, nec dispensatio concedatur, sane pro foro interno non est capax absolutionis, nisi serio promittat, statim se abrumpere velle eiusmodi connexionem, vel saltem

---

*) Nisi forte tum proclamationes, tum *assistentia parochi activa* et *intra ecclesiam* pro aliquibus regionibus a S. Sede toleratae sint.

mutet illud propositum, ita ut spondeat, se abstinere velle nisi pars acatholica cautiones praestet ac dispensatio impetretur.

Si sponsi mixtae religionis iam fecerunt sponsalia hoc servandum est axioma: Quamvis pars catholica nihil dixerit de cautionibus; quamvis etiam temere se periculo committat, imo forsan cautum sit de haeretica prolium educatione, *nihilominus pro foro externo censuris non est obstricta, ergo in foro externo non est repellenda a Sacramentis,* (Breve Pii VIII.) *sed res tota ad forum internum refertur*, ubi eidem confessarius utique denegabit absolutionem ob defectum dispositionis, sed ad confessionem admitti debet, et, si denegari deberet SS. Eucharistia, quia esset publicus et notorius peccator, tamen prius Ordinarius esset consulendus. Si in sponsalibus cautiones exhibitae et petitio dispensationis promissa est, absolutio non potest denegari, sed monendus est talis poenitens, non valere talia sponsalia, nisi obtenta prius dispensatione, meliusque esse, eum adhuc resilire. — Si a proposito desistere nolit, sed a parocho expostulet, ut petat dispensationem, hic perpendat a) an vere adsint sufficientes cautiones; b) an existant graves causae. Si unum desit, preces non condat. Si pars catholica est pertinax, parochus rem ad Ordinarium deferat.

Quaeritur 2º quid agendum sit, si pars catholica vel spretis omnibus monitionibus absque dispensatione coram protestante ministro contraxerit, vel postea promissiones factae sint infractae? In foro interno, si pars illa facti poenitens, dolorem suum de crimine admisso ma-

nifestet, et ante absolutionem sacramentalem sinceram emittat protestationem de compartis procuranda conversione, item promissionem renovet proles omnes in religione catholica educandi, necnon reparandi pro viribus scandalum ceteris fidelibus datum, potest absolvi. Ita Pius VI. in suo Rescripto ad Card. de Frankenberg, Archiepiescopum Mechliniensem, d. d. 13 Julii 1782. Censemus tamen ejusmodi poenitentes per aliquod tempus probandos esse, ut de eorum praedictis dispositionibus confessario sufficienter constare possit. Quaestio vero, an ad sacram Communionem possit admitti, semper *in foro externo* iacet, et pendet ab ea circumstantia, an in publico sufficienter reparatum sit scandalum, quare hac de re consulendus est Ordinarius, qui decidet, quasnam pro foro etiam externo conditiones praestare debeat pars catholica poenitens, ut plene cum ecclesia reconcilietur.

II. De praecipuis impedimentis dirimentibus.

Impedimenta dirimentia comprehenduntur hisce versibus:

Error, Conditio, Votum, Cognatio, Crimen,
Cultus disparitas, Vis, Ordo, Ligamen, Honestas,
Si sis Affinis, si Clandestinus et Impos,
Si mulier sit rapta, loco nec reddita tuto,
Haec socianda vetant connubia, facta retractant.

Haec impedimenta dirimentia dividuntur a) in publica et occulta, b) in iuris privati et iuris publici.

Publica dicuntur ea impedimenta, quae vel *suapte natura,* vel *per rerum circumstantias* sunt *notoria,* aut saltem in foro externo probari

possunt. Huc pertinent cuncti gradus prohibiti tam consanguinitatis, *quam affinitatis ex copula licita, cognatio legalis* et *spiritualis — publica honestas — ordo* et *votum solemne.* Quamvis enim fieri possit, ut haec impedimenta in singulis casibus de facto ignorentur et lateant, nihilo tamen minus de iure praesumuntur esse *publica.* Alia autem impedimenta, inprimis quae ex crimine, et quidem potissimum ex copula illicita proveniunt, aut publica aut occulta esse possunt, iuxta rerum circumstantias. Si de eiusmodi impedimento inter omnes constat, dicitur *notorium;* quoties tale impedimentum per iudicialem sententiam, vel per aliud authenticum documentum probari potest, quamvis de facto adhuc ignoretur, *publicum* censetur. Si rumor vel fama adeo fertur de impedimento, ut rationabiliter illud credatur existere, pariter *publicum* est censendum.

Occulta dicuntur ea impedimenta, quae vel a nemine, vel a tam paucis sciuntur, ut neque sint famosa, neque manifesta, neque notoria facti vel iuris.

Inter occulta matrimonii impedimenta ea praecipue recensentur, quae *ex defectu consensus interni,* vel *ex copula illicita cum consanguineis coniugis in primo vel secundo gradu ante nuptias habita,* vel *ex crimine homicidii* aut *adulterii* oriuntur.

Impedimenta iuris privati sunt ea, quae ob privatam magis contrahentium utilitatem matrimonium reddunt irritum: *Error - vis et metus - conditio.*

Impedimenta iuris publici sunt ea, quae ita matrimonii sanctitatem et valorem attingunt, ut

tam ecclesiae, quam societatis humanae intersit, eadem sarta tecta haberi: *aetas - impotentia - ligamen - ordo - votum solemne - cultus disparitas - cognatio tum naturalis, tum spiritualis, tum legalis - affinitas - honestas publica - crimen - raptus - clandestinitas.*

1. De impedimento *Erroris.*

Error versari potest vel *circa personam,* vel *circa qualitates,* inter quas numeratur *fortuna.*

Error circa personam — i. e. qui concernit substantiam et individuum personae, quacum matrimonium contrahitur, ita ut, cum quis intendit contrahere cum una certa et in mente sua determinata persona, per errorem contrahat cum alia — *iure naturali irritat matrimonium, quia per eiusmodi errorem tollitur consensus. Error circa qualitates personae* tunc solum irritat matrimonium, si eiusmodi error qualitatis redundet in substantiam personae, i. e. si qualitas ita est parata, ut persona, quacum errans contrahit, plane sit alia, quam ea, quacum contrahere intendebat. Ratio est, quia in hoc casu circa personam non conficitur consensus.

2. De impedimento *Vis et Metus.*

Vis et *Metus* in tantum matrimonii valorem impediunt, quatenus consensus libertatem in utroque vel in altero contrahente aut omnino tollunt, aut saltem ita diminuunt, ut validus consensus dici non possit.

Metus irritat matrimonium, a) quando ita perturbat usum rationis, ut tollat advertentiam et libertatem; b) quando, licet non tollat libertatem,

est tamen gravis, iniuste et in ordine ad matrimonium incussus.

3. De impedimento *Cognationis*.

Cognatio, quae matrimonium dirimit, triplex est, carnalis seu naturalis, quae consanguinitas dicitur, spiritualis et legalis.

Cognatio carnalis, seu consanguinitas, est propinquitas personarum ab eodem stipite descendentium.

In consanguinitate tria distinguenda sunt, *stipes, linea, gradus.*

Stipes dicitur ea persona, ex qua originem ducunt, qui inter se consanguinitate conjuncti sunt: perinde est, an haec persona sit masculus, aut femina.

Gradus est distantia, quae est inter consanguineos et communem stipitem, a quo ducunt originem; inde gradus numerantur ratione distantiae.

Linea est ordo, sive series personarum ab eodem stipite per varias generationes descendentium. Linea *diversos gradus* habet, et est duplex, *recta* et *obliqua,* seu *collateralis* vel transversalis. *Linea recta* est series personarum quarum aliae ab aliis descendunt vel immediate, ut filii a parentibus, vel mediate, ut nepotes ab avis vel a proavis etc. et haec est vel *ascendentium,* qua nempe ascenditur ad progenitores, patrem et matrem, inde ad avum et aviam, inde ad proavum et proaviam, inde ad abavum et abaviam; vel *descendentium,* qua descenditur ad progenitos, ad filium et filiam, inde ad nepotem

et neptem, inde ad pronepotem et proneptem, inde ad abnepotem et ad abneptem.

Linea obliqua, seu *collateralis* est ordo, seu series personarum, quae ab eodem quidem stipite descendunt, ita tamen, ut earum una non descendat ab altera.

Consanguinei collaterales sunt:

a) ex parte patris: *Propatruus* seu frater proavi,
Proamita seu soror proavi,
Patruus magnus seu frater avi,
Patruus seu frater patris,
Amita seu soror patris,
Patrueles seu filii fratrum ex parte patris.

b) ex parte matris: *Proavunculus* seu frater proaviae,
Promatertera seu soror proaviae,
Avunculus magnus seu frater aviae,
Matertera magna seu soror aviae,
Avunculus seu frater matris,
Matertera seu soror matris,
Consobrini seu filii fratrum ex parte matris.

c) ex utraque parte: *Amitini* seu filii fratrum,
Sobrini horum filii,
Nepotes, filii fratrum,
Pronepotes, horum filii.

Linea collateralis est *aequalis,* vel *inaequalis:* aequalis est, quando personae in utraque linea collocatae aequaliter distant a communi stipite, ut duo fratres; inaequalis autem

cum ejusmodi personae a communi stipite inaequaliter distant, ut frater, ejusque sororis filia.

Ad cognoscendos gradus consanguinitatis hae serviunt regulae:

Reg. 1. *In linea recta tam ascendentium, quam descendentium tot sunt gradus, quot sunt generationes;* sive *tot numerantur gradus, quot personae stipite dempto.* Sic filius, vel filia uno gradu a patre distat, nepos vel neptis ab avo duobus gradibus etc.

Reg. 2. In linea collaterali aequali i. e. si personae aequaliter distent a communi stipite, *tot sunt gradus, quot sunt personae in una parte, stipite dempto;* vel *quo gradu ab eodem stipite singulae personae distant, eodem distant inter se;* vel *tot gradibus inter se distant, quot gradibus, seu generationibus distant a communi illo stipite.* Sic frater et soror sunt inter se in primo gradu; patrueles seu filii duorum fratrum in secundo gradu inter se consanguinei; idem de aliis dicendum est.

Reg. 3. In linea collaterali inaequali, i. e. si personae inaequaliter distant a communi stipite, *in eo sunt gradu consanguinei inter se, quo remotior distat a stipite;* vel *tot sunt gradus, quot personae in parte remotiori, stipite dempto.* Sic frater coniunctus est in secundo gradu cum filia fratris sui.

Consanguinitas in linea recta dirimit matrimonium usque in infinitum, ut aiunt, et quidem jure naturae; unde ascendentes cum suis descendentibus, et vicissim, nunquam possunt validum inire matrimonium. Praecipua hujus impedimenti ratio petitur ex reverentia ac subjec-

tione, quam ipsa natura inspirat erga parentes, quaeque familiaritati ac aequalitati conjugali valde repugnat. Constat quoque infideles solo ductu rationis a tali matrimonio abhorruisse.

In linea autem collaterali consanguinitas matrimonium dirimit usque ad quartum gradum inclusive, non quidem jure naturae, excepto forte primo gradu, sed jure ecclesiastico, ob necessitatem cohibendi concupiscentiam inter consanguineos; nam libidini fraenum laxari videretur, si matrimonium inter personas illas iniri posset, quas simul habitare, aut saepius conversari plerumque necesse est. Accedit reverentia sanguini debita. Diximus jure ecclesiastico; nam in nova lege nullus consanguinitatis gradus ex praecepto divino positivo matrimonium dirimit, sed ecclesiae suae curam hanc et potestatem reliquit Salvator noster, ut pro circumstantiarum varietate, ac necessitate impedimentum hoc ad varios gradus extenderet vel restringeret. Hinc. Trid. Sess. 24. can. 3. anathema dicit asserentibus eos tantum consanguinitatis et affinitatis gradus, qui in Levitico exprimuntur, posse impedire matrimonium contrahendum, et dirimere contractum, nec posse ecclesiam, in nonnullis eorum dispensare, aut constituere, ut plures impediant et dirimant.

Qui in aliquo consanguinitatis aut affinitatis gradu prohibito matrimoninm absque dispensatione contrahere attentat, ipso facto excommunicationem majorem iucurrit, nisi bona fides, vel ignorantia censurae eum excusaverit.

Cognatio spiritualis est propinquitas personarum jure ecclesiastico introducta ratione baptismi et confirmationis. Haec propinquitas juxta

S. Thomam in eo fundatur, quod utrumque Sacramentum sit spiritualis quaedem generatio, seu nativitas, minus perfecta in baptismo, quae assimilaur nativitati in utero, dum infans adhuc debilis est ac fovendus; perfecta vero in confirmatione, per quam, inquit S. Doctor, homo roboratus exponitur in publicum ad confessionem nominis Christi, quaeque comparatur nativitati ex utero.

Cognatio haec spiritualis vel matrimonium praecedit, vel illud jam legitime contractum subsequitur.

In primo casu constituit impedimentum, quod dirimit matrimonium inter certas personas postea contrahendum. Olim quidem ad plures hoc extendebatur; sed Conc. Trid. Sess. 24. de reform. matrim. cap. 2. illud ita restrinxit, ut jam solus baptizans et susceptores *) ex una parte singuli impedimentum contrahant cum prole baptizata ejusque parentibus ex altera parte. Similiter in confirmatione. In secundo autem casu, dum sci-

---

*) 1. Susceptores nec inter se, nec cum baptizante ullum contrahunt impedimentum; unde ex hoc capite nihil obstat, quominus patrinus ac matrina eiusdem alienae prolis inter se matrimonium ineant; item nec quominus duo coniuges simul de fente levent eandem alienam prolem.

2. Dum quis alterius nomine prolem alienam suscipit in baptismo, vel tenet in confirmatione, non contrahit cognationem spiritualem.

3. Ex baptismo ob necessitatem domi privatim (non solemniter) collato a susceptoribus non contrahitur cognatio spiritualis; nec quando caeremoniae solummodo supplentur.

licet cognatio matrimonio jam legitime contracto supervenit, v. g. dum quis propriam utriusque, vel compartis prolem baptizat, vel tenet, tunc quidem illud matrimonium non dirimit, utpote indissolubile, sed ejus legitimum usum impedit, saltem eatenus, ut, qui hoc fecit, debitum conjugale exigere non possit, reddere tamen teneatur, si compars sit innocens. Excipitur casus necessitatis.

Cognatio legalis est propinquitas personarum ex adoptione proveniens. Legalis dicitur, quia tam ipsa adoptio, quam inde proveniens cognatio ex lege, jure scilicet romano, ortum habent. Adoptio autem est assumptio legitima personae extraneae in filium vel filiam per summi principis rescriptum.

Itaque leges romanae turpe ac inhonestum reputantes, matrimonium inter eos iniri, qui etiam imaginaria ac ficta ista cognationis specie conjunguntur, irritas declararunt nuptias inter personas sequentes:

1°. Inter adoptantem et adoptatum, hujusque descendentes usque ad quartum gradum inclusive, quasi in linea recta, per similitudinem ad cognationem carnalem.

2°. Inter adoptatum vel adoptatam et filios ac filias adoptantis, quasi in linea collaterali saltem dum huius liberi sub potestate paterna sunt.

3°. Inter adoptantem et uxorem adoptati ac vicissim inter adoptatum et uxorem adoptantis, quasi in linea recta per modum affinitatis. In primo et tertio casu impedimentum erat perpetuum, ita ut, etiam soluta adoptione, persevera-

ret. In secundo autem casu illud impedimentum tamdiu durabat, quamdiu adoptio.

Porro cognationem hanc legalem cum impedimento juxta leges civiles inde proveniente, recepit approbavitque ecclesia, ut patet ex responso Nicolai I. ad consulta Bulgarorum; atque ex hac ecclesiae approbatione provenit, quod legalis cognatio matrimonium impediat seu dirimat, ut contendit S. Thomas.

4. De impedimento *Affinitatis.*

Affinitas est propinquitas personarum orta ex perfecta copula carnali, sive licita per matrimonium, sive illicita extra matrimonium; seu est cognatio quaedam communicata ratione copulae; qui enim per hanc fiunt una caro, sibi mutuo communicant suos consanguineos, faciuntque illos alteri esse affines.

Contrahitur affinitas inter solum virum et consanguineos mulieris carnaliter cognitae, atque inter solam mulierem*) et consanguineos viri, non autem inter consanguineos inter se.

Varii affines sunt:

Socer, pater ratione affinitatis sive coniugati sive coniugatae

*) Si quis fornicatus sit non solum cum consanguinea futurae coniugis, sed etiam cum ipsa futura coniuge, hoc necessario aperiendum est in libello supplici pro obtinenda dispensatione. Insuper bene advertendum est, affinitati illicitae saepe coniunctum esse impedimentum publicae honestatis ortum ex mutua matrimonii promissione, quae fieri solet inter eos, qui luxuriose vivunt.

Socrus, mater affinis
Prosocer, avus affinis
Prosocrus, avia affinis
Gener, maritus filiae
Nurus, uxor filii
Progener, maritus neptis
Pronurus, uxor neptis
Levir, frater mariti aut uxoris
Glas, soror mariti
Fratria, uxor fratris
Sororius, maritus sororis
Vitricus, maritus matris
Privignus, filius ex primo matrimonio patris aut matris
Noverca, uxor patris.

Habet quoque affinitas lineas et gradus suos sicut consanguinitas. Vide supra pag. 514.

In linea *recta* affinitas, sive oriatur ex copula licita, sive ex illicita, matrimonium dirimit in infinitum, ita ut inter unam partem et alterius ascendentes aut descendentes contrahi nequeat.

In linea autem *collaterali* affinitas ex copula licita matrimonium dirimit usque ad quartum gradum inclusive; ex copula illicita usque ad secundum gradum inclusive.

Ut facile et certo cognoscatur, in quonam gradu affinitas inter duas personas existat, videndum est, quo gradu una persona sit consanguinea eius partis, quacum altera persona habuit carnale commercium.

Juxta hodiernam ecclesiae disciplinam tres pro hac materia assignari solent regulae, nimirum:

Reg. 1. Inter duas personas, quarum neutra co-

pulam habuit cum consanguinea alterius, affinitas esse non potest.

Reg. 2. Affinitas non parit affinitatem. Unde pater et filius ducere possunt matrem et filiam; duo fratres duas sorores; filius Joannis v. g. ex priore matrimonio, nuptias inire potest cum filia novercae suae, quam haec ex anteriore quoque matrimonio genuit; vitricus cum vidua privigni, et noverca cum marito privignae.

Reg. 3. Qualis est gradus consanguinitatis ab una parte, talis est affinitas ab altera parte; cum enim vir et mulier sint una caro, una quoque utriusque fit propinquitas. Tanta ergo erit distantia affinitatis inter virum et consanguineos mulieris, quanta est distantia consanguinitatis inter mulierem ipsam ejusque consanguineos, et vicissim.

Disputatur inter theologos, quonam jure, an ecclesiastico tantum, an etiam naturali affinitas in primo gradu lineae rectae, dum ex copula matrimoniali oritur, matrimonium dirimat? Haec controversia parum ad praxim refert, cum constet, (ut adnotat Benedictus XIV. de Syn. dioeces. lib. 9. c. 13. n. 4.) Summos Pontifices pluries rogatos, a simili dispensatione danda semper abstinuisse. De aliis autem gradibus tum lineae rectae, tum collateralis satis convenit inter Doctores, nullum scilicet ex illis jure naturali matrimonium irritare. Quod etiam evidens fit ex praxi ecclesiae, quae in illis gradibus frequenter dispensavit, atque etiam nunc dispensat. Idem dic, propter eandem rationem, de primo gradu lineae rectae, quando affinitas oritur ex copula illicita.

Si vero quis peccavit cum matre mulieris, quam ducere intendit, ante huius nativitatem, nunquam conceditur dispensatio, ne forte propriam filiam ducat in matrimonium.

Datur etiam affinitas, quae advenit matrimonio jam contracto per copulam incestuosam unius conjugis cum consanguinea vel consanguineo alterius intra secundum gradum, et non ultra, ut patet ex declaratione Gregorii XIII. Haec non dirimit quidem matrimonium, utpote quod sola morte dissolvatur, sed privat reum iure petendi debitum, donec dispensetur; reddere tamen innocenti, si illud petat, tenetur. Ab illo autem impedimento excusat ignorantia facti: si v. g. maritus rem habet cum consanguinea uxoris in secundo gradu, sed omnino ignorans, eam esse consanguineam. An autem excuset ignorantia juris, seu poenae, disputatur inter D. D. Unde in tali casu petenda est dispensatio ad majorem cautelam.

Ab impedimento affinitatis, quae advenit matrimonio jam contracto dispensare potest episcopus, saltem vi legitimae consuetudinis.

Denique advertendum, quod ad contrahendam quamcunque affinitatem requiratur copula perfecta, per quam vir et mulier fiunt una caro; in dubio autem praesumitur copula perfecta; quia ex communiter contingentibus prudens habetur praesumptio.

5. De impedimento *publicae honestatis.*

Publica honestas est propinquitas quaedam seu species affinitatis, orta ex sponsalibus, vel ex matrimonio rato.

Impedimentum, quod inde oritur, fundatur in eo, quod minime decens, seu honestum videatur, ut quis eam ducat, cum cujus consanguinea jam certam connexionem contraxit, sive per sponsalia, sive per matrimonium; per hoc enim mulier fit vera mariti uxor, etiam ante consummationem; et per sponsalia imperfecte saltem conjunguntur.

Ante Concilium Trid. hoc impedimentum oriebatur ex omnibus sponsalibus absolutis, etiam invalidis, dummodo invalida non erant ex defectu consensus. Similiter oriebatur ex matrimonio rato, etiam invalido, eodem modo ac dictum est de sponsalibus. In utroque autem casu impedimentum generatim extendebatur, ut consanguinitas, et affinitas ex copula licita, usque ad quartum gradum inclusive.

Hanc disciplinam, quoad impedimentum ex sponsalibus proveniens immutavit Conc. Trid. Sess. 24. de reform. matrim. cap. 3.; 1°. illud restringendo ad sola sponsalia valida et absoluta; licet sint clandestina i. e. sine parocho aut testibus contrahantur; 2°. statuendo, ut primum gradum non excederet. Itaque hodie, suppositis sponsalibus validis et absolutis, impedimentum oritur tantum inter sponsum ac sororem, matrem et filiam sponsae; et vicissim inter sponsam et fratrem, patrem ac filium sui sponsi. Notandum insuper est non desinere impedimentum, si sponsalia valida quacunque de causa dissolvantur. Ast nihil immutavit Conc. Trid. circa hoc impedimentum, quatenus ex matrimonio rato nascitur; itaque etiam hodie extenditur usque ad quartum gradum inclusive,

et quidem ex matrimonio quoque invalido, modo invaliditas non proveniat ex defectu consensus.

6. De impedimento *Criminis.*

Nomine criminis, quo matrimonium ineundum irritum redditur, intelligitur adulterium simul cum homicidio, vel quodlibet seorsim, modo certae concurrant conditiones, quae in iure canonico exprimuntur.

Impedimentum hoc ab ecclesia inductum fuit, ut adulteria, et iniquae machinationes contra legitimos conjuges hoc saltem fraeno cohiberentur, dum scirent homines, se his criminibus maculatos ad matrimonium minime pervenire posse.

Contrahitur autem 1) ex solo adulterio; 2) ex solo homicidio; 3) ex adulterio simul et homicidio.

1. *Ex solo adulterio* oritur hoc impedimentum, a) dum inter adulteros, sive ante, sive post adulterium, sed vivente adhuc comparte, promissio ab una parte facta, et ab alia parte acceptata est de matrimonio post mortem compartis contrahendo; b) dum in iisdem circumstantiis matrimonium non quidem promittitur, sed de facto attentatur.

Adulterium autem ab utraque parte debet esse formale; unde si una pars sit libera, et alteram partem conjugatam esse ignoret, impedimentum non contrahitur.

2. *Ex solo homicidio* ut impedimentum oriatur, requiritur et sufficit, ut mors conjugis reipsa sequatur ex machinatione utriusque, sive physice, sive moraliter, v. g. mandato, consilio etc. Disputatur autem, an requiratur, ut homicidium pro-

cedat, in utraque parte ex intentione, aut spe matrimonium ineundi. Licet iura hanc intentionem expresse non requirant, videntur eam supponere ex fine legis. Sat probabile est, requiri eam intentionem ex utraque parte, quia finis ecclesiae debet verificari in utraque machinante. Attamen cum sufficiat intentio ex una parte, ut vere dici possit, intentionem matrimonii induxisse ad coniugicidium, petenda videtur dispensatio saltem ad cautelam. Ceterum in foro externo semper praesumitur talis intentio, quando fit conspiratio et postea matrimonium initur; et ita etiam pro foro interno in praxi praesumendum est.

3. *Ex homicidio cum adulterio.* Pro hoc casu sufficit, ut alteruter adulterorum aliquid machinetur, seu influat efficaciter in mortem propriae, vel alterius compartis.*) An requiratur simul intentio matrimonium ineundi, eadem est quaestio ac in praecedenti casu; in foro externo praesumitur adfuisse.

7. De impedimento *Clandestinitatis.*

Matrimonium clandestinum dicitur illud, quod contrahitur sine solemnitate ab ecclesia requisita, nempe sine assistentia parochi proprii, vel alius

*) Bened. XIV. epist. ad Ignat. Realem 11. Octob. 1757 asserit, nullo exemplo constare, summum Pontificem unquam dispensasse in huiusmodi impedimento publico, dum coniugis occisio secuta fuerat. Unde in facultatibus extraordinariis dispensandi in quibusdam impedimentis, quae Episcopis a S. Sede concedi solent, dum de criminis impedimento agitur, semper hic casus excipitur: „neutro tamen coniugum machinante."

sacerdotis de ipsius parochi vel Ordinarii licentia, et duorum, vel trium testium.

Huiusmodi matrimonia clandestina olim fuisse valida expresse declaravit Conc. Trid. Sess. 24. de reform. matrim. cap. 1, ubi anathemate quoque damnat eos, qui negant, ea vera et rata esse, quamdiu ecclesia ea irrita non fecit. Semper tamen ecclesia eadem improbavit, et quidem praecipue propter pericula, ac gravissima peccata, quae inde evenire solebant, praesertim dum quidam, relicta uxore, quacum prius clam contraxerant, cum alia palam contrahebant, et cum ea continuo in adulterio vivebant.

Huic gravissimo malo ut occurreret ac mederetur Tridentina Synodus Sessione 24 de reform. matrim. cap. 1. sequens decretum tulit: *Qui aliter, quam praesente parocho, vel alio sacerdote de ipsius parochi, vel Ordinarii licentia, et duobus vel tribus testibus matrimonium contrahere attentabunt, eos sancta Synodus ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit, et huiusmodi contractus irritos et nullos esse decernit, prout eos praesenti decreto irritos facit et annullat.... Insuper parochum vel alium sacerdotem, qui cum minore testium numero.... huiusmodi contractui interfuerint,.... graviter arbitrio Ordinarii puniri praecipit. Decernit insuper, ut huiusmodi decretum in unaquaque parochia suum robur post triginta dies habere incipiat a die primae publicationis in eadem parochia factae numerandos.* In hoc decreto ostendit Conc. Trid. se non irritare solum Sacramentum, sed etiam contractum; imo ideo Sacramentum, quia contractum; contractum vero

se irritare, reddendo personas inhabiles ad sic contrahendum. Et ita nihil hic ecclesia praesumpsit circa materiam aut formam Sacramenti; tantum fecit, ut cum requirantur personae legitimae et habiles, iam habiles non sint, quae alias fuissent.

Ex dictis sequitur, contractus clandestinos irritos esse in omnibus et solis locis, ubi Concilii decretum promulgatum fuit; quam promulgationem fieri voluit in singulis parochiis. Haec autem promulgatio facta praesumitur, ubicunque decretum illud usu receptum est. Ita iussu Pii VI. declaratum Episcopo Lucionensi die 28. Martii 1793; idque conformiter ad resolutionem sacrae Congregationis Concilii de die 26. Sept. 1602, quae sic sonat: *Publicatio praesumitur, ubi id decretum fuit aliquo tempore in parochia tanquam decretum Concilii observatum.* In aliis vero locis, ubi praefatum decretum nec publicatum, nec usu receptum est, valida adhuc sunt matrimonia clandestina. *)

Cum circa hoc Concilii Tridentini decretum varia diversis temporibus exorta fuerint dubia, abs re non erit praecipua hic recensere, paucisque resolvere.

1⁰. Quis censendus sit parochus proprius?

Resp. Per parochum proprium intelligitur ille, qui proprius alicuius personae parochus, seu sacer-

---

*) Decretum Trid. Conc. ut receptum agnoscitur in Italia, Hispania, Lusitania, Gallia, Hollandia, Belgio, Hibernia et in partibus Germaniae tunc temporis catholicis. Non autem receptum est in Anglia, Suecia, Saxonia, Dania et pluribus locis Germaniae et Helvetiae.

dos censetur pro communione paschali; parochus scilicet domicilii, aut quasi-domicilii,*) idque sive viri, sive mulieris; Concilium enim circa hoc nihil determinavit, uti nec circa locum; unde validum erit matrimonium, modo coram alterutrius sponsi parocho contrahatur, sive in propria parochia, sive alibi.

Dum contrahentes in diversis parochiis habitant, seu domicilium vel quasi-domicilium habent, parochus eos licite coniungere non potest, nisi acceptis prius litteris testimonialibus alterius parochi, quibus constet, nihil ex illa parte obstare, quominus ad matrimonii celebrationem procedatur.

Episcopus per se, vel per alium sacerdotem a se deputatum valide, assistit matrimoniis omnium dioecesanorum suorum, etiam invitis parochis; est enim proprius sacerdos, sive parochus in tota dioecesi sua.

Similiter parochus per se, vel per sacerdotem a se delegatum valide assistit matrimonio, licet ab Episcopo, etiam sub poena nullitatis, ipsi interdictum foret, ne eidem assistat, nisi praeviae quaedam conditiones sint observatae, v. g. nisi debitae praecesserint proclamationes. Parochus enim iure sibi ab Ecclesia concesso utitur; neque in potestate episcopi est, novum statuere impedimentum dirimens, quod a solo summo Pontifice,

---

*) Acquiritur quidem quasi domicilium statim ab initio habitationis sola intentione remanendi alicubi per tempus notabile; attamen novus parochus sponsos coniungere nequit, antequam per unum saltem mensem in sua parochia habitaverint. — Bened. XIV. in Constit. *Paucis abhinc hebdomadibus.*

vel Concilio oecumenico induci potest. Prohibitio itaque episcopi solummodo efficit, ut parochus illicite matrimonio assistat.

Vagi autem, et qui nullibi fixas sedes habent, contrahere debent coram parocho loci, in quo degunt, dum contrahere volunt, quia nullus alius est proprius eorum parochus. Monet tamen Tridentinum Sess. 24. cap. 7. omnes ad quos spectat, ne genus hoc hominum ad matrimonium facile admittant: „*Parochis autem praecipit, ne illorum matrimoniis intersint, nisi prius diligentem inquisitionem fecerint, et re ad Ordinarium delata, ab eo licentiam id faciendi obtinuerint.*"

2⁰. *Qualis praesentia parochi requiratur et sufficiat? — et quid de testibus?*

Requiritur et sufficit, ut parochus simul cum testibus praesens, tanquam talis a contrahentibus adhibeatur, atque etiam intelligat, quid ab ipsis agatur, ut scilicet tanquam testis de matrimonii veritate coram ecclesia fidem facere possit. Unde licet ad hunc finem non foret vocatus, sed casu, aut alia de causa, etiam invitus et per vim compulsus adesset; item licet extra ecclesiam, vel etiam extra parochiam fieret, licet reclamaret, vel reluctaretur, validum nihilominus esset matrimonium, modo adverteret, illud coram se, tanquam parocho contrahi; hoc enim sufficit, ut veritatem matrimonii testari valeat: neque enim consensum parochi requirit ecclesia, sed meram praesentiam, ut de matrimonio contracto sibi constare possit. Vide Bened. XIV. de Syn. dioec. lib. 13. c. 23. num. 1. 4. et 5.

Quodsi parochus, licet materialiter praesens, a contrahentibus tanquam talis non adhibeatur;

item si ipse contrahentes non videat, neque auribus eorum verba percipiat, nullum erit matrimonium, quia tunc eidem non assistit tanquam testis auctorizabilis pro ecclesia. Cfr. Bened. XIV. l. c. n. 6.

Si tamen ipse parochus in causa sit, cur non viderit aut intellexerit, quia data opera nec videre nec percipere voluit, cum tamen hoc naturaliter potuisset aeque ac alii testes, qui ad illum contractum adhibiti, se vidisse ac percepisse fatentur, validum erit matrimonium, prout a. 1753 approbante Bened. XIV. declaravit S. C. C. Cfr. Benedict. XIV. de Syn. dioec. l. c. n. 11.

Ex Conc. Trid. Sess. 24. de reform. matrim. cap. 1. certum est, non sufficere unicum testem pro valore matrimonii. Patet etiam ex responso negativo S. C. C. die 14. Januarii 1673 dato ad quaestionem „an stante bona fide sustineri possit pro valido matrimonium coram parocho et unico teste contractum?"

Duo testes sufficiunt, nec requiruntur tres. Si vero ad actum duo fuerint adhibiti et ante consensus declarationem alter eorum improvise locum copulationis reliquerit*) et verba consensum declarantia non audiat, vel saltem signa non videat, matrimonium nulliter fuit contractum, nisi aliae personae in ecclesia ita adfuerint, ut de actu ipso testimonium possint deponere.

In testibus nulla specialis qualitas a Con-

*) Custodes, qui quandoque in pauperum copulationibus tanquam testes adhibentur, saepius edoceri oportet, saltem eo temporis momento, ubi consensum contrahentes declarant, nullo modo eos abesse debere.

Trid. requiritur; unde necesse non est, ut sint *omni exceptione maiores,* sed qualescunque, etiam feminae, pueri, infames, haeretici, schismatici, et infideles sufficiunt, modo eum habeant rationis usum, ut de contracto matrimonio testari valeant. Standum tamen praxi, quae vagos et incerti domicilii testes, et pueros, sapienter respuit. Notandum insuper est, simul concurrere debere praesentiam parochi et testium, nec satis fore, si adessent successive. Concilium enim Tridentinum satis illud indicat et vult, ut possint utrique de uno eodemque actu testari.

Nulla lege statutum est, ut testes expresse ad actum sint rogati; sed sufficit si casu adsint, vel vi detineantur. Homo apost. tract. 18 n. 70.

Ad testimonium deponendum non requiritur, ut testes cognoverint, cuius nominis, familiae et conditionis sint contrahentes; bene autem requiritur, ut contrahentes ita saltem aspiciant et ad id, quod agitur, adeo advertant, ut postea dicere possint, hos esse, qui matrimonium contraxerint.

3⁰. *Quid, si parochi proprii praesentia haberi non possit?*

Resp. Matrimonia, dum contrahentes ad parochum, aut Superiorem legitimum nullatenus, aut nonnisi difficillime, seu periculosissime recurrere possunt, valida ac licita sunt, quoties duo saltem testes praesentes fuerint. Ita non semel declaratum fuit a Pio VI. tempore revolutionis Gallicanae. In tali casu curare debent contrahentes, ut, quoad fieri potest, coram testibus catholicis contrahant.

4⁰. *Quid, si parochus sit intrusus?*

Resp. Quoniam intrusus minime est parochus

legitimus, neque ullum habet titulum, seu verum, seu coloratum, matrimonium coram eo contractum nullius certe roboris est. Ita Pius VI. in Instructione ad Episcopos Galliae, die 26. Sept. 1791 data.

5⁰. De *ministro acatholico.*

Cum in quibusdam regionibus incolae, ut matrimonium eorum censeatur validum, prolesque legitima, coram ministro haeretico, vel infideli sese sistere debeant, eoque praesente, quandam matrimonialis contractus speciem inire, quaesitum aliquando fuit, num id a catholicis, salva conscientia, fieri possit?

Huic quaestioni respondit S. C. C. 29. Nov. 1672 hisce verbis: Quatenus minister assistit matrimoniis catholicorum ut minister politicus, non peccare contrahentes; si vero assistat ut minister addictus sacris, non licere, et tunc contrahentes peccare mortaliter, et esse monendos. Cfr. Bened. XIV. de Synod. dioeces. lib. VI. cap. 7. num. 2.

6⁰. *Quid de formalitatibus coram magistratu laico iuxta leges civiles praestandis?*

Resp. Dum fideles, ut civilibus gaudeant iuribus ac privilegiis, matrimonii sui declarationem facere tenentur coram magistratu civili, illud prae oculis semper habere debent, nullum ab ipsis matrimonium contrahi, sed actum mere civilem exerceri. Ita Pius VI. in responsis ad Episcopum Lucionensem. Quod si forte hac occasione contrahentes illicitam aliquam declaratio nem emittere tenerentur, vel aliud praestare, quod iniquum esset, aut quo publica hominum opinione pro non orthodoxis haberentur, nulla-

tenus liceret civilem hanc explere formalitatem, etiamsi quodvis damnum temporale foret subeundum. Ita rursum Pius VI. in supra memorata Instructione d. d. 26. Sept. 1791.

III. De dispensationibus super impedimentis matrimonii

Cuncta matrimonii impedimenta, tam dirimentia quam mere prohibentia, nisi haec ultima ex speciali alicuius Ordinarii interdicto procedunt, universalem ecclesiam obligant; super lege autem ecclesiae universali nemo potest dispensare nisi Concilium generale, et summus Pontifex; nam „*quo modo quid nascitur, eodem dissolvitur.*“ Unde patet, episcopis *per se* nullam competere potestatem dispensandi super impedimentis matrimonii, *nisi iuris* vel *summi Pontificis concessio,* aut *consuetudo legitima* id permiserint.

Super impedimentis vero, quae *iure divino, seu naturali* matrimonium dirimunt, nec summus Pontifex potest dispensare, excepto tamen vinculo matrimonii rati nondum consummati. Eius generis sunt *ligamen, consanguinitas in linea recta, impotentia perpetua, error circa substantiam personae, sive in eam redundans, aetas carens usu rationis, defectus consensus propter vim et metum.*

Super *impedimentis prohibentibus, licet iure divino aut naturali nitantur,* necnon et *super impedimentis dirimentibus iure ecclesiastico* statutis Summus Pontifex dispensat.

Duo sunt Romae diversa dicasteria, per quae Summus Pontifex dispensationes concedit, nempe *Sacra Poenitentiaria* et *Dataria,* ad quam revocatur *Cancellaria* et *Praefectura Brevium.*

Dispensationes *pro foro interno* pendent a sacra *Poenitentiaria;* dispensationes *pro foro externo* pendent a *Dataria;* unde sequitur, *regulariter* ad impetrandam *dispensationem super impedimentis occultis* ad sacram *Poenitentiariam,* super *impedimentis vero publicis* ad *Datariam esse recurrendum.*

Cum vero ex dictis superius (pag. 512) consanguinitas quaevis, quamvis de facto occulta, semper *inter publica impedimenta* recensenda sit, in consanguinitatis gradibus, quoties agitur *de matrimonio contrahendo*, nihil valet Poenitentiaria. Idem dicendum est de affinitate *ex copula licita;* quare in utroque casu pro foro externo dispensatio est petenda, et dispensationis litterae asservandae sunt, ut matrimonii legitimitas possit probari, quoties opus fuerit.

Si autem agitur *de matrimonio iam contracto*, ex praxi Romana et concessione Summorum Pontificum Poenitentiaria dispensat in secundo gradu consanguinitatis aut affinitatis ex copula licita, *dummodo impedimentum per decem annos duraverit occultum,* pariter in tertio et quarto gradu, dummodo sint occulti.

Ceterum quoad facultates dispensandi, quae Poenitentiariae in rebus matrimonialibus competunt, iuvat hic afferre ipsa Bened. XIV. verba, quibus in Constit. „*Pastor bonus*" Maioris Poenitentiarii facultates describit:

„§. 39. *) In matrimoniis contrahendis possit

---

*) Magnum Bullarium Romanum tom. XVI. pag. 187. edit Luxemb. 1748.

„idem Major Poenitentiarius, in foro conscientiae „tantum, super impedimentis occultis, quae ma„trimonium non dirimunt, dispensare, vel dispen„sari mandare; itemque super omissione denun„tiationum, etiam ad effectum contrahendi secreto; „in quo serventur, quando agitur de matrimoniis „*conscientiae* nuncupatis, litterae a nobis datae „ad omnes Patriarchas, Primates Archiepiscopos „et Episcopos sub die 17. Novembris anni 1741 „per ea verba incipientes: *Satis vobis comper„tum.* At a dispensationibus concedendis super „quocumque impedimento ex quovis gradu, sive „consanguinitatis, sive affinitatis ex copula licita, „seu ex cognatione spirituali proveniente, etiam „in foro conscientiae tantum, tametsi impedimen„tum sit occultum, et periculum scandalorum im„mineat, in iisdem matrimoniis contrahendis ab„stineat.

„§. 40. In contractis vero matrimoniis, a dis„pensatione, seu matrimonii revalidatione in gra„dibus primo, et secundo, seu secundo tantum, „consanguinitatis, vel affinitatis ex copula licita, „etiam in occultis, pariter abstineat; praeterquam „si in secundo tantum gradu praedicto impedi„mentum saltem per decennium duraverit occul„tum, et Oratores simul publice contaxerint, et „uti coniuges legitimi reputati fuerint; in tertio „autem, et quarto gradibus occultis, in contrac„tis possit dispensare; atque etiam in iisdem ter„tio, et quarto gradibus publicis, possit revali„dare matrimonia, ex causa subreptionis occultae „litterarum Apostolicarum nulliter contracta; prae„terquam si falsitas consistat in narratione praece„dentis copulae, quae antea revera non intercesserit.

„§. 41. Quod si aliqui Oratores obtinuerint „a nostra Dataria dispensationem super gradu „prohibito in primo, et secundo, vel in secundo „tantum, ac etiam in tertio, vel quarto, cum re- „ticentia copulae inter eos sequutae, quum sine „honoris detrimenti detegere non valeant, et ra- „tione hujusmodi reticentiae petant dispensatio- „nem pro matrimonio contrahendo, seu revalida- „tionem matrimonii contracti; possit idem Major „Poenitentiarius, si copula sit adhuc secreta, hu- „iusmodi dispensationem, seu respective revalida- „tionem in foro conscientiae tantum concedere; „facta, quando agitur de primo, et secundo, vel „secundo tantum gradu, compositione quinquaginta „ducatorum auri de Camera ad Datariam trans- „mittendorum, ad effectum (ut inconcussi moris est) „erogandi in eleemosynas; nisi prior gratia ex- „pedita fuisset in forma pauperum; quo casu „etiam haec gratia similiter absque ulla com- „positione expediatur."

„§. 42. Si qui vero Oratores, obtenta dispen- „satione a Dataria super impedimento primi, et „secundi, sive secundi dumtaxat gradus consan- „guinitatis, seu affinitatis cum expressione quidem „carnalis copulae, sed tacita occulta et malitiosa „intentione in ipsa copula habita ad facilius ob- „tinendam dispensationem, pro revalidatione hu- „jusmodi dispensationis ad dictam Poenitentia- „riam recurrant, possit idem Major Poenitentia- „rius desuper absolute dispensare cum miserabili- „bus personis explicite affirmantibus, se, uti „tales, et sub illa expressa qualitate, et forma „miserabilium, dispensationes a Dataria obtinuisse: „Cum iis vero, qui non tamquam pauperes, sed

„uti ex honestis familiis, sive uti nobiles, sive „uti illustres, ab eadem Dataria similiter dispen„sati fuerint, non dispenset, nisi soluta prius in „Dataria, ad effectum pariter erogandi in eleemo„synas, taxa definienda arbitrio ejusdem Majoris „Poenitentiarii, pensatis circumstantiis cuiuscum„que casus, et respectu habito ad praejudicium „componendae, et ad vires supplicantium. Si „tamen isti pauperes essent, ita ut vere et reali„ter integram summam taxatam, vel aliquam ejus „partem solvere non possent, praefatus Major „Poenitentiarius opportune in hoc casu provideat, „facto verbo, si peculiaris difficultas id postulet, „cum Sanctissimo."

„§. 43. Super impedimento occulto affinitatis „ex copula illicita, seu ex actu fornicario prove„niente, quotiescumque adsit rationabilis causa, „licet periculum revelationis, seu scandalorum „non immineret, vel non adesset, in matrimoniis „tam contractis, quam contrahendis, in foro con„scientiae dispensare, et dispensari mandare pos„sit et valeat."

„§. 44. Super occulto impedimento criminis „adulterii, si fuerit cum fide data dumtaxat, neu„tro machinante, commissum, possit tam in con„trahendis, quam in contractis matrimoniis dis„pensare. Si vero crimen hujusmodi fuisset, „utroque, vel altero machinante, patratum, possit „in occultis pariter dispensationem concedere: „raro tamen, et quando necessitas postulaverit „ratione alicujus gravis imminentis periculi, quod „prudentia Majoris Poenitentiarii, re praesertim „discussa in Congregatione, vel Signatura, arbi„trandum erit."

„§. 45. Declaramus praeterea, quod facultates „praefatae a Nobis Majori Poenitentiario, et ejus- „dem Poenitentiariae officio concessae circa dis- „pensationes matrimoniales, locum habeant, etiamsi „gradus, et impedimenta huiusmodi multiplicia „sint, quacumque et quantacumque multiplicitate; „volentes in litteris hujusmodi dispensationum „matrimonialium, posse prolem, ubi opus erit, „sive suscipiendam, non tamen in adulterio con- „ceptam, in foro conscientiae tantum, legitimam „decernere; nec non apponi clausulam. *Nullis* „etc., prout in hujusmodi materiis hactenus ipsa „Poenitentiaria servare consuevit."

„§. 46. Ulterius super casibus quibusvis oc- „culti impedimenti ad petendum licite debitum „dispensare aut dispensari mandare possit, et va- „leat."

Ceterae omnes dispensationes super impedimentis, quae in praecedentibus §§. non sunt enumeratae, spectant ad Datariam pro foro externo.

Indispensabilia sunt impedimenta, quae 1) *ex defectu consensus,* 2) *ex impotentia,* 3) *ex errore,* procedunt, 4) impedimentum *ligaminis* post consummatum matrimonium; 5) impedimentum *consanguinitatis* in linea recta et primi gradus in linea collaterali, i. e. inter fratrem et sororem.

Vix unquam conceditur dispensatio super impedimentis 1) *cultus disparitatis,* inter baptizatos et non baptizatos; 2) *criminis* ex occisione coniugis, sive utroque, sive uno tantum mortem machinante, si crimen est publicum;*) 3) *affinitatis* ex matrimonio ortae, in primo grado lineae

*) Cfr. Nota supra pag. 526 posita.

rectae; 4) *ordinis sacri;* 5) *professionis religiosae.*

Difficillime sperari potest dispensatio super impedimentis: 1) *ligaminis* ex matrimonio rato, non consummato; 2) *criminis* occulto, utroque, vel altero mortem machinante, cum effectu secuto; 3) *consanguinitatis secundi gradus,* qui attingit primum, ita ut intercedat respectus parentelae; 4) *affinitatis secundi gradus,* qui mixtus est primo; 5) *cognationis spiritualis* inter levantem et levatum.

Ex iuris concessione vel ex consuetudine, vel ex privilegio a S. Sede specialiter concesso Episcopi facultatem habent dispensandi,

1) super omnibus impedimentis impedientibus, quae iure ecclesiastico statuta sunt, excepto unico casu, si summus Pontifex matrimonium interdixerit — *quoad ea vero impedimenta mere impedientia, quae iure divino, seu naturali procedunt,* ex communi DD. sententia ad summum Pontificem spectat dispensatio super voto ingrediendi religionem et perpetuae castitatis, dummodo tamen haec vota in perpetuum et absque conditione fuerint emissa.

2) Quoad impedimenta dirimentia hoc stat axioma:

In *foro externo* et *super publico impedimento dirimente* episcopus *nunquam ex praesumpta* S. *Sedis Apostolicae licentia potest dispensare,* licet causa adsit *vel urgentissima.*

In casu etiam urgentissimae necessitatis, licet agatur *de matrimonio iam contracto* ubi Episcopus ex praesumpta S. Sedis Apostolicae licentia dispensationem concedit, hoc non valet

nisi super impedimento occulto, et pro foro tantum conscientiae, dummodo concurrant sex circumstantiae: a) ut matrimonium iam fuerit contractum in facie ecclesiae, omnibusque adhibitis solemnitatibus. b) ut contractum fuerit bona fide ex iuris aut facti ignorantia. c) ut sit consummatum. d) ut impedimentum sit occultum. e) ut non possit facile adiri prima sedes. f) ut non possint separari absque scandalo. (Bened. XIV. de synod. dioec. lib. 9. cap. 2. num. 1.)

3. Casu autem, quo agitur *de dispensatione ad matrimonium proxime contrahendum,* facultas dispensandi ex praesumpta licentia *super impedimento occulto et in foro interno tantum* iuxta plurimorum sententiam episcopis vindicatur, dummodo adsint urgentissimae causae, nec Summus Pontifex prius consuli, nec matrimonii contractus, ad quem omnia sunt disposita, differri possit sine scandalo et paratorum ad nuptias infamia. (cfr. Bened. XIV. l. 9. c. 2. n. 2.

4) Vi facultatum quinquennalium, in quantum spectant causas matrimoniales, Episcopi iure gaudent

a) pro foro externo:

III. „Dispensandi in 3. et 4. simplici, et mixto „tantum, nedum cum pauperibus sed etiam cum „nobilibus, et divitibus in contrahendis; in con„tractis vero cum haereticis conversis, etiam in „2. simplici, et mixto, dummodo nullo modo at„tingat primum gradum, et in his casibus pro„lem susceptam declarandi legitimam. IV. Dispen„sandi super impedimento publicae honestatis „iustis ex sponsalibus proveniente. V. Dispen„sandi super impedimento criminis, neutro tamen

„coniugum machinante, ac restituendi ius petendi „debitum amissum. VI. Dispensandi in impedi- „mento cognationis spiritualis, praeterquam inter „levantem et levatum.

VII. „Hae vero dispensationes matrimoniales, „videlicet 3., 4., 5. et 6. non concedantur, nisi cum „clausula, dummodo mulier rapta non fuerit, et „in potestate raptoris non existat, et in dispen- „sationibus hujusmodi declaretur expresse illas „concedi tamquam a Sedis Apostolicae delegato, „ad quem effectum etiam tenor huiusmodi facul- „tatum inseratur, cum expressione temporis, ad „quod fuerint concessae, alias nullae sint.

XX. „Communicandi has facultates in totum, vel „in partem, prout opus esse secundum eius cons- „cientiam iudicaverit, sacerdotibus idoneis in con- „versione animarum laborantibus, et praesertim „tempore sui obitus; ut sede vacante sint, qui pos- „sint supplere, donec Sedes Apostolica certior „facta, quod quamprimum fieri debebit per de- „legatos, aut per unum ex eis, alio modo pro- „videat.“

b) pro foro interno:

VIII. „Dispensandi ad petendum debitum coniu- „gale cum transgressore voti castitatis, qui matri- „monium cum dicto voto contraxerit, hujusmodi „poenitentem monendo, ipsum ad idem votum „servandum teneri, tam extra licitum matrimonii „usum, quam si marito, seu uxori respective su- „pervixerit.

IX. „Dispensandi cum incestuoso, sive incestuo- „sa, ad petendum debitum coniugale, cuius ius ami- „sit ex superveniente occulta affinitate per copu- „lam carnalem habitam cum consanguinea, vel

„consanguineo, sive in primo; sive in primo et „secundo; sive in secundo gradu suae uxoris, seu „respective mariti: remota occasione peccandi, „et iniuncta gravi poenitentia salutari, et con-„fessione sacramentali quolibet mense, per tem-„pus arbitrio dispensantis statuendum.

X. „Dispensandi super occulto impedimento „primi, necnon primi et secundi, ac secundi tantum „gradus affinitatis ex illicita carnali copula pro-„venientis, quando agatur de matrimonio cum „dicto impedimento iam contracto: Et quatenus „agatur de copula cum suae putatae uxoris ma-„tre, dummodo illa secuta fuerit post eiusdem „putatae uxoris nativitatem, et non aliter: mo-„nito poenitente de necessaria secreta renovatione „consensus cum sua putata uxore, aut suo pu-„tato marito, certiorato, seu certiorata de nulli-„tate prioris consensus, sed ita caute, ut ipsius poe-„nitentis delictum nusquam detegatur; remota occa-„sione peccandi, ac iniuncta gravi poenitentia „salutari et confessione sacramentali semel in „mense per tempus dispensantis arbitrio statuen-„dum.

„Item: Dispensandi super dicto occulto impedi-„mento, seu impedimentis affinitatis ex copula illi-„cita etiam in matrimoniis contrahendis, quando „tamen omnia parata sint ad nuptias, nec matri-„monium absque periculo gravis scandali differri „possit usque dum ab Apostolica Sede obtineri „possit dispensatio; remota semper occasione pec-„candi, et firma manente conditione, quod copula „habita cum matre mulieris huius nativitatem „non antecedat; iniuncta in quolibet casu poeni-„tentia salutari.

XI. „Dispensandi super occulto criminis impe-„dimento, dummodo sit absque ulla machinatione, „et agatur de matrimonio iam contracto: monitis „putatis coniugibus de necessaria consensus se-„creta renovatione: ac iniuncta gravi poenitentia „salutari, et confessione sacramentali semel quo-„libet mense per tempus dispensantis pariter ar-„bitrio statuendum.

XII. „Dispensandi super impedimento tertii, seu „tertii et quarti, vel quarti simplicis gradus, sive „graduum consanguinitatis, vel affinitatis, super „quo, seu quibus obtenta fuerit dispensatio ab „Apostolica Sede, et in literis hujusmodi dispensa-„tionis reticita fuerit incestuosa copula, quae ta-„men occulta remaneat. Ac etiam dispensandi, „seu revalidandi ejusmodi litteras irritas, ac nul-„las redditas ex incestu, sive post petitam dis-„pensationem, sive post illius expeditionem, et ante „respectivam executionem patrato, et iterato usque „ad eamdem executionem, in casibus semper ocul-„tis, sive agatur de matrimonio contrahendo, sive „jam contracto: monitis in matrimonio contracto „putatis conjugibus de necessaria mutui consensus „secreta renovatione; injuncta in singulis casibus „congrua poenitentia salutari."

IV. Quomodo petendae sint dispensationes.

(Regulae pro conficiendis libellis supplicibus.)

1a. In precibus, quibus dispensationes *pro foro interno a Poenitentiaria* petuntur, non expri-muntur vera nomina Oratorum, seu dispensando-rum, sed ponuntur nomina ficta v. g. Caius, Ti-tius, Bertha, Petronilla. Dispensandi causa nude proponitur, nec adiicitur testimonium de causae veritate.

2a. In precibus autem, quibus dispensationes *pro foro externo a Dataria* petuntur, exprimenda sunt vera nomina et cognomina Oratorum, cum Dioecesi, ex qua sunt oriundi; quod si sint diversae Dioeceseos, utriusque Dioeceseos nomen adiici debet; et si petatur dispensatio *ob angustiam loci* etiam locus Oratorum exprimi debet. Adiiciendum porro est formale testimonium de veritate causarum allatarum.

3a. Si quis duplici impedimento est obstrictus, quorum unum occultum, alterum publicum est, ad utrumque tribunal recurrere et in Poenitentiaria utrumque impedimentum, in Dataria vero solum impedimentum publicum exponere debet. In libello supplici ad Poenitentiariam hoc casu adiici debet, pro foro externo petitam esse dispensationem a Dataria, et tunc rescriptum Poenitentiariae sanat dispensationem publicam, quae ex se non valeret ob clausulam adiici solitam „*modo aliud non obstet impedimentum.*"

Si impedimentum occultum, super quo Poenitentiaria dispensavit, fit publicum, et deducitur ad forum contentiosum, de novo petenda est dispensatio a Dataria, quia dispensatio Poenitentiariae nonnisi pro foro conscientiae valebat.

4a. Petens dispensationem super impedimento sedulo caveat, ne in libello supplici exprimat falsum, aut occultet verum, praesertim in iis, quae sub poena nullitatis exprimenda sunt; alias dispensatio foret subreptitia vel obreptitia, ideoque nulla.

Impedimentum, de quo petitur dispensatio clare et distincte proponendum est, cum omnibus qualitatibus intrinsecis, sive iis, quae necessaria sunt ad

ipsius cognitionem: uti ad cognoscendam consanguinitatem necessaria est notitia lineae et gradus. Exprimenda est vera et legitima causa sufficiens ad impetrandam dispensationem, nempe una aut plures ex infra pag. 552—561. recensendis.

5a. Si allegetur copula, sub poena nullitatis addendum est: utrum sit publica an occulta, qualecunque etiam impedimentum fuerit, super quo dispensatio petitur; an habita sit scienter, vel ignoranter, id est, an Oratores sciverint, vel ignoraverint impedimentum consanguinitatis, aut affinitatis intercedere, quando fragilitate carnis ducti, se cognoverunt: et si scienter, an copula sit habita sub spe facilitandi dispensationem, idque ab utraque parte, an ab una tantum; quia in tali casu difficillime dispensat Pontifex. Quodsi haec malitiosa intentio reticetur, pro revalidatione litterarum Apostolicarum ad Poenitentiariam erit recurrendum. Attamen sicut S. Liguori lib. VI. n. 1134. notat, probabilissime dicunt Salmant. cum aliis, quod si in petitione aliae causae per se iam sufficientes ad obtinendam dispensationem exponantur, et simul exponatur copula praehabita, tunc non est opus, ut allegetur circumstantia malae fidei, nempe quod copula fuerit consummata ad dispensationem facilius impetrandam.

Si copula, quae allegatur publica est, in litteris ad Datariam expresse annotetur; si vero occulta est, et sine detrimento honoris non possit detegi, sufficit pro publico impedimento (tum pro matrimonio contrahendo, tum pro contracto) ad Datariam, propter occultam vero copulam ad Poenitentiariam recurrere, quae tamen etiam de dispensatione a Dataria petita specialiter est in-

struenda. Quemadmodum autem dispensatio propter reticicitam copulam, inter Oratores habitam potest esse nulla, ita etiam falsa huiusmodi circumstantiae delatio eo fine facta, ut dispensatio facilius obtineatur, nullam reddit impetratam dispensationem,*) quae proinde denuo novis litteris est petenda, in quibus eiusmodi falsa delatio specialiter est significanda.

Si qui vero Oratores post petitam dispensationem, sive post illius expeditionem et ante respectivam executionem carnalem inter se habuerint copulam, licet antea non habuerint, dispensatio irrita et denuo in forma litterarum, quas vocant, *Perinde valere***) petenda est, in quibus dispensatio impetrata plenarie describitur, illo crimine, quod eius nullitatem adduxit, adiecto.

6a. Cum dispensatio petitur super *consanguinitate* vel *affinitate*, specialiter debet exprimi gradus, et si inaequaliter distent, etiam gradus propinquior, v. g. dicendo: *quia in secundo et tertio,* seu *secundo et quarto a communi stipite provenientibus consanguinitatis gradibus invicem sunt conjuncti.*

Ut autem vitetur omnis confusio, supplicae adiiciatur schema, in quo linea et gradus videri

*) Excipiendus est casus, ubi alia causa per se sufficiens ad obtinendam dispensationem in petitione est exposita; quia si in petitione non causa finalis, sed solummodo causa impulsiva est falso allegata, dispensatio censenda est valida. Cfr. S. Liguori lib. VI. n. 1133.

**) i. e. petenda est gratia nova, ut Pontifex decernat priores Litteras ob incestum commissum irritas, *valere perinde*, ac si copula eiusmodi secuta non fuisset.

possit; quod schema fide digni testes, vel illorum loco parochus subscribere debet et subsignare. Ubi notandum, quod si concurrat primus gradus, debeat etiam addi provenientia, seu distincte declarari, qualiter sint in his gradibus conjuncti, dicendo v. g. *quia conjuncti sunt in primo et secundo consanguinitatis gradibus ex communi stipite provenientibus, quia Orator est patruus, vel avunculus Oratricis;* vel: *quia Oratrix est matertera, vel amita Oratoris;* vel: *quia sunt in primo et tertio consanguinitatis gradibus ex communi stipite, ex eo provenientibus, quod Orator sit patruus magnus, vel avunculus magnus Oratricis;* vel: *quod Oratrix sit amita vel matertera magna Oratoris.*

Quod si **duplici** *consanguinitatis et affinitatis* vinculo simul conjuncti sint, fideliter quoque exprimi debet, videlicet: *quia in quarto consanguinitatis ex uno, et quarto ex altero stipitibus provenientibus gradibus invicem conjuncti;* seu: *quia tertio consanguinitatis ex uno, et quarto ex altero stipitibus provenientibus gradibus invicem conjuncti,* seu: *tertio et quarto inaequali consanguinitatis ex uno, et quarto ex altero stipitibus....* Praeterea circa affinitatem notandum est, quod loco verborum: *invicem conjuncti sunt,* adhiberi debeant verba: *se attinent.* Deinde, si super primo, vel secundo gradu petatur dispensatio, debet exprimi, utrum illa proveniat ex copula licita, vel illicita; tum quia difficilius dispensatur super affinitate ex copula licita, quam illicita; tum ut cognoscatur, an etiam concurrat publica honestas; haec enim cum semper concurrat cum affinitate ex copula licita (ex

illicita copula non oritur hoc impedimentum honestatis) tacite exponitur, et super eadem tacite dispensatur, si exprimatur quomodo affinitas orta sit ex copula licita. Dicitur: *super primo vel secundo gradu;* quia, cum affinitas ex copula illicita non extendatur ultra secundum gradum, eo ipso quod tertius vel quartus gradus exprimitur, sufficienter innuitur, eam esse ex copula licita, et habere secum concurrentem honestatem publicam.

Insuper quoque in praedictis propinquioribus affinitatis gradibus addenda est origo; si ex copula illicita, hoc modo: *sed quia primo affinitatis gradu se attinent, ex eo proveniente, quod Orator matrem vel sororem adhuc superstitem* (si enim adhuc est in vita, etiam explicari debet) *carnaliter cognoverit.* Si ex copula licita, ponitur: *sed quia primo affinitatis gradu, se attinent, ex eo proveniente, quod Orator prius uxorem habuerit matrem, vel sororem Oratricis,* vel: *sed quia primo et secundo affinitatis gradu se attinent, ex eo provenientibus, quod Orator prius uxorem habuerit materteram Oratricis....*

7a. Si super *impedimento publicae honestatis* dispensatio petatur, debet exprimi, an sit ex *sponsalibus de futuro,* vel *matrimonio rato,* quia ex hoc fortius oritur vinculum honestatis publicae, quam ex sponsalibus: et in honestate ex his orta solet addi, quod sponsus vel sponsa carnaliter non fuerit cognita, v. g. *sed quia alias dictus Orator sponsalia per verba de futuro cum Oratricis sorore vel matre adhuc superstite, (vel ad praesens defuncta) contraxit, quae quidem Oratricis soror, vel mater ab eodem*

Oratore intacta remansit, desiderium, suum hac in parte adimplere non possunt....

8a. Pro dispensatione super *impedimento cognationis spiritualis*, hanc ita oportet exprimere, ut cognoscatur, an intercedat filiatio et paternitas seu maternitas, (quia in primo casu non solet dispensari), an vero tantum compaternitas, seu commaternitas; in posteriori autem casu praeterea exprimi debet, si cognatio spiritualis sit duplex, puta si quis alicujus prolem unam e fonte levavit, et eandem in Confirmatione tenuit; vel ejusdem prolem unam tenuit, alteram levavit; vel si unus alterius liberos vicissim levavit. Haec tamen cognatio ex declaratione Clementis VIII. non multiplicatur, nec erit necesse exprimere, si quis plures ejusdem liberos e sacro fonte levavit, aut in Confirmatione tenuit.

9a. Quando petitur dispensatio super *impedimento criminis*, exprimendum est, an sit ex machinatione utriusque in mortem conjugis cum promissione matrimonii, an ex adulterio sine machinatione sed cum promissione, vel an ex utroque simul; quia, si ex machinatione utriusque procedat, Papa pro foro externo nunquam dispensat, et pro interno difficulter.

10a. Si petatur dispensatio ad validandum matrimonium invalide contractum exprimi debet, a) an partes, vel earum saltem una bona, vel mala fide contraxerit; b) an contraxerint ex spe dispensationis facilius obtinendae, c) an contraxerint in facie Ecclesiae, servata forma a Concilio Tridentino praescripta et praemissis proclamationibus, aut cum dispensatione super iisdem, d) an matrimonium sit consummatum.

11a. Si petatur dispensatio pro pauperibus, exprimenda est paupertas, non quidem pro valore dispensationis, sed ad minuendos sumptus; nam praeter formam ordinariam, in qua certa pecuniae summa solvenda est, Curia Romana aliam introduxit in solatium egenorum, quae vocatur *forma pauperum,* ita ut communis taxa non exigatur etsi tamen aliquid solvendum sit. Porro ut dispensetur in forma pauperum, debent Oratores, vere pauperes esse; vere autem pauperes censentur, qui proprio labore et industria tantum vivunt *), quam paupertatem testari debet parochus. Porro non ob aliam causam in hac forma dispensari solet, quam 1) ob copulam aut suspicionem copulae inter ligatos impedimento exercitae, 2) ob infamiam mulieris et scandala inde oritura. 3) ob evidens perversionis in fide periculum, nisi matrimonium contrahatur.

12a. Ad obtinendas ab Apostolica sede dispensationes super impedimentis matrimonii (aliasve gratias) parochi et confessarii viam tutiorem et

*) Juxta Breve Pii P. VI. ed. anno 1788 et declarationem Datariae Apostolicae d. a. 1841 ii reputandi sunt *pauperes*, quorum fortuna in capitali, sive in bonis valorem circiter 770 thalerorum non excedit; ii vero, quorum bona ultra quantitatem et valorem 2600 thalerorum non exsurgunt, dicuntur *fere pauperes* et saltem componendam quatuor thalerorum pro quolibet centenario solvere tenentur, nisi titulo eleemosynae illis remittatur. — Cfr. *Knopp* Eherecht *ed. altera pag.* 492 *sqq. Bangen*, *Instructio practica de sponsalibus et matrimonio* II. *pag.* 210 *sqq.* Ceterum in praxi clare, sed sine scrupulo exponendus est status fortunae vel standum est regulis ab Episcopo datis

breviorem seligent, si libellum supplicem, rite *) confectum ad Ordinarium suum dirigant, eumque rogent, ut dispensationem procuret. Eius enim litterae certius Romam perveniunt, ac per ipsius Agentem, quem vocant, efficacius proponuntur, quin etiam expeditiones minori sumptu obtinentur. Imo juxta hodiernam praxim Curiae Romanae non alio fere modo obtinentur pontificiae dispensationes, saltem pro foro externo, et executio dispensationis, praesertim a Dataria, etsi in forma pauperum petatur dispensatio, semper Vicario Generali committitur.

V. De causis ad obtinendam dispensationem aptis.

Quindecim causae vulgo numerantur, ob quas impedimenta matrimonii solent relaxari; possunt autem ad sex praecipuas revocari.

Cum vero brevius a plerisque theologis tradi soleant, opportunum duximus, hic eas fusius explicare, et modum eas proponendi ex Pyrrhi Corradi Praxi Disp. Apost. Lib. VII. cap. 2. pag. 227—246 ed. Colon. 1697 adiicere.

1. Angustia loci, cum nempe locus originis ita est angustus, ut mulier honesta, saltem per aliquod tempus in aetate nubili constituta, ibi nequeat invenire, cui nubat, nisi consanguineum, vel affinem; ratio est, quia durum existimatur, mulierem cogi manere innuptam, aut extra propriam parochiam nubere et sic parentum consortio et auxilio destitui. In hoc autem spectari debet non

*) Nonnullas formulas supplicationum in appendice apposui, iuxta quas quisque facile exarabit alias pro diversitate impedimentorum et causarum.

solum quis sit loci familiarum numerus, sed etiam an pleraeque familiae, ut saepe contingit, consanguinitate, vel affinitate inter se cohaereant, et an revera oratrix non inveniat alium ejusdem conditionis cui nubat. Hujusmodi causa non suffragatur iis, qui urbes episcopales incolunt, nisi constet, eas non excedere numerum trecentorum focorum; prodesse tamen potest mulieri nobili, si paucae sint familiae illustres in eadem provincia. Adolescentes nostra aetate ita sunt nonnunquam moribus et fide perditi, ut aliquando mulier pietate fulgens vix reperiat in loco sui domicilii virum honestum et religione praeditum; suboritur inde nova quaedam species angustiae loci, cujus ratio quoque nobis ita habenda videtur, ut simul cum aliis causis exponatur, cum plurimum inde pendeat tum oratricis salus, tum ejus familiae. Loquuntur quoque theologi de angustia locorum, originis nempe et domicilii; puta cum oratrix in aliam paroeciam se transtulit, et asserit utrumque locum ita esse angustum, ut in neutro invenire possit, cui nubat, nisi consanguineum. Adjicitur etiam aliquando in supplicationibus alia clausula, scilicet, quod si oratrix extra paroeciam suam nubere cogeretur, dos ejus non esset competens, ut cum ea reperire possit consortem paris conditionis.

Proponitur autem haec causa hoc modo:

... *Quod cum dicta Oratrix in dicto loco propter illius angustiam, virum sibi non consanguineum vel affinem paris conditionis, cui nubere possit, invenire nequeat, cupiunt Oratores matrimonialiter invicem copulari. Sed quia etc.*

Vel si adest angustia loci tam originis quam domicilii:

... *Quod cum dicta Oratrix in dictis locis etiam de uno ad alium se transferendo, propter illorum angustiam, virum sibi non consanguineum etc. ut supra.*

Eadem causa cum clausula: Et si extra, proponitur hoc modo:

... *Quod cum dicta mulier in dicto loco propter illius angustiam virum paris conditionis, cui nubere possit, invenire nequeat, et si extra dictum locum nubere cogeretur, dos quam ipsa habet, non esset competens, neque sufficiens, ut cum ea virum, cui iuxta status sui conditionem nubere possit, invenire valeret etc.*

2. Incompetentia dotis Oratricis, quae nisi ducat consanguineum vel affinem, aut innupta et incontinentiae periculo obnoxia remaneret, aut fortunam suae conditioni congruam non inveniret. Competentia autem dotis omnino pendet ex locis et ex conditione oratricis; dos enim, quae sufficit apud rusticos, utique non est sufficiens apud urbanos, aut apud nobiles.

Dote congrua carere censeri potest puella, quae habet dotem incertam, periculis obnoxiam, aut litibus involutam, ita ut sine studio viri solertis recuperari, aut conservari nequeat. Si enim vir peritus litem suscipere velit, et jacturam bonorum mulieri imminentem avertere, ratio est sufficiens cur dispensatio concedatur. Non debet autem dispensari mulier, quae dote sufficienti potitur, ut inveniat virum paris conditionis, sed quae vellet ducere consanguineum, utpote di-

tiorem et potentiorem; non est enim intentio ecclesiae, ut faveat puellis gradum altiorem ambientibus, sed tantum, ut eas liberet a periculo incontinentiae et ab incommodis, quae ex connubiis inaequalibus consequuntur.

Quid si puella dotem non sit habitura nisi post obitum parentum? Si parentes sint divites, eos cogere potest, ut praesentem ei dotem constituant: si illud consequi nequeat, videndum est, an possit invenire conjugem, qui valeat solus onera matrimonii subire usque ad obitum parentum; his deficientibus, dos futura et forsan incerta haberi potest ut dos incompetens; quia onera matrimonii ab ipso die nuptiarum incipiunt, et quia interea parentum voluntas et fortuna in deterius mutari possunt.

Augmentum dotis ea lege factum, ut mulier nubat consanguineo, est ratio dispensandi, si alias Oratrix videatur habere dotem pro sua conditione insufficientem aut minus competentem; non vero si absque tali incremento jam sit convenienter dotata.

Quatuor modis de stilo curiae proponitur incompetentia dotis:

a) Propter dotem minus competentem:

... Quod cum dicta Oratrix dotem habeat minus competentem, iuxta status sui conditionem, cum qua virum sibi non consanguineum vel affinem paris conditionis, cui nubere possit invenire nequeat; et dictus Orator illam cum dicta minus competenti dote in uxorem ducere intendat etc.

b) Propter dotem cum augmento:

...Quod cum dicta Oratrix dotem habeat minus competentem iuxta status conditionem, cum qua virum paris conditionis, cui nubere possit invenire nequeat, et dictus Orator illam cum dicta minus competenti dote in uxorem ducere illiusque dotem usque ad quantitatem secundum dictae Oratricis qualitatem competenter augere intendat etc.

c) Pro indotata:

...Quod cum dicta Oratrix indotata existat, et dictus Orator illam sic indotatam in uxorem ducere ac usque ad quantitatem secundum dictae Oratricis qualitatem competenter ex integro dotare intendat, etc.

d) Quando alius auget dotem:

...Quod cum dicta Oratrix dotem habeat minus competentem iuxta status sui conditionem, cum qua virum paris conditionis, cui nubere possit, invenire nequeat, et quidam Oratorum consanguineus, ad id alias non obligatus, Oratricis dotem, ita tamen, ut Oratori nubat, et non alias, usque ad quantitatem, secundum eiusdem Oratricis qualitatem augere dictusque Orator illam cum dicta minus competenti dote et illius augmento in uxorem ducere intendat, etc.

3. Misera puellae conditio, 1°. ratione aetatis annum 24um excedentis, quae ratio non suffragatur viduae secundas nuptias ambienti; 2°. ratione derelictionis seu destitutionis auxilii; v. g. si vidua pluribus ex alio matrimonio gravata liberis, indigeat viro, qui eorum curam suscipiat, et eos eorumque fortunam contra insidias malo-

rum tueatur; 3°. ratione paupertatis; v. g. si Oratrix, nisi ducat consanguineum, famulatum per totam vitam, nec sine discrimine salutis, exercere, aut in ipsa senectute inediam forsan pati cogeretur; 4°. ratio cuiusdam infirmitatis, aut deformitatis, unde ipsius consortium efficitur non mediocriter injucundum; 5°. ratione periculi incontinentiae, v. g. si puella parentibus orbata plurium sollicitationibus et insidiis obnoxia sit.

Hae causae proponuntur hoc modo:

1. ... Quod cum dicta Oratrix vigesimum quartum annum et ultra suae aetatis agens, hactenus virum paris conditionis, cui nubere possit, non invenit, cupiunt. etc.

2. ... Quod cum dicta Oratrix vidua et (v. g. quinque) filiis ex alio viro procreatis gravata existat, et dictus Orator illam in uxorem ducere, dictosque eius filios alere et gubernare intendat, cupiunt, etc.

Quae dicta sunt ad n. 3, 4 et 5 iisdem fere verbis proponi possunt.

4. Bonum pacis inter familias instaurandae aut conservandae; hinc si constet occasione matrimonii inter consanguineos litem gravis momenti jam existentem dirimi, aut litem propediem orituram impediri, aut aliter graves inimicitias sedari, adest ratio sufficiens dispensationis concedendae; sed tunc constare debet tum de existentia et gravitate litis aut simultatis, tum de ejus sedatione per matrimonium.

Proponitur haec causa modis sequentibus:

... Quod cum inter dictorum Oratorum parentes et consanguineos vel affines graves inimicitiae

ortae sint, et de praesenti vigeant, aliunde tamen, quam ex causa matrimonii inter eos contrahendi provenientes, et ante illius tractatum exortae; certumque sit, quod si Oratores ipsi invicem matrimonialiter copularentur, inimicitiae huiusmodi omnino componerentur; pro illis igitur componendis ac bono pacis cupiunt Oratores praedicti invicem matrimonialiter copulari etc.

Vel:

...*Quod cum inter dictam Oratricem ac Oratorem ipsum, nec non eorum parentes, consanguineos vel affines graves inimicitiae viguerint, aliunde tamen etc. (ut supra); et licet pax inter eos de recenti inita fuerit, nihilominus pro illius confirmatione cupiunt, etc.*

5. Metus scandali, puta 1⁰. si partes ob nimiam in colloquiis et agendi ratione consuetudinem scandalum vicinis dederint et suspiciones injecerint, unde puellae fama non leve detrimentum sit passura, nisi nubat consanguineo; 2⁰. si Oratores non spe facilius consequendae dispensationis, sed vesana libidine victi inter se peccaverint et prolem susceperint, unde matrimonium sit necessarium tum ad legitimandam prolem, tum quia alias mulier innupta et diffamata remaneret,

6. Matrimonium bona fide contractum, quo posito partes vix possent absque scandalo et dispendio separari, maxime si jam eis orta sit proles; in hoc vero casu sedulo interrogari debent, an uterque, aut alteruter tantum in bona fide fuerit, an contraxerint matrimonium spe facilius habendae dispensationis, an ab omni commercio carnali abstinuerint statim ac impedimenti noti-

tiam habuerunt. Imo aliquando ratio sufficiens esse potest, si Oratores jam bona fide sponsalia publice inierunt, bannaque publicari fecerunt; tunc enim, si matrimonium non fieret, fama puellae plerumque non abiret illaesa.

Haec causa proponitur modis sequentibus:

... *Quod ipsi alias ignorantes aliquod impedimentum inter eos existere, quominus possent invicem matrimonialiter copulari, matrimonium inter se per verba de praesenti, publice factis proclamationibus in eorum parochiali ecclesia iuxta formam Conc. Trident. nulloque detecto, neque denuntiato impedimento contraxerunt, illudque in facie ecclesiae solemnizarunt, et carnali copula consummarunt. Postmodum vero ad eorum pervenit notitiam, eos tertio et quarto, a communi stipite provenientibus, consanguinitatis gradibus invicem esse coniunctos: propter quod a carnali copula huiusmodi abstinuerunt* (sive: *et nihilominus in eadem carnali copula perstiterunt.) Cum autem, (Pater Sancte,) Oratores praedicti in huiusmodi matrimonio remanere non possint absque Sedis Apostolicae dispensatione, et si divortium inter eos fieret, gravia exinde scandala possent exoriri; supplicant etc.*

Vel:

... *Quod ipsi scientes se (v. g. quarto) consanguinitatis gradu invicem esse coniunctos, non quidem peccandi data opera, ut crimine admisso haec causa foret Sanctitatem Vestram et S. Sedem Apostolicam ad misericordiam et gratiam erga ipsos faciliores reddendi, insimul familiariter conversati sunt, carnali tamen copula inter eos minime subsecuta; et nihilominus orta*

est suspicio, licet falsa, quod ipsi Oratores se carnaliter cognoverint. Cum autem, (Beatissime Pater,) praemissa publica existant, et nisi matrimonium inter eos contrahatur, dicta Oratrix graviter diffamata et innupta remaneret, graviaque exinde scandala possent verosimiliter exoriri: cupiunt etc.

Vel:

... Quod ipsis alias scientibus, se (v. g. tertio) consanguinitatis gradu invicem esse coniunctos, Orator praedictus non quidem peccandi data opera, ut crimine etc. (ut supra) .... reddendi, sed solum vesana libidine ductus, Oratricem cognovit. Cum autem, (Beatissime Pater) etc. ut supra.

Causis supra recensitis a theologis superaddi solent excellentia meritorum, conservatio familiae illustris et alia nonnulla, quae aut ad praecedentes revocantur, aut rarius apud nos locum habere solent.

Non semper sufficit unica causa ad obtinendam dispensationem, maxime in gradibus propinquioribus, nisi illa sit e gravioribus et multum urgeat; hinc si plures existant causae, simul exponi debent, et quidem nude per numeros distinctae, ita ut primariae primum semper locum obtineant, v. g. Causae autem dispensandi adsunt sequentes:

1a. Oratores non quidem peccandi data opera, nec copula inter eos secuta, ita familiariter inter se conversati sunt, ut inde orta sit suspicio copulae, licet falsa.

2a. Oratrix dotem habet minus competentem, cum nihil possideat, nisi etc.

3a. Oratrix superadulta est, siquidem nata anno .... die .... et hactenus virum paris conditionis, cui nuberet, non invenit.

Supponere videntur canonistae causas allatas semper esse in favorem mulieris; et revera ex causis recensitis plures sunt, ut angustia loci, incompetentia dotis, puellae misera conditio, quae viro vix suffragari possunt; absolute tamen loquendo concedi quoque potest dispensatio ob rationes soli viro proprias; v. g. Titius viduus plures habet liberos ex primo matrimonio susceptos, nec invenit nisi consanguineam aut affinem, quae eorum curam suscipere velit; ratio est sufficiens ut dispensationem consequatur.

Ceterum ut jure concedatur dispensatio super impedimentis matrimonii, non requiritur absolute ut causa prolata sit canonica, ex iis videlicet quas theologi afferre solent; sed satis est, ut rebus mature coram Deo ponderatis, ob quamcunque causam, etiam novam, matrimonium videatur revera necessarium, sive ad procurandam salutem Oratorum, sive ut avertatur ab eis grave aliquod damnum temporale. In praxi tamen vix recedendum est ab usu recepto exigendi, ut afferatur causa canonica, cui dein ceterae adiici possunt. Ecclesiae ministri, qui pro Oratoribus dispensationem petunt, attente considerare debent an causae, in supplici libello allatae, sint verae necne; si enim suo munere fungentes agnoscant preces non niti veritate, ulterius procedere nequeunt; contrahentes etenim aetate nostra raro fide et pietate moventur, in omnibus suum commodum quaerunt, nec

multum reverentur leges, quas Ecclesia prudentissime condidit ad custodiam morum.

VI. De executione dispensationum in foro interno.
(Clausulae bene observandae.)

Dispensationes fori interni concedi non solent nisi in forma commissoria, quod summopere notandum est. Tunc videlicet superior non ipse dispensat, sed tribuit confessario facultatem dispensandi; ac proinde non sufficit, ut hic, mandatum exequendo, affirmet se obtinuisse impedimenti relaxationem; sed insuper expresse et clare manifestare debet, se, speciali delegatione suscepta, posse, atque hic et nunc velle super impedimento, de quo agitur, dispensare. Ad hoc vero non refert, quibus verbis utatur, dummodo ipsius voluntas plane innotescat. (Varias formulas posui supra pag. 449—455.)

Si litterae dispensationis dirigantur ad proprium Oratorum parochum, alius nequit eas exequi; ipse enim videtur personaliter delegatus. Si dirigantur Doctori, seu Magistro in theologia, qui modus hodie perraro occurrit, per Oratorem eligendo, non sufficit, ut confessarius sit doctus, aut theologiam, seu jus canonicum doceat, sed oportet, ut ad gradum Doctoris provectus sit. Si igitur poenitens Doctorem adire nolit, poscere debet clausulae mutationem. Si dirigantur ad confessarium per Oratorem eligendum, penes eum est, quem ipsi libuerit eligere, et si confessarius primum electus nequeat, aut nolit litteras exequi, potest alium adire ex approbatis in Dioecesi pro earumdem executione. Hoc per totum orbem servari testatur Pyrrhus Corradus. Confessarius narrata in litteris dispensationis exacte inspiciat et rite exa-

minet, *) ut deinde in actu sacramentalis confessionis cum Oratore interrogatorium rite instituere et pro rerum eventu dispensationem rite possit executioni mandare.

Quem in finem ex P. Tiburtii Navar, olim Poenitentiarii in Basilica Lateranensi libello „*Manuductio ad praxim executionis litterarum sacrae Poenitentiariae*“ aliisque probatis auctoribus adieci brevem instructionem de sensu clausularum, quae in litteris Apostolicis obvenire solent.

1a. Si ita est, nempe si vera sint narrata, si impedimentum sit occultum, si matrimonium in facie ecclesiae sit contractum, si ex separatione scandalum sequatur, si aliud non obstet, si rationes allatae sint genuinae, si causa finalis subsistat, de quibus confessarius sedulo poenitentem interrogare debet. Si in litteris dispensationum legantur verba: „*Quatenus, si ita esse per diligentem Oratoris examinationem inveneris*“ hoc examen absolute debet institui; alias non valet dispensatio.

2a. Audita prius ejus sacramentali confessione, confessio enim sacramentalis dispensationi necessario est praemittenda.

3a. Sublata occasione, etc; qua clausula confessario vetatur, ne Oratorem absolvat, quamdiu in occasione proxima versetur, v. gr. adhuc familiarem nutriat conversationem cum consorte, vel cum ipsa in eadem domo habitet. Id itaque

*) Advertens in examine errorem commissum circa causam finalem vel conditionem necessariam, denuo recurrere debet ad S. Poenitent. resp. Vic. Gen. pro obtinendis litteris, quas vocant *perinde valere.*

prius agendum, ut haec peccandi occasio vel omnino desinat, si fieri potest; si autem occasio sit necessaria, confessarius debet suggerere media, quibus convertatur in remotam.

4a. Injuncta ei gravi, etc. eam prudenter moderari debet confessarius, spectata poenitentis conditione, sexu et aetate, atque ita, ut ex ea nunquam ejus delictum innotescere queat. Praescribere posset, poenitentis indole, conditione, aetate, sexu etc. bene consideratis, v. g. jejunium per sex menses semel in hebdomada, vel recitationem psalmorum poenitentialium, aut tertiae partis Rosarii semel aut bis in hebdomada, eodem vel longiori temporis spatio, vel aliud aliquod pietatis opus.

5a. Cum obligatione confitendi, etc. tempus autem longius aut brevius statuere debet confessarius, v. g. per annum, aut per sex menses, aut etiam per duos menses, prout poenitentis utilitas seu dispositio suggesserit. Si ipse conditionem sibi impositam quidem suscipit, sed implere negliget, peccabit quidem, dispensatio vero non ideo erit invalida. *Aliisque iniunctis de iure iniungendis* .... quae clausula respicit etiam alias materias circa alia peccata poenitentis v. g. si poenitens furtum fuisset confessus, de iure ei iniungenda esset restitutio ablati.

6a. Absolvas, quo verbo insinuatur dispensationem non esse largiendam, nisi prius finita fuerit confessio et indulta absolutio.

7a. Dummodo impedimentum, etc., per quam clausulam significatur confessarium debere bene examinare, an impedimentum vere dici possit occultum; nam est conditio, sine qua non con-

cederetur haec gratia; hinc si impedimentum factum fuisset publicum vel notorium, sive ante petitam dispensationem sive postea, ulterius progredi nequiret confessarius.

8a. Aliudque non obstet, scil. impedimentum canonicum, hoc pariter est conditio, sine qua non concederetur gratia dispensationis; nam in foro interno impedimenta non auferuntur nisi omnia simul; si plura coexistant, qui unum exponit et alterum silet, sive bona sive mala fide, nullam gratiam obtinet. Hinc si praeter narratum impedimentum aliud obstet, vel si suscepta super uno impedimento dispensatione, aliud postea detegitur, utrumque iterum narrare debet pro nova dispensatione impetranda.

9a. Discretioni tuae committimus, quatenus cum eodem, etc., quibus verbis patet dispensationem expeditam fuisse in forma commissoria, ac proinde impedimentum non solvitur, nisi eo momento, quo, post absolutionem datam, confessarius poenitenti declarat, se, vi auctoritatis obtentae, cum eo dispensare.

10a. Matrimonium cum dicta N. de nullitate prioris consensus certiorata, etc. Cum haec clausula ex stylo curiae in litteris dispensationis fori interni semper apponi soleat, confessarius satagere debet, ut alter coniux de nullitate prioris consensus caute admoneatur, atque mutuus iterum consensus eliciatur. Benedicto XIV. prae ceteris modis arridet sequens: „Impedimenti conscius libere declaret, haud rite „matrimonio consensisse, cum primum celebratum „fuit; ideoque oportere consilio confessarii atque „internae tranquillitatis causa, ut ambo consensum

„renovent, seque id libenter facturum ostendat. „Quodsi alter coniux eandem voluntatem patefa„ciat, id satis erit, ut novus consensus iuxta prae„scriptam normam elicitus intelligatur.“ Instit. eccl. 87. pag. 437 ed. Rom. 1747. Si quando hoc videatur valde periculosum aut propemodum impossibile, aut rescribendum est ad eum, a quo litterae fuerunt expeditae, ut ipse suggerat, quid sit agendum, aut dispensatio in radice est petenda. Imo in casu urgentissimae necessitatis, ut docet S. Liguori, si ex manifestatione nullitatis consensus maximum timeatur incommodum, si conjux impedimenti conscius non possit evitare redditionem debiti absque periculo scandali, tunc ratione necessitatis opinionem alias probabilem amplectens ipse confessarius poenitenti permittere potest, ut consensum ex sua parte renovet, et conjugi petenti debitum reddat.

11a. P r o l e m s u s c e p t a m (n o n t a m e n e x a d u l t e r i o) v e l s u s c i p i e n d a m l e g i t i m a m p r o n u n t i a n d o. Proles nata ex matrimonio publice et bona fide contracto, legitima reputatur, licet postea detegatur illud fuisse invalidum ob aliquod latens impedimentum: idque verum est etiam quando unus conjugum fuit in bona, alter vero in mala fide. Filii naturales orti ex parentibus, inter quos nuptiae consistere poterant, per subsequens matrimonium legitimantur; tunc enim fictione juris effectus matrimonii retrotrahitur ad tempus, quo nata est proles. Imo ad hoc sufficit, ut parentes fuerint ad contrahendum habiles eo tempore, quo concepta est proles; tunc enim ex fornicatione quidem, non vero ex adulterio, neque ex incestu procedit. Hinc, v. g. Caius so-

lutus rem habuit cum Sylvia soluta; paulo post Flaviam duxit uxorem, quacum per multos annos commoratus est; ea vero vita functa, duxit Sylviam. Proles olim ex ea nata per hoc matrimonium legitimatur, utpote concepta ex solutis. Utrum vero ad praedictam legitimationem satis quoque sit, parentes esse ab omni vinculo solutos tempore, quo nascitur proles, inter canonistas controvertitur. Propositionem affirmantem multi quidem propugnant; propositio tamen negans probabilior videtur, 1º quia spectato jure naturae, ille revera spurius est, qui certo ex adulterio fuit conceptus; 2º quia jus civile nostras non attendit ad tempus nativitatis, sed tantum ad tempus conceptionis. De hoc casu doctissime disseruit. Bened. XIV. in Litteris, *Redditae nobis* ad Archiepiscopum S. Dominici, die 5. Dec. 1744 datis.

Si vero tempore, quo concepta et nata est proles, parentes aliquo impedimento dirimenti nubere prohiberentur, tunc filii non fiunt legitimi per solum matrimonium subsequens, sed expresse legitimantur a Romano Pontifice, vel ab alio de ejus auctoritate, ideoque in hujusmodi litteris inseri solet clausula, de qua hic agitur; *prolem susceptam*, etc.; ut autem huiusmodi dispensatio effectum sortiatur, necesse est 1º ut matrimonium reipsa contrahatur; alioquin speciale rescriptum requiritur; 2º ut impedimentum non sit juris naturalis; hinc proles ex adulterio concepta et nata semper a legitimatione excipitur; unde verba clausulae in parenthesi poni solita *(non vero ex adulterio.)*

12a. In foro conscientiae, etc. unde li-

quet confessarium praedicta dispensandi facultate uti non posse, nisi in foro poenitentiae, in ipso actu confessionis sacramentalis, confessione peracta et absolutione data, atque hujusmodi gratiam in foro externo non suffragari; i. e. si detur casus, quod impedimentum ex occulto fiat publicum et in iudicium deducatur, gratia huiusmodi dispensationis in foro fori non suffragatur, et tunc ad Datariam esset recurrendum, quamvis poenitens esset in conscientia bene dispensatus, ita ut, si absque scandalo copulam haberet cum sua coniuge, nullum committeret, peccatum; nam vere et legitime fuisset cum eo dispensatum in foro conscientiae per legitimam potestatem tempore, quo poterat dispensari, id est occulto existente impedimento.

13a. Praesentibus sub poena, etc.; quae clausula moraliter est intelligenda, ita ut ipsa die executionis aut quantocius praedictae litterae lacerentur seu comburantur; ne quando delictum poenitentis divulgari contingat; possunt tamen prius describi, ac copiae eiusmodi asservari; excommunicatio autem, de qua ibi sermo est, non est latae, sed ferendae tantum sententiae.

Ex regulis supra recensitis, 1a, 2a, 6a, 7a, 8a, 9a, 10a et 12a, habendae sunt ut essentiales, ita ut una earum in executione litterarum praetermissa, nisi forte decimam in casu necessitatis exceperis, invalida esset dispensatio. Ceterae autem praeceptum continent; earum neglectio peccato non careret, gratiam tamen non redderet irritam.

Poenitens, qui praedictas dispensationis litteras uni confessario praesentavit, ut eas executioni

mandaret, licite potest, si prudenti ratione moveatur eo praetermisso, alium eligere, cui idem rescriptum exhibebit.

VII. De executione dispensationum in foro externo.

(*Clausulae bene observandae.*)

Bulla (vel Breve) dispensationis ordinarie mittitur exequenda ad Episcopum, vel ad eius Vicarium Generalem; et quidem ad Ordinarium vel Vic. Gen. oratricis, si oratores ex diversa dioecesi sunt oriundi. Postquam Breve a Dataria per Agentem fuit transmissum ac recognitum, litterae commissoriae ad respectivum parochum diriguntur, in quibus super essentialibus in Brevi expressis interrogationes formatae sunt, ad quos parochus, qui hac in re Executoris vices gerit, et cuius conscientia super eadem oneratur, testes, qui omnino separatim audiendi sunt, respondere faciet, eorumque responsa verbotenus transscribet et Ordinario transmittet.

Commissorio hoc adimpleto et Vicariatui Generali transmisso, si causa ceteraque essentialia fuerint verificata, devenitur ad executionem dispensationis, quae peragitur et omnino perficitur eo quod parochus litteras*) a Vicario Generali subscriptas et sigillo munitas oratoribus publicat. Cfr. Bangen II. pag. 220—226.

Diligenter igitur inprimis advertat, an litterae, quibus ipsi dispensatio committitur ab habente potestatem dispensandi, sint authenticae, sigillo consueto et solita subscriptione munitae, sine

*) Hae litterae ad acta parochialia reponendae et in libro matrimoniali annotandae sunt.

cancellatione, fractione sigilli et ceteris, quae fraudis suspicionem generare possent. Quodsi aliquid huiusmodi appareat, ad executionem non erit procedendum, sed ad Ordinarium recurrendum. Si vero litterae sint authenticae, parochus ad earundem tenorem sedulo debet attendere, omnesque clausulas ad amussim observare; quare eas, quae prae aliis frequentius occurrunt, et maioris momenti intellectuque difficiliores sunt, adieci.

1°. *Te diligenter informes.* Haec clausula etsi non requirat judicialem cognitionem et informationem, (sufficiet enim extrajudicialis sine ordine et forma judicii,) nihilominus tamen vult, ut delegatus soli oratorum asserto non credat, sed accipiat testes fide dignos, et saltem ita se informet, circa omnia essentialia in Brevi enarrata ut prudenter credere possit, rem ita se habere.

Extrajudicialis cognitio sufficere dicitur; quod intelligendum hoc sensu: nisi adsit aliquis contradictor, tali enim in casu pars deberet citari, et acta in scriptis redigi.

2°. *Si preces veritate niti repereris.* Pro cuius clausulae verificatione sufficit, existere et verificari causam allegatam tempore, quo Ordinarius, vel alius delegatus Pontificius exequitur litteras dispensationis, seu actu dispensat; etsi tempore, quo sollicitata, et Romae impetrata fuit gratia dispensationis, nullatenus extiterit, seu vera fuerit. Ita practici Curiales allegantes modernum stylum Curiae ab antiquo in eo differentem, quod alias Papa et Curia Romana ipsamet perfecte et complete dispensabat; moderno autem tempore dispensationes committuntur Ordinariis, ut ipsi

habita sufficienti informatione, et cognita precum veritate, saltem tunc existente, quando actu dispensandum erit, reipsa et actu dispensent,

3⁰. *Ab incestus reatu, et excessibus hujusmodi etc., absolvas pro utroque foro.* Haec clausula semper inseritur, quando ad praecedentem copulam incestuosam, vel jam contractum matrimonium cum consanguinea vel affine, fit dispensatio. Circa quam clausulam notandum, illius vi posse et debere executorem Oratores a poenis in utroque foro, id est, tam interno, quam externo, absolvere: dummodo in foro aliquo externo nondum sint delati. Deinde ex plurium Dioecesium consuetudine executor potest alteri subdelegare potestatem absolvendi Oratores ab incestu et poenis illius; securius tamen esse dicunt, si ipsemet absolutionem praestet, quod sine difficultate et labore fieri potest, quia ad hanc absolutionem non est necessarium, ut fiat confessio sacramentalis, sed potest a iudice delegato fieri extra confessionem, etiam quoad forum internum seu conscientiae, ita ut dein taliter absolutus, tam in foro externo, quam interno sit immunis a poenis, v. g. excommunicatione et aliis, quas ob incestum incurrerat.

4⁰. *Imposita eis etc. salutari poenitentia.* Haec clausula in casibus copulae et suspicionis de eadem semper apponitur: quae quidem conditionem non importat, nec de forma esse censetur; nihilominus tamen illam executor ex praecepto imponere debet, cum Papa id mandet in litteris. Quia vero nulla ibidem certa praescribitur poenitentia, relinquitur arbitrio judicis imponenda pro diversitate delicti, personarum, cir-

cumstantiarum et temporum. Non est autem necesse, ut publica poenitentia imponatur Oratoribus, etsi delictum eorum sit publicum, quia, si id vellet Papa, exprimeret.

5⁰. *Ab invicem separes.* Haec clausula etiam solet apponi in dispensationibus cum copula, et vi illius executor, antequam absolvat Oratores, vel cum eis dispenset, eosdem, (si in eadem domo simul cohabitent) separare debet.

6⁰. *Et quatenus causa contra ipsos super praemissis in judicium quoquo modo deducta fuerit, parito judicato.* Haec clausula est de forma, et conditionem importat, sub qua datur jurisdictio. Hinc in praxi bene notare et observare debent executores, ut antequam cum incestuosis dispensent, seu litteras dispensationis exequantur, diligenter se informent, et interrogent Oratores, an non ambo, vel saltem aliquis eorum sit delatus, vel accusatus in aliquo foro externo? Si enim vel unus eorum jam delatus existit, nec valide, nec licite exequi vel dispensare potest, sed debet differre dispensationem, donec Oratores sufficientem attestationem afferant, quod in foro, ubi delati prius erant, paritionem plenam praestiterint, seu sententiae et poenis contra se latis aut ferendis paruerint ac satisfecerint. Expedit etiam Oratores edocere, dispensationem fore nullam, si in aliquo foro jam essent delati, et ipsi hoc inique negarent, vel se ibi jam paruisse, vel satisfecisse falso assererent. Nec sufficit ad valide dispensandum, si Oratores interea cautionem praestent de parendo judicato in illo foro, in quo jam fuere delati vel accusati.

7⁰. *Et recepto prius ab eis juramento, quod*

sub spe facilius habendae dispensationis praemissa non commiserint. Vi huius clausulae debent Oratores in manibus delegati juramentum praestare, quod sub spe facilius consequendae dispensationis non peccarint. Quod si vel una pars fateatur, se cum spe facilius consequendi dispensationem peccasse, non potest executor dispensare. Illud tamen hic specialiter notandum, posse contingere, quod aliqui habeant copulam cum spe consequendi dispensationem, absque hoc, quod dicantur habuisse copulam sub spe facilius obtinendi dispensationem. Etenim peccantes sub spe facilius obtinendi dispensationem intelliguntur tantum illi, qui ideo peccant, ut facilius obtineant dispensationem, seu quia sperant, quod crimine admisso eam facilius sint obtenturi, adeo ut spes facilius obtinendi sit causa et motivum committendi crimen, et consequenter scandalum, et ansa peccati. Unde observandum: aliud esse *peccare cum spe dispensationis*, vel etiam peccare, *quia spero dispensationem;* aliud vero *peccare, ut inde facilius dispensationem obtineam*, vel, *quia scio vel spero ob copulam habitam facilius dispensandum fore.* Et de hoc posteriori, non item de priori interrogari censentur, et jurare debent Oratores. Et idcirco illi, qui ante, vel sub copula habuerunt quidem etiam spem obtinendi dispensationem, sed tamen non peccarunt, ut facilius obtinerent dispensationem, possunt cum omni veritate et tuta conscientia in supplicatione dicere, *non quidem peccandi data opera, ut crimine admisso etc.* et coram executore jurare, *quod sub spe facilius obtinendi dispensationem incestum non commiserint.*

Si autem Oratores, vel saltem unus eorum falso juret, negando se habuisse praefatam spem, quam revera habuit, dispensatio, et inde subsequens matrimonium invalida sunt; quia deest mens et voluntas dispensandi. Potest tamen talibus dein succurri (absque hoc quod juramentum falsum publice confitendo seipsos diffament, et de novo dispensationem petant pro foro externo) si nempe scribatur pro eis ad sacram Poenitentiariam, allegando fideliter casum, qualiter cum ipsis ad praecedens falsum juramentum dispensatum fuerit, et rogando, ut cum delictum novum et invaliditas matrimonii publice contracti existant occulta, dispensare dignetur ad evitanda scandala verosimiliter oritura ex eorum separatione; casu enim ita narrato solet S. Poenitentiaria in secreto dispensare; dummodo spes illa habita, et juramentum falso depositum adhuc sint occulta, et scandala ex separatione verosimiliter oriri possent.

8°. *Dicta mulier diffamata et innupta remaneret, graviaque inde scandala possent verosimiliter exoriri.* Ad verificandam hanc clausulam non est necesse, ut scandala tempore impetrationis vel executionis litterarum dispensationis actu jam vigeant, vel certo et evidenter eventura credantur, sed sufficit probabilis timor secuturorum scandalorum, v. g. inimicitiarum inter Oratorum consanguineos, vel incontinentiae Oratorum, vel quod mulier diffamata non possit amplius alii competenter nubere, et hoc ipso subjaceat periculo incontinentiae. Hinc quia casu, quo copula jam est publica, consequenter mulier diffamata, vel matrimonium jam fuit contractum, ordinarie

scandalorum pericula sunt timenda, nisi dispensetur, potest executor sine scrupulo et multa indagine in hujusmodi casibus dispensare, quando scandala exoritura fuere allegata; quia quae ordinarie contingunt, semper probabilem causant timorem ulterioris contingentiae in simili casu. Porro ad probandam infamiam mulieris ortam non ex copula, sed suspicione copulae, sufficit probare, ab aliquibus visum esse inter Oratores intervenisse amplexus vel tactus impudicos, et suspectas conversationes.

9⁰. *Dummodo Oratrix propter hoc rapta non est.* Haec clausula in omnibus dispensationibus verificari debct; alias invalidae forent.

10⁰. *Dispenses.* Qua clausula denotatur, gratiam dispensationis nondum esse completam seu perfectam, sed perfici et compleri primum debere ab executore.

11⁰. *Distantiam vero tertii v. g. gradus praefati eis non obstare declares.* Haec clausula ponitur duntaxat in casibus, quando Oratores inaequaliter distant. Siquidem necessario etiam exprimi debet gradus propinquior, non ut super illo dispensetur (nisi esset primus super quo etiam necesse est expresse dispensari) sed ut declaretur, eum non obstare. Hinc si reperit executor, Oratores inaequaliter distantes tantum expressisse remotiorem gradum (quod aperte colligit, si dicta clausula non habetur in litteris) dispensare non potest, sed instruere debet Oratores, ut novas litteras, quas Romae vocant *perinde valere,* obtineant. Quod si executor nihilominus dispensaret, dispensatio, et inde subsecutum matrimonium nulla forent.

12°. *Neque scandalum ex ea,* dispensatione scilicet, *oriturum,* i. e. ne fidelibus sit offendiculo atque ita in destructionem religionis et morum vergat. Propter hanc clausulam executor, ut bene recteque muneri suo satiafaciat, tenetur diligenter animadvertere et inquirere, an ex dispensatione facienda possint exsurgere scandala, quia si ista timeantur, quamvis omnia jam probata sint, dispensare non poterit.

Denique post executas litteras, mittat parochus, vel cui executio dispensationis commissa est, testimonium legitimum rite factae executionis, apud protocollum Vicariatus asservandum.

VIII. De dispensatione ad effectum petendi debitum conjugale.

Post matrimonium valide contractum petitioni debiti conjugalis tria obstare possunt, nempe votum castitatis, affinitas superveniens et cognatio spiritualis.

Votum perpetuae castitatis, quo conjuges debitum petere prohibentur, vel est nuncupatum ante nuptias, vel post eas, sive ante sive post consummatum matrimonium, vel ab uno tantum conjugum altero aut consentiente aut inscio, vel etiam ab utroque simul mutuo consensu. In his omnibus et a fortiori in votis ad tempus, dispensare potest episcopus, sive ex consuetudine vim legis obtinente, sive quia in hisce casibus vix unquam abest incontinentiae periculum. Haec autem dispensatio non est absoluta; valet tantum ad petitionem debiti durante praesenti matrimonio; eoque per mortem alterius conjugis disso-

luto, votum reviget ut prius. Sanchez de matrim. lit. 8. disp. 11 et 12.

Si post nuptias alteruter conjux copulam habet cum consanguineo alterius in primo aut secundo gradu, 1°. crimen illud reputari debet gravissimum; quia in ea adulterium et incestus simul includuntur. 2°. Per hocce peccatum contrahit affinitatem cum suo conjuge, propter quam petitio debiti ipsi interdicitur. Super eo autem impedimento auctoritate delegata Episcopus dispensare potest.

Conjux, qui in casu necessitatis proli suae baptismum contulit, quia nempe in periculo mortis versabatur, aut vero, aut saltem ab eo existimato, nec alius aderat, qui aeque tuto baptizare posset, non privatur jure petendi debiti; quia necessitas lege caret, et aliunde ubi non est culpa, nec debet esse poena. Excusandus quoque foret ille qui, etiam alio praesente, bona fide et ex ignorantia filium suum baptizaret, arbitrans id sibi esse licitum. Qui autem propriam prolem baptismatis unda ablueret, et aliunde neque necessitate neque ignorantia excusaretur, revera ob cognationem inde ortam jure petendi debitum privaretur. Ceterum hujusmodi impedimentum ab Episcopo quoque removeri potest.

Si utraque pars fuerit particeps culpae ex qua ortum est impedimentum, neutra licite potest petere aut reddere debitum. Si vero alterutra tantum illud peccatum commiserit, haec sola a petendo debito abstinere tenetur; donec dispensationem obtinuerit. Interea altera parti petenti debitum negare nequit; illa quippe licite utitur jure suo.

Potestas dispensandi ad effectum petendi debitum non censetur inclusa in facultate absolvendi a peccatis et censuris reservatis; semper vero seorsim postulari debet: ea autem sub his conditionibus expediri solet: nempe, *remota occasione, injuncta gravi poenitentia salutari, cum obligatione confitendi semel in mense per tempus arbitrio confessarii statuendum.* Quae quidem clausulae jam superius explicatae leguntur, pag. 563 et 564.

Dummodo confitentem poeniteat peccati, (ex quo amissum est ius petendi debitum) et remota fuerit occasio amplius peccandi cum eadem persona, si aliunde eidem differenda videatur absolutio, illico ei concedi poterit memorata dispensatio; ne diutius careat jure petendi debitum, sicque incontinentiae periculo maneat obnoxius.

IX. Ritus celebrandi Matrimonii Sacramentum.

(Ex Rit. Romano.)

Parochus matrimonium celebraturus, publicationibus factis tribus diebus festis, ut dictum est, si nullum obstet legitimum impedimentum, in ecclesia superpelliceo et alba stola indutus, adhibito uno saltem clerico superpelliceo pariter induto, qui librum et vas aquae benedictae cum aspersorio deferat, coram tribus aut duobus testibus, virum et mulierem, quos parentum vel propinquorum suorum praesentia cohonestari decet, de consensu in matrimonium interroget utrumque singillatim in hunc modum vulgari sermone:

N. vis accipere N, hic praesentem in tuam le-

gitimam uxorem iuxta ritum sanctae Matris Ecclesiae?

Respondeat sponsus: Volo.

Mox sacerdos sponsam interroget: N. vis accipere N. hic praesentem in tuum legitimum maritum iuxta ritum sanctae Matris Ecclesiae?

Respondeat: Volo.

Nec sufficit consensus unius, sed debet esse amborum, et expressus aliquo signo sensibili, sive fiat per se, sive per procuratorem. Mutuo igitur contrahentium consensu intellecto, sacerdos iubeat eos invicem iungere dexteras dicens:

Ego coniungo vos in matrimonium. In nomine Patris †, et Filii, et Spiritus sancti. Amen. *Vel aliis utatur verbis iuxta receptum uniuscuiusque provinciae ritum: postea eos aspergat aqua benedicta: mox benedicat annulum.**)

V. Adiutorium nostrum in nomine Domini,

R. Qui fecit coelum et terram.

V. Domine exaudi orationem meam,

R. Et clamor meus ad te veniat.

V. Dominus vobiscum,

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Benedic † Domine annulum hunc, quem nos in tuo nomine benedicimus †, ut quae eum gestaverit, fidelitatem integram suo sponso tenens, in pace et voluntate tua permaneat, atque in mutua caritate semper vivat. Per Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Deinde sacerdos aspergat annulum aqua be-

---

*) Annulus etiam pro secundis nuptiis benedicitur. S. R. C 27. Aug. 1836.

nedicta in modum crucis, et sponsus acceptum annulum de manu sacerdotis imponit in digito annulari sinistrae manus sponsae, sacerdote dicente:

In nomine Patris †, et Filii, et Spiritus sancti. Amen.

Mox subiungat:

V. Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis,

R. A templo sancto tuo, quod est in Ierusalem.

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster etc.

V. Et ne nos inducas in tentationem,

R. Sed libera nos a malo.

V. Salvos fac servos tuos,

R. Deus meus sperantes in te.

V. Mitte eis Domine auxilium de sancto,

R. Et de Sion tuere eos.

V. Esto eis Domine turris fortitudinis,

R. A facie inimici.

V. Domine exaudi orationem meam,

R. Et clamor meus ad te veniat.

V. Dominus vobiscum,

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Respice, quaesumus Domine, super hos famulos tuos, et institutis tuis, quibus propagationem humani generis ordinasti, benignus assiste, ut qui te auctore iunguntur, te auxiliante serventur. Per Christum Dominum nostrum Amen.

*His expletis, si benedicendae sint nuptiae,**)

*) Per benedictionem nuptiarum non intelligitur ipsa celebratio matrimonii, sed illae preces, quae in Missali infra

*parochus Missam pro sponso et sponsa, ut in Missali Romano, celebret, servatis omnibus quae ibi praescribuntur.**)

Ceterum, si quae provinciae aliis, ultra praedictas, laudabilibus consuetudinibus et caeremoniis in celebrando Matrimonii Sacramento utuntur, eas sancta Tridentina Synodus optat retineri.

Peractis omnibus, parochus manu sua describat in libro matrimoniorum nomina coniugum, et testium, et alia iuxta formulam prae-

---

Missam pro sponso et sponsa (cfr. supra pag. 248—250), post celebrationem matrimonii praescribuntur.

Haec benedictio conferenda est: 1) primis nuptiis ex parte viri et mulieris, sive mulier sit virgo sive corrupta (S. C. C. 2. Oct. 1593); 2) ex consuetudine etiam nuptiis primis ex parte tantum mulieris.

Non est conferenda haec benedictio: 1) nuptiis secundis ex parte viri et mulieris; 2) nuptiis secundis ex parte solius mulieris (S. C .R. 3. Mart. 1761); 3) nuptiis tempore clauso celebratis. — Licet haec benedictio regulariter fieri non debeat, nisi intra missarum solemnia (S. C. C. 13. Julii 1630. S. R. C. 7. Sept. 1850), nihil tamen obstat, quominus extra missam immediate post celebrationem nuptiarum dicatur ubi eiusmodi consuetudo viget, nec possunt parochi sponsos adigere ad benedictionem in Missa recipiendam (S. C. R. 1. Sept. 1838).

*) Notandum est: 1) Sacerdotem non teneri Missam applicare pro sponsis, nisi ab iisdem eleemosynam accipiat; 2) hanc Missam post contractum coram parocho matrimonium de eius licentia posse ab alio sacerdote celebrari; 3) in eadem Missa plures sponsos posse benedici. (S. C. Inquis. 1. Sept. 1841.)

scriptam: idque licet alius sacerdos, vel a se, vel ab Ordinario delegatus matrimonium celebraverit.

X. De benedicendis nuptiis iubilaeis.

Ex „Inseruct. Pastoral. Eystett."

Quando coniuges nuptiarum solemnia post viginti quinque vel quinquaginta annos repetere et cum gratiarum actione celebrare voluerint, parochus facta convenienti adhortatione, coniuges faciat propositum renovare permanendi cum pace divina usque ad mortem in societate connubii; iunctas dein coniugum manus stola circumvolvat dicendo:

Benedictio Dei omnipotentis Patris † et Filii et Spiritus sancti descendat super vos et maneat semper vobiscum. *Deinde:*

Ant. Ecce sic benedicetur homo, qui timet Dominum.

Psalmus 127. Beati omnes, qui timent Dominum, qui ambulant in viis eius.

Labores manuum tuarum quia manducabis, beatus es, et bene tibi erit.

Uxor tua, sicut vitis abundans, in lateribus domus tuae.

Filii tui sicut novellae olivarum in circuitu mensae tuae.

Ecce, sic benedicetur homo, qui timet Dominum.

Benedicat tibi Dominus ex Sion; et videas bona Jerusalem, omnibus diebus vitae tuae, et videas filios filiorum tuorum, pacem super Israel.

Gloria Patri et Filio et Spiritui sancto

Sicut erat in principio et nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

Ant. Ecce sic benedicetur homo, qui timet Dominum.

V. Domine exaudi orationem meam,

R. Et clamor meus ad te veniat.

V. Dominus vobiscum,

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Omnipotens sempiterne Deus, respice propitius super hos famulos tuos, ad templum sanctum tuum pro gratiarum actione laetos accedentes, et praesta, ut post hanc vitam ad aeternae beatitudinis gaudia (cum prole sua) pervenire mereantur. Per Christum etc.

Tandem aspergat eos more solito.

Missa dicatur de die aut votiva B. M. V. si per rubricas licet, non vero illa pro sponsis. Sub finem addi poterit hymnus Ambrosianus (pag. 601.).

Benedictio vero haec nonnisi honestis coniugibus et matrimoniis catholicis concedenda est.



III. DE QUIBUSDAM ALIIS SACERDOTUM OFFICIIS.

I. Modus benedicendi et introducendi puerperam.

(Ex Rit. Romano.)

Si qua puerpera) post partum iuxta piam ac laudabilem consuetudinem ad ecclesiam venire voluerit pro incolumitate sua Deo gratias actura, petieritque a sacerdote benedictionem, ipse superpelliceo et stola alba indutus, cum ministro aspergillum deferente ad fores ecclesiae accedat, ubi illam genuflectentem et candelam accensam in manu tenentem aqua benedicta aspergat, deinde dicat:*

V. Adiutorium nostrum in nomine Domini,

R. Qui fecit coelum et terram.

Antiph. Haec accipiet benedictionem a Domino.

Psalmus 23. Domini est terra, et plenitudo

---

*) Partus notorie illegitimus, tanquam effectus causae in ecclesia abominabilis, talem pro matre favorem non admittit, utpote cui formula benedicendi et gratias agendi praescripta non conveniat; quare tales, quemadmodum etiam puerperae acatholicae ab hac sacra caeremonia excluduntur.

Mater, cuius proles apud acatholicos baptizata et ecclesiae catholicae erepta est, a benedictione repellenda, seu potius ad repulsam et confusionem publicam evitandam iam praevie de hoc disciplinae capite omni cum discretione admonenda est.

eius: * orbis terrarum, et universi qui habitant in eo.

Quia ipse super maria fundavit eum: * et super flumina praeparavit eum.

Quis ascendet in montem Domini? * aut quis stabit in loco sancto eius?

Innocens manibus et mundo corde, * qui non accepit in vano animam suam, nec iuravit in dolo proximo suo.

Hic accipiet benedictionem a Domino: * et misericordiam a Deo salutari suo.

Haec est generatio quaerentium eum, * quaerentium faciem Dei Jacob.

Attollite portas principes vestras, et elevamini portae aeternales: * et introibit Rex gloriae.

Quis est iste Rex gloriae? * Dominus fortis et potens, Dominus potens in proelio.

Attollite portas principes vestras, et elevamini portae aeternales: * et introibit Rex gloriae.

Quis est iste Rex gloriae: * Dominus virtutum ipse est Rex gloriae.

Gloria Patri, et Filio. etc.

Antiph. Haec accipiet benedictionem a Domino, et misericordiam a Deo salutari suo: quia haec est generatio quaerentium Dominum.

Deinde porrigens ad manum mulieris extremam partem stolae, eam introducit in ecclesiam, dicens:

Ingredere in templum Dei, adora Filium beatae Mariae Virginis, qui tibi foecunditatem tribuit prolis.

Et ipsa ingressa genuflectit coram altari, et orat, gratias agens Deo de beneficiis sibi collatis; et sacerdos dicit:

Kyrie eleison.

Christe eleison.

Kyrie eleison.

Pater noster. *(secreto.)*

V. Et ne nos inducas in tentationem,
R. Sed libera nos a malo.
V. Salvam fac ancillam tuam Domine,
R. Deus meus sperantem in te.
V. Mitte ei Domine auxilium de sancto,
R. Et de Sion tuere eam.
V. Nihil proficiat inimicus in ea,
R. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.
V. Domine exaudi orationem meam,
R. Et clamor meus ad te veniat.
V. Dominus vobiscum,
R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Omnipotens sempiterne Deus, qui per beatae Mariae virginis partum fidelium parientium dolores in gaudium vertisti: respice propitius super hanc famulam tuam, ad templum sanctum tuum pro gratiarum actione laetam accedentem: et praesta, ut post hanc vitam eiusdem beatae Mariae meritis et intercessione, ad aeternae beatitudinis gaudia cum prole sua pervenire mereatur. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Deinde illam aspergat iterum aqua benedicta in modum crucis dicens:

Pax et benedictio Dei omnipotentis Patris † et Filii et Spiritus sancti descendat super te et maneat semper. Amen.

2. Modus professionem fidei a neo-conversis excipiendi eosdemque in gremium ecclesiae admittendi. *)

1. Cum ex communi theologorum doctrina nemo prudenter veram fidem amplecti possit, nisi prius probe intelligat, eam propter certa argumenta, quae vocant motiva, credibilem esse, ideo is, qui id genus animarum Deo lucrari cupit, ejusmodi argumenta dextre efficaciterque cuique ad captum ipsius proponere sciat.

2. Diligenter attendendum, qua quisque intentione convertatur, ne ficte, ne coacte, ne respectu humano, ne metu, vel cupiditate bonorum temporalium, honoris, aut voluptatum mundanarum illectus id faciat; quia omnis plantatio, quam non plantavit Pater coelestis, eradicabitur. Math. 15 et domus super arenam (qualis est omnis cupiditas, aut timor mundanus) aedificata, ruinam patitur ingruente adversitatum et tentationum pluvia, fluminibus ac ventis. Matth. 7. Opus igitur est intentione supernaturalis boni, ac desiderio salutis, quae extra Unam, Veram, Sanctam, Catholico-Romanam Ecclesiam ac fidem acquiri non potest.

3. Quanto quis convertendus aut generis nobilitate, aut doctrinae opinione, aut divitiarum opulentia, aut honoris aliquo gradu eminentior supra vulgus est, tanto accuratiore probatione, diligentioreque instructione indiget. Et quo quisque capacior est, tanto melius non solum in speculativis, sed vel maxime in practicis ad omnem

---

*) Ex Agend. Colon. et Kirchl. Anzeiger f. d. Erzb. Köln. 1856. Nr. 2.

christianam perfectionem informandus est. Et universim praestat paucos bene riteque dispositos atque instructos admitti ad Sacramentorum participationem, Ecclesiaeque Catholicae gremium, quam multos non recte dispositos, maleque in rebus fidei eruditos.

4. Ex quo tempore quis de fide capessenda deliberat, vel post plenam deliberationem instruitur, quotidianas Deo preces, aliaque opera bona eleemosynae, jejunii, mortificationis, instructoris judicio humiliter et prudenter peragere debet, seque ad fidei professionem et Sacramentorum dignam susceptionem praeparare, eo fere modo, quo olim catechumeni ad fidem Baptismumque suscipiendum a SS. Patribus dispositi sunt, ut ex canonibus et ecclesiastica historia constat.

Nemo absque gravi causa ad Sacramentum Poenitentiae et Eucharistiae admittendus est, ante publicam et juratam fidei Catholicae professionem; tum quia canones et antiqua Ecclesiae consuetudo ita docet, tum quia magis firmatur contra tentationes, qui eam praestat, tum quia est magni meriti, et boni exempli. Porro circa eam sequentia observanda sunt:

1. Si plures simul convertantur, vel unus honoratus, potest professio fieri cum aliqua solemnitate, accensis pluribus candelis, et pro concione facta denuntiatione, et convocato populo. Saltem absque duobus testibus nunquam facienda.

2. Qui legere novit, prius bene apud se perpensam ipsemet legat. Ei, qui non novit legere, et si plures faciant, ab uno praelegenda erit.

3. Qui propter publicum aliquod peccatum in-

famis est, aut male inter haereticos audit, ad fidei professionem admitti non debet, usque dum meliore vivendi ratione malam famam satis purgarit.

4. In fidei professione bene explicandae et attendendae sunt voculae, sponte, usque ad extremum spiritum, et contrarias haereses omnes, nominatim vero illam, ex qua convertitur, anathematizo et damno, etc.

5. Ante professionem et Sacramentorum participationem instituendum est examen cum neoconverso circa ea, quae ad salutem scitu sunt necessaria. Pro certo enim habendum est, plerosque ita constitutos esse, ut ante absolutionem ab haeresi discant, quae scire debent; et postquam ad Sacramenta admissi fuerint, jam se Catholicos satisque instructos arbitrantur, ideoque usque ad sepulchrum rudes et semi - catholici manent, nec domesticos aut liberos in rebus ad salutem utilibus et apud Catholicos consuetis erudire possunt.

6. Denique notandum, duo esse cathechumenorum, qui convertantur, genera. Unum est hominum simplicium et rudium, qui indigent bona instructione tam in speculativis fidei dogmatibus, quam in practicis, sed quoad controversias fidei caute informandi sunt, ne plures errores discant, quam antea habuerint. Alterum est peritiorum, quibus satisfaciendum est circa omnes articulos, quos contra fidem Catholicam tenuerunt: explorandi proinde beneque excutiendi, priusquam admittantur ad Sacramenta, itaque instruendi, ut tam internis, quam externis tentationibus possint resistere.

Quando de neo-conversi baptismi valore dubium oritur, sacerdos recurrat ad Ordinarium, et si ipsius iudicio baptismus iterandus est, utatur formula a Rituali Romano pro baptismo adultorum praescripta. S. R. C. 27 Aug. 1836.

De facultate absolvendi ab haeresi pro confessario, a convertendo libere eligendo, mature provideat; deinde procedat hoc modo:

Superpelliceo et stola violacei coloris indutus sacerdos, et neo-conversus, cereum accensum manu tenens, genuflectunt coram altari; atque duobus cereis accensis et ad minimum duobus testibus adhibitis, ante professionem dicitur hymnus:

1. Veni Creator Spiritus, — Mentes tuorum visita, — Imple superna gratia, — Quae tu creasti pectora.

2. Qui diceris Paraclitus — Altissimi donum Dei, — Fons vivus, ignis, charitas, — Et spiritalis unctio.

3. Tu septiformis munere, — Digitus paternae dexterae, — Tu rite promissum Patris, — Sermone ditans guttura.

4. Accende lumen sensibus, — Infunde amorem cordibus, — Infirma nostri corporis, — Virtute firmans perpeti.

5. Hostem repellas longius, — Pacemque dones protinus, — Ductore sic te praevio, — Vitemus omne noxium.

6. Per te sciamus, da Patrem — Noscamus atque Filium: — Teque utriusque Spiritum — Credamus omni tempore.

7. Deo Patri sit gloria, — Et Filio, qui a mortuis — Surrexit, ac Paraclito, — In saeculorum saecula. Amen.

V. Emitte Spiritum tuum et creabuntur,
R. Et renovabis faciem terrae.
V. Domine, exaudi orationem meam,
R. Et clamor meus ad te veniat.
V. Dominus vobiscum,
R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Deus, qui corda fidelium sancti Spiritus illustratione docuisti: da nobis in eodem Spiritu recta sapere, et de ejus semper consolatione gaudere: Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Postea sacerdos sedet (in cornu Epistolae, si sanctissimum Sacramentum in altari asservetur, sin minus in medio altaris) et neo-conversus coram illo genuflexus emittit professionem fidei, vel si nescit legere, sacerdos eidem professionem hanc tarde praelegit, ut conversus eam intelligere et cum sacerdote distinctis verbis enuntiare possit.

Professio fidei.

Ego N. firma fide credo et profiteor omnia et singula, quae continentur in Symbolo, quo sancta Romana ecclesia utitur: videlicet:

Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, factorem coeli et terrae, visibilium omnium et invisibilium. Et in unum

Glaubensbekenntniß.

Ich N. N. glaube mit festem Glauben und bekenne Alles und Jedes, was in dem Glaubensbekenntnisse, dessen sich die heilige römische Kirche bedient, enthalten ist, nämlich:

Ich glaube an Einen Gott, den allmächtigen Vater, Schöpfer des Himmels und der Erde, aller sichtbaren und unsichtbaren

Dominum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum. Et ex Patre natum ante omnia saecula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum, non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines et propter nostram salutem descendit de coelis. Et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria Virgine: et homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus et sepultus est. Et resurrexit tertia die secundum scripturas. Et ascendit in coelum: sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria, judicare vivos et mortuos: cujus regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum, Dominum et vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit. Qui cum Patre et Filio simul adoratur et conglorificatur: qui locutus

Dinge. Und an Einen Herrn Jesum Christum, den eingebornen Sohn Gottes, der aus dem Vater von Ewigkeit geboren ist, Gott von Gott; Licht vom Lichte, wahrer Gott vom wahren Gott; geboren, nicht erschaffen, von gleicher Wesenheit mit dem Vater, durch Den Alles gemacht ist; welcher für uns Menschen und um unsers Heils willen vom Himmel herabgekommen ist, und durch den h. Geist aus Maria der Jungfrau Fleisch angenommen hat und Mensch geworden ist. Er ist auch für uns gekreuzigt worden unter Pontius Pilatus, hat gelitten und ist begraben worden, ist von den Todten wieder auferstanden am dritten Tage, nach der Schrift, und ist aufgefahren in den Himmel, sitzet zur Rechten des Vaters, und wird wiederkommen mit Herrlichkeit, zu richten die Lebendigen und die Todten, und Sein Reich wird kein Ende ha-

est per Prophetas. Et unam sanctam catholicam et apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum. Et exspecto resurrectionem mortuorum, et vitam venturi saeculi. Amen.

ben. Ich glaube auch an den h. Geist, den Herrn, Der lebendig macht, Der vom Vater und vom Sohne ausgeht, Der mit dem Vater und mit dem Sohne zugleich angebetet und verherrlicht wird, Der durch die Propheten geredet hat. Ich glaube Eine, heilige, katholische und apostolische Kirche. Ich bekenne eine Taufe zur Vergebung der Sünden, und erwarte die Auferstehung der Todten und ein ewiges, zukünftiges Leben. Amen.

Apostolicas et ecclesiasticas traditiones reliquasque ejusdem ecclesiae observationes et constitutiones firmissime admitto et amplector.

Ich erkenne und nehme auf das Festeste an die apostolischen und kirchlichen Ueberlieferungen und die übrigen Gebräuche und Verordnungen der nämlichen Kirche.

Item sacram scripturam juxta sensum eum, quem tenuit et tenet sancta mater ecclesia, cujus est judicare de vero sensu et interpretatione sacrarum scripturarum, admitto: nec eam umquam nisi juxta unanimem con-

Ebenso nehme ich die heilige Schrift in dem Sinne an, den die heilige Mutter, die Kirche, festgehalten hat und noch festhält; da es ihr zukommt, über den wahren Sinn und die Erklärung der heiligen Schrift zu urthei-

sensum Patrum accipiam et interpretabor.

Profiteor quoque septem esse vere et proprie Sacramenta novae legis, a Jesu Christo Domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis necessaria: scilicet baptismum, confirmationem, eucharistiam, poenitentiam, extremam unctionem, ordinem et matrimonium: illaque gratiam conferre: et ex his baptismum, confirmationem et ordinem sine sacrilegio reiterari non posse.

Receptos quoque et approbatos ecclesiae catholicae ritus in supradictorum omnium Sacramentorum solemni administratione recipio et admitto.

len; und ich will sie nicht anders, als nach der einmüthigen Uebereinstimmung der heiligen Väter annehmen und erklären.

Auch bekenne ich, daß wahrhaft und eigentlich sieben Sacramente des neuen Bundes von Jesus Christus, unserm Herrn eingesetzt und zum Heile des Menschengeschlechtes — wiewohl nicht alle einem jeden Menschen insbesondere — nothwendig sind; nämlich: die Taufe, die Firmung, das heilige Sacrament des Altars, die Buße, die letzte Oelung, die Priesterweihe und die Ehe; daß sie Gnade mittheilen, und daß von diesen die Taufe, die Firmung und die Priesterweihe ohne Gottesraub nicht wiederholt werden können.

Auch lasse ich zu und nehme an die bei der feierlichen Ausspendung aller obengenannten Sacramente eingeführten und bewährten Ceremonien der kath. Kirche.

Omnia et singula, quae de peccato originali et de justificatione in Sacro-Sancta Tridentina Synodo definita et declarata fuerunt, amplector et recipio.

Profiteor pariter in missa offerri Deo verum, proprium et propitiatorium Sacrificium pro vivis et defunctis: atque in Sanctissimo Eucharistiae Sacramento esse vere, realiter et substantialiter Corpus et Sanguinem, una cum anima et Divinitate Domini nostri Jesu Christi; fierique conversionem totius substantiae panis in Corpus, et totius substantiae vini in Sanguinem: quam conversionem ecclesia catholica transsubstantiationem appellat. Fateor etiam sub altera tantum specie totum atque integrum Christum verumque sacramentum sumi.

Alles und Jedes, was in dem heiligen Kirchenrathe von Trient in Betreff der Erbsünde und der Rechtfertigung entschieden und ausgesprochen worden ist, — ehre und nehme ich an.

Auf gleiche Weise bekenne ich, daß in der heiligen Messe Gott ein wahres, und eigentliches Versöhnungsopfer für die Lebenden und Abgestorbenen dargebracht wird, und daß in dem heiligsten Altarssacramente der Leib und das Blut zugleich mit der Seele und der Gottheit unsers Herrn Jesu Christi wahrhaft, wirklich und wesentlich gegenwärtig ist, und daß eine Verwandlung der ganzen Wesenheit des Brodes in den Leib und der ganzen Wesenheit des Weines in das Blut bewirkt wird, — welche Verwandlung die katholische Kirche Transsubstantiation nennt. Auch bekenne ich, daß man unter nur Einer von beiden Gestalten Christum

ganz und unzertheilt und ein wahres Sacrament empfängt.

Constanter teneo, purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari. Similiter et sanctos, una cum Christo regnantes, venerandos atque invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias esse venerandas.

Ich glaube standhaft, daß es einen Reinigungsort gibt, und daß den darin aufgehaltenen Seelen durch die Fürbitte der Gläubigen geholfen wird. Ebenso, daß die Heiligen, welche mit Christo zusammen regieren, zu verehren und anzurufen sind, und daß sie Gott Gebete für uns darbringen, und daß ihre Reliquien (d. h. ihre Gebeine oder anderen Ueberreste) in Ehren zu halten sind.

Firmissime assero, imagines Christi ac Deiparae semper virginis, necnon aliorum sanctorum habendas et retinendas esse, atque eis debitum honorem et venerationem impertiendam.

Ich behaupte auf's Festeste, daß man die Bilder Christi, der allzeit jungfräulichen Gottesgebärerin und der andern Heiligen haben und beibehalten dürfe, und daß ihnen gebührende Ehre und Verehrung zu erweisen ist.

Indulgentiarum etiam potestatem a Christo in Ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maxime salutarem esse affirmo.

Auch bekenne ich, daß Jesus Christus Seiner Kirche die Gewalt hinterlassen hat, Ablässe zu ertheilen, und daß deren Gebrauch dem christ-

Sanctam Catholicam et Apostolicam Ecclesiam Romanam omnium Ecclesiarum matrem et magistram agnosco: Romanoque Pontifici, beati Petri, Apostolorum principis, successori ac Jesu Christi Vicario, veram obedientiam spondeo ac juro.

Cetera item omnia a sacris Canonibus et oecumenicis Conciliis, ac praecipue a Sacro-Sancta Tridentina Synodo tradita, definita et declarata indubitanter recipio ac profiteor; simulque contraria omnia, atque haereses quascumque ab Ecclesia damnatas et rejectas, et anathematizatas, ego pariter damno, rejicio et anathematizo.

Hanc veram Catholi-

lichen Volke höchst heilsam ist.

Ich erkenne die heilige katholische und apostolische römische Kirche als die Mutter und Lehrerin aller Kirchen, und ich verspreche und schwöre dem römischen Papste, dem Nachfolger des heiligen Apostelfürsten Petrus und Stellvertreter Jesu Christi, wahren Gehorsam.

Ebenso nehme ich unbezweifelt an und bekenne alles Uebrige, was durch die heiligen Kirchensatzungen und von den allgemeinen Kirchenversammlungen, und besonders, was von dem hochheiligen Kirchenrathe von Trient überliefert, entschieden und erklärt worden ist. Und zugleich verurtheile, verwerfe und verdamme ich auch Alles, was diesem entgegen ist, nebst allen Irrlehren, die von der Kirche verurtheilt, verworfen und verdammt worden sind.

Diesen wahren katho-

cam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in praesenti sponte profiteor et veraciter teneo, eandem integram, et inviolatam usque ad extremum vitae spiritum, constantissime (Deo adjuvante) retinere, et confiteri, atque a meis subditis, vel illis, quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri et praedicari, quantum in me erit, curaturum, ego idem N. spondeo, voveo ac juro. Sic me Deus adjuvet et haec sancta Dei Evangelia.

lischen Glauben, außer welchem Niemand selig werden kann, den ich jetzt freiwillig bekenne und aufrichtig annehme, will ich auch ganz und unverletzt bis zum letzten Hauche meines Lebens auf's Standhafteste (mit Gottes Beistand) bewahren und bekennen, und will, so viel an mir liegt, mich bemühen, daß derselbe von meinen Untergebenen, oder von denen, deren Sorge mir in meinem Amte obliegen wird, gehalten, gelehrt und verkündet werde. Das verspreche, gelobe und schwöre ich N. N., so wahr mir Gott helfe, und dieses Sein heiliges Evangelium!

Ad verba illa: Das verheiße, gelobe und schwöre ich, *neo-conversus tres digitos priores ponit super codicem Evangelii, vel super verba: In principio erat verbum etc.*

*Tum sacerdos genuflexus dicit Psalmum „**Miserere.**“*

Miserere mei Deus, * secundum magnam misericordiam tuam.

Et secundum multitudinem miserationum tuarum * dele iniquitatem meam!

Amplius lava me ab iniquitate mea, * et a peccato meo munda me!

Quoniam iniquitatem meam ego cognosco, * et peccatum meum contra me est semper.

Tibi soli peccavi et malum coram te feci: * et justificeris in sermonibus tuis: et vincas cum judicaris.

Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum * et in peccatis concepit me mater mea.

Ecce enim veritatem dilexisti, * incerta et occulta sapientiae tuae manifestasti mihi.

Asperges me hysopo et mundabor * lavabis me et super nivem dealbabor!

Auditui meo dabis gaudium et laetitiam: * et exultabunt ossa humiliata.

Averte faciem tuam a peccatis meis: * et omues iniquitates meas dele!

Cor mundum crea in me, Deus; * et spiritum rectum innova in visceribus meis!

Ne projicias me a facie tua: * et spiritum sanctum tuum ne auferas a me!

Redde mihi laetitiam salutaris tui: * et spiritu principali confirma me!

Docebo iniquos vias tuas * et impii ad te convertentur.

Libera me de sanguinibus, Deus, Deus salutis meae; * et exultabit lingua mea justitiam tuam.

Domine, labia mea aperies; * et os meum annuntiabit laudem tuam.

Quoniam si voluisses sacrificium, dedissem utique: * holocaustis non delectaberis.

Sacrificium Deo spiritus contribulatus; * cor contritum et humiliatum, Deus, non despicies.

Benigne fac, Domine, in bona voluntate tua, Sion, * ut aedificentur muri Jerusalem.

Tunc acceptabis sacrificium justitiae, oblationes et holocausta: * tunc imponent super altare tuum vitulos.

Gloria Patri etc. — Sicut erat etc.

Deinde surgit et aperto capite dicit:

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster.

V. Et ne nos inducas in tentationem,

R. Sed libera nos a malo.

V. Salvum fac servum tuum (vel ancillam tuam) Domine,

R. Deus meus sperantem in te.

V. Nihil proficiat inimicus in eo (vel in ea),

R. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.

V. Esto ei Domine turris fortitudinis,

R. Ac facie inimici.

V. Domine exaudi orationem meam,

R. Et clamor meus a te veniat.

V. Dominus vobiscum,

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Deus, cui proprium est misereri semper et parcere, suscipe deprecationem nostram; ut hunc famulum tuum (vel hanc famulam tuam) quem (quam) excommunieationis sententia constringit, miseratio tuae pietatis clementer absolvat. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Mox sedet sacerdos, ad profitentem conversus, et capite cooperto eum ab haeresi absolvit sequenti forma:

Dominus noster Jesus Christus te absolvat, et ego, auctoritate ipsius et Sanctissimi Domini nostri Papae mihi commissa, absolvo te a vinculo

excommunicationis, in quam incurristi per haeresim professam, admitto te in gremium sanctae Matris Ecclesiae et in Sacramentorum ejus participationem, et restituo te communioni et unitati fidelium et sanctis Sacramentis Ecclesiae in nomine Patris † et Filii et Spiritus sancti. Amen.

Dein dicitur hymnus:

Te Deum laudamus, * te Dominum confitemur.
Te aeternum Patrem * omnis terra veneratur.
Tibi omnes Angeli, * tibi coeli, et universae potestates:
Tibi Cherubim et Seraphim * incessabili voce proclamant:
Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus Sabaoth.
Pleni sunt coeli et terra * majestatis gloriae tuae.
Te gloriosus * Apostolorum chorus,
Te Prophetarum * laudabilis numerus,
Te Martyrum candidatus * laudat exercitus.
Te per orbem terrarum * sancta confitetur ecclesia,
Patrem * immensae majestatis,
Venerandum tuum verum * et unicum Filium.
Sanctum quoque * Paraclitum Spiritum.
Tu rex gloriae Christe,
Tu Patris * sempiternus es Filius.
Tu ad liberandum suscepturus hominem, * non horruisti Virginis uterum.
Tu devicto mortis aculeo, * aperuisti credentibus regna coelorum.
Tu ad dexteram Dei sedes, * in gloria Patris.
Judex crederis * esse venturus.

Te ergo quaesumus, tuis famulis subveni, * quos pretioso sanguine redemisti.

Aeterna fac cum Sanctis tuis * in gloria numerari.

Salvum fac populum tuum, Domine: * et benedic haereditati tuae.

Et rege eos: * et extolle illos usque in aeternum.

Per singulos dies * benedicimus te.

Et laudamus nomen tuum in saeculum, * et in saeculum saeculi.

Dignare Domine, die isto * sine peccato nos custodire.

Miserere nostri, Domine: * miserere nostri.

Fiat misericordia tua, Domine, super nos: * quemadmodum speravimus in te.

In te, Domine, speravi: * non confundar in aeternum. *)

V. Dominus vobiscum,

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Da, quaesumus, Ecclesiae tuae, misericors Deus, ut Spiritu sancto congregata, hostili nullatenus incursione turbetur.

Omnipotens sempiterne Deus, qui salvas omnes et neminem vis perire, respice ad animas diabolica fraude deceptas, ut omni haeretica pravitate deposita, errantium corda resipiscant, et ad veritatis tuae redeant unitatem. Per Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Sequitur nunc brevis exhortatio ad conver-

---

*) Versiculi et orationes, quae alias recitari solent, habentur infra inter orationes publicas.

sum de fide conservanda et per opera bona et Catholico digna exercenda etc.

Postea sacerdos actum abiurationis acceptum referet in abiurationum registrum vel, si desit, in librum baptismalem. Subscribent autem recens conversus (qui si scribere nesciat, mentio de hoc fiat) et testes ad minimum duo et ipse sacerdos.

Quibus omnibus peractis conversus tempore congruo confitetur peccata sua, et SS. Eucharistiae Sacramento reficitur. In foro interno Confessarius, facultatem ab haeresi absolvendi habens, absolvit juxta formam communem.

3. De visitatione et cura infirmorum.

(Ex Rit. Rom)

Parochus in primis meminisse debet, non postremas esse muneris sui partes, aegrotantium curam habere. Quare cum primum noverit, quempiam ex fidelibus curae suae commissis agrotare, non exspectabit ut ad eum vocetur, sed ultro ad illum accedat; idque non semel tantum, sed saepius, quatenus opus fuerit: horteturque parochiales suos, ut ipsum admoneant, cum aliquem in parochia sua aegrotare contigerit, praecipue si morbus gravior fuerit.

Ad hoc iuvabit, praesertim in amplis parochiis, aegrotorum notam, seu catalogum habere, ut cuiusque statum et conditionem cognoscat, eorumque memoriam facilius retinere, et illis opportune subvenire possit.

Quod si parochus legitime impeditus, infirmorum, ut quando plures sunt, visitationi interdum vacare non potest, id praestandum curabit per

alios sacerdotes, si quos habet in parochia sua, aut saltem per laicos homines pios, et Christiana charitate praeditos.

Aegrotos visitans, ea, qua sacerdotes Domini decet, honestate et gravitate se habeat, ut non aegris solum, sed sibi et domesticis verbo et exemplo prosit ad salutem.

Eorum vero praecipuam curam geret, qui humanis auxiliis destituti, benigni ac providi pastoris charitatem et operam requirunt. Quibus si non potest ipse succurrere de suo, et eleemosynas illis, prout debet, si facultas suppetit, erogare, quantum fieri potest, sive per Charitatis, vel alterius nominis Confraternitatem, si in ea civitate vel loco fuerit, sive per privatas sive per publicas collectas et eleemosynas, illorum necessitatibus succurrendum curabit.

In primis autem spiritualem aegrotantium curam suscipiat, omnemque diligentiam in eo ponat, ut in via salutis eos dirigat, atque a diabolicis insidiis salutarium adiumentorum praesidio defendat ac tueatur.

Accedat autem ad aegrotum ita paratus, ut in promptu habeat argumenta ad persuadendum apta; ac praesertim Sanctorum exempla, quae plurimum valent; quibus eum in Domino consoletur, excitet, ac recreet. Horteturque, ut omnem spem suam in Deo ponat, peccatorum suorum poeniteat, divinam misericordiam imploret, et infirmitatis poenas, tanquam paternam Dei visitationem, patienter ferat, et ad salutem suam provenisse credat, ut vitam moresque suos melius instituat.

Deinde qua par est prudentia et charitate ho-

minem ad sacram confessionem inducat,*) et confitentem audiat, etiamsi velit totius vitae peccata confiteri; ac si opus fuerit, tam infirmo, quam eius familiaribus vel propinquis in memoriam revocet, quod Lateranensis Concilii,**) ac plurium summorum Pontificum decretis***) cavetur sub gravibus poenis, ne medici ultra tertiam vicem aegrotos visitent, nisi prius ipsis certo constet, illos confessionis Sacramento rite expiatos fuisse.

Illud praeterea diligenter servari curabit, ne quis pro corporali salute aliquid aegroto suadeat, vel adhibeat, quod in detrimentum animae convertatur.

Ubi vero periculum immineat, parochus monebit†) aegrotum, ne daemonum astutia, neque medicorum pollicitationibus, neque propinquorum aut amicorum blanditiis se ullo modo decipi sinat, quo minus ea, quae ad animae salutem pertinent, opportune procuret, et qua par est devotione et celeritate, sancta Sacramenta, dum

---

*) „Regulares ab Ordinario ad confessiones approbati, nulla indigent parochi licentia ad audiendas ipsius parochianorum confessiones, etiam *infirmorum*, et etiam in Paschate.“ Cfr. Bouix de iure regularium. tom II. pag. 340.

**) Can. 22. in cap. *cum infirmitatis.*

***) S. Pii V. Constit. *Super gregem Dominicum* (1566) et Bened. XIII. in Conc. Rom. a. 1725.

†) Parocho (*confessario*) incumbit, (si nullus adsit, qui hoc officium praestare velit) veritatem infirmo revelare et statum periculosum aperire, ut sedulo cogitet ea, quae pro salute animae necessaria sunt. (*Baruffaldus in h. l.*)

sana mens est, integrique sensus, religiose suscipiat, citra fallacem illam ac perniciosam procrastinationem, quae plurimos ad aeterna supplicia perduxit, indiesque fallente diabolo perducit.

Quod si aeger aliquis hortationibus ac monitis Sacerdotum, vel amicorum et domesticorum consiliis adduci non potest, ut velit peccata sua confiteri, tunc non omnino desperanda res est; sed quamdiu ille vivit repetendae sunt frequentes, variae, et efficaces Sacerdotum et aliorum piorum hominum exhortationes; proponendaque aeternae salutis damna, et sempiternae mortis supplicia; ostendendaque immensa Dei misericordia, eum ad poenitentiam provocantis, ad ignoscendum paratissimi. Adhibendae sunt etiam tum privatae, tum publicae ad Deum preces, ad divinam gratiam impetrandam pro salute miseri decumbentis. *)

Videbit denique Sacerdos, quibus potissimum tentationibus aut pravis opinionibus aeger sit subiectus, eique, prout opus fuerit, apta remedia prudenter adhibebit.

Sacras imagines Christi Domini Crucifixi, beatae Mariae Virginis, et Sancti, quem aeger praecipue veneratur, ob oculos eius apponi curabit. Vascu-

*) Verbis primo utendum est ad convincendos pertinaces, deinde orationibus; sed prae ceteris posterior modus validior est, a quo abhorrere non debent tum parochus, tum adstantes. Itaque genibus flexis et omni humilitate iacentes tam parochus, quam domestici et si qui alii sint, orent super eum enixis precibus ut audiantur et videantur a pertinaci infirmo. (*Baruffaldus in h. l.*)

lum item adsit aquae benedictae, qua frequenter aspergatur.

Proponet etiam aegrotanti, prout eius conditio feret, aliquas breves orationes, et pias mentis ad Deum excitationes; praesertim versiculos e Psalmorum libro, vel Orationem Dominicam, et Salutationem Angelicam, Symbolum fidei, vel Passionis Domini nostri meditationem, et Sanctorum martyria et exempla, ac coelestis gloriae beatitudinem. Haec tamen opportune et discrete suggerantur, ne aegroto molestia, sed levamen afferatur.

Consoletur infirmum, dicens, se pro eo in Missae sacrificio, et aliis precibus oraturum, curaturumque ut alii itidem pro eo faciant; idque re ipsa praestabit.

Si morbus gravior, vel cum periculo fuerit, aegroto suadeat, ut dum integra mente est, rem suam omnem recte constituat, et testamentum faciat; si quid habeat alienum, restituat*), et ad

*) **Nota edit.** Caute agere debet confessarius cum moribundis, qui ad restitutionem obligati sunt. Sic procedere iuvabit: 1°. si poenitens videatur *in bona fide*, nec *supersit tempus* eum de sua obligatione prudenter monendi, aut praevideatur non *profutura monitio*, ea omissa erit absolvendus. 2°. Si vero fructus monitionis speretur, aut si versetur poenitens in ignorantia vincibili, fortiter simul et suaviter admonendus est de restitutionis obligatione et ad illam statim peragendam adiuvandus. 3°. Si obligatio occulta sit, nec statim fieri queat, aeger inducendus est ad summam pecuniae ipsi confessario vel viro fideli (quod magis suadendum videtur) committendam, ut postea creditori secreto remittatur, vel ad eam summam in testa-

remedium animae suae pro facultatibus, quod in Domino ei placuerit, disponat; sed haec suggerendo, omnis avaritiae nota caveatur.

Hortetur denique, ut si convaluerit, ante omnia ad ecclesiam veniat, ubi Deo gratias agat de restituta valetudine, et sacram Communionem pie suscipiat, ac deinceps meliorem vitae disciplinam teneat.

Sequentes preces omnes, vel ex parte, prout tempus et aegrotorum conditio feret, arbitrio Sacerdotis dici vel omitti possunt.

Sacerdos igitur infirmi cubiculum ingressus, primum dicat:

V. Pax huic domui,

R. Et omnibus habitantibus in ea.

Mox infirmum, et lectum eius, et cubiculum aspergat aqua benedicta dicens Antiphonam, Asperges me Domine, *etc. Deinde erga infirmum officium suum praestet, ut supra dictum est. Quo praestito, vel antequam discedat, dicere poterit supra infirmum aliquem Psalmum ex quatuor prioribus Poenitentialibus, vel Psalmum 90.* Qui habitat in adiutorio, *etc. cum* Gloria Patri, *in fine. Postea dicat:*

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster etc.

V. Et ne nos inducas in tentationem,

R. Sed libera nos a malo.

---

mento ipsi relinquendam, omissa restitutionis mentione. 4°. Si obligatio non sit occulta, nec statim adimpleri possit, procuret confessarius, ut per heredes certo facienda sit, sive per schedulam creditori tradendam etc.

V. Salvum fac servum tuum,
R. Deus meus sperantem in te.
V. Mitte ei Domine auxilium de sancto,
R. Et de Sion tuere eum.
V. Nihil proficiat inimicus in eo,
R. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.
V. Esto ei Domine turris fortitudinis,
R. A facie inimici.
V. Dominus opem ferat illi,
R. Super lectum doloris eius.
V. Domine exaudi orationem meam,
R. Et clamor meus ad te veniat.
V. Dominus vobiscum,
R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Deus, cui proprium est misereri semper et parcere: suscipe deprecationem nostram: ut nos, et hunc famulum tuum, quos delictorum catena constringit, miseratio tuae pietatis clementer absolvat.

Deus, infirmitatis humanae singulare praesidium, auxilii tui super infirmum famulum tuum ostende virtutem: ut ope misericordiae tuae adiutus, Ecclesiae tuae sanctae incolumis repraesentari mereatur.

Concede hunc famulum tuum, quaesumus Domine Deus, perpetua mentis et corporis sanitate gaudere: et gloriosa beatae Mariae semper virginis intercessione, a praesenti liberari tristitia, et aeterna perfrui laetitia. Per Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Benedictio Dei omnipotentis, Patris †, et Filii,

et Spiritus sancti, descendat super te, et maneat semper.

R. Amen.

Deinde aspergat eum aqua benedicta.

Modus iuvandi morientes.

Ingravescente morbo parochus infirmum frequentius visitabit, et ad salutem diligenter iuvare non desinet: monebitque instante periculo se confestim vocari, ut in tempore praesto sit morienti, sumptoque sanctissimo Viatico, et sacra Unctione adhibita, si periculum immineat, statim commendationis animae officium praestabit, de quo infra. Sed si tempus suppetat, sequentia pietatis officia praestare poterit, si ita expedire iudicaverit, pro conditione personae.

*Ac primo, si aegrotus indulgentiam**) *legitima auctoritate concessam consequi possit, eam illi reducat ad mentem, proponatque quid ad eam consequendam agi debeat; praesertim, ut contrito corde sanctissimum nomen Jesu semel vel saepius invocet.*

Deinde hortetur infirmum, et excitet, ut dum mente viget, eliciat actus fidei, spei et charitatis, aliarumque virtutum, nempe:

Ut firmiter credat omnes articulos fidei, et quidquid sancta Romana Ecclesia Catholica et Apostolica credit et docet.

Ut speret, Christum Dominum nostrum pro sua immensa clementia sibi fore propitium, et merito eius sanctissimae Passionis, et per intercessionem beatae Mariae et omnium Sanctorum se vitam aeternam consecuturum.

---

*) Vide supra pag. 489.

Ut toto corde diligat, et maxime diligere cupiat Dominum Deum ea dilectione, qua illum diligunt beati Sanctique omnes.

Ut ob amorem Dei doleat ex corde de omni offensa, qualitercumque contra Dominum Deum et proximum commissa.

Ut ex corde ob amorem Dei parcat omnibus, qui sibi quoquo modo fuerint molesti, aut inimici.

Ut ab iis veniam postulet, quos aliquando dictis aut factis offendit.

Ut quem patitur dolorem, et morbi molestiam, propter Deum in poenitentiam peccatorum suorum patienter toleret.

Ut si Dominus sibi salutem corporis praestare dignabitur, proponat de cetero pro viribus suis a peccatis cavere, et eius mandata servare.

Hortetur praeterea, ut eo modo quo potest, saltem ex corde ita per intervalla precetur:

Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam.

In te Domine speravi, non confundar in aeternum.

In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum, redemisti me, Domine Deus veritatis.

Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuvandum me festina.

Esto mihi Domine in Deum protectorem.

Deus propitius esto mihi peccatori.

Dulcissime Domine Jesu Christe, per virtutem sanctissimae Passionis tuae recipe me in numerum electorum tuorum.

Domine Jesu Christe, suscipe spiritum meum.

Maria mater gratiae, mater misericordiae, tu nos ab hoste protege, et hora mortis suscipe.

Sancte Angele Dei, mihi custos assiste.

Omnes sancti Angeli, et omnes sancti intercedite pro me, et mihi succurrite.

Haec et his similia poterit prudens Sacerdos vulgari vel latino sermone, pro personae captu, morienti suggerere.

Deinde sequentes (pag. 619)) preces quanta poterit maiori devotione dicat, admoneatque domesticos et circumstantes, ut simul orent pro moriente.*

---

*) *Poterit etiam hisce uti precibus:*

Ich glaube an Dich, o mein Gott! Ich glaube Alles, was Du geoffenbaret hast, und durch Deine hl. Kirche zu glauben vorstellst, weil Du die unfehlbare Wahrheit bist. In diesem hl. Glauben will ich leben und sterben. — Ich hoffe auf Dich, weil Du unendlich gütig, barmherzig und getreu bist. Ich hoffe und vertraue auf Dich, o mein süßester Jesus! weil Du zur Vergebung meiner Sünden am Kreuze gelitten hast, und gestorben bist. — Ich liebe Dich, weil Du das höchste Gut bist — ach hätte ich Dich doch geliebt alle Tage meines Lebens. — Ich bereue es von Herzen, daß ich Dich durch meine Sünden beleidigt habe. O Herr! verstoße mich nicht von Deinem Angesichte; es schmerzt mich von ganzem Herzen, daß ich so undankbar gegen Dich gewesen bin — ich verabscheue alle meine Sünden — mit demüthigem und bußfertigem Herzen flehe ich um Gnade und Barmherzigkeit.

Vater! ist es möglich, so gehe dieser Kelch von mir; doch nicht mein, sondern Dein Wille geschehe. — Wie es dem Herrn gefällt, so geschehe es — der Name des Herrn sei gebenedeit.

Jesus, mein göttlicher Erlöser! bald werde ich vor Dir als meinem Richter stehen — sei mein Erretter. Jesus, sei mir gnädig! Jesus, sei mir barmherzig! Jesus, verzeihe mir meine Sünden! — Jesus, Dir lebe ich! Jesus, Dir sterbe ich! Jesus, Dein bin ich todt und lebendig! — Jesus! ich will gerne sterben, weil Du aus Liebe zu mir unter so furchtbaren Schmerzen gestorben bist — ich will gerne sterben zur Abbüßung meiner Sünden. — Mein Jesus, Barmherzigkeit! — O mein Gott! habe Erbarmen mit mir wegen Jesus, Deines geliebten Sohnes! — O mein Jesus! ich sterbe im Vertrauen auf Deine unendlichen Verdienste. — Jesus! sei mir armen Sünder gnädig und barmherzig! Jesus! in Deine Hände empfehle ich meinen Geist.

Heilige Maria, Mutter Gottes! zeige jetzt, daß du meine Mutter bist — bitte Jesum, deinen Sohn, daß Er mir gnädig sein möge. — O gütige, o milde, o süße Jungfrau! stehe mir bei und bitte für mich jetzt (und) in der Stunde meines Todes. Heiliger Joseph bitte für mich.

Heiliger Schutzengel, heiliger Namenspatron, alle Engel und Heiligen! stehet mir bei, damit ich selig sterbe.

Jesus, mein Heiland, in Deine Hände empfehle ich meinen Geist.

Jesus, Maria, Joseph! Euch schenke ich mein Herz und meine Seele! Jesus, Maria, Joseph! stehet mir bei im letzten Streit. Jesus, Maria, Joseph! lasset mich im Frieden mit Euch von hinnen scheiden!

Gebete für Sterbende.

1. Gedenke, o gütigster Jesu, der großen Traurigkeit, Angst und Noth, die Deine heiligste Seele erlitt, als Du im Oelgarten auf Dein Angesicht niederfielest, und zu Deinem himmlischen Vater flehtest, daß Er, wofern es möglich wäre, den Kelch des bittern Leidens von Dir nähme! Gedenke jenes tödtlichen Kampfes und des blutigen Schweißes, der aus allen Deinen hl. Gliedern hervorbrach, und komm unserm kranken Bruder (unserer kranken Schwester) zu Hülfe, der (die) nun mit Dir im Oelgarten und in schwerer Todesangst sich befindet! O barmherzigster Jesu, wende ihm die Kraft Deiner hl. Todesangst zu, nimm den bittern Kelch von ihm, und sende Deinen hl. Engel vom Himmel, der in seiner großen Angst ihn innerlich tröste und stärke, gleichwie Du, o Jesu, von einem Engel Dich stärken und trösten ließest. Verlaß ihn nicht in dieser letzten Noth, und erquicke ihn barmherzig mit dem Kelche des ewigen Heiles. Amen. Vater unser 2c.

2. Gedenke, o liebreicher Erlöser der Menschen! Deiner großen Liebe zu uns, die Dich den Stricken und Banden der Gottlosen übergab, welche von einem ungerechten Richter zum andern Dich führten, fälschlich anklagten, schimpflich mißhandelten, verspieen und schlugen, und als einen Gotteslästerer zum Tode verdammten! Durch diese Deine große Barmherzigkeit, o Jesu, erbarme Dich unseres armen Bruders, löse die Bande seiner Sünden auf, laß Deine heiligen Engel auf dem Wege zu Deinem göttlichen Richterstuhle ihn beschützen, daß die Feinde nichts über ihn vermögen, und verleihe ihm durch das ungerechte Todesurtheil, das Du ihm zu Liebe über Dich er-

gehen ließest, ein gnädiges Urtheil. Auf Dich allein war seine ganze Hoffnung im Leben gerichtet; o nimm ihn nun als ein barmherziger Erlöser auf, und laß Dein bitteres Leiden und Sterben nicht an ihm verloren sein. Amen. Vater unser ꝛc.

3. Gedenke, o barmherziger Jesu, der namenlosen Schmach und Schmerzen, die Du erlittest, als Dein heiliger jungfräulicher Leib von den Gottlosen entblößt, und so unbarmherzig gegeißelt ward, daß er vom Haupte bis zur Sohle nur Eine Wunde war, und wie ihre unersättliche Wuth, hierdurch noch nicht gestillt, Dein gebenedeites Haupt mit einer schrecklichen Dornenkrone krönte, und mit einem Purpurmantel Dich behing! O Erlöser der Menschen, hl. Blutbräutigam unserer Seelen, durch dies unaussprechliche Leiden lindere die Leiden unseres sterbenden Bruders, und kräftige ihn, seine Schmerzen nach Deinem hl. Beispiele mit Geduld zu ertragen! Reinige seine Seele durch das Blut, das Du in Deiner Geißelung und Krönung vergossen hast; kleide ihn mit dem Purpur der ewigen Glorie, und ertheile ihm gnädig die Krone der Unsterblichkeit. Amen. Vater unser ꝛc.

4. Gedenke, o süßester Jesu, jenes letzten und bittern Ganges, als Du, mit dem schweren Kreuze beladen, von dem Richthause des Landpflegers Pilatus zu dem Berge Calvaria schrittest, und am ganzen Leibe verwundet, ermüdet und erschöpft, so oft zu Deinem himmlischen Vater seufztest! O barmherziger Heiland, sieh, auch unser sterbender Bruder ist jetzt auf einem bittern Wege, und hat einen hohen Berg zu ersteigen! Du, o Jesu, hast zur Vermehrung seiner ewigen Glorie ihm auferlegt, dies Kreuz zu tragen! Schwer ist ihm diese Bürde, und in großer

Angst schmachtet er, bis er das Ziel erreicht und seine Seele in Deine gebenedeiten Hände aufgibt! O süßester Jesu, sieh ihn mit gnädigen Augen an, und erleichtere ihm die Last seines Kreuzes, daß er nicht darunter erliege! Stärke ihn durch die Kraft des hl. Geistes, daß er Deinen blutigen Spuren bis auf den Gipfel des Berges folge, alle Schmerzen mit Geduld überwinde, allen Anfechtungen standhaft widerstehe, und durch einen glorreichen Sieg zu Dir und Deinen Auserwählten gelange. Amen. Vater unser 2c.

5. Gedenke, o mildherziger Jesu, der unaussprechlichen Schmerzen, die Dein innerstes Mark durchdrangen, als die Gottlosen Deine hl. Glieder ausspannten und Deine gebenedeiten Hände und Füße an das Holz des Kreuzes nagelten! O geliebtester Jesu, der Du in namenloser Angst drei Stunden lang zwischen Himmel und Erde, zwischen dem erzürnten Gott und dem verurtheilten menschlichen Geschlechte hingest, Deinem himmlischen Vater Dich für die Sünden der Welt aufopfertest und so unermeßliche Schmerzen littest, daß Himmel und Erde sich darob entsetzten und Mitleid bezeigten; sieh barmherzig auf unsern Bruder, der zwischen Leben und Tod schmachtet; opfere Dein hl. Leiden für ihn, der nun nicht mehr zu Dir beten kann, und dessen Augen bereits von den Finsternissen des Todes verdunkelt werden! O Jesu, Licht der Welt, Sonne der Gerechtigkeit, erleuchte und erfreue seine Seele mit den Strahlen Deiner Gnade, führe sie zu dem ewigen Lichte, daß sie Dich, ihren Gott und Erlöser, mit dem Vater und dem hl. Geiste in alle Ewigkeit schaue und lobe. Amen. Vater unser 2c.

6. Gedenke, o unser heiliger und liebevoller Hei-

land, jener sieben Worte, die Du zum Troste der Lebendigen und Sterbenden von dem hl. Kreuze herab sprachest, und vergib diesem unserm sterbenden Bruder, wie Du barmherzig Deinen Peinigern vergeben hast! Sprich jene trostvollen Worte zu ihm: Heute wirst du bei Mir sein im Paradiese! Laß ihm die Fürbitte Deiner jungfräulichen Mutter, die er getreu verehrte, zu Gute kommen, stärke ihn in seiner großen Verlassenheit, da seine ganze Hoffnung auf Dich allein gerichtet ist, und tränke ihn, den nach den Fluthen Deiner Barmherzigkeit dürstet, mit dem Wasser des ewigen Lebens! O laß ihn, für den Du so Vieles und so Unaussprechliches gelitten hast, seinen Lauf in Deiner Gnade vollbringen, und erhöre unser demüthiges Gebet, die wir seinen Geist in Deine Hände empfehlen! Erbarme Dich seiner, o Jesu, und nimm ihn gnädig auf, damit er Deine große Barmherzigkeit ewiglich preise. Amen. Vater unser &c.

7. Gedenke, o starker Vollender unseres Heiles, Deines hl. Todes, wodurch Du unsern Tod ertödtetest, und uns zum ewigen Leben wieder gebarest! Durch die Schmerzen, die Deine allerheiligste Seele empfand, als sie von Deinem gebenedeiten Leibe sich trennte; durch das Neigen Deines göttlichen Hauptes, wodurch Du uns zu dem Kusse des Friedens einludest, und durch die Oeffnung Deiner hl. Seite, woraus der Preis unserer Erlösung hervorquoll, und uns ein Bad zur Reinigung von allen unsern Sünden bereitete, bitten wir Dich, steh' unserm sterbenden Bruder bei, wenn seine Seele von seinem Leibe sich trennt; gib ihm den Kuß des Friedens, und führe ihn vollkommen gereinigt und versöhnt in das ewige Leben ein, das Du ihm durch Deinen Tod

erkauft hast, damit er dort im Verein mit allen himmlischen Geistern und allen auserwählten Bürgern des himmlischen Jerusalems Deine unendliche Liebe lobe, preise und verherrliche in alle Ewigkeit. Amen. Vater unser 2c.

Drei andere andächtige Gebete für Sterbende.

1. Allmächtiger ewiger Gott, der Du Allen, die in Gefahren und Nöthen schmachten, mit Deiner göttlichen Hülfe nahe bist; wir bitten Deine Majestät in tiefster Demuth, sende Deinen hl. Engel vom Himmel, daß er Deinem Diener (Deiner Dienerin) in dieser äußersten Noth zu Hülfe komme, in seinem Todeskampfe ihn stärke, und seine Seele vor Dein göttliches Angesicht und in die ewigen Freuden führe. Durch Christum unsern Herrn. Amen.

2. Sieh, o gnädigster Schöpfer, mit den Augen Deiner Barmherzigkeit auf unsern sterbenden Bruder, der nun Deiner göttlichen Gerechtigkeit die Schuld abträgt, welche er von Adam überkommen, und erquicke seine Seele, die Du erschaffen hast, daß sie, durch diese zeitliche Strafe von allen Sünden gereinigt, in die ewige Glorie aufgenommen werde. Durch Christum unsern Herrn. Amen.

3. Barmherziger Gott, der Du die Seelen der Menschen liebst, und zu ihrer Besserung mit zeitlichen Strafen züchtigst; wir bitten Dich, erzeige Deine väterliche Hülfe und Deinen göttlichen Trost der Seele Deines Dieners, der mit den Aengsten des Todes ringt, daß sie in ihrem Verscheiden gereinigt, durch die Hände der hl. Engel zu Dir, ihrem Schöpfer, gebracht werde. Durch Christum unsern Herrn. Amen.

Ordo commendationis animae.

Parochus ad decedentis animae commendationem accedens, Clericum saltem unum, si potest, secum habeat, qui deferat vasculum aquae benedictae, superpelliceum et stolam violaceam, quibus ipse Sacerdos ante infirmi cubiculum indutus, locum ingrediens dicat:

Pax huic domui et omnibus habitantibus in ea.

Deinde aspergat aegrotum, lectum, et circumstantes aqua benedicta, dicens:

Asperges me Domine hyssopo, et mundabor etc.

Postea Salvatoris nostri Crucifixi imaginem aegroto osculandam praebeat, verbis efficacibus eum ad spem aeternae salutis erigens, ipsamque imaginem coram eo ponat, ut illam aspiciens salutis suae spem sumat.

Aegrotum alloqui potest hoc modo:

Lieber Bruder in Christus! Siehe an das Bild Deines gekreuzigten Heilandes, Der aus unendlicher Liebe zu uns den schmählichsten und schmerzlichsten Tod am Kreuze gelitten hat. Siehe, Sein Haupt ist mit Dornen gekrönt, weil Er uns ewig mit Herrlichkeit krönen will. Er neigt Sein hl. Haupt im Tode, als wollte Er es uns zum Friedenskusse reichen. Seine Stirne ist mit blutigen Tropfen benetzt, um unsere Sünden abzuwaschen. Seine Arme sind ausgestreckt, um uns liebevoll zu umfangen. Seine hl. Seite ist geöffnet, damit wir in Seinem göttlichen Herzen eine sichere Zufluchtsstätte hätten. Setze also all dein Vertrauen auf diesen Deinen liebevollen und gütigen Erlöser und sprich: Jesus sei mir gnädig! Jesus sei mir barmherzig! Jesus verzeihe mir meine Sünden! Jesus in Deine Hände empfehle

ich meinen Geist! Jesus, auf Dich habe ich gehofft; laß mich nicht zu Schanden werden.

Deinde accensam candelam ei praebeat, vel ostendat, dicens:

Das Licht der Welt, Jesus Christus, Der durch dieses Licht vorgestellt wird, erleuchte die Augen deines Geistes, daß Du nicht im ewigen Tode entschlafest! Ziehe hin, o christliche Seele, aus diesem Leben, gehe deinem geliebten Bräutigam Jesu Christo entgegen, und trage ein brennendes Licht in deinen Händen! Der dich aus der Finsterniß in Sein wunderbares Licht berufen hat, lasse deine Seele nicht in die äußersten Finsternisse kommen, sondern führe sie aus den Schatten des Todes zu dem ewigen Licht! Das Licht des hl. Glaubens, das Feuer der ewigen Liebe wolle bei diesem deinem letzten Ausgange nimmer in deinem Herzen erlöschen. O ihr heiligen Engel des Lichtes, wendet ab alle Geister der höllischen Finsterniß, daß nicht durch ihre List und Gewalt das Licht des Glaubens, der Hoffnung und der Liebe in dem Herzen dieses unseres Bruders erlösche. Amen.

Finita hac oratione genibus flexis cum omnibus circumstantibus breves Litanias devote recitet, in hunc modum:

Kyrie, eleison.
Christe, eleison.
Kyrie, eleison.
Sancta Maria, ora pro eo.
Omnes sancti Angeli et Archangeli, orate pro eo.
Sancte Abel,
Omnis chorus iustorum,
Sancte Abraham,
Sancte Joannes Baptista,

Ora pro eo.

Omnes sancti Patriarchae et Prophetae, orate pro eo.
Sancte Petre,
Sancte Paule,
Sancte Andrea,
Sancte Joannes, } Ora pro eo.
Omnes sancti Apostoli et Evangelistae, orate pro eo.
Omnes sancti Discipuli Domini, orate pro eo.
Omnes sancti Innocentes, orate pro eo.
Sancte Stephane, ora pro eo.
Sancte Laurenti, ora pro eo.
Omnes sancti Martyres, orate pro eo.
Sancte Sylvester, ora pro eo,
Sancte Gregori, ora pro eo.
Sancte Augustine, ora pro eo.
Omnes sancti Pontifices et Confessores, orate pro eo.
Sancte Benedicte, ora pro eo.
Sancte Francisce, ora pro eo.
Omnes sancti Monachi et Eremitae, orate pro eo.
Sancta Maria Magdalena, ora pro eo.
Sancta Lucia, ora pro eo.
Omnes sanctae Virgines et Viduae, orate pro eo.
Omnes Sancti et Sanctae Dei, intercedite pro eo.
Propitius esto, parce ei Domine.
Propitius esto, libera eum Domine.
Propitius esto.
Ab ira tua,
A periculo mortis,
A mala morte.
A poenis inferni,
Ab omni malo,
A potestate diaboli, } Libera eum Domine.

Per nativitatem tuam,
Per crucem et passionem tuam,
Per mortem et sepulturam tuam,
Per gloriosam resurrectionem tuam,
Per admirabilem ascensionem tuam,
Per gratiam Spiritus sancti Paracliti,
In die iudicii,
Peccatores, te rogamus audi nos.

Libera eum Domine.

Ut ei parcas, te rogamus audi nos.
Kyrie eleison.
Christe eleison.
Kyrie eleison.

Deinde cum in agone sui exitus anima anxiatur, dicantur sequentes orationes:

Oratio. Proficiscere anima Christiana de hoc mundo, in nomine Dei Patris omnipotentis, qui te creavit: in nomine Jesu Christi Filii, Dei vivi, qui pro te passus est: in nomine Spiritus sancti, qui in te effusus est: in nomine Angelorum et Archangelorum: in nomine Thronorum et Dominationum: in nomine Principatuum et Potestatum: in nomine Cherubim et Seraphim: in nomine Patriarcharum et Prophetarum: in nomine sanctorum Apostolorum et Evangelistarum: in nomine sanctorum Martyrum et Confessorum: in nomine sanctorum Monachorum et Eremitarum: in nomine sanctarum Virginum, et omnium Sanctorum et Sanctarum Dei: hodie sit in pace locus tuus, et habitatio tua in sancta Sion. Per eundem Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Oratio. Deus misericors, Deus clemens, Deus, qui secundum multitudinem miserationum tuarum peccata poenitentium deles, et praeteritorum

criminum culpas venia remissionis evacuas: respice propitius super hunc famulum tuum N. et remissionem omnium peccatorum suorum tota cordis confessione poscentem deprecatus exaudi. Renova in eo, piissime Pater, quidquid terrena fragilitate corruptum, vel quidquid diabolica fraude violatum est: et unitati corporis Ecclesiae membrum redemptionis annecte. Miserere Domine gemituum, miserere lacrimarum eius: et non habentem fiduciam, nisi in tua misericordia, ad tuae sacramentum reconciliationis admitte. Per Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Commendo te omnipotenti Deo, charissime frater, et ei, cuius es creatura, committo: ut cum humanitatis debitum morte interveniente persolveris, ad auctorem tuum, qui te de limo terrae formaverat, revertaris. Egredienti itaque animae tuae de corpore splendidus Angelorum coetus occurrat: iudex Apostolorum tibi senatus adveniat: candidatorum tibi Martyrum triumphator exercitus obviet: liliata rutilantium te Confessorum turma circumdet: iubilantium te Virginum chorus excipiat: et beatae quietis in sinu Patriarcharum te complexus astringat: mitis atque festivus Christi Jesu tibi aspectus appareat, qui te inter assistentes sibi iugiter interesse decernat. Ignores omne quod horret in tenebris, quod stridet in flammis, quod cruciat in tormentis. Cedat tibi teterrimus satanas cum satellitibus suis: in adventu tuo te comitantibus Angelis contremiscat, atque in aeternae noctis chaos immane diffugiat. Exurgat Deus, et dissipentur inimici eius: et fugiant qui oderunt eum, a facie eius. Sicut de-

ficit fumus, deficiant: sicut fluit cera a facie ignis, sic pereant peccatores a facie Dei; et iusti epulentur, et exultent in conspectu Dei. Confundantur igitur et erubescant omnes tartareae legiones, et ministri satanae iter tuum impedire non audeant. Liberet te a cruciatu Christus, qui pro te crucifixus est. Liberet te ab aeterna morte Christus, qui pro te mori dignatus est. Constituat te Christus Filius Dei vivi intra paradisi sui semper amoena virentia, et inter oves suas te verus ille Pastor agnoscat. Ille ab omnibus peccatis tuis te absolvat; atque ad dexteram suam in electorum suorum te sorte constituat. Redemptorem tuum facie ad faciem videas, et praesens semper assistens, manifestissimam beatis oculis aspicias veritatem. Constitutus igitur inter agmina beatorum, contemplationis divinae dulcedine potiaris in saecula saeculorum.

R. Amen.

Oratio. Suscipe Domine servum tuum in locum sperandae sibi salvationis a misericordia tua.

R. Amen.

Libera Domine animam servi tui ex omnibus periculis inferni, et de laqueis poenarnm, et ex omnibus tribulationibus.

R. Amen.

Libera Domine animam servi tui, sicut liberasti Henoch et Eliam de communi morte mundi.

R. Amen.

Libera Domine animam servi tui, sicut liberasti Noë de diluvio.

R. Amen.

Libera Domine animam servi tui, sicut liberasti Abraham de Ur Chaldaeorum.

R. Amen.

Libera Domine animam servi tui, sicut liberasti Job de passionibus suis.

R. Amen.

Libera Domine animam servi tui, sicut liberasti Isaac de hostia, et de manu patris sui Abrahae.

R. Amen.

Libera Domine animam servi tui, sicut liberasti Lot de Sodomis, et de flamma ignis.

R. Amen.

Libera Domine animam servi tui, sicut liberasti Moysen de manu Pharaonis regis Aegyptiorum.

R. Amen.

Libera Domine animam servi tui, sicut liberasti Danielem de lacu leonum.

R. Amen.

Libera Domine animam servi tui, sicut liberasti tres pueros de camino ignis ardentis, et de manu regis iniqui.

R. Amen.

Libera Domine animam servi tui, sicut liberasti Susannam de falso crimine.

R. Amen.

Libera Domine animam servi tui, sicut liberasti David de manu regis Saul, et de manu Goliae.

R. Amen.

Libera Domine animam servi tui, sicut liberasti Petrum et Paulum de carceribus.

R. Amen.

Et sicut beatissimam Theclam virginem et martyrem tuam de tribus atrocissimis tormentis liberasti, sic liberare digneris animam huius servi tui, et tecum facias in bonis congaudere coelestibus.

R. Amen.

Oratio. Commendamus tibi Domine animam famuli tui N. precamurque te Domine Jesu Christe, Salvator mundi, ut propter quam ad terram misericorditer descendisti, Patriarcharum tuorum sinibus insinuare non renuas. Agnosce Domine creaturam tuam, non a diis alienis creatam, sed a te solo Deo vivo et vero: quia non est alius Deus praeter te, et non est secundum opera tua. Laetifica Domine animam eius in conspectu tuo, et ne memineris iniquitatum ejus antiquarum, et ebrietatum, quas suscitavit furor, sive fervor mali desiderii. Licet enim peccaverit, tamen Patrem, et Filium, et Spiritum sanctum non negavit, sed credidit, et zelum Dei in se habuit et Deum, qui fecit omnia, fideliter adoravit.

Oratio. Delicta iuventutis, et ignorantias eius, quaesumus, ne memineris Domine: sed secundum magnam misericordiam tuam memor esto illius in gloria claritatis tuae. Aperiantur ei coeli, collaetentur illi Angeli. In regnum tuum Domine servum tuum suscipe. Suscipiat eum sanctus Michaël Archangelus Dei, qui militiae coelestis meruit principatum. Veniant illi obviam sancti Angeli Dei, et perducant eum in civitatem coelestem Jerusalem. Suscipiat eum beatus Petrus Apostolus, cui a Deo claves regni coelestis traditae sunt. Adiuvet eum sanctus Paulus Apostolus, qui dignus fuit esse vas electionis. Inter-

cedat pro eo sanctus Joannes, electus Dei Apostolus, cui revelata sunt secreta coelestia. Orent pro eo omnes sancti Apostoli, quibus a Domino data est potestas ligandi atque solvendi. Intercedant pro eo omnes Sancti et electi Dei, qui pro Christi nomine tormenta in hoc saeculo sustinuerunt: ut vinculis carnis exutus, pervenire mereatur ad gloriam regni coelestis: praestante Domino nostro Jesu Christo: Qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat in saecula saeculorum.

℟. Amen.

In expiratione.

Cum tempus expirandi institerit, tunc maxime ab omnibus circumstantibus flexis genibus vehementer orationi instandum est. Ipse vero moriens, si potest, dicat, vel si non potest, assistens, sive Sacerdos pro eo elata voce pronuntiet: Jesu, Jesu, Jesu. *Quod, et ea, quae sequuntur, ad illius aures, si videbitur, etiam saepius repetat.* In manus tuas Domine commendo spiritum meum. Domine Jesu Christe suscipe spiritum meum. Sancta Maria ora pro me. Maria mater gratiae, mater misericordiae, tu me ab hoste protege, et hora mortis suscipe.

Tum ubi viget pia consuetudo, pulsetur campana parochialis Ecclesiae aliquibus ictibus, ad significandum fidelibus in urbe, vel loco, aut extra in suburbanis existentibus instantem mortem expirantis aegroti, ut pro eo Deum rogare possint.

Egressa anima de corpore, statim dicatur: hoc responsorium:

R. Subvenite Sancti Dei, occurrite Angeli Domini, Suscipientes animam ejus, offerentes eam in conspectu Altissimi.

V. Suscipiat te Christus qui vocavit te, et in sinum Abrahae Angeli deducant te.

R. Suscipientes animam eius, offerentes eam in conspectu Altissimi.

V. Requiem aeternam dona ei Domine, et lux perpetua luceat ei. Offerentes eam in conspectu Altissimi.

R. Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster.

V. Et ne nos inducas in tentationem,

R. Sed libera nos a malo.

V. Requiem aeternam dona ei Domine,

R. Et lux perpetua luceat ei.

V. A porta inferi,

R. Erue Domine animam eius.

V. Requiescat in pace,

R. Amen.

V. Domine exaudi orationem meam,

R. Et clamor meus ad te veniat.

V. Dominus vobiscum,

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Tibi Domine commendamus animam famuli tui N. ut defunctus saeculo tibi vivat: et quae per fragilitatem humanae conversationis peccata commisit, tu venia misericordissimae pietatis absterge. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Interim detur campana signum transitus defuncti pro loci consuetudine, ut audientes pro eius anima Deum precentur. Deinde corpus de more honeste compositum loco decenti cum lu-

mine collocetur; ac parva crux super pectus inter manus defuncti ponatur: aut ubi crux desit, manus in modum crucis componantur; interdumque aspergatur aqua benedicta: et interim donec efferatur, qui adsunt, sive sacerdotes, sive alii orabunt pro defuncto.

4. De sepultura ecclesiastica et exequiis.

(Ex Rit. Rom.)

Sacras caeremonias ac ritus, quibus ex antiquissima traditione, et summorum Pontificum institutis sancta mater Ecclesia Catholica in filiorum suorum exequiis uti solet, tamquam vera religionis mysteria, Christianaeque pietatis signa, et fidelium mortuorum saluberrima suffragia parochi summo studio servare debent, atque usu retinere.

His itaque praestandis, qua par est modestia ac devotione ita se habebunt, ut ad defunctorum salutem, simulque ad vivorum pietatem, quemadmodum vere sunt, non ad quaestum, eiusmodi ritus sancti instituti esse videantur.

Nullum corpus sepeliatur, praesertim si mors repentina fuerit, nisi post debitum temporis intervallum, ut nullus omnino de morte relinquatur dubitandi locus.

Quod antiquissimi est instituti, illud, quantum fieri poterit, retineatur, ut Missa praesente corpore defuncti pro eo celebretur, antequam sepulturae tradatur.

Si quis die festo sit sepeliendus, Missa propria pro defunctis praesente corpore celebrari poterit; dum tamen Conventualis Missa et Officia

divina non impediantur, magnaque diei celebritas non obstet.

Caveant omnino parochi aliique sacerdotes ne sepulturae vel exequiarum seu anniversarii mortuorum officii causa quidquam paciscantur, aut tamquam pretium exigant: sed iis eleemosynis contenti sint, quae aut probata consuetudine dari solent, aut Ordinarius constituerit. Neque permittant, ut pallia aut alia Altaris ornamenta ad ornatum feretri vel tumbae adhibeantur.

Cum autem antiquissimi ritus Ecclesiastici sit, cereos accensos in exequiis et funeribus deferre, caveant item, ne eiusmodi ritus omittatur, ac ne quid avare aut indigne in eo committatur.

Pauperes vero, quibus mortuis nihil aut ita parum superest, ut propriis impensis humari non possint, gratis omnino sepeliantur; ac debita lumina suis impensis, si opus fuerit, adhibeant sacerdotes ad quos defuncti cura pertinet, vel aliqua pia Confraternitas, si fuerit, iuxta loci consuetudinem.

Ubi viget antiqua consuetudo sepeliendi mortuos in coemeteriis, retineatur, et ubi fieri potest, restituatur; at vero cui locus sepulturae dabitur in Ecclesia, humi tantum detur. Cadavera autem prope altaria non sepeliantur.

Sepulchra sacerdotum et clericorum cuiuscumque ordinis, ubi fieri potest, a sepulchris laicorum separata sint, ac decentiori loco sita; atque ita, ubi commodum fuerit, ut alia pro sacerdotibus, alia pro inferioris ordinis Ecclesiae ministris parata sint.

Sacerdos, aut cuiusvis ordinis clericus defunctus vestibus suis quotidianis communibus usque

ad talarem vestem inclusive, tum desuper sacro vestitu sacerdotali vel clericali, quem ordinis sui ratio deposcit, indui debet. Sacerdos quidem super talarem vestem, amictu, alba, cingulo, manipulo, stola, et casula seu planeta violacea sit indutus.

Diaconus vero induatur amictu, alba, cingulo, manipulo, stola super humerum sinistrum, quae sub axilla dextra annectatur, et dalmatica violacea.

Subdiaconus autem amictu, alba, cingulo, manipulo, et tunicella.

Alii praeterea inferiorum ordinum clerici superpelliceo supra vestem talarem ornari debent; singuli praedicti cum tonsura ac birretis suis.

Nullum porro cadaver perpetuae sepulturae traditum ex ulla cuiusvis ordinis Ecclesia asportari liceat, nisi de licentia Ordinarii.

Laici cadaver, quolibet generis aut dignitatis titulo praeditus ille fuerit, clerici ne deferant, sed laici.

Corpora defunctorum in Ecclesia ponenda sunt pedibus versus altare maius, vel si conduntur in Oratoriis aut Cappellis, ponantur cum pedibus versis ad illarum altaria: quod etiam pro situ et loco fiat in sepulchro. Presbyteri vero habeant caput versus altare.

Ceterum nemo Christianus in communione fidelium defunctus, extra Ecclesiam aut coemeterium rite benedictum sepeliri debet: sed si necessitas cogat ex aliquo eventu aliquando ad tempus aliter fieri, curetur, ut quatenus fieri poterit, corpus in locum sacrum quamprimum transferatur, et

interim semper crux capiti illius apponi debet, ad significandum illum in Christo quievisse.

Quibus non licet dare ecclesiasticam sepulturam.

Ignorare non debet parochus, qui ab Ecclesiastica sepultura ipso iure sint excludendi; ne quemquam ad illam contra sacrorum canonum decreta umquam admittat.

Negatur igitur ecclesiastica sepultura paganis, iudaeis, et omnibus infidelibus, haereticis, et eorum fautoribus; apostatis a christiana fide; schismaticis, et publicis excommunicatis maiori excommunicatione; interdictis nominatim, et iis, qui sunt in loco interdicto, eo durante.

Se ipsos occidentibus ob desperationem, vel iracundiam (non tamen si ex insania id accidat) nisi ante mortem dederint signa poenitentiae.

Morientibus in duello, etiamsi ante obitum dederint poenitentiae signa.

Manifestis et publicis peccatoribus,*) qui sine poenitentia perierunt.

---

*) Si sacerdos solus testis fuerit impoenitentiae moribundi, non est deneganda sepultura ecclesiastica, nisi aliunde ipsi denegari debeat. Sed tacere debet sacerdos de impia dispositione moribundi, et sinere, ut credant eum fuisse sacramentis rite expiatum. Debent enim vitari scandala quantum fieri potest. Imo operae pretium erit, ut sacerdos, dubius de dispositione moribundi ipsum absque testibus alloquatur et ad confessionem inducat, ne malus eius animus innotescat; modo tamen aliquod scandalum non sit necessario reparandum. — Ita statutum est in variis dioecesibus, et id prudentia suadet. Gury theol. moralis II. 692.

Iis, de quibus publice constat, quod semel in anno non susceperunt Sacramenta Confessionis et Communionis in Pascha, et absque ullo signo contritionis obierunt.

Infantibus mortuis absque Baptismo.

Ubi vero in praedictis casibus dubium occurrerit, Ordinarius consulatur.

Modus sepeliendi adultum.
(Exequiarum ordo.)

Constituto tempore, quo corpus ad Ecclesiam deferendum est, convocetur Clerus, et alii, qui funeri interesse debent, et in parochialem, vel in aliam Ecclesiam, iuxta loci consuetudinem, ordine conveniant; ac datis certis campanae signis, eo modo et ritu, quo in eo loco fieri solet, parochus indutus superpelliceo et stola nigra, vel etiam pluviali eiusdem coloris, clerico praeferente crucem, et alio aquam benedictam, ad domum defuncti una cum aliis procedit. Distribuuntur cerei, et accenduntur intortitia. Mox ordinatur processio, praecedentibus laicorum Confraternitatibus, si adsint; tum sequitur Clerus regularis, et saecularis per ordinem, binique procedunt, praelata cruce, devote Psalmos, ut infra, decantantes, parocho praecedente feretrum cum luminibus. Inde sequuntur alii funus comitantes, et pro defuncto Deum rite deprecantes sub silentio.

Parochus vero, antequam cadaver efferatur, illud aspergit aqua benedicta. Mox dicit Antiphonam, Si iniquitates observaveris, *et Psalmum,* De profundis clamavi ad te Domine, *etc. in fine:* Requiem aeternam dona ei Domine, et lux perpetua luceat ei; *repetit Antiphonam to-*

tam Si iniquitates, *etc. Deinde cadaver effertur, parochusque de domo procedens statim gravi voce intonat Antiphonam* Exultabunt Domino; *et cantores inchoant Psalmum* Miserere mei Deus, secundum magnam, *etc. Clero alternatim prosequente; ac si longitudo itineris postulaverit, dicantur alii Psalmi ex Officio mortuorum: et in fine cuiusque Psalmi dicitur:* Requiem aeternam dona ei Domine, *etc. Psalmi devote, distincte, gravique voce recitari debent usque ad Ecclesiam.*)*

Ad ingressum Ecclesiae repetitur Antiphona Exultabunt Domino ossa humiliata. *Deinde Ecclesiam ingressi, cantant Resp. cantore incipiente, et clero alternatim respondente videlicet:*

Subvenite Sancti Dei, occurrite Angeli Domini. — Suscipientes animam eius.

Offerentes eam in conspectu Altissimi.

V. Suscipiat te Christus, qui vocavit te: et in sinum Abrahae Angeli deducant te.

Suscipientes animam eius.

V. Requiem aeternam dona ei Domine,

R. Et lux perpetua luceat ei.

Offerentes eam in conspectu Altissimi.

*Deposito feretro in medio Ecclesiae, ita ut defuncti pedes, si fuerit laicus, sint versus altare maius, si vero fuerit sacerdos,**) ut dictum est, caput sit versus ipsum altare; et cereis accen-*

---

*) Si corpus non in ecclesiam, sed statim ad sepulchrum defertur sequitur Antiphona *In paradisum* etc. pag. 638.

**) In exequiis defuncti sacerdotis praesente corpore locetur crux ad caput defuncti inter feretrum et altare (S. R. C. 3. Sept. 1746).

sis circa corpus, statim, nisi quid impediat, dicatur Officium mortuorum, cum tribus Nocturnis, et Laudibus, et duo ex clero incipiant absolute Invitatorium, Regem, cui omnia vivunt, Venite adoremus. *et repertitur a Clero,* Regem, cui omnia vivunt, *etc. Psalm.* Venite, exultemus, *etc. et duplicantur Antiphonae.*

Ad finem Officii post Antiphonam Cantici Benedictus, *etc.* Ego sum resurrectio, *dicitur* Pater noster. *(secreto.)*

V. Et ne nos inducas in tentationem,
R. Sed libera nos a malo.
V. A porta inferi,
R. Erue Domine animam eius.
V. Requiescat in pace,
R. Amen.
V. Domine exaudi orationem meam,
R. Et clamor meus ad te veniat.
V. Dominus vobiscum,
R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Absolve, quaesumus Domine, animam famuli tui ab omni vinculo delictorum, ut in resurrectionis gloria inter sanctos et electos tuos resuscitatus respiret. Per Christum Dominum nostrum. *R.* Amen.

Dum in Officio dicuntur Laudes, sacerdos cum ministris paratur ad celebrandam Missam solemnem pro defuncto, si tempus congruens fuerit, ut in die depositionis in Missali Romano.

Absolutio ad feretrum.

Finita Missa, sacerdos, deposita casula, seu planeta, et manipulo, accipit pluviale nigri coloris; et subdiaconus accipit crucem, et acce-

dit ad feretrum, et se sistit ad caput defuncti cum cruce, medius inter duos acolythos seu ceroferarios cum candelabris, et candelis accensis: et omnes alii de Clero veniunt ordinatim in gradu suo cum candelis accensis, et stant in circuitu feretri: tum sequitur sacerdos cum diacono, et assistente, aliisque ministris, et facta reverentia altari, sistit se contra crucem ad pedes defuncti, retro astantibus ei a sinistris duobus acolythis, uno cum thuribulo et navicula incensi, altero cum vase aquae benedictae et aspersorio, et acolytho seu clerico tenente librum, absolute dicit sequentem Orationem:

Non intres in iudicium cum servo*) tuo Domine, quia nullus apud te iustificabitur homo, nisi per te omnium peccatorum ei tribuatur remissio. Non ergo eum, quaesumus, tua iudicialis sententia premat, quem tibi vera supplicatio fidei Christianae commendat: sed gratia tua illi succurrente, mereatur evadere iudicium ultionis, qui dum viveret, insignitus est signaculo sanctae Trinitatis: qui vivis et regnas in saecula saeculorum.

R. Amen.

Deinde cantore incipiente, clerus circumstans cantat sequens Responsorium.

Libera me Domine de morte aeterna, in die illa tremenda:

Quando coeli movendi sunt et terra:

*) Ex decretis S. R. C. d. d. 31. Aug. 1697 et 21. Jan. 1741 quando est mulier, aut plures sunt defuncti, nihil immutare licet in hac oratione.

Dum veneris iudicare saeculum per ignem.

V. Tremens factus sum ego, et timeo, dum discussio venerit, atque ventura ira.

Quando coeli movendi sunt, et terra.

V. Dies illa, dies irae, calamitatis et miseriae, dies magna, et amara valde:

Dum veneris etc.

V. Requiem aeterna dona ei Domine, et lux perpetua luceat ei.

V. Libera me etc.

Dum cantatur praedictum Responsorium, sacerdos, acolytho seu diacono ministrante, accipit incensum de navicula, et ponit in thuribulum, et finito Responsorio, cantor cum primo choro dicit:

Kyrie eleison. *et secundus Chorus respondet:* Christe eleison. *Deinde omnes simul dicunt:* Kyrie eleison.

Mox sacerdos dicit alta voce, Pater noster, *et secreto dicitur ab omnibus: et ipse interim accipit a diacono vel acolytho aspersorium aquae benedictae, et facta profunda inclinatione cruci, quae est ex adverso, diacono seu ministro genuflectente, et fimbrias pluvialis sublevante: circumiens feretrum (si transit ante Sacramentum genuflectit) aspergit corpus defuncti, deinde reversus ad locum suum, diacono ministrante, accipit thuribulum, et eodem modo circuit feretrum, et corpus incensat, ut asperserat: postea reddito thuribulo ei, a quo acceperat, stans in loco suo, acolytho seu alio ministro tenente librum apertum ante se, dicit.*

V. Et ne nos inducas in tentationem,

R. Sed libera nos a malo.

V. A porta inferi,
R. Erue Domine animam eius.
V. Requiescat in pace,
R. Amen.
V. Domine exaudi orationem meam,
R. Et clamor meus ad te veniat.
V. Dominus vobiscum,
R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Deus, cui proprium est misereri semper, et parcere: te supplices exoramus pro anima famuli tui, quam hodie de hoc saeculo migrare iussisti: ut non tradas eam in manus inimici, neque obliviscaris in finem, sed iubeas eam a sanctis Angelis suscipi, et ad patriam paradisi perduci: ut quia in te speravit et credidit, non poenas inferni sustineat, sed gaudia aeterna possideat. Per Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Si defunctus fuerit sacerdos, in oratione dicatur, pro anima famuli tui Sacerdotis, quam hodie, etc.

Finita oratione, corpus defertur ad sepulchrum, si tunc deferendum sit; et dum portatur, clerici cantant Antiphonam:

In paradisum deducant te Angeli, in tuo adventu suscipiant te Martyres, et perducant te in civitatem sanctam Jerusalem.

Chorus Angelorum te suscipiat, et cum Lazaro quondam paupere aeternam habeas requiem.

Cum autem pervenerit ad sepulchrum, si non est benedictum, sacerdos illud benedicit, dicens hanc orationem:

Oremus. Deus, cuius miseratione animae fidelium requiescunt, hunc tumulum benedicere dig-

nare, eique Angelum tuum sanctum deputa custodem; et quorum quarumque corpora hic sepeliuntur, animas eorum ab omnibus absolve vinculis delictorum, ut in te semper cum Sanctis tuis sine fine laetentur. Per Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Dicta oratione, sacerdos aqua benedicta aspergat, deinde incenset corpus defuncti, et tumulum.

NB. Rituale Romanum non habet preces sub hisce actibus persolvendas; quare ex Baruffaldo et Agend. Colon. eas adieci, quibus in plurimis locis utuntur.

Dum sacerdos corpus aspergit:

Rore coelesti perfundat et reficiat animam tuam Deus.

Dum incensat:

Odore coelesti pascat animam tuam Deus.

In actu sepeliendi:

Sume terra, quod tuum est; sumat Deus, quod suum est; corpus de terra formatum, spiritus de coelo inspiratus est.

Pala ter proiiciens terram super funus:

Memento homo, quia pulvis es, et in pulverem reverteris.

Vel:

De terra plasmasti eum (eam), pelle et carnibus vestisti eum (eam), resuscita eum (eam) in novissimo die.

Assumpta cruce cum extremitate hastae ter signat tumbam tribus in locis, (in capite, in medio et ad pedes) dicens:

Signum Salvatoris Domini nostri Jesu Christi † sit signatum super te, qui in hac imagine †

redemit te, nec permittat † introire Angelum percutientem in aeternum.

Vel:

Signo corpus tuum hoc signaculo crucis †, ut in die iudicii resurgat †, et vitam aeternam possideat. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Quod si corpus tunc ad sepulturam non deferatur, omisso Responsorio, In paradisum, *etc. et benedictione sepulchri, si jam est benedictum, prosequatur Officium, quod nunquam omittitur, et intonet Antiphonam,*

Ego sum *et dicitur Canticum Benedictus.*

Et repetitur Antiph. Ego sum resurrectio et vita, qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, vivet: et omnis, qui vivit, et credit in me, non morietur in aeternum.

Postea sacerdos dicit:

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster. etc. *interim corpus aspergit.*

V. Et ne nos inducas in tentationem,

R. Sed libera nos a malo.

V. A porta inferi,

R. Erue Domine animam eius.

V. Requiescat in pace,

R. Amen.

V. Domine exaudi orationem meam,

R. Et clamor meus ad te veniat.

V. Dominus vobiscum,

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Fac, quaesumus, Domine, hanc cum servo tuo defuncto (*vel* famula tua defuncta) misericordiam, ut factorum suorum in poenis non recipiat vicem, qui (*vel* quae) tuam in votis tenuit voluntatem; ut sicut hic eum (*vel* eam) vera

fides iunxit fidelium turmis, ita illic eum (*vel* eam) tua miseratio societ Angelicis choris. Per Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

V. Requiem aeternam dona ei Domine,

R. Et lux perpetua luceat ei.

V. Requiescat in pace,

R. Amen.*)

V. Anima eius, et animae omnium fidelium defunctorum per misericordiam Dei requiescant in pace.

Deinde a sepultura in Ecclesiam, vel in sacristiam revertentes dicant sine cantu Antiphonam, Si iniquitates,**) *cum Psalmo* De profundis, etc. Requiem aeternam dona eis Domine, etc.

Si vero ob rationabilem causam, videlicet ob temporis angustiam, vel aliorum funerum instantem necessitatem, praedictum Officium mortuorum cum tribus Nocturnis et Laudibus dici non potest; deposito in Ecclesia feretro cum corpore, dicatur saltem primum Nocturnum cum Laudibus, vel etiam sine Laudibus, maxime ubi eiusmodi viget consuetudo, incipiendo ab Invitatorio, Regem, cui omnia vivunt, Venite,

*) Ex decretis S. R. C. d. d. 2. Dec. 1684 et 28. Julii 1832 nec sequens V. nec Psalmus: „De profundis" dicuntur in die commemorationis omnium fidelium defunctorum post absolutionem ad tumulum.

**) Haec antiph. cum Psalmo *De profundis* dici debent post absolutionem ad tumulum in reditu ad sacrarium, non vero cum celebrata missa *de Requiem* ad medium progreditur processionaliter pro exequiis absolvendis. S. R. C. 28. Julii 1832.

etc. *Et postea omnia alia dicantur, quae supra praescripta sunt dicenda post Officium mortuorum, et Missam.*

Quod si etiam ea fuerit temporis angustia, vel alia urgens necessitas, ut unum Nocturnum cum Laudibus dici non possit, aliae praedictae preces et suffragia nunquam omittantur.

Missa vero, si hora fuerit congruens, ritu pro defunctis, ut in die obitus, praesente corpore non omittatur, nisi obstet magna diei solemnitas,) aut aliqua necessitas aliter suadeat; et post Missam fiat ut supra.*

De officio faciendo in exequiis, absente corpore defuncti, et in die tertio, trigesimo, et anniversario.

Si faciendae sint exequiae absente corpore, eo die, quo bene visum fuerit, in Ecclesia dicatur Officium mortuorum, cum tribus Nocturnis, et Laudibus, et Antiphonis duplicatis, vel saltem unum Nocturnum cum tribus Lectionibus, et Laudibus, et Missa. Post Missam Celebrans deponit manipulum et planetam, accipit pluviale nigri coloris, et praecedentibus subdiacono cum cruce, et Clero, et duobus ceroferariis cum luminaribus accensis, et duobus acolythis, uno cum navicula incensi et thuribulo, et altero cum vasculo aquae benedictae et aspersorio, et libro Rituali, accedit cum diacono a sinistris ad locum tumuli, et ibi a circumstante Clero cantatur Responsorium:

R. Libera me Domine, *etc. ut supra pag. 636. Interim ministratur incensum, benedicitur, et imponitur in thuribulum, postea dicitur:*

*) Cfr. supra pag. 250 sqq.

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.
Sacerdos dicit

Pater noster, *etc. et dum secreto dicitur, accipit aspersorium, circuit tumbam aspergens, deinde incensat eodem modo, ut dictum est pag. 637.*

Postea dicit:

V. Et ne nos inducas in tentationem,
R. Sed libera nos a malo.
V. A porta inferi,
R. Erue Domine animam eius.
V. Requiescat in pace,
R. Amen.
V. Domine exaudi orationem meam,
R. Et clamor meus ad te veniat.
V. Dominus vobiscum,
R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Absolve quaesumus Domine, animam famuli tui N. (*vel* famulae tuae), ut defunctus (*vel* defuncta) saeculo tibi vivat: et peccata, quae per fragilitatem carnis humana conversatione commisit, tu venia misericordissimae pietatis absterge. Per Christum Dominum nostrum.
R. Amen.

Vel dicatur Oratio, quae dicta est in Missa, vel alia conveniens.

V. Requiem aeternam dona ei Domine,
R. Et lux perpetua luceat ei.
V. Requiescat in pace,
R. Amen.

Si Officium fuerit pro pluribus defunctis, Oratio et Versus dicantur in plurali numero: si fuerit mulier, in genere feminino; si fuerit

Sacerdos, vel Episcopus, in oratione exprimitur nomen dignitatis, etc.

Praedictus autem Officii ritus pro defunctis adultis tam Sacerdotibus et Clericis, quam saecularibus et laicis, servari debet in Officio sepulturae in die depositionis, sive in die tertio, septimo, trigesimo, et anniversario.

De modo sepeliendi parvulos.

In primis admonendi sunt parochi, ut iuxta vetustam et laudabilem Ecclesiarum consuetudinem, parvulorum corpuscula non sepeliantur in communibus et promiscuis coemeteriorum et Ecclesiarum sepulturis; sed ut pro illis in parochialibus Ecclesiis, aut illarum coemeteriis, quatenus commode fieri potest, speciales et separatos ab aliis loculos et sepulturas habeant, seu fieri curent, in quibus non sepeliantur, nisi qui baptizati fuerint infantes, vel pueri qui ante annos discretionis obierunt.

In funere parvulorum ut plurimum non pulsantur campanae: quod si pulsentur, non sono lugubri, sed potius festivo pulsari debent.

Cum igitur infans, vel puer baptizatus defunctus fuerit ante usum rationis, induitur iuxta aetatem, et imponitur ei corona de floribus, seu de herbis aromaticis et odoriferis, in signum integritatis carnis et virginitatis; et parochus superpelliceo et stola alba indutus, et alii de Clero, si adsint, praecedente cruce, quae sine hasta defertur, accedunt ad domum defuncti cum Clerico aspersorium deferente. Sacerdos aspergit corpus, deinde dicit:

Antiphona. Sit nomen Domini.

Psalmus 112. Laudate pueri Dominum etc. (ex Vesp. Dom.)

Antiphona. Sit nomen Domini benedictum, ex hoc nunc, et usque in saeculum.

Dum portatur ad Ecclesiam, dicatur Psalmus Beati immaculati, *etc. (qui dicitur in Prima) et si tempus superest, dici potest Psalmus* Laudate Dominum de coelis. *cum aliis duobus sequentibus (qui dicuntur in Laudibus) et in fine* Gloria Patri etc.

Cum autem pervenerint ad Ecclesiam, dicatur:

Antiph. Hic accipiet.

Psalmus 23. Domini est terra *(qui dicitur feria II ad Primam).*

Antiph. Hic accipiet benedictionem a Domino, et misericordiam a Deo salutari suo, quia haec est generatio quaerentium Dominum.

Postea dicitur:

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.

Pater noster. *secreto; (interim corpus aspergit.)*

V. Et ne nos inducas in tentationem,

R. Sed libera nos a malo.

V. Me autem propter innocentiam suscepisti,

R. Et confirmasti me in conspectu tuo in aeternum.

V. Dominus vobiscum,

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Omnipotens et mitissime Deus, qui omnibus parvulis renatis fonte Baptismatis, dum migrant a saeculo, sine ullis eorum meritis vitam illico largiris aeternam, sicut animae huius parvuli hodie credimus te fecisse: fac nos, quaesumus Domine, per intercessionem beatae Mariae

semper Virginis, et omnium Sanctorum tuorum, hic purificatis tibi mentibus famulari, et in paradiso cum beatis parvulis perenniter sociari. Per Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Dum portatur ad tumulum, et etiamsi tunc non portetur, dicitur

Antiph. Juvenes et virgines.

Psalmus. Laudate Dominum de coelis, etc. *ut in Laudibus, et in fine,* Gloria Patri, etc. *et repetitur Antiph.* Iuvenes et virgines, senes cum iunioribus laudent nomen Domini.

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.
Pater noster.
V. Et ne nos inducas in tentationen,
R. Sed libera nos a malo.
V. Sinite parvulos venire ad me,
R. Talium est enim regnum coelorum.
V. Dominus vobiscum,
R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Omnipotens sempiterne Deus, sanctae puritatis amator, qui animam huius parvuli ad coelorum regnum hodie misericorditer vocare dignatus es: digneris etiam Domine ita nobiscum misericorditer agere, ut meritis tuae sanctissimae Passionis, et intercessione beatae Mariae semper Virginis, et omnium Sanctorum tuorum, in eodem regno nos cum omnibus Sanctis et electis tuis semper facias congaudere. Qui vivis et regnas cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia saecula saeculorum.

R. Amen.

Deinde Sacerdos corpus aspergat aqua bene-

dicta, et thurificet, similiter et tumulum; postea sepeliatur.

Cum autem a sepultura revertuntur in Ecclesiam, dicatur

Antiph. Benedicite.

Canticum trium puerorum, (ut in Laudibus.)

Antiph. Benedicite Dominum omnes electi eius, agite dies laetitiae, et confitemini illi.

Deinde ante altare dicit Sacerdos:

V. Dominus vobiscum,

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Deus, qui miro ordine Angelorum ministeria hominumque dispensas: concede propitius; ut a quibus tibi ministrantibus in coelo semper assistitur, ab his in terra vita nostra muniatur. Per Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

5. De modo instituendi processiones.
(Ex Rit. Rom.)

Publicae sacraeque processiones, seu supplicationes, quibus ex antiquissimo SS. Patrum instituto catholica ecclesia vel ad excitandam fidelium pietatem, vel ad commemoranda Dei beneficia, eique gratias agendas, vel ad divinum auxilium implorandum uti consuevit, qua par est religione celebrari debent: continent enim magna ac divina mysteria, et salutares christianae pietatis fructus eas pie exequentes a Deo consequuntur; de quibus fideles praemonere et erudire, quo tempore magis opportunum fuerit, parochorum officium est.

Videant inprimis sacerdotes, aliique ecclesiastici ordinis, ut in his processionibus ea mode-

stia ac reverentia tum ab ipsis, tum ab aliis adhibeatur, quae piis et religiosis huiusmodi actionibus maxime debetur. Omnes decenti habitu, superpelliceis, vel aliis sacris vestibus, sine galeris, nisi pluvia cogente, induti, graviter, modeste, ac dovote bini suo loco procedentes, sacris precibus ita sint intenti, ut remoto risu, mutuoque colloquio, et vago oculorum aspectu, populum etiam ad pie devoteque precandum invitent. Laici a clericis, feminae a viris separatae orantes prosequantur.

Praeferatur crux,*) et ubi fuerit consuetudo, vexillum sacris imaginibus insignitum, non tamen factum militari seu triangulari forma.

Edendi ac bibendi abusum, secumve esculenta et poculenta deferendi in sacris processionibus, agrisque lustrandis et suburbanis ecclesiis visitandis, tollere parochi studeant: ac fideles, praesertim die Dominica, quae proxime Rogationes antecedit, quam haec dedeceat corruptela, saepius admoneant.

Processiones prius fieri debent, deinde missa solemniter celebrari: nisi aliter ob gravem causam interdum Ordinario vel clero videatur.

Processiones autem quaedam sunt ordinariae, quae fiunt certis diebus per annum, ut in festo Purificationis beatae Mariae semper Virginis, et in Dominica Palmarum, et in Litaniis maioribus in festo sancti Marci; et in minoribus Rogationum triduo ante Ascensionem Domini, et in die festo Corporis Christi, vel aliis diebus pro con-

*) Crucis imago converti debet ad populum qui antecedit non autem ad deferentem et clerum.

suetudine ecclesiarum. Quaedam vero sunt extraordinariae, ut quae variis ac publicis ecclesiae de causis in dies indicuntur.*)

1. De processione in festo Purificationis B. M. V.

(Ex Rit. Rom.)

*Completa benedictione,***) *et distributione candelarum, ut in missali reformato, fit processio. Et primo celebrans imponit incensum in thuribulum. Deinde diaconus vertens se ad populum, dicit:*

Procedamus in pace. *Et chorus respondet:* In nomine Christi, Amen.

Praecedit thuriferiarius cum thuribulo fumigante: deinde subdiaconus paratus deferens crucem, medius inter duos acolythos cum candelabris, et candelis accensis: sequitur clerus per ordinem: ultimo celebrans cum diacono a sinistris, omnes cum candelis accensis in manibus: et cantantur Antiphonae sequentes:

---

*) Ad Episcopum privative pertinet, ordinare et dirigere processiones, quo et qua maluerit; nec sine eius licentia aliter fieri licet. S. R. C. 2. Aug. 1631.

**) Ubi vero expositum est SS. Sacramentam *ob publicam causam* uti in precibus 40 et 13 horarum, vel in adoratione perpetua, benedictio facienda non est in altari, ubi expositum est SS. Sacramentum, nec instituenda processio. S. *R. C.* 17. *Sept.* 1822. — In aliis expositionibus, quae fiunt *ob causam privatam*, congrueret, ut SS. Sacramentum reponeretur infra processionem. Ita adnotatio ad praed. decr. — Idem observandum est feria IV Cinerum, Dominica Palmarum, in festo Assumptionis B. M. V. etc.

Antiph. Adorna thalamum tuum Sion, et suscipe Regem Christum: amplectere Mariam, quae est coelestis porta: ipsa enim portat Regem gloriae, novi luminis: subsistit Virgo, adducens manibus Filium ante luciferum genitum: quem accipiens Simeon in ulnas suas, praedicavit populis Dominum eum esse vitae et mortis, et Salvatorem mundi.

Alia Antiph. Responsum accepit Simeon a Spiritu sancto, non visurum se mortem, nisi videret Christum Domini: et cum inducerent puerum in templum, accepit eum in ulnas suas, et benedixit Deum et dixit: Nunc dimittis servum tuum Domine in pace.

V. Cum inducerent puerum Jesum parentes eius, ut facerent secundum consuetudinem legis pro eo, ipse accepit eum in ulnas suas.

Ingrediendo Ecclesiam cantatur:

R. Obtulerunt Domino par turturum, aut duos pullos columbarum: * Sicut scriptum est in lege Domini.

V. Postquam impleti sunt dies purgationis Mariae secundum legem Moysi, tulerunt Jesum in Jerusalem, ut sisterent eum Domino. * Sicut scriptum est in lege Domini.

V. Gloria Patri, et Filio, et Spiritui sancto. * Sicut scriptum est in lege Domini.

Finita processione, celebrans et ministri, depositis violaceis, accipiunt paramenta alba pro missa. Et candelae tenentur in manibus accensae, dum legitur Evangelium, et iterum ad elevationem Sacramenti usque ad Communionem inclusive.

2. De processione in die Palmarum.

(Ex Rit. Rom.)

In dominica palmarum, facta benedictione et distributione palmarum seu olivarum, post ultimam orationem: Omnipotens sempiterne Deus etc. *fit processio,*) ac primum celebrans imponit incensum in thuribulum, et diaconus vertens se ad populum, dicit:*

Procedamus in pace. *Et chorus respondet:* In nomine Christi, Amen.

Praecedit thuriferarius cum thuribulo fumigante: deinde subdiaconus paratus, deferens crucem, medius inter duos acolythos cum candelabris et candelis accensis: sequitur Clerus per ordinem, ultimo celebrans cum diacono a sinistris, omnes cum ramis in manibus: et cantantur sequentes Antiphonae, vel omnes vel aliquae, quousque durat processio.

Antiph. Cum appropinquaret Dominus Jerosolymam, misit duos ex discipulis suis dicens: Ite in castellum, quod contra vos est; et invenietis pullum asinae alligatum, super quem nullus hominum sedit: solvite, et adducite mihi. Si quis vos interrogaverit, dicite: Opus Domino est. Solventes adduxerunt ad Jesum: et imposuerunt illi vestimenta sua, et sedit super eum: alii expandebant vestimenta sua in via: alii ramos de arboribus sternebant: et qui sequebantur, clamabant: Hosanna, benedictus qui venit in nomine Domini: benedictum regnum patris nostri David: Hosanna in excelsis: miserere nobis fili David.

***) Vide notam **) supra pag. 649 positam.**

Alia Antiph. Cum audisset populus, quia Jesus venit Jerosolymam, acceperunt ramos palmarum: et exierunt ei obviam, et clamabant pueri, dicentes: Hic est, qui venturus est in salutem populi, hic est salus nostra, et redemptio Israel. Quantus est iste cui Throni et Dominationes occurrunt? Noli timere filia Sion. ecce Rex tuus venit tibi, sedens super pullum asinae, sicut scriptum est: Salve Rex fabricator mundi, qui venisti redimere nos.

Alia Antiph. Ante sex dies solemnis Paschae, quando venit Dominus in civitatem Jerusalem, occurrerunt ei pueri: et in manibus portabant ramos palmarum, et clamabant voce magna, dicentes: Hosanna in excelsis: benedictus qui venisti in multitudine misericordiae tuae: Hosanna in excelsis.

Alia Antiph. Occurrunt turbae cum floribus et palmis Redemptori obviam: et victori triumphanti digna dant obsequia: Filium Dei ore gentes praedicant: et in laudem Christi voces tonant per nubila: Hosanna in excelsis.

Alia Antiph. Cum Angelis et pueris fideles inveniamur, triumphatori mortis clamantes: Hosanna in excelsis.

Alia Antiph. Turba multa, quae convenerat ad diem festum, clamabat Domino: Benedictus qui venit in nomine Domini. Hosanna in excelsis.

In reversione processionis, duo, vel quatuor cantores intrant in Ecclesiam, et clauso ostio, stantes versa facie ad processionem, incipiunt V. Gloria, laus etc. *et decantant duos primos versus. Sacerdos vero cum aliis extra Ecclesiam repetit eosdem. Deinde qui sunt intus,*

cantant versus sequentes, vel omnes, vel partem, prout videbitur: et qui sunt extra, ad quoslibet duos versus respondent: Gloria, laus etc. *sicut a principio.*

V. Gloria, laus, et honor tibi sit Rex Christe Redemptor: Cui puerile decus prompsit Hosanna pium. Israel es tu Rex, Davidis et inclyta proles: Nomine qui Domini Rex benedicte venis. Gloria, laus. Coetus in excelsis te laudat coelicus omnis, et mortalis homo, et cuncta creata simul. Gloria.

Plebs Hebraea tibi cum palmis obvia venit: Cum prece, voto, hymnis, adsumus ecce tibi. Gloria, laus.

Hi tibi passuro solvebant munia laudis: Nos tibi regnanti pangimus ecce melos. Gloria, laus. Hi placuere tibi, placeat devotio nostra, Rex bone, Rex clemens, cui bona cuncta placent. Gloria, laus.

Post Subdiaconus hastili crucis percutit portam: qua statim aperta processio intrat Ecclesiam, cantando Responsorium:

Ingrediente Domino in sanctam civitatem, Hebraeorum pueri resurrectionem vitae pronuntiantes: Cum ramis palmarum, Hosanna clamabant in excelsis. Cum audisset populus, quod Jesus veniret Jerosolymam, exierunt obviam ei. Cum ramis.

Et non dicitur Gloria Patri.

Deinde dicitur Missa, et rami tenentur in manibus, dum cantatur Passio, et Evangelium tantum.

3. Ordo servandus in litaniarum majorum processione, quae in festo S. Marci celebratur.

(Ex Rit. Romano.)

*Clerus et populus hora statuta**) *mane in Ecclesia congregati, omnes contrito, et humili corde Deum flexis genibus paulisper precentur. Sacerdos pluviali cum ministris, vel saltem superpelliceo et stola violacei coloris sit indutus: cujus coloris habitu in reliquis processionibus semper utatur, praeterquam in processionibus Corporis Christi, et quae sunt solemnibus diebus, vel in gratiarum actionem; quibus diebus utitur colore propriae solemnitati congruente. Ceteri vero Sacerdotes, et Clerici superpelliceis induti, sequentem Antiphonam stantes concinant.*

Antiph. Exurge Domine, adjuva nos, et libera nos propter nomen tuum.

Psalm. Deus auribus nostris audivimus: patres nostri annuntiaverunt nobis. Gloria.

Repetitur Antiph. Exurge, Domine, etc.

Deinde genuflectant omnes, et duo Clerici ante altare majus genuflexi, devote Litanias cantare incipiant, ceteris eadem voce respondentibus. Cum autem cantatum erit,

Sancta Maria, Ora pro nobis

surgunt omnes, et ordinatim procedunt, egredientes; Litaniasque prosequentes, praecedente cruce, et sequente Clero, ultimo loco Sa-

---

*) **Ubi hodie vel in Litaniis minoribus (triduo ante Ascensionem Domini) adoratio perpetua occurrit, processio Rogationum instituenda est hora 5a matutina et finienda ante horam sextam.**

cerdos paratus, ut supra dictum est, cum ministris, prout res, vel locus postulat, sacris vestibus indutis.

Si processio sit longior, vel repetantur Litaniae, vel Litaniis absolutis usque ad preces exclusive, dicantur aliqui Psalmi ex Poenitentialibus, seu Gradualibus; Hymni vero vel Cantica laetitiae in iis, vel in Rogationibus, aut aliis poenitentiae causa institutis processionibus non dicantur.

Si ad unam, vel plures Ecclesias in via sit divertendum, ingressis Ecclesiam, intermissisque Litaniis, vel Psalmis, cantatur Antiphona cum Versu, et Oratione Sancti Patroni illius Ecclesiae. Deinde egredientes, resumptis precibus, eodem ordine procedunt usque ad Ecclesiam, ubi cum precibus, et orationibus omnibus processio terminatur.

In Litaniis minoribus Rogationum serventur omnia, ut supra in Litaniis maioribus.

Litaniae de omnibus Sanctis.

Kyrie eleison,
Christe eleison.
Kyrie eleison.
Christe audi nos,
Christe exaudi nos.
Pater de coelis, Deus, miserere nobis.
Filii Redemptor mundi Deus, miserere nobis.
Spiritus sancte Deus, miserere nobis.
Sancta Trinitas unus Deus, miserere nobis.
Sancta Maria, ora pro nobis.
Sancta Dei Genitrix, ora pro nobis,
Sancta Virgo virginum, ora pro nobis.

Sancte Michael, ora pro nobis.
Sancte Gabriel, ora pro nobis.
Sancte Raphael, ora pro nobis.
Omnes sancti Angeli et Archangeli, orate pro nobis.
Omnes ss. beatorum Spirituum ordines, orate pro nobis.
Sancte Joannes Baptista, ora pro nobis.
Sancte Joseph, ora pro nobis.
Omnes sancti Patriarchae et Prophetae, orate pro nobis.
Sancte Petre, ora pro nobis.
Sancte Paule,
Sancte Andrea,
Sancte Jacobe,
Sancte Joannes,
Sancte Thoma,
Sancte Jacobe,
Sancte Philippe,
Sancte Bartholomaee,
Sancte Matthaee,
Sancte Simon,
Sancte Thaddaee,
Sancte Mathia,
Sancte Barnaba,
Sancte Luca,
Sancte Marce,
Ora pro nobis.
Omnes sancti Apostoli et Evangelistae, orate pro nobis.
Omnes ss. Discipuli Domini, orate pro nobis.
Omnes ss. Innocentes, orate pro nobis,
Sancte Stephane, ora pro nobis.
Sancte Laurenti, ora pro nobis.
Sancte Vincenti, ora pro nobis.

Sancti Fabiane et Sebastiane, orate pro nobis.
Sancti Joannes et Paule, orate pro nobis.
Sancti Cosma et Damiane, orate pro nobis.
Sancti Gervasi et Protasi, orate pro nobis.
Omnes ss. Martyres, orate pro nobis.

Sancte Silvester,	Ora pro nobis.
Sancte Gregori,	
Sancte Ambrosi,	
Sancte Augustine,	
Sancte Hieronyme,	
Sancte Martine,	
Sancte Nicolae,	

Omnes ss. Pontifices et Confessores, orate pro nobis.
Omnes sancti Doctores, orate pro nobis.
Sancte Antoni, ora pro nobis.
Sancte Benedicte, ora pro nobis.
Sancte Bernarde, ora pro nobis.
Sancte Dominice, ora pro nobis.
Sancte Francisce, ora pro nobis.
Omnes sancti Sacerdotes et Levitae, orate pro nobis.
Omnes sancti Monachi et Eremitae, orate pro nobis.

Sancta Maria Magdalena,	Ora pro nobis.
Sancta Agatha,	
Sancta Lucia,	
Sancta Agnes,	
Sancta Caecilia,	
Sancta Catharina,	
Sancta Anastasia,	

Omnes sanctae Virgines et Viduae, orate pro nobis.
Omnes Sancti et Sanctae Dei, intercedite pro nobis.

Propitius esto, parce nobis, Domine.
Propitius esto, exaudi nos, Domine.
Ab omni malo, libera nos, Domine.
Ab omni peccato,
Ab ira tua,
A subitanea et improvisa morte,
Ab insidiis diaboli,
Ab ira et odio et omni mala voluntate,
A spiritu fornicationis,
A fulgure et tempestate,
A flagello terraemotus,
A peste, fame et bello,
A morte perpetua,
Per mysterium sanctae incarnationis tuae,
Per adventum tuum,
Per nativitatem tuam,
Per baptismum et sanctum jejunium tuum,
Per crucem et passionem tuam,
Per mortem et sepulturam tuam,
Per sanctam resurrectionem tuam,
Per admirabilem ascensionem tuam,
Per adventum Spiritus sancti paracliti,
In die judicii,

Libera nos, Domine.

Peccatores, te rogamus, audi nos.

Ut nobis parcas, te rogamus, audi nos.

Ut nobis indulgeas, te rogamus, audi nos.

Ut ad veram poenitentiam nos perducere digneris, te rogamus, audi nos.

Ut ecclesiam tuam sanctam regere et conservare digneris, te rogamus, audi nos.

Ut domnum Apostolicum, et omnes ecclesiasticos ordines in sancta religione conservare digneris, te rogamus, audi nos.

Ut inimicos sanctae ecclesiae humiliare digneris,
Ut regibus et principibus christianis pacem et veram concordiam donare digneris,
Ut cuncto populo christiano pacem et unitatem largiri digneris,
Ut nosmetipsos in tuo sancto servitio confortare et conservare digneris,
Ut mentes nostras ad coelestia desideria erigas,
Ut omnibus benefactoribus nostris sempiterna bona retribuas,
Ut animas nostras, fratrum, propinquorum et benefactorum nostrorum ab aeterna damnatione eripias,
Ut fructus terrae dare et conservare digneris,
Ut omnibus fidelibus defunctis requiem aeternam donare digneris,
Ut nos exaudire digneris,
Fili Dei,

Te rogamus, audi nos.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, parce nobis Domine.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, exaudi nos Domine.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miserere nobis.

Christe audi nos. Christe exaudi nos. Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster. (secreto.)

V. Et ne nos inducas in tentationem,

R. Sed libera nos a malo.

Psalmus 69. Deus, in adjutorium meum intende: * Domine, ad adjuvandum me festina.

Confundantur et revereantur, * qui quaerunt animam meam.

Avertantur retrorsum et erubescant, * qui volunt mihi mala.

Avertantur statim erubescentes, * qui dicunt mihi: Euge, euge!

Exultent et laetentur in te omnes, qui quaerunt te: * et dicant semper: Magnificetur Dominus, qui diligunt salutare tuum.

Ego vero egenus et pauper sum: * Deus, adjuva me.

Adjutor meus et liberator meus es tu: * Domine, ne moreris.

Gloria Patri, et Filio etc.

Sicut erat etc.

V. Salvos fac servos tuos,

R. Deus meus, sperantes in te.

V. Esto nobis, Domine, turris fortitudinis,

R. A facie inimici.

V. Nihil proficiat inimicus in nobis,

R. Et filius iniquitatis non apponat nocere nobis.

V. Domine non secundum peccata nostra facias nobis,

R. Neque secundum iniquitates nostras retribuas nobis.

V. Oremus pro Pontifice nostro N.

R. Dominus conservet eum, et vivificet eum, et beatum faciat eum in terra, et non tradat eum in animam inimicorum ejus.

V. Oremus pro benefactoribus nostris,

R. Retribuere dignare Domine omnibus nobis bona facientibus propter nomen tuum vitam aeternam. Amen.

V. Oremus pro fidelibus defunctis,

R. Requiem aeternam dona eis Domine: et lux perpetua luceat eis.

V. Requiescant in pace,

R. Amen.

V. Pro fratribus nostris absentibus,

R. Salvos fac servos tuos, Deus meus, sperantes in te.

V. Mitte eis Domine auxilium de sancto,

R. Et de Sion tuere eos.

V. Domine exaudi orationem meam,

R. Et clamor meus ad te veniat.

R. Dominus vobiscum,

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Deus, cui proprium est misereri semper, et parcere: suscipe deprecationem nostram, ut nos, et omnes famulos tuos, quos delictorum catena constringit, miseratio tuae pietatis clementer absolvat.

Exaudi, quaesumus Domine, supplicum preces, et confitentium tibi parce peccatis, ut pariter nobis indulgentiam tribuas benignus et pacem.

Ineffabilem nobis, Domine misericordiam tuam clementer ostende, ut simul nos et a peccatis omnibus exuas, et a poenis, quas pro his meremur, eripias.

Deus, qui culpa offenderis, poenitentia placaris, preces populi tui supplicantis propitius respice, et flagella tuae iracundiae, quae pro peccatis nostris meremur, averte.

Omnipotens sempiterne Deus, miserere famulo tuo Pontifici nostro N. et dirige eum secundum tuam clementiam in viam salutis aeternae, ut te

donante tibi placita cupiat, et tota virtute perficiat.

Deus, a quo sancta desideria, recta consilia, et justa sunt opera; da servis tuis illam, quam mundus dare non potest pacem, ut et corda nostra mandatis tuis dedita, et hostium sublata formidine, tempora sint tua protectione tranquilla.

Ure igne sancti Spiritus renes nostros, et cor nostrum, Domine, ut tibi casto corpore serviamus, et mundo corde placeamus.

Fidelium Deus omnium Conditor et Redemptor, animabus famulorum, famularumque tuarum remissionem cunctorum tribue peccatorum; ut indulgentiam, quam semper optaverunt, piis supplicationibus consequantur.

Actiones nostras, quaesumus Domine, aspirando praeveni, et adjuvando prosequere, ut cuncta nostra oratio et operatio a te semper incipiat, et per te coepta finiatur.

Omnipotens sempiterne Deus, qui vivorum dominaris simul et mortuorum, omniumque misereris, quos tuos fide et opere futuros esse praenoscis; te supplices exoramus, ut pro quibus effundere preces decrevimus, quosque vel praesens saeculum adhuc in carne retinet, vel futurum jam exutos corpore suscepit, intercedentibus omnibus Sanctis tuis, pietatis tuae clementia omnium delictorum suorum veniam consequantur. Per Dominum nostrum etc.

V. Dominus vobiscum,

R. Et cum spiritu tuo.

V. Exaudiat nos omnipotens et misericors Dominus,

R. Amen.

V. Et fidelium animae per misericordiam Dei requiescant in pace,

R. Amen.

4. De processione in festo Sanctissimi Corporis Christi.*)

1. Decenter ornentur Ecclesiae, et parietes viarum, per quas est transeundum, tapetibus, et aulaeis, et sacris imaginibus, non autem profanis, aut vanis figuris, seu indignis ornamentis.

2. Sacerdos primum Missam celebret, in qua duas hostias consecret, et sumpta una, alteram in tabernaculum in processione deferendam ita reponat, ut per vitrum, seu crystallum, quo ipsum tabernaculum circumseptum esse debet, exterius adorantibus appareat, veloque operiatur, donec auferatur ab altari. Peracto autem Sacrificio, et processione jam inchoata, ordine, quo jam supra dictum est in Litaniis majoribus, Sacerdos pluviali albo indutus ter incenset Sacramentum genuflexus.

3. Deinde diaconus oblongum, ac decens velum circumponit scapulis Sacerdotis, qui, parte veli ante pectus pendente utraque manu cooperta, ostensorium, seu tabernaculum a Diacono sibi porrectum reverenter suscipit in supremo altaris gradu, mox ad altare ascendit, et Sacramentum ante faciem tenens, vertit se ad populum, inde descendit sub umbellam, comitantibus ministris, et duo Acolythi, vel Clerici cum thuribulis effumantibus praecedunt.

---

*) Ubi adorationem perpetuam hodie fieri contingit, processio fit hora consueta, et post processionem continuabitur adoratio exposito SS. Sacramento.

4. *Omnes*) procedunt nudo capite accensos cereos gestantes, et sequentes Hymnos pro longitudine processionis devote concinentes.*

Dum vero Sacerdos discedit ab altari, Clerus, vel Sacerdos cantare incipit sequentem Hymnum:

Pange lingua *(ex I. Vesperis festi Corp. Christi).*

Sacris solemniis *(ex Matutino festi Corp. Christi).*

Verbum supernum prodiens *(ex Laudibus festi Corp. Christi).*

Salutis humanae Sator *(ex Laudibus festi Ascensionis Domini).*

Aeterne Rex altissime *(ex Matutino festi Ascensionis Domini).*

Te Deum laudamus etc. *(supra pag. 608.)*

Benedictus Dominus Deus Israel, etc.

Magnificat anima mea Dominum etc.

Peracta processione, et sanctissimo Sacramento ad ecclesiam reportato, et super altare deposito, omnes ecclesiastici, qui adsunt, hinc inde ordine genuflexi illud reverenter adorantes, dum Sacerdos de more incensat, sequentem Hymni partem concinant:

Tantum ergo Sacramento etc.

Genitori, Genitoque etc.

Postea duo Clerici dicant:

V. Panem de coelo praestitisti eis, Alleluja,

R. Omne delectamentum in se habentem, Alleluja.

---

*) S. R. C. 2. April. 1667; 2. Sept. 1690; 23. Jan. 1700.

Deinde sacerdos stans dicit:

V. Dominus vobiscum,

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Deus, qui nobis etc. *ut supra pag. 99.*

Tunc sacerdos facta genuflexione, cum Sacramento semel benedicat populum in modum crucis, nihil dicens, postea illud reverenter reponat.

Hic autem modus benedicendi servatur etiam in aliis processionibus faciendis cum sanctissimo Sacramento.

5. De modo dandi benedictionem cum SS. Sacramento.

„Celebrans accipit super humeros velum oblongum, : accedit ad altare : flectit utrumque genu, cum profunda capitis inclinatione : surgit, vertit ostensorium, ut facies Hostiae populum respiciat : et velatis manibus illud accipiens, convertit se ad populum per latus Epistolae, et benedicit hoc ritu : Cum stat ante populum, ambabus manibus ostensorium elevatum tenet ante pectus, ita ut habeat in sinistra nodum, in dextera pedem. Tum elevat illud decenti mora usque ad oculos; et eodem modo demittit infra pectus; mox iterum recta attollit usque ad pectus, et deinde ad sinistrum humerum ducit, reducit ad dexterum; et rursus ante pectus reducit ibique sistit aliquantulum. Sic perficitur integra crux constans quatuor brachiis duplicatis, ut consideranti patebit: tandem gyrum perficiens, reverenter reponit super altare. Dum benedicit, nihil dicit, nec quidquam cantatur;*) sed ad summum organa pulsantur sono gravi, et suavi."

---

*) **Interrogata,** *quando sit danda benedictio cum SS. Sacramento, an in fine hymni „Pange lingua," an*

„Ista exactissima ritus descriptio desumpta est, et compacta a pluribus auctoribus, nempe, Bauldrio, Tonellio, Gavanto, Castaldo, et a Caeremoniali Episcoporum.“ Baruffaldus, Comment. in Rit. Rom.

7. Observanda in precibus XL horarum, XIII horarum et in adoratione perpetua.

1. Instructio Clementina.*)

I. Supra ianuam ecclesiae, in qua fit expositio, et a capite vicinae viae, ponatur signum SS. Sacramenti sertis festivis ornatum, ut transeuntibus, innotescat, inibi fieri SS. Sacramenti expositionem.

II. SS. Sacramentum exponendum erit in altari majori.

III. Cooperiatur imago vel statua, quae ibidem reperitur; item parietes, altari vicini, deficientibus ornamentis fixis, pannis cooperiantur; verum caveatur, ne inter apparatus sint historiae, resve profanae.

IV. In altari non ponantur Sanctorum reliquiae aut statuae; (adhiberi possunt Angelorum statuae, quae candelabrorum vicem gerunt), multo minus

---

quando pervenitur ad versiculum hymni: „Sit et benedictio, S. R. C. respondit 5. Febr. 1639, et 23. Mart. 1835, „in fine hymni.“

*) „*Quaedam* ea continet, quae quum sint *generalia*, et *ad essentiam pertineant cultus sacrae Eucharistiae debiti*, nedum Romae in sola oratione XL horarum, sed *etiam alibi in aliis omnibus expositionibus*, quae per annum fiunt, *servanda omnino sunt. Cetera* vim legis habent quoad Urbem, sed ad *alias* ecclesias *non* extenduntur, licet laudabile multum sit, ut ubique serventur.“ (*Gardellini.*) — Quaenam sint omnino servanda, quivis aliunde scit.

ponantur animarum purgatorii figurae, qualescunque sint; quod etiam prohibetur in omnibus expositionibus particularibus, imo in iis etiam, quae in illarum animarum suffragium quandoque instituuntur.

V. Super altare praedictum et in eminenti loco sit tabernaculum, sive thronus cum baldachino conveniente albi coloris; supra cujus pedem ponatur corporale ad reponendum ostensorium, quod in medio radiis quidem circumdatum esse potest, quovis vero ornatu carere debet, qui SS. Sacramenti aspectum impedire possit.

VI. Ad altare continuo ardeant viginti *) saltem lumina, sex nempe candelae unius librae, quarum tres ab unoquoque latere crucis, et octo candelae in superiori parte, cum aliis quatuor a partibus ostensorii, in cujus parte anteriori nullum omnino ponatur lumen; adsint tandem duo candelabra cum cereis, quorum unusquisque trium saltem sit librarum. Idem quoque, clausa ecclesia, per noctem retineatur luminum numerus, quorum decem saltem sint ex cera; tempore autem vespertino, tot in Ecclesia ponantur lumina,

*) Hoc praeceptum valet tantum in Urbe; extra eandem standum est statutis et iustis laudabilibusque consuetudinibus dioecesium. — Vi ordinationis Josephi Clementis, Archiep. Colon. coram SS. Sacramento sive in precibus 40 horarum, sive alias sub divino officio in sua quisque ecclesia octo vel sex, aut in ruralibus pauperioribus quatuor ad minimum cereos continuo ardentes apponi curet. — Candelae ex stearina confectae pro usu sacro prohibentur (S. R. C. 16. Sept. 1843); numero autem praescripto ex cera confectarum superaddi possunt.

quot ad vitandam confusionem sufficiant, accensaque remaneant usquedum januae claudantur. Fenestrae altari expositionis vicinae, etiam per diem claudi aut cooperiri poterunt, ad fovendam fidelium in oratione recollectionem.

VII. Nemo saecularis, etsi cujusvis societatis, sacco vestitus, ad altare circumire audeat ad lumina curanda, aut ad aliud quid agendum; sed adesse debet sacerdos, *) aut saltem clericus, superpelliceo indutus, quod super propriam vestem regulares etiam cujuslibet religionis induent; notandum praeterea, ex decreto S. R. C. 19. Aug. 1651, a quibuscunque personis cujusvis conditionis et ordinis, transeuntibus ante SS. Sacramentum expositum, in accessu et recessu, faciendam esse, flexis duobus genibus, reverentiam. Quod attinet ad sacerdotem, Missam privatam celebrantem, sciendum, dari ejusdem S. Congr. decretum d.d. 24. Julii 1638, quo praescribitur, ut, transiens ante altare, in quo expositum manet SS. Sacramentum, adorationem faciat flexis genibus et capite detecto, dein surgens caput operiat.

VIII. Durante expositione, in Ecclesiae porta, sive ad intra, sive ad extra, prout commodius erit, appendatur tapetum in veli forma, cum aliquo tamen spatio a lateribus, pro populi commoditate, illudque ita disponatur, ut a via nunquam possit aspici SS. Sacramentum. **)

IX. Per vices unus aut alter sacerdos, vel saltem aliqui in alio sacro ordine constituti, super-

*) Apud nos custos superpelliceo indutus.

**) Ubi vero duplices habentur portae, opus non est tali velo.

pelliceo vestiti, si fieri potest (etsi regulares sint), continuo adsint genuflexi, non supra genuflexoria, sed ad aliquod scamnum, tapeto pannove rubro, aut alterius coloris et decentis qualitatis coopertum, prope infimum altaris gradum, orantes die ac nocte. Ubi existit aliqua confraternitas, insuper assistant saltem duo confratres ad scamnum panno viridis alteriusve decentis coloris coopertum, sed extra presbyterium atque a dictis sacerdotibus distantes, et cum omni devotione in adstantium aedificationem adorent, sed submissa voce,*) ne ceteris distractiones afferant.

X. In sacristia sit horologium, ad singulas horas adorationis dignoscendas; quare quavis hora diei ac noctis majori campana dabitur signum.

XI. Pridie expositionis vespere, dato signo pro „Ave Maria," ad commonendum populum, solemni modo campanae pulsentur, idemque fiat mane sub aurora, et quotidie durante expositione, ad quodvis signum salutationis Angelicae: pariterque triplici vice de more pulsentur campanae ante Missas solemnes. **)

XII. In altari ubi est expositum SS. Sacramentum, nulla ***) alia celebretur Missa praeter so-

*) Apud nos fere ubique adoratio fit alta voce.

**) Extra Urbem serventur consuetudines laudabiles. (*Gardellini.*)

***) Dari quidem possunt casus particulares, quibus fortasse in eo altari poterit celebrari; sicuti *urgens necessitas*, *defectus altarium* in eadem ecclesia, vel *vicinarum ecclesiarum*, praesertim ubi praeceptum urget audiendi sacrum; consuetudo, quae vere sit immemorabilis, quaeque tolli nequeat sine populorum scandalo et offensione, aliaque huiusmodi, quae ecclesia, vigenti etiam contraria lege, *toleranda* esse censet. (*Gardellini.*)

lemnem in expositione et repositione. Hoc biduo praeter missam conventualem (in Ecclesiis in quibus datur obligatio eam cantandi), celebretur post Nonam Missa votiva solemnis de SS. Sacramento pro re gravi, exceptis tamen omnibus Dominicis 1ae aut 2ae classis, item excepta feria 4a Cinerum, feria 2a, 3a et 4a majoris hebdomadae, omnibus diebus per octavas Paschae, Pentecostes et Epiphaniae, vigiliis festorum Natalis Domini et Pentecostes. Hisce Dominicis, aliisque diebus festis et feriis exceptis, cantetur solummodo Missa conventualis de die cum adjuncta oratione de SS. Sacramento, et quidem sub unica conclusione; quae omnia in omnibus Ecclesiis, tum saecularium, tum regularium servabuntur.

XIII. Secundo tridui expositionis die praeter Missam conventualem, post Nonam Missa votiva pro pace vel alia ex Sanctitatis Suae praescripto cantari debet, sed semper sub eadem exceptione quoad dies supra relatos, et sub eadem regula quoad orationem. In ecclesiis vero non collegiatis, et ubi non datur obligatio Missam conventualem cantandi dicto secundo tridui die solummodo praedicta Missa votiva solemnis cantanda est, servando exceptionem et regulam pro Missa de SS. Sacramento traditas.*)

---

*) Notanda pro adoratione perpetua:

Absque speciali indulto in festo duplici non licet cantare missam votivam de SS. Sacramento; sed cantari debet missa de die cum commemoratione SS. Sacramenti. S. R. C. 12. Sept. 1840.

In Archidioecesi Coloniensi vi indulti die 21. Febr. 1861 concessi (cfr. Kirchlicher Anzeiger für die Erzb. Köln d. d. 1. April. 1861) dies, quibus adoratio perpe-

XIV. Haec vero missa votiva solemnis cantanda est in altari, ab eo in quo fit expositio, et ab eo, in quo adest tabernaculum cum incluso Sacramento, diverso. In ecclesiis in quibus ex obligatione Missa conventualis cantanda est, haec quoque cantabitur in alio altari.

XV. Expresse jubetur, ut in diebus expositionis, medio et repositionis Missae solemnes cum ministris paratis celebrentur, etiam in ecclesiis regularium, non obstante quocumque eorum usu, more aut consuetudine in contrarium.

XVI. In Missis privatis, quae durante expositione celebrantur, non pulsetur campanula ad elevationem, sed tantum in egressu celebrantis e sacristia, detur tenue signum cum solita campanula.

---

tua, item dies quiebus adoratio tredecim horarum instituitur, iisdem, quoad missam solemnem de SS. Sacramento gaudent privilegiis, quibus preces · XL horarum.

Missa *solemnis* cantanda est more votivo de SS. Sacramento, quae habetur in ordine missarum votivarum cum *Gloria*, unica oratione, *Credo*, Praefatione Nativitatis Domini, *Ite*, ac Evangelio S. Joannis. Infra octavam SS. Corporis Christi sumenda est missa ut in festo SS. Corporis Christi cum *Sequentia*. Excipiuntur tamen festa 1. et 2. class., Dominicae privilegiatae 1. et 2. classis, octavae privilegiatae Paschatis, Pentecostes, ac Epiphaniae, feria 4. Cinerum, feriae maioris hebdomadae, Vigilae Pentecostes ac Nativitatis Domini, — quibus diebus canenda est missa diei occurrentis cum oratione SS. Sacramenti sub una conclusione, omissis omnibus aliis commemorationibus. — Color conveniens missae. — Direct. U. et O. 1852 pro Orat. 40 horarum.

XVII. Non celebrentur Missae de Requiem, tempore quo peragitur Oratio 40 horarum; et Missae de SS. Sacramento, quae diebus a rubrica permissis*) celebrabuntur, pariter votivae sint sine Gloria et Credo. In aliis vero Missis privatis (de die) post orationes a rubrica praescriptas, addenda est oratio de SS. Sacramento.

XVIII. Celebrans, SS. Sacramentum in processione delaturus, pluviali albo indutus erit, nisi celebraverit cum paramentis alterius coloris; nam in hoc casu color Missae retinendus est. Velum autem humerale quotiescumque SS. Sacramentum portandum est, albi coloris esse debet. Sacro-

---

*) Missae *privatae* in dominicis, duplicibus, omnibus diebus 5 octavarum privilegiatarum (Nativ. Domini, Epiphaniae, Paschatis, Pentecostes, et SS. Corporis Domini) in Vigilia Epiphaniae, feria 4. Cinerum, feriis maioris hebdomadae, vigiliis Pentecostes ac Nativitatis Domini, dicuntur de festo, vel officio occurrenti juxta Rubricas Missalis, ut in Directorio adnotatur, addita commemoratione SS. Sacramenti post omnes alias orationes eo die praescriptas, sed ante orationes ab Ordinario imperatas. Diebus autem 1. et 2. cl., dominica Palmarum, vigiliis Pentecostes et Nativitatis Domini omittitur his in missis privatis collecta SS. Sacramenti. Diebus, quibus licet celebrare missas *votivas*, valde convenit legere missam votivam de SS. Sacramento, quae habetur in ordine missarum votivarum; 2da Oratio erit diei currentis, 3. quae 2do loco ponitur in Directorio; insuper leguntur aliae orationes fors dicendae, e. g. vigiliae, simplicis, feriae, *A domo* etc. — Omittitur Gloria et Credo; dicitur Praefatio de Nativitate Domini, *Benedicamus Domino*, Evangelium S. Joannis in fine. — Direct. U. et O. 1852,

rum ministrorum paramenta ejusdem coloris ac celebrantis esse debent. Pariter pallium sive antependium altaris, in quo fit expositio, semper erit albi coloris, quamvis diversi coloris sint paramenta Missae solemnis, quae hodie celebratur. Item baldachinum inserviens processioni albi coloris esse debet.

XIX. Finita Missa solemni pro expositione, celebrans et ministri, factis Sacramento debitis reverentiis, ad latus epistolae (ad credentiam, sive ad locum paratum retro altare) recedunt, ibique manipula deponunt, celebrans planetam exuit et pluviale assumit; incensum ibidem in duobus thuribulis ponit, illud non benedicendo, et deinde cum ministris, in medio genuflexus, ter SS. Sacramentum incensat. Processione ordinata (quae ordinari incipiet, facta elevatione, aut prius, prout plures vel pauciores fideles adsunt), diaconus, congruo tempore ascendit, et facta genuflexione Sacramentum assumit, illudque stans genuflexo dabit celebranti, statimque genuflectit. Celebrans, manibus extremitate veli humeralis coopertis, illud assumit et surgit (convertens se ad populum.) Incepto dein a cantoribus hymno Pange lingua, etc. sub baldachinum procedit, submissa voce psalmos et hymnos recitans cum ministris pluvialis fimbrias sustinentibus.

XX. Processio ex toto Ecclesiae clero componetur, crucifer in hac functione non subdiaconali habitu, sed superpelliceo erit indutus. Intererunt, superpelliceo induti, et cereos ardentes in manibus tenentes octo sacerdotes, qui hinc inde a lateribus ante baldachinum ibunt; ipsos subsequentur duo acolythi cum thuribulis, continuo

per viam Sanctissimum incensantes; durante processione, campanae solemniter pulsabuntur.

XXI. Processio fit intra ecclesiam; quod si Ecclesiae angustia exigat, per plateam exire poterunt, quae est ante ecclesiam, sed curandum est, ut eadem nitide mundetur. Ubi vero occurrit officina, vel taberna, tempore processionis erit claudenda.

XXII. Quod si existant saecularium confraternitates, sive sacco sint induti, sive non, tam eorum praefecti et officiales, quam confratres, omnes simul in unum corpus congregati progredientur ante saecularem et regularem clerum ibi praesentem, cui semper digniorem locum cedere debebunt. Prohibetur districte, ne earum praefecti aliique officiales, sub quovis praetextu consuetudinis aliove quocumque, post baldachinum incedere praesumant. Possunt tamen dicti officiales manicos baldachini portare, officium sane magni honoris, ad quod, ut ait Caeremoniale Episcoporum, lib. II. cap. 33, deputentur nobiles viri, barones, etc.

XXIII. Dicto clero, tam saeculari, quam regulari praecipimus, ut in propriis ecclesiis usum contrarium non permittant.

XXIV. Cum processio in ecclesiam regressa fuerit, jamque ad infimum altaris majoris gradum celebrans pervenerit, diaconus genuflexus Sanctissimum recipiet ab eodem celebrante (qui statim ipse genuflectit, velum humerale deponens), illudque in throno reponet, atque factis debitis reverentiis ad suum locum ad dexteram celebrantis redibit; statim cantores devote cantabunt Tantum ergo etc., et, dum intonant Genitori

Genitoque, celebrans, cum ministris surget, ibidemque in medio et absque benedictione incensum ponit in thuribulo, et genuflexus ter Sacramentum adolet. Hymno finito, versiculo: Panem de coelo, etc. omisso, canentur litaniae positae in libro pro 40 horarum Oratione edito.*) (Quo libro jure et absque ulla immutatione utendum erit in alia quavis Sanctissimi expositione particulari.) Precibus his dictis, celebrans surgit, et absque nova genuflexione, manibus junctis, (dum ministri genuflexi sustinent librum) cantabit Dominus vobiscum, cum orationibus subsequentibus; quibus finitis, omnes genuflexi brevem instituent orationem, et deinde recedunt, teguntque caput, dum e conspectu SS. Sacramenti recesserint; sicque incipiunt preces XL. horarum.

XXV. Juxta S. R. C. decretum celebranti non licet uti cathedra supina (Lehnsessel), sed scamno (brachia non habente) cujus pars posterior panno rubri alteriusve decentis coloris ornata sit. In hoc scamno una cum ministris sedeat celebrans. Multo minus cathedris supinis uti possunt in ecclesiis praefecti, deputati et officiales confraternitatum, societatum aut congregationum laicorum, sed sedebunt in scamno dorsum quidem non vero brachia a lateribus habente; nec utantur cussinis, neque genuflexoriis; illud autem scamnum omnino extra presbyterium collocabitur, quando praedicti Missis, aut vesperis solemnibus assistunt, aut quando in presbyterio a clero ce-

*) Litaniae istae habentur supra pag. 655; preces vero et orationes in isto libro praescriptae, infra pag. 681.

lebrabitur aliqua sacra caeremonia, aut quando concio erit in ecclesia, juxta pluries declarata a S. C. R. et in particulari, per Decretum generale diei 13. Martii 1688.

XXVI. Attamen, si ob ecclesiae formam conveniens locus non daretur extra presbyterium, tunc concedi poterit, ut scamnum collocari possit in unius lateris facie, extra terminum presbyterii.

XXVII. Viris et mulieribus cujuslibet status aut conditionis (exceptis regiis personis, ubi adsunt) districte prohibetur, ne in presbyterio seu circuitu altaris, in quo expositum est Venerabile, ingrediantur et orent, quum praefatus locus occupari solum debeat ab ecclesiasticis, divino ministerio aut adorationis officio addictis. Idque observandum est, non solum in ecclesiis, in quibus ordinaria recurrit expositio, sed etiam in aliis omnibus, in quibus, ex Indulto Apostolico, aut ex alia legitima facultate, expositio, licet per breve tempus, fit. Rem ita fieri providebunt superiores aut sacellani, etiam adhibita scamnorum congerie, si opus fuerit. Mandamus praeterea, ac praecipimus rectoribus et superioribus cuiusvis Ecclesiae tam saecularibus, quam regularibus, ut durante expositione, non praesumant quodlibet sedilium genus cuipiam personae cujusvis sexus, gradus et conditionis, et reverentiae concedere.

XXVIII. Tempore expositionis, licet particularis, non apponantur in ecclesiis, lances ad eleemosynas deponendas, neque stabunt ad eas recipiendas religiosi aliive ecclesiastici, neque laici; sicuti neque clerici, confratres, mandatarii aliaeve personae per ecclesiam circuibunt, ut eleemo-

synas a fidelibus eliciant. Multo minus id agere poterunt pauperes, qui si stipem volunt postulare viginti passus ab ecclesiae januis distare debent. Idcirco cura pariter erit superioribus et sacellanis aliisque assistentibus custodibus, orantium scilicet fidelium distractionis vitandae gratia, invigilare, ne ecclesiam ingrediantur pauperes, et mendicent; cum rite possint benefici extra ecclesiam eleemosynas dare, prout ordinavit S. Sanctitas Clemens XI. in speciali edicto, in quo omnibus fidelibus prohibet, ne in ecclesiis eleemosynam distribuant.

XXIX. Notandum, orationi finem in una ecclesia dari non licere, nisi postquam eadem in altera jam incoeperit, idque servabitur ab unaquaque ecclesia, licet basilica aut collegiata, aut quolibet modo sit privilegiata.

XXX. Finita Missa repositionis celebrans assumet pluviale (observando ritum supra descriptum pro Missa expositionis), et cum ministris coram SS. Sacramento in medio super infimum altaris gradum genuflectit. Cantores statim intonabunt litanias, quae continuabuntur usque ad D o m i n e, e x a u d i o r a t i o n e m m e a m, inclusive. Deinde erectus celebrans cum ministris in medio, ponet incensum absque benedictione, et genuflexus in infimo gradu altaris ter SS. Sacramentum adolebit, atque assumet velum humerale. Incensatione peracta, diaconus, cum debitis reverentiis, Sacramentum e throno levabit, statimque erectus stans tradit genuflexo celebranti. Deinde genuflectit diaconus. Ceterum observandae veniunt respective, quae supra, ubi de expositione agebatur, de caeremoniis ac ritu processionis, dicta sunt.

XXXI. Post processionem, celebrante ad infimum altaris gradum regresso, diaconus genuflexus ab ipso stante recipiet Sanctissimum, coram quo celebrans immediate genuflectet, velumque humerale deponet. Deinde celebrans genuflectitur in infimo gradu altaris; diaconus autem SS. Sacramentum in medio altaris supra corporale reponet, genuflectitur et ad suum locum recedit ad dexteram celebrantis. Celebrans vero, sub Genitori, Genitoque cum ministris erectus, absque benedictione incensum ponet, ut supra, et Sacramentum incensabit. Cantores dicent versiculum Panem de coelo, etc. (cui adjiciendum Alleluia, tempore paschali, ac per totam octavam Corporis Christi in qualibet expositione), tum celebrans surgit, non vero iterum geneflectit, et sustinentibus librum ministris (omisso Dominus vobiscum, ex decreto S. R. C.), orationes, manibus junctis, cantabit; quibus finitis, genuflexus humerale velum assumet, atque solus ad altare ascendens, debitis factis reverentiis, in manibus velo humerali tectis, uti dictum jam fuit, ostensorium accipit, et cum eodem benedictionem populo impertitur; Sacramento dein supra corporale reposito, descendit, velum deponit, suoque loco genuflexus manebit. Statim diaconus, aut sacerdos stola indutus, debitis factis reverentiis, Sacramentum includit in tabernaculo, quod ad hunc finem in altari expositionis retinendum erit; hostia autem consecrata in Missa consumenda est, sive hac, sive sequenti die. His peractis, revertuntur in sacristiam, sicque finitur oratio XL horarum.

XXXII. Tempore, quo durabit eadem Oratio,

districte interdicitur praedicare; verum si quis, ad fovendam fidelium erga SS. Sacramentum devotionem, brevem concionem post vesperas*) instituere velit, licentiam a Nobis, aut a S. Excell. Nostro Vice-Gerente etiam pro ecclesiis regularium, et quomodocumque privilegiatis petere debebit, et non modo in expositione XL horarum, sed etiam in qualibet expositione: quae licentia dari debet in scriptis. Praedicaturus

*) In Vesperis solemnibus ad *Magnificat* incensatur altare, chorus et populus; unde Officians cantato versu primo Cantici mox citati se signat in fronte, pectore et humeris; tum accedit ad infimum gradum altaris, flectit duobus genibus ob expositum SS. Sacramentum, ad altare ascendit, flectit uno genu in medio altaris illudque, depositis hinc et inde manibus, osculatur; osculato altari, thus imponit ac illud benedicit; injecto autem thure, renovat genuflexionem, receditque ab altari, ac flexus duobus genibus in infimo gradu accipit thuribulum et more solito ter incensat SS. Sacramentum, et dein ascendit et thurificat altare. Finita altaris incensatione, officians descendit in planum capellae, ubi conversus ad populum, per suam sinistram, incensatur, ac postea redit ad sedem in choro, vel ad gradus altaris ad cantandam orationem. cfr. (Kirchl. Anz. f. d. Erzdiöcese Köln vom 1. Juni 1854.) — Non thurificantur (exposito SS. Sacram.) alia parva altaria, nec imagines, seu statuae Sanctorum. Decr. S. R. C. 7. Maji 1746. Unus est casus, in quo Officians praeter unum altare aliud incensare potest, scilicet, quando in aliquo altari parvo exponitur Reliquia alicuius Sancti, quae in die obitus ipsius speciali cultu honoratur, tunc incensato altari, in quo est SS. Sacramentum, vel patenter expositum, vel in tabernaculo reconditum, procedere potest ad dictum altare, et illud incensare.

autem in ordine saltem diaconali erit, atque superpelliceo indutus, quamvis regularis sit, sed sine stola, capite discooperto, prope altare in quo SSmum manet expositum, atque tandem in eo situ, ut auditores non adducat ad actus irreverentiae, convertendo terga ad Sacramentum.

XXXIII. Ecclesiae, in quibus instituitur XL horarum Oratio, vespere donec aderit populus ad orandum, apertae manere debebunt; quoniam tamen hac in re aliqua determinatio horae stabiliri nequit, tum ob Ecclesiarum situm, tum ob temporum mutationem, ideo circa horam tertiam post salutationis Angelicae signum aestivo, et circa quintam hiemali tempore claudi poterunt. Advertendum interea, quod, etiam januis clausis, continuari debet Oratio, prout dictum fuit supra n. IX. quum ex decreto S. R. C. dicta Oratio nunquam interrumpi potest.

XXXIV. Romae in qualibet ecclesia, ad informationem fidelium, apparenti loco affixus remanebit elenchus, in quo videri potest, quando oratio XL horarum in singulis ecclesiis celebratur.

XXXV. Pariter in sacristia cuiusvis ecclesiae, in qua expositionem institui statutum est, continuo affixa erit praesens instructio, ne quis regularum ac praescriptorum in ea traditorum ignorantiam praetendere possit.

XXXVI. Extra ordinem in elencho XL horarum assignatum, nullus rector, curatus, aut sacellanus, exponere SS. Sacramentum audeat, sub quovis praetextu, aut consuetudine, ob causam gravem, aut pro infirmis, absque speciali Brevi Sanctitatis Suae, aut saltem absque licentia a Nobis, vel a S. Excell. Vice-Gerente et a depu-

tato XL horarum subscripta: qua obtenta, exponetur Venerabile in altari aut in capella obducto velo et servato supradicto 20 luminum numero. Observandum item ad amussim tempus, quo expositio durare potest, prout in dicta licentia, assignatur.

2. Preces pro adoratione 40 et 13 horarum et pro adoratione perpetua praescriptae.

1. Sanctissimo Sacramento exposito et processione finita, statim post Genitori Genitoque *vel ante summum sacrum cantantur* Litaniae omnium Sanctorum *(pag. 655); quibus, usque ad V.* Dominus vobiscum, *(pag. 661) cantatis, sacerdos stans cantat sequentes orationes:*

V. Dominus vobiscum,

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Deus qui nobis sub Sacramento mirabili passionis tuae memoriam reliquisti: tribue, quaesumus, ita nos Corporis et Sanguinis tui sacra mysteria venerari, ut redemptionis tuae fructum in nobis jugiter sentiamus.

Ex sequentibus Orationibus de B. M. V. sumitur ea, quae tempori convenit; deinde sequitur oratio „Omnipotens etc.“ pag. 682.

Ab Adventu usque ad Nativitatem Domini: Deus, qui de beatae Mariae Virginis utero Verbum tuum, Angelo nuntiante, carnem suscipere voluisti: praesta supplicibus tuis, ut qui vere eam genitricem Dei credimus, ejus apud te intercessionibus adjuvemur.

A Nativitate Domini usque ad Purificationem: Deus, qui salutis aeternae beatae Mariae virginitate foecunda humano generi praemia praestitisti: tribue, quaesumus, ut ipsam pro nobis in-

tercedere sentiamus, per quam meruimus auctorem vitae suscipere Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum.

A Purificatione usque ad Adventum Domini: Concede nos famulos tuos, quaesumus Domine Deus, perpetua mentis et corporis sanitate gaudere, et gloriosa beatae Mariae semper Virginis intercessione a praesenti liberari tristitia, et aeterna perfrui laetitia.

Omnipotens sempiterne Deus, miserere famulo tuo Pontifici nostro N. et dirige eum secundum tuam clementiam in viam salutis aeternae: ut te donante tibi placita cupiat, et tota virtute perficiat.

Deus refugium nostrum et virtus, adesto piis ecclesiae tuae precibus, auctor ipse pietatis: et praesta, ut quod fideliter petimus, efficaciter consequamur.

Omnipotens sempiterne Deus, in cujus manu sunt omnium potestates, et omnium jura regnorum: respice in auxilium Christianorum, ut gentes Turcarum et haereticorum, quae in sua feritate et fraude confidunt, dextera tuae potentiae conterantur.

Omnipotens sempiterne Deus, qui vivorum dominaris simul et mortuorum, omniumque misereris, quos tuos fide et opere futuros esse praenoscis: te supplices exoramus, ut pro quibus effundere preces decrevimus, quosque vel praesens saeculum adhuc in carne retinet, vel futurum jam exutos corpore suscepit, intercedentibus omnibus Sanctis tuis, pietatis tuae clementia, omnium delictorum suorum veniam consequantur. Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium

tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti, Deus per omnia saecula saeculorum.

R. Amen.

V. Domine exaudi orationem meam,

R. Et clamor meus ad te veniat.

V. Exaudiat nos omnipotens et misericors Dominus,

R. Et custodiat nos semper, Amen.

V. Fidelium animae per misericordiam Dei requiescant in pace,

R. Amen.

2. Post Completorium flexis genibus cantantur Litaniae Lauretanae *(pag. 118.). Deinde sacerdos superpelliceo et stola albi coloris, necnon pluviali indutus, stans ante infimum gradum altaris cantat:*

V. Ora pro nobis sancta Dei Genitrix,
(temp. pasch. additur: Alleluia,)

R. Ut digni efficiamur promissionibus Christi.

Oremus. Gratiam tuam, quaesumus Domine, mentibus nostris infunde, ut qui Angelo nuntiante, Christi Filii tui incarnationem cognovimus, per passionem eius et crucem ad resurrectionis gloriam perducamur. Per eundem Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Deinde in honorem SSmi Sacramenti cantatur:

Antiphona. O sacrum convivium, in quo Christus sumitur: recolitur memoria passionis eius: mens impletur gratia: et futurae gloriae nobis pignus datur. *(temp. pasch. additur:* Alleluia.)

V. Panem de coelo praestitisti eis, *(temp. pasch.* Alleluia.)

R. Omne delectamentum in se habentem. (Alleluia.)

V. Domine exaudi orationem meam,

R. Et clamor meus ad te veniat.

V. *) Dominus vobiscum,

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Deus, qui nobis etc. *(pag. 99.)*

3. Ultimo die precum decantatis Litaniis subiungitur hymnus Ambrosianus (pag. 601.) cum Versiculis, Responsoriis et Orationibus sequentibus: **)

V. Benedictus es, Domine Deus patrum nostrorum,

R. Et laudabilis, et gloriosus in saecula.

V. Benedicamus Patrem, et Filium, cum sancto Spiritu,

R. Laudemus et superexaltemus eum in saecula.

V. Benedictus es, Domine, in firmamento coeli,

R. Et laudabilis, et gloriosus, et superexaltatus in saecula.

V. Benedic anima mea Domino,

R. Et noli oblivisci omnes retributiones eius.

V. Domine, exaudi orationem meam,

R. Et clamor meus ad te veniat.

---

*) Hic versiculus tunc tantum cantatur, quando non statim post orationem datur benedictio. (*Gardellini.*)

**) Hi Versiculi, cum Responsoriis et Orationibus ex praescripto Ritualis Romani cantantur quando *Te Deum* post processionem pro gratiarum actione cantatur; quando vero *Te Deum* cantatur sine processione, sufficiunt Versiculi *Benedicamus Patrem* etc., *Benedictus es* etc., *Domine exaudi* etc., cum unica oratione *Deus, cuius misericordiae* etc. S. R. C. 11. Sept. 1847.

V. Dominus vobiscum,

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Deus, cuius misericordiae non est numerus, et bonitatis infinitus est thesaurus: piissimae maiestati tuae pro collatis donis gratias agimus, tuam semper clementiam exorantes: ut qui petentibus postulata concedis, eosdem non deserens, ad praemia futura disponas.

Deus qui corda fidelium sancti Spiritus illustratione docuisti: da nobis in eodem Spiritu recta sapere, et de eius semper consolatione gaudere.

Deus, qui neminem in te sperantem nimium affligi permittis, sed pium precibus praestas auditum: pro postulationibus nostris, votisque susceptis gratias agimus, te piissime deprecantes, ut a cunctis semper muniamur adversis. Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum: qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia saecula saeculorum.

R. Amen.

Immediate ante benedictionem ter cantatur: Defensor noster aspice.

4.) In precibus tredecim horarum, quae instituuntur feria quarta infra hebdomadam tertiam post Octavam Paschae, cantatis Litaniis omnium Sanctorum cum Psalmo et Precibus (omissis vero Orationibus supradictis) Sacerdos subjungit:*

Oremus. Deus, qui nobis sub Sacramento mirabili passionis tuae memoriam reliquisti: tribue, quaesumus, ita nos Corporis et Sanguinis tui sa-

---

*) Pro Archidioecesi Coloniensi.

cra mysteria venerari, ut redemptionis tuae fructum in nobis jugiter sentiamus.

Clementiam tuam, omnipotens Deus, suppliciter deprecamur, ut benedicere, visitare, et irrigare digneris fruges et fines servorum tuorum, noxias tempestates amoveas, inundationes coërceas imbrium, spirituales repellas nequitias, aërem salubrem indulgeas, et ab omni nos inimicorum infestatione in pace defendas, quos Corpore et Sanguine Filii tui a morte perpetua redemisti. Per eundem Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritu sancti Deus, per omnia saecula saeculorum. Amen.

V. Domine, exaudi orationem meam,

R. Et clamor meus ad te veniat.

V. Exaudiat nos omnipotens et misericors Dominus,

R. Et custodiat nos semper, Amen.

V. Fidelium animae per misericordiam Dei requiescant in pace,

R. Amen.

8. De celebratione patrociniorum et festi dedicationis ecclesiae *)

1. *Patronus* dicitur persona creata, scilicet Angelus ,vel Sanctus, sub cuius patrocinio particulari locus, vel ecclesia legitime sunt constituta. *Titulus* generaliter significat quamcunque personam divinam aut creatam, et quodcumque mysterium.

Loquendo de ecclesiis saepe adhibetur nomen

*) De Herdt tom. 2. pag. 241—249 et tom 3. pag. 144—150.

Tituli seu Titularis; loquendo de locis nomen Patroni magis in usu est.

Patronus loci est Patronus vel etiam Titulus, sub cuius peculiari patrocinio constitutum est regnum, provincia, civitas, oppidum vel pagus, status, ducatus, patria; non autem sub nomine patroni intelligitur patronus dioecesis, neque patronus seu titulus parochiae, vel ecclesiae parochialis, quamvis huius festum ex devotione celebretur in populo, et quamvis parochia constituat integrum oppidum et pagum, et non sit constitutus alius patronus illius loci.

Si habeatur Patronus regni, sive provinciae, et alter civitatis, oppidi vel pagi, utriusque festum eodem ritu celebrandum est. Constit. Urbani VIII. et decr. S. R. C. 1817.

Regulariter loquendo unus tantum Patronus principalis censetur, cui ritus I. cl. cum octava competit (S. R. C. 26. Maii 1639), et reliqui sunt minus principales. Fieri tamen potest, ut plures sint Patroni seu Tituli aeque principales, qui eodem ritu I. cl. cum octava celebrantur: scilicet 1°. *per modum unius,* ut si ecclesia dedicata sit SS. Apost. Petro et Paulo, SS. Gervasio et Protasio etc., 2°. si ecclesia principaliter sit dedicata in honorem plurium Sanctorum, 3°. ex speciali indulto Apostolico, 4°. ex consuetudine, (Huiusmodi autem Patroni principales locorum, qui ex indulto Apostolico, aut ex consuetudine celebrantur, non omnes colendi sunt cum festo in populo, sed unus tantum, qui censetur principalior.) 5°. plures esse possunt Patroni loci, unus universalis totius regni aut provinciae, et alter particularis civitatis, oppidi aut pagi.

De secundario seu minus principali Titulari aut Patrono loci vel ecclesiae debet fieri officium sub ritu duplici maiori, iuxta tabellam duplicium maiorum initio Breviarii positam, nisi solitum sit de illo tantum celebrare sub ritu duplici minori iuxta decretum S. R. C. 26. Junii 1751; semper tamen sine octava; S. R. C. 26. Mart. 1639 et 9. Febr. 1675.

2. Festum Patroni cum obligatione audiendi sacrum et vacandi ab operibus servilibus (S. R. C. 13. Sept. 1642) celebrandum est die propria, nisi aliud sit statutum pro variis dioecesibus; scilicet si sit mysterium, ea die, qua ab ecclesia recolitur; et si sit sanctus, ea die, qua per Decretum Apostolicum, seu S. R. C. assignatur, vel si ita non assignetur, ea die, qua in Martyrologio notatur. (S. R. C. 8. Aug. 1643); si in martyrologio bis notetur, celebrandum est die obitus (S. R. C. 3. Junii 1662 et 19. Jan. 1743). Si consuetudo loci discrepet a martyrologio Romano, standum est isti consuetudini.

Si Titularis sit SS. Salvator, tanquam festum Titulare celebratur Transfiguratio Domini 6. Aug. (S. R. C. 1655 et 1835), nisi obstet legitima consuetudo contraria loci.

Si B. M. V. fuit electa patrona absque assignatione mysterii vel festivitatis, eius festum celebrari potest et debet die Assumptionis eiusdem. S. R. C. 2. Maii 1654 et 14. Maii 1707.

3. Ad officium patroni principalis loci tenentur omnes clerici saeculares ad horas canonicas obligati, eiusdem loci incolae, sive sint adscripti servitio alicuius ecclesiae, sive non, et quidem sub ritu dupl. I. cl. cum octava. S. R. C. 17. Mart. 1739

et 15. Sept. 1742. Regulares vero quicunque et quaecunque tenentur sub ritu I. cl. in die festo, sed sine octava; — plura extant decreta S. R. C.

4. De Titulari aut Patrono minus principali officium recitare tenentur iidem clerici *saeculares*, qui tenentur de principali; regulares autem et moniales de secundario Patrono loci non tenentur, (S. R. C. 23. Mart. 1846.) nisi aliunde obligentur; imo ex decr. S. R. C. 10. Julii 1687 non eis licet, sive sit festum in populo, sive non, nisi concessio Apostolica extendatur ad ipsos.

5. Ad officium patroni seu tituli et dedicationis ecclesiae non cathedralis tenentur omnes et soli qui sunt stricte adscripti ecclesiae, aut in ea beneficium habent, et quidem sub ritu I. cl. cum octava. Regulares, qui versantur in tali parochia idem non debent, nec possunt. S. R. C. 2. Aug. 1692, et 12. Sept. 1842.

6. Ad officium patroni seu titularis ecclesiae cathedralis, civitatis episcopalis, et dioecesis tenentur in civitate episcopali et illis in locis dioecesis, in quibus non habetur proprius loci patronus, clerici *saeculares* sub ritu dupl. I. cl. cum octava; in locis autem, ubi particularis patronus regni, provinciae, civitatis, aut pagi colitur, nisi legitima consuetudo aliud ferat, nihil de illis fieri potest, nisi officium aliunde eidem debeatur. Patet ex pluribus decretis S. R. C. — *Regulares* omnes tenentur sub ritu dupl. I. cl. in ipso die festo, sed *sine octava*, nisi octava ipsis specialiter sit indulta ex vi concessionis Apostolicae, vel propriae constitutionis ab Apostolica sede approbatae. S. R. C. hoc pluribus decretis statuit.

7. Ad officium dedicationis ecclesiae cathedralis ex decreto S. R. C. 19. Sept. 1750 universus clerus saecularis tenetur ad formam Rubricarum, et quidem sub ritu dupl. I. cl.; in civitate cum octava, in dioecesi vero sine octava. Regulares omnes in ipsa civitate episcopali degentes, tenentur sub ritu dupl. II. cl. sed sine octava. S. R. C. 8. April. 1662; degentes autem extra civitatem episcopalem non tenentur ulla obligatione. S. R. C. 10. Jan. 1693.

8. Capellani ecclesiarum etiam quarumcunque monialium, qui simpliciter obligantur ad missae celebrationem, non possunt recitare officium de titulo seu patrono, nec de dedicatione ecclesiae, nisi aliunde ecclesiae stricte sint adscripti.

9. Capellani, quibus cura spiritualis alicuius ecclesiae integre commendatur a legitima et competente auctoritate obligantur ad officia titularis et dedicationis, quia veri sunt rectores ecclesiae.

10. Capellani seu rectores aut pastores hospitalium domuumque religiosorum aut monialium, quae ad chorum non sunt obligatae, qui ex speciali commissione Ordinarii non tantum Missam ibidem celebrant, sed etiam munia quaedam pastoralia exercent, possunt et debent de titulari et dedicatione officium recitare. S. R. C. 7. Dec. 1844. dummodo, quod in decreto supponi videtur, non solum sint missi ad directionem Religiosorum aliorumque ibidem commorantium, sed ab Ordinario ecclesiae etiam adscripti sint, quia in casu ecclesia vere propria dici debet. (De Herdt II. 247.)

11. Sacerdos duabus ecclesiis adscriptus de utriusque titulari et dedicatione recitare debet

officium sub ritu dupl. I. cl. cum octava. S. R. C. 24. Sept. 1842.

12. Capellae et oratoria, quae per se non stant, sed sunt partes alterius ecclesiae, non celebrant de titulari; si oratoria sint privata, nihil pariter potest fieri de titulari licet per se stent; si capellae seu oratoria per se stent, publica sint, consecrata vel saltem benedicta sint, et aliquis clerus sit adscriptus, licet unus tantum sacerdos, eorum titularis aeque ac aliarum ecclesiarum celebrari potest et debet. (De Herdt III. 147 et 148.)

Notanda
pro dioecesibus regni Borussiae.

In ditione Regis Borussiae juxta Breve Apost. SS. D. N. Pii VII. d. d. 29. April. 1788 et SS. D. N. Leonis XII. d. d. 2. Decbr. 1828 festum Patroni principalis civitatis, oppidi vel pagi transfertur in dominicam sequentem cum commemoratione occurentis Dominicae ubique faciendae; si autem tale festum in Dominica sequenti impediatur, juxta Rubricas transfertur in Dominicam antecedentem, prout declaratur in Decr. S. R. C. 11. Sept. 1790 sub N. 4295 pro Archid. Gnesnen. et sub. N. 4296 pro Dioec. Wratislavien. — Praedicta constitutio apostolica stricte est observanda, nec licet alia quam statuta die celebrare festum patroni principalis loci, ne fideles priventur indulgentiis*) a Summis Pontificibus, permultis locis in festo patroni concessis.

---

*) Cum juxta Breve Apostolicum D. N. Pii VI. Pont. Max. 29. April. 1788 festivitates Patronorum cujusque loci (in ditione Regis Borussiae) in Dominicas cum Officio et Missa translatae essent, dubium est

9. Ordo ad visitandas parochias.

(Ex Pontificali Romano.)

Pontifex visitaturus Dioecesim et Parochias suas, cum ad civitatem seu oppida suae Dioecesis pervenerit, processio cleri ex more loci ordinata cum cruce procedit illi obviam extra locum; et cum advenerit, parochus ejus loci, indutus superpelliceo et pluviali, offert venienti crucem osculandam, quam Episcopus, super tapetem stratum genuflexus, devote osculatur. Tum cantores incipiunt et prosequuntur Responsorium.

Ecce sacerdos magnus, qui in diebus suis placuit Deo: Ideo jurejurando fecit illum Dominus crescere in plebem suam.

V. Benedictionem omnium gentium dedit illi, et testamentum suum confirmavit super caput ejus. Ideo. Gloria Patri. Ideo.

In aditu autem loci consueverunt Magistratus illius obviare Episcopo intranti, ac illum suscipere et associare, ac baldachinum super cum deferre. Incepta Antiphona, processio, quae locum habere debet immediate ante crucem Episcopi, ordine suo progreditur, et cantantur post dictum responsorium alia cantica vel hymni, prout magis placebit, usque ad ecclesiam majo-

---

exortum: 1º. utrum intelligi debeat de translatione earum cum Indulgentiis a Sede Apostolica obtentis; 2º. an vero nova indulgentiarum indulta procuranda sint? S. R. C. respondit sub die 11. Sept. 1790: affirmative ad primam partem: negative ad secundam partem.

Eodem modo Indulgentiae pro festis Assumptionis et Nativitatis B. M. V. aliquibus Ecclesiis concessae in Dominicam sequentem sunt translatae.

rem seu principalem loci. Cum Episcopus intrat portam majoris seu principalis ecclesiae, parochus detecto capite offert illi aspersorium cum aqua benedicta, quod Episcopus accipiens aspergit primo seipsum, deinde alios. Tum parochus offert ei naviculam, aliquo alio Sacerdote, superpelliceo induto, thuribulum porrigente, et Episcopus imponit incensum, et statim parochus incensat ipsum stantem cooperto capite, more consueto. Deinde procedunt ad altare majus ecclesiae, et ibi super faldistorio ante infimum gradum altaris parato procumbit et orat Episcopus. Interim vero parochus stans in cornu Epistolae altaris versus ad orantem detecto capite, dici:

V. Protector noster aspice Deus,
R. Et respice in faciem Christi tui.
V. Salvum fac servum tuum, antistitem nostrum N.
R. Deus meus sperantem in te.
V. Mitte ei Domine auxilium de sancto,
R. Et te Sion tuere eum.
V. Nihil proficiat inimicus in eo,
R. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.
V. Domine exaudi orationem meam,
R. Et clamor meus a te veniat.
V. Dominus vobiscum,
R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Deus humilium visitator, qui eos paterna dilectione consolaris: praetende societati nostrae gratiam tuam, ut per eos, in quibus habitas, tuum in nobis sentiamus adventum. Per Christum Dominum nostrum.
R. Amen.

Qua finita, Pontifex surgens ascendit ad altare maius, osculaturque illud in medio et ibidem populo solemniter benedicit.

Deinde, vel in medio Missae, versus ad populum sedens, proponit populo causas adventus sui; quia ss. canones, et ecclesiasticus ordo hoc fieri praecipiunt propter multa.

1⁰. Ad absolvendas animas defunctorum.

2⁰. Ut sciat et videat, qualiter ecclesia ipsa spiritualiter et temporaliter gubernetur; quomodo se habeat in ornamentis; qualiter ibi Ecclesiastica Sacramenta ministrentur, et divina officia peragantur; quale servitium ibi impendatur; qualis sit vita Ministrorum et populi; ut ex officio inquisitionis suae, per eum, si qua in praemissis corrigenda fuerint, corrigantur, et emendentur.

3⁰. Ad adulteria, fornicationes, sacrilegia, divinationes, et similia publica in populo punienda, ad quod interdum non sufficiunt Ecclesiarum Rectores; ostendens diligenter populo, quam damnabilia et detestanda sint crimina ipsa.

4⁰. Propter casus, qui de jure, vel consuetudine, ad Episcopum dumtaxat pertinere noscuntur, quia in Constitutionibus synodalibus continentur, in quibus nullus alius se intromittere potest; protestans plebi, quod si quis, vel si qua in aliquo ipsorum casuum, vel in quocunque alio, consilio ejus indiguerit, paratus sit benigne audire, et consilium et absolutionem impendere, ac poenitentiam misericorditer injungere salutarem.

5⁰. Ad exhibendum Sacramentum Confirma-

tionis, cujus solus Episcopus ordinarius minister est.

Deinde inducit diligenter populum ad poenitentiam, et instruit in Ecclesiasticis Sacramentis et in articulis fidei; et qualiter debeant declinare a malo, et facere bonum; fugere vitia, et sectari virtutes; alteri non facere, quod sibi fieri nolunt. His expletis, fit populi confessio, et absolutio generalis et indulgentia datur per Pontificem. Post haec Pontifex, deposita cappa, induitur amictu, stola, pluviali violacei vel nigri coloris, et mitra simplici, et stans cum mitra juxta altare, versus ad populum incipit Antiphonam:

Si iniquitates.

Postea cum ministris seu capellanis suis dicit Psalmum:

De profundis clamavi ad te Domine, etc. *et in fine:*

V. Requiem aeternam etc.

Tum dicit totam Antiphonam:

Si iniquitates observaveris Domine, Domine quis sustinebit?

Qua dicta, deposita mitra, dicit:

Kyrie eleison. Christe eleison.
Kyrie eleison. Pater noster.

Quod secrete completur. Et interim accepto aspersorio, cum aqua benedicta, tertio aspergit ante se, deinde imposito incenso in thuribulo, et illo benedicto, eodem modo incensat. Quo facto, pronuntiat versus:

V. Et ne nos inducas in tentationem,
R. Sed libera nos a malo.

V. In memoria aeterna erunt justi,
R. Ab auditione mala non timebunt.
V. A porta inferi,
R. Erue Domine animas eorum.
V. Requiem aeternam dona eis Domine,
R. Et lux perpetua luceat eis.
V. Domine exaudi orationem meam,
R. Et clamor meus a te veniat.
V. Dominus vobiscum,
R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Deus, qui inter Apostolicos Sacerdotes famulos tuos Pontificali fecisti dignitate vigere: praesta quaesumus, ut eorum quoque perpetuo aggregentur consortio. Per Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Deinde aqua benedicta, thuriferario, duobus ceroferariis, cruce et Clero praecedentibus, et cantantibus Responsorium:

Qui Lazarum resuscitasti a monumento foetidum, Tu eis Domine dona requiem, et locum indulgentiae.

V. Qui venturus es judicare vivos et mortuos, et saeculum per ignem, Tu eis Domine etc.

Pontifex cum mitra exit ad coemeterium interim dicens cum ministris suis Antiphonam: Si iniquitates *etc.*

Deinde Psalmum: De profundis clamavi etc. *et in fine:*

V. Requiem aeternam etc.

Et Antiphona repetitur:

Si iniquitates observaveris Domine: Domine, quis sustinebit?

Quibus omnibus dictis, cum fuerint in medio coemeterii, subsistunt suo ordine, et chorus cantat Responsorium:

Libera me Domine, (ut supra pag. 636.

Interim dum Responsorium repetitur, offertur per parochum navicella, et per alium ex ministris thuribulum Pontifici, qui imponit incensum more consueto: Responsorio repetito chorus cantat:

Kyrie eleison.
Christe eleison.
Kyrie eleison.

Mox Pontifex, mitra deposita, conveniente voce dicit:

Pater noster, *reliqua secreto.*

Deinde aspergit, et incensat, prout fecit in ecclesia. Quo facto, dicit versus:

Et ne nos inducas in tentationem,
R. Sed libera nos a malo.
V. In memoria aeterna erunt justi,
R. Ab auditione mala non timebunt.
V. A porta inferi,
R. Erue Domine animas eorum.
V. Requiem aeternam dona eis Domine,
R. Et lux perpetua luceat eis.
V. Domine exaudi orationem meam,
R. Et clamor meus ad te veniat.
V. Dominus vobiscum,
R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Deus qui inter Apostolicos Sacerdotes famulos tuos Sacerdotali fecisti dignitate vigere: praesta quaesumus, ut eorum quoque perpetuo aggregentur consortio.

Deus veniae largitor, et humanae salutis amator: quaesumus clementiam tuam, ut nostrae congregationis fratres, propinquos, et benefactores, qui ex hoc saeculo transierunt, beata Maria semper Virgine intercedente cum omnibus Sanctis tuis, ad perpetuae beatitudinis consortium pervenire concedas.

Deus, cujus miseratione animae fidelium requiescunt, famulis et famulabus tuis omnibus hic et ubique in Christo quiescentibus, da propitius, veniam peccatorum; ut a cunctis reatibus absoluti, tecum sine fine laetentur. Per Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

V. Requiem aeternam dona eis Domine,

R. Et lux perpetua luceat eis.

Tum duo cantores dicunt:

V. Requiescant in pace.

R. Amen.

Et mox Pontifex, elevata dextera, producit signum crucis ab omni parte super coemeterium. Tum accepta mitra per Pontificem, revertuntur omnes ad ecclesiam, ordine quo venerunt, choro dicente congruenti voce sine nota totum Psalmum:

Miserere mei Deus, secundum magnam misericordiam tuam, etc. (supra pag. 598), *et in fine.*

V. Requiem aeternam, etc.

Quem etiam Pontifex ipse dicit voce demissa cum ministris, seu capellanis suis; quibus dictis, et cum ad chorum ante majus altare pervenerit Pontifex, deposita mitra, stans ibidem in medio, versus ad altare dicit:

Kyrie eleison.
Christe eleison.
Kyrie eleison.
Pater noster; *reliqua secreto; deinde dicit:*
V. Et ne nos inducas in tentationem,
R. Sed libera nos a malo.
V. A porta inferi,
R. Erue Domine animas eorum.
V. Domine exaudi orationem meam,
R. Et clamor meus a te veniat.
V. Dominus vobiscum,
R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Absolve, quaesumus Domine, animas famulorum famularumque tuarum ab omni vinculo delictorum: ut in resurrectionis gloria inter Sanctos et electos tuos resuscitati respirent. Per Christum Dominum nostrum.
R. Amen.

His peractis, depositis stola et pluviali nigris seu violaceis, et assumptis albis, incipit visitationem a Sanctissima Eucharistia, ad Baptisterium, inde ad sancta Olea, ad sacras Reliquias, tum ad Altaria, et Capellas, et sacras Imagines, item ad sacristiam, et coemeterium se confert; post ad aedes Canonicales, hospitalia, confraternitates, et alia loca pia. Poterit postea Pontifex confirmare pueros, praemissa monitione, et aliis servatis.

Expedita itaque Confirmatione, et benedictis ornamentis, si quae benedicenda sunt, depositisque indumentis Ecclesiasticis, confessiones, et deinde querelas, si quae sunt, audit. Tum de conversatione Cleri, et populi, ac qualiter spiritualia et temporalia in ipsa Ecclesia mini-

strentur; et de libris ac ornamentis diligenter de plano inquirit.

Peracta demum visitatione illius loci, et omnibus expeditis, cum discedere voluerit Pontifex, in suo habitu communi accedit ad Ecclesiam, et stans ante altare in cornu Epistolae versus ad illud, dicit Psalmum: De profundis, *totum cum* Requiem aeternam *et Antiphonam* Si iniquitates, *deinde dicit:*

Pater noster.

V. Et ne nos inducas in tentationem,

R. Sed libera nos a malo.

V. A porta inferi,

R. Erue Domine animas eorum.

V. Requiescant in pace,

R. Amen.

V. Domine exaudi orationem meam,

R. Et clamor meus ad te veniat.

V. Dominus vobiscum,

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Deus cuius miseratione animae fidelium requiescunt, famulis et famulabus tuis omnibus hic et ubique in Christo quiescentibus da propitius veniam peccatorum, ut a cunctis reatibus absoluti tecum sine fine laetentur. Per Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

10. Modus aspergendi aquam lustralem.

Sacerdos celebraturus) indutus pluviali co-*

*) S. R. C. 16. Nov. 1632 et 16. Nov. 1649 declaravit, aspersionem semper faciendam esse a *Celebrante.* — Hoc fieri debet Dominicis tantum diebus S. R. C. 31. Julii 1665.

*loris officio convenientis, accedit ad altare et ibi ad gradus cum ministris genuflexus etiam tempore paschali, accipit a Diacono aspersorium, et primo ter aspergit altare**), *deinde se, et erectus ministros, incipiens Antiphonam* Asperges me, *et chorus prosequitur, ut infra. Interim Celebrans aspergit clerum, deinde populum dicens submissa voce cum ministris Psalmum:* Miserere mei Deus.

Extra tempus Paschale.

Antiphona. Asperges me Domine hyssopo, et mundabor: lavabis me, et super nivem dealbabor.

Psalmus 50. Miserere mei Deus, secundum magnam misericordiam tuam.

Vers. Gloria Patri et Filio etc.

Et repetitur Antiphona. Asperges me.

Tempore Paschali.

Antiphona. Vidi aquam egredientem de templo, a latere dextro, alleluia: et omnes, ad quos pervenit aqua ista, salvi facti sunt, et dicent, alleluia, alleluia.

Psalmus 117. Confitemini Domino, quoniam bonus, quoniam in saeculum misericordia eius.

Vers. Gloria Patri et Filio etc.

Et repetitur Antiphona. Vidi aquam egredientem.

Haec Antiphona praedicto modo dicitur ad aspersionem aquae benedictae in Dominicis per totum annum, excepta Dominica de Passione, *et*

---

*) Exposito SS. Sacramento non aspergendum est altare, aut altaris scabellum, sed celebrans aspergit se, ministros, clerum et populum tantum.

Dominica Palmarum, *in quibus non dicitur* Gloria Patri, *sed post Psalmum* Miserere, *repetitur immediate Antiphona* Asperges me;

Finita Antiphona supradicto modo, sacerdos, qui aspergit aquam, reversus ad altare, stans ante gradus altaris iunctis manibus dicat:

V. Ostende nobis Domine misericordiam tuam, (t. p. Alleluia.)

R. Et salutare tuum da nobis. (t. p. Alleluia.)

V. Domine exaudi orationem meam,

R. Et clamor meus ad te veniat.

V. Dominus vobiscum,

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Exaudi nos, Domine sancte, Pater omnipotens, aeterne Deus: et mittere digneris sanctum Angelum tuum de coelis, qui custodiat foveat, protegat, visitet, atque defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

II. Orationes quaedam publicae.

1. Invocatio Spiritus sancti.

Antiph. Veni sancte Spiritus *cum V., R.* et Oratione *vide supra pag. 118.*

2. De SS. Sacramento.

Antiph. O sacrum convivium *etc. sup. pag. 683; V., R.* et Oratio *vide supra pag. 99.*

3. Hymnus SS. Ambrosii et Augustini.

Vide supra pag. 601. V., R. et Orationes habentur *pag. 684.*

4. De B. M. V.

Pro diversitate temporis Orationes habentur pag. 681 et 682.

5. *Oratio post Psalm. poenitential. tempore Quadragesimae.*

V. Domine, non secundum peccata nostra facias nobis,

R. Neque secundum iniquitates nostras retribuas nobis.

V. Domine exaudi orationem meam,

R. Et clamor meus ad te veniat.

V. Dominus vobiscum,

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Deus, qui culpa offenderis, poenitentia placaris: preces populi tui supplicantis propitius respice, et flagella tuae iracundiae, quae pro peccatis nostris meremur, averte. Per Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

6. *Oratio pro Episcopo.*

Die anniversario electionis, seu consecrationis, vel inthronisationis.

Finita missa solemni cantatur Te Deum laudamus *pag. 601 cum V., R.* et Orat. *supra positis pag. 684; deinde additur:*

V. Oremus pro Antistite nostro N.

R. Dominus conservet eum et vivificet eum, et beatum faciat eum in terra, et non tradat eum in animam inimicorum eius.

Oremus. Deus omnium fidelium pastor et rector, famulum tuum .... quem pastorem ecclesiae .... praeesse voluisti, propitius respice; da ei quaesumus, verbo et exemplo, quibus praeest proficere, ut ad vitam, una cum grege sibi credito perveniat sempiternam. Per Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

7 *Oratio pro Rege catholico.*

1. Singulis diebus Dominicis et festis.

V. Domine salvum fac servum tuum, regem nostrum N.

R. Et exaudi nos in die, qua invocaverimus te.

V. Domine exaudi orationem meam,

R. Et clamor meus ad te veniat.

V. Dominus vobiscum,

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Quaesumus omnipotens Deus, ut famulus tuus N. rex noster, qui tua miseratione suscepit regni gubernacula, virtutum etiam omnium percipiat incrementa, quibus decenter ornatus, et vitiorum monstra devitare, et ad te, qui via, veritas et vita es, gratiosus valeat pervenire. Per Christum Dominum nostrum.

2. Die onomastico et natali Regis.

Cantato „Te Deum" *subiungitur:*

V. Benedicamus patrem etc.

V. (Si expositum est SS. Sacram.) Panem de coelo etc.

V. Domine salvum fac servum tuum, regem nostrum N.

R. Et exaudi nos in die, qua invocaverimus te.

V. Domine exaudi orationem meam,

R. Et clamor meus ad te veniat.

V. Dominus vobiscum,

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Omnipotens sempiterne Deus, qui dedisti famulis tuis in confessione verae fidei aeternae Trinitatis gloriam agnoscere et in potentia maiestatis adorare unitatem: quaesumus, ut

eiusdem fidei firmitate ab omnibus semper muniamur adversis.

(Deus, qui nobis sub Sacramento etc. *pag. 99.*)

Quaesumus omnipotens Deus etc. *ut supra pag. 704.*

NB. *In Archidioecesi Coloniensi, finita missa solemni, cantatur* Te Deum *(pag. 601) cum Vers., Resp. et Orationibus pag. 684 positis; deinde subiungitur:*

℣. Oremus pro Rege nostro N.

℟. Domine salvum fac Regem, et exaudi nos in die, qua invocaverimus te.

Oremus. Omnipotens sempiterne Deus, qui regnis omnibus atque populis aeterna potestate dominaris: respice ad famuli tui N. benignus imperium, ut et Rex iuste imperando et populus fideliter obediendo, ad gloriam tui nominis et regni tranquillitatem unanimi pietate conspirent. Per Christum Dominum nostrum.

℟. Amen.

12. De Benedictionibus.

Regulae generales.

Noverit sacerdos, quarum rerum benedictiones ad ipsum, et quae ad Episcopum suo iure pertineant,) ne maioris dignitatis munera te-*

*) „Ad sacerdotes Episcopo inferiores pertinent bene„dictiones solum verbales, seu simplices, in quibus „non intervenit unctio Chrismatis vel sacri olei. Inter „istas vero nonnullae sunt, quae ad ipsum sacerdotem „pertinent de iure et ratione ordinis; aliae, quae possunt „ab eo conferri virtute delegationis factae ab Epis„copo . . . . in quibus non intervenit unctio Chris„matis. — Rituale Romanum primo loco ponit bene-

mere aut imperite umquam usurpet propria auctoritate.

In omni benedictione extra Missam, sacerdos saltem superpelliceo et stola pro ratione temporis utatur, nisi aliter in Missali notetur.

Stando semper benedicat, et aperto capite.

In principio cuiusque benedictionis dicat:

V. Adiutorium nostrum in nomine Domini,

R. Qui fecit coelum et terram.

V. Dominus vobiscum,

R. Et cum spiritu tuo.

Deinde dicatur Oratio propria una, vel plures, prout suo loco notatum fuerit.

Postea rem aspergat aqua benedicta; et ubi notatum fuerit, pariter incenset, nihil dicendo.

Cum sacerdos aliquid benedicturus est, habeat ministrum cum vase aquae benedictae et aspergillo, et cum Rituali libro, seu Missali.

Caveat, ne benedictionis causa ponat aliquid indecens super altare, veluti esculenta: sed quod eiusmodi est, ponatur super mensam, commodo loco paratam.

I. Benedictiones a parochis seu sacerdotibus faciendae.*)

1. Ordo ad faciendam aquam benedictam.

Diebus Dominicis, et quandocumque opus fuerit, praeparato sale et aqua munda benedi-

---

„dictiones, quae ad parochos, seu sacerdotes pertinent: post haec identidem distribuit et enumerat „benedictiones ab Episcopis, vel aliis facultatem habentibus faciendas. Baruffaldus in h. l.

*) Ex Rit. Rom. ubi alii fontes non assignantur.

cenda in ecclesia, vel in sacristia, sacerdos superpelliceo et stola violacea indutus primo dicit:

V. Adiutorium nostrum in nomine Domini,

R. Qui fecit coelum et terram.

Deinde absolute incipit exorcismum salis:

Exorcizo te creatura salis per Deum † vivum, per Deum † verum, per Deum † sanctum, per Deum, qui te per Eliseum, Prophetam in aquam mitti iussit, ut sanaretur sterilitas aquae: ut efficiaris sal exorcizatum in salutem credentium: et sis omnibus sumentibus te sanitas animae et corporis: et effugiat atque discedat a loco, in quo aspersum fueris, omnis phantasia, et nequitia, vel versutia diabolicae fraudis, omnisque spiritus immundus adiuratus per eum, qui venturus est iudicare vivos et mortuos, et saeculum per ignem.

R. Amen.

Oremus. Immensam clementiam tuam, omnipotens aeterne Deus, humiliter imploramus: ut hanc creaturam salis, quam in usum generis humani tribuisti, bene † dicere et sancti † ficare tua pietate digneris: ut sit omnibus sumentibus salus mentis et corporis: et quidquid ex eo tactum, vel respersum fuerit, careat omni immunditia, omnique impugnatione spiritualis nequitiae. Per Christum Dominum nostrum.

Exorcismus aquae, et dicatur sine Oremus.

Exorcizo te creatura aquae in nomine Dei † Patris omnipotentis, et in nomine Jesu † Christi Filii eius Domini nostri, et in virtute Spiritus † sancti: ut fias aqua exorcizata ad effugandam omnem potestatem inimici, et ipsum inimicum

eradicare et explantare valeas cum angelis suis apostaticis: per virtutem eiusdem Domini nostri Jesu Christi, qui venturus est iudicare vivos et mortuos, et saeculum per ignem.

R. Amen.

Oremus. Deus, qui ad salutem humani generis maxima quaeque Sacramenta in aquarum substantia condidisti: adesto propitius invocationibus nostris, et elemento huic multimodis purificationibus praeparato, virtutem tuae bene † dictionis infunde: ut creatura tua mysteriis tuis serviens, ad abigendos daemones, morbosque pellendos, divinae gratiae sumat effectum: ut quidquid in domibus, vel in locis fidelium haec unda resperserit, careat omni immunditia, liberetur a noxa; non illic resideat spiritus pestilens, non aura corrumpens: discedant omnes insidiae latentis inimici: et si quid est, quod aut incolumitati habitantium invidet, aut quieti, aspersione huius aquae effugiat: ut salubritas per invocationem sancti tui nominis expetita, ab omnibus sit impugnationibus defensa. Per Dominum.

Hic ter mittat sal in aquam in modum crucis, dicendo semel: Commixtio salis et aquae pariter fiat, in nomine Pa†tris, et Fi†lii, et Spiritus † sancti.

R. Amen.

V. Dominus vobiscum, *R.* Et cum spiritu tuo.

Oremus. Deus invictae virtutis auctor, et insuperabilis imperii Rex, ac semper magnificus triumphator: qui adversae dominationis vires reprimis: qui inimici rugientis saevitiam superas: qui hostiles nequitias potenter expugnas: te Domine, trementes et supplices deprecamur, ac pe-

timus: ut hanc creaturam salis et aquae dignanter aspicias, benignus illustres, pietatis tuae rore sanctifices: ut ubicumque fuerit aspersa, per invocationem sancti nominis tui, omnis infestatio immundi spiritus abigatur, terrorque venenosi serpentis procul pellatur: et praesentia sancti Spiritus nobis misericordiam tuam poscentibus, ubique adesse dignetur. Per Dominum nostrum.... in unitate eiusdem Spiritus sancti, etc.

Post benedictionem aquae, Sacerdos Dominicis diebus antequam incipiat Missam, aspergit altare, deinde se, et ministros, ac populum prout in Missali praescribitur (vide supra pag. 700.)

Postea Christi fideles possunt de ipsa aqua benedicta in vasculis suis accipere, et secum deferre ad aspergendos aegros, domos, agros, vineas, et alia, et ad eam habendam in cubiculis suis, ut ea quotidie et saepius aspergi possint.

2. Benedictio candelarum extra diem Purificationis beatae Mariae virginis.

V. Adiutorium nostrum in nomine Domini,

R. Qui fecit coelum et terram.

V. Dominus vobiscum. *R.* Et cum spiritu tuo.

Oremus. Domine Jesu Christe, Fili Dei vivi, bene†dic candelas istas supplicationibus nostris: infunde eis Domine per virtutem sanctae cru†cis, benedictionem coelestem, qui eas ad repellendas tenebras humano generi tribuisti: talemque benedictionem signaculo sanctae cru†cis accipiant, ut quibuscumque locis accensae, sive positae fuerint, discedant principes tenebrarum, et contremiscant

et fugiant pavidi cum omnibus ministris suis ab habitationibus illis: nec praesumant amplius inquietare, aut molestare servientes tibi omnipotenti Deo. Qui vivis et regnas in saecula saeculorum.

R. Amen.

Postmodum aspergantur aqua benedicta.

3. Benedictio domorum in Sabbato sancto Paschae.

Parochus, seu alius Sacerdos superpelliceo et stola alba indutus, cum ministro deferente vas aquae ex benedictione Fontium ante perfusionem Chrismatis acceptae, visitat domos suae parochiae, aspergens eas eadem aqua benedicta. Ingrediens domum dicit:

Pax huic domui, et omnibus habitantibus in ea.

Deinde aspergens loca praecipua domus, et eos qui habitant in ea, dicit Antiphonam:

Vidi aquam egredientem de templo a latere dextro, alleluia: et omnes, ad quos pervenit aqua ista, salvi facti sunt, alleluia, alleluia.

Psalmus. Confitemini Domino, quoniam bonus: quoniam in saeculum misericordia eius. Gloria Patri, et Filio, et Spiritui sancto, Sicut erat, *etc.* *Repetitur Antiph.* Vidi aquam, *etc. deinde dicit,*

V. Ostende nobis Domine misericordiam tuam, alleluia,

R. Et salutare tuum da nobis, alleluia.

V. Domine exaudi orationem meam, etc.

V. Dominus vobiscum, etc.

Oremus. Exaudi nos, Domine sancte, Pater omnipotens, aeterne Deus, et sicut domos Hebraeorum in exitu de Aegypto agni sanguine linitas (quod Pascha nostrum, in quo immolatus est

Christus, figurabat) ab Angelo percutiente custodisti: ita mittere digneris sanctum Angelum tuum de coelis, qui custodiat, foveat, protegat, visitet atque defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per eumdem Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Deinde aspergat aqua benedicta.

4. Benedictio loci, vel domus.

V. Adiutorium nostrum in nomine Domini,

V. Domine exaudi orationem meam,

V. Dominus vobiscum,

Oremus. Bene†dic Domine, Deus omnipotens locum istum (*vel* domum istam); ut sit in eo (*vel* in ea) sanitas, castitas, victoria, virtus, humilitas bonitas et mansuetudo, plenitudo legis, et gratiarum actio Deo Patri, et Filio, et Spiritui sancto, et haec benedictio maneat super hunc locum, et super habitantes in eo nunc et semper.

R. Amen.

Et aspergat aqua benedicta.

5. Benedictio thalami.

V. Adiutorium nostrum in nomine Domini,

V. Dominus vobiscum,

Oremus. Bene†dic, Domine, thalamum hunc: ut omnes habitantes in eo, in tua pace consistant, et in tua voluntate permaneant, et senescant, et multiplicentur in longitudine dierum, et ad regna coelorum perveniant. Per Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Postea aspergat thalamum aqua benedicta.

6. Benedictio novae navis.

V. Adiutorium nostrum in nomine Domini,
V. Dominus vobiscum,
Oremus. Propitiare, Domine, supplicationibus nostris, et bene†dic navem istam dextera tua sancta, et omnes, qui in ea vehentur, sicut dignatus es benedicere arcam Noë ambulantem in diluvio: porrige eis, Domine, dexteram tuam, sicut porrexisti beato Petro ambulanti super mare: et mitte sanctum Angelum tuum de coelis, qui liberet et custodiat eam semper a periculis universis, cum omnibus, quae in ea erunt: et famulos tuos, repulsis adversitatibus, portu semper optabili cursuque tranquillo tuearis, transactisque ac recte perfectis negotiis omnibus, iterato tempore ad propria cum omni gaudio revocare digneris. Qui vivis et regnas, etc.
Aspergat navim aqua benedicta.

7. Benedictio communis super fruges et vineas.

V. Adiutorium nostrum in nomine Domini,
V. Domine exaudi orationem meam,
V. Dominus vobiscum,
Oremus. Oramus pietatem tuam omnipotens Deus, ut has primitias creaturae tuae, quas aëris et pluviae temperamento nutrire dignatus es, benedictionis tuae imbre perfundas, et fructus terrae tuae usque ad maturitatem perducas. Tribue quoque populo tuo de tuis muneribus tibi semper gratias agere, ut a fertilitate terrae esurientium animas bonis affluentibus repleas, et egenus et pauper laudent nomen gloriae tuae. Per Christum Dominum nostrum. *R*. Amen.
Aspergat illas aqua benedicta.

8. Benedictio peregrinorum ad loca sancta prodeuntium.*)

Peregrini, ad loca sancta profecturi, antequam discedant, iuxta veteris Ecclesiae institutum, deberent accipere patentes, seu commendatitias litteras a suo Ordinario, seu Parocho. Quibus obtentis, et rebus suis dispositis, facta peccatorum suorum confessione, et audita Missa, in qua dicitur Oratio pro peregrinantibus, sanctissimam Eucharistiam devote suscipiant. Expleta Missa, Sacerdos super eos genuflexos dicit sequentes preces :

Antiph. In viam pacis.

Canticum. Benedictus Dominus Deus Israel, etc. *Repetitur Antiphona.*

In viam pacis et prosperitatis dirigat vos omnipotens et misericors Dominus: et Angelus Raphael comitetur vobiscum in via, ut cum pace, salute, et gaudio revertamini ad propria.

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster. etc.

---

*) „Peregrini dicendi sunt ii, qui extra suam versantur regionem et devotionis gratia peregre proficiscuntur ad locum praefixum, in quo aliquod Sanctuarium adsit.

In numero locorum sacrorum praeter sacrum sepulchrum et totam Hierosolymitanam regionem, in qua Christus Dominus noster passus est, adnumerantur etiam nonnulla alia sanctuaria, ab ecclesia catholica approbata et definita.

Quare, qui ad aliquem locum, in quo vel sacra aliqua imago miraculis clara vel corpus alicuius Sancti colitur, peragrat, vere peregrinus est dicendus."

Baruffaldus i. h. l.

V. Et ne nos inducas in tentationem,
R. Sed libera nos a malo.
V. Salvos fac servos tuos,
R. Deus meus sperantes in te.
V. Mitte eis Domine auxilium de sancto,
R. Et de Sion tuere eos.
V. Esto eis Domine turris fortitudinis,
R. A facie inimici.
V. Nihil proficiat inimicus in eis,
R. Et filius iniquitatis non apponat nocere eis.
V. Benedictus Dominus die quotidie,
R. Prosperum iter faciat nobis Deus salutarium nostrorum.
V. Vias tuas Domine demonstra nobis,
R. Et semitas tuas edoce nos.
V. Utinam dirigantur viae nostrae,
R. Ad custodiendas iustificationes tuas.
V. Erunt prava in directa,
R. Et aspera in vias planas.
V. Angelis suis Deus mandavit de te,
R. Ut custodiant te in omnibus viis tuis.
V. Domine exaudi orationem meam,
R. Et clamor meus ad te veniat.
V. Dominus vobiscum, *R.* Et cum spiritu tuo.

Oremus. Deus, qui filios Israel per maris medium sicco vestigio ire fecisti, quique tribus Magis iter ad te stella duce pandisti: tribue eis, quaesumus, iter prosperum, tempusque tranquillum: ut Angelo tuo sancto comite, ad eum, quo pergunt locum, ac demum ad aeternae salutis portum feliciter valeant pervenire.

Deus, qui Abraham puerum tuum de Ur Chaldaeorum eductum, per omnes suae peregrinationis vias illaesum custodisti: quaesumus, ut hos

famulos tuos custodire digneris: esto eis Domine in procinctu suffragium, in via solatium, in aestu umbraculum, in pluvia et frigore tegumentum, in lassitudine vehiculum, in adversitate praesidium, in lubrico baculus, in naufragio portus: ut te duce, quo tendunt, prospere perveniant, et demum incolumes ad propria revertantur.

Adesto, quaesumus Domine, supplicationibus nostris: et viam famulorum tuorum in salutis tuae prosperitate dispone: ut inter omnes viae et vitae huius varietates, tuo semper protegantur auxilio.

Praesta, quaesumus omnipotens Deus: ut familia tua per viam salutis incedat, et beati Ioannis Praecursoris hortamenta sectando, ad eum, quem praedixit, secura perveniat, Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum.

Exaudi Domine preces nostras, et iter famulorum tuorum propitius comitare, atque misericordiam tuam, sicut ubique es, ita ubique largire, quatenus a cunctis adversitatibus tua opitulatione defensi, gratiarum tibi referant actionem. Per Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Pax et benedictio † Dei omnipotentis, Patris, et Filii, et Spiritus sancti, descendat super vos et maneat semper. Amen.

Deinde aspergantur aqua benedicta.

Quod si unus fuerit peregrinaturus, omnia dicuntur in numero singulari; ac si Sacerdos ipse, qui benedicit, fuerit socius peregrinationis, dicat in persona prima numeri pluralis, quatenus congruere videbitur.

9. Benedictio peregrinorum post reditum.

V. Adiutorium nostrum in nomine Domini,

R. Qui fecit coelum et terram.

Antiph. Ecce sic benedicetur homo, qui timet Dominum.

Psalmus 127. Beati omnes, qui timent Dominum, * qui ambulant in viis eius.

Labores manuum tuarum quia manducabis: * beatus es, et bene tibi erit.

Uxor tua sicut vitis abundans, * in lateribus domus tuae.

Filii tui sicut novellae olivarum, * in circuitu mensae tuae.

Ecce sic benedicetur homo, * qui timet Dominum.

Benedicat tibi Dominus ex Sion, * et videas bona Jerusalem omnibus diebus vitae tuae.

Et videas filios filiorum tuorum, pacem super Israel. Gloria Patri, etc.

Antiph. Ecce sic benedicetur homo, qui timet Dominum.

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.
Pater noster, etc.

V. Et ne nos inducas in tentationem,

R. Sed libera nos a malo.

V. Benedicti qui veniunt in nomine Domini,

R. Benedicti vos a Domino, qui fecit coelum et terram.

V. Respice Domine in servos tuos, et in opera tua,

R. Et dirige eos in viam mandatorum tuorum.

V. Domine exaudi orationem meam,

R. Et clamor meus ad te veniat.

V. Dominus vobiscum, *R.* Et cum spiritu tuo.

Oremus. Largire quaesumus Domine famulis tuis indulgentiam placatus et pacem: ut pariter ab omnibus mundentur offensis, et secura tibi mente deserviant.

Omnipotens sempiterne Deus, nostrorum temporum vitaeque dispositor, famulis tuis continuae tranquillitatis largire subsidium, ut quos incolumes propriis laboribus reddidisti, tua facias protectione securos.

Deus humilium visitator, qui nos fraterna dilectione consolaris: praetende societati nostrae gratiam tuam, ut per eos, in quibus habitas, tuum nobis sentiamus adventum. Per Dominum nostrum, etc.

Deinde aspergantur aqua benedicta a Sacerdote dicente:

Pax, et benedictio † Dei omnipotentis, Patris, et Filii, et Spiritus sancti, descendat super vos et maneat semper. Amen.

Benedictiones esculentorum, praesertim in Pascha.

10. Benedictio agni paschalis.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini,

℣. Dominus vobiscum,

Oremus. Deus, qui per famulum tuum Moysen, in liberatione populi tui de Aegypto, agnum occidi iussisti in similitudinem Domini nostri Jesu Christi, et utrosque postes domorum de sanguine eiusdem agni perungi praecipisti: tu bene † dicere et sancti † ficare digneris hanc creaturam carnis, quam nos famuli tui ad laudem tuam sumere desideramus, per resurrectionem eiusdem

Domini nostri Jesu Christi. Qui tecum vivit et regnat in saecula saeculorum.

R. Amen.

Et mox aspergat aqua benedicta.

11. Benedictio ovorum.

V. Adiutorium nostrum in nomine Domini,

V. Dominus vobiscum,

Oremus. Subveniat, quaesumus Domine, tuae bene † dictionis gratia huic ovorum creaturae: ut cibus salubris fiat fidelibus tuis, in tuarum gratiarum actione sumentibus, ob resurrectionem Domini nostri Jesu Christi, qui tecum vivit et regnat in saecula saeculorum.

R. Amen.

Et aspergat aqua benedicta.

12. Benedictio panis.

V. Adiutorium nostrum in nomine Domini,

V. Dominus vobiscum,

Oremus. Domine Jesu Christe, panis Angelorum, panis vivus aeternae vitae, bene † dicere dignare panem istum, sicut benedixisti quinque panes in deserto: ut omnes ex eo gustantes, inde corporis et animae percipiant sanitatem. Qui vivis et regnas in saecula saeculorum.

R. Amen.

Et aspergat aqua benedicta.

13. Benedictio novorum fructuum.

V. Adiutorium nostrum in nomine Domini,

V. Dominus vobiscum,

Oremus. Bene † dic Domine hos novos fructus N. et praesta: ut qui ex eis in tuo sancto

nomine vescentur, corporis et animae salute potiantur. Per Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Et aspergantur aqua benedicta.

14. Benedictio ad quodcumque comestibile.

V. Adiutorium nostrum in nomine Domini,

V. Dominus vobiscum,

Oremus. Bene † dic, Domine, creaturam istam N. ut sit remedium salutare, generi humano: et praesta per invocationem sancti nominis tui; ut quicumque ex ea sumpserint, corporis sanitatem, et animae tutelam percipiant. Per Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Aspergat aqua benedicta.

15. Benedictio olei simplicis.

V. Adiutorium nostrum in nomine Domini.

Exorcismus. Exorcizo te creatura olei per Deum Patrem † omnipotentem, qui fecit coelum et terram, mare, et omnia quae in eis sunt. Omnis virtus adversarii, omnis exercitus diaboli, et omnis incursus, omne phantasma satanae eradicare et effugare ab hac creatura olei, ut fiat omnibus, qui eo usuri sunt, salus mentis et corporis, in nomine Dei Patris † omnipotentis, et Jesu † Christi Filii eius Domini nostri, et Spiritus sancti † Paracliti, et in charitate eiusdem Domini nostri Jesu Christi, qui venturus est iudicare vivos et mortuos, et saeculum per ignem.

R. Amen.

V. Domine exaudi orationem meam,

V. Dominus vobiscum,

Oremus. Domine Deus omnipotens, cui adstat exercitus Angelorum cum tremore, quorum servitium spirituale cognoscitur, dignare respicere, bene † dicere, et sancti † ficare hanc creaturam olei, quam ex olivarum succo eduxisti, et ex eo infirmos inungi mandasti, quatenus sanitate percepta, tibi Deo vivo et vero gratias agerent: praesta quaesumus, ut hi, qui hoc oleo, quod in tuo nomine bene † dicimus, usi fuerint, ab omni languore, omnique infirmitate, atque cunctis insidiis inimici liberentur, et cunctae adversitates separentur a plasmate tuo, quod pretioso Sanguine Filii tui redemisti: ut numquam laedatur a morsu serpentis antiqui. Per eumdem Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate, etc.

Aspergat oleum aqua benedicta.

16. Benedictio vini in die S. Joannis Evangelistae.

(Ex Supplem. ad Missale Rom. pro Archidioec. Coloniensi.)

In fine Missae post Evangelium S. Joannis, scilicet In principio *dicitur sequens*

Psalmus 22. Dominus regit me, et nihil mihi deerit: in loco pascuae ibi me collocavit.

Super aquam refectionis educavit me: animam meam convertit.

Deduxit me super semitas iustitiae: propter nomen suum.

Nam, et si ambulavero in medio umbrae mortis, non timebo mala: quoniam tu mecum es.

Virga tua, et baculus tuus: ipsa me consolata sunt.

Parasti in conspectu meo mensam: adversus eos, qui tribulant me.

Impinguasti in oleo caput meum: et calix meus inebrians, quam praeclarus est!

Et misericordia tua subsequetur me: omnibus diebus vitae meae.

Et ut inhabitem in domo Domini: in longitudinem dierum.

Gloria Patri etc. Sicut erat etc.

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.

Pater noster, etc. *secreto.*

V. Et ne nos inducas in tentationem,
R. Sed libera nos a malo.
V. Salvos fac servos tuos,
R. Deus meus sperantes in te.
V. Mitte eis Domine auxilium de sancto,
R. Et de Sion tuere eos.
V. Nihil proficiat inimicus in eis,
R. Et filius iniquitatis non apponat nocere eis.
V. Et si mortiferum quid biberint,
R. Non eis nocebit.
V. Domine exaudi etc.

Oremus. Domine sancte, Pater omnipotens, aeterne Deus, qui Filium tuum Tibi coaeternum, et consubstantialem de coelis descendere, et de Sacratissima Virgine Maria in hoc tempore plenitudinis incarnari temporaliter voluisti, ut ovem perditam et errantem quaereret, et in humeris propriis ad ovile reportaret, necnon ut eum, qui in latrones incidit, a vulnerum suorum dolore, infundens ipsi vinum et oleum, curaret: bene†dic et sancti†fica hoc vinum, quod de vite in potum hominum produxisti, et praesta, ut quisquis in hac sacra solemnitate de eo sumpserit vel biberit, salutem animae et corporis consequatur, et si in peregrinatione fuerit, ab eodem, tua gratia

mediante, confortetur, ut via eius in omni prosperitate dirigatur. Per Christum Dominum nostrum.

℟. Amen. *Alia oratio.*

Oremus. Domine Jesu Christe, qui te vitem veram, et sanctos Apostolos tuos palmites appellari voluisti, et de omnibus te diligentibus vineam electam plantare voluisti: bene✝dic vinum hoc, et virtutem ei tuae benedictionis infunde, ut quicunque ex eo sumpserit vel biberit, intercedente dilecto discipulo tuo Joanne, Apostolo et Evangelista, singulis morbis et venenis pestiferis effugatis, sanitatem inde corporis et animae consequatur. Qui vivis et regnas cum Deo Patre etc. *Alia oratio.*

Oremus. Deus, qui humano generi panem in cibum, et vinum in potum procreasti, ut panis corpus confortet, et vinum cor hominis laetificet, quique beato Joanni praedilecto discipulo tuo tantam gratiam contulisti, ut non solum haustum veneni illaesus evaderet, sed etiam in tua virtute prostratos a morte resuscitaret: praesta omnibus hoc vinum bibentibus, ut spiritualem laetitiam et vitam consequi mereantur aeternam. Per Dominum nostrum Jesum Christum. ℟. Amen.

Aspergat aqua benedicta. *)

17. Benedictio in festo S. Blasii contra morbos gutturis.
(Ex „Man. Pastorum", Colon. 1836.).

Sacerdos post Missam aut alias, indutus ut supra, accensos duos benedictos cereos in forma crucis sub mento cuiusvis benedicendi genuflexi tenens dicat:

---

*) Aliquibus in locis populo bibendum tradit dicens singulis: *Bibe amorem S. Joannis, in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. Amen.*

Per intercessionem S. Blasii, Episcopi et Martyris, liberet te a malo gutturis, et a quolibet alio Deus Pater, et Filius † et Spiritus sanctus. Amen.

18. Benedictio herbarum in festo Assumptionis B. M. V.

(Ex Missali Colon.)

Ante missam Sacerdos superpelliceo vel alba, stola et pluviali (ubi habetur) coloris albi indutus, dicit:

V. Adiutorium nostrum in nomine Domini,

V. Dominus vobiscum,

Oremus. Omnipotens sempiterne Deus, qui coelum et terram, mare cunctaque visibilia et invisibilia verbo tuo creasti ex nihilo, quique herbas et arbores ad usus hominum animaliumque terram gignere, et unumquodque sementem in semetipso habere praecepisti: atque ut herbae non solum animantibus ad victum, verum etiam aegris corporibus prodessent ad medicamentum, tua ineffabili pietate concessisti: te supplici mente et ore deprecamur, ut has herbas diversi generis tua clementia bene†dicas, ut salubres non solum ad necessitates hominum, verum etiam animalium facere digneris, ut quicunque ex iis in hac venerabili solemnitate sanctae Mariae sumpserint, vel in quemcunque usum redactae fuerint et assumptae, accipiant tam corporis quam animae sanitatem; quod ipse praestare digneris, qui vivis et regnas etc.

R. Amen.

Aspergat illas aqua benedicta in modum crucis.

19. Benedictio communis.*)

V. Adiutorium nostrum in nomine Domini,

V. Dominus vobiscum,

Oremus. Deus, cuius verbo sanctificantur omnia, quae vel facimus vel percipimus; infunde, quaesumus, benedic†tionem tuam super nos et super creaturam tuam; ut per invocationem sancti tui nominis quaecunque praesentis vitae necessitas pie postulat, misericorditer cum gratiarum actione assequamur. Per Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Deinde aspergat aqua benedicta.

20. Benedictio puerorum et puellarum.

(Ex libro P. Maurel „Le chrétien éclairé" Romae approbato.)

V. Adjutorium nostrum in nomine Domini,

V. Domine, exaudi orationem meam,

V. Dominus vobiscum,

Oremus. Quaesumus, omnipotens Deus, pueris istis, pro quibus tuam deprecamur clementiam, bene†dicere dignare: et per virtutem Sancti Spiritus corda eorum corrobora, vitam sanctifica, castimonia decora, et sensus in bonis operibus munitos informa: prospera tribue, pacem concede,

*) S. R. C. interrogata. „*An formulae benedictionum, quae inveniuntur in libris ab Ordinariis tantum locorum et non Apostolica Sede approbatis, retinendae sint adeo, ut in benedictionibus perficiendis iisdem uti valeant sacerdotes stola et cotta induti?*" respondit: Detur Decretum in Ariminen. 7. Aprilis 1832. (Illi soli libri adhibendi et in illis tantum benedictionibus, quae Rituali Romano sunt conformes, nec aliae adhibeantur, dummodo non constet, ab hac S. Congr. fuisse approbatas. 23. Maii 1835.

Quare in omnibus casibus, pro quibus approbatae non habentur formulae, hac „Benedictione communi" uti possunt.

salutem confer, charitatem largire, et ab omnibus diabolicis atque humanis insidiis tua protectione et virtute semper defende, et in finem ad requiem Paradisi eos perduc. Per Dominum nostrum etc.

Oremus. Domine, Jesu Christe, qui parvulos tibi oblatos et ad te venientes complectebaris *(hic ponat manus super capita puerorum)* manusque super illos imponens benedicebas, atque dicebas: Sinite parvulos venire ad me, et nolite prohibere eos, talium est enim regnum coelorum, et Angeli eorům semper vident faciem Patris mei; respice, quaesumus, ad pueri (*vel* puellae, *si fuerit unus, seu* puerorum, *vel* puellarum innocentiam, et ed suorum parentum devotionem; et clementer eos hodie per ministerium meum bene † dic, ut in tua gratia et misericordia semper proficiant, te sapiant, te diligant, te timeant, et mandata tua et parentum custodiant, et ad finem optatum feliciter perveniant. Per te, Salvator mundi, qui cum Patre et Spiritu sancto vivis et regnas Deus in saecula saeculorum.

R. Amen.

Benedictio Dei omnipotentis † Patris et Filii et Spiritus Sancti descendat super te, (*vel* vos), et maneat semper. *R.* Amen.

II. Benedictiones ab Episcopis, vel aliis facultatem habentibus, faciendae.*)

21. Benedictio Sacerdotalium indumentorum in genere.

V. Adiutorium nostrum in nomine Domini,

V. Dominus vobiscum,

*) Ex Rit. Rom. ubi alii fontes non assignantur.

Oremus. Omnipotens sempiterne Deus, qui per Moysen famulum tuum Pontificalia et Sacerdotalia seu Levitica vestimenta, ad explendum in conspectu tuo ministerium eorum, ad honorem et decorem nominis tui fieri decrevisti: adesto propitius invocationibus nostris: et haec indumenta Sacerdotalia, desuper irrigante gratia tua, ingenti benedictione per nostrae humilitatis servitium purifi†care, bene†dicere, et con†secrare digneris: ut divinis cultibus et sacris mysteriis apta et benedicta existant: his quoque sacris vestibus Pontifices, et Sacerdotes seu Levitae tui induti, ab omnibus impulsionibus, seu tentationibus malignorum spirituum muniti et defensi esse mereantur: tuisque mysteriis apte et condigne servire et inhaerere, atque in his tibi placite et devote perseverare tribue. Per Christum Dominum nostrum.

℟. Amen.

Oremus. Deus, invictae virtutis triumphator, et omnium rerum creator ac sanctificator: intende propitius preces nostras: et haec indumenta Leviticae, Sacerdotalis et Pontificalis gloriae, ministris tuis fruenda tuo ore proprio bene†dicere, sancti†ficare, et conse†crare digneris: omnesque eis utentes, tuis mysteriis aptos, et tibi in eis devote ac laudabiliter servientes, gratos efficere digneris. Per Dominum nostrum Jesum Christum.

Oremus. Domine Deus omnipotens, qui vestimenta Pontificibus, Sacerdotibus, et Levitis in usum tabernaculi foederis necessaria Moysen famulum tuum agere iussisti, eumque spiritu sapientiae ad id peragendum replevisti: haec vestimenta in usum et cultum mysterii tui bene†di-

cere, sancti✝ficare, et conse✝crare digneris: atque ministros altaris tui, qui ea induerint, septiformis Spiritus gratia dignanter repleri, atque castitatis stola, beata facias cum bonorum fructu operum ministerii congruentis immortalitate vestiri. Per Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Deinde aspergit ipsa indumenta aqua benedicta.

22. Benedictio mapparum, sive linteaminum altaris.

V. Adiutorium nostrum in nomine Domini,

V. Dominus vobiscum,

Oremus. Exaudi Domine preces nostras, et haec linteamina sacri altaris usui praeparata bene✝dicere, et sancti✝ficare digneris. Per Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Oremus. Domine Deus omnipotens, qui Moysen famulum tuum, ornamenta et linteamina facere per quadraginta dies docuisti, quae etiam Maria texuit, et fecit in usum ministerii, et tabernaculi foederis: bene✝dicere, sancti✝ficare, et conse✝crare digneris haec linteamina ad tegendum involvendumque altare gloriosissimi Filii tui Domini nostri Jesu Christi: Qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia saecula saeculorum.

R. Amen.

Deinde aspergit ea aqua benedicta.

23. Benedictio corporalium.

V. Adiutorium nostrum in nomine Domini,

V. Dominus vobiscum,

Oremus. Clementissime Domine, cuius inenarrabilis est virtus, cuius mysteria arcanis mirabilibus celebrantur: tribue, quaesumus, ut hoc linteamen tuae propitationis bene†dictione sanctificetur ad consecrandum super illud Corpus et Sanguinem Dei et Domini nostri Jesu Christi Filii tui: Qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia saecula saeculorum.

R. Amen.

Oremus. Omnipotens sempiterne Deus, bene†dicere, sanctifi†care, et conse†crare digneris linteamen istud ad tegendum involvendumque Corpus et Sanguinem Domini nostri Jesu Christi Filii tui: Qui tecum vivit et regnat, etc.

R. Amen.

Oremus. Omnipotens Deus, manibus nostris opem tuae benedictionis infunde: ut per nostram bene†dictionem hoc linteamen sanctificetur, et Corporis ac Sanguinis Redemptoris nostri novum sudarium Spiritus sancti gratia efficiatur. Per eumdem Dominum.... in unitate eiusdem Spiritus sancti.

R. Amen.

Et aspergit aqua benedicta.

24. Benedictio tabernaculi, seu vasculi *) pro sacrosancta Eucharistia conservanda.

V. Adiutorium nostrum in nomine Domini,

V. Dominus vobiscum,

Oremus. Omnipotens sempiterne Deus, maiestatem tuam supplices deprecamur, ut vasculum

*) Vasa sacra amittunt suam consecrationem, dum per fractionem vel aliter amittunt figuram, aut formam essentialem, sub qua sunt consecrata aut benedicta;

hoc pro Corpore Filii tui Domini nostri Jesu Christi in eo condendo fabricatum, bene†dictionis tuae gratia dicare digneris. Per eumdem Dominum.

R. Amen.

Deinde aspergit illud aqua benedicta.

25. Benedictio novae crucis.

V. Adiutorium nostrum in nomine Domini,

V. Domine exaudi orationem meam,

V. Dominus vobiscum,

Oremus. Rogamus te, Domine sancte, Pater omnipotens, aeterne Deus: ut digneris bene†dicere hoc *) signum crucis tuae, ut sit remedium salutare generi humano; sit soliditas fidei, profectus bonorum operum, redemptio animarum, sit solamen, et protectio, ac tutela contra saeva iacula inimicorum. Per Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

*Alia oratio**) ad idem.*

Bene†dic Domine Jesu Christe hanc crucem tuam, per quam eripuisti mundum a potestate daemonum, et superasti passione tua suggestorem peccati, qui gaudebat in praevaricatione primi hominis per ligni vetiti sumptionem.

---

seu dum fiunt inutilia et inepta ad convenientem usum, ad quem sunt consecrata aut benedicta.

Quando calix de novo inauratur, amittit consecrationem, et nova consecratione indiget. *S. R. C.* 14. *Junii* 1845.

*) Si fuerint plures, mutetur numerus.

**) Haec oratio adiicitur, quando *crux missionis* benedicitur. *P. Maurel.*

Hic aspergat aqua benedicta.

Sanctificetur hoc signum crucis in nomine Patris †, et Filii †, et Spiritus † Sancti, ut orantes inclinantesque se propter Dominum ante istam crucem, inveniant corporis et animae sanitatem. Per Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Postea Sacerdos genuflexus ante crucem devote adorat, et osculatur, et idem faciunt quicumque voluerint.

26. Benedictio imaginum Jesu Christi Domini nostri, B. Virginis Mariae, et aliorum Sanctorum.

V. Adiutorium nostrum in nomine Domini,

V. Dominus vobiscum,

Oremus. Omnipotens sempiterne Deus, qui Sanctorum tuorum imagines (*sive* effigies) sculpi aut pingi non reprobas, ut quoties illas oculis corporeis intuemur, toties eorum actus et sanctitatem ad imitandum memoriae oculis meditemur: hanc, quaesumus, imaginem (*seu* sculpturam) in honorem et memoriam unigeniti Filii tui Domini nostri Jesu Christi (*vel* beatissimae virginis Mariae Matris Domini nostri Jesu Christi, *vel* beati N. Apostoli tui, *vel* Martyris, *vel* Confessoris, *aut* Pontificis, *aut* Virginis) adaptatam bene†dicere et sancti†ficare digneris; et praesta, ut quicumque coram illa unigenitum Filium tuum (*vel* beatissimam Virginem, *vel* gloriosum Apostolum, *sive* Martyrem, *sive* Confessorem, *aut* Virginem) suppliciter colere et honorare studuerit, illius meritis et obtentu a te gratiam in praesenti, et

aeternam gloriam obtineat in futurum. Per eumdem Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Ultimo aspergat aqua benedicta.

27. Benedictio coronarum aut rosariorum.

(Ex libro P. Maurel „Le chrétien etc.“ Romae approbato.)

V. Adiutorium nostrum in nomine Domini,

V. Dominus vobiscum,

Oremus. Omnipotens et misericors Deus, qui propter eximiam charitatem tuam, qua dilexisti nos, Filium tuum unigenitum, Dominum nostrum Jesum Christum de coelis in terram descendere et de Beatae Virginis Mariae Dominae nostrae utero sacratissimo, Angelo nuntiante, carnem suscipere, crucemque et mortem subire, et tertia die gloriose a mortuis resurgere voluisti, ut nos eriperes de potestate tenebrarum; obsecramus immensam clementiam tuam, ut haec signa Rosarii in honorem et laudem eiusdem Genitricis Filii tui bene†dicas et sancti†fices, eisque infundas virtutem Spiritus sancti, ut quicunque ea super se portaverint atque attente et devote recitaverint, per invocationem sancti nominis tui, corporis sanitatem et animae tutelam percipiant. Per eundem Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Aspergat aqua benedicta.

28. Ritus servandus in benedictione ac receptione habitus confratrum B. M. V. de monte Carmelo.

(Ex libro P. Maurel „Le chrétien éclairé“ etc.)

Sodalitati nomen daturus, ipso die, ad Poenitentiae atque Eucharistiae Sacramenta acce-

dat, ut plenariam indulgentiam a Paulo V. concessam lucrari valeat.

Si fieri potest, scapulare benedicendum est ad altare Beatissimae Virginis Mariae de Monte Carmelo, duobus cereis accensis.

Sacerdos superpelliceum (vel regulare pallium) induat una cum stola albi coloris.

I. Si unus sit recipiendus.

Genuflexo, qui habitum recipit, Sacerdos stans dicat:

Suscepimus, Deus, misericordiam tuam in medio templi tui: secundum nomen tuum, Deus, sic et laus tua in fines terrae; justitia plena est dextera tua.

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.

Pater noster etc.

V. Et ne nos inducas in tentationem,

R. Sed libera nos a malo,

V. Salvum (salvam) fac servum tuum (ancillam tuam),

R. Deus meus sperantem in te.

V. Mitte ei, Domine, auxilium de sancto,

R. Et de Sion tuere eum (eam).

V. Nihil proficiat inimicus in eo (ea),

R. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.

V. Domine exaudi orationem meam,

V. Dominus vobiscum,

Oremus. Suscipiat te Christus in numero fidelium suorum; et nos, licet indigni, te suscipimus in orationibus nostris. Concedat tibi Deus, per Unigenitum suum, mediatorem Dei et hominum, tempus bene vivendi, locum bene agendi, constantiam bene perseverandi, et ad aeternae vitae

haereditatem feliciter perveniendi; et sicut nos hodie fraterna charitas spiritualiter jungit in terris, ita divina pietas, quae dilectionis est auctrix et amatrix, nos cum fidelibus suis conjungere dignetur in coelis. Per eundem Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

V. Adjutorium nostrum in nomine Domini,

V. Sit nomen Domini benedictum,

V. Domine exaudi orationem meam,

V. Dominus vobiscum,

Oremus. Aeterne Pater et omnipotens Deus, qui Unigenitum tuum vestem nostrae mortalitatis induere voluisti, obsecramus immensam tuae largitatis bene † dictionem in hoc genus effluere vestimenti, quod sancti Patres ad innocentiae et humilitatis indicium a renuntiantibus saeculo gestari sanxerunt, et sic ipsum bene † dicere digneris, ut quicunque eo usus fuerit, induere mereatur ipsum Dominum nostrum Jesum Christum, Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia saecula saeculorum.

R. Amen.

Oremus. Suppliciter te, Domine, rogamus, ut super hunc habitum servo tuo (ancillae tuae) imponendum, bene † dictio tua benigna descendat, ut sit bene † dictus, atque divina virtute procul pellantur hostium nostrorum visibilium et invisibilium tela nequissima.

R. Amen.

Aspergat habitum aqua benedicta et imponendo dicat:

Accipe, vir devote (mulier devota), hunc habi-

tum benedictum, precans sanctissimam Virginem, ut eius meritis illum perferas sine macula, et te ab omni adversitate defendat, atque ad vitam perducat aeternam.

R. Amen.

Adesto, Domine, supplicationibus nostris et hunc famulum tuum, quem (hanc famulam tuam, quam) nostrae sacrae Religioni (vel sacrae Religioni Carmelitarum) sociamus, perpetua tribue firmitate corroborari, ut perseveranti proposito, in omni sanctitate tibi valeat famulari.

Protege Domine famulum tuum (famulam tuam) subsidiis pacis, et beatae Mariae semper Virginis patrociniis confidentem a cunctis hostibus redde securum (securam).

Bene†dicat te Conditor coeli et terrae, Deus omnipotens, qui te eligere dignatus est ad beatissimae Virginis Mariae de Monte Carmelo societatem et confraternitatem, quam precamur, ut, in hora obitus tui, conterat caput serpentis, qui tibi est adversarius, et tandem tanquam victor palmam et coronam sempiternae haereditatis consequaris. Per Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Deinde aspergat confratrem vel consororem aqua benedicta, et subjungat:

Ego auctoritate qua fungor, et mihi concessa, recipio te ad confraternitatem sacrae religionis Carmelitarum et investio, ac participem te facio omnium bonorum spiritualium ejusdem Ordinis.

In nomine Patris et Fi†lii, et Spiritus sancti. Amen.

II. Si plures simul sint recipiendi.

Sucepimus. etc. (ut supra).

VV. et RR. ponantur in plurali numero ubi opus est.

Oremus. Suscipiat vos Christus etc. *(ut supra mutato numero.)*

Singulis confratribus vel consororibus suum cuilibet imponens habitum dicat cuilibet:

Accipe vir etc. *(ut supra, reliqua ponantur in numero plurali.)*

Ego auctoritate, qua fungor et mihi concessa, recipio vos. . . .



APPENDIX

Formulae*) petendi varias facultates et gratias.

*) Charta per medium plicanda et in dextera scribendum est eo ordine et modo, quem prima formula pag. 739 exhibet

I. Formula petendi ab Ordinario facultatem legendi et retinendi libros prohibitos.

Aquisgrani 24. Jan. 1861.

Jos. N. Vicarius ad St. N. petit facultatem legendi et retinendi libros prohibitos.

Reverendissimo Vicariatui Archiepiscopali Generali.

Coloniam.

Reverendissime Vicariatus Generalis.

Infrascriptus, (sacrarum litterarum, *vel* theologiae professor, *aut* ordinarius concionator constitutus,) nonnumquam necessario legere debet libros prohibitos in ordine ad confutandos haereticorum errores: unde hunc in finem et ad suae conscientiae quietem, recurrit ad Reverendissimum Vicariatum Generalem, humillime supplicans, ut eidem, facultatem impertiri dignetur retinendi, ac legendi libros prohibitos, ad effectum dumtaxat eosdem impugnandi.

Omni, qua par est, pietate et veneratione subscribit

Reverendissimi Vicariatus Generalis
infimus in Christo servus
N.

2. Formula petendi ab Ordinario consilium et licentiam haereticum rebaptizandi et in gremium ecclesiae admittendi.

Reverendissime Vicariatus Generalis.

N. viginti annos natus, oriundus ex N, hactenus sectam calvinianam professus, ad me parochum loci N. accessit, enixe postulans in Ecclesiam Romano-Catholicam recipi; ipsum instruxi *(vel instruendum curavi)* in principiis, mysteriis, ac obligationibus Religionis Catholicae, videturque ex sincero salutis desiderio velle sectam haereticam deserere. Factis inquisitionibus circa eius Baptismum nihil aliud comperire potui, quam quod . . . . *(exprimatur hic, quid compertum fuerit)*; quare dignetur Reverendissimus Vicariatus Generalis praescribere, quid circa eius Baptismum sit agendum, ac deputare aliquem, qui fidei professionem ab eo recipiat, eumque ab haeresi, quatenus opus est, sacramentaliter absolvere valeat.

3. Formula petendi facultatem absolvendi a casibus reservatis, vel specialiter in litteris approbationis exceptis.

Reverendissime Vicariatus Generalis.

A Reverendissimo Ordinario ad excipiendas fidelium confessiones, non tamen ad absolvendum a casibus reservatis nuper approbatus ad biennium, dum confitentibus aures praeberem, occurrit mihi casus reservatus; cumque poenitentem inducere non potuerim, ut Maiorem Poenitentiarium Dioecesis Nostrae, vel alium confessarium facultate debita praeditum adiret, hisce humiliter sup-

plico, ut mihi praedicta facultas, saltem pro aliquot vicibus concedatur.

Vel:

Cum propter frequentem populi concursum poenitentes, ceteroquin rite dispositi sine absolutione dimitti, et alterum confessarium accedere vix possint, humiliter supplico etc.

Vel:

Tametsi ad absolvendum a casibus Reverendissimo Ordinario reservatis sim approbatus, tamen mihi casus occurrit in litteris approbationis specialiter exceptus, cumque poenitentem, ceteroquin contritum, ac rite dispositum inducere non possim, ut pro gratia absolutionis se sistat coram habente ejusmodi facultatem, Reverendissimum Vicariatum Generalem hisce quam humillime rogo, ut specialem hanc potestatem mihi pro una dumtaxat vice largiri dignetur etc.

4. Formula petendi dispensationem ab Episcopo in casu voti non nubendi, sacros ordines suscipiendi, vel castitatis ad tempus servandae.

Reverendissime Domine.

Joannes subditus parochiae meae N. matrimonium rite et servatis de iure servandis contrahere intendit cum Anna, similiter subdita mea; porro praefati nupturientes sunt boni nominis et famae, in fide catholica bene instructi, nulloque canonico impedimento innodati; consentiunt parentes (*vel* quorum interest); sed cum praefata Anna non ita pridem votum emiserit nunquam nubendi (*vel* castitatis ad decennium servandae), cuius voti adimpletionem cum iam sibi ob vehementes tentationes experiatur esse fere impossibilem (*vel*

saltem admodum difficilem), pro gratia dispensationis recurrit ad Illustrissimam Vestram Dignitatem, humiliter supplicans, ut votum praedictum ipsi relaxetur, parata interim adimplere poenitentiam, quae Illustrissima Dominatio Vestra in poenam inconstantiae praescribere fuerit dignata.

Et idem prorsus modus est scribendi in casu, quo quis votum emisit sacros ordines suscipiendi, mutando dumtaxat expressionem casus sequenti modo:

... Sed cum praedictus Joannes non ita pridem votum emiserit sacros ordines suscipiendi, quem sublimem statum iam sibi iudicat non fore salutarem, cum propter graves, quibus frequenter tentatur concupiscentiae stimulos, vix se aptum existimet ad debite servandam castitatem, pro gratia etc.

5. Formula petendi dispensationem pro eo, qui vovit ingredi religionem strictiorem, ut possit amplecti Ordinem minus strictum.

Illustrissime ac Reverendissime Domine.

„Exponitur humiliter Illustrissimae Vestrae Gratiae, quod Petrus, Dioecesis Vestrae subditus, qui nuper votum emiserat ingrediendae religionis Carthusianorum, sese ob corporis debilitatem minus aptum inveniat, ut rigorem ferat ordinis tam austeri, (*vel,* quia jam experientia didicit, se ob nauseam stomachi, perpetuam a carnibus abstinentiam ferre non posse,) humiliter supplicat Illustrissimae Vestrae Gratiae, quatenus cum eodem misericorditer dispensare dignetur, ut religionem a S. Sede approbatam, sed minus

strictam, et in qua perpetua haec abstinentia non servanda sit, amplecti licite valeat."

6. Formula petendi dispensationem pro coniuge, quae vovit nunquam petere debitum coniugale.

Illustrissime ac Reverendissime Domine.

„Exponitur humiliter Illustrissimae Vestrae Gratiae ex parte devotae illius oratricis N. legitimo matrimonio conjunctae, quod, cum praefata oratrix nuper votum emiserit nunquam exigendi debitum coniugale, illudque votum jam ipsi ob continuas, et molestas, quibus divexatur tentationes, factum sit admodum difficile, imo in magno versetur periculo, votum suum praevaricandi; humiliter supplicat, quatenus Illustrissima Vestra Gratia cum illa misericorditer dispensare, vel votum hoc in alia pietatis opera commutare, et oratrici facultatem dare dignetur, ut deinceps coniugale debitum libere et licite valeat exigere."

7. Formula supplicationis pro dispensatione super proclamationibus obtinenda.

Reverendissime Vicariatus Generalis!

Exponitur humiliter, quod Titia humana fragilitate devicta, copulam habuerit cum sponso Caio ex eaque impraegnata existat. At vero cum sponsus antea absens nunc redierit, jamque tempus pariendi instet, oratores de crimine admisso poenitentes, enixe rogant, ut ipsis concedatur dispensatio super duabus proclamationibus, cum alias, si oratrix ante nuptias partum ederet, scandala ac iurgia forent timenda. Oratores autem canonico impedimento non sunt obstricti, qua de re dili-

gentem habui inquisitionem. Unde preces commendans subscribo etc.

8. Formula supplicationis pro dispensatione super tempore clauso obtinenda.

Reverendissime Vicariatus Generalis!

Vincentius in parochia N. habitans et Rosa, parochiana mea, jam diu sponsalia contraxerunt, variis vero impedimentis obstantibus nuptias facere non potuerunt. Quibus tamen sublatis, quum ex diuturniore matrimonii dilatione gravissima damna oratoribus eorumque rei domesticae immineant, Reverendissimo Vicariatui Generali humillime supplicant, ut super tribus proclamationibus gratiosissime dispensare dignetur. Quam benignitatem ut oratoribus, nullo impedimento canonico, quantum mihi ex diligenti inquisitione constare potest, obtrictis, impertiatur, suas cum illorum precibus coniungens, Reverendissimum Vicariatum Generalem submisse orat

Reverendissimi Vicariatus Generalis infimus in Christo servus

N. . . .

9. Formula supplicationis pro dispensatione super impedimento mixtae religionis obtinenda.

Reverendissime Vicariatus Generalis!

N. N. acatholicus et N. N. parochiana mea matrimonium inire cupiunt. Quum conditionibus ab Ecclesia praescriptis de amovendo acatholica coniuge perversionis periculo, de conversione coniugis acatholici ab ipsa pro viribus procuranda,

praesertim vero de universa prole utriusque sexus in catholicae religionis sanctitate educanda opportunis cautionibus ab utraque parte satisfactum esse videatur, *(prout apposita hisce litteris acta publica testantur)*, humillime rogo, ut, data super impedimento mixtae religionis dispensatione, huic matrimonio assistendi facultas mihi concedatur.

(Addatur publicum instrumentum de educatione prolis in religione catholica.)

10. Formula petendi dispensationem per Datariam in forma ordinaria super impedimento publico.

Beatissime Pater.*)

Exponitur humiliter Sanctitati Vestrae pro parte devotorum Ipsius Oratorum *(ponuntur vera eorum nomina, dioecesis, civitas, oppidum, parochia, quia Rescriptum ad Ordinarium loci dirigitur)* quod dicti oratores orthodoxae fidei cultores *(ponitur causa dispensationis impetrandae sc. una ex supra pag. 552—562 positis)* cupiant matrimonialiter copulari; sed quia *(ponitur impedimentum, v. g. quod in tertio gradu consanguinitatis conjuncti sint)* desiderium suum hac in parte adimplere non possunt**) sine S.

---

*) Hae supplicationes non inscribuntur summo Datario, sed ipsi Papae, qui ipse dispensat, licet supplicationes per manus Officialium transeant; supplicationes vero, quibus a sacra Poenitentiaria pro foro interno in occultis impedimentis dispensationes petuntur, inscribuntur maiori Poenitentiario, qui nomine Papae dispensat

**) Formula supplicandi apud Episcopum est eadem, qua supplicatur apud Summum Pontificem, nisi mutatis mu-

Sedis Apostolicae dispensatione, supplicant Sanctitati Vestrae, ut cum iisdem super dicto impedimento benigne dispensare dignetur. Pro qua gratia gratias maximas aget ea, qua par est reverentia et devotione Sanctitati Vestrae

filius indignus.
N.

II. Formula petendi dispensationem per Datariam in forma pauperum super impedimento publico et notorio.

Beatissime Pater.

Exponitur humiliter Sanctitati Vestrae pro parte devotorum Ipsius Oratorum, N. N. quod dicti Oratores orthodoxae fidei cultores, vere pauperes ac miserabiles, et labore suo et industria tantum viventes, conscii se in tertio consanguinitatis gradu a communi stipite proveniente, conjunctos esse, se invicem, non quidem data opera, ut crimine admisso Sedem Apostolicam ad misericordiam et gratiam erga ipsos faciliorem redderent, sed solum vesana libidine victi carnaliter cognoverint, prolemque susceperint: cum autem, nisi matrimonium inter dictos Oratores contrahatur, Oratrix diffamata, innuptaque, et proles illegitima remaneret, graviaque inde scandala orirentur, cupiunt praedicti Oratores matrimonialiter copulari; sed

---

tandis in titulo, et quod praeter expressionem dioecesis exprimatur parochia oratorum, et post verba: *hac in parte adimplere non possunt* inseratur: *Quoniam vero sciunt, Celsitudinem Suam, seu Eius Vicarium Generalem gaudere speciali per S. Sedem Apostolicam concessa facultate dispensandi super hoc impedimento, supplicant humiliter, ut cum iisdem etc.*

quia obstante ejusmodi impedimento, desiderium suum hac in parte adimplere nequeunt absque Sedis Apostolicae dispensatione, supplicant etc., *ut supra.*

12. Formula petendi dispensationem a Dataria super impedimento notorio in secundo et tertio gradu.

Beatissime Pater.

Exponitur humiliter Sanctitati Vestrae pro parte devotorum Ipsius Oratorum, N. et N. quod praedicti Oratores orthodoxae fidei cultores, et *(si sint tales, id quod tunc semper addi potest)* vere pauperes ac miserabiles, cupiant matrimonialiter copulari, quia ... *(ponitur causa).* Cum autem sint in secundo et tertio consanguinitatis gradu coniuncti, ideoque desiderium suum hac in parte implere non possint absque Sedis Apostolicae dispensatione, hinc supplicant humiliter Sanctitati Vestrae praedicti Oratores, ut cum iisdem in ejusmodi impedimento ex tertio consanguinitatis gradu dispensare, prolemque exinde suscipiendam legitimam renuntiare speciali gratia dignetur, etc. *ut supra.*

Vel:

Beatissime Pater.

Exponitur humiliter Sanctitati Vestrae, quod Joannes N, annum trigesimum agens, et Anna N. annos viginti quinque nata, dioecesis N. et parochiani mei, orthodoxae fidei cultores, invicem cupiunt matrimonialiter coniungi. At vero cum secundo consanguinitatis gradu lineae transversae aequalis sint iuncti, uti ex schemate a tergo apposito colligitur; hoc desiderium eorum absque Sedis Apostolicae dispensatione adimpleri non

potest. Causae autem dispensandi sunt sequentes:

1) Oratores non quidem sub spe facilitandi dispensationem, adeo familiariter inter se conversati sunt, ut inde orta sit suspicio, licet falsa, quod se carnaliter cognoverint. Unde merito timendum, quod Oratrix, nisi matrimonium inter eos contrahatur, graviter diffamata et innupta remaneat.

2) Oratrix praeterea dotem habet minus competentem, siquidem cum fratre et aliis duabus sororibus parvum possidet praedium aere alieno nimis obrutum, ut vix sortem 100 thalerorum ex eo percipere possit. Orator autem praedium satis amplum possidet, eamque cum dote illa minus competenti ducere intendit.

3) Oratrix cum sit superadulta, virum paris conditionis, cui nubere possit, hactenus non invenit.

Unde humillime per me supplicant, ut Sanctitas Vestra etc. *ut supra.*

Instructio generalis de modo recurrendi ad Sacram Poenitentiariam. — Ex exemplari Romae impresso.

„Cum saepe sit experientia compertum, plurimos utriusque sexus Christi fideles, et praecipue in longinquis degentes, censurarum vinculis, votorum obligationibus, matrimoniorum impedimentis, necnon irregularitatum et casuum quoquo modo reservatorum ligaminibus ad Sanctam Sedem, ejusque Sac. Poenitentiariam spectantibus irretitos, in illis lachrymose persistere, et continuis conscientiae agitationibus laboriose perdurare, cujus mali causa ex similibus provenire innotuit:

1) eo quod parochi, vel alii, ad quos hujusmodi poenitentes veniunt, viam modumque recurrendi ad praefatam Sac. Poenitentiariam ignorant, nec aliquem hic Romae agnoscunt, ad quem supplicationes dirigant, unde poenitentes perplexos dimittunt, quibus cum ad Ordinarium accedendi, feminis praesertim verecundia, aut timor aditum intercludat, consilium ulterius requirere nescientes remedium desperant, et in praedictis vinculis, obligationibus, impedimentis, et casibus reservatis, cum periculo damnationis insordescunt;

2) evenit, quod poenitentes egeni recognitionem pro sollicitatione, et labore Agentium Romae commorantium exsolvere non valentes, inconsolati, ac conscientiae motibus concussi, in periculoso statu manere coguntur, et forte, quod peius est, sibi persuadent, Sac. Poenitentiariae tribunal aliquid lucri pro litteris praedictis recipere, cum revera Sac. Poenitentiariae Ministri, nec aliquid, quamvis minimum, nec etiam sponte oblatum unquam recipiant, et gratis omnia exhibentes, singulos ad se recurrentes serena fronte complectantur;

3) accidit etiam nonnunquam per inadvertentiam exponentium, ut gratiae juxta exposita obtentae, irritae evadant, eo, quod casus, et casuum circumstantias necessario explicandas omnino non, aut male expositas retineant; unde fit, ut litterarum executores, praemisso poenitentium examine, rem aliter se habere, quam expressum fuerat, comperiant, et gratias subreptitias aut obreptitias esse inveniant, quare poenitentes confusi remanent, et spe novae dispensationis se carere putantes, in praedictis vinculis, obligationibus etc. miserabiliter remanent;

quare gratum Deo, et utile fidelibus futurum esse speratur, si iste modus recurrendi ad ipsam sac. Poenitentiariam proponatur. Confessores itaque, cum poenitentes vinculis praefatis irretitos ad se accedere contigerit, casuum qualitates et circumstantias considerent, causasque dispensationum, aut commutationum exprimant; et caveant, ne quod occultum est, publicum faciant, praesertim impedimenta occulta matrimoniorum: nam publica, vel ad publicum redacta, non pertinent ad Sac. Poenitentiariam.

Et sic praefati Confessores, seu poenitentes, poterunt casus praefatos cum dictis circumstantiis et causis exponere, sive latino, sive quocumque alio idiomate propriae regionis; nam Sac. Poenitentiaria suos ex quacumque regione Poenitentiarios subordinatos habet. Exprimant insuper in fine expositionis casus, nomen, et cognomen, cui sit a Sac. Poenitentiaria rescribendum, etiamsi ipsum nomen et cognomen sit fictitium, itemque modum, per quem responsio secura dirigi possit, significando scilicet, vulgari nomine oppidum, seu civitatem, et regionem, cum dato mensis et anni in hunc modum:

Intus incipiant epistolam, seu supplicationem sic:

Eminentissime, et Reverentissime Domine.

N. mulier emisit votum simplex castitatis; manet in periculo incontinentiae, nisi nubat: supplicat sibi votum commutari ad effectum contrahendi matrimonium.

Terminent epistolam, seu supplicationem sic:

Dignetur Eminentia Vestra rescribere ad N. *(et exprimant nomen, et cog-*

nomen, cui est rescribendum) ad civitatem N. *(exprimendo nomen Civitatis)* per oppidum N. *(exprimendo vulgari nomine, nomen oppidi)* et dirigere Breve, seu gratiam simplici confessario, magistro in Theologia, sive decretorum Doctori, sive parocho), cui poenitens aperuit suam conscientiam, *(ne ipse poenitens, et praesertim feminae, cogantur circuire pro executione gratiae Sacrae Poenitentiariae.)*

Dirigant epistolam, seu supplicationem, scribendo extra, seu a foris, in hunc modum:

Eminentissimo, et Reverendissimo Domino, Domino Cardinali Majori Poenitentiario. Romam.

Et si tardaverit responsio, Confessarii rescribant, ne forte sit deperdita, ne unquam desperent poenitentes.

Hortantur insuper Parochi, sive Confessarii, ad quos praesentes litterae pervenerint, illarum notitiam, quibus poterunt, pro animarum salute communicare.“

Monitum correctoris:

„*Quatenus autem ob rei importantiam aut singularitatem existimaverint pastores, vel confessarii, aut ipsimet poenitentes, scribere ad aliquem Agentem in Urbe pro sollicitandis hujuscemodi rescriptis, aut absolutionibus a Sacra Poenitentiaria: sciant nil prorsus expendi aut exsolvi, ut dictum est, in hoc Sacro Tribunali pro quavis eorum expeditione, sed istis Agentibus deberi solummodo aliquale honorarium pro confectione supplicationum, ad casum juxta Stilum ordinandarum, et earum*

sollicitatione. Quod quidem honorarium vix ascendere potest ad medium Duplionem aureum, sive scutum unum Romanum cum dimidio, nisi materia ratione gravitatis reiteratos recursus sollicitationemque extraordinariam requireret."

13. Formula petendi dispensationem a sacra Poenitentiaria pro foro interno super impedimento occulto ad matrimonium contrahendum.

Eminentissime ac Reverendissime Domine.

Exponitur humiliter Eminentiae Vestrae, quod postquam Cajus Titiam carnaliter cognovit, impedimenti ignarus *(vel si ita non sit, ponatur conscius)* sponsalibus contractis cum sorore dictae Titiae, eam in uxorem ducere cogitet; qui contractus cum publicus sit, impedimentum vero occultum, et nisi Cajus et Titia matrimonialiter copulentur, exinde verosimiliter oritura sint scandala, cupit Orator ad scandala vitanda, et quietandam conscientiam, a praemissis, de quibus summe dolet, absolvi, et secum dispensari. Quare Eminentiae Vestrae supplicat, ut super his de opportuno remedio auctoritate Apostolica providere dignetur etc.

14. Formula petendi dispensationem ab Episcopo in casu impedimenti supervenientis matrimonio iam contracto.

Illustrissime ac Reverendissime Domine.

Petrus parochianus meus non ita pridem matrimonium rite contraxit cum Anna similiter parochiana mea: porro praedictus Petrus, vesana libidine actus, contracto jam matrimonio, cum suae uxoris sorore copulam habuit incestuo-

sam, atque adeo cum sua conjuge affinitatem contraxit usum conjugii prohibentem. Cum autem ad servandam cum conjuge castitatem se prorsus ineptum judicet, et quotidianis periculis exponatur in hanc legem prohibentem impingendi, pro gratia dispensationis ad Illustrissimam Vestram Dignitatem recurrit, humillime supplicans, ut imposita salutari poenitentia, ad quam omnino paratum se exhibet, occultum hoc impedimentum tollere auctoritate Apostolica dignetur, ut sic suo juri restituatur, ac deinceps a sua conjuge possit absque peccato debitum conjugale exigere.

15. Formula petendi dispensationem a sacra Poenitentiaria super impedimento occulto post matrimonium invalide contractum.

Eminentissime ac Reverendissime Domine.

Exponitur humiliter Eminentiae Vestrae pro parte devoti Ipsius Oratoris Titii, quod ipse, alias impedimenti conscius *(vel ignarus)* matrimonium in facie Ecclesiae contraxerit et consummaverit cum muliere, cujus sororem *(vel matrem, prout veritas exigit)* antea carnaliter cognoverat; cum autem dictus Orator ob affinitatis impedimentum ex dictis proveniens, quod occultum est, in eo matrimonio remanere non possit absque sedis Apostolicae dispensatione, et si divortium inter eos fieret, scandala exinde orirentur, cupit a praemissis, de quibus summe dolet, absolvi et secum super impedimento ad remanendum in dicto matrimonio dispensari, *(si proles ex eo suscepta sit, addatur:)* prolemque legitimari. Quare Eminentiae Vestrae etc., *ut supra.*

16. Formula petendi dispensationem in foro externo ab Episcopo vel Nuntio ad matrimonium contrahendum.

Reverendissime et Illustrissime *(vel* Celsissime *prout dignitas personae exigit)* Domine.

Exponitur Reverendissimae Dignitati *(vel Celsitudini)* Vestrae pro parte devotorum Ipsius Oratorum Pauli N. et Margarethae N. dioecesis N. parochiae N. quod dicti Oratores orthodoxae fidei cultores, vere pauperes ac miserabiles, ignorantes *(vel scientes)* inter se intercedere impedimentum *(v. g. publicae honestatis, consanguinitatis in tertio vel quarto gradu)* sponsalia contraxerint, atque familiariter inter se conversati sint, *(si sit suspicio copulae, aut haec habita, hoc addatur, et insuper, an sub spe facilioris dispensationis vel non)* et nisi matrimonium inter se contrahant, dicta mulier verosimiliter diffamata, et innupta remaneret, graviaque inde scandala orirentur: cum autem etc, *(hic ponatur impedimentum)* et desiderium suum hac in parte implere non possint absque dispensatione; hinc supplicant Reverendissimae . . . . Vestrae, ut cum iisdem super dicto impedimento auctoritate Apostolica benigne dispensare dignetur etc.

17. Formula petendi dispensationem ab Episcopo vel Nuntio super impedimento publico ad remanendum in matrimonio invalide contracto.

Reverendissime etc.

Exponitur, etc. *(ut supra)* quod dicti Oratores, ignorantes impedimentum, praemissis denuntiationibus, in facie Ecclesiae bona fide contraxe-

rint matrimonium, illudque consummarint suscepta prole (vel prolibus); jam vero innotuit, eos esse consanguineos in quarto, vel tertio gradu mixto cum quarto, adeoque absque dispensatione in matrimonio remanere non posse; si vero separarentur, gravia inde scandala etc. orirentur. Quare supplicant Reverendissimae .... Vestrae, ut cum iisdem super memorato impedimento consanguinitatis in quarto gradu dispensare, et non obstare propinquiorem declarare de gratia speciali dignetur, ut in facie Ecclesiae licite et valide rursum contrahere valeant, etc.

18. Formula petendi ab Ordinario dispensationem super tertio et quarto gradu consanguinitatis, ad contrahendum.

Reverendissime Vicariatus Generalis!

Petrus N. et Maria N. parochiani mei in fide Catholica, quam profitentur, rite instructi, de consensu parentum intendunt inire inter se matrimonium. Verum obstat tertius consanguinitatis gradus, in quo invicem sese contingunt, ut videri potest in schemate infra descripto. Quare super dicto gradu consanguinitatis gratiam dispensationis humillime postulant, allegantes pro causa quod vesana libidine ducti, non animo facilius obtinendi dispensationem, quod juramento confirmare parati sunt, copulam carnalem admiserint, ex qua sponsa gravida existit *(loco hujus causae addatur quae subest);* quare ad vitandum ulterioris incontinentiae periculum, aliaque scandala inde forte oritura, pro hac dispensatione supplico, testans eos ita pauperes esse,

ut labore manuum suarum, ac industria dumtaxat vivant.

N. Pastor loci N . . . . dioecesis N.

Sequitur schema.

19. Formula petendi dispensationem super impedimento affinitatis.

Exponit humiliter Illustrissimae Dignitati Vestrae infrascriptus parochus loci N. Dioecesis N. *(vel Confessarius in vestra Dioecesi approbatus)*, quod Titius, cognita carnaliter Caia, postea, ignarus impedimenti, bona fide *(vel conscius impedimenti)* conversatus fuerit cum Bertha dictae Caiae in gradu . . . . consanguinea, eousque, ut futuri matrimonii fidem sibi invicem dederint, cujus quidem matrimonii ineundi jam sparsus est rumor; quare cum impedimentum illud sit occultum, nec evulgandum timeatur, sitque periculum scandali, et diffamationis ex variis suspicionibus proveniens, si matrimonum non contrahatur, supplicat pro dispensatione super dicto . . . . gradu affinitatis ex copula illicita provenientis

N. parochus, *(vel)* N. confessarius.

20. Formula petendi dispensationem super voto castitatis perpetuae.

Beatissime Pater!

Exponitur humiliter Sanctitati vestrae ex parte devotae Ipsius Oratricis Berthae N. quod praefata Oratrix votum simplex emiserit perpetuae castitatis, vel ingrediendae Religionis; sed cum tam vehementibus carnis stimulis agitetur, et de facto orbata suis parentibus, variis exponatur inconti-

nentiae periculis, ita ut continenter vivere se posse desperet; humiliter supplicat Sanctitati vestrae, ut cum eadem dispensare dignetur ad effectum nubendi, ut sibi debitum conjugale et exigere et reddere liceat etc.

21. Formula petendi eandem dispensationem, quando gravi necessitate urgente, eandem concedere potest Episcopus.

Illustrissime et Reverendissime Domine!

Exponitur humiliter Illustrissimae Vestrae Gratiae pro parte devoti Ipsius Oratoris N. quod cum dictus Orator ob valde grave, et notabile incontinentiae periculum cui exponitur, a nuptiis diutius abstinere non possit, nec ad S. Sedem valeat pro dispensatione recurrere, quia nimis magna premitur paupertate (*vel*, quia periculum scandali, est in mora, *vel*, quia timendum est ne orator puellam honestam, quam vitiavit et cum qua jam intendit nubere, mutata voluntate deserat, si matrimonium tantisper differatur.) Sed quia *voto perpetuae castitatis* obstrictus, desiderium suum hac in parte adimplere non potest, humiliter supplicat quatenus Illustrissima Vestra Gratia cum eo dispensare dignetur, ut impedimento praedicti voti non obstante, matrimonium, servata Concilii Tridentini forma . . . . .

Vel:

Reverendissime Vicariatus Generalis!

Caia ante duos abhinc annos privatim emisit votum perpetuae castitatis. Interim vero defuncta est eius soror unica, ita ut Caia praedium rusticum satis amplum nunc possideat. Hinc pater

senex urget, ut Caia ineat matrimonium cum Titio. Cum Titius valde etiam instet, Caia in periculo peccandi versatur. Quare per me humilliter postulat, ut super dicto voto cum ipsa benigne dispensetur ad effectum, ut licite ac valide cum Titio matrimonium contrahere in eoque permanere valeat. Pro qua gratia maximas aget gratias ea qua par est reverentia et devotione

Reverendissimo Vicariatui Generali

N.N., confessarius in N.N.

22. Formula petendi dispensationem super impedimento cognationis spiritualis.

Petrus N. et Anna N. parochiani mei, in fide Catholica debite instructi, cupiunt inter se matrimonium inire: sed cum obstet impedimentum cognationis spiritualis ex eo ortum, quod sponsus de sacro fonte baptismatis levaverit prolem dictae Annae, humiliter supplicant pro dispensatione super dicto impedimento, allegantes pro causa . . . . quam causam, prout allegatur, subsistere existimo, ac testor.

N. parochus loci N. . . . .

23. Formula petendi dispensationem super impedimento publicae honestatis.

Cum Joannes N. et Maria N. parochiani mei intendant matrimonium rite inter se contrahere, nec hoc eorum desiderium adimplere valeant, nisi obtenta dispensatione super impedimento publicae honestatis ex prioribus sponsalibus, quae habuit idem Petrus cum matre (vel sorore) Ma-

riae: ideo supplicant pro benigna dispensatione super illo impedimento, pro causa allegantes *(exprimatur causa dispensandi)* quam eorum allegationem veritate niti attestor

N. Pastor loci de ....

24. Formula petendi dispensationem super impedimento criminis.

Reverendissime et Illustrissime Domine.

Exponitur humiliter Illustrissimae Dignitati Vestrae pro parte Titii et Caiae viduae, quod, intendentes contrahere matrimonium, hoc suum desiderium adimplere non valeant obstante impedimento criminis contracto ex adulterio, quod dictus Titius cum eadem Caia sub promissione futuri, mortuo ejus marito, matrimonii, vesana libidine ductus commisit: quare gratiam dispensationis super praedicto impedimento humiliter postulant, allegantes pro causa *(hic exprimatur causa;* asserit uterque neutrum machinatum esse in mortem prioris conjugis: istud impedimentum praeterea est occultum, rationesque ab ipsis allegatas subsistere attestor.

N. parochus N.....

25. Formula supplicationis pro *perinde valere* ob impedimentum novum, contracto iam matrimonio detectum.

Beatissime Pater.

Alias Sanctitati Vestrae pro parte devotorum Ipsius Oratorum N. et N. Dioecesis N. exposito, ipsos Oratores, qui ex honestis familiis existunt, ex certis rationabilibus causis animos eorum moventibus, cupere invicem matrimonialiter copu-

lari. Sed quia quarto consanguinitatis gradu invicem erant conjuncti etc. *(Hic inseritur passus concernens priorum litterarum)*. Quare etc. *(prout in dictis litteris continetur.)* Quibus quidem litteris Ordinario praefato praesentatis, idem Ordinarius contenta in iis verificari mandavit: verificatisque in eis contentis, cum dictis Oratoribus super impedimento praedicto dispensavit, illisque matrimonium contrahendi licentiam concessit: cujus quidem licentiae vigore Oratores ipsi matrimonium inter se per verba de praesenti, publice factis proclamationibus in eorum parochiali Ecclesia, servata forma Concilii praedicti, nulloque alio detecto impedimento, contraxerunt, illudque in facie Ecclesiae solemnizarunt, et carnali copula consummarunt, in eoque per plures annos permanserunt, prolemque susceperunt; postmodum vero ad eorum pervenit notitiam, eos duplici quarto consanguinitatis gradu invicem esse conjunctos; propter quod a carnali copula abstinuerunt. Cum autem, Pater Sancte, Oratores praefati in hujusmodi matrimonio remanere non possint absque Sedis Apostolicae dispensatione, et si divortium inter eos fieret, gravia exinde scandala possent verosimiliter exoriri: supplicant humiliter Sanctitati Vestrae Oratores praefati, ut eos, ne dictarum litterarum frustrentur effectu, amplioris gratiae favore prosequendo, eidem Vicario, ut negotium hujusmodi reassumens, litterasque praefatas valere decernens, cum eisdem Oratoribus super impedimento duplicis consanguinitatis quarti gradus hujusmodi dispenset, prolemque susceptam, et suscipiendam exinde legitimam decernat, et

ad earumdem litterarum executionem, servata alias earum forma, procedat in omnibus, et per omnia, perinde ac si Oratores non quarto, non duplici quarto consanguinitatis gradu invicem esse conjunctos expressum, ac cum eis desuper dispensari mandatum fuisset, committere, et mandare dignemini de gratia speciali. Non obstantibus praemissis illis, quae etc. Et cum absolutione a censuris ad effectum etc. Et committatur Ordinario etc. qui decernat, et dispenset etc.

26. Formula supplicationis pro *perinde valere* ob copulam post obtentas, sed ante executioni mandatas litteras habitam.

Beatissime Pater.

Alias Sanctitati Vestrae pro parte devotorum Ipsius Oratorum N. et N. dioecesis N. exposito, dictam Oratricem dotem habere minus competentem etc. cui nubere possit, invenire valeret, et praefatum Oratorem, illam etc. in uxorem ducere, illiusque dotem augere intendere; cupereque etc. Sed quia tertio, et quarto etc. *(hic inseritur passus concernens priorum litterarum)*. Quatenus etc. Prolem etc. *(prout in dictis literis continetur.)* Quas quidem litteras praesentarunt etc. qui contenta in iis verificari mandavit: et cum in verificatione ipsa ei constaret, Oratores praefatos post obtentas hujusmodi litteras, carnis fragilitate devictos, se carnaliter cognovisse, ad earum ulteriorem executionem procedere noluit, et ipsorum Oratorum Ordinarius contra ipsos, propter incestum hujusmodi procedendo, eos in certas poenas condemnavit. Supplicant igitur hu-

militer Sanctitati Vestrae Oratores praefati, ut eos, ne dictarum litterarum frustrentur effectu, amplioris gratiae favore prosequendo, eidem Vicario, ut negotium hujusmodi reassumens, litterasque praefatas valere decernens, eosdem Oratores ab excommunicationis sententia, quam propter praemissa incurrerunt, incestus reatu, et excessibus hujusmodi in utroque foro absolvat, ac ad executionem dictarum litterarum, servata etc. procedat etc. perinde ac si carnalis copula hujusmodi secuta non fuisset, prolemque etc. legitimam decernendo, committere dignemini de gratia speciali, non obstantibus omnibus illis, quae etc. Et cum absolutione a censuris ad effectum etc.

27. Formula petendi authorisationem ad assistendum matrimonio in casu dubii domicilii.

Reverende Domine Pastor!

Anna N. parochiana mea matrimonium rite contrahere intendens cum uno ex vestris, a sex aut septem diebus declinandae cujusdam molestiae causa ad parochiam vestram profugit, proinde domicilium mutasse neutiquam videtur, cum adhuc totam suppellectilem suam in domo parentum reliquerit, et, ut asserit, nunquam animum habuerit deserendi parochiam meam, sed asylum dumtaxat in parochia vestra quaesierit. Sed cum vi Tridentini Decreti (uti Reverentia vestra novit) matrimonii valor a proprii parochi assistentia dependeat, nihil inconsulta Reverentia vestra hic volui attentare: rogo itaque Reverentiam vestram ut, pro omni securitate, me ad assistendum prae-

fato matrimonio authorizare dignetur, prout in istiusmodi casibus fieri assolet, dum de domicilii mutatione dubium utcumque soboritur. Id ergo confidenter expectans, omni cum veneratione subscribor etc.

28. Formula consulendi Episcopum circa sepulturam

a) illius, qui non satisfecit praecepto communionis paschalis.

Reverendissime ac Illustrissime Vicariatus Generalis.

Petrus N. parochianus meus morte subitanea ex hac vita ereptus est die hesterna: sed cum dictus Petrus jam per aliquot annos, non obstantibus iteratis monitionibus et adhortationibus meis, satisfacere pertinaciter noluerit praecepto Ecclesiastico de annua Communione, cumque ejusmodi rebelles peccatores juxta sacrorum canonum statuta debeant christiana sepultura privari, humiliter supplico, ut Reverendissimus Vicariatus Generalis mihi intimare dignetur, quid in hoc casu agi velit.

N. parochus loci N.

b) illius, qui tanquam publicus peccator sine poenitentia defunctus est.

Reverendissime Vicariatus Generalis.

Petrus N. parochianus meus jam a longo tempore vivens in concubinatu de totius vinciniae notitia, et cum publico omnium scandalo, spretis etiam iteratis monitionibus meis, nocte praecedente in hoc lugendo statu, sine ullis poenitentiae signis, improvisa morte ex hac vita sublatus

est *(si de alio crimine agatur, illud exprimatur una cum ejus publicitate)*; cum autem Ritualia ejusmodi peccatoribus publicis Ecclesiasticam sepulturam negandam esse decernant, a Reverendissimo Vicariatu Generali supplex expostulo, ut, quid hoc in casu agi velit, statuere dignetur.

N. parochus loci N.



INDEX.



PARS I.

ASCETICA.

Pag.

IX. De SS. Eucharistiae Sacramento.

X. Meditationes pro solemnioribus festis.

PARS II.

LITURGICA ET PASTORALIS.

I. DE CELEBRATIONE SS. SACRIFICII MISSAE.

C. Quid praestare debeat sacerdos post celebrationem.

II. DE SS. SACRAMENTORUM ADMINISTRATIONE.

Pag.

APPENDIX.



